המועצה הלאומית לשלום הילד
Israel National Council for the Child
المجلس الوطني لسلامة الطفل

בסיוע

מכון חרוב
The Haruv Institute

ילדים בישראל

שנתון 2021

עורך ראשי
אריאל דוד

עורך משנה
אביב אלדד

ייעוץ
דליה בן רבי, פאולה כאהן סטרבצ'ינסקי

טבת תשפ"ב
דצמבר 2021

דבר העורך

אנו שמחים להציג בפניכם את השנתון הסטטיסטי "ילדים בישראל" זו השנה ה-30 ברציפות. דומה שההוכחה הטובה ביותר להצלחתו היא מקום הקבע שקנה לעצמו על שולחנו של כל מי שילדים קרובים לליבו ועומדים במרכז עבודתו. ניסיוננו וכן תגובות רבות שאנו מקבלים מלמדים, שעם השנים שנתון זה החל למלא תפקיד חשוב בעבודתם של רבים. ההתייחסות למגוון ההיבטים הנוגעים לאוכלוסיית הילדים בכללותה, ריכוז הנתונים והמידע והצגתם כמכלול אחד סייעו ומסייעים לחוקרים, לאנשי מעשה, למתכננים ולמעצבי מדיניות, לעובדי-מטה ולעובדי-שטח בתחומי עיסוקם הקשורים לחיי ילדים ובני נוער.

מאז יצא לאור השנתון הראשון אנו עדים, לשמחתנו, להתעניינות גוברת של הציבור בילדים ובעולמם. סוגיות רבות שממשיכות להידון במסגרת השנתון דרשו מאבק לא קל על מנת להחדירן למודעות, והיום הן זוכות להתייחסות רבה יותר מצדם של פוליטיקאים, אנשי מקצוע ותקשורת. אנו מעודדים אפוא מכך שהשנתון הפך זה מכבר לכלי עזר מובן מאליו, שאנשי מקצוע, מעצבי מדיניות, מתכננים וחוקרים, עושים בו שימוש מתמיד.

מעטים הם הפרסומים הדומים לשנתון זה באופיים, בהיקפם ובמיוחד ביציאתם הרצופה לאור. יתרה מכך, מעטות הן המדינות שבהן רואה אור פרסום דומה, ואנו שמחים להיות מפורצי הדרך והמובילים בתחום. השנתון אינו רק צילום מצב או תמונה אילמת של עולם הילדים בישראל. הוא אף כלי עזר לפעילות שמיועדת לשיפור רווחתם של הילדים ולשמירת שלומם וזכויותיהם.

השמירה על הקיים והמשך פיתוחו של השנתון הם אתגר לא פחות קשה מיצירת השנתון הראשון. בכדי לעמוד במשימה, כאמור, נאספו נתונים ממגוון מקורות נרחב – משרדי ממשלה, מערכות מידע וארגונים שונים. חלק מהנתונים ומהמידע המוצגים השנה מתפרסם בשנתון זה לראשונה, ואילו חלקם האחר כבר הופיע בפרסומים שונים, כלליים או ייחודיים.

בתחתיתו של כל לוח צוין המקור המדויק של הנתונים. השימוש במקורות מידע שונים וההחלטה להישאר נאמנים ככל האפשר למקור פגעו לא אחת באחידות הצגתם של נתוני השנתון. הדוגמה הבולטת לכך היא הגיל הלא אחיד של האוכלוסייה, שאליה מתייחסים הנתונים השונים. ככלל, השנתון מתייחס לכל אוכלוסיית הילדים בישראל בגיל 0-17*, ואולם פרקים מסוימים מתייחסים לקבוצות גיל שונות, לפי העניין או לפי המידע הזמין. יש שמקורות שונים מתייחסים לאותו נושא, לדוגמה נתונים הנוגעים לילדים עוברי חוק, אך נסמכים על מאגרי נתונים שונים, ולפיכך הנתונים המוצגים על פיהם שונים.

כבכל שנתון, גם בנוכחי שאפנו להציג את הנתונים העדכניים ביותר. כיוון שאנו תלויים בקצב העדכון של משרדי הממשלה ושל המוסדות השונים, הלוחות המופיעים בשנתון זה עודכנו במידת האפשר. כאמור, בד בבד עם המאמץ לשמר את הקיים הושקע מאמץ להמשיך לשפר את השנתון. דגש הושם גם הפעם על אופן הצגת הנתונים בכדי שאפשר יהיה לחשוף מגמות ושינויים שחלו לאורך השנים. כך בהתייחס לכל לוח ותרשים שבהם הדבר התאפשר.

השנתון שלפנינו, על מגוון פרקיו ועל הנתונים הכלולים בהם, פותח לנו צוהר להציץ בו אל מצב הילדים בישראל ואל היבטים שונים של מחויבותה של החברה לילדיה. אפשר לראות בעזרתו מה השקיעה החברה הישראלית בילדיה הלכה למעשה, באילו תחומים של שלום הילד ושל זכויותיו היא עוסקת, כיצד ובאיזו מידה. כמו כן, יש בנתונים משום בסיס לדיון על צרכים, מענים, סדרי עדיפויות, תכנון והיערכות לעתיד.

* כלומר, מיום הלידה ועד ליום הגיע הילד לגיל 18.

השנתון על פרקיו השונים מציג תמונה רבת זוויות על מצבם של ילדי ישראל. למרות שיפור מסוים שחל במדדים מסוימים, עדיין נשארו פערים גדולים, יחסית, בין ילדים, בייחוד בין אלה המתגוררים ביישובי הפריפריה לאלה המתגוררים במרכז, בין ותיקים לעולים ובין ילדים במגזר היהודי לילדים במגזר הלא-יהודי.

נתוני השנתון עשויים לשמש מדריך לחברה כולה היכן לאתר את התחומים שנחוצה בהם התערבות, הן באמצעות סיוע ישיר לילדים לממש את זכויותיהם והן על ידי סיוע למשפחות עם ילדים למלא את תפקידן ואת מחויבותן לילדיהם. יש בנתונים כדי לסייע גם לכל אחת מהמערכות העוסקות בבריאותם, בחינוכם, ברווחתם ובשלומם של ילדים, והם מאפשרים למערכות אלה לבחון את עצמן ולבדוק דרך קבע כיצד לשפר את פעולותיהן למען ילדים.

השנתון הוא פרי עבודה מאומצת הנמשכת כאמור, זה שלושים שנה. עבודת הכנתו עד להוצאתו לאור שימשה ומשמשת אבן יסוד לפעילותו של צוות עריכת השנתון במועצה לשלום הילד.

הוצאתו לאור של השנתון לא הייתה מתאפשרת בלא תרומתם החשובה של ארגונים, משרדים, אנשי מקצוע ומומחים רבים. תקצר היריעה מלפרט את כל מי שעסקו במלאכה ושסייעו בידינו, אך פטור בלא כלום אי אפשר. תודה והערכה למכון חרוב מיסודה של קרן שוסטרמן – ישראל. תודה מיוחדת לד"ר יצחק קדמן ולפרופ' אשר בן-אריה שהיו בין יוזמי פרויקט השנתון, והאחרון אף שימש עורכו הראשי במשך שנים רבות. תודה והערכה למסייעים מתוך משרדי ממשלה, מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מרשויות מקומיות ומרשויות ממלכתיות רבות, בהן צה"ל, משטרת ישראל, שירות בתי-הסוהר, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, משרד הקליטה, משרד החינוך, משרד המשפטים, משרד הפנים, משרד העבודה, רווחה והשירותים החברתיים, קופת חולים כללית, מאוחדת, מכבי, חוקרים, ארגונים ציבוריים ועמותות שונות.

ראויים להערכה מיוחדת גב' ציונה חקלאי מהאגף לשירותי מידע ומחשוב במשרד הבריאות; סנ"צ בגמלאות אסף שחור, פקד מרגלית סין דוד, סנ"צ מיכל דיין בן זיקרי ורפ"ק נילי זאולן, מדור מדידה והפקת מידע במשטרת ישראל; עובדי מינהל המחקר של המוסד לביטוח לאומי, עובדי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על אגפיו השונים ובהם ד"ר עדנה שמעוני. רונית ספיר, מנהלת תחום (העמדת מידע לציבור) אגף בכיר קשרי חוץ ודוברות, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. יבואו על התודה גם מר שלום בן-ישעיה במשרד הקליטה, מר יואב אזולאי ומר פנחס קליין ממשרד החינוך. כולם סייעו בידינו רבות בעצה והכוונה והיו מקור לא אכזב למידע.

תודה למנכ"לית המועצה לשלום הילד, עו"ד ורד וינדמן וליועצת המשפטית עו"ד ועו"ס לירון אשל על הליווי והסיוע, בלעדיהן לא הייתה באה המלאכה אל סיומה. תודה לכל עובדות ועובדי המועצה לשלום הילד שתרמו מן הידע הרב שברשותם, על הייעוץ והתמיכה האישית בכל אחד משלבי הפקת השנתון.

בפרט, אוסיף תודה אישית לעורך המשנה של השנתון, אביב אלדד, שסייע רבות לכתיבתו.

כל חברה באשר היא חייבת לבחון את עצמה ולבדוק כיצד היא מממשת את מחויבותה לילדיה כאזרחים שווי זכויות. שנתון זה, מעשה ידיהם ויצירתם של רבים שעשו במלאכה ללא תמורה, יצדיק את עמלם רק אם יצליח להסב את תשומת הלב לנושאים בעלי חשיבות לשלום הילד ולרווחתו ולעודד את ההתייחסות ואת העיסוק בהם על סמך עובדות מוצקות ונתונים מהימנים המשקפים את המציאות לאשורה.

אריאל דוד
עורך השנתון
ירושלים, טבת תשפ"ב

תוכן העניינים

דבר העורך III
תוכן העניינים V

1. מאפיינים דמוגרפיים של אוכלוסיית הילדים

מבוא 3

לוחות 1.1-1.4 ותרשימים 1א'-1ב'– דת, גיל, מין, מקום המגורים של ילדים בישראל, וחלקם באוכלוסייה 7

לוח 1.5 – לידות חי לפי קבוצת אוכלוסייה ומחוז 18

תרשימים 1ג'-1ד' ולוחות 1.6-1.9– ילדים זרים וילדים בעלי מעמד של תושב ארעי/קבע... 19

2. ילדים עולים, ילדי מהגרי עבודה ומבקשי מקלט

מבוא 27

תרשימים 2א'-2ב' – ילדים עולים וילדי עולים החיים בישראל 30

לוחות 2.1-2.3 ותרשים 2ג' – ילדים עולים (ילידי חו"ל) 32

תרשימים 2ד'-2ו' – ילדים שעלו לארץ במרוצת 2020 36

תרשימים 2ז'-2י' ולוח 2.4– ילדי עולים 38

לוח 2.5 ותרשים 2יא' – ילדים שעלו לארץ עד 2020 45

תרשימים 2יב'-2טז' ולוח 2.6– ילדים של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה 47

3. משפחות, משקי בית ותנאי גדילה של ילדים

מבוא 53

לוח 3.1 - משפחות עם ילדים 59

תרשימים 3א'-3ב' ולוחות 3.2-3.3 – ילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי 60

לוחות 3.4-3.5 ותרשים 3ג' – ילדים שהוריהם גרושים או בהליכי פירוד וגירושין 68

תרשים 3ד' ולוחות 3.6-3.7 – ילדים יתומים וילדים לחללי פעולות איבה 71

תרשים 3ה' ולוחות 3.8-3.10 – ילדים מאומצים וילדים מאם פונדקאית 75

תרשים 3ו' ולוחות 3.11-3.12– נישואי קטינים ולידות של קטינות 78

4. ילדים החיים מחוץ למשפחתם

מבוא 85

לוחות 4.1-4.2 ותרשים 4א' – ילדים בפנימיות של המנהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער. 88

תרשימים 4ב'-4ג' – ילדים שהושמו בידי משרד הרווחה במסגרות חוץ ביתיות 91

תרשימים 4ד'-4ה' ולוחות 4.5-4.3 – ילדים שהושמו בידי משרד הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון..... 92
תרשימים 4ו'-4ז' – ילדים באומנה..... 97
תרשים 4ט'– ילדים ותלמידים השוהים במוסדות רפואיים..... 98

5. ילדים וחינוך

מבוא..... 101
לוחות 5.2-5.1 – מספר התלמידים במערכת החינוך..... 105
לוחות 5.4-5.3 – ילדים בגיל 0-4 בגני ילדים בפיקוח משרד הכלכלה ומשרד החינוך..... 108
תרשים 5א' ולוח 5.5 – שיעור הלומדים במערכת החינוך..... 110
לוחות 5.7-5.6 – תלמידים בבתי ספר..... 112
לוח 5.8 – מוטיבציה ותחושת מסוגלות של תלמידים ללמוד..... 115
תרשימים 5ב'-5ג' ולוחות 5.10-5.9 – אקלים חינוכי וחברתי בבית הספר..... 116
לוח 5.11 - שימוש באינטרנט לצרכי למידה..... 120
לוחות 5.13-5.12 - אלימות ותחושת מוגנות בבית הספר..... 121
לוחות 5.15-5.14 ותרשימים 5ד'-5ה' – הרחקת תלמידים לצמיתות מבית הספר..... 125
תרשימים 5ו'-5ח' ולוחות 5.22-5.16 – תלמידים בטיפול קציני ביקור סדיר ונשירת תלמידים ממערכת החינוך..... 128
תרשימים 5ט'-5טו' ולוחות 5.25-5.23 – לומדים, ניגשים וזכאים לתעודת בגרות..... 144
תרשים 5טז' – נבחנים בבחינת הבגרות שמחברת בחינת הבגרות שלהם נפסלה..... 167
לוחות 5.27-5.26– תלמידים מחוננים..... 168
תרשים 5יז' ולוח 5.28 - ילדים הלומדים בחינוך ביתי..... 170
תרשימים 5יח'-5כד' - בני נוער הלומדים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה..... 172
תרשימים 5כז'-5כח' ולוח 5.30 - נשירה והשתתפות בחינוך הבדואי..... 176
תרשים 5כט' - התראות במנגנון הפוש..... 179
תרשים 5ל' - נושאים בפעילות יועצות חינוכיות..... 180
תרשימים 5לא'-5לג' ולוח 5.31 - למידה מרחוק בתקופת הקורונה..... 181

6. ילדים ועולם הפנאי

מבוא..... 187
תרשימים 6א'-6ד'– שימוש אמצעים דיגיטליים 190
לוח 6.1– עידוד תלמידים למעורבות חברתית ואזרחית 194
תרשימים 6ה'-6ו' ולוח 6.2 – ילדים ובני נוער העוסקים בספורט..... 195

לוח 6.3- יציאה של ילדים ובני נוער לחוץ לארץ..... 198
לוח 6.4 ותרשים 6ז'- מורשים לנהוג..... 199

7. ילדים עם מוגבלויות

מבוא..... 203
תרשימים 7א'-7ב' ולוח 7.1– ילדים עם נכות ו/או מחלה כרונית..... 207
תרשימים 7ג'-7ד' ולוחות 7.2-7.3 – תלמידים במסגרות לחינוך מיוחד ובשילוב..... 210
תרשים 7ה' ולוחות 7.4-7.5 – ילדים המקבלים קצבת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי..... 213
לוח 7.6 – ילדים ובני נוער עיוורים..... 216
לוח 7.7 – ילדים עם מוגבלות שכלית התפתחותית ותסמונת דאון..... 217
תרשים 7ח' ולוחות 7.8-7.10–ילדים מוגבלים פיסית שקיבלו עזרים רפואיים במימון משרד הבריאות..... 218

8. ילדים ובריאות

מבוא..... 225
תרשים 8א' ולוחות 8.1-8.4 – תוחלת חיים ומשקל בעת לידה..... 230
לוחות 8.5-8.8 – בדיקות וחיסונים של תינוקות ותלמידים..... 234
לוחות 8.9-8.11 – משקל וגובה של ילדים ובני נוער..... 239
לוחות 8.12-8.14 – ילדים החולים במחלות שונות..... 242
לוחות 8.15-8.20 ותרשים 8ב'– ילדים בשירותי בריאות (קופות חולים) ובבתי חולים..... 244
לוחות 8.21-8.22 ותרשים 8ג'– אלרגיה וסייעות רפואיות..... 257
תרשימים 8ד'-8ה' ולוחות 8.24-8.27– ועדות פסיכיאטריות, מיון פסיכיאטרי ואשפוז פסיכיאטרי..... 259
לוחות 8.28-8.32 ותרשים 8ו' – פטירה של תינוקות ושל ילדים..... 263
תרשימים 8ז'-8יא' – בריאות נפש והתנהגויות קיצון של ילדים בתקופת הקורונה..... 274
תרשימים 8יב'-8יג' – עישון בקרב ילדים..... 279

9. ילדים ותאונות

מבוא..... 283
תרשימים 9א'-9ז' ולוחות 9.1-9.5 – פניות לחדרי מיון ואשפוזים עקב היפגעות בתאונות.... 285
תרשימים 9ח'-9י' ולוח 9.6 – היפגעות ילדים בתאונות דרכים..... 296
תרשימים 9יב'-9יד' ולוח 9.7 - היפגעות ילדים בתאונות אופניים / קורקינט חשמליים..... 298
לוחות 9.8-9.11 ותרשים 9טו' – היפגעות ילדים בגלל שהושארו או נלכדו לבד ברכב..... 303
תרשימים 9טז'-9יז' ולוחות 9.12-9.13– פגיעות ילדים בחופשת הקיץ 307

תרשימים 9יח'-9יט' ולוחות 9.15-9.14 – היפגעות ילדים מהרעלה..... 310
לוחות 9.18-9.16 – היפגעות תלמידים בתאונות במערכת החינוך..... 314
תרשימים 9כ'-9כב' – ליקויי בטיחות בסביבת בתי ספר 317

10. ילדים וכלכלה

מבוא..... 323
תרשימים 10א'-10ב' ולוח 10.1 – ילדים לפי דירוג חברתי-כלכלי של יישוב המגורים..... 327
תרשימים 10ג'-10ד' ולוח 10.2 – ילדים עניים..... 338
לוחות 10.4-10.3 ותרשימים 10ה-10ו' - ילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה..... 341
לוח 10.5 ותרשימים 10ז'-10ח' - ילדים החיים במשקי בית עם/ללא מועסקים ובמשפחות שבהן לפחות אחד ההורים מקבל דמי אבטלה..... 350
תרשים 10ט' ולוחות 10.7-10.6 - ילדים עובדים..... 352
לוחות 10.9-10.8– עבודת ילדים בפרסומות ובהופעות ציבוריות..... 355
לוחות 10.12-10.16 ותרשימים 10יא'-10יב' – ילדים ובני נוער עובדים שהועסקו באופן לא חוקי או נוצלו בידי מעסיקים, ותיקים שנפתחו בעניינם..... 357
תרשימים 10יב'-10טז' ולוחות 10.19-10.17 – הוצאה על מוצרים במשקי בית עם ילדים ובעלות על מוצרים..... 362

11. ילדים בעולם המשפט

מבוא..... 373
לוח 11.1 ותרשים 11א' – ילדים בבתי משפט שלום לנוער..... 375
לוח 11.2 – ילדים בבתי משפט לענייני משפחה..... 377
תרשים 11ב' – בקשות לאישור נישואי קטינות שהוגשו לבתי משפט..... 379
לוחות 11.4-11.3 – ילדים בבתי משפט דתיים (רבניים, שרעיים ודרוזיים)..... 380

12. ילדים עוברי חוק

מבוא..... 385
לוחות 12.12-12.1 ותרשימים 12א'-12ה' – קטינים החשודים בביצוע עבירות שבגינן נפתח תיק פלילי או הנמצאים בהליך של טיפול מותנה..... 390
לוחות 12.14-12.13 ותרשים 12ו'– עבירות בני נוער במוסדות חינוך..... 427
תרשימים 12ז'-12ח' ולוחות 12.17-12.15 – מעצר קטינים..... 432
תרשימים 12ט'-12י' ולוחות 12.21-12.18 – קטינים בטיפול שירות המבחן לנוער..... 437
לוחות 12.26-12.22 ותרשימים 12יא'-12יב' – קטינים בהליכים פליליים..... 442
לוחות 12.30-12.27 ותרשימים 12יג'-12טז' – קטינים שחויבו בדין, קטינים המרצים עונש מאסר וקטינים מועדים..... 450

לוח 12.31 – השתייכות למסגרת לימודית של קטינים בעלי תיקים פליליים..... 460

13. ילדים נפגעי עבירה

מבוא..... 465

לוחות 13.1-13.8 ותרשים 13א'-13ג' – תיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים במשפחה ומחוץ למשפחה..... 469

תרשימים 13ד-13ח' ולוחות 13.9-13.11– ילדים נפגעי עבירות אלימות. גופנית..... 479

לוחות 13.12-13.13 – ילדים שננטשו או הושארו בלא השגחה..... 491

לוחות 13.14-13.17 ו 13ט'-13י'– עבירות מין כלפי קטינים..... 493

תרשימים 13יא'-13יב' ולוחות 13.18-13.20 – מכירת אלכוהול לקטינים..... 499

תרשים 13יג' ולוח 13.21– עבירות של בגירים כנגד קטינים במוסדות חינוך..... 504

תרשימים 13יד'- 13טו' ולוחות 13.22-13.24– ילדים עד גיל 14 בטיפולם של חוקרי ילדים 506

לוחות 13.28-13.29 – עבירות שונות נגד ילדים..... 514

14. ילדים במצבי סיכון ומצוקה

מבוא..... 521

לוחות 14.1-14.4 ותרשים 14א' – ילדים המוכרים לשירותי הרווחה..... 527

תרשימים 14ב'-14ז' ולוחות 14.5-14.6 – ילדים ובני נוער בסיכון..... 536

לוח 14.7 – ילדים שטופלו במרכזי הגנה..... 543

לוח 14.8 – ילדים נפגעי אלימות ותקיפה מינית שאותרו בבתי חולים, בקופות חולים ובטיפות חלב..... 544

תרשימים 14ח'-14ט' ולוחות 14.9-14.10 – ילדים במסגרות חירום..... 546

לוח 14.11 – ילדים בסיכון המטופלים בידי אגף א' במשרד החינוך..... 549

תרשימים 14י'-14יב' – ילדים במקלטים לנשים נפגעות אלימות..... 550

תרשימים 14יג'-14טו' ולוח 14.12 – בני נוער וצעירים בטיפול רשות חסות הנוער..... 552

לוחות 14.13-14.14– שימוש בני נוער בחומרים פסיכו-אקטיביים..... 556

לוח 14.15 – נוער שאינו עובד ואינו לומד..... 558

לוחות 14.16-14.17 ותרשים 14טז' – קטינים שנעדרו מביתם..... 559

לוחות 14.18-14.19 ותרשימים 14יז'-14כא' – נסיונות אובדניים..... 562

לוחות 14.20-14.21 – הפסקת היריון של נערות צעירות..... 567

תרשימים 14כב'-כו' - פניות למוקד (המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת)..... 569

תרשים 14כז' - ילדים ובני נוער מטופלים במרכזים האזוריים לטיפול בפגיעות מיניות..... 574

תרשים 14כח' - ילדים המטופלים במרכזים למניעת אלימות במשפחה..... 575

תרשים 14כט' - פניות למוקד 118 של משרד הרווחה..... 576

לוחות 14.22-14.23 - תחושות, מצוקות והתנהגויות סיכון של תלמידים..... 577

תרשימים 14ל'-14לא' - ילדים עם מוגבלות בתקופת הקורונה..... 579

לוח 14.24 - אבחנות נפשיות בקרב בני נוער בתקופת הקורונה..... 581

תרשים 14לב' - הערכות סיכון אובדני בקרב תלמידים בתקופת הקורונה..... 582

1

מאפיינים דמוגרפיים של אוכלוסיית הילדים

מבוא

בסוף שנת 2020 הגיע מספרם של הילדים בישראל ל-3,049,000 והם מנו 33% מכלל האוכלוסייה. שיעור זה אמנם גבוה בהשוואה לרוב ארצות המערב, אך נמוך מהאחוז המקביל במדינות השכנות לישראל. בשונה ממדינות מתועשות רבות, שבהן פירמידת הגילים התהפכה בשנים האחרונות, אך בדומה למדינות העולם השלישי, בישראל קבוצת הגיל 0-17 היא עדיין בסיסה של פירמידת הגילים.

אוכלוסיית הילדים בישראל רב-גונית ביותר. כ-72% הם יהודים, 22% מוסלמים, 1.4% נוצרים, 1.5% דרוזים ו-3% לא סווגו לפי דת. גם הקבוצות האמורות ניחנו ברב-גוניות ניכרת. יש בהן דתיים, חילונים, ותיקים ועולים.

בשנים האחרונות הופנתה תשומת הלב למצבם של ילדים החיים בישראל ואינם בעלי זכויות אזרחיות מלאות (זרים, בעלי מעמד של תושב ארעי או תושב קבע – ראו הגדרות בהמשך). מעמד זה כרוך בתחושת אי וודאות ובאי קבלת מלוא הזכויות המגיעות לכל ילד.

עוד על זרים, תושב ארעי ותושב קבע – ב'הגדרות' במבוא לפרק זה וכן בפרק 2.

הנתונים המוצגים בפרק זה הם המצע להבנת הסוגיות הספציפיות שתוצגנה בפרקים הבאים.

בפרק זה כלולים הלוחות והתרשימים הבאים:

לוחות 1.1-1.4 ותרשימים 1א-ב' מציגים את מספר הילדים בישראל ואת התפלגותם לפי מגדר, דת, גיל ומקום מגורים וכן את חלקם בכלל האוכלוסייה.

בלוח 1.5 נתונים על לידות חי, לפי קבוצת אוכלוסייה ומחוז.

תרשימים 1ג'-1ד' ולוחות 1.6-1.9 מתייחסים לילדים זרים ולילדים בעלי מעמד של תושב ארעי/קבע.

הגדרות

אזרח – מעמד השהייה הגבוה ביותר במדינה, המעניק את מלוא הזכויות והחובות למי שמחזיק בו.

אוכלוסייה – אוכלוסיית הילדים זהה מבחינת הגדרה ליתר האוכלוסייה. היא כוללת תושבים קבועים בעלי אזרחות ישראלית ותושבי קבע בלא אזרחות ישראלית (לרבות אלה שבעת האומדן נעדרו מישראל במשך פחות משנה).

עד לשנת 2008 במספר האוכלוסין היה כלול אומדן של התיירים ושל התושבים הארעיים ששהו בישראל יותר משנה (להוציא דיפלומטים ואנשי או"ם). אומדנים הנסמכים על מפקד האוכלוסין שנערך ב-2008 מתייחסים רק לאוכלוסייה הרשומה במרשם האוכלוסין. תושבים שאינם רשומים בו אינם כלולים באומדן, גם אם שהו בישראל יותר משנה.

אומדני האוכלוסייה אינם כוללים את העובדים הזרים שיש להם אשרת עבודה. בסוף שנת 2013 מספרם נאמד בכ-190 אלף נפש. חלק מהם שהו בישראל יותר משנה. אומדן האוכלוסייה כמובן אינו כולל אנשים שנכנסו ארצה בלא אשרת שהייה ולא עברו במעברי גבול מוכרים. גורמי ההשתנות של גודל הקבוצה הם ריבוי טבעי, פטירות ומאזן ההגירה.

מאזן ההגירה- עולים, תיירים שמעמדם משתנה לעולים, כניסות לשם איחוד משפחות, תושבים קבועים החוזרים לישראל לאחר שהייה בת יותר מ-12 חודשים בחו"ל ואזרחים עולים (אזרח עולה:

אדם שנולד לאזרח ישראלי בעת שהותו בחו"ל ונכנס לישראל בכוונה להשתקע בה). מאלה מופחת מספר התושבים שבשנת האומדן שהו לפחות 12 חודשים רצופים בחו"ל.

זר – אינו אזרח ישראל או תושב בה. הוא זכאי למעמד של ישיבת ביקור (על פי שיקולו של שר הפנים). זר הוא בעל זיקה למדינת נתינותו, שם זכאי הוא לקבל את מלוא הזכויות האזרחיות הרלבנטיות, בעוד שבישראל הוא אינו זכאי לבחור ולהיבחר לכנסת ולשאת דרכון ישראלי. כמו כן, בניגוד לתושבי קבע הוא אינו זכאי לבחור ולהיבחר בבחירות לרשויות מקומיות וכן אינו זכאי לזכויות סוציאליות כגון דמי אבטלה וקצבת נכות. למעשה, רישיון השהייה שלו בישראל הוא זמני בלבד, ופוקע עם תום תקופת הרישיון. ילדים זרים (שאינם בעלי מעמד של תושב ארעי או קבע), ככלל,זכאים לשירותי חינוך ובריאות כל עוד רישיון השהייה בתוקף, אך לרוב אינם זכאים למלוא הזכויות הסוציאליות. **תושב ארעי** –מעמד התושב הארעי מעניק זכויות מסוימות בביטוח הלאומי כגון דמי אבטלה, הבטחת הכנסה, קצבת נכות וקצבת זקנה וכן ביטוח בריאות. על-פי סעיף 2 לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 הרישיון לישיבת ארעי מוענק לתקופה של עד שלוש שנים וניתן להאריכו בתנאי שכל הארכה לא תעלה על שנתיים. בנוסף, הוא אינו זכאי לדרכון ישראלי ויוצא את הארץ באמצעות דרכון מדינת אזרחותו. ילדים בעלי מעמד של תושב ארעי הם בעלי מעמד חוקי בישראל והם זכאים לשירותי חינוך, בריאות וזכויות סוציאליות.

לפי תקנות הכניסה לישראל תשל"ד-1974 (תקנה 6), הסטטוס "תושב ארעי" יוענק לאדם העונה על אחד מהקריטריונים האלה: א. עולה בכוח - מי שזכאי לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות, תש"י-1950, ורוצה לשהות עד שלוש שנים בישראל, כדי לבדוק את האפשרות והתנאים להשתקעות בישראל כעולה; ב. תלמיד/סטודנט וקרוביו - מי שרוצה לשהות בישראל למטרת לימודים או השתלמות; ג. איש דת וקרוביו - הרוצה לשהות בישראל לשם מילוי תפקיד דתי בקרב עדתו בישראל לפי הזמנת מוסד דת; ד. מי שרוצה לשהות בישראל על פי רישיון לישיבת ארעי, למטרה שאיננה נמנית על המטרות האמורות לעיל.

תושב קבע – אדם שמרכז חייו הוא בישראל והוא רשום במרשם האוכלוסין של משרד הפנים. במרבית המקרים אדם זה זכאי למעמד אזרחות אך ויתר עליו מסיבות שונות (לדוגמה, אם הוא מחזיק באזרחות נוספת של מדינה שאינה מאפשרת אזרחות כפולה). תושב קבע חייב בכל החובות שהמדינה מטילה (ובכלל זה גיוס לצה"ל ותשלום מסים), וזכאי כמעט לכל הזכויות המגיעות לאזרחים, למעט הזכות לבחור ולהיבחר לכנסת והזכות לדרכון ישראלי (הוא יוצא וחוזר באמצעות תעודת מעבר)**קבוצות אוכלוסייה** – עד למפקד שערכה הלשכה ב-1995 האוכלוסייה המיוצגת בלוחות מוינה בדרך כלל לפי דת: יהודית, מוסלמית, נוצרית (נוצרים כללו גם "ללא סיווג דת") ודרוזית (דרוזים כללו תושבים בני דתות אחרות כגון: בודהיסטים הינדואיסטים, שומרונים וכד'). כאשר לא היו בנמצא נתונים מספיקים או בשל מיעוט המקרים, המיון נערך רק לפי הקטגוריות "יהודים", "בני דתות אחרות", "מזה: מוסלמים", בלא פירוט נוסף. לאחר עלייתם לישראל של רבים שלא נרשמו כיהודים במשרד הפנים, במפקד שנערך ב-1995 שונו ההגדרות. קבוצת הנוצרים פוצלה לשניים, לנוצרים ערבים ולנוצרים אחרים, וזאת על פי יישוב המגורים, לאום וארץ לידה. כ"נוצרי ערבי" מוגדר מאז כל נוצרי שגר ביישוב ערבי, או ביישוב אחר, אך רשום במשרד הפנים כשייך ללאום הערבי. בהיעדר נתונים מספיקים על קבוצת הנוצרים הערבים משויך אליה כל מי שנולד בארץ ערבית וכן יליד ישראל שאביו נולד בארץ ערבית. כל שאר הנוצרים כלולים בקבוצה "נוצרים אחרים" (לא ערבים). קבוצת אוכלוסייה נוספת המוצגת מאז 1995 בנפרד היא זו של מי שלא קיבלו במשרד הפנים סיווג לפי דת.

בלא סיווג דת – שיוכם הדתי של העולים מבריה"מ לשעבר דרש סיווג חדש. סיווג זה נקבע במשרד הפנים, אומץ בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשמש אותה בעת עריכת אומדני האוכלוסייה והתנועה הטבעית. רבים מהעולים, בעיקר ממדינות בריה"מ לשעבר, נרשמים במרשם התושבים בלא סיווג דתי. לפי הנחיותיו של משרד הפנים, משבצת הדת נשארת ריקה כאשר בעת הרישום תושב

מבקש להשאיר פרט זה בלא ציון (ריק), או מכריז כי הוא חסר דת. תושב כזה נדרש להודיע על בקשתו בכתב, והודעתו מצורפת לשאלון הרישום. עד למפקד שנערך ב-1995 תושבים אלה נכללו באומדני הלמ"ס בקבוצת האוכלוסייה הנוצרית. מאז סוף 1995 אומדני האוכלוסייה "בלא סיווג דת" מוצגים כאומדנים של קבוצה נפרדת. החל משנת 2000 האוכלוסייה כוללת גם לבנונים שנכנסו לארץ במאי 2000 והוענקו להם תעודות זהות ישראליות (חיילי צד"ל ובני משפחותיהם).

יהודים ואחרים – כולל יהודים ועולים חדשים בני דת אחרת.

לא יהודים (אוכלוסייה ערבית) – כולל מוסלמים, נוצרים ערבים, בדווים ודרוזים.

נוצרים – כולל נוצרים ערבים ונוצרים אחרים.

גיל – מספר השנים השלמות שמלאו לילד עד לתאריך האומדן שנערך בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לידת חי – לידה של עובר, שלאחר היפרדו מהאם מגלה את אחד מסימני החיים: נשימה, דפיקות לב, תנועות ברורות של שרירים רצוניים.

תינוק – יילוד שטרם מלאה לו שנת חיים אחת.

יישובים:

יישוב – מקום המאוכלס בקביעות והמקיים את התנאים הבאים:

א. יש בו בדרך כלל לפחות ארבעים תושבים בוגרים (עד ל-1997 לפחות 20 תושבים קבועים),

ב. יש לו מינהל עצמי,

ג. אין הוא נמצא בתחום המוכר של יישוב אחר,

ד. הקמתו אושרה בידי מוסדות התכנון.

היישובים נחלקים ליהודיים וללא יהודיים, בהתאם לרוב אוכלוסיית היישוב. ברוב היישובים יש רוב מוחלט של יהודים או של ערבים. תשעה יישובים עירוניים מוגדרים כ"מעורבים", ובהם רוב יהודי ומיעוט ניכר של ערבים: ירושלים, תל-אביב–יפו, חיפה, עכו, רמלה, לוד, מעלות-תרשיחא, נצרת עילית והיישוב הכפרי נווה-שלום.

יישוב חסר מעמד (לפי הגדרת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה)– יישוב חסר מעמד מוניציפלי אשר אינו נמצא בתחומה של מועצה אזורית ולפיכך אינו משתייך למועצה כזו, ו/או אין לו נציגות בה. בדרך כלל אלה הם יישובים לא מוכרים של בדווים בנגב (ראו הגדרת יישוב לא מוכר).

מועצה אזורית – מתייחסת בדרך כלל למספר יישובים כפריים. במועצה האזורית יש יישובים שלהם נציגות במועצה, ואולם יש גם יישובים שאמנם נמצאים בתחומה בלא שיש להם נציגות בה, אך תושביהם כלולים במניין אוכלוסייתה. כמו כן, יש מספר קטן של יישובים חסרי מעמד מוניציפלי.

מועצה מקומית – מתייחסת ליישוב אחד בלבד.

עירייה – מתייחסת ליישוב אחד בלבד.

ממוצע בשנה – הכוונה למספר הילדים הממוצע בשנה. מספר זה נקבע על פי ספירת הילדים הנערכת מדי חודש ועל פי חישוב הנערך בסוף השנה.

דצמבר 2016 – הכוונה לנתוני סוף דצמבר 2016. בשונה מנתוני הממוצעים, מדובר בנתון המתייחס רק לנקודת זמן מסוימת.

מקור הנתונים

מקור הנתונים בפרק זה הוא הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומערך המחשוב של משרד הפנים. בתחתיתו של כל לוח מצוין המקור המדויק.

אומדני האוכלוסייה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מבוססים על מפקדי האוכלוסין והדיור הנערכים מדי עשור והמתייחסים ללידות, פטירות, עלייה, יציאת תושבים לחו"ל, שינוי כתובת בארץ ורישום של נרשמים בשנים שבין המפקדים.

דת, גיל, מגדר, מקום המגורים של ילדים בישראל וחלקם באוכלוסייה (לוחות 1.1-1.4 ותרשימים 1א'-1ב')

באחדים מן הלוחות הנתונים מתייחסים לדצמבר בכל שנה, ואילו באחרים לממוצע השנתי (הכוונה למספר הילדים הממוצע בכל שנה. מספר זה נקבע על סמך ספירת הילדים הנערכת מדי חודש ועל פי חישוב הנערך בסוף השנה). מכאן ההבדל בין נתוני הלוחות. בלוחות 1.1 ו-1.2 ובתרשים 1א' סך כל הילדים מתייחס לדצמבר, ואילו הפירוט לפי דת מתייחס לממוצע בשנים אלו.

לוח 1.1: **מספר הילדים בישראל, לפי דת (אלפים ואחוז גידול) / 1970-2020***

שנה	סך הכל**	יהודים	מוסלמים	נוצרים***	דרוזים	בלא סיווג
1970	1,183.3	937.8	193.8	23.7	19.0	--
1980	1,505.4	1,157.3	284.4	34.2	27.3	--
1990	1,766.0	1,342.2	343.7	38.4	37.6	--
1995	1,955.5	1,460.5	400.0	53.0	42.0	--
2000	2,152.2	1,531.1	475.6	43.7	43.7	56.6
2005	2,326.4	1,608.3	557.0	44.4	45.8	69.8
2010	2,519.9	1,738.0	598.5	41.9	46.8	68.5
2011	2,576.9	1,786.2	604.1	41.4	46.4	69.6
2012	2,626.4	1,823.0	614.9	41.9	46.4	71.8
2013	2,682.1	1,870.4	621.8	41.7	46.3	73.6
2014	2,739.5	1,920.1	627.3	41.7	45.8	75.3
2015	2,797.9	1,970.4	633.1	41.6	45.6	77.4
2016	2,851.9	2,018.8	638.2	41.5	45.4	80.5
2017	2,908.3	2,064.5	643.6	41.7	45.1	84.7
2018	2,934.0	2,108.9	648.7	41.8	45.0	89.4
2019	2,985.5	2,151.7	653.1	41.5	44.6	94.2
2020	**3,029.9**	**2,189.6**	**656.6**	**41.6**	**44.1**	**97.5**
אחוז גידול מ-1970 עד 2020**						
*2020-1970	+156.0	+133.4	+238.8	+75.5	+132.1	+72.2

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוח 2.3 ועיבוד מיוחד של גף דמוגרפיה, שנים שונות.

* בשנים 2010 ואילך הפירוט לפי דת מתייחס לממוצע השנתי, אך סך הכל מתייחס לסוף השנה. בשנים 2018-2020 נתוני קבוצות הדת והסך הכל מחושבים על בסיס הממוצע השנתי. החל משנת 2000 כלולים גם לבנונים ילדי חיילי צד"ל, אשר דתם לא צוינה ברישומי משרד הפנים. ** בשל עיגול הנתונים לאלפים, סיכום הנתונים בכל עמודה ושורה לא תמיד שווה לסך הכל. *** כולל נוצרים-ערבים ונוצרים אחרים. ****בקבוצת חסרי הסיווג הדתי האחוז חושב משנת 2000 ועד ל-2020.

בין השנים 1970-2020 אוכלוסיית ילדי ישראל גדלה פי 2.56. אוכלוסיית הילדים היהודים גדלה פי 2.33, אוכלוסיית הילדים המוסלמים גדלה פי 3.38, אוכלוסיית הילדים הנוצרים פי 1.75 ואוכלוסיית הילדים הדרוזים פי 2.32. בין השנים 2000-2020 אוכלוסיית הילדים גדלה ב-41%.
בין השנים 2010-2020, מספר הילדים היהודים והמוסלמים גדל בהתמדה: נוספו 460,600 ילדים יהודים ו-58,100 ילדים מוסלמים. לעומת זאת, אין שינוי משמעותי במספר הילדים בקרב הדרוזים (ירידה של 2,700 ילדים) והנוצרים (ירידה של 300 ילדים).

לוח 1.2: **שיעור הילדים מכלל האוכלוסייה בקבוצת דתם, לפי דת / 1970-2020***

שנה	כלל הילדים	דת				
		יהודים	מוסלמים	נוצרים	דרוזים	בלא סיווג דת
1970	39.2	36.3	58.7	41.4	52.9	--
1980	38.4	35.3	57.1	38.0	52.2	--
1990	36.1	34.0	50.7	33.5	45.6	--
1995	34.8	32.1	49.2	32.6	44.6	--
2000	33.8	30.9	49.0	32.3	42.1	28.1
2005	33.3	30.3	48.8	30.3	39.8	25.7
**2010	32.7	30.2	45.9	27.5	37.0	24.0
**2015	33.1	31.4	43.0	25.3	33.5	23.5
**2017	33.1	31.8	41.7	24.5	33.9	23.7
**2018	33.6	32.4	42.0	24.5	32.1	25.0
**2019	33.0	32.0	40.4	23.6	30.9	23.8
**2020	**32.8**	**32.0**	**39.7**	**23.3**	**30.2**	**23.6**

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.3 ועיבוד מיוחד של גף דמוגרפיה, שנים שונות.
* החל משנת 2000 כלולים גם לבנונים ילדי חיילי צד"ל, אשר דתם לא צוינה ברישומי משרד הפנים.
**בשנים 2000-2018 בקבוצות הדת הנתון מתייחס לממוצע השנתי, אך סך הכל מתייחס לסוף השנה. בשנים 2019 ו-2020, נתוני קבוצות הדת והסך הכל מחושבים על בסיס הממוצע השנתי.

בין השנים 1970-2010 חלקם של הילדים בכלל האוכלוסייה הלך ופחת, אך משנת 2010 ואילך מסתמנת יציבות, ובין השנים 2010-2020 שיעור הילדים מכלל אוכלוסיית ישראל נותר דומה (כ-33%).

מבין הקבוצות הדתיות השונות, שיעור הילדים הוא הגדול ביותר בקרב המוסלמים (כ-40%), אחריהם בקרב היהודים והדרוזים (כ-30-32%), והוא הקטן ביותר בקרב הנוצרים וחסרי הסיווג הדתי (כ-23%). בקרב כל הקבוצות הדתיות הלא-יהודיות, חלה ירידה משמעותית בשיעור הילדים מכלל האוכלוסייה בקבוצת הדת מאז שנת 2000.

תרשים 1א': **התפלגות הילדים בישראל, לפי דת (אחוזים) / 2020**

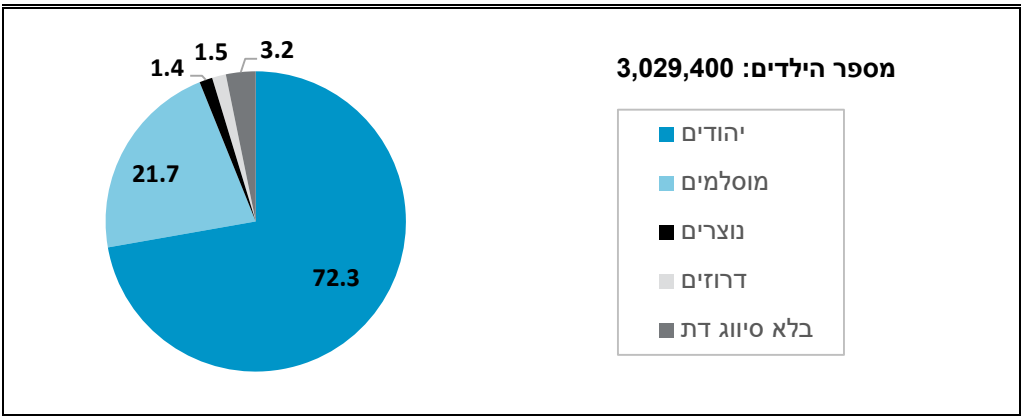

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.3.

הערה: הן נתוני קבוצות הדת והן סך הכל מחושבים על בסיס הממוצע השנתי.

בשנת 2020, אוכלוסיית היהודים מהווה כ-74% מתושבי המדינה בעוד שאוכלוסיית הילדים היהודים מהווה כ-72% מאוכלוסיית הילדים בישראל.
אוכלוסיית המוסלמים מהווה כ-18% מתושבי המדינה בעוד שחלקם של הילדים המוסלמים הוא כ-22% מהילדים בישראל.
אוכלוסיית הנוצרים, הדרוזים וללא סיווג דת מהווה 8% מאוכלוסיית המדינה בעוד שחלקם מסך הילדים הוא 6%.

לוח 1.3: **מספר הילדים בישראל לפי גיל, מגדר ודת (אלפים) ממוצע* / 2005-2020**

גיל	סך הכל	מגדר		דת				בלא סיווג דת
		בנות	בנים	יהודים	מוסלמים	נוצרים	דרוזים	
2005	2,326.4	1,124.8	1,183.5	1,608.3	557.0	44.4	45.8	69.8
2010	2,494.2	1,215.8	1,278.5	1,738.0	598.5	41.9	46.8	68.5
2015	2,768.7	1,349.7	1,419.1	1,970.4	633.1	41.6	45.6	77.4
2017	2,908.3	1,476.9	1,403.1	2,064.5	643.6	41.7	47.5	84.8
2018	2,934.0	1429.5	1504.6	2,108.9	648.7	41.8	45.0	89.4
2019	2,985.5	1,454.3	1,531.3	2,151.9	653.1	41.5	44.7	94.2
2020	3,029.8	1,474.9	1,533.7	2,189.6	656.6	41.6	44.1	97.5
0	**178.9**	86.9	92.0	132.6	38.1	2.0	2.3	3.9
1	**183.7**	89.2	94.5	135.0	39.2	2.2	2.4	5.0
2	**185.5**	90.3	95.2	135.8	39.5	2.3	2.4	5.5
3	**184.5**	89.6	94.9	135.0	39.0	2.3	2.4	5.9
4	**182.6**	88.7	93.9	134.2	37.6	2.3	2.4	6.1
5	**180.8**	87.8	93.0	132.9	36.8	2.4	2.4	6.3
6	**177.4**	86.2	91.2	130.7	35.9	2.4	2.3	6.2
7	**174.9**	85.2	89.7	128.5	36.0	2.3	2.4	5.8
8	**172.5**	84.2	88.3	125.8	36.3	2.3	2.4	5.8
9	**170.3**	83.0	87.3	123.8	36.2	2.3	2.5	5.6
10	**168.1**	82.0	86.1	121.9	36.0	2.3	2.5	5.4
11	**163.1**	79.8	83.3	117.9	35.1	2.2	2.5	5.3
12	**157.9**	77.1	80.8	113.7	34.5	2.2	2.5	5.2
13	**154.2**	75.1	79.1	109.9	34.3	2.3	2.6	5.2
14	**150.5**	73.3	77.2	106.2	34.3	2.3	2.6	5.1
15	**148.4**	72.2	76.2	103.8	34.9	2.4	2.5	5.0
16	**149.0**	72.8	76.2	102.6	36.1	2.5	2.6	5.1
17	**146.3**	71.5	74.8	99.2	36.9	2.5	2.6	5.1

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 2.3, שנים שונות.

* ראו הגדרה במבוא.

הערה: נתוני קבוצות הדת והסך הכל מחושבים על בסיס הממוצע השנתי.

בכל שכבות הגיל יש יותר בנים מבנות. בעוד שאוכלוסיית הילדים צמחה ב-30% מאז 2005, מספר הילדים בלא סיווג דת, עלה בכ-40% מאז 2005 (מ-69.8 ל-97.5 אלף), ומספר הילדים היהודים עלה ב-36% מאז 2005 (מ-1,608.3 ל-2,189.6 אלף).

לוח 1.4: **התפלגות הילדים, לפי גיל וחלקם באוכלוסיית היישוב* / דצמבר 2019**

יישוב	סך הכל 0-17	גיל				אחוז באוכלוסיית היישוב
		0-4	5-9	10-14	15-17	
סך הכל **	**3,011,105**	**917,111**	**870,033**	**782,726**	**441,235**	**33.0**
עיריות						
ירושלים	**367,943**	**116,732**	**103,619**	**93,116**	**54,479**	**39.3**
תל אביב- יפו	**97,242**	**34,570**	**27,938**	**22,804**	**11,930**	**21.1**
חיפה	**66,546**	**20,466**	**19,564**	**17,167**	**9,349**	**23.3**
אום אל-פחם	20,937	5,640	5,586	5,955	3,756	37.3
אופקים	11,170	4,179	3,259	2,449	1,283	36.4
אור יהודה	10,411	3,361	2,927	2,585	1,538	28.2
אור עקיבא	5,352	1,790	1,581	1,310	671	27.8
אילת	13,173	3,872	3,888	3,454	1,959	25.2
אלעד	27,555	7,272	8,064	8,142	4,077	56.5
אריאל	4,957	1,584	1,483	1,289	601	24.1
אשדוד	70,206	21,352	20,376	18,129	10,349	31.1
אשקלון	40,559	13,402	12,011	9,953	5,193	28.2
באקה אל- גרביה	10,935	2,868	2,999	3,041	2,027	36.5
באר שבע	56,371	17,990	16,209	14,202	7,970	26.9
בית שאן	5,711	1,779	1,576	1,509	847	30.9
בית שמש	65,004	21,728	19,424	16,015	7,837	52.0
ביתר עילית	35,821	11,840	10,703	9,241	4,037	60.4
בני ברק	98,140	34,701	28,026	22,305	13,108	48.0
בת ים	27,098	8,391	7,955	6,905	3,833	21.0
גבעת שמואל	9,160	2,577	2,707	2,568	1,308	34.5
גבעתיים	14,558	5,015	4,285	3,513	1,745	24.0
דימונה	9,935	2,986	2,742	2,533	1,674	28.8
הוד השרון	18,967	5,177	5,626	5,319	2,845	30.0
הרצליה	23,818	6,994	7,042	6,330	3,452	24.4
חדרה	26,779	8,525	7,770	6,739	3,745	27.5
חולון	51,563	15,343	15,219	13,638	7,363	26.3
טבריה	13,969	4,816	3,776	3,300	2,077	31.2
טייבה	16,124	4,280	4,257	4,701	2,886	36.7
טירה	8,583	2,434	2,331	2,278	1,540	32.3
טירת כרמל	6,176	2,236	1,778	1,398	764	26.7

לוח 1.4: **התפלגות הילדים, לפי גיל וחלקם באוכלוסיית היישוב* / דצמבר 2019**
(המשך)

יישוב	סך הכל 0-17	גיל				אחוז באוכלוסיית היישוב
		0-4	5-9	10-14	15-17	
עיריות (המשך)						
טמרה	11,982	3,155	3,206	3,450	2,171	34.8
יבנה	15,704	5,466	5,008	3,522	1,708	33.0
יהוד	8,332	2,326	2,377	2,288	1,341	27.8
יקנעם עלית	7,423	2,039	2,091	2,050	1,243	31.2
כפר יונה	8,270	2,274	2,421	2,384	1,191	33.4
כפר סבא	28,068	8,107	8,716	7,309	3,936	27.7
כפר קאסם	9,146	2,665	2,445	2,414	1,622	38.4
כרמיאל	11,423	3,148	3,260	3,206	1,809	24.7
לוד	26,201	8,437	7,774	6,315	3,675	33.9
מגדל העמק	7,675	2,240	2,086	1,997	1,352	29.9
מודיעין-מכבים-רעות	32,713	6,706	9,396	10,703	5,908	35.1
מודיעין עילית	48,560	16,436	15,382	11,827	4,915	63.6
מעלה אדומים	12,309	3,465	3,457	3,468	1,921	32.3
מעלות תרשיחא	5,865	1,635	1,746	1,622	861	26.9
נהריה	14,789	4,266	4,164	3,995	2,364	25.5
נס ציונה	16,226	3,911	4,871	4,979	2,465	32.2
נצרת	23,852	6,483	6,556	6,419	4,394	30.8
נוף הגליל (לשעבר נצרת עילית)	10,063	3,218	2,817	2,530	1,498	24.1
נשר	5,433	1,657	1,559	1,409	808	22.5
נתיבות	15,807	5,584	4,657	3,699	1,867	42.1
נתניה	60,499	19,015	18,354	15,826	8,433	27.3
סח'נין	11,140	3,181	3,112	3,011	1,836	35.1
עכו	13,575	4,011	3,911	3,441	2,212	27.5
עפולה	15,912	5,732	4,432	3,696	2,052	29.3
עראבה	9,907	2,628	2,720	2,757	1,802	38.4
ערד	8,843	3,413	2,542	1,759	1,129	33.1
פתח-תקווה	74,207	22,079	22,436	19,255	10,437	29.9
צפת	14,626	4,848	4,227	3,727	1,824	40.5
קלנסווה	9,096	2,609	2,529	2,445	1,513	39.3
קריית אונו	12,563	3,171	3,980	3,612	1,800	31.1
קריית אתא	15,634	4,897	4,567	3,977	2,193	26.4

לוח 1.4: **התפלגות הילדים, לפי גיל וחלקם באוכלוסיית היישוב* / דצמבר 2019** (המשך)

יישוב	סך הכל 0-17	גיל				אחוז באוכלוסיית היישוב
		0-4	5-9	10-14	15-17	
עיריות (המשך)						
קריית ביאליק	8,334	2,400	2,509	2,531	1,338	20.7
קריית גת	18,636	6,702	5,421	4,256	2,257	32.6
קריית ים	8,334	2,400	2,509	2,176	1,249	20.9
קריית מוצקין	10,146	3,207	2,891	2,589	1,459	23.4
קריית מלאכי	8,207	2,944	2,454	1,937	872	34.5
קריית שמונה	5,819	1,733	1,529	1,663	894	25.8
ראש העין	19,719	7,410	5,815	4,274	2,220	31.9
ראשון לציון	61,632	18,617	17,402	15,817	9,796	24.2
רהט	35,828	11,819	9,914	8,757	5,338	50.2
רחובות	45,029	14,245	14,067	11,250	5,467	31.3
רמלה	23,518	7,482	7,003	5,834	3,199	30.8
רמת גן	36,624	12,136	10,399	9,129	4,960	22.4
רמת השרון	13,596	3,493	4,032	3,933	2,138	28.8
רעננה	20,234	5,311	5,635	5,942	3,346	26.8
שדרות	8,331	3,258	2,522	1,745	806	30.1
שפרעם	13,165	3,506	3,432	3,637	2,590	31.2
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)						
אבו סנאן	4,476	1,280	1,148	1,229	819	31.7
אבן יהודה	4,470	926	1,336	1,482	726	32.3
אזור	3,564	1,197	1,087	867	413	27.5
אכסאל	5,398	1,560	1,375	1,521	942	36.5
אעבלין	4,414	1,140	1,242	1,238	794	33.2
באר יעקב	10,590	3,939	3,552	2,121	978	38.1
בית ג'ן	3,520	942	941	1,006	631	29.3
בנימינה – גבעת עדה	5,478	1,127	1,622	1,756	973	34.6
גבעת זאב	7,945	2,838	2,534	1,816	757	43.1
ג'דיידה-מכר	6,999	1,859	1,796	1,959	1,385	33.1
גדרה	9,922	2,067	2,818	3,086	1,951	35.0
גן יבנה	7,746	1,654	2,079	2,554	1,459	32.5
גני תקווה	6,711	1,899	2,089	1,755	968	32.9
ג'סר א-זרקה	6,187	1,799	1,701	1,651	1,036	41.4

לוח 1.4: **התפלגות הילדים, לפי גיל וחלקם באוכלוסיית היישוב* / דצמבר 2019**
(המשך)

יישוב	סך הכל 0-17	גיל				אחוז באוכלוסיית היישוב
		0-4	5-9	10-14	15-17	
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)						
ג'ת	4,146	1,213	1,092	1,085	756	34.2
דאלית אל כרמל	5,025	1,387	1,377	1,440	821	28.5
דיר אל אסד	4,558	1,225	1,212	1,276	845	36.4
זכרון יעקב	7,348	1,694	2,041	2,268	1,345	31.7
חורה	12,412	3,086	3,554	3,001	1,771	55.6
טורעאן	5,159	1,419	1,432	1,421	887	36.2
יפיע	6,394	1,696	1,815	1,780	1,103	33.4
ירכא	5,741	1,494	1,587	1,635	1,025	33.4
כאבול	5,150	1,409	1,421	1,414	906	36.5
כסייפה	11,521	3,881	3,221	2,821	1,589	52.7
כפר כנא	8,410	2,339	2,287	2,306	1,478	37.0
כפר מנדא	7,834	2,257	2,271	1,945	1,361	38.8
כפר קרע	6,418	1,792	1,779	1,770	1,077	33.7
לקייה	7,186	2,342	1,998	1,806	1,040	51.1
מבשרת ציון	6,528	1,837	1,811	1,823	1,057	27.1
מג'אר	7,297	2,045	1,979	1,964	1,258	31.8
מג'ד אל כרום	6,779	1,257	1,500	1,692	1,011	43.9
מג'דל שמס	3,357	838	921	1,019	569	30.0
מזכרת בתיה	5,254	1,214	1,632	1,565	843	35.4
מעלה עירון	5,372	1,442	1,419	1,472	1,039	35.7
נחף	5,044	1,426	1,324	1,379	915	38.5
עוספיה	3,526	958	939	1,016	613	28.2
עין מאהל	4,613	1,276	1,289	1,184	864	34.6
ערערה	9,037	2,282	2,485	2,556	1,724	35.8
ערערה בנגב	9,781	3,077	2,815	2,416	1,473	53.4
פוריידיס	4,703	1,400	1,228	1,310	765	35.5
פרדס חנה-כרכור	14,129	4,015	4,413	3,911	1,790	32.8
קדימה-צורן	7,366	1,759	2,167	2,228	1,212	32.5
קריית טבעון	4,616	1,032	1,298	1,411	875	25.5
קריית עקרון	3,053	989	898	747	419	27.8
ריינה	6,425	1,787	1,756	1,723	1,159	33.8
רכסים	6,348	2,282	1,861	1,421	784	50.1

לוח 1.4: **התפלגות הילדים, לפי גיל וחלקם באוכלוסיית היישוב* / דצמבר 2019**
(המשך)

יישוב	סך הכל 0-17	גיל				אחוז באוכלוסיית היישוב
		0-4	5-9	10-14	15-17	
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)						
שוהם	6,035	1,097	1,496	2,015	1,427	28.7
תל מונד	4,279	880	1,203	1,370	826	32.6
תל שבע	11,120	3,537	3,083	2,780	1,720	53.4
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)						
אבו גוש	2,680	784	721	740	435	34.8
אורנית	3,087	720	942	979	446	34.5
אלפי מנשה	2,642	562	783	848	449	33.2
אפרתה	4,633	1,338	1,373	1,241	681	42.9
בועיינה נוג'ידאת	3,614	1,011	997	966	640	36.8
בוקעאתא	2,058	500	574	644	340	31.1
ביר אל מכסור	3,514	1,011	1,013	925	565	36.9
בית אל	2,745	713	596	651	785	46.0
בית דגן	2,039	502	519	620	398	28.0
בני עי"ש	1,625	518	459	389	259	23.3
בסמ"ה	3,820	1,079	1,046	1,032	663	38.2
בסמת טבעון	2,711	745	727	733	506	34.3
בענה	2,894	761	770	825	538	34.5
ג'וליס	1,838	524	449	511	354	28.4
ג'לג'וליה	3,864	1,118	1,007	1,046	693	38.1
דבורייה	3,660	1,020	972	978	690	34.8
דייר חנא	3,373	905	922	948	598	32.6
זמר	2,549	752	758	628	411	35.9
זרזיר	3,134	930	896	809	499	38.6
חורפיש	2,048	560	549	565	374	32.0
חצור הגלילית	3,095	1,049	860	757	429	33.4
טובא זנגרייה	2,438	743	640	634	421	36.0
יאנוח ג'ת	2,205	589	597	645	374	33.0
ירוחם	3,591	1,152	1,030	888	521	34.9
כוכב יאיר	2,165	438	593	689	445	24.9
כסרא-סמיע	3,235	910	879	914	532	36.7
כפר ורדים	1,422	223	368	517	314	25.9

לוח 1.4: **התפלגות הילדים, לפי גיל וחלקם באוכלוסיית היישוב* / דצמבר 2019** (המשך)

יישוב	סך הכל 0-17	גיל				אחוז באוכלוסיית היישוב
		0-4	5-9	10-14	15-17	
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)						
כפר יאסיף	2,948	834	772	807	535	29.0
להבים	1,751	367	489	533	362	27.3
מיתר	3,306	760	1,066	1,015	465	35.1
מצפה רמון	1,715	525	450	404	336	32.9
משהד	3,131	921	901	801	508	37.4
עומר	2,159	421	609	735	394	28.7
עילבון	1,709	466	506	449	288	29.7
עילוט	3,224	950	863	858	553	38.6
פקיעין (בוקייעה)	1,663	490	447	415	311	28.2
פרדסייה	1,541	428	424	450	239	26.0
קצרין	2,025	538	641	591	255	27.8
קריית ארבע	3,110	986	902	760	462	42.5
קרני שומרון	3,110	1,091	938	712	369	38.2
ראמה	2,127	605	592	539	391	27.5
רמת ישי	2,262	615	611	675	361	29.1
שבלי-אום אל-גנם	2,287	605	634	640	408	37.8
שגב שלום	5,659	1,849	1,530	1,423	857	51.7
שלומי	1,884	509	531	554	305	28.9
שעב	2,446	692	714	591	449	34.6

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תחום דמוגרפיה ואוכלוסייה, עיבוד מיוחד, 2020.

* יישובים שמונים 5,000 נפש ויותר. ** סך הכל= סך תושבי ישראל (לא רק תושבי הישובים).

בשנת 2020 אחוז הילדים מכלל אוכלוסיית הערים הוא 31.7% (לעומת שיעור הילדים מכלל האוכלוסייה, שהוא 33%). היישובים בעלי השיעורים הגבוהים ביותר של ילדים כחלק מהאוכלוסייה, מעל 60%, הם מודיעין עילית וביתר עילית (63.6% ו-60.4%, בהתאמה).

תרשים 1ב': **יישובים* בהם ילדים מנו כ-25% ופחות או כ-50% ויותר מאוכלוסיית היישוב* / דצמבר 2019**

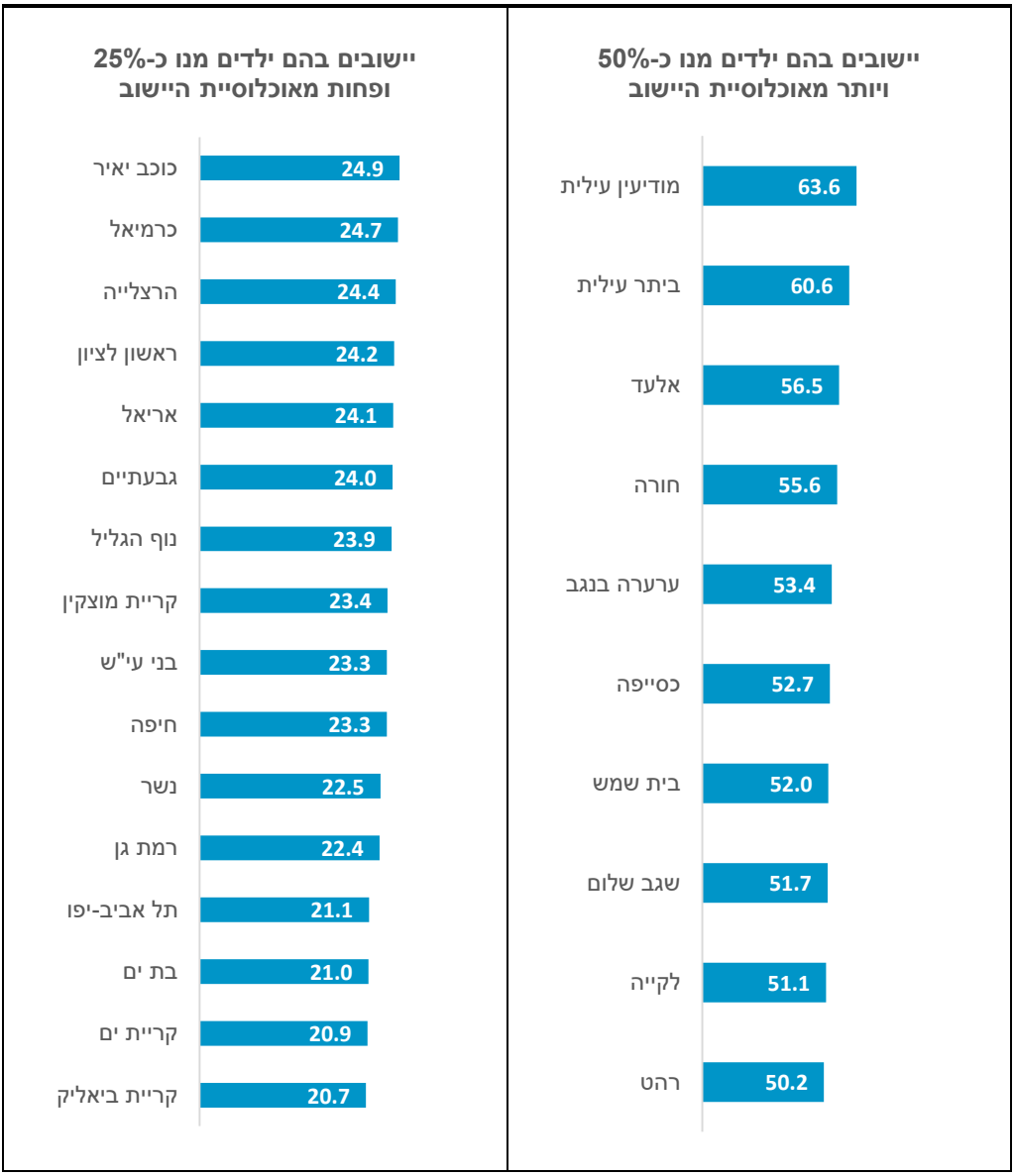

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תחום דמוגרפיה ואוכלוסייה, עיבוד מיוחד, 2020.
* יישובים שמונים 5,000 נפש ויותר.

הישובים בהם אחוז הילדים גבוה מ-50% שייכים לאוכלוסייה הבדווית או לאוכלוסייה חרדית/ דתית. רוב הישובים בהם אחוז הילדים נמוך מ-25% הם ערים (כל היישובים מלבד בני עי"ש וכוכב יאיר).

לידות חי* לפי קבוצת אוכלוסייה ומחוז (לוח 1.5)

לוח 1.5: **מספר לידות חי לפי מחוז/נפה וקבוצת אוכלוסייה / 2000-2020**

שנה	סך הכל**	מחוז						
		ירושלים	צפון	חיפה	מרכז	תל-אביב	דרום	אזור יהודה והשומרון*
כלל האוכלוסייה								
2000	136,390	21,085	25,949	14,390	27,234	19,605	21,516	6,611
2005	143,913	22,822	24,418	13,997	30,635	21,012	22,243	8,684
2010	166,255	26,800	25,364	15,690	36,374	25,679	25,222	11,126
2015	178,723	28,818	25,842	16,877	38,408	27,688	28,620	12,470
2020	**177,307**	**31,259**	**24,917**	**16,397**	**35,170**	**26,426**	**30,207**	**12,931**
יהודים ואחרים								
2000	95,599	13,692	9,153	8,899	23,183	19,173	14,852	6,607
2005	105,112	15,302	9,362	8,976	26,736	20,587	15,372	8,678
2010	125,505	18,242	10,402	10,584	32,508	25,246	17,404	11,119
2015	137,707	20,403	11,346	11,928	34,616	27,240	19,714	12,460
2020	**134,874**	**22,269**	**11,007**	**11,527**	**31,276**	**25,939**	**19,932**	**12,924**
ערבים								
2000	40,831	7,393	16,796	5,491	4,051	432	6,664	-
2005	38,801	7,520	15,056	5,021	3,899	425	6,871	-
2010	40,750	8,558	14,962	5,106	3,866	433	7,818	-
2015	41,016	8,415	14,496	4,949	3,792	448	8,906	-
2020	**42,433**	**8,990**	**13,910**	**4,870**	**3,894**	**487**	**10,275**	**-**
אחוז מתוך מחוז/נפה ב 2020								
יהודים ואחרים	**76.0**	71.2	44.1	70.2	88.9	98.1	65.9	100.0
ערבים	**24.0**	28.8	55.9	29.8	11.1	1.2	34.1	-

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 2.39, שנים שונות.

* יישובים ישראלים. ** כולל לא ידוע. * נתונים על תמותת תינוקות ראו בפרק 8.

- נתון חסר במקור.

בין השנים 2020-2000 גדל מספר לידות החי בכ-30% (מ-136,390 ל-177,307). באוכלוסיית היהודים והאחרים היה גידול של כ-41% (מ-95,599 ל-134,874) ובאוכלוסייה הערבית גידול של כ-4% (מ-40,831 ל-42,433).

ילדים זרים וילדים בעלי מעמד של תושב ארעי / קבע (תרשימים 1ג'-1ד' ולוחות 1.6-1.9)

הנתונים המוצגים בתת פרק זה מתייחסים רק לילדים הרשומים במשרד הפנים ונכונים ליום 31.10 בכל שנה.
ילדים זרים, ילדים בעלי מעמד של תושב ארעי או ילדים בעלי מעמד של תושב קבע אינם בעלי זכויות מלאות, כגון האפשרות להוציא דרכון ישראלי. ילדים זרים אינם אזרחי ישראל או תושבים בה. הם יכולים לקבל מעמד של ישיבת ביקור. הם זכאים לשירותי חינוך ובריאות אך הם אינם זכאים לזכויות סוציאליות ורישיון השהייה שלהם בישראל הוא זמני בלבד. לילדים בעלי מעמד של תושב ארעי או תושב קבע יש מעמד חוקי והם זכאים לשירותי חינוך, בריאות ולזכויות סוציאליות. ילדים בעלי מעמד של תושב ארעי – זכאים לזכויות כל עוד האשרה בתוקף.
עוד על זרים, תושב ארעי ותושב קבע– ראו ב'הגדרות' במבוא לפרק זה ובפרק 2 (ילדים זרים).

תרשים 1ג': מספר הילדים (0-17) שקיבלו במהלך השנה מעמד של תושב ארעי או תושב קבע / 2020-2018

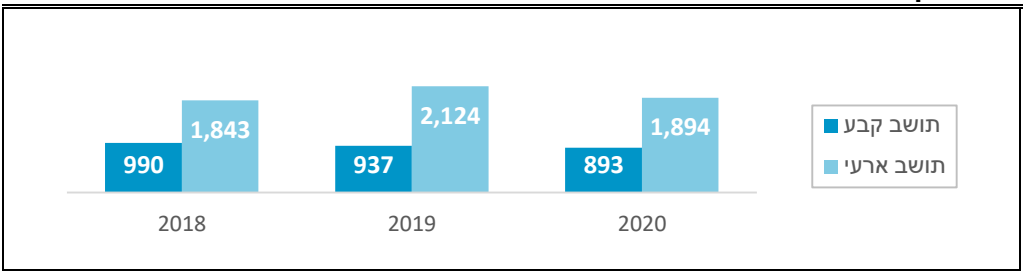

מקור: משרד הפנים, מערך מחשוב, שנים שונות.

בין השנים 2020-2018 ירד מספר הילדים שקיבלו מעמד של תושב קבע בכ-10% (מ-990 ל-893).

תרשים 1ד': שיעור הילדים (0- 17) הזרים שקיבלו במהלך השנה מעמד של תושב ארעי, לפי ארץ מוצא / 2020-2018

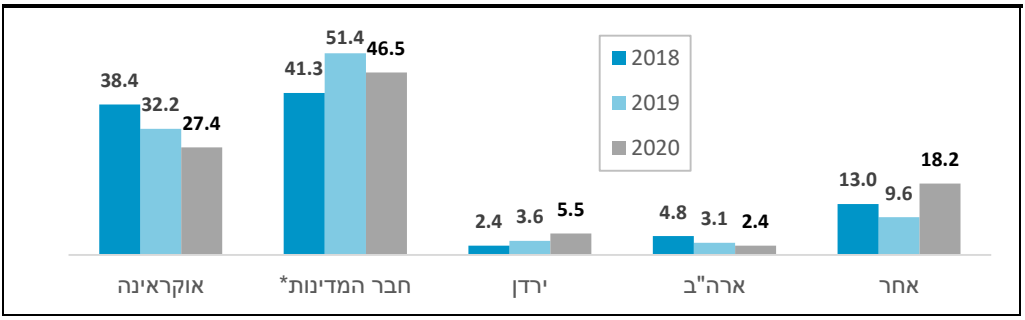

מקור: משרד הפנים, מערך מחשוב, שנים שונות.
*מזה בשנת 2020: 35.7% ילדים מרוסיה, 5.3% מבלארוס, 3.8% ממולדובה, 1.7% מקזחסטאן. בשנת 2019: 36.6% ילדים מרוסיה, 4.9% מבלארוס, 3.5% ממולדובה, 3.1% מגרוזיה, 2.2 מקזחסטאן ו-1.1% מאוזבקיסטן. בשנת 2018: 30.3% ילדים מרוסיה, 5.4% מבלארוס, 3.4% ממולדובה, 1.2% מאוזבקיסטן ו-1% מגאורגיה.

בשנים 2018-2020 ירד שיעור הילדים הזרים מאוקראינה מתוך כלל הילדים מקבלי מעמד תושב ארעי מ-38.4% ל-27.4%.

לוח 1.6: **התפלגות הילדים (0-17) בעלי מעמד של תושב ארעי (א5), לפי סוג אשרה* / 2021**

סוג אשרה	2021	
	מספרים	אחוזים
סך הכל	**4,073**	**100.0**
נלווה להליך מדורג - ילד לבן זוג של אזרח	1,096	26.9
נין של יהודי	1,152	28.3
הומניטרי כללי	219	5.4
החלטת ממשלה - אח/ות / אם	155	3.8
קטין נלווה לזכאי עולה	123	3.0
זכאי עולה	73	1.8
החלטת ממשלה - ילד/ה זר	38	0.9
נלווה להליך מדורג - ילד לבן זוג של תושב	75	1.8
רשיון לישיבה ארעית א/5 מלידה*	65	1.6
בהליך מדורג - ילד לבן זוג של אזרח	31	0.7
בהליך מדורג – ילד לבן זוג של תושב	35	0.9
החלטה 087 – בני מנשה	-	-
הוראת השר 70.21.62 - דרפור	-	-
חיים משותפים	-	-
אחר	1,011	24.8

מקור: משרד הפנים, מערך מחשוב, שנים שונות.

* ילד שנולד בארץ להורים בעלי מעמד של תושבי ארעי א/5. נכון ל-21.11.21.

בשנת 2021 שהו בישראל 4,073 ילדים בעלי מעמד של תושב ארעי (א5).

לוח 1.7: **התפלגות הילדים (0-17) בעלי מעמד של תושב ארעי (א5), לפי ארץ מוצא* / 2021**

ארץ מוצא	2021	
	מספרים	אחוזים
סך הכל	**4,073**	**100.0**
אוקראינה	1,400	34.4
חבר המדינות-סך הכל	1,654	40.6
מזה:		
רוסיה	1,219	29.9
מולדובה	137	3.4
בלארוס	188	4.6
אוזבקיסטן	52	1.3
קזחסטן	58	1.4
פיליפינים	122	3.0
ארצות הברית	87	2.1
ירדן	109	2.7
גאורגיה	47	1.2
ניגריה	55	1.4
אתיופיה	55	1.4
רומניה	25	0.6
פרו	29	0.7
גאנה	38	0.9
קולומביה	33	0.8
צרפת	27	0.7
ברזיל	24	0.6
אזרביג'אן	20	0.5
אחר	348	8.5

מקור: משרד הפנים, מערך מחשוב, שנים שונות.

* הלוח מציג רק ארצות מוצא אשר מהן יש לפחות 20 ילדים בעלי מעמד של תושב ארעי בישראל. נכון ל-21.11.21.

בשנת 2021 כשלושה רבעים מהילדים בעלי מעמד של תושב ארעי הגיעו מחבר המדינות ומאוקראינה.

לוח 1.8: **התפלגות הילדים (0-17) שקיבלו מעמד של תושב קבע, לפי סיבת קבלת המעמד / 2021**

סיבת קבלת המעמד	2021	
	מספרים	אחוזים
סך הכל	**1,547**	**100.0**
החלטת ממשלה- ילד/ה זר	559	36.1
הומניטרי כללי	205	13.3
סיום הליך מדורג – ילד לבן זוג של תושב	171	11.1
רשיון לישיבת קבע מלידה*	84	5.4
נלווה להליך מדורג- ילד לבן זוג של תושב/ אזרח	70	4.5
נין של יהודי	16	0.1
החלטת ממשלה - פלאשמורה	227	14.7
אחר	215	13.9

מקור: משרד הפנים, מערך מחשוב, 2021.
. ** ילד שנולד בארץ להורים בעלי מעמד של תושבי קבע. נכון ל-21.11.21.

בשנת 2021 1,547 ילדים קיבלו מעמד של תושב קבע. כמחצית מהילדים שקיבלו מעמד של תושב קבע, קיבלו בעקבות החלטות ממשלה שונות (ילד\ה זר ופלאשמורה).

לוח 1.9: **התפלגות הילדים (0- 17) בעלי אשרה בתוקף ששהו במהלך השנה בישראל, לפי סוג אשרה* / 2020-2021**

סוג אשרה	2020		2021	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**16,990**	**100.0**	**13,420**	**100.0**
תייר	3,451	20.3	1,501	11.2
נלווה לאיש דת/סטודנט	10,443	61.5	9,551	71.1
סטודנט/תלמיד ישיבה/משתלם	1,519	8.9	964	7.2
נולד בארץ	1,031	6.1	1,080	8.0
דיפלומט/שירות חוץ	499	2.9	288	2.1
תייר בעל רשיון עבודה	33	0.2	23	0.2
אחר	14	0.0	13	0.1

מקור: משרד הפנים, מערך מחשוב, שנים שונות.

* נכון ל-21.11.21.

בין השנים 2020-2021 ירד בכ-21% סך כל הילדים (0- 17) בעלי אשרה בתוקף ששהו במהלך השנה בישראל (מ-16,990 ל-13,420), מספר המשקף ירידה של כמחצית מאז 2019 (אז היה מספרם 26,850).

הירידה החדה ביותר הייתה במספר הילדים שהיו בעלי אשרת תייר (מ-3,451 ל-1,501).

2

ילדים עולים, ילדי מהגרי עבודה וילדים מבקשי מקלט

מבוא

לפי אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, ילדים של מהגרי עבודה ושל זרים שאינם בני הרחקה זכאים ליהנות מזכויות המוקנות להם באמנה. אלה כוללות בין היתר את הזכות לחינוך, הזכות לבריאות, הזכות לרמת חיים נאותה והזכות לביטחון סוציאלי. בישראל, ילדים אלה מקבלים שירותי חינוך מלאים אך שירותי רווחה חלקיים בלבד. כמו כן, הם לא זכאים לזכויות ולשירותים שמקנים חוק הביטוח הלאומי או חוק ביטוח הבריאות הממלכתי.

במדינת ישראל טרם נקבעה מדיניות כוללת לגבי ילדי מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה. הדבר חושף ילדים אלה לפגיעה ולסיכון מתמשכים בכל היבטי חייהם עקב אי נכונות המערכות השונות לטפל בהם. ראוי כי מדינת ישראל תקבע מדיניות וכללים ברורים לגבי מעמדם בישראל, מערך הזכויות שהם זכאים לו והמערכות שתטפלנה בהם.

תרשימים 2א'-2ב' מתייחסים למספרם ולחלקם של ילדים עולים ושל ילדי עולים.

לוחות 2.1-2.3 ותרשים 2ג' עוסקים בגיל, מגדר, ארץ מוצא ושנת עלייה של ילדים שעלו בעצמם, נכון לדצמבר 2020.

תרשימים 2ד'-2ו' עניינם ילדים שעלו לארץ עד 2020.

תרשימים 2ז'-2י' ולוח 2.4 מציגים נתונים של ילדי עולים - ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו לישראל מאז 1990.

לוח 2.5 ותרשים 2יא' עניינם ילדים שעלו לארץ עד 2020.

תרשימים 2יב'-2טז' ולוח 2.6 עוסקים בילדים של מהגרי עבודה ובזרים שאינם בני הרחקה.

הגדרות

אזרחים עולים – אזרחים עולים הם ילדים שנולדו בחו"ל בזמן שהוריהם, אזרחי ישראל, שהו שם.

בודד – עולה שהגיע לבדו, ושבזמן עיבוד הנתונים טרם הצטרפו אליו בני משפחה נוספים.

גיל – עד 1973 חושב הגיל בעת העלייה על פי ההפרש בין שנת הלידה לשנת הכניסה לארץ, או לשנת ההשתקעות בה, בלא להתחשב בחודש הלידה ובחודש העלייה. לפיכך, הגיל התייחס לסוף השנה שבה הגיע העולה לישראל. מאז שנת 1974 הגיל מחושב לפי תאריך הלידה המדויק (יום, חודש, שנה) ומתייחס למספר השנים שמלאו לעולה בתאריך עלייתו ארצה (יום, חודש, שנה).

יבשת מגורים – היבשת שממנה הגיע העולה ארצה.

ילדי עולים - ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו ארצה מאז 1990.

ילדים עולים – ילידי חו"ל שעלו ארצה.

משפחות עולים – ראש המשפחה והנלווים אליו המגיעים ארצה יחדיו, דהיינו שתי נפשות לפחות (לאו דווקא כל בני המשפחה). מסיבות אדמיניסטרטיביות הקשורות לזכויות העולים, בשאלון רישום העולה נמנים כבני משפחה הורים וילדים שגילם עד 24; בני ה-25 ויותר רשומים כיחידה משפחתית נפרדת, גם אם הם רווקים שהגיעו ביחד עם הוריהם.

זרים שאינם בני הרחקה – זרים השוהים בישראל תחת מדיניות הגנה זמנית שהחיל עליהם שר הפנים. חלקם הגישו בקשות למקלט בארץ ובקשתם טרם הוכרעה.(ארגונים שונים ובהם ארגונים שהעבירו אלינו נתונים, משתמשים בשמות שונים על מנת לתאר אנשים שהגיעו לישראל ואין להם מעמד חוקי פורמלי המקנה להם היתר להישאר בה, אולם הם אינם בני הרחקה ממנה. רובם של זרים אלה נכנסו שלא דרך מעבר גבול מוסדר אלא באמצעות חציית הגבול בין מצרים לישראל. בחרנו להשתמש במונח זה שבו עשה שימוש מבקר המדינה בדו"ח מעקב בנושא מאפריל 2018 (דו"ח מעקב מבקר המדינה, דו"ח שנתי 64ג 2014). בה בעת השארנו את לוחות הנתונים עם ההגדרות המקוריות, שבהן השתמשו מוסרי הנתונים.

מהגרי עבודה – עובדים שאינם אזרחי ישראל, או תושביה.

מתקני כליאה:

אופק - בית הסוהר אופק הוא מתקן הכליאה היחיד בארץ לקטינים המתנהל במסגרת שירות בתי הסוהר. הוא מוסד כוללני, חינוכי-טיפולי שתפקידו החזקת עצורים ואסירים במשמורת חוקית בטוחה, נאותה, משקמת, תוך שמירה על כבודם ומילוי צרכיהם. בבית הסוהר אופק שוהים בני נוער עוברי חוק עד גיל 21, חלקם שפוטים וחלקם עצורים המחכים למשפטם אך לא מוחזקים בו קטינים חסרי מעמד לקראת גירושם מהארץ. זו אוכלוסייה הטרוגנית, הן מבחינת סוג העבירות שביצעה והן מבחינת משך השהייה בכלא.

גבעון - בית הסוהר גבעון מנוהל בידי שירות בתי הסוהר. כלואה בו אוכלוסייה הכוללת אסירים פליליים השפוטים למאסר עד 5 שנים, או המסיימים את יתרת מאסרם, וכן זרים לקראת גירוש (גברים, נשים וקטינים).

חולות - המתקן נסגר בחודש מרץ 2018. מתקן/מרכז שהייה שהקימה ממשלת ישראל לצורך כליאתם של זרים שאינם בני הרחקה מאריתריאה ומסודן. המתקן נפתח ב-12 בדצמבר 2013 והופעל בידי שירות בתי הסוהר. בארבע שנות פעילותו שהו במתקן יותר מ-13 אלף זרים שאינם בני הרחקה מתוכם ככל הנראה גם מספר קטינים.

מת"ן - מתקן כליאה לנוער זר "בלתי מלווה". המתקן הוקם באוגוסט 2010 ונסגר באוגוסט 2013, נוהל בידי שירות בתי הסוהר.

סהרונים - מתקן הכליאה של שירות בתי הסוהר, נפתח לראשונה ביולי 2007 ואכלס זרים שאינם בני הרחקה אשר נכנסו לשטחי מדינת ישראל מגבול מצרים. הוא פועל באופן עצמאי ובשיתוף פעולה עם כפר הנוער הסמוך ניצנה. תפקידו העיקרי הוא החזקת זרים שאינם בני הרחקה במשמורת כדין, וניהול המתקן באופן שיבטיח שמירה על ביטחונם האישי. הקבוצות המובחנות העיקריות השוהות במתקן הן מאריתריאה, סודן, אתיופיה, חוף השנהב ונוסף עליהן גם בודדים ממדינות שונות, בעיקר מאפריקה. השוהים מקבלים טיפול רפואי, ומוקצים להם מורים מטעם משרד החינוך, מדריכים ומתנדבים מיישובי הסביבה, שעורכים למענם פעילויות חינוך שונות.

קציעות - כלא קציעות נפתח לראשונה בשנת 1988, לאחר פרוץ האינתיפאדה הראשונה, ונסגר בעת יישום הסכמי אוסלו עם שחרורם של האסירים הביטחוניים. לאחר מבצע "חומת מגן" ב-2002 שופץ הכלא ונפתח מחדש. הכלא שוכן בחולות חלוצה שבצפון-מערב הנגב, סמוך לגבול מצרים, וכלואים בו אסירים ביטחוניים ופליליים. זרים שאינם בני גירוש, ובהם גם קטינים, הוחזקו בו עד שנת 2013 ובעיקר בין השנים 2004-2007.

יהלו"ם - מתקן הכליאה יהלו"ם (יחידת הטסה, ליווי ומשמורת) הממוקם בנתב"ג הוא מתקן הכליאה היחיד המנוהל על ידי רשות האוכלוסין וההגירה ולא על ידי שב"ס. המתקן נועד לכליאת

"מסורבי כניסה" וחסרי מעמד לקראת גירושם מישראל למשך מספר ימים, עד שמתאפשר גירושם לארצם.

עולה - אדם שנכנס לארץ לישיבת קבע לפי חוק השבות או לפי חוק הכניסה. בלוחות המתייחסים לעולים לא כלולים אזרחים עולים (ראו הגדרה לעיל).

תחנה לבריאות המשפחה ("טיפת חלב") – שירות קהילתי העוסק ברפואה מונעת ובקידום

הבריאות. השירות ניתן לכלל האוכלוסייה בשימת דגש על אוכלוסיות בסיכון, כגון תינוקות, פעוטות, מתבגרים ונשים הרות. הפעילויות העיקריות המתבצעות בטיפת החלב הן הדרכה לאורח חיים בריא, ניטור וגילוי מוקדם של בעיות בריאות באמצעות בדיקות סינון, מניעת מחלות זיהומיות באמצעות חיסונים. הפעילויות מתבצעות בין כותלי טיפות החלב, בביקורי בית ובפעילות קהילתית.

מקור הנתונים

מקורות הנתונים המוצגים בפרק זה לגבי ילדים עולים וילדי עולים הם: מינהל המחקר והתכנון במוסד לביטוח לאומי, מינהל האוכלוסין במשרד הפנים, אגף בכיר למערכות מידע במשרד העלייה והקליטה, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
מקורות הנתונים לגבי ילדי מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה הם: אגף מערכות מידע ומיחשוב במשרד הבריאות, מינהל השירותים החברתיים בעיריית תל אביב-יפו, קופת חולים מאוחדת, מחוזות משרד החינוך, רשות האוכלוסין וההגירה ושירות בתי הסוהר. בתחתיתו של כל לוח צוין המקור המדויק.

ילדים עולים וילדי עולים החיים בישראל
(תרשימים 2א'-2ב')

תרשים 2א': **מספר הילדים העולים* וילדי עולים** בגילאי 0-17/ 2008-2020*****

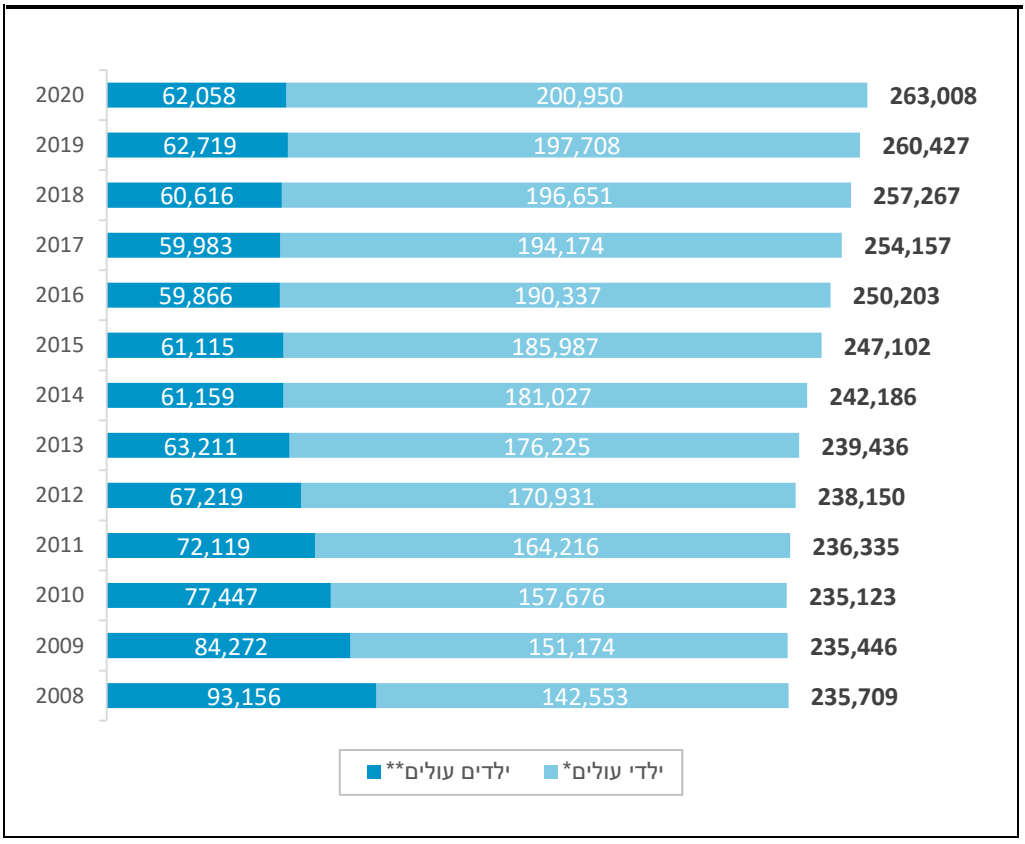

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, והמוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, עיבוד קובץ קצבאות ילדים, שנים שונות.

*ילדים עולים - ילידי חו"ל.

** ילדי עולים - ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו ארצה מאז 1990.

*** נכון לדצמבר בכל שנה.

הערה: הנתונים לגבי ילדי עולים מהמוסד לביטוח לאומי, ואילו הנתונים על ילדים עולים הם נתוני משרד הקליטה.

מאז 2008 ועד 2013 הסתמנה מגמת ירידה במספר הילדים שעלו לישראל; בין 2013-2020 מספר הילדים העולים נע בין כ-60,000 ל63,000 מדי שנה, ואילו מספר הילדים שנולדו להורים עולים הלך וגדל.

תרשים 2ב': **שיעור הילדים העולים (ילידי חו"ל) מכלל ילדי העולים* ומכלל הילדים בישראל / 2008-2020****

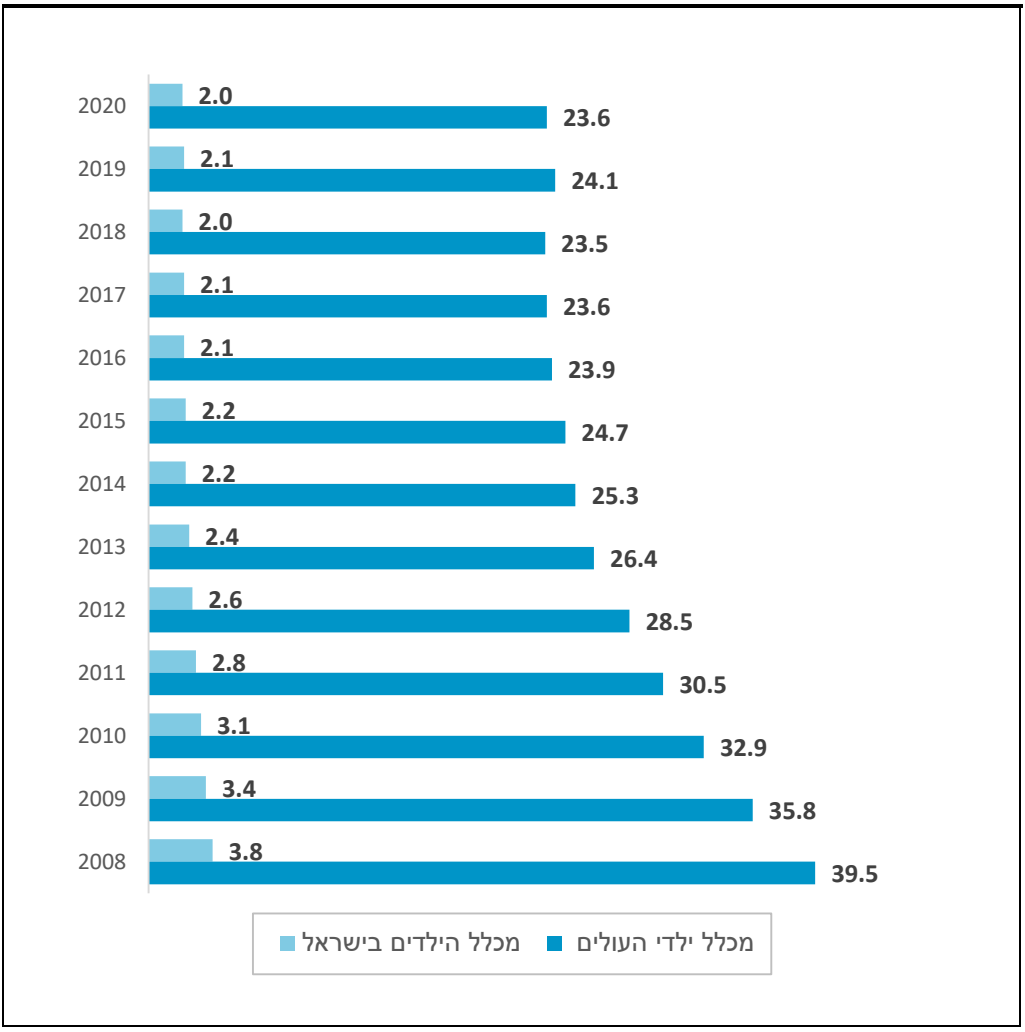

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, שנים שונות.

* ילידי הארץ וילידי חו"ל.
** נכון לדצמבר בכל שנה.

בין השנים 2008-2020 ירד שיעור הילדים העולים (ילידי חו"ל) מכלל הילדים העולים בישראל ב-15.9 נקודות האחוז (מ-39.5% ל-23.6%), ומכלל הילדים בישראל ב-1.8 נקודות האחוז (מ-3.8% ל-2.0%).

ילדים עולים (ילידי חו"ל)
(לוחות 2.1-2.3 ותרשים 2ג')

לוח 2.1: **התפלגות ילדים עולים, ילידי חו"ל, לפי גילם היום* / 2020**

שנת עלייה	סך הכל	גילם היום*			
		0-4	5-9	10-14	15-17
סך הכל	**62,058**	**5,246**	**17,071**	**23,495**	**16,246**
אחוז מכלל הילדים העולים	**100.0**	**8.4**	**27.5**	**37.9**	**26.2**
אחוז מכלל הילדים בישראל**	**2.0**	**0.6**	**2.0**	**3.0**	**3.7**
אחוז מכלל הילדים היהודים***	**2.7**	**0.8**	**2.5**	**3.9**	**5.0**
2003	333	0	0	0	333
2004	784	0	0	0	784
2005	1,304	0	0	0	1,304
2006	1,733	0	0	370	1,363
2007	1,971	0	0	750	1,221
2008	1,946	0	0	1,041	905
2009	2,069	0	0	1,208	861
2010	2,688	0	0	1,779	909
2011	3,049	0	232	1,877	940
2012	3,227	0	608	1,743	876
2013	3,471	0	1,050	1,660	761
2014	4,640	0	1,776	1,977	887
2015	6,188	0	2,617	2,505	1,066
2016	4,918	223	2,210	1,691	794
2017	5,635	700	2,260	1,819	856
2018	5,971	1,172	2,195	1,784	820
2019	7,355	1,747	2,619	2,028	961
2020	4,776	1,404	1,504	1,263	605

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, 2021. חישוב האחוזים: המועצה הלאומית לשלום הילד לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.3.

* גילם בדצמבר 2020. ** חושב על סמך נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2020). *** חושב על סמך נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (ממוצע 2020).

בשנת 2020 הקבוצה הגדולה ביותר של הילדים העולים ילידי חו"ל היו בשנה זובני 10-14 (23,495).

לוח 2.2: **מספר הילדים העולים, ילידי חו"ל, לפי תקופת העלייה לישראל, ארץ מוצא וגילם בעת עלייה / דצמבר 2020**

גיל בתחילת 2020	סך הכל	שנת עלייה	
		2010-2003	2020-2011
	סך הכל		
17-0	62,058	12,828	49,230
4-0	33,295	11,488	21,807
9-5	19,238	1,340	17,898
14-10	8,395		8395
17-15	1,130		1,130
	בריה"מ לשעבר		
17-0	**26,479**	**3,050**	**23,429**
4-0	12,192	2,659	9,533
9-5	8,858	391	8,476
14-10	4,717		4,717
17-15	712		712
	ארה"ב וקנדה		
17-0	**9,504**	**2,823**	**6,681**
4-0	5,796	2,478	3,318
9-5	2,825	355	2,480
14-10	813		813
17-15	70		70
	צרפת		
17-0	**9,029**	**1,495**	**7,534**
4-0	4,769	1,356	2,809
9-5	2,948	139	2,809
14-10	1,224		1,224
17-15	88		88
	אתיופיה		
17-0	**5,344**	**2,230**	**3,114**
4-0	3,323	2,058	1,265
9-5	1,518	172	1,346
14-10	399		399
17-15	104		104

לוח 2.2: **מספר הילדים העולים, ילידי חו"ל, לפי תקופת העלייה לישראל, ארץ מוצא וגילם בעת עלייה / דצמבר 2020** (המשך)

גיל כיום	סך הכל	תקופת עלייה	
		2010-2003	2020-2011
אמריקה הלטינית**			
17-0	**2,915**	**699**	**2,216**
4-0	1,650	640	1,010
9-5	805	59	746
14-10	394		394
17-15	66		66
בריטניה			
17-0	**1,590**	**538**	**1,052**
4-0	1,100	487	613
9-5	360	51	309
14-10	113		113
17-15	17		17
אחר			
17-0	**7,197**	**1,993**	**5,204**
4-0	4,465	1,810	2,655
9-5	1,924	183	1,741
14-10			735
17-15			73

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, 2021.

* מדינות אמריקה הדרומית, אמריקה המרכזית, צפון אמריקה והאיים הקריביים, אשר שפתן העיקרית ספרדית או פורטוגזית.

מעל למחצית (כ-54%) מהילדים העולים החיים היום בארץ עלו בגילאים 0-4. הם מהווים את רוב הילדים העולים מארה"ב וקנדה, צרפת, אתיופיה, אמריקה הלטינית ובריטניה.

תרשים 2ג': **שיעור הילדים העולים, יליד חו"ל, לפי ארץ מוצא / 2020**

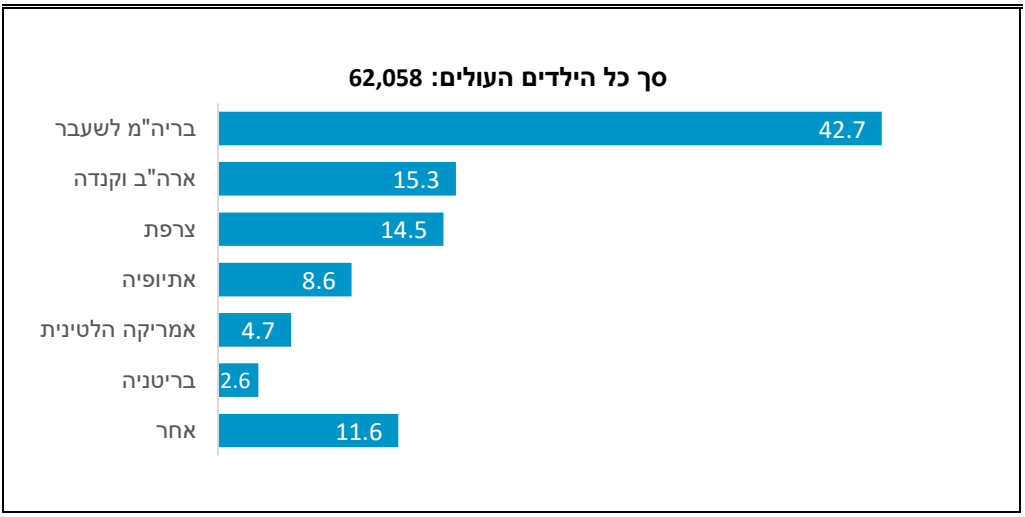

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, 2021.

חלק ניכר מהילדים העולים הגיעו מברה"מ לשעבר (כ-43%).

לוח 2.3: **מספר הילדים העולים, ילידי חו"ל, (0-17) שהגיעו כבודדים*, לפי <u>גילם היום*</u> ושנת עלייה / 2000-2021****

שנה	שנת עלייה	סך הכל	קבוצת גיל			
			4-0	9-5	13-10	17-14
2000	1990-2000	**1,340**	8	74	236	1,024
2005	1990-2005	**717**	6	30	112	569
2010	1993-2010	**106**	0	0	2	104
2016	2003-2016	**51**	1	7	18	25
2017	2004-2017	**60**	1	3	21	35
תחילת 2021	**2004-2017**	**43**	**0**		**14-10**	**17-15**
					1	**42**

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, 2021.

*גילם בדצמבר 2020.

מתוך 54 ילדים עולים שהגיעו כבודדים לישראל בשנים 2004-2017, רק אחד מהם הוא מתחת לגיל 15.

ילדים שעלו ארצה עד שנת 2020
(תרשימים 2ד'-2ו)

תרשים 2ד': **מספר הילדים העולים, לפי שנת עלייה / 2010-2020**

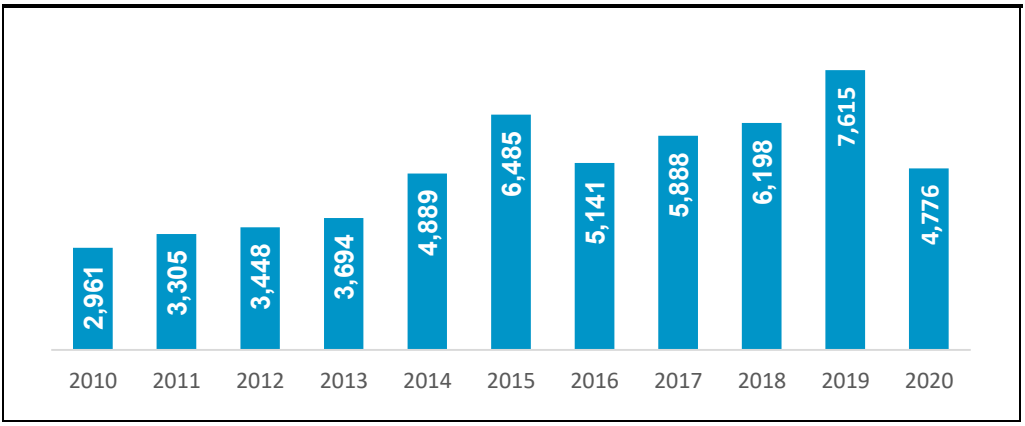

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, שנים שונות.

הקבוצה הגדולה ביותר של ילדים עולים החיים כיום היא של ילדים שעלו בשנת 2019 (7,615 ילדים). ב-2020 חלה ירידה משמעותית במספר הילדים שעלו לארץ (מ-7,615

תרשים 2ה': **התפלגות ילדים עולים שעלו ב-2020, לפי גיל / 2020**

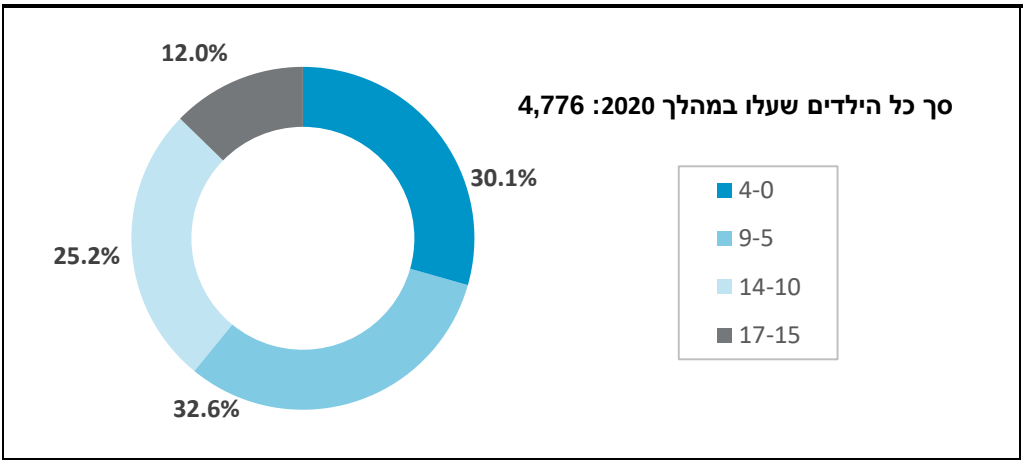

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, 2021.

כשני שליש (62.7%) מהילדים העולים שעלו ב-2020 היו בני 0-9.

תרשים 12': **ילדים אזרחים עולים* (0-17), לפי גילם היום / 2020-2010**

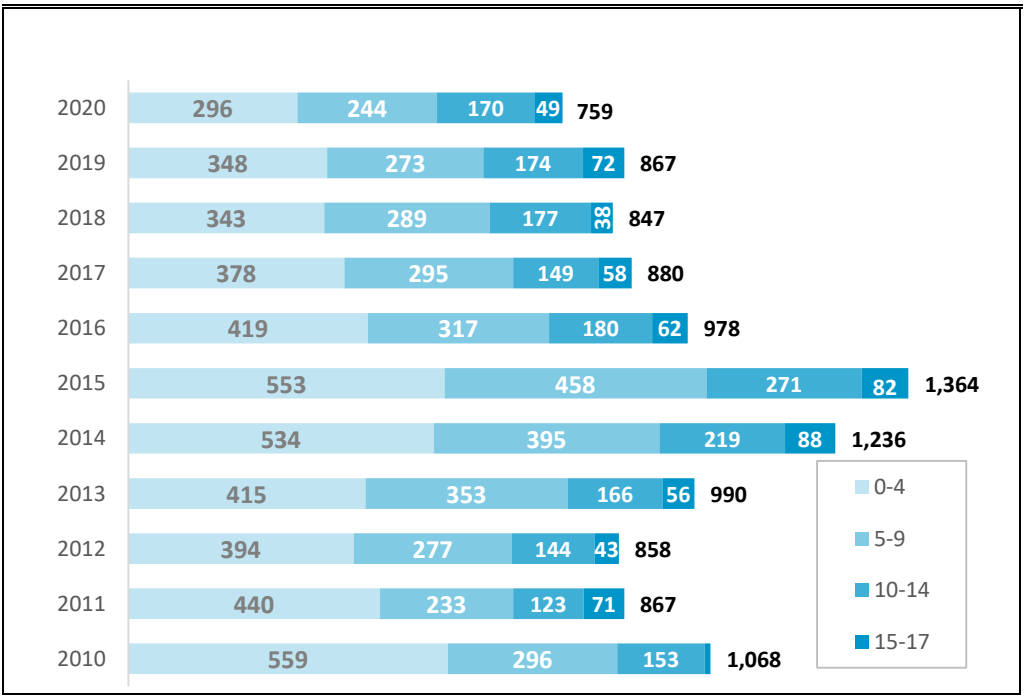

מקור: משרד העלייה והקליטה, אגף בכיר למערכות מידע, שנים שונות.

* אזרחים עולים הם ילדים שנולדו בחו"ל בזמן שהוריהם, אזרחי ישראל, שהו שם.

בין השנים 2020-2015 חלה ירידה במספר הילדים האזרחים העולים בכל הגילאים.

בשנת 2020 היו 759 ילדים אזרחים עולים בני 0-17, כ-71% מהם בגילי 0-9.

ילדי עולים*
(תרשימים 2ז'-2י' ולוחות 2.4)

תרשים 2ז': **התפלגות ילדי העולים* (0-17) וחלקם מכלל הילדים בישראל / 2010-2020****

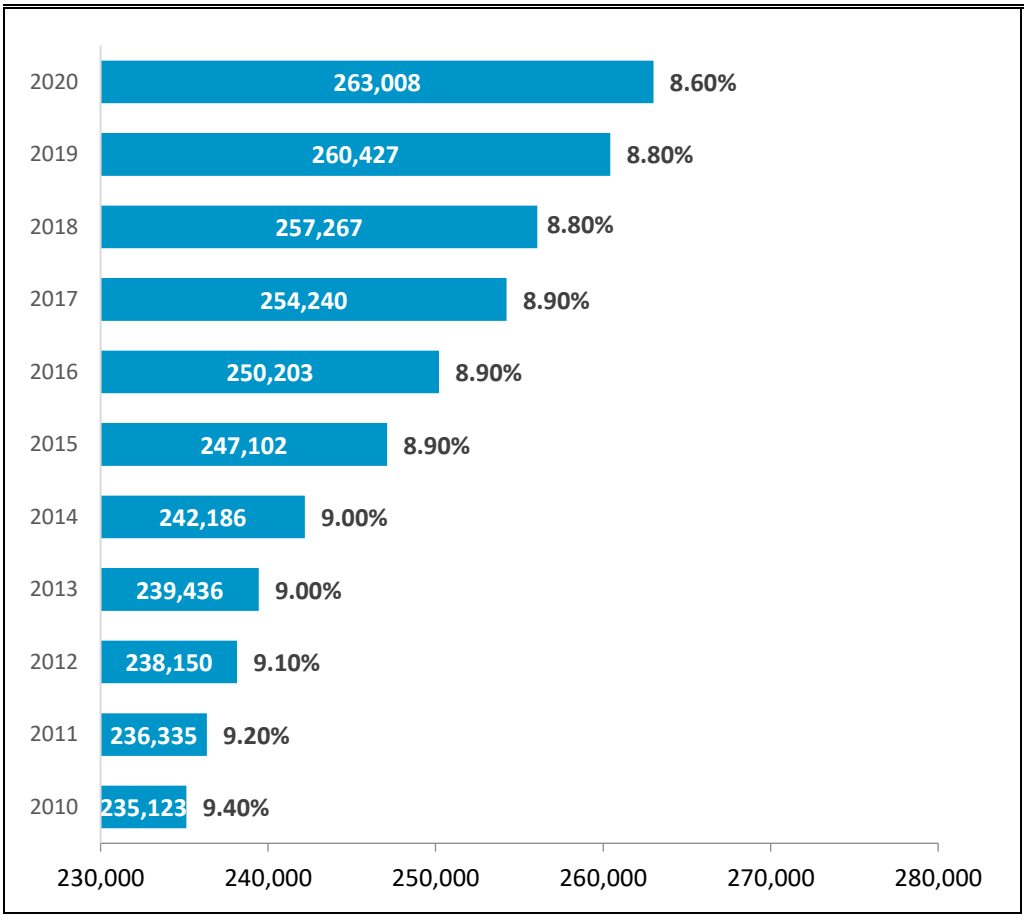

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, עיבוד קובץ קצבאות ילדים, שנים שונות.

* ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו לישראל מאז 1990.

** דצמבר בכל שנה.

בין השנים 2010-2020 שיעור ילדי העולים מסך הילדים בישראל ירד בעקביות אך באופן מתון ב-0.8 נקודות האחוז (מ-9.4% ל8.6%).

תרשים 2ח': **שיעור ילדי עולים*, לפי מספר הילדים במשפחה / 2017-2020**

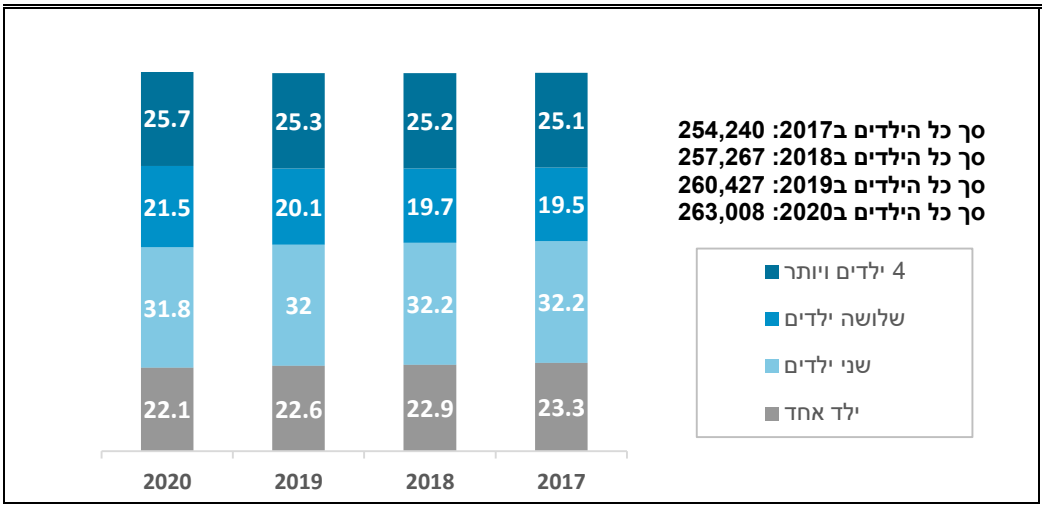

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, עיבוד קובץ קצבאות ילדים, שנים שונות.

* ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו לישראל מאז 1990.

בין השנים 2017-2020, שיעור ילדי העולים החיים במשפחות בהן שלושה ילדים או יותר עלה מ-44.6% ל-47.2%, עלייה של 2.6 נקודות האחוז.

תרשים 2ט': **מספר ילדים* ממוצע במשפחות עולים עם ילדים בהשוואה לכלל המשפחות בישראל / 2010-2020****

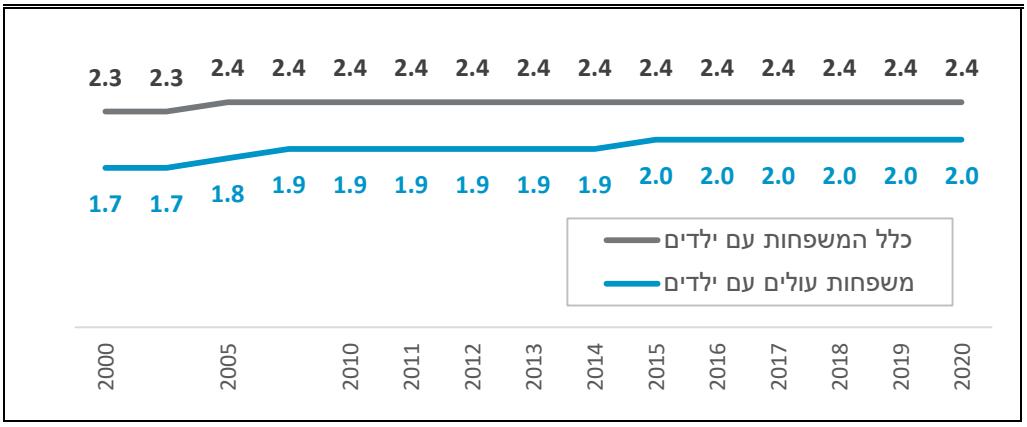

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, שנים שונות.

*ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו לישראל מאז 1990.** דצמבר בכל שנה.

הערה: עוד על מספר הילדים במשפחות עולים ראו לוח 3.1 בפרק 3.

בשנים 2015-2020 מספר הילדים הממוצע במשפחות עולים היה קטן בכ-0.4 ממספר הילדים הממוצע בכלל המשפחות עם ילדים בישראל.

תרשים 2': **התפלגות ילדי עולים* לפי גיל ויבשת מוצא של האב (באחוזים) / 2020**

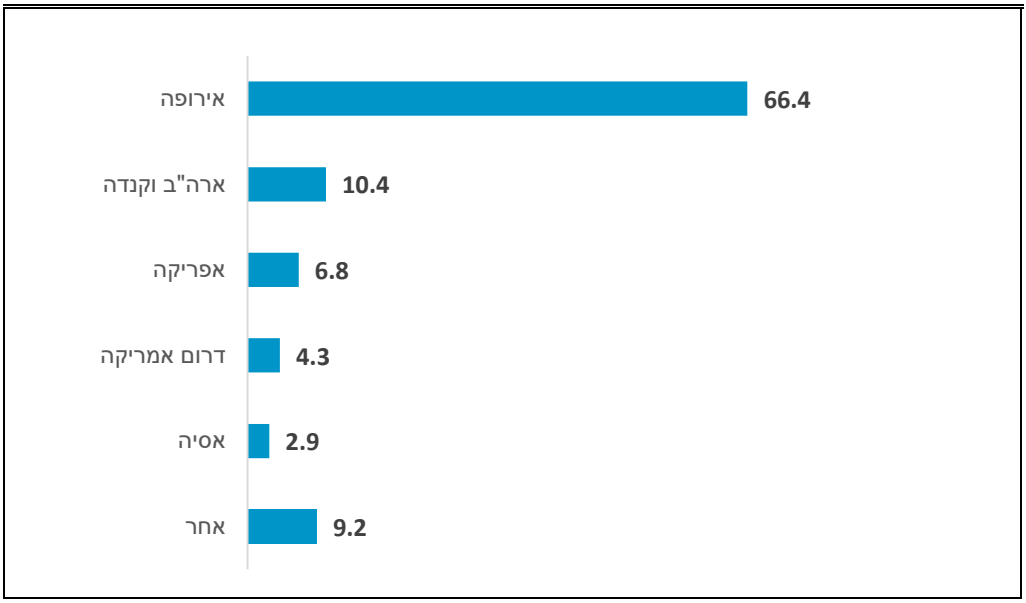

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, 2021.

* ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו לישראל מאז 1990

בשנת 2020 כשני שליש מילדי העולים הם ילדים לאב יליד אירופה (בתוכם כלולים עולי בריה"מ לשעבר).

לוח 2.4: **התפלגות חלקם של ילדי עולים* מכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020****

יישוב מגורים	ילדי עולים	
	מספרים	אחוז מילדי היישוב
2010	235,123	9.4
2015	247,102	8.9
2018	257,267	8.8
2019	260,499	8.8
2020	**263,061**	**8.8**
	עיריות (2020)	
ירושלים	**29,658**	**7.3**
תל אביב –יפו	**9,228**	**8.5**
חיפה	**11,377**	**15.6**
אום אל-פחם	111	0.5
אופקים	1,536	13.6
אור יהודה	1,303	11.1
אור עקיבא	1,031	19.2
אילת	2,145	14.7
אלעד	965	3.6
אריאל	1,178	24.0
אשדוד	12,656	16.4
אשקלון	6,159	16.6
באקה אל-גרביה	70	0.5
באר שבע	9,747	13.6
בית שאן	127	1.9
בית שמש	9,160	16.6
ביתר עילית	2,901	8.6
בני ברק	4566	4.1
בת ים	8,067	22.0
גבעת שמואל	893	9.7
גבעתיים	659	4.5
דימונה	1,009	7.1
הוד השרון	482	3.3
הרצלייה	1,460	6.0
חדרה	4,280	17.3
חולון	6,217	11.6
טבריה	1,042	6.9
טייבה	41	0.3

לוח 2.6: **התפלגות חלקם של ילדי עולים* מכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020****

יישוב מגורים	ילדי עולים	
	מספרים	אחוז מילדי היישוב
עיריות (2020) (המשך)		
טירה	42	0.5
טירת כרמל	503	8.7
יבנה	836	6.9
יהוד	247	3.0
יקנעם עילית	782	13.2
כפר יונה	323	5.1
כפר סבא	1,867	7.2
כפר קאסם	61	0.7
כרמיאל	2,948	23.1
לוד	3,073	11.1
מגדל העמק	1,171	14.0
מודיעין-מכבים-רעות	3,027	11.2
מודיעין עילית	4,375	9.5
מעלה אדומים	1,388	10.5
מעלות-תרשיחא	928	14.5
נהריה	2,276	14.0
נוף הגליל	2,423	23.4
נס ציונה	424	3.4
נצרת	42	0.2
נשר	851	14.6
נתיבות	906	6.1
נתניה	12,506	19.2
עכו	1,790	11.0
עפולה	1,652	12.6
ערד	1,508	11.8
פתח תקווה	8,185	11.6
צפת	1,354	8.0
קלנסווה	42	0.5
קריית אונו	356	3.4
קריית אתא	1,478	10.0
קריית ביאליק	1,138	11.5
קריית גת	2,265	12.4

לוח 2.6: **התפלגות חלקם של ילדי עולים* מכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020**** (המשך)

יישוב מגורים	ילדי עולים	
	מספרים	אחוז מילדי היישוב
עיריות (2020) (המשך)		
קריית ים	2,390	23.1
קריית מוצקין	1,328	13.3
קריית מלאכי	974	10.3
קריית שמונה	437	6.0
ראש העין	346	2.9
ראשון לציון	7,655	12.1
רחובות	4,378	10.4
רמלה	3,063	11.7
רמת גן	2,958	7.7
רמת השרון	237	1.9
רעננה	4,057	18.1
שדרות	1,276	16.7
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (2020)		
אבן יהודה	91	2.6
אזור	206	5.9
אפרת	893	23.5
באר יעקב	321	5.5
בנימינה-גבעת עדה	92	2.3
גבעת זאב	659	10.3
גדרה	478	5.9
גן יבנה	243	4.4
גני תקווה	148	3.2
זיכרון יעקב	483	7.8
מבשרת ציון	606	7.6
מזכרת בתיה	117	3.7
מעלה עירון	47	0.9
פורדיס	26	0.6
פרדס חנה-כרכור	958	9.2
קדימה-צורן	162	3.8
קריית טבעון	126	3.3
קריית עקרון	184	5.5
רכסים	170	2.7

לוח 2.6: **התפלגות חלקם של ילדי עולים* מכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2005-2020**** (המשך)

יישוב מגורים	ילדי עולים	
	מספרים	אחוז מילדי היישוב
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (2020) (המשך)		
שוהם	106	2.5
תל מונד	146	4.6
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (2020) (המשך)		
אורנית	47	2.2
אלפי מנשה	110	4.6
בית אל	272	7.6
בית דגן	50	2.8
בני עי"ש	386	24.3
בסמ"ה	62	1.6
חצור הגלילית	106	2.6
חריש	105	9.5
ירוחם	249	5.7
כוכב יאיר	38	2.0
כפר ורדים	27	2.3
להבים	27	2.0
מיתר	40	2.1
מצפה רמון	172	6.5
עומר	27	1.0
פרדסיה	23	2.0
קצרין	406	18.8
קריית ארבע	530	13.7
קריית יערים	319	14.2
קרני שומרון	235	7.6
רמת ישי	33	1.8
שלומי	111	5.5

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, עיבוד קובץ קצבאות ילדים, שנים שונות.

* ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו לישראל מאז 1990.** דצמבר בכל שנה.

מאז דצמבר 2005 חלקם של ילדי העולים מכלל הילדים בישראל קבוע ועומד סביב 9%.

ביישובים הבאים ילדי עולים מנו פי שניים ויותר מהממוצע הארצי (8.8%): בני עי"ש (24.3%), אריאל (24.0%), אפרת (23.5%), נוף הגליל (23.4%), קריית ים (23.1%), כרמיאל (23.1%), בת ים (22.0%), אור עקיבא (19.2%), קצרין (18.8%), רעננה (18.1%), חדרה (17.3%).

ילדים שעלו לארץ עד 2020
(לוח 2.5 ותרשים 2יא')

בחלק זה מוצגים נתונים מצטברים על ילדים עולים שביום העלייה ארצה היו בגיל 0-17, והיום אין הם בהכרח ילדים. הנתונים מתייחסים למספר הילדים שעלו ארצה במהלך השנים הנקובות.

לוח 2.5: **התפלגות מגדר הילדים* העולים, לפי תקופת עלייה (מספרים ואחוז מכלל העולים בקבוצה המתאימה) / 1948-2020**

שנת עלייה	סך הכל**		בנים		בנות	
	מספרים	אחוז מכלל העולים	מספרים	אחוז מכלל העולים	מספרים	אחוז מכלל העולים
1948 -2018	**999,721**	**30.7**	**513,245**	**15.8**	**486,476**	**14.9**
2010	4,132	24.8	2,077	12.5	2,056	12.4
2011	4,360	25.8	2,194	13.0	2,166	12.8
2012	4,106	24.8	2,038	12.3	2,068	12.5
2013	3,762	22.2	1,883	11.1	1,879	11.1
2014	4,725	19.6	2,358	9.8	2,367	9.8
2015	6,270	22.5	3,144	11.3	3,125	11.2
2016	5,476	21.1	2,797	10.8	2,679	10.3
2017	5,613	21.3	2,818	10.7	2,795	10.6
2018	6,389	22.7	3,309	11.8	3,080	11.0
2019	7,615	22.9	4,006	12.0	3,609	10.9
2020	**4,776**	**24.3**	**-**	**-**	**-**	**-**

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.56. עיבוד קבוצת הגיל 17-15 המועצה לשלום הילד, בעזרת נתוני המשרד לעלייה וקליטה.

* גילאי 0-17.

** החל מ-1970 לא כולל אזרחים עולים. כולל תיירים ששונה מעמדם לעולים.

בשנים 2010-2017 שיעור הבנים העולים היה כמעט זהה לשיעור הבנות שעלו לישראל, ואילו בשנים 2018-2019 שיעור הבנים מכלל העולים היה גבוה בכ-1% מאשר שיעור הבנות (11.8% לעומת 11.0% ב-2018, 12.0% לעומת 10.9% ב-2019).

תרשים 2יא': **שיעור הילדים העולים* מכלל אוכלוסיית העולים**, לפי תקופת עלייה / 2020-1948**

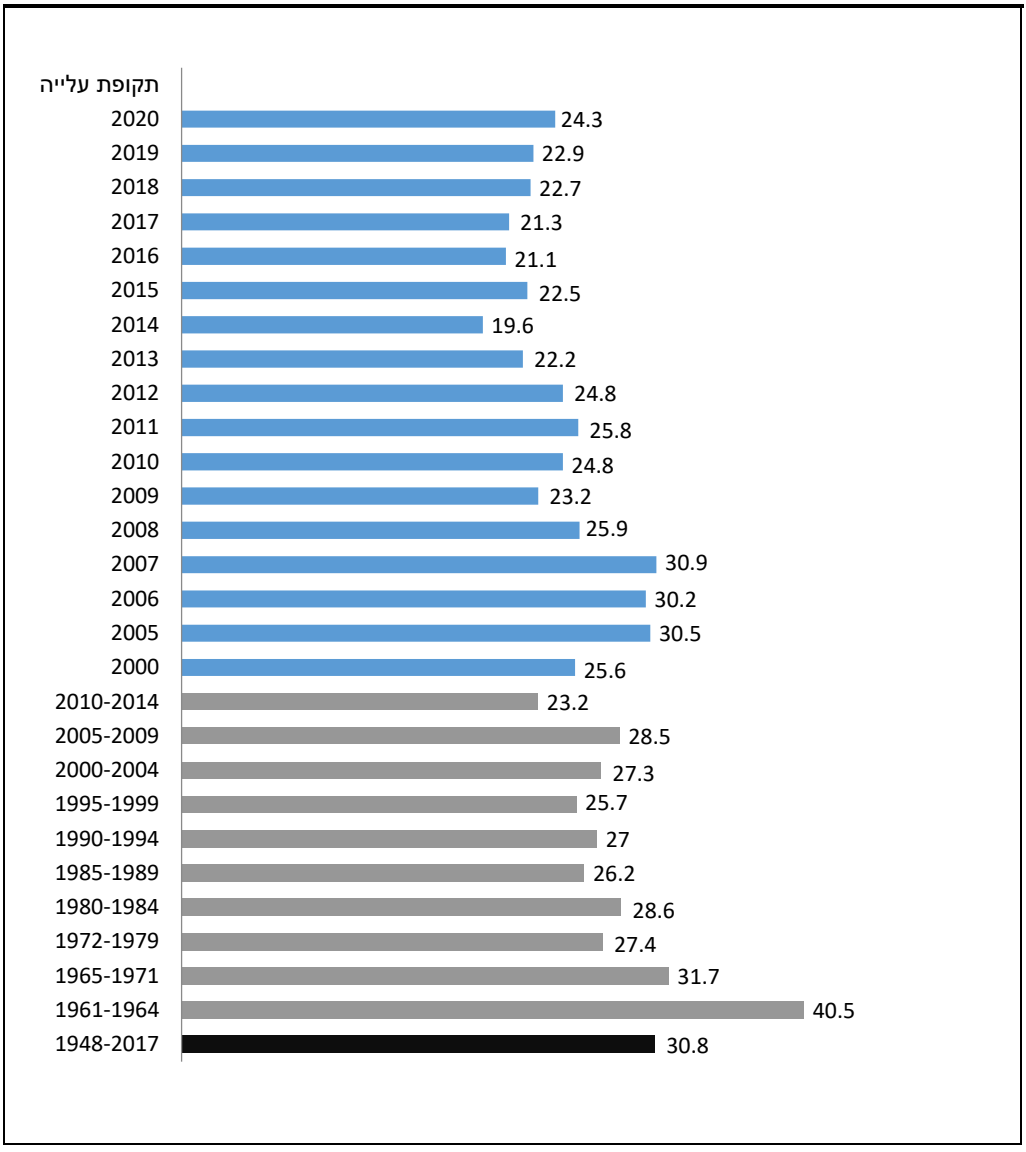

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.56. עיבוד קבוצת הגיל 15-17 המועצה לשלום הילד, בעזרת נתוני המשרד לעלייה וקליטה.

* גילאי 0-17.

** החל מ-1970 לא כולל אזרחים עולים. כולל תיירים ששונה מעמדם לעולים

בשנים 2020-2013 ילדים עולים היוו בממוצע כ-22% מכלל אוכלוסיית העולים בכל שנה.

ילדים של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה (תרשימים 2יב'-2טז' ולוח 2.6)

בחלק זה מוצגים נתונים שנאספו בידי המועצה לשלום הילד בניסיון לאמוד את מספרם ולעקוב אחר תנאי חייהם של ילדים של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה בישראל. לצערנו, לא עלה בידינו לקבל עדכון על מלוא הנתונים, ולכן הלוחות עודכנו רק במידת האפשר. מדובר בתופעה כלל ארצית דינמית. האמצעים העומדים לרשותנו אינם מאפשרים לקבץ נתונים מלאים לגביה, היות שדרושה לשם כך עבודת איסוף אינטנסיבית ושיתוף פעולה מצד המערכות השונות. לא ידוע מה מספרם המדויק של ילדי מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה בארץ. סביר להניח, שמדובר בקבוצה בת כ-13,800 ילדים (ממוצע משוער של מספר הילדים שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה ומספר התלמידים שלמדו במערכת החינוך).

נתוני תת-פרק זה מעלים תמונה חלקית בלבד על ילדי מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה. התחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב) ובתי הספר הם בחזקת מקורות מידע מהימנים על אודות ילדים אלה. מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה רוחשים אמון לתחנות, ורובם מגיע אליהן לקבל טיפול.

בעת ובעונה אחת, מכוח חוק חינוך חובה והודות לחשיבות הרבה שההורים מייחסים לחינוך ילדיהם, מרבית הילדים בגיל בית ספר רשומים במסגרות חינוך.

חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד- 1974 אינו חל על מי שאינו תושב או אזרח. על רקע זה, מתקיים הסדר עם קופת חולים מאוחדת שחל מאז פברואר 2001 בתחילה כלל רק ילדי עובדים זרים ומאוחר יותר גם ילדי זרים שאינם בני הרחקה). מדובר בביטוח וולנטרי הנתון לבחירת ההורים ומותנה בתשלום.

תרשים 2יב': שיעור התינוקות והפעוטות של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב), לפי גיל / 2020

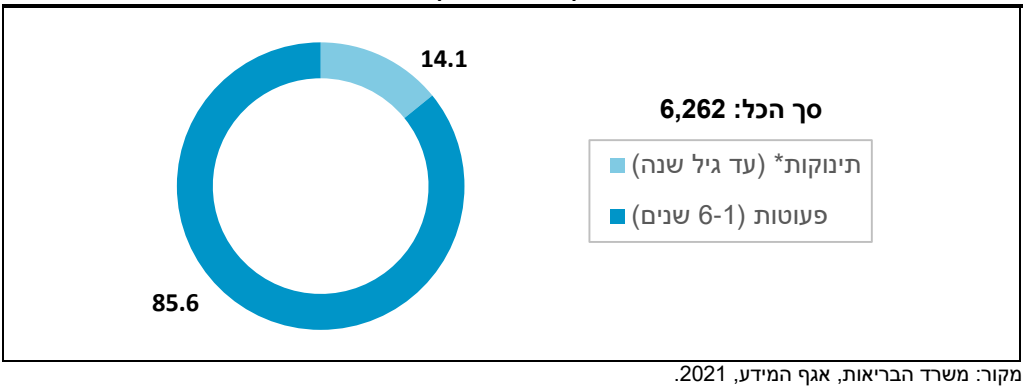

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, 2021.

* מיום הלידה עד גיל שנה פחות יום.

בשנת 2020, כ-86% מהילדים של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב) היו פעוטות בגיל 1-6 שנים. השאר היו תינוקות עד גיל שנה.

לוח 2.6: **מספר התינוקות והפעוטות של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב) לפי מחוז וגיל / 2020-2010**

שנה / מחוז	סך הכל	גיל	
		תינוקות* (0-1)	פעוטות** (1-5)
2010	**1,995**	**506**	**1,489**
2011	**2,593**	**788**	**1,805**
2012	**3,839**	**1,100**	**2,739**
2013	**4,364**	**1,150**	**3,214**
2014	**5,782**	**1,374**	**4,408**
2015	**6,145**	**1,438**	**4,707**
2016	**7,065**	**1,372**	**5,693**
2017	**7,216**	**1,191**	**6,025**
2018	**6,972**	**1,023**	**5,949**
2019	**6,673**	**982**	**5,691**
2020	**6,262**	**866**	**5,376**
תל אביב	3,814	514	3,300
מרכז	1,147	177	970
דרום	457	53	404
אשקלון	317	46	271
ירושלים	286	52	234
חיפה	71	10	61
צפון	29	4	25
שיעור השינוי 2010 - 2020	**213.9**	**71.1**	**261.0**

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.
* מיום הלידה ועד גיל שנה פחות יום.

מאז 2010 מספרם של הילדים המטופלים בתחנות אלה גדל פי 3.1.
במהלך 2020 טופלו בתחנות לבריאות המשפחה 6,262 תינוקות ופעוטות של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה.

תרשים 2יג': **שיעור התינוקות והפעוטות של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב), לפי מחוז / 2020**

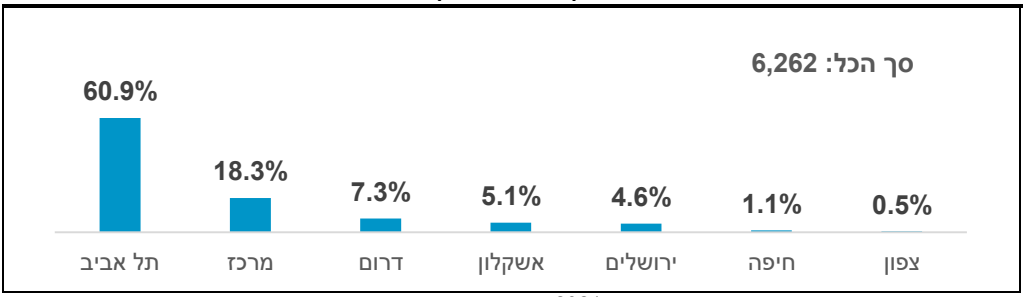

מקור: משרד הבריאות, אגף מערכות מידע ומחשוב, 2021.

* מיום הלידה עד גיל שנה פחות יום.

בשנת 2020, כ-61% מתוך 6,262 התינוקות והפעוטות של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה, טופלו במחוז תל אביב.

תרשים 2יד': **מספר התינוקות והפעוטות של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה (טיפות חלב) בעיר תל-אביב-יפו / 2010-2020***

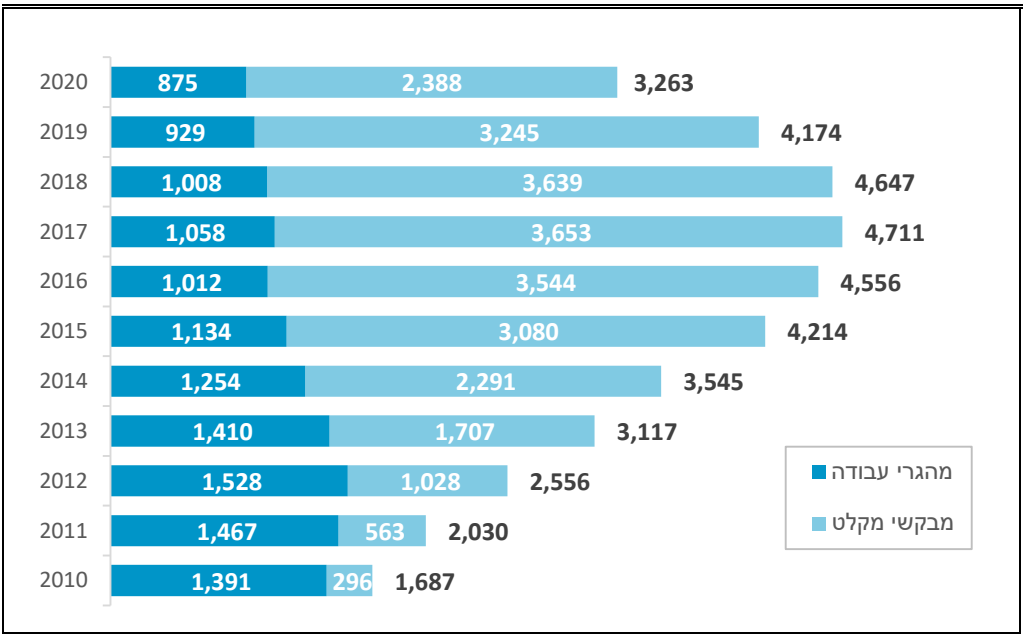

מקור: עיריית תל אביב-יפו, מנהל השירותים החברתיים, האגף לבריאות הציבור, שנים שונות.

* יולי בכל שנה.

לאחר עלייה רציפה (2010-2017) במספר התינוקות והפעוטות של מהגרי עבודה וזרים שאינם בני הרחקה שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה בתל אביב-יפו, בין השנים 2017-2020 חלה ירידה של 31% במספר התינוקות והפעוטות שטופלו בתחנות לבריאות המשפחה בתל אביב-יפו (מ-4,711 ב-

2017 ל-3,263 ב-2020) מאז שנת 2013, רוב התינוקות והפעוטות הללו הם ילדים של מבקשי מקלט.

תרשים 2טו': **מספר ילדי מהגרי עבודה ילדי זרים שאינם בני הרחקה (0-18) המקבלים שירותים מקופת חולים מאוחדת / 2010-2020**

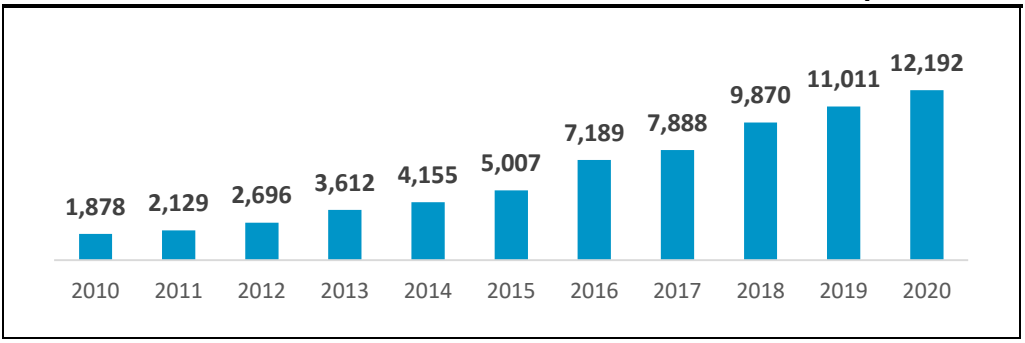

מקור: קופת חולים מאוחדת, אגף פרסום ושיווק וקובץ לקוחות, 2021.

בשנים 2010-2020 גדל פי 6.5 מספר ילדי מהגרי העבודה וילדי זרים שאינם בני הרחקה שקיבלו שירותים מקופת חולים מאוחדת.

תרשים 2טז': **גיל ילדי מהגרי עבודה וילדי זרים שאינם בני הרחקה (0-18) המקבלים שירותים מקופת חולים מאוחדת / 2010-2020**

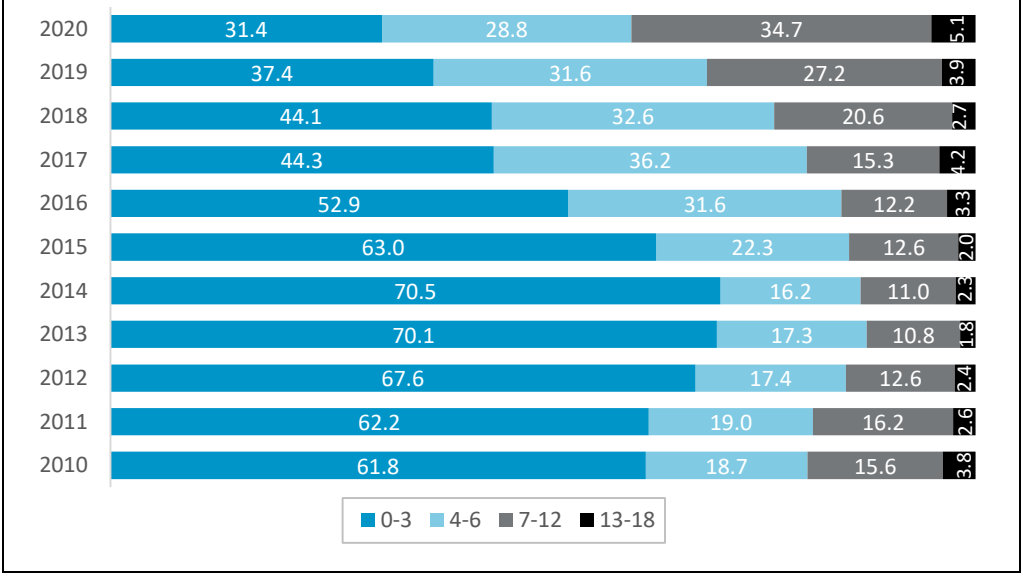

מקור: קופת חולים מאוחדת, אגף פרסום ושיווק וקובץ לקוחות, 2021.

הערה: גילאי 0- 6 רובם ילידי הארץ, היתר מאריתריאה, סודן ואתיופיה. רוב גילאי 7- 12 ילידי הארץ, היתר הגיעו מאתיופיה, אריתראה וסודן. גילאי 13- 18 רובם ילידי הארץ, היתר פליטים מסודן, מדרום אמריקה ואפריקה.

בשנת 2020 המשיך לרדת אחוז הילדים בגיל 0-3 שקיבלו שירותים מקופת חולים מאוחדת, ובמקביל המשיך לעלות חלקם של הילדים בני 7- 12.

3

משפחות, משקי בית ותנאי גדילה של ילדים

מבוא

ילדים בישראל חיים בסביבות ובתנאים שונים המשפיעים על גדילתם, בכלל זה גודל משפחתם, מבנה התא המשפחתי, הכנסתה הכספית של המשפחה, מצוקתה או רווחתה הכלכלית. משתנים אלה ורבים נוספים קובעים במידה רבה את איכות חייו של הילד בהווה וכן גם בעתיד.

בשנים 2005-2020 אנו עדים ליציבות במספרם הממוצע של ילדים במשפחה (2.4).

אף על פי שרוב הילדים בישראל חיים עם שני הוריהם, 287,572 ילדים, המונים 9.4% מכלל אוכלוסיית הילדים, חיו ב-2020 במשפחות שבראשן הורה עצמאי (משפחות חד-הוריות). 63.0% מהם היו ילדים של הורים שהתגרשו, 29.6% ילדים של אימהות רווקות, ו-7.5% ילדים שהתייתמו מהורה.

בסוף 2020 29,415 מהילדים בישראל היו יתומים, שחיו במשפחות שקיבלו גמלאות שונות מהמוסד לביטוח לאומי בגין מות הורה/ים. 75 מהם קיבלו גמלה עקב מות ההורה כתוצאה ממעשה אלימות של בן/בת הזוג. 364 ילדים נוספים היו יתומים של חללי צה"ל, שמשפחתם קיבלה תמיכה כלכלית ממשרד הביטחון.

בישראל עדיין רווחת התופעה של נישואי קטינים/ות, האסורה על פי חוק. יש לציין, כי קשה להציג נתונים עדכניים אודות תופעה זו, היות שרוב הדיווחים על נישואי קטינים מגיעים באיחור בן עד שלוש שנים למשרד הפנים. רוב הקטינות שהגישו בקשה לקבלת היתר נישואים קיבלו מבית המשפט לענייני משפחה היתר מיוחד להינשא. על פי הרשומות, בשנת 2019 נישאו 178 בנות שגילן לכל היותר היה 16 (לעומת 412 ב-2010, 237 ב-2005, 206 ב-2000 ו-58 ב-1995). רובן נישאו עוד קודם לכן, וכאמור דיווחו רק מאוחר יותר למשרד הפנים. לעומת זאת, ניכרת מגמת ירידה במספר נישואי הקטינים. ב-2019 נישאו 224 קטינים בגיל 17 (לעומת 1,264 ב-2010, 1,438 ב-2005, 1,605 בשנת 2000 ו-2,105 בשנת 1995).

ב-2019 כ-29% מלידות החי של בנות 15-18 היו של קטינות בנות 15-17. מתוך הלידות של קטינות בנות 15-17, כ-82% הן של קטינות מוסלמיות וכ-15% הן של קטינות יהודיות.

בשנת 2020 אומצו בידי אזרחי ישראל 261 ילדים, 2.3% מהם באימוץ בין ארצי, השאר אומצו בארץ.

לוח 3.1 מציג נתונים על משפחות עם ילדים לפי גודל המשפחה והרכבה.
תרשימים 3א'-3ב' ולוחות 3.2-3.3 עוסקים בילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי (משפחות חד-הוריות).
לוחות 3.4-3.5 ותרשים 3ג' מתמקדים בילדים שהוריהם גרושים, או נתונים בהליכי פירוד וגירושין, ואשר נדרשה התערבות של פקיד סעד לסדרי דין בעניינם.
תרשים 3ד' ולוחות 3.6-3.7 מוקדשים לילדים יתומים ולילדיהם של חללי צה"ל או של חללי פעולות איבה.
תרשים 3ה' ולוחות 3.8-3.10 עניינם ילדים מאומצים וילדים מאם פונדקאית.
תרשים 3ו' ולוחות 3.11-3.12 עוסקים בנישואי קטינים ובלידות של קטינות.

הגדרות

אימוץ בארץ - ילדים ישראלים שנמסרים לאימוץ:

אימוץ ילד זר - ילד שאינו קרוב משפחה של המבקש לאמצו.

אימוץ קרובים - אימוץ בידי בן/בת הזוג של הורה ביולוגי; אימוץ במשפחות הטרוסקסואליות במקרה של מות הורה ביולוגי, גירושין או נטישה; אימוץ חד מיניים.

אימוץ חד-מיניים - אימוץ ילד בידי בן הזוג של ההורה הביולוגי במשפחה חד-מינית, או אימוץ בידי בן הזוג של ההורה הגנטי במקרה של פונדקאות חו"ל.

דמי מזונות שמשלם המוסד לביטוח לאומי - אם זכאית לגמלת מזונות כאשר יש בידה פסק דין לתשלום מזונות אך היא אינה מקבלת את התשלום מן החייב במזונות. גובה המזונות הוא הסכום שנקבע בפסק הדין או הסכום שנקבע בתקנות - הנמוך מביניהם.

השירות למען הילד - השרות הטיפולי הממלכתי היחידי המוסמך לפעול בכל הקשור לאימוץ בישראל מכוח חוק אימוץ ילדים, תשמ"א 1981. השרות פועל במסגרת משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מינהל שירותים חברתיים ואישיים.

חוק גיל הנישואין התש"י-1950 – חוק האוסר נישואי קטינה או קטין מתחת לגיל 18, כולל השאת קטינים או סיוע בעריכת נישואיהם. החוק מפרט את דרכי הטיפול בנישואין מסוג זה.

בקשה להיתר נישואין - סעיף 5 לחוק מאפשר לבית המשפט לענייני משפחה לתת היתר נישואין אם מלאו לנער או לנערה שש עשרה שנים, ולדעת בית המשפט מתקיימות נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטין או הקטינה ומצדיקות את מתן ההיתר. בחוק נקבע כי על בית המשפט להכריע בבקשה למתן היתר לאחר ששמע את הקטין או הקטינה. במקרה של קטין או קטינה שטרם מלאו להם 17, החוק קובע כי תתקבל הכרעה בבקשה להיתר רק לאחר קבלת תסקיר מעובד סוציאלי.

הבקשה תוגש על ידי הקטינה או הקטין או על ידי אחד מהוריהם או אפוטרופסיהם או על ידי מי שמבקש להינשא להם.

משפחה - אב, אם וילדיהם, או כל צירוף חסר שלהם.

משפחה שבראשה הורה עצמאי (משפחה חד-הורית) - משפחה שבה הורה אחד בלבד מגדל את ילדיו. חוק משפחות חד הוריות, התשנ"ב-1992 תוקן במאי 2014, וכך החולפו המונחים "חד-הורי" ו"משפחה חד-הורית" במונחים "הורה עצמאי" ו"משפחה שבראשה הורה עצמאי", בהתאמה. חוק זה, אשר שמו כיום הוא חוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, קובע הטבות וסיוע בלימודים, תעסוקה, מימון מעונות יום ועוד תחומים רבים למשפחות שבראשן הורה עצמאי. הסיוע נקבע בהתאם למצבה הכלכלי של המשפחה ומספר הילדים עד גיל 18 הנמצאים בהחזקת ההורה .

פונדקאות - תהליך שבו אישה (אם נושאת; פונדקאית) נושאת היריון בעבור הורים אחרים. בפונדקאות מסורתית העובר נוצר על ידי הפרייה של ביצית של האם מזרע של האב המיועד, באמצעות הזרעה מלאכותית. בפונדקאות מלאה, שהיא צורת הפונדקאות השכיחה היום, הפונדקאית נושאת עובר שנוצר באמצעות הפרייה חוץ גופית מזרע ומביצית של ההורים המיועדים, או של תורמים. הנתונים בפרק זה עוסקים בפונדקאות מלאה בלבד.

ישראלים המבקשים להביא לעולם ילדים באמצעות פונדקאות יכולים לעשות זאת באחד משני מסלולים: הסכם עם פונדקאית בישראל, בכפוף לתנאים הקבועים בחוק הישראלי ולאישור ועדה מיוחדת של משרד הבריאות, או פנייה להליך פונדקאות במדינה אחרת.

הקצבאות המוענקות בידי הביטוח הלאומי ליתומים:

תגמולים המשולמים למשפחות:

נספים, יתומים ונכים נפגעי פעולות איבה – תגמולים המשולמים עקב פעולות איבה לאזרח או לתושב ישראל שנפגע בישראל או מחוצה לה; למי שנכנס לישראל כחוק ונפגע בשטח מדינת ישראל או מעבר לקו הירוק; לתושב חוץ שנפגע תוך כדי ועקב עבודתו אצל מעביד ישראלי בחוץ לארץ; תושב השטחים שבידו תעודת זהות ישראלית או אשרת כניסה ממפקד צה"ל שנפגעו בתחום הקו הירוק.

נוסף על התגמולים החודשיים זכאי נפגע פעולות איבה גם לשיקום מקצועי וכלכלי כנכה חסר מקצוע, או כמי שזקוק להסבה מקצועית מחמת נכותו או עקב צמצומים במקום עבודתו.

בני משפחה (אלמן/ה, יתומים והורים שכולים) של מי שנספו בפעולות איבה זכאים לתגמול לתלויים. בני המשפחה זכאים אף לשיקום ולמענקים לכיסוי הוצאות מיוחדות בהתאם לצרכים המתעוררים.

תגמול בגין אלימות במשפחה – תגמול שמקבל ילד שהתייתם, ואשר לפי קביעת פרקליט המדינה יש יסוד סביר להניח, שחיי אחד מהוריו קופחו בידי בן/בת הזוג עקב ביצוע פשע.

גמלה מיוחדת (ילד נטוש) – ילד נטוש הוא ילד תושב ישראל, שאחד מהוריו לפחות הוא תושב/ת ישראל ,והוא ננטש על ידי שני הוריו, או שננטש על ידי אחד מהוריו וההורה השני נעדר, או אינו מתגורר עמו ואינו יכול למלא באופן קבוע את חובותיו כהורה כלפי הילד.

המוסד לביטוח לאומי מעניק גמלה לילדים נטושים המוחזקים – שלא באומנה - בידי בני משפחה מקרבה ראשונה. הזכאות לגמלה מוקנית לילדים עד גיל 18, או עד גיל 20 כאשר עיקר זמנו של הילד מוקדש לסיום לימודיו במוסד חינוכי על יסודי. זאת נוסף על תנאי מקדמי, אשר לפיו על החזקת ילד בידי קרובי משפחה להיות מוכרת כפתרון שתואם את טובת הילד. חידוש הזכאות ואישור ההחזקה מתבצעים על סמך בדיקה אחת לשנה. כמו כן, הזכאות לגמלה מותנית בהיות הילד וההורה הנוטש תושבי ישראל.

גמלת שארים – גמלה הניתנת להורה אלמן/ה ולילדיו שהתייתמו. הללו זכאים למענק לימודים, למענק בר-מצווה ולדמי מחייה (יש לציין, כי אלמן/ה זכאי לקצבת שארים גם אם אין לו/ה ילדים).

משפחות נפגעי עבודה - תגמול שניתן למשפחות של נפגעי תאונות עבודה, הכולל דמי מחייה (כ-90% מהסכום הבסיסי לאחר מבחן הכנסות של ההורה) ומענק בר-מצווה – שני שלישים מהסכום הבסיסי.

תסקיר- תוצאת חקירה פסיכולוסוציאלית של עובד סוציאלי וחוות דעתו המוגשת לערכאה משפטית, או ליועץ משפטי.

תסקיר סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים - חוות דעת מקצועית המוגשת בידי עובד סוציאלי לסדרי דין לערכאה משפטית (בית משפט/בית דין דתי). זו כוללת אבחון של המערכת המשפטית והמלצות באשר לטובתם של הקטינים, חולי הנפש או הנעדרים ולטיב קשריהם עם הוריהם, או עם האפוטרופסים הממונים להם.

במקרים בהם הורים לקטין מסוכסכים ועומדים בפני פירוד או גירושין, התסקיר יכלול המלצה לעניין המשמורת, זמני שהות (הסדרי ראייה) וחינוך הילדים.

תסקיר אלימות במשפחה – בקשות לצו הגנה ותסקירים המוגשים לבית משפט בידי עובד סוציאלי לסדרי דין מכוח החוק למניעת אלימות במשפחה התשנ"א-1991.

תסקיר אמנת האג – תסקיר שמוגש לבית המשפט במסגרת הליכים להחזרת ילדים על פי חוק אמנת האג (חטיפת ילדים) תשנ"ב-1991.

תסקיר אפוטרופסות - מוגש בידי עובד סוציאלי לסדרי דין לבית משפט מכוח חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות תשכ"ב-1962.

מקור הנתונים

מקורם של חלק מהנתונים הם סקרים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. חלק נוסף מקורו בנתונים מדווחים של משרד הרווחה, של משרד הבטחון ושל צה"ל. חלק מהנתונים מבוסס על עיבודים שנעשו בידי מינהל המחקר במוסד לביטוח לאומי על קבצי תשלומי גמלאות. נתונים נוספים התקבלו מהנהלת בתי הדין הרבניים ומבתי הדין השרעיים והדרוזים. בתחתיתו של כל לוח מצוין מקור הנתונים המדויק.

להלן הערות כלליות ללוחות העוסקים בנישואין. עד ל-1996 מקור הנתונים היחיד על נישואין היה תעודות נישואין שנתקבלו מבתי הדין הדתיים – רבניים, שרעיים ודרוזים, ומהכמרים הנוצרים המורשים לערוך נישואין. מאז 1997 הנתונים בדבר נישואין של נוצרים ושל דרוזים מקורם במרשם האוכלוסין. ב-2004 נתוני הנישואין של מוסלמים שהתבססו על תעודות הנישואין הושלמו בנתונים של מרשם האוכלוסין. מאז 2004 גם מקור נתוני הנישואין של יהודים הוא מרשם האוכלוסין. מאז 2006 הנתונים שמקורם במרשם האוכלוסין כוללים בני זוג, שהאחד מהם אינו תושב ישראל, או דתם של השניים אינה זהה. על אפיוניו של בן זוג שאינו תושב ישראל אין מידע, והוא כלול ב"לא ידוע". במקרים שבהם דתו של אחד מבני הזוג אינה ידועה (לדוגמה, כאשר אין הוא תושב ישראל), דת הזוג נקבעת על פי דתו של בן הזוג השני. מקרי נישואין של חתן מוסלמי עם כלה יהודייה כלולים בנישואי מוסלמים.

מאז 2008 מקור הנתונים היחיד על נישואין הוא מרשם האוכלוסין. הנתונים כוללים מאז נישואין שהתרחשו בשלוש השנים שקדמו לשנה אשר לה מתייחסים הנתונים. מקרים אלו לא נכללו בנתונים שפורסמו בעבר עקב דיווח מאוחר למשרד הפנים. לאחר כלילת הנישואין שאירעו בעבר בולט בגודלו מספרן של נשים מוסלמיות שנישאו בשנות העשרה של חייהן, ובאלה גבוהה שכיחותן של תושבות העיר ירושלים.

משפחות עם ילדים (לוח 3.1)

לוח 3.1: **התפלגות משפחות עם ילדים עד גיל 17 בישראל לפי מספר הילדים במשפחה (מספרים, ממוצע ואחוזים) / 2010-2020***

שנה		מספר הילדים במשפחה							מספר ילדים ממוצע במשפחה
		סך הכל	1	2	3	4	5	+6	
	אחוזים	100.0	51.4	31.5	9.4	3.7	2.0	2.0	
2010	**משפחות**	**1,040,003**	**330,730**	**319,409**	**210,968**	**92,077**	**41,848**	**44,971**	**2.4**
	אחוזים	**100.0**	**31.8**	**30.7**	**20.3**	**8.9**	**4.0**	**4.3**	
	משפחות עולים	123,442	59,345	39,212	13,761	5,535	2,576	3,013	1.9
	אחוזים	100	48.1	31.8	11.1	4.5	2.1	2.4	
2015	**משפחות**	**1,139,264**	**348,046**	**350,285**	**243,327**	**103,204**	**45,184**	**49,218**	**2.4**
	אחוזים	**100.0**	**30.6**	**30.7**	**21.4**	**9.1**	**4.0**	**4.3**	
	משפחות עולים	126,460	58,681	40,017	15,654	5,902	2,825	3,381	2.0
	אחוזים	100.0	46.4	31.6	12.4	4.7	2.2	2.7	
2018	**משפחות**	**1,194,534**	**358,590**	**369,870**	**258,177**	**108,259**	**47,268**	**52,370**	**2.4**
	אחוזים	**100.0**	**30.0**	**31.0**	**21.6**	**9.1**	**3.9**	**4.4**	
	משפחות עולים	129,996	58,773	41,451	16,902	**12,870			2.0
	אחוזים	100	45.2	31.9	13.0	**9.9			
2019	**משפחות**	**1,213,072**	**362,776**	**375,138**	**263,801**	**109,294**	**48,665**	**53,398**	**2.4**
	אחוזים	**100.0**	**29.9**	**30.9**	**21.7**	**9.0**	**4.0**	**4.4**	
	משפחות עולים	130,887	58,595	41,705	17,469	**13,118			2.0
	אחוזים	100	44.8	31.9	13.3	**10.0			
2020	משפחות	1,232,039	368,727	379,990	268,518	111,166	49,294	54,344	**2.4**
	אחוזים	100	29.9	30.8	21.8	9.0	4.0	4.4	
	משפחות עולים	131,342	58,144	41,836	17,871	**13,491			**2.0**
	אחוזים	100	44.3	31.8	13.6	**10.3			

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, קובץ קצבאות ילדים, שנים שונות.

* הנתונים מתייחסים לחודש דצמבר.

**נתוני העולים מתייחסים למשפחות עם ארבעה ילדים ומעלה.

בשנים 2010-2020 מספר הילדים הממוצע במשפחה נותר יציב, הן בקרב כלל המשפחות והן בקרב משפחות העולים.

בשנים 2010-2020 הייתה עלייה קלה במספר הילדים במשפחה בקרב עולים (מ-1.9 ל-2.0). בהתאם, שיעור משפחות העולים עם 3 ילדים ומעלה עלה בתקופה הזו מ-20.1% ל-23.9% (שיעור המשפחות עם 3 ילדים עלה ב-2.5 נקודות אחוז ושיעור המשפחות עם 4 ילדים ומעלה עלה ב-1.3 נקודות האחוז).

ילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי (משפחות חד-הוריות) (תרשימים 3א'-3ב' ולוחות 3.2-3.3)

תרשים 3א': **התפלגות הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי, לפי מצבו המשפחתי של ההורה / 2010-2020***

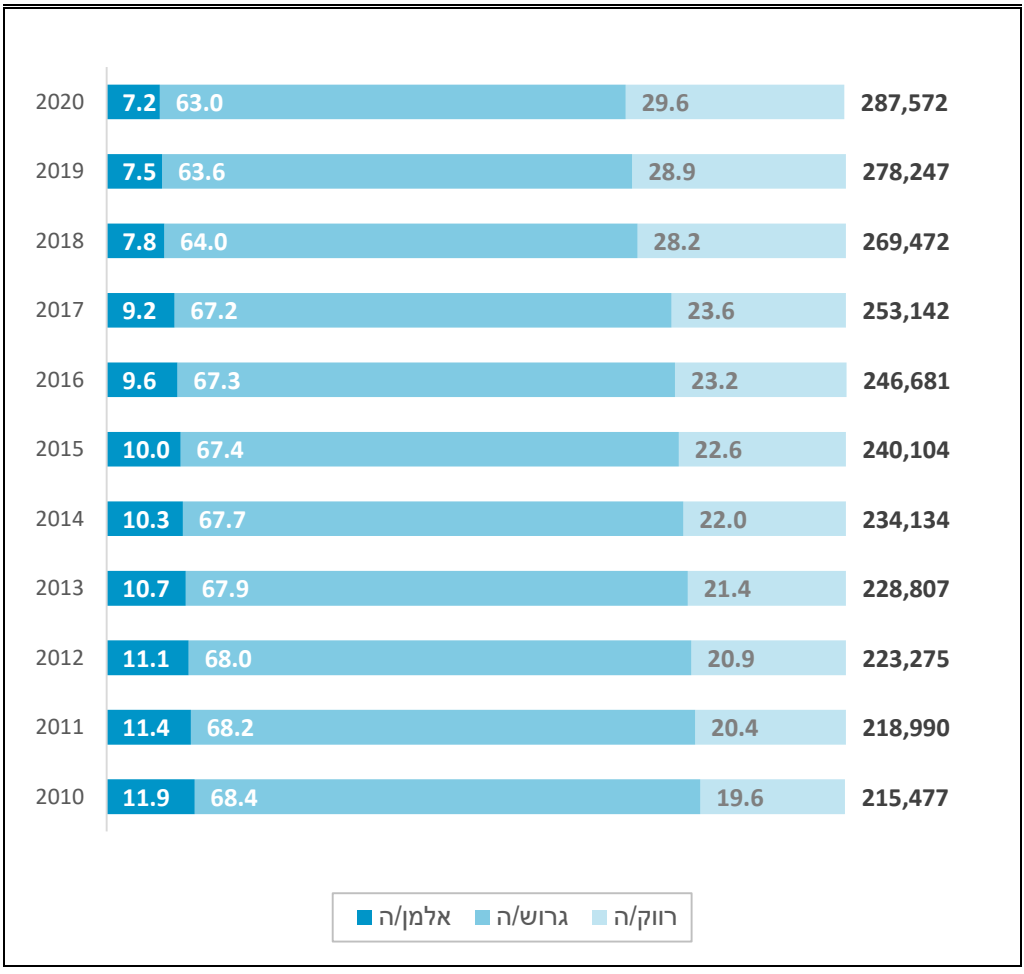

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, שנים שונות.

* דצמבר בכל שנה.

בין השנים 2010-2020 גדל בהתמדה מספר הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי/ת (+33.5%). בין השנים 2010-2020 עלה ב-10 נקודות, אחוז הילדים החיים במשפחות חד-הוריות, שבראשן הורה רווק/ה (במונחים אבסולוטיים מדובר כמעט בהכפלה, מכ-42.2 אלף ילדים לערך, לכ-85.2 אלף ילדים). אחוז הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה גרוש\ה ירד ב-5.4 נקודות, ואחוז הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה אלמן\ה ירד ב-4.7 נקודות.

לוח 3.2: **התפלגות הילדים (0-17) במשפחות שבראשן הורה עצמאי, לפי מצבו המשפחתי של ההורה ומספר ילדים במשפחה / דצמבר 2020**

מצב משפחתי של ההורה		סך הכל	מספר ילדים במשפחה			
			1	2	3	+4
סך הכל	**מספרים**	**287,572**	**87,386**	**108,630**	**58,494**	**33,062**
	אחוזים	100.0	30.4	37.8	20.3	11.5
נפרד/ת או עגונה	מספרים	262	51	58	84	69
	אחוזים	100.0	19.5	22.1	32.1	26.3
	*	**0.0**	0.0	0.0	0.0	0.0
רווק/ה	מספרים	85,215	32,701	33,764	12,960	5,790
	אחוזים	100.0	38.4	39.6	15.2	6.8
	*	**29.6**	11.4	11.7	4.5	2.0
גרוש/ה	מספרים	181,281	48,855	68,460	40,947	23,019
	אחוזים	100.0	26.9	37.8	22.6	12.7
	*	**63.0**	17.0	23.8	14.2	8.0
אלמן/ה	מספרים	20,814	5,779	6,348	4,503	4,181
	אחוזים	100.0	27.8	30.5	21.6	20.1
	*	**7.2**	2.0	2.2	1.6	1.5

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, 2021.

* אחוז מסך הכל.

לרוב המשפחות שבראשן הורה עצמאי יש ילד אחד או שניים (68.2%).

תרשים 3ב': **שיעור המשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל המשפחות עם ילדים בישראל, לפי ותק (אחוזים בקבוצה המתאימה) / דצמבר 2020**

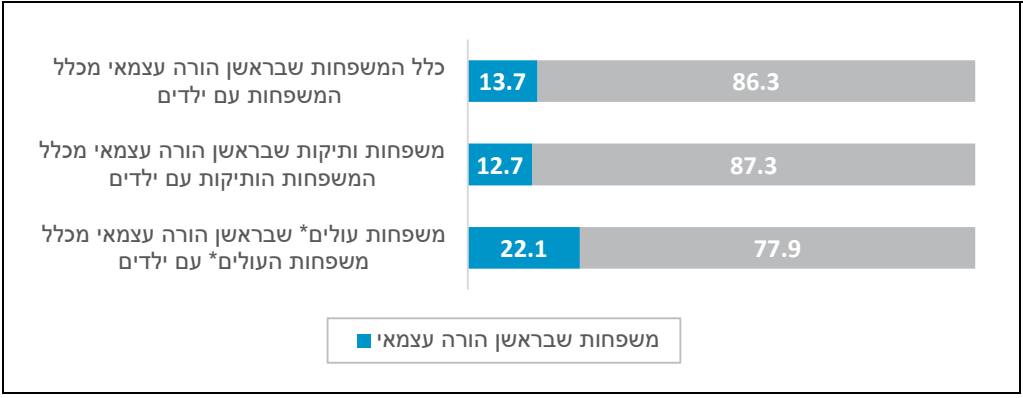

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, 2021.

* משפחות שבהן ילדים שנולדו בחו"ל ועלו ארצה, או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו ארצה מאז 1990.

אחוז משפחות העולים שבראשן הורה עצמאי (22.1% מכלל משפחות העולים עם ילדים) גדול כמעט פי שניים מאחוז המשפחות הוותיקות עם ילדים (12.7% מכלל המשפחות הוותיקות עם ילדים).

לוח 3.3: **התפלגות הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי וחלקם בכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020***

יישוב		מספר הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי	אחוז הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל הילדים ביישוב
סך הכל ארצי	2010	215,477	8.6
	2015	240,104	8.7
	2017	253,142	8.8
	2018	269,660	9.2
	2019	278,247	9.4
	2020	287,572	9.6
עיריות			
ירושלים		19,126	4.7
תל אביב -יפו		21,147	19.4
חיפה		10,635	14.6
אום אל-פחם		2,710	2.8
אופקים		31	10.4
אור יהודה		2,400	12.4
אור עקיבא		1,020	15.5
אילת		3,088	21.1
אלעד		1,020	3.8
אריאל		615	12.5
אשדוד		7,658	9.9
אשקלון		5,398	14.6
באקה אל-גרביה		404	3.1
באר שבע		10,008	14.0
בית שאן		813	12.3
בית שמש		2,258	4.1
ביתר עלית		738	2.2
בני ברק		2,727	2.5
בת ים		6,293	17.2
גבעת שמואל		727	7.9
גבעתיים		2,714	18.4
דימונה		2,157	15.2
הוד השרון		2,114	14.5
הרצליה		4,086	16.8
חדרה		3,946	16.0
חולון		8,124	15.2

לוח 3.3: **התפלגות הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי וחלקם בכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020*** (המשך)

יישוב	מספר הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי	אחוז הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל הילדים ביישוב
עיריות (המשך)		
טבריה	2,082	13.8
טייבה	903	5.9
טירה	565	7.3
טירת כרמל	966	16.8
טמרה	468	4.6
יבנה	1,517	12.5
יהוד	1,086	13.4
יקנעם עילית	778	13.1
כפר יונה	797	12.7
כפר סבא	3,607	13.9
כפר קאסם	479	5.6
כרמיאל	1,877	14.7
לוד	3,041	11.0
מגדל העמק	1,144	13.6
מודיעין- מכבים- רעות	2,820	10.4
מודיעין עילית	741	1.6
מעלה אדומים	1,308	9.9
מעלות-תרשיחא	711	11.1
נוף הגליל	1,917	18.5
נהרייה	2,426	14.9
נס ציונה	1,563	12.7
נצרת	995	4.0
נשר	894	15.4
נתיבות	1,067	7.1
נתניה	8,199	12.7
סח'נין	277	2.5
עכו	2,377	14.6
עפולה	2,011	15.3
עראבה	324	3.4
ערד	1,312	10.3
פתח תקווה	8,159	11.5
צפת	1,694	10.0

לוח 3.3: **התפלגות הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי וחלקם בכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020*** (המשך)

יישוב	מספר הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי	אחוז הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל הילדים ביישוב
עיריות (המשך)		
קלנסווה	431	5.0
קריית אונו	1,402	13.6
קריית אתא	2,228	15.1
קריית ביאליק	1,736	17.6
קריית גת	2,237	12.2
קריית ים	1,841	17.8
קריית מוצקין	1,771	17.8
קריית מלאכי	1,165	12.4
קריית שמונה	1,067	14.7
ראש העין	1,485	12.4
ראשון לציון	9,227	14.6
רהט	1,450	4.4
רחובות	4,905	11.7
רמלה	2,772	10.6
רמת גן	6,317	16.5
רמת השרון	2,031	16.2
רעננה	2,724	12.1
שדרות	1,043	13.6
שפרעם	520	4.2
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)		
אבו סנאן	145	3.6
אבן יהודה	479	13.7
אזור	546	15.7
אכסאל	170	3.2
אעבלין	157	3.8
באר יעקב	620	10.7
בית ג'ן	123	3.5
בנימינה-גבעת עדה	502	12.8
גבעת זאב	374	5.5
ג'דיידה-מכר	435	6.8
גדרה	1,010	12.5

לוח 3.3: **התפלגות הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי וחלקם בכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020*** (המשך)

יישוב	מספר הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי	אחוז הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל הילדים ביישוב
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)		
גן יבנה	606	11.1
גני תקווה	595	13.1
ג'ת	47	4.4
ג'סר א-זרקה	494	7.8
דאלית אל כרמל	271	4.3
דבורייה	125	3.5
דיר אל אסד	135	4.9
דייר חנא	128	3.7
זכרון יעקב	634	10.3
חורה	506	5.3
טורעאן	139	2.7
יפיע	195	3.1
ירכא	130	2.4
כאבול	133	3.2
כסייפה	333	4.3
כפר כנא	194	2.3
כפר מנדא	176	2.3
כפר קרע	166	2.8
לקייה	345	5.4
מבשרת ציון	972	12.2
מג'אר	202	2.8
מג'ד אל כרום	287	3.6
מג'דל שמס	156	4.9
מזכרת בתיה	400	12.7
מעלה עירון	126	2.4
נחף	165	3.3
עוספיה	117	5.6
עין מאהל	84	1.8
ערערה	243	3.6
ערערה בנגב	376	4.2
פוריידיס	241	5.2
פרדס חנה- כרכור	1,727	16.5

לוח 3.3: **התפלגות הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי וחלקם בכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020*** (המשך)

יישוב	מספר הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי	אחוז הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל הילדים ביישוב
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)		
קדימה-צורן	613	14.3
קריית טבעון	593	15.4
קריית עקרון	544	16.4
ריינה	176	3.3
רכסים	153	2.4
שוהם	486	11.7
תל מונד	424	13.4
תל שבע	634	5.5
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)		
אבו גוש	93	3.8
אורנית	271	12.8
אלפי מנשה	363	15.1
אפרתה	166	4.3
בועיינה נוג'ידאת	144	3.9
בוקעאתא	41	2.1
ביר אל-מכסור	94	2.5
בית אל	92	2.6
בית דגן	221	12.5
בני עי"ש	269	17.0
בסמ"ה	105	2.7
בסמת טבעון	141	5.3
בענה	81	4.7
ג'ולס	36	2.1
ג'לג'וליה	257	7.0
זמר	87	3.8
זרזיר	103	3.1
חורפיש	66	3.6
חצור הגלילית	370	9.2
טובא-זנגרייה	113	4.7
יאנוח ג'ת	56	2.6
ירוחם	341	7.8
כוכב יאיר	274	14.4

לוח 3.3: **התפלגות הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי וחלקם בכלל ילדי היישוב (יישובים בני 5,000 נפש ויותר) / 2010-2020*** (המשך)

יישוב	מספר הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי	אחוז הילדים במשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל הילדים ביישוב
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)		
כסרא-סמיע	64	2.0
כעביה-טבאש-חג'אג'רה	65	3.0
כפר ורדים	177	15.0
כפר יאסיף	171	6.2
להבים	164	12.2
מיתר	192	9.9
מצפה רמון	305	11.6
משהד	64	1.9
עומר	327	12.2
עילבון	46	2.9
עילוט	84	2.7
פקיעין (בוקייעה)	35	2.1
פרדסיה	156	13.6
קצרין	342	15.7
קריית ארבע	304	7.9
קרני שומרון	195	6.3
ראמה	78	3.2
רמת ישי	233	12.6
שבלי אום אל-גנם	142	6.0
שגב שלום	293	5.8
שלומי	347	17.1
שעב	83	3.4

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, שנים שונות. חישוב אחוזים: המועצה הלאומית לשלום הילד על בסיס נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

* סך הכל ארצי מתייחס לממוצע השנתי, אך הפירוט לפי יישובים מתייחס לדצמבר 2020

בשנים 2010-2020, שיעור הילדים החיים בישראל במשפחות שבראשן הורה עצמאי מכלל המשפחות גדל בנקודת אחוז, מ-8.6% ל-9.6%.

התופעה של ילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי נפוצה יותר ביישובים יהודיים מאשר ביישובים ערביים. ממוצע שיעור הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי הוא 12.8% מהילדים בערים, 11.6% מהילדים במועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) ו-10.6% מהילדים במועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים).
בשני ישובים בלבד אחוז הילדים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי הוא פי שניים ויותר מהאחוז הארצי (9.6%): אילת (21.1%) ותל-אביב יפו (19.4%).

ילדים שהוריהם גרושים או בהליכי פירוד וגירושין (לוחות 3.4-3.5 ותרשים 3ג')

לוח 3.4: **מספר הילדים המוסלמים והדרוזים עד גיל 17 שהוריהם התגרשו, לפי שנה ומקום בית הדין / 2015, 2020**

שנה ומקום בית הדין		סך הכל
2015		**3,059**
2020	**דת**	**3,050**
באקה אל-גרביה	מוסלמים	208
באר שבע	מוסלמים	665
בוקעת'א	דרוזים	19
חיפה	מוסלמים	233
טייבה	מוסלמים	322
ירושלים	מוסלמים	721
נצרת	מוסלמים	187
סח'נין	מוסלמים	227
עכו	דרוזים	123
	מוסלמים	345
תל אביב-יפו	מוסלמים	0

מקור: משרד הדתות, הנהלת בתי הדין הרבניים ובתי הדין השרעיים והדרוזיים, שנים שונות.

הערה: לא ניתן לקבל, כבעבר, נתונים מבתי הדין הרבניים.

בשנת 2020 מספר הילדים המוסלמים והדרוזים עד גיל 17, שהוריהם התגרשו או היו מצויים בהליכי פירוד וגירושין, נותר כמעט זהה למספרם ב-2015.

לוח 3.5: **מספר התסקירים בעניין ילדים שהוגשו לבתי משפט בידי עובדים סוציאליים לסדרי דין, לפי סוג תסקיר / 2005-2020**

סוג תסקיר	2005	2010	2015	2018	2019	2020
סך הכל*	**13,414****	**13,947****	**17,797****	**19,375**	**20,588**	**18,653**
אישות*** - סך הכל	10,437	11,501	15,382	13,917	15,042	15,963
מזה: בימ"ש לענייני משפחה	7,592	9,200	12,048	10,166	10,955	-
בית דין רבני	2,075	1,574	1,684	1,885	2,260	-
בית דין שרעי / כנסייתי / דרוזי	866	727	1,651	1,866	2,517	-
אלימות (צווי הגנה)****	1,963	1,251	1,122	890	946	1,041
אפוטרופסות על קטינים	589	699	796	1005	1,042	936
אבהות	204	252	176	162	142	108
שינוי שם	106	119	98	108	125	86
קשר עם סבים	-	-	68	145	150	105
המרת דת	90	36	34	28	44	24
היתר נישואין לקטינים	26	21	24	25	32	21
אמנת האג	14	17	15	6	11	10
וועדה הומניטרית	-	23	24	78	70	30
התערבות רפואית*****	-	28	58	32	22	35
צווים בהמתנה*	2,140	2,254	2,595	2,979	2,495	2,994

מקור: משרד העבודה הרווחה והשירותיים החברתיים, השירות לפרט ולמשפחה, עובדת סוציאלית ראשית לעניין סדרי דין, סיכום פעילות תחום עובדים סוציאליים לעניין סדרי דין, שנים שונות.

* סך הכל אינו כולל צווים בהמתנה וצווים בפיקוח (3,036 צווים בפיקוח ב-2005 ו-3,987 ב-2010. אין נתון לגבי 2015-2016). ב-2015-2017 הסך הכל חושב בידי המועצה לשלום הילד על סמך הנתונים המופיעים בלוח.
** במספר זה כלולים גם תסקירים המתייחסים ליותר מלילד אחד.
*** תסקירי אישות מוגשים במרוצת פרידה או גירושין של בני זוג ועניינם משמורת, זמני שהות (הסדרי ראייה) וחינוך הילדים.
**** תסקירים שהוגשו במרוצת הליכים לשם בקשת צו הגנה על בן הזוג, המתייחסים גם לקטינים שהיו חשופים לאלימות בין הוריהם. יש לציין שלא בכל תסקירי האלימות כלולים קטינים, אך ההנחה היא שהם כלולים ברובם. תסקירים בעניין צווים להגנת קטין המוגשים בידי עובדים סוציאלים לחוק נוער אינם כלולים בנתוני הלוח. אין במקור פירוט לפי מחוזות. ***** התערבות רפואית - מדובר בקטינים שהוריהם מסרבים לאפשר התערבות רפואית. - לא נתקבלו נתונים לשנה זו לגבי קטינים.

בין השנים 2005-2020 גדל בכ-39% סך כל התסקירים בעניין ילדים שהוגשו לבתי משפט בידי עובדים סוציאליים לסדרי דין. בשנת 2020, ירד ב9.4% מספר התסקירים שהוגשו לעומת השנה הקודמת, ועם זאת, מספר התסקירים שהוגשו בענייני אישות ואלימות עלה (ב-6% וב-10%, בהתאמה).

תרשים 3ג': **מספר הילדים החיים במשפחות המקבלות דמי מזונות מן המוסד לביטוח לאומי וחלקם מכלל הילדים בישראל / 2000-2020**

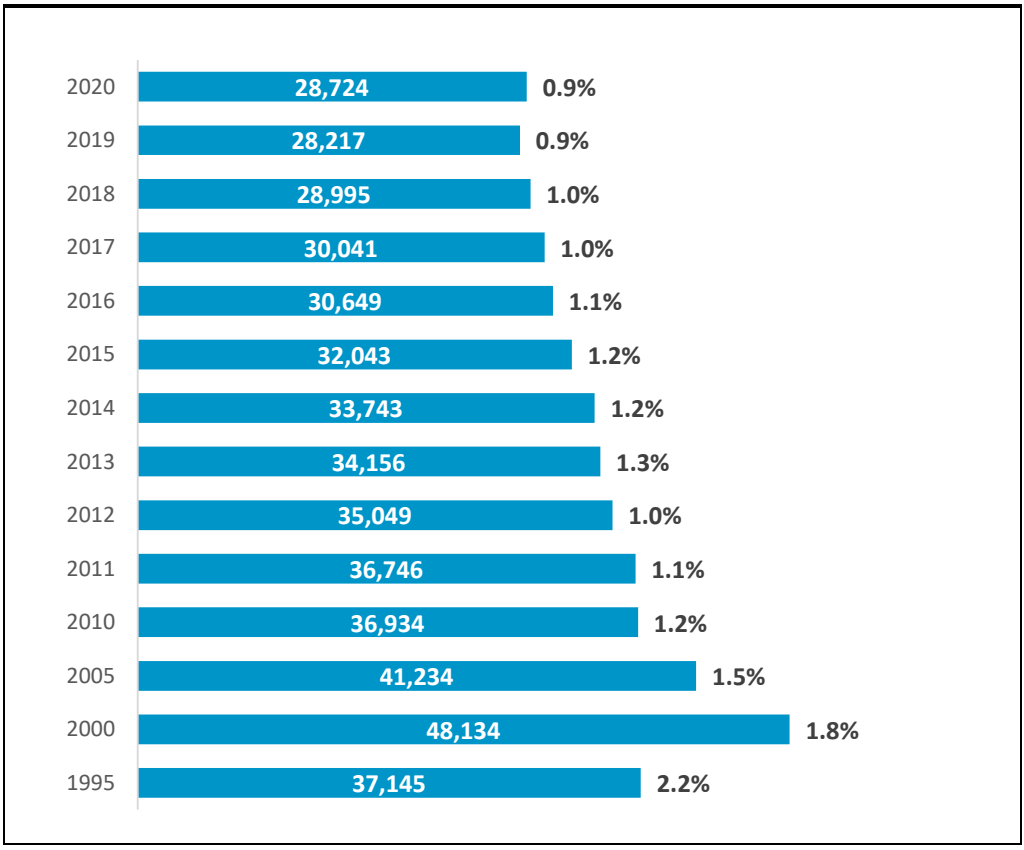

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, קובץ מקבלי דמי מזונות. חישוב האחוזים: המועצה הלאומית לשלום הילד, על בסיס נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ממוצע שנתי. שנים שונות.

הערה: דמי מזונות - ראו הגדרה במבוא לפרק.

בין השנים 2000-2020 שיעור הילדים (מכלל ילדי ישראל) החיים במשפחות המקבלות דמי מזונות מהמוסד לביטוח לאומי ירד בחצי (מ-1.8% ל-0.9%).

ילדים יתומים וילדים של חללי פעולות איבה
(תרשים 3ד' ולוחות 3.6-3.7)

תרשים 3ד': **התפלגות ילדים יתומים החיים במשפחות שמקבלות גמלה* מהמוסד לביטוח לאומי, לפי סוג גמלה וגיל / דצמבר 2020**

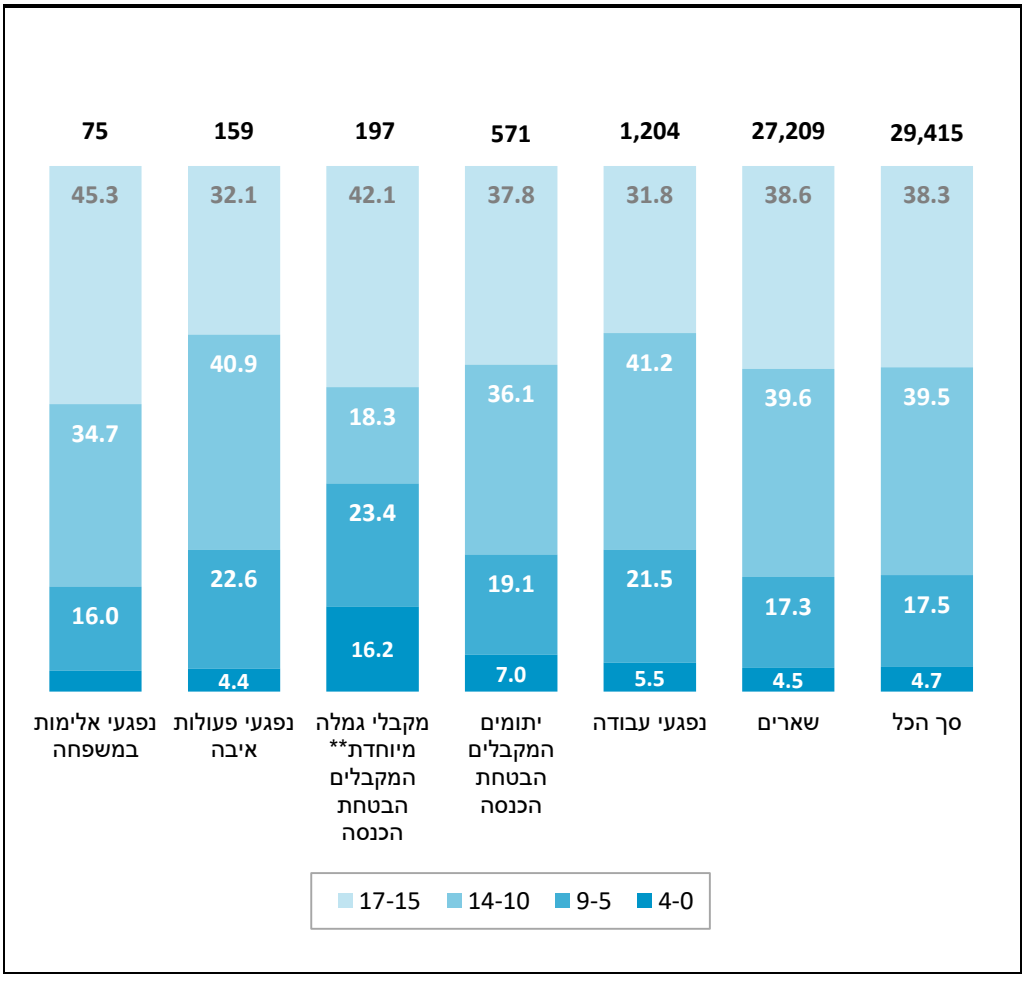

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, 2021.

* מקבל הקצבה הוא ראש המשפחה או האפוטרופוס של הילד. ** ילדים שהוריהם חיים, אך אינם מקיימים אותם. כאשר מדובר בילד המקבל גמלה מיוחדת, המקבל הוא משרד הרווחה.

ב-2020, היו 29,415 ילדים יתומים במשפחות המקבלות גמלאות שונות מהמוסד לביטוח לאומי. רובם (92.5%) במשפחות המקבלות קצבת שארים. רוב הילדים היתומים, בכל סוגי הגמלה הם בגילאי 10-17.

לוח 3.6: **התפלגות הילדים וילדי העולים* יתומים החיים במשפחות שמקבלות גמלה** מהמוסד לביטוח לאומי, לפי סוג הגמלה, מגדר וגיל / דצמבר 2020**

מקבלי גמלה		סך הכל	גיל			
			0-4	5-9	10-14	15-17
2010	**סך הכל**	**32,220**	**1,479**	**5,882**	**12,764**	**12,095**
	אחוזים	**100.0**	**4.6**	**18.3**	**39.6**	**37.5**
2015	**סך הכל**	**31,561**	**1,714**	**5,875**	**12,357**	**11,615**
	אחוזים	**100.0**	**5.4**	**18.6**	**39.2**	**36.8**
2020	**סך הכל**	**29,415**	**1,379**	**5,160**	**11,611**	**11,265**
	אחוזים	**100.0**	**4.7**	**17.5**	**39.5**	**38.3**
מהם: ילדי עולים	**סך הכל**	**5,202**	**363**	**1,034**	**1,887**	**1,918**
	אחוזים	**17.7**	26.3	20.0	16.3	17.0
מהם:						
שארים	**סך הכל**	**27,209**	**1,231**	**4,698**	**10,782**	**10,498**
	אחוזים	**100.0**	4.5	17.3	39.6	38.6
	בנים	**13,987**	**620**	**2,383**	**5,579**	**5,405**
	בנות	**13,222**	**611**	**2,315**	**5,203**	**5,093**
מהם: ילדי עולים	**סך הכל**	**4,873**	**341**	**970**	**1,771**	**1,791**
	אחוזים	**17.9**	27.7	20.6	16.4	17.1
נפגעי פעולות איבה	**סך הכל**	**159**	**7**	**36**	**65**	**51**
	אחוזים	**100.0**	4.4	22.6	40.9	32.1
	בנים	**-**	-	-	**-**	**-**
	בנות	**-**	-	-	**-**	**-**
מהם: ילדי עולים	**סך הכל**	**12**	0	1	5	6
	אחוזים	**7.5**	0.0	2.8	7.7	11.8
נפגעי עבודה	**סך הכל**	**1,204**	**66**	**259**	**496**	**383**
	אחוזים	**100.0**	5.5	21.5	41.2	31.8
	בנים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	בנות	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
מהם: ילדי עולים	**סך הכל**	**97**	4	19	37	37
	אחוזים	**8.1**	6.1	7.3	7.5	9.7

לוח 3.6: **התפלגות הילדים וילדי העולים* יתומים החיים במשפחות שמקבלות גמלה** מהמוסד לביטוח לאומי, לפי סוג הגמלה, מגדר וגיל / דצמבר 2020** (המשך)

מקבלי גמלה		סך הכל	גיל			
			0-4	5-9	10-14	15-17
נפגעי אלימות במשפחה	**סך הכל**	**75**	**3**	**12**	**26**	**34**
	אחוזים	**100.0**	4.0	16.0	34.7	45.3
	בנים	**-**	**-**	-	**-**	**-**
	בנות	**-**	**-**	-	**-**	**-**
מהם: ילדי עולים	**סך הכל**	**33**	0	9	8	16
	אחוזים	**44.0**	0.0	75.0	30.8	47.1
יתומים המקבלים הבטחת הכנסה	**סך הכל**	**571**	**40**	**109**	**206**	**216**
	אחוזים	**100.0**	7.0	19.1	36.1	37.8
	בנים	**302**	18	51	119	114
	בנות	**269**	22	58	87	102
מהם: ילדי עולים	**סך הכל**	**187**	**18**	**35**	**66**	**68**
	אחוזים	**32.8**	45.0	32.1	32.0	31.5
מקבלי גמלה מיוחדת* המקבלים הבטחת הכנסה**	**סך הכל**	**197**	**32**	**46**	**36**	**83**
	אחוזים	**100.0**	7.0	19.1	36.1	37.8
	בנים	**90**	14	23	20	33
	בנות	**107**	18	23	16	50
מהם: ילדי עולים	**סך הכל**	********	********	********	********	********
	אחוזים	********	****	****	****	****

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, 2021. האחוזים בסך כל שורה מתייחסים לחלק היחסי של קבוצת הגיל מסך כל הילדים מקבלי הקצבה, אולם שורת האחוזים המתייחסת לילדי העולים, מציינת את חלקם היחסי מסך קבוצת הגיל הרלוונטית (של ילדים עולים ושאינם עולים ביחד).

* ילידי חו"ל או ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו ארצה מ- 1990 ואילך. ** מקבל הקצבה הוא ראש המשפחה או האפוטרופוס של הילד. *** ילדים שהוריהם חיים, אך אינם מקיימים אותם. כאשר מדובר בילד המקבל גמלה מיוחדת, המקבל הוא משרד הרווחה. **** 1-10 מקרים. הנתונים אינם מוצגים מטעמי שמירה על צנעת הפרט.

מאז 2010 ירד ב-8.7% סך כל הילדים היתומים החיים במשפחות שמקבלות גמלה מהמוסד לביטוח לאומי. עם זאת, לא נצפו שינויים משמעותיים בהרכב של קבוצות הגילאים השונות, מתוך סך כל הילדים היתומים שמקבלים גמלות.

לוח 3.7: **מספר הילדים היתומים (בגיל 0-17) של חללי צה"ל, לפי שנה, מגדר* וגיל 2020-1991**

שנה	סך הכל*	בנים	בנות
1991	1,397	731	620
2000	809	419	387
2005	946	474	472
2010	666	331	335
2015	561	285	276
2020	**364**	**193**	**171**
	גיל		
0-4	9	2	7
5-9	70	35	35
10-14	149	90	59
15-17	136	66	70

מקור: משרד הביטחון, אגף השיקום, עיבוד מיוחד, שנים שונות.

* במספר מקרים מין הילד אינו ידוע, לכן סכום מספרם של בני שני המינים לא תמיד שווה לסך הכל.

בין השנים 1991-2020, הלך וירד מספר הילדים היתומים של חללי צה"ל (ירידה של כ-74%). בשנת 2020 כ-78% מהיתומים של חללי צה"ל הם בני 10-17.

ילדים מאומצים
(תרשים 3ה' ולוחות 3.8-3.10)

השירות למען הילד במשרד הרווחה מופקד על כל נושאי האימוץ של ילדים. בעניין אימוץ בארץ הוא מטפל ישירות בילד, ואילו בעניין אימוץ בין-ארצי הוא מפקח בלבד על פעילות העמותות העוסקות באימוץ זה.

תרשים 3ה': **התפלגות הילדים שאומצו בידי אזרחי ישראל, לפי סוג האימוץ / 2020**

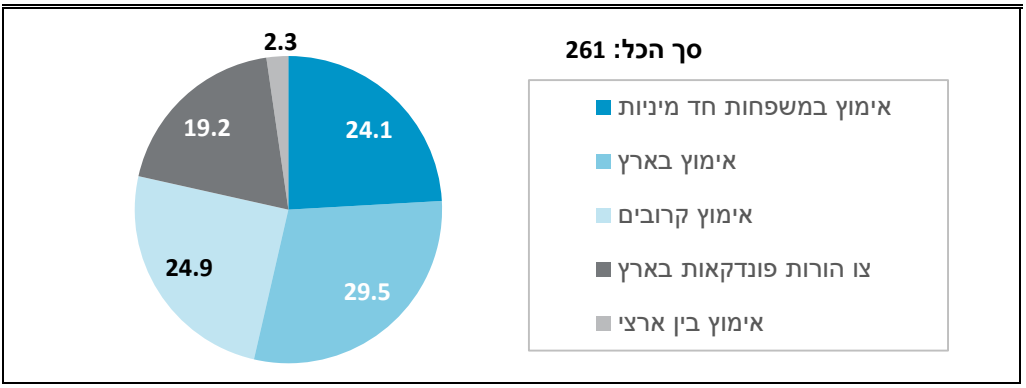

מקור: משרד העבודה הרווחה והשירותיים החברתיים, השירות למען הילד, 2021.

בשנת 2020 אומצו בידי אזרחי ישראל 261 ילדים, 2.3% מהם באימוץ בין ארצי והשאר אומצו בארץ.

לוח 3.8: **מספר הילדים הישראלים שנמסרו לאימוץ בידי השירות למען הילד* במשרד הרווחה / 1995-2020**

שנה	מספרים
1995	215
2000	142
2005	115
2010	78
2015	115
2017	72
2018	79
2019	97
2020	97
מזה: גיל 0-2	25

מקור: משרד העבודה הרווחה והשירותיים החברתיים, השירות למען הילד, שנים שונות.

* הנתונים אינם כוללים ילדים שאומצו בחו"ל, אימוץ בידי קרובי משפחה ואימוץ בידי משפחות חד-מיניות.

מאז 1995, 1,010 ילדים ישראלים נמסרו לאימוץ בידי השירות למען הילד. רבע מהילדים שנמסרו לאימוץ בשנת 2020 הם מגיל לידה עד גיל 2.

לוח 3.9: **מספר הילדים שהגיעו ארצה במסגרת אימוץ בין ארצי, לפי ארץ מוצא / 2020-1998**

ארץ מוצא	1998- 2020**	מזה:			
		2005	2010	2015	2020
סך הכל	**2,879****	**193**	**124**	**32**	**6**
רוסיה	1,214	75	88	32	-
אוקראינה	821	93	34	0	-
גוואטמלה	145	17	2	0	-
רומניה*	382	0	0	0	-
בילורוסיה	80	0	0	0	-
מולדובה	42	1	0	0	-
גרוזיה	39	0	0	0	-
קזחסטן	28	2	0	0	-
אזארביג'ן	19	0	0	0	-
קירגיסטאן	18	4	0	0	-
סרביה	3	0	0	0	-
אחר	21	1	0	0	-

מקור: משרד העבודה הרווחה והשירותיים החברתיים, השירות למען הילד, שנים שונות.
* מאז שנת 2002 לא ניתן לאמץ ילדים מרומניה.
**פירוט לפי ארצות לא כולל את השנים 2018 (17 ילדים) 2019 (11 ילדים) ו-2020, לגביהם לא התקבל פירוט.

מ-1998 ועד ל-2020 אומצו באימוץ בין ארצי 2,879 ילדים. רובם היו יוצאי רוסיה ואוקראינה. במהלך השנים חלה ירידה משמעותית במספר הילדים המאומצים באימוץ בין ארצי.

לוח 3.10: **מספר התינוקות ולידות של אם פונדקאית*, פניות לוועדה / 1996-2020**

שנה	פניות לוועדה	תינוקות שנולדו מפונדקאות בישראל	לידות פונדקאות		
			סך כל הלידות	מהן:	
				לידות תאומים	לידות שלישייה
סך הכל	**1458**	**934**	**666**	**153**	**2**
1996	11	0	0	0	0
1997	26	0	0	0	0
1998	25	5	4	1	0
1999	15	13	11	2	0
2000	20	8	6	2	0
2001	27	12	10	2	0
2002	29	15	10	5	0
2003	58	20	16	4	0
2004	53	15	13	2	0
2005	59	35	27	4	0
2006	61	33	25	7	1
2007	77	42	36	6	0
2008	90	32	26	6	0
2009	86	41	30	11	0
2010	86	56	46	8	1
2011	92	68	49	19	0
2012	122	49	41	8	0
2013	105	72	58	16	0
2014	119	76	65	11	0
2015	87	86	67	19	0
2016	106	84	72	13	0
2017	104	61	54	7	0
2018	-	80	73	7	0
2019	-	61	-	-	-
2020	-	50	-	-	-

מקור: הכנסת, מרכז המחקר והמידע, תהליך הפונדקאות בישראל ובחו"ל ומרכיבי עלותו בישראל, במימון המדינה, אוריאנה אלמס'י, אוקטובר 2018. משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, השירות למען הילד, שנים שונות.

* ישראלים המבקשים להביא לעולם ילדים באמצעות פונדקאות יכולים לעשות זאת באחד משני מסלולים: הסכם עם פונדקאית בישראל בכפוף לתנאים הקבועים בחוק הישראלי ולאישור ועדה מיוחדת של משרד הבריאות, או פנייה להליך פונדקאות במדינה אחרת. הנתונים בלוח מתייחסים רק לפונדקאות בארץ.

- נתון חסר.

הערה: אין לוועדה נתונים מרוכזים על מספר האישורים שניתנו על ידה לעומת מספר הסירובים.

מאז 1996 חל גידול במספר התינוקות שנולדו לאם פונדקאית. בעשור האחרון (2011-2020) נולדו בממוצע כ-69 תינוקות לאמהות פונדקאיות מדי שנה.

נישואי קטינים ולידות של קטינות (תרשים 3ו' ולוחות 3.11-3.12)

תרשים 3ו': **נישואי קטינים לפי גיל* ושנה (מספרים) / 1991-2019****

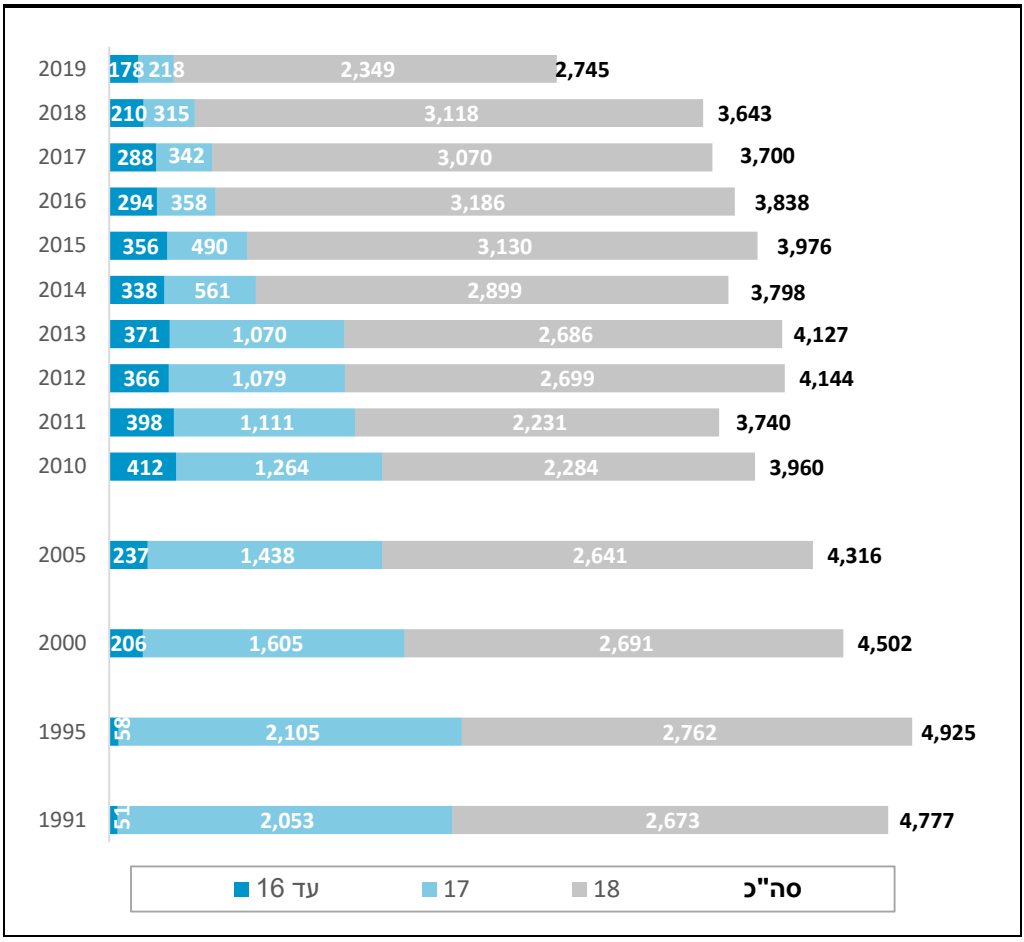

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.33, שנים שונות.

* עד 16 – הכוונה לגיל 17 פחות יום, 17 (כולל 24 מקרים של 'עד 17') - הכוונה לגיל 18 פחות יום, 18 – הכוונה לגיל 19 פחות יום. ** משנת 2008 הנתונים כוללים מקרים שאירעו בשלוש השנים שקדמו לשנה שאליה מתייחסים הנתונים. מקרים אלו לא נכללו בנתונים שפורסמו בעבר עבור אותן שנים בשל דיווח מאוחר למשרד הפנים. **הערה:** רוב המקרים אירעו בשנים 2015-2017 ודווחו באיחור למרשם האוכלוסין, במקרים אלו גדול במיוחד מספרן של נשים מוסלמיות תושבות העיר ירושלים.

בין השנים 2000-2019 ירד בכ-39% מספר הקטינים שנישאו (מ-4,502 ל-2,745). מבין קבוצות הגיל, הירידה הגדולה ביותר הייתה בקרב הנישאים בגיל 17 (בכ-86%) לטובת עלייה של הנישאים בגיל 18.

לוח 3.11: **מספר נישואי הקטינים* לפי מגדר, גיל** ודת / 2005-2019*****

		2019			2015	2010	2005
		סך הכל	עד 16****	17	18			
סך הכל	**חתנים**	**481**	**0**	**6**	**475**	**498**	**469**	**431**
	כלות	**2,745**	**178**	**218**	**2,349**	**3,478**	**3,960**	**3,885**
יהודים	חתנים	408	0	1	407	369	332	270
	כלות	930	2	21	907	976	1,139	1,190
מוסלמים	חתנים	71	0	5	66	128	131	102
	כלות	1,770	176	195	1,399	2,418	2,651	2,501
נוצרים	חתנים	0	0	0	0	0	0	0
	כלות	6	0	1	5	17	27	34
דרוזים	חתנים	2	0	0	2	1	1	7
	כלות	39	0	1	38	67	143	231

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.35.

* הלוח כולל גם צעירים בגיל 18 שלא עוד נחשבים קטינים.
** עד 16 – הכוונה לגיל 17 פחות יום, 17 – הכוונה לגיל 18 פחות יום, 18 – הכוונה לגיל 19 פחות יום.
*** משנת 2008 הנתונים כוללים מקרים שאירעו בשלוש השנים שקדמו לשנה שאליה מתייחסים הנתונים. מקרים אלו לא נכללו בנתונים שפורסמו בעבר עבור אותן שנים בשל דיווח מאוחר למשרד הפנים. לאחר כלילת נישואין שאירעו בעבר, בולט הגידול במספרן של נשים מוסלמיות שנישאו בגיל העשרה. ראה מבוא לתת-פרק זה.
**** רוב המקרים אירעו בשנים 2015-2017 ודווחו באיחור למרשם האוכלוסין, במקרים אלו גדול במיוחד מספרן של נשים מוסלמיות תושבות העיר ירושלים.

בין השנים 2005-2019 חלה עליה בכ-10% במספר החתנים עד גיל 18 (מ-431 ל-481), וירידה בכ-29% במספר הכלות עד גיל 18 (מ-3,885 ל-2,745).
בשנת 2019, חלקם של החתנים היהודים עד גיל 18 הוא כ-85% מכלל החתנים הקטינים (408 מתוך 481) וחלקן של הכלות המוסלמיות עד גיל 18 הוא כ-65% מכלל הכלות הקטינות (1,770 מתוך 2,745). בקרב הכלות בגילאי 16-17, כלות מוסלמיות מהוות רוב מכריע (כ-92%).

לוח 3.12: **מספר לידות חי של אימהות בנות 15-18*, לפי גיל האם, קבוצות אוכלוסייה, דת, יבשת לידה ומחוז מגורים / 2008, 2015, 2019**

מאפייני האם	2008	2015	2019				
			סך הכל	גיל האם			
				15	16	17	18
סך הכל**	1,665	1,085	833	8	51	180	594
קבוצת אוכלוסייה							
יהודיות ואחרות	**385**	**259**	**179**	**3**	**9**	**29**	**138**
מזה: ילידות ישראל	250	210	156	2	6	26	122
ילידות חו"ל	134	49	23	1	3	3	16
מזה: ילידות אסיה	..	1	1	1	-	-	-
ילידות אפריקה	26	15	6	-	2	-	4
ילידות אירופה	93	29	11	-	1	2	8
ילידות אמריקה	12	4	5	-	-	1	4
ערביות* **	**1,280**	**826**	**654**	**5**	**42**	**151**	**456**
דת							
יהודיות	**366**	**227**	**159**	**3**	**8**	**25**	**123**
מזה: ילידות ישראל	247	200	145	2	6	23	114
מזה: אב יליד ישראל	165	136	105	2	4	16	83
אב יליד אסיה	..	4	0	-	-	-	-
אב יליד אפריקה	37	20	6	-	1	-	5
אב יליד אירופה	18	30	31	-	1	7	23
אב יליד אמריקה	..	9	3	-	-	-	3
ילידות חו"ל	88	27	14	1	2	2	9
מזה: ילידות אסיה	..	1	1	1	-	-	-
ילידות אפריקה	16	14	5	-	2	-	3
ילידות אירופה	58	8	4	-	-	1	3
ילידות אמריקה	11	4	4	-	-	1	3

לוח 3.12: **מספר לידות חי של בנות 15-18*, לפי גיל האם, קבוצות אוכלוסייה, דת, יבשת לידה ומחוז מגורים / 2008, 2015, 2019** (המשך)

מאפייני האם	2008	2015	2019				
			סך הכל	גיל האם			
				15	16	17	18
דת (המשך)							
מוסלמיות	**1,244**	**817**	**649**	**5**	**42**	**150**	**452**
נוצריות	**10**	**2**	**2**	**-**	**-**	**-**	**2**
מזה: נוצריות ערביות	-	-	2	-	-	-	2
דרוזיות	**31**	**7**	**3**	**-**	**-**	**1**	**2**
ללא סיווג דת	**44**	**32**	**20**	**-**	**1**	**4**	**15**
מחוז מגורים							
ירושלים	3,115	426	320	1	24	76	219
צפון	1,766	126	75	2	3	14	56
חיפה	531	72	46	-	1	9	36
מרכז	942	127	63	1	1	20	41
תל אביב	475	53	32	-	2	2	28
דרום	1,664	270	283	3	20	58	202
אזור יהודה והשומרון****	139	11	14	1	-	1	12

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבוד מיוחד, שנים שונות.

* 15 – הכוונה לגיל 16 פחות יום, 16 – הכוונה לגיל 17 פחות יום, 17 – הכוונה לגיל 18 פחות יום. 18 – הכוונה לגיל 19 פחות יום. ** ב-2008 וב-2015 כולל לידות חי לנערות בגיל 14. *** כולל לא ידוע. **** ישראלים ביישובים יהודיים.
- נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום.

בין השנים 2015-2019 מספר לידות החי של קטינות ירד בכ-24% (מ-1,085 ל-833); בקרב הנערות הערביות ירד מספר לידות החי בכ-21%, ובקרב הנערות היהודית בכ-31%.

ב-2019 חלקן של לידות החי של בנות 15-18 ערביות מכלל היולדות בגילאים אלה היה 78.5% (שיעור דומה לנתוני השנים הקודמות).
בין השנים 2008-2019, סך כל לידות החי של קטינות ירד בחצי.

4

ילדים החיים מחוץ למשפחתם

מבוא

במדינות רבות, וכן גם בישראל, קיימת מציאות בה חיים ילדים מחוץ למשפחתם.

הגורמים העיקריים בגינם חיים ילדים מחוץ לביתם הם: צורך באספקת חינוך ייחודי, שאינו זמין במקום מגוריהם (לדוגמה, מסגרות לבני נוער - בתי ספר פנימייתיים לאומנות או למדעים, פנימיות צבאיות או ישיבות פנימייתיות); צורך באספקת הגנה וצרכים פיזיים, רגשיים וחינוכיים לילדים שצרכיהם אינם נענים באופן מספק במסגרת המשפחה/הקהילה; וצורך באספקת הגנה, טיפול ושיקום (ולעיתים גם ענישה) לילדים עם בעיות התנהגות קשות, עוברי חוק או כאלה המהווים סכנה לעצמם.

בהתאם לכך, ניתן לחלק את הילדים השוהים מחוץ לביתם לשלוש קבוצות עיקריות: האחת, הגדולה ביותר, כוללת את השוהים בפנימיות לרוב מבחירה אישית, כגון לשם לימוד בישיבות או בבתי ספר גבוהים הרחוקים מביתם. קבוצה קטנה יותר הם ילדים שהושמו בידי שירותי הרווחה מחוץ לביתם במסגרת פנימייתית או במשפחות אומנה (ילדים נוספים, שמספרם קטן, שוהים, לרוב לתקופות קצרות, במסגרות חוץ ביתיות זמניות, כמו מרכזי חירום ומקלטים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן). הקבוצה השלישית, הקטנה ביותר, הם בני נוער השוהים במסגרות של רשות חסות הנוער, שמיועדות לקטינים עוברי חוק ולבני נוער עם בעיות התנהגות קשות, או בבתי כלא לנוער.

בישראל, קיימות דרכים שונות לטיפול בילדים ובני נוער הזקוקים לעזרה והנמצאים במצבי סיכון. משרד הרווחה אמון על הטיפול בילדים ובבני נוער אלו. המשרד נותן מענים מגוונים, באמצעות מחלקותיו השונות כאשר שני אפיקי הטיפול המרכזיים הינם:

1. שירותים בקהילה: שירותים שונים הניתנים על ידי משרד הרווחה, המכוונים לתמיכה ולטיפול בילדים ובמשפחות בקהילה.
2. שירותים חוץ ביתיים: מענים הניתנים לילדים שהוצאו ממשפחותיהם והושמו במסגרות חוץ-ביתיות. שירותים אלו מיועדים בעיקר לטיפול בילדים במצבי מצוקה שבהם המשך שהותו של הילד בבית הוריו מסכנת את שלומו ואת התפתחותו.

עם השנים השתנתה הגישה המקצועית לגבי השהייה של ילדים במסגרות חוץ ביתיות של ילדים, וההעדפה היא לספק את צורכיהם, ככל האפשר, במסגרת המשפחה והקהילה, ולייחד את הטיפול החוץ ביתי למצבי קיצון, בהם אין אפשרות להגן על הילד ולספק צרכיו במסגרת משפחתו. גם בישראל מדיניות הגורמים האמונים על הטיפול בילדים אלה השתנתה בשנים האחרונות ונעשו מספר צעדי מדיניות המכוונים לחזק את הטיפול בקהילה. בהם, מדיניות "עם הפנים לקהילה" של משרד הרווחה ו-360° – התוכנית הלאומית לילדים בסיכון, שהקצו תקציבים ניכרים לפיתוח שירותים בקהילה שמטרתם למנוע הוצאת ילדים מביתם; קביעת קריטריונים מגבילים לגבי הנסיבות בהן ניתן להוציא ילדים מחוץ לביתם והנחיות להעדפת הפניית ילדים (בעיקר ילדים צעירים) לטיפול במשפחות אומנה על פני הוצאה לפנימיות; והטמעת דרכי עבודה השמות דגש על שמירת הקשר עם ההורים ועם הקהילה גם במקרים בהם ילדים מוצאים מביתם. עם זאת, ועל אף הירידה ההדרגתית שחלה בשני העשורים האחרונים בשיעור הילדים השוהים בסידורים חוץ ביתיים בכלל ובפנימיות בפרט, עדיין מרבית הילדים המושמים במסגרות חוץ-ביתיות על ידי משרד הרווחה שוהים בפנימיות, ומיעוטם במשפחות אומנה.

יחד עם זאת, יצויין כי כיום רוב הילדים השוהים בישראל במסגרות חוץ ביתיות שוהים בהן מבחירה - שלהם ו/או של משפחתם.

בפרק זה מוצגים, ביחס לקבוצה הראשונה, נתוני המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער של משרד החינוך, האחראי על חניכי פנימיות בישראל, וביחס לקבוצה השנייה נתוני ילדים שהושמו על ידי משרד

הרווחה האחראי על הילדים בפנימיות ובמשפחות האומנה. נתונים על אודות הקבוצה השלישית מוצגים בפרק ילדים במצוקה.

בנוסף, מוצגים בפרק זה נתונים על ילדים ששהו זמן ממושך (21 יום ויותר) מחוץ לביתם מפאת מחלה, רובם חולים כרוניים שאושפזו תקופות ממושכות ולמדו בכיתות מיוחדות במוסד שבו שהו.

לוחות 4.1-4.2 ותרשים 4א' עוסקים בילדים בפנימיות של המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער במשרד החינוך.

תרשימים 4ב'-4ג' נוגעים לילדים שהושמו בידי משרד הרווחה במסגרות חוץ ביתיות.

תרשימים 4ד'-4ה' ולוחות 4.3-4.5 מתמקדים בילדים שהושמו בידי משרד הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון.

תרשימים 4ו'-4ז' מתייחסים לילדים באומנה.

תרשים 4ח' מוקדש לילדים השוהים במוסדות רפואיים.

הגדרות

השירות לילד ולנוער – שירות ממשלתי במסגרת האגף לשירותים אישיים וחברתיים של משרד הרווחה. השירות לילד ולנוער - מופקד על הגנתם, על שלומם ועל רווחתם של ילדים ושל בני נוער עד גיל 18 הנמצאים במצבי סיכון או העלולים להימצא בסיכון מבחינת רווחתם הפיזית או הנפשית במשפחה, בקהילה או בכל מקום אחר. השירות שואף לאתר את הילדים ולהעניק להם וכן למשפחותיהם טיפול ושירותים המצמצמים את הסיכון ואת הפגיעה. השירות לילד ולנוער עוסק בקביעת מדיניות, בייזום תוכניות ובפיתוחן ובהכשרת כוח אדם לטיפול בילדים ובבני נוער בסיכון ובהוריהם. השירות מפעיל פיקוח ובקרה על המחלקות לשירותים חברתיים ועל השירותים בקהילה ובהשמות חוץ-ביתיות הניתנים לילדים ולבני נוער בסיכון ולמשפחותיהם. השירות אחראי לעבודתם של עו"סים לחוק הנוער, שיש להם סמכויות התערבות להגנה על ילדים במצבי חירום, סיכון וסכנה ולטיפול בהם, ומתפקידם לתת חוות דעת לבתי משפט בנושאים אלו.

חוק הנוער (טיפול והשגחה) תש"ך-1960 - החוק נועד להגן על שלומם וביטחונם של קטינים המצויים במצבי סיכון גבוה לחייהם- לבריאותם הפיזית ולבריאותם הנפשית. ההגנה נדרשת כאשר ההורים או האחראים על הילד אינם מסוגלים לטפל בו או מסכנים אותו. במסגרת זו, החוק מסדיר את סמכותו של בית המשפט להורות בדבר מתן טיפול והשגחה על קטין נזקק גם בניגוד לרצונו או לרצון הוריו. אחת מדרכי הטיפול וההשגחה שהחוק מאפשר היא השמתו של הקטין במסגרת חוץ ביתית.

ילדים בסיכון – (על פי הגדרתה של הועדה הציבורית לבדיקת מצבם של ילדים ובני נוער בסיכון ובמצוקה, 2006) ילדים מיום היוולדם ועד לגיל 18 החיים במצבים שמסכנים אותם במשפחתם ובסביבתם, ואשר כתוצאה מכך נפגעה יכולתם לממש את זכויותיהם על-פי האמנה לזכויות הילד בתחומים הבאים:

- קיום פיזי, בריאות והתפתחות
- השתייכות למשפחה
- למידה ורכישת מיומנויות
- רווחה ובריאות רגשית
- השתייכות והשתתפות חברתית
- הגנה מפני אחרים ומפני התנהגויות מסכנות שלהם עצמם.

מסגרת ביתית (טיפול בקהילה)– שירותים שונים הניתנים על ידי משרד הרווחה, המכוונים לתמיכה ולטיפול בילדים ובמשפחות בקהילה. השירותים המוענקים בקהילה כוללים מספר קטגוריות עיקריות;

- שירותים במחלקות לשירותים חברתיים, הניתנים על ידי עובדים סוציאליים.
- תוכניות טיפוליות תומכות ומשקמות.
- תוכניות טיפוליות לילדים נפגעי אלימות והתעללות.
- מסגרות להתערבות בשעת משבר.
- מסגרות לשהייה בשעות הבוקר ואחר-הצהריים.

מסגרת חוץ-ביתית- מסגרת חליפית לבית המשפחה הטבעית שבה מושם ילד בידי השירות לילד ולנוער של משרד הרווחה. המסגרות המרכזיות הקיימות כיום:

- **משפחת אומנה**: חלופה טיפולית המשמשת כמשפחה תומכת לילדים שהוצאו מבתיהם לפרק זמן קצר או ארוך. ההורים האומנים מקבלים למשפחתם ילד נזקק כדי לטפל בו כפי שהורים מטפלים בילדם. בינואר 2016, נחקק חוק אומנה לילדים אשר מסדיר את זכויותיהם של ילדים באומנה ומגדיר את מעמד משפחות האומנה, את זכויותיהן וחובותיהן בחיי היומיום של הילדים השוהים אצלם באומנה. חוק האומנה, ובעיקר ההנחיות להעדיף שימוש באומנה כמענה ראשון לילדים עד גיל 8 לפחות, משנים באופן ניכר את חשיבות משפחות האומנה כמענה לצורך בטיפול חוץ-ביתי.
- **פנימייה**: מסגרת שבה מתגוררים ילדים מחוץ למשפחתם המולידה. פנימיות, המכונות "אינטנסיביות" כוללות פנימיות שיקומיות, פנימיות טיפוליות וכן פנימיות פוסט-אשפוזיות, ומטרתן לטפל בחניכים עם צרכים מורכבים– טיפוליים, חינוכיים וחברתיים. לפנימיות אלו מופנים ילדים ובני נוער במצבי סיכון קשים בהם יש צורך בהוצאה חוץ-ביתית.
יצויין, כי מאז שנת 2014 "פנימיות חינוכיות" שנועדו לטפל בילדים ובני נוער שאובחנו כבעלי תפקוד תקין או בעלי פגיעה קטנה בהתפתחות, ושיש פוטנציאל גבוה לקידום מצבם, הועברו למשרד החינוך.
- **מרכזי חירום**: מסגרות לילדים נפגעי התעללות והזנחה חמורות במשפחותיהן. מרכזי חירום הינם מסגרות קצרות מועד.
- **מקלטים לנשים נפגעות אלימות ולילדיהן, ודירות מעבר לנשים נפגעות אלימות ולילדיהן**: מסגרות המעניקות הגנה לנשים וילדיהם החשופים לאלימות מצד בן הזוג של האם.

מקור הנתונים

מקורות הנתונים לפרק זה הם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; משרד החינוך-המנהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער, האגף לקליטת והשמת תלמידים בפנימיות; משרד הרווחה והביטחון החברתי: אגף בכיר לטכנולוגיות דיגיטליות ומידע, השירות לילד ולנוער, שירות האומנה; משרד הבריאות. בתחתיתו של כל לוח מצוין המקור המדויק.

ילדים בפנימיות של המנהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער (לוחות 4.1-4.2 ותרשים 4א')

המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער הוא גוף הגג האחראי על כשליש מחניכי הפנימיות בישראל.

לוח 4.1: **התפלגות גיל, מגדר וארץ מוצא של ילדים בפנימיות של המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער / תש"ע (2009/10) – תש"פ (2019/20)**

גיל, מגדר, ארץ מוצא		תש"ע*		תשע"ה		תש"פ	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים ***
סך הכל		**20,312**	**100.0**	**20,428**	**100.0**	**20,190**	**100.0**
גיל*	4-0	30	0.1	21	0.1	3	0.0
	9-5	131	0.6	112	0.5	108	0.5
	14-10	3,013	14.8	2,980	14.6	6,061	30.0
	16-15	7,591	37.4	7,640	37.5	9,053	44.8
	+17	9,541	47.0	9,632	47.3	4,965	24.6
מגדר*	בנים	11,922	62.2	12,812	62.7	11,958	59.2
	בנות	7,259	37.8	7,616	37.3	8,232	40.8
ארץ מוצא***	ישראל	11,822	61.6	14,099	69.0	4,5761	72.3
	ילידי חו"ל	6,694	38.4	6,329	31.0	5,584	27.7

מקור: משרד החינוך, המינהל לחינוך התישבותי ועליית הנוער, האגף לקליטת והשמת תלמידים בפנימיות, שנים שונות.

* לחלק מהילדים לא הוזנו שנת לידה וארץ מוצא.

** לא כולל 3,334 תלמידי מת"ן (שמדווחים ע"י המינהל רק החל משנת תשע"ט).

*** ארץ מוצא של הילד או הוריו. ילידי ישראל כוללים גם ילדי פליטים ילידי הארץ. ילידי חו"ל כוללים תלמידים שנמצאים בארץ בפרויקטים שונים ללא הוריהם.

בין השנים תש"ע-תש"פ מספר הילדים בפנימיות המינהל לחינוך התיישבותי נותר יציב (כ-20 אלף ילדים מדי שנה).

שינויים בולטים בשנים אלה הם: עליה בשיעור הילדים שהם ילידי ישראל (מ-61.6% ל-72.3%) וירידה בשיעור ילידי חו"ל (מ-38.4% ל-27.7%). בין שנת תשע"ה לתש"פ אחוז הנערים בגילי 17+ ירד משמעותית (מ-47.3% ל-24.6%), ועלה משמעותית אחוז הנערים בגילי 10-14 (מ-14.6% ל-30.0%).

בתש"פ (בדומה לשנים קודמות), מרבית חניכי הפנימיות של המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער הם בנים (59.2%), ילידי ישראל (72.3%), בגיל 15 ומעלה (69.4%).

לוח 4.2: **התפלגות ארץ מוצא/סוג קליטה* ושנת עלייה של ילדים בפנימיות של המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער / תש"ע (2009/10) – תש"פ (2019/20)**

ארץ מוצא ושנת עלייה		תש"ע		תשע"ה		תש"פ	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל		**20,312**	**100.0**	**20,428**	**100.0**	**20,190**	**100.0**
ישראל - סך הכל		**13,316**	**65.5**	**13,812**	**67.6**	**14,576**	**72.2**
מתוכם:	ישראל	13,229	99.3	13,773	99.7	14,002	100
	פליטים	87	0.7	39	0.3	5	0.0
עולים* - סך הכל		**5,603**	**27.6**	**4,848**	**23.7**	**3,781**	**18.7**
מתוכם:	אתיופיה	4,480	78.0	3,710	76.5	2,081	55.0
	חבר העמים	653	11.7	589	12.1	1,109	29.3
	בני המנשה	61	1.1	156	3.2	175	4.6
	צרפת	0	0.0	5	0.1	172	4.6
	שאר הארצות	409	7.3	388	8.0	244	6.5
אחר - סך הכל		**1,393**	**1.0**	**258**	**1.3**	**2,404**	**11.9**
מתוכם:	נעל"ה	1,181	84.8	-	-	2,178	90.6
	פרויקטים שונים**	212	15.2	250	96.9	187	7.8
	בינלאומי	-	-	8	0.0	39	1.6
שנת עלייה של הילד/ה (ילידי חו"ל)*							
	2005-2000	2,079	34.4	1,483	33.6	523	14.3
	2009-2006	2,744	45.4	954	21.6	598	16.4
	2010-2011	1,224	20.2	785	17.8	324	8.9
	2014-2012	-	-	1,188	26.9	593	16.2
	2017-2015	-	-	-	-	1,617	44.2

מקור: משרד החינוך, המינהל לחינוך התישבותי ועליית הנוער, האגף לקליטת והשמת תלמידים בפנימיות, שנים שונות.
*ארץ מוצא של הילד או הוריו וסוג הקליטה כפי שסווג במערכת הממוחשבת של המנהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער, מאז שנת 2000. מספר ילידי ישראל אינו זהה ללוח 4.1 .
**ילידי חו"ל שנמצאים בארץ בפרויקטים שונים ללא הוריהם.
***סך כל החניכים העולים בכל שנת עלייה אינו זהה לסך כל החניכים העולים המוצג, עקב חוסר בנתונים על שנת עלייתם של חלק מהחניכים. האחוזים מחושבים מתוך סך התלמידים עולי חו"ל (בתש"פ – 3,655 תלמידים).

בין השנים תשע"ה-תש"פ ניכרה ירידה בשיעורם של בני נוער מהעדה האתיופית מבין העולים בפנימיות, ומנגד עלייה חדה בשיעור של ילידי חבר העמים (מ-12.1% ל-29.3%). בסך הכל בתש"פ ילדי עולים מנו כ-18.7% מכלל חניכי הפנימיות, רובם (55.0% מהם) ממוצא אתיופי.

תרשים 4א': **התפלגות סוג משפחה* של ילדים בפנימיות של המינהל לחינוך התיישבותי פנימייתי ועליית הנוער / תש"פ (2019/20)**

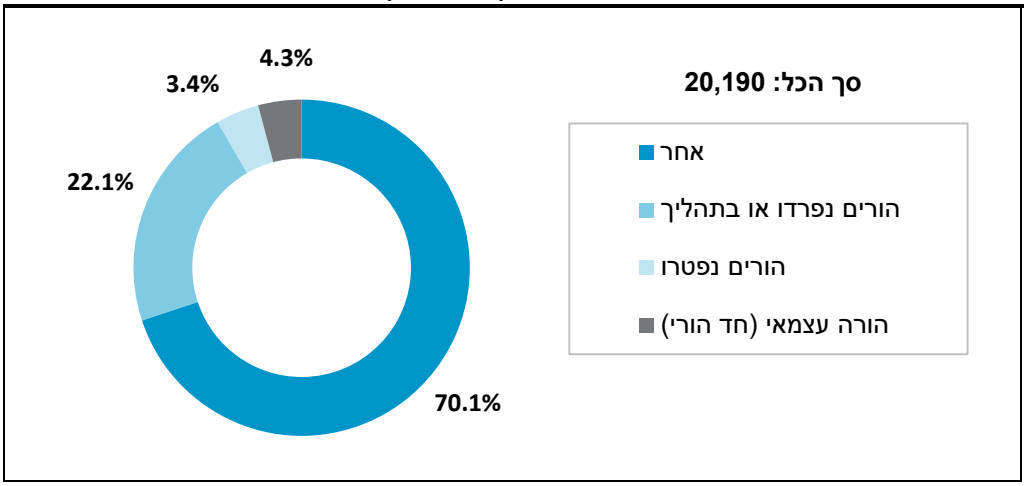

מקור: משרד החינוך, המינהל לחינוך התישבותי ועליית הנוער, 2021.

* הקטגוריות המשמשות בהתפלגות התקבלו כלשונן מהמינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער.

בתש"פ, כ-22% מהילדים השוהים בפנימיות של המינהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער הם ילדים להורים שנפרדו או בתהליך היפרדות, כ-3% הם יתומים מהורה אחד או משניים, וכ-4% הם ילדים במשפחה חד הורית.

ילדים שהושמו בידי משרד הרווחה במסגרות חוץ-ביתיות (תרשימים 4ב'-4ג')

תרשים 4ב': **מספר הילדים שהושמו בידי משרד הרווחה במסגרות חוץ-ביתיות* / תשע"ט (2018/19) – תשפ"א (2020/21)**

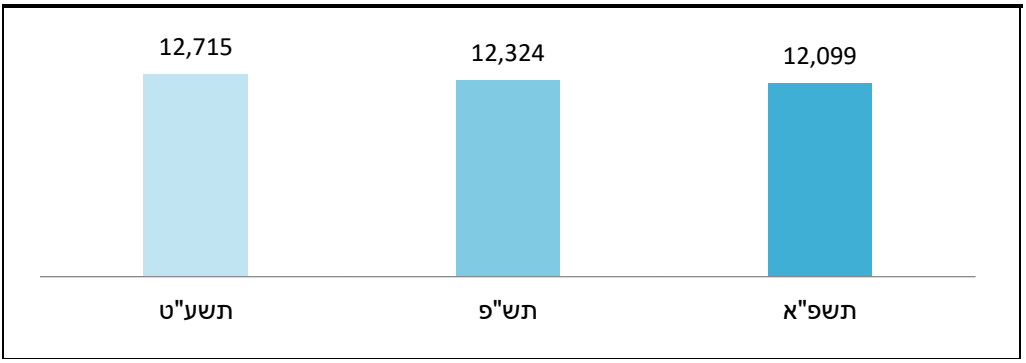

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע, 2021.* הנתונים הללו מתייחסים למושמים באומנה (רגילה ופוסט-אשפוזית), הוסטלים, מערכי דיור/מקלטים, מרכזי חירום, פנימיות וקהילות טיפוליות. ישנן מסגרות אחרות של משרד הרווחה, שאינן נכללות בנתונים אלו.

בין השנים תשע"ח-תשפ"א מספר הילדים שהושמו בידי במשרד הרווחה במסגרות חוץ ביתיות נותר יציב ועמד על כ-12,000 ילדים מדי שנה.

תרשים 4ג': **התפלגות הילדים שהושמו בידי משרד הרווחה במסגרות חוץ-ביתיות* / תשפ"א (2020/21)**

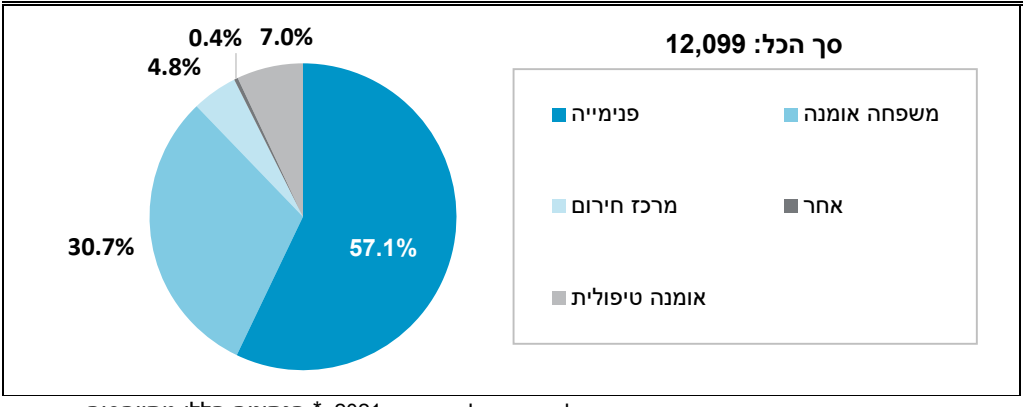

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע, 2021. * הנתונים הללו מתייחסים למושמים באומנה (רגילה ופוסט-אשפוזית), הוסטלים, מערכי דיור/מקלטים, מרכזי חירום, פנימיות וקהילות טיפוליות. ישנן מסגרות אחרות של משרד הרווחה, שאינן נכללות בנתונים.

בתשפ"א, רוב (כ-57%) הילדים שהושמו בידי משרד הרווחה במסגרות חוץ ביתיות הושמו בפנימיות.

ילדים שהושמו בידי משרד הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון (תרשימים 4ד'-4ה' ולוחות 4.3-4.5)

בחלק זה מוצגים נתונים אודות ילדים שהושמו בידי שירותי הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון (ילדים שסביבתם הנוכחית מסכנת את שלומם הפיזי או הנפשי, או אינה מאפשרת להם התפתחות תקינה). הנתונים מתייחסים לילדים שהושמו בפנימיות אשר השירות לילד ולנוער מפנה אליהן את מירב תקציב אחזקת הילדים ואת מירב תשומות הפיקוח.

תרשים 4ד': **התפלגות הילדים* שהושמו בידי שירותי הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון, לפי סוג פנימייה / תשפ"א (2020/2021)**

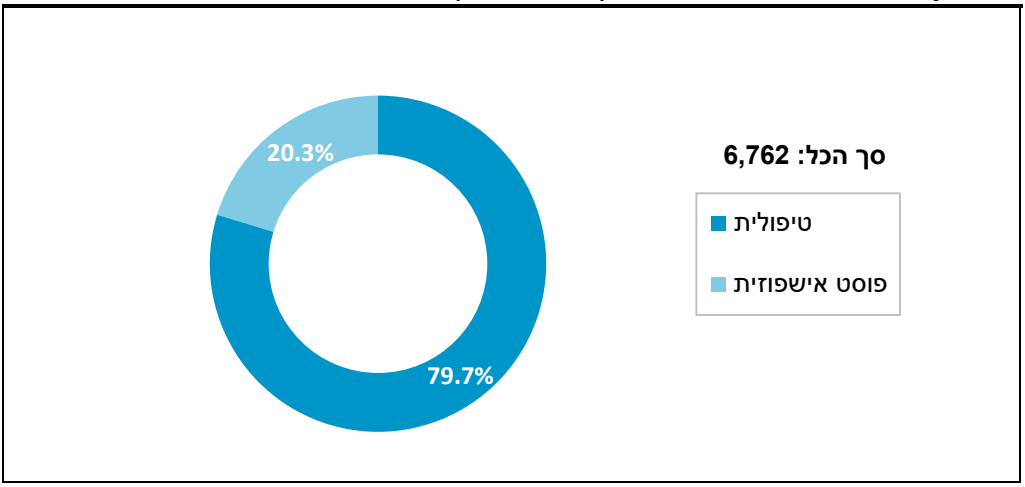

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע, 2021.
* בינהם צעירים בגיל 19 ויותר מהחינוך המיוחד או תלמידים בי"ב שעברו את גיל 19.

בשנת תשפ"א הושמו בידי משרד הרווחה 6,762 ילדים בפנימיות לילדים בסיכון.
רוב מכריע מהילדים הושם בפנימיות טיפוליות (79.7%), וכחמישית מהילדים הושמו במסגרות פוסט-אשפוזיות (20.3%).

לוח 4.3: **התפלגות מגדר, גיל, ותק בפנימייה וסוג פנימיה של ילדים ששהו בפנימיות לילדים בסיכון*, לפי סוג פנימייה / תשפ"א (2020/21)**

	סוג פנימייה	
	טיפולית	פוסט-אישפוזית
סך הכל	**79.7**	**20.3**
מגדר		
בנים	57.7	61.7
בנות	41.9	37.8
ותק בפנימייה (שנים)		
עד שנה	66.7	67.5
3-1	17.5	19.2
5-3	8.7	10.5
+5	7.0	4.2
גיל		
11-0	16.1	11.2
17-12	71.2	71.9
+18	12.7	16.9

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע, 2021.

* חלק מן השיעורים חושבו על בסיס נתונים בנקודות זמן שונות לאורך השנה.

בשנת תשפ"א רוב השוהים בפנימיות לילדים בסיכון היו בנים, בשני בכל סוגי הפנימיות. כשני שליש מהילדים בשני סוגי הפנימיות לילדים בסיכון שהו בהן עד שנה. רוב הילדים בשני סוגי הפנימיות היו מקבוצת הגיל 12-17.

לוח 4.4: **התפלגות ילדים שהושמו בידי משרד הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון, לפי ארץ מוצא ומגזר חינוכי של הפנימייה / תשפ"א (2020/21)**

ארץ/יבשת מוצא	מגזר חינוכי של הפנימייה			
	ממלכתי	ממלכתי-דתי	עצמאי	ערבי/בדואי
אחוז מהמגזר החינוכי	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
ילידי ישראל	93.0	94.0	95.9	98.7
ילדי עולים*-סך הכל	7.0	6.0	4.1	1.3
אסיה/אפריקה**	0.4	0.6	0.3	0.1
אתיופיה	1.6	1.6	0.0	0.0
אמריקה/אירופה***	1.8	3.0	3.5	0.8
מדינות חבר העמים	3.2	0.8	0.2	0.3

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע, 2021.
* ילדים שהם או הוריהם ילידי חו"ל ועלו ארצה בעשר השנים האחרונות. ** למעט מדינות חבר העמים ואתיופיה.
*** למעט מדינות חבר העמים.

בשנת תשפ"א רוב המושמים בפנימיות לילדים בסיכון היו ילידי ישראל, בכל המגזרים.
כמעט מחצית מילדי העולים בפנימיות לילדים בסיכון המשויכות למגזר הממלכתי הם ממדינות חבר העמים. מחצית מילדי העולים בפנימיות המשויכות למגזר הממלכתי-דתי, ורוב ילדי העולים בחינוך העצמאי, הם ילידי אמריקה / אירופה.

לוח 4.5: **שיעור הילדים שהושמו בידי משרד הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון, לפי מאפייני ההורים* / תשפ"א (2020/21)**

מאפייני הורים	הורה אחד	שני הורים
מובטלים	32.5	9.0
מתמודדי נפש	15.1	1.8
מכורים	10.7	1.2
עם מוגבלות בניידות	6.8	0.7
אסירים	7.7	0.2
עם מוגבלות שכלית	3.8	0.9

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע, 2021.
*המספרים אינם מסתכמים ל-100%, היות שלהורה עשוי להיות יותר ממאפיין אחד או אף אחד ממהמאפיינים. לא לכל החניכים מולאה שאלה זו.
הערה: בלוח זה כלולים חניכים מכל סוגי הפנימיות.

בתשפ"א בולט חלקם של ילדים שהושמו בפנימיות לילדים בסיכון שלפחות הורה אחד שלהם מובטל (כשליש), וכן אחוז לא מבוטל של ילדים שאחד מהוריהם מתמודד נפש (כ-15%) או מכור (כ-11%).

תרשים 4ה': **התפלגות הסמנים* של ילדים שהושמו בידי משרד הרווחה בפנימיות לילדים בסיכון, לפי מגדר / תשפ"א (2020/21)**

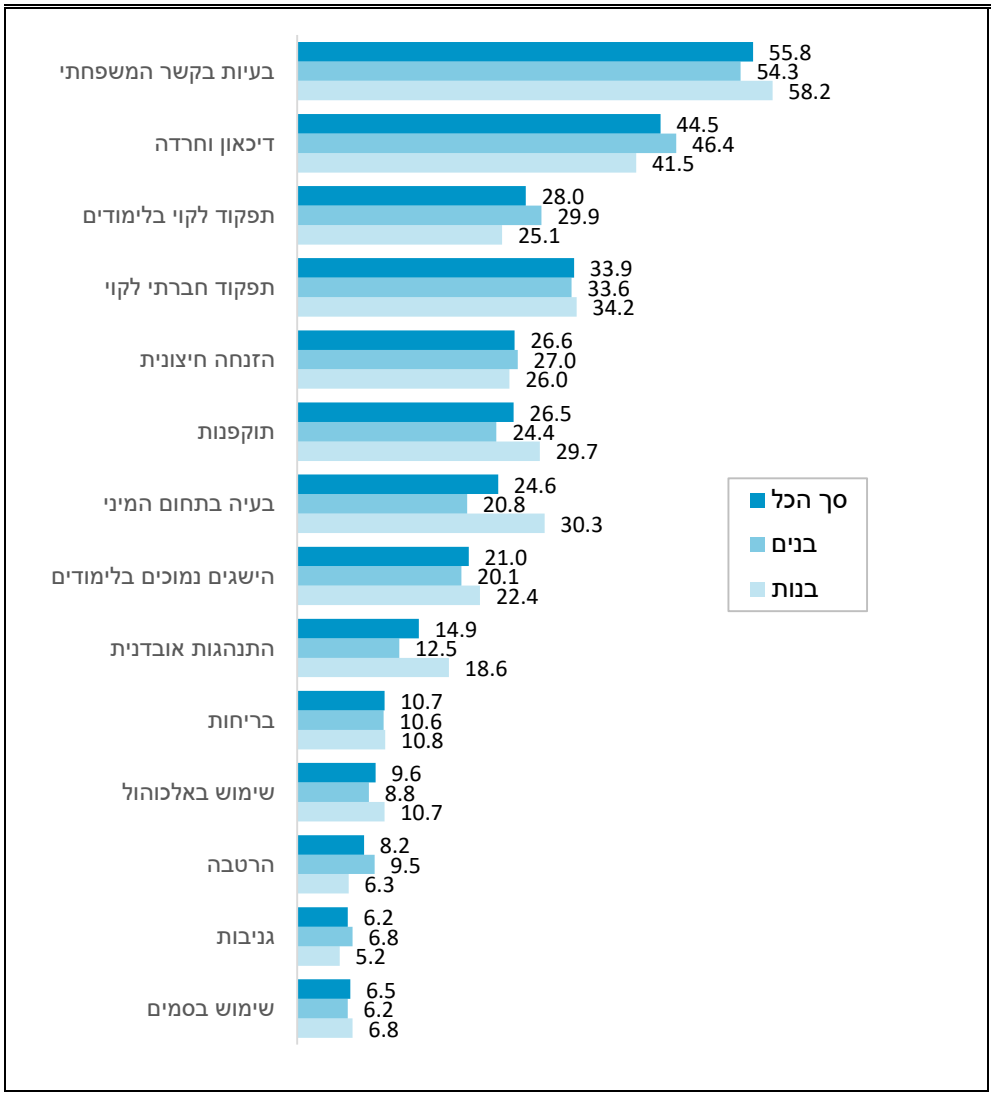

מקור: משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, האגף לשירותים אישיים וחברתיים, השירות לילד ולנוער, השירות לילד ולנוער, 2020.

*סמנים הם קשיים של הילד.

בתשפ"א, לכ-56% מהילדים שהושמו בפנימיות לילדים בסיכון היו סמנים של בעיות בקשר המשפחתי, כ-45% סבלו מדיכאון וחרדה וכ-34% מתפקוד חברתי לקוי.

ילדים באומנה
(תרשימים 4ו'-4ז')

תרשים 4ו': **התפלגות הילדים שהושמו באומנה בידי משרד הרווחה, לפי סוג אומנה / 2020**

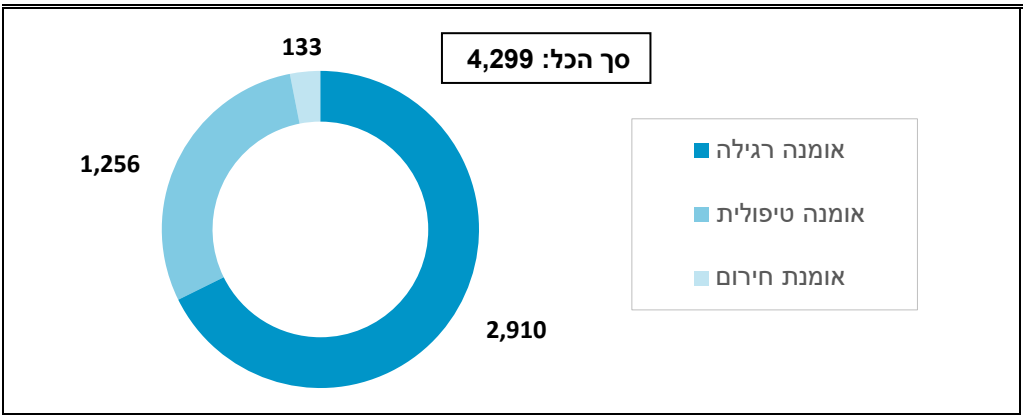

מקור: משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, שירות האומנה, 2021.

בשנת 2020, 4,299 ילדים הושמו באומנה בידי משרד הרווחה. מתוכם, כ-68% הושמו באומנה רגילה, כ-29% הושמו באומנה טיפולית וכ-3% הושמו באומנת חירום.

תרשים 4ז': **התפלגות גיל הילדים שהושמו באומנה בידי משרד הרווחה / 2020**

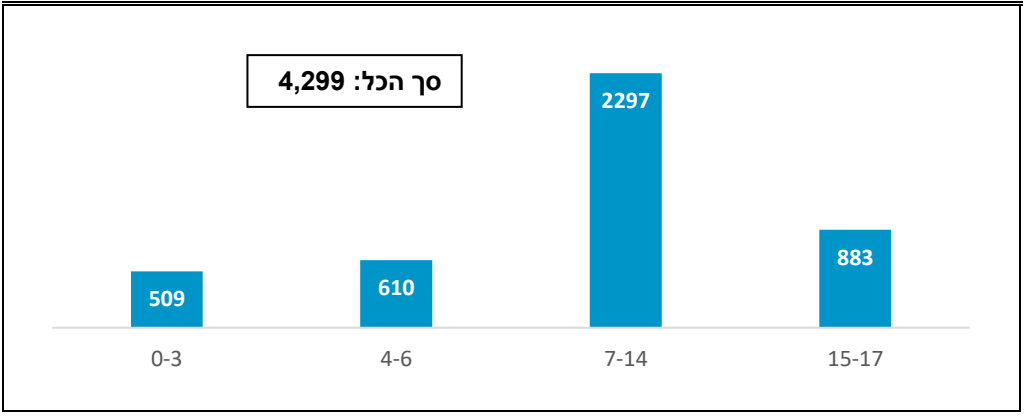

מקור: משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, שירות האומנה, 2021.

גילם של כמחצית מהילדים שהושמו במשפחות אומנה היה 7-14, כ-26% היו מתחת לגיל 6 וכחמישית היו בני 15-17.

ילדים ששהו במוסדות רפואיים (תרשים 4ח')

בחלק זה נתונים על ילדים, שמחמת מחלתם שוהים בבתי חולים ובמוסדות רפואיים פרקי זמן ממושכים (21 יום ויותר). למעשה, ילדים אלה חיים מחוץ למשפחתם בתנאים שונים מאלה המקובלים בביתם, ולכן הם כלולים בפרק זה. מכוח חוק חינוך חובה הם זכאים לחינוך חינם בתוכנית הנקבעת בהתחשב בצרכיהם, במגבלותיהם הרפואיות ובתוכנית הלימודים שלהם בטרם חלו.

עוד נתונים על ילדים ובריאות ראה בפרק 8 בשנתון.

תרשים 4ח': **התפלגות הילדים בגיל 5-17 שהיו מאושפזים מעל 21 יום בבתי חולים כלליים*, לפי גיל / 2015-2020**

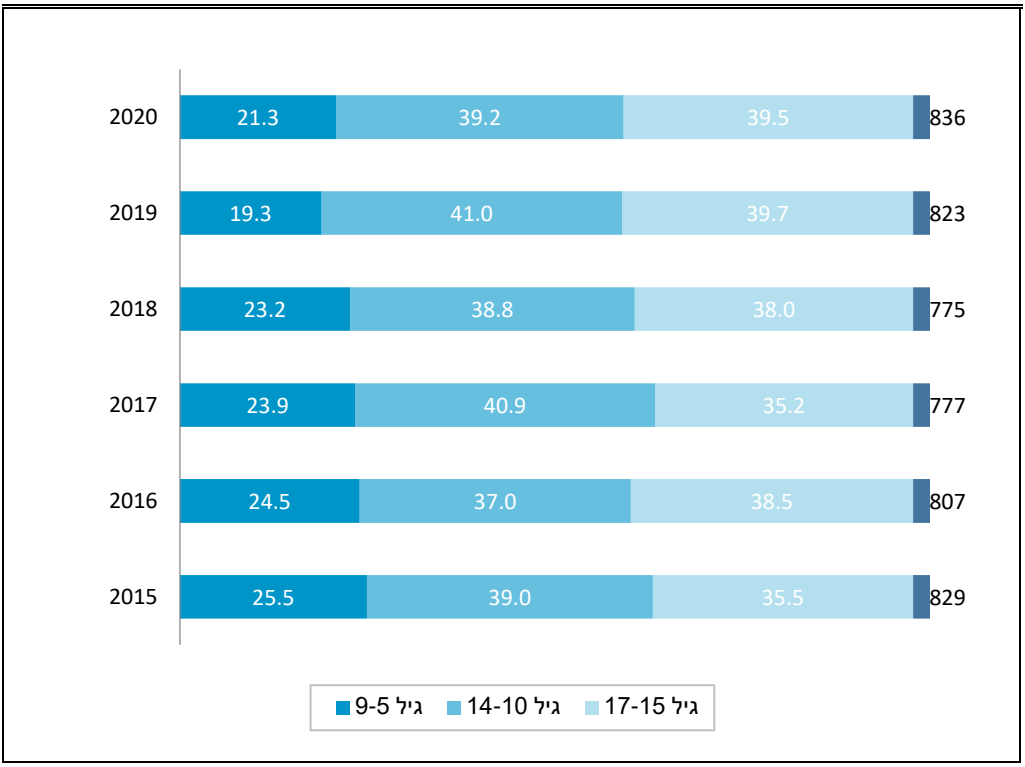

מקור:משרד הבריאות, האגף לשירותי מידע ומחשוב, תחום מידע, שנים שונות.

*הנתונים מבוססים על מאגר האשפוזים המנוהל באגף המידע במשרד הבריאות, וכוללים מידע מכל בתי החולים לאשפוז כללי, להוציא מעייני הישועה, ביקור חולים ובתי החולים במזרח ירושלים.

בין השנים 2015-2020, אחוז הילדים המאושפזים בגיל 5-9 מסך כל הילדים, ירד בכ-4 נקודות אחוז (מ-25.5% ל- 21.3% מסך הילדים), ואחוז הילדים המאושפזים בגיל 15-17 עלה בהתאם בכ-4 נקודות אחוז.

5

ילדים וחינוך

מבוא

מערכת החינוך היא המערכת הראשית המשרתת את כלל ילדי ישראל, לא רק קבוצות יעד מוגדרות. רוב הילדים לומדים במסגרות החינוך הרשמיות, ואילו רבים אחרים לומדים במסגרות לא-רשמיות, הן בבתי ספר דתיים ואחרים והן בגני ילדים. למעשה, כמעט כל הילדים בישראל בגיל 3-17 שוהים במשך היום במסגרת חינוכית כלשהי. בשנת הלימודים תש"פ כ-2.7 מיליון מהילדים בישראל למדו במערכת החינוך. הללו מנו כ-90% מכלל הילדים בגיל 0-17 בישראל.

התיקון לחוק לימוד חובה התש"ס - 1949, שהתקבל בשנת 2007 ונכנס לתוקף בשנת הלימודים תשס"ט, הרחיב את תחולת חוק חינוך חובה עד לכיתה יב', וזאת בהדרגה במרוצת חמש שנים. כתוצאה מהרחבתו החוק חל היום על 100% מתלמידי כיתות יא'-יב'. כמו כן, בעקבות החלטת הממשלה והמלצות ועדת טרכטנברג הוחלט על החלת חינוך חינם על גילאי 4-3 (גני טרום חובה). ילדים מתחת לגיל 3 שוהים בבית ובמסגרות שונות, רק כרבע מהם נמצאים במסגרות מפוקחות.

הנתונים מלמדים, כי ב-30 השנים האחרונות חלקם של התלמידים הלומדים בחינוך היסודי והעל-יסודי בבתי ספר בחינוך העברי הנתונים בפיקוח ממלכתי הולך וקטן בהתמדה, לטובת בתי הספר הכפופים לפיקוח החרדי והממלכתי דתי. מגמה זו קשורה לתהליכים דמוגרפיים שמתרחשים בחברה הישראלית בכללותה.

מדד המבליט את הפערים בין קבוצות ילדים שונות בישראל הוא אחוז הזכאים לתעודת בגרות. בשנה"ל תש"פ 76.3% מכל בני ה-17 הלומדים במערכת החינוך היו זכאים לתעודה בתום מועד החורף שלאחר סיום הלימודים. בפרק מוצג גם אחוזים הזכאים לתעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות, לפי יישוב המגורים.

תמונת מצבם של הילדים במערכת החינוך נגזרת לא רק משיעורי הלמידה, הנשירה והזכאות לתעודת בגרות, אלא גם מהסביבה החינוכית, מתנאי הלימוד הפיזיים, מיחס המורים לתלמידים ומהיחסים בין התלמידים. כל אלה משפיעים על איכות החינוך. גם השנה מוצגים נתוני המיצ"ב (מדדי יעילות וצמיחה בית-ספרית), שנתקבלו ממערכת החינוך המנטרת את עצמה מנקודת מבטם של התלמידים. זאת בכל הקשור לאווירה הלימודית, ליחסי מורים - תלמידים ולצריכת שירותים חינוכיים מצד תלמידים.

הנתונים בתחילת פרק זה מתייחסים למערכת החינוך בכללותה. בהמשך, הנתונים מוצגים לפי מסגרות החינוך המיועדות לגילים השונים, בסדר גיל עולה.

לוחות 5.1-5.2 מתייחסים לכלל התלמידים במערכת החינוך.

לוחות 5.3-5.4 עניינם ילדים בגיל 0-4 במסגרות בפיקוח משרד העבודה והרווחה ומשרד החינוך.

תרשים 5א' ולוח 5.5 מציגים את שיעור הלומדים במערכת החינוך.

לוחות 5.6-5.7 מוקדשים לתלמידים בבתי ספר.

לוח 5.8 עוסק במוטיבציה ותחושת מסוגלות של תלמידים.

תרשימים 5ב'-5ג' ולוחות 5.19-5.10 עוסקים באקלים חינוכי וחברתי בבית הספר.

לוח 5.11 מתייחס לשימוש באינטרנט לצורכי למידה.

לוחות 5.12-5.13 עניינם אלימות ותחושת מוגנות בבתי הספר.

לוחות 5.14-5.15 ותרשימים 5ד'-5ה' עוסקים בהרחקת תלמידים לצמיתות מבית הספר.

תרשימים 5ו'-5ח' ולוחות 5.16-5.22 נוגעים לתלמידים שהיו בטיפולם של קציני ביקור סדיר, ולנשירת תלמידים ממערכת החינוך.

תרשימים 5ט'-5טו' ולוחות 5.23-5.25 עניינם תלמידים הזכאים לתעודת בגרות.

תרשים 5טז' נוגע לבחינות בגרות פסולות.

לוחות 5.26-5.27 עוסק בתלמידים מחוננים.

תרשים 5יז' ולוח 5.28 נוגעים לילדים הלומדים בחינוך ביתי.

תרשימים 5יח'-5כד' עוסקים בבני נוער הלומדים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה.

תרשימים 5כה'-5כו' ולוח 5.29 נוגעים לאי שוויון והישגים בלימודים ובמבחנים בינלאומיים.

תרשימים 5כז'-5כח' ולוח 5.30 נוגעים לנשירה והשתתפות בחינוך הבדואי.

תרשים 5כט' נוגע להתראות במנגנון פוש.

תרשים 5ל' נוגע לנושאים בפעילות היועצות החינוכיות.

תרשימים 5לא'-לג' ולוח 5.31 נוגע ללמידה מרחוק בתקופת הקורונה.

הגדרות

במערכת החינוך כלולים המוסדות המוצגים בזה לפי סוג ורמת חינוך:

<u>החינוך הרשמי:</u> מוסדות חינוך בבעלותן של המדינה או של רשות מקומית, המוכרים ברשומות כבתי ספר רשמיים, הן במגזר החינוך הממלכתי והן בזה הממלכתי-דתי. החינוך הרשמי כולל בעיקר את החינוך היסודי ואת חטיבות הביניים.

<u>החינוך המוכר שאינו רשמי:</u> כל מוסד חינוך שאינו כלול בהגדרה דלעיל ואשר מופיע ברשומות כמוסד שאינו רשמי.

<u>גני ילדים</u> (לרבות מעונות יום) – עירוניים, ציבוריים ופרטיים, גני חובה (גיל 5) וטרום-חובה (גיל 4) וטרום-טרום חובה (גיל 3).

<u>חינוך יסודי</u> – כולל בתי-ספר יסודיים (רשמיים ומוכרים) ובתי-ספר מיוחדים, ומאז שנת תשנ"ט גם תלמודי תורה. בתי הספר היסודיים כוללים בתי-ספר שש-שנתיים (עד כיתה ו') ושמונה-שנתיים (עד כיתה ח').

<u>חינוך על-יסודי</u> – כולל חטיבות ביניים (כיתות ז'-ט') ובתי ספר תיכוניים תלת-שנתיים (חטיבות עליונות-כיתות י'-יב') וארבע-שנתיים (כיתות ט'-יב'). בבתי-ספר תיכוניים נכללים בתי-ספר חד-נתיביים ורב-נתיביים; מסלולי לימוד עיוניים, חקלאיים, טכנולוגיים ומקצועיים, וכיתות המשך בקיבוצים. הלימודים מתנהלים על פי תוכניות של משרד החינוך, והם מקנים תעודת בגרות או תעודת גמר.

<u>החינוך הערבי</u> - במערכת חינוך זו לומדים תלמידים מוסלמים, נוצרים, דרוזים ואחרים. שפת ההוראה בה היא ערבית. למערכת שייכים גני חובה וטרום חובה, וברמה היסודית והעל יסודית - כל בתי הספר הרשמיים, בתי הספר הבלתי רשמיים הנתונים לפיקוחו של משרד החינוך, בתי ספר ממשלתיים ובתי ספר של סוכנות הסעד והתעסוקה במזרח ירושלים. לא כלולים בה מוסדות פרטיים במזרח ירושלים

(נוצרים או מוסלמים) שאינם בפיקוחו של משרד החינוך. בתי ספר מכינים במזרח ירושלים נמנו עם חטיבות הביניים.

לפי החלטת משרד החינוך, בתשל"ח הוגדרו בתי-הספר ביישובים הדרוזים כ"מגזר הדרוזי", והם ניתנו לפיקוחה של יחידה מינהלית נפרדת. מאז תשמ"ב כלולים ב"מגזר הדרוזי" גם המוסדות הדרוזים בגולן.

אלימות - ההגדרות לקוחות מסקר האלימות שנערך במערכת החינוך. בסקר זה כל תלמיד נשאל האם חווה במערכת החינוך אלימות מהסוגים הנבדקים. עוד על הסקר ראה בסעיף מקור הנתונים.

אשכול חברתי-כלכלי – שיוכה של רשות מקומית לאשכול חברתי-כלכלי נקבע על פי המדד החברתי-כלכלי, שפותח בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והמבוסס על מפקד האוכלוסין והדיור (1995). הרשויות המקומיות שויכו לעשרה אשכולות. באשכול העשירי כלולות הרשויות המבוססות ביותר מבחינה חברתית-כלכלית, ואילו באשכול הראשון - הרשויות הלא מבוססות. יש לציין, כי באשכולות 9,10 אין יישובים ערבים.

דרישות הסף של האוניברסיטאות - כוללות נוסף על זכאות לתעודת בגרות ציון עובר ברמה של 3 יחידות לימוד במתמטיקה, 4 יחידות לימוד באנגלית ומקצוע מוגבר אחד (נוסף על אנגלית). יש הבדל בין מספר הנבחנים והזכאים שמציגה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בלוח העוסק בדרישות הסף של האוניברסיטאות לבין מספר הנבחנים והזכאים שמוצגים בשאר הלוחות, היות שהלוחות הראשונים כללו רק נבחנים שהיו רשומים גם בקובץ תלמידי כיתות יב' של משרד החינוך.

זכאים לתעודת בגרות - תלמידים שעמדו בכל הדרישות המקנות זכאות לקבלת תעודת בגרות.

חוק פעוטות בסיכון התש"ס 2000, נועד להבטיח שכל פעוט, עד גיל 3, הנתון באחד ממצבי הסיכון המצוינים בחוק יהיה זכאי למעון יום סמוך למקום מגוריו. האחריות ליישום החוק מוטלת על משרד הרווחה והשירותים החברתיים באמצעות המחלקות לשירותים החברתיים ברשויות המקומיות.

מוסדות אחרים (בלוחות המתבססים על נתוני הלמ"ס): בדרג היסודי - עד שנת תשנ"ח מוסדות פטור (תלמודי תורה). בדרג העל-יסודי - אולפנות וישיבות קטנות, בתי ספר לחניכים, בתי ספר תעשייתיים. בדרג העל-תיכוני - אולפנות על-תיכוניות וישיבות על-תיכוניות לבני 18 ומעלה, שבהן מתנהלים לימודי קודש.

בתי ספר תיכוניים שיש בהם לימודים מסוג אחד בלבד (כגון עיוני/טכנולוגי) נמנו עם בתי הספר החד-נתיביים.

מיצ"ב – מדדי יעילות וצמיחה בית-ספרית. נועדו לבחון באיזו מידה עומדים תלמידי בית הספר היסודי ותלמידי חטיבת הביניים ברמת הדרישות המצופה על פי תוכנית הלימודים. היעילות והצמיחה נבדקות בידי הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) בתחומי הדעת: שפת אם (עברית בחינוך העברי וערבית בחינוך הערבי), אנגלית, מתמטיקה, ומדע וטכנולוגיה, בצירוף שאלונים לבדיקת האקלים הבית ספרי והסביבה הפדגוגית.

נבחנים לתעודת בגרות - כל התלמידים שניגשו במועדי הקיץ או החורף לבחינת בגרות/גמר אחת לפחות, בלא קשר לתוצאות הבחינה.

נשירה - ראו עזיבת בית ספר.

עזיבת בית-ספר - תלמיד עשוי לעזוב את בית הספר שבו למד בשנה מסוימת, במשך שנת הלימודים או בתקופת המעבר לשנת הלימודים הבאה. לאחר עזיבת בית הספר יכול תלמיד לפנות לבית-ספר אחר השייך למערכת החינוך בפיקוחו של משרד החינוך, או לפרוש לחלוטין ממערכת זו. עזיבת מערכת החינוך מוגדרת על ידי משרד החינוך כ"נשירה" בין אם התלמיד נשאר מחוץ לכל מסגרת

לימודית, ובין אם הוא עובר ללמוד במוסד שאינו בפיקוח משרד החינוך. לא נחשבו כנושרים תלמידים שעזבו את מערכת החינוך ושהו בחו"ל במשך 100 ימים רצופים, לפחות, ותלמידים שעזבו את מערכת החינוך וחזרו אליה בשנה שלאחריה.

קצין ביקור סדיר (קב"ס) - הגורם המקצועי המועסק בידי משרד החינוך (המממן 75% מעלותו) ובידי רשות החינוך המקומית (המממנת את היתר). איש מקצוע זה פועל להבטחת ביקור סדיר של תלמידים בגני הילדים ובבתי הספר עד לסיום כיתה יב' ולמציאת פתרונות הולמים לתלמידים עם קשיי למידה והסתגלות הן במסגרת בית הספר והן במסגרות אחרות.

שיעור הלומדים - שיעור הלומדים מתייחס לתלמידים בגיל 2-17 לומדים במוסדות חינוך בפיקוחו של משרד החינוך (לא כולל מזרח ירושלים) וכן לתלמידים בבתי-ספר מוכרים, בחינוך העברי ובחינוך הערבי. בנתוני הלמ"ס נכללים גם תלמידים הלומדים בבתי ספר בפיקוח משרד העבודה והרווחה. בחישוב שיעור הלומדים בחינוך היסודי על פי קבוצת גיל לא כלולים ילדים בני 6 הלומדים עדיין בגנים. הבחנה זו מצמצמת במידה מסוימת את שיעור הלומדים, בעיקר בחינוך העברי היסודי. הנתונים אינם מתייחסים למסגרות הפועלות בפיקוח משרד הדתות או לבתי-ספר פרטיים ולמוסדות חינוך במזרח ירושלים. תלמידים לא-יהודים הלומדים בחינוך העברי נמנים ב"חינוך עברי".

מרבית הנתונים על הלומדים מבוססים על קובץ התלמידים של משרד החינוך. בחינוך הערבי הנתונים היו מבוססים עד לשנת תשס"ג על הסקר השנתי של מוסדות החינוך, שעורכת הלמ"ס. מאז תשנ"ד גם בחינוך הערבי הנתונים מבוססים על קובץ התלמידים.

תלמידי פטור - תלמידים הלומדים במוסדות של החינוך העברי הנתונים בפיקוחו של משרד החינוך, אך הפטורים ממילוי דרישות של משרד החינוך.

תעודת בגרות מצטיינת - הגדרת תעודת בגרות מצטיינת היא כזו המכילה 30 יחידות לימוד, בתוכן 5 יחידות לימוד באנגלית ולפחות 4 יחידות לימוד במתמטיקה, ובעלת ציון משוקלל (של כל ציוני התעודה) של לפחות 90, או כזו המכילה לפחות 25 יחידות לימוד, בתוכן 5 יחידות לימוד באנגלית ובמתמטיקה, ובעלת ממוצע משוקלל (של כל ציוני התעודה) של לפחות 95.

מקור הנתונים

מקורות הנתונים של פרק זה הם: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד החינוך, הכנסת- מרכז המחקר והמידע, חברת בזק ומינהל הגיוס של צה"ל. מתחת לכול לוח מצויין המקור המדויק.

בנתוני משרד החינוך כלולות גם תוצאות בדיקות המיצ"ב לתש"פ ותוצאות המחקר הבין-לאומי פיזה. בדיקות המיצ"ב נועדו להעלות תמונה מקיפה ושיטתית של כלל בתי הספר היסודיים, חטיבות הביניים ובתי הספר העל יסודיים במערכת החינוך הרשמית. החל בשנת הלימודים תשס"ו מופקדת על המיצ"ב הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך "ראמ"ה".בדיקות המיצ"ב נעשו בקרב מדגם אקראי ומייצג של כל בתי הספר הרשמיים בארץ שכלל תלמידים, מורים ומנהלים במגזרי החינוך העברי הממלכתי, הממלכתי-דתי והערבי.
מחקר **פיזה** נערך אחת לשלוש שנים ע"י ארגון ה- OECD ומשתתפות בו מדינות מכל רחבי העולם (ובכללן מדינת ישראל). המחקר בודק את רמת האוריינות של תלמידים בני 15 בשלושה תחומים שונים: קריאה, מתמטיקה ומדעים.

מספר התלמידים במערכת החינוך
(לוחות 5.1-5.2)

לוח 5.1: **התפלגות מספר הילדים בגני ילדים ובבתי-ספר ואחוז הגידול* לפי שלב חינוך / תש"ם (1979/80) - תשפ"א (2020/21)**

	תש"ם 1979/80	תש"ס 1999/2000	תש"ע 2009/10	תשע"ה 2014/15	תשפ"א 2020/21	אחוז הגידול תש"ם-תשפ"א
סך הכל						
סך הכל	**1,200,636**	**1,678,857**	**1,990,366**	**2,455,821**	**2,754,704**	**+129.4**
גני ילדים**	**263,944**	**349,864**	**481,464**	**779,080**	**871,908**	**+230.3**
חינוך יסודי-סה"כ	**558,372**	**740,280**	**884,685**	985,110	**1,098,104**	**+96.6**
בתי-ספר יסודיים	545,274	729,004	871,353	970,426	1,081,295	+98.3
בתי-ספר לחינוך מיוחד	13,098	11,276	13,496	14,681	16,809	+28.3
חינוך על-יסודי-סה"כ	**253,878**	**588,713**	**624,217**	691,631	**784,692**	**+209.0**
חטיבת ביניים	72,792	195,024	259,834	280,728	309,663	+325.4
חטיבה עליונה	166,283	321,810	364,383	410,903	475,029	+185.6
מזה: נתיב עיוני (כולל כיתות המשך)	87,055	239,699	237,929	254,514	301,689	+246.5
נתיב טכנולוגי /מקצועי (כולל חקלאי)	79,228	132,017	124,704	153,705	173,340	+118.7
בתי ספר רב-נתיביים	-	-	1,750	2,684	--	-
חינוך עברי						
סך הכל	**1,023,410**	**1,355,310**	**1,463,167**	**1,879,380**	**2,174,191**	**+112.4**
גני ילדים**	**246,600**	**294,384**	**371,149**	**650,223**	**736,360**	**+198.6**
חינוך יסודי-סה"כ	**436,387**	**558,640**	**637,470**	**722,587**	**848,013**	**+94.3**
בתי-ספר יסודיים	424,173	549,558	627,210	711,221	834,667	**+96.7**
בתי-ספר לחינוך מיוחד	12,214	9,082	10,260	11,363	13,346	+9.2
חינוך על-יסודי-סה"כ	**216,602**	**467,291**	**468,843**	**506,570**	**589,818**	**+172.3**
חטיבת ביניים	72,792	195,024	185,316	194,781	227,836	+212.9
חטיבה עליונה	143,810	272,267	283,527	311,789	361,982	+151.7
מזה: נתיב עיוני (כולל כיתות המשך)	68,021	189,244	190,791	200,031	234,206	+244.3
נתיב טכנולוגי /מקצועי (כולל חקלאי)	75,789	118,116	92,019	111,112	127,776	+68.5
בתי ספר רב-נתיביים	-	-	717	646	-	-

לוח 5.1: **התפלגות מספר הילדים בגני ילדים ובבתי-ספר ואחוז הגידול* לפי שלב חינוך / (1979/80) – תשפ"א (2020/21)** (המשך)

	תש"ם 1979/80	תש"ס 1999/2000	תש"ע 2009/10	תשע"ה 2014/15	תשפ"א 2020/21	אחוז הגידול תש"ם-תשפ"א
חינוך ערבי						
סך הכל	**177,226**	**336,701**	**495,033**	**576,441**	**580,513**	**+227.5**
גני ילדים**	**17,344**	**55,480**	**98,882**	**128,857**	**135,548**	**+681.5**
חינוך יסודי-סה"כ	**121,985**	**181,640**	**247,215**	**262,523**	**250,091**	**+105.0**
בתי-ספר יסודיים	121,101	179,446	243,979	259,205	246,628	+103.6
בתי-ספר לחינוך מיוחד	884	2,194	3,236	3,318	3,463	+291.7
חינוך על-יסודי-סה"כ	**37,276**	**97,387**	**155,374**	**185,061**	**194,874**	**+422.7**
חטיבת ביניים	14,803	47,844	74,518	85,947	81,827	+452.7
חטיבה עליונה	22,473	49,543	80,856	99,114	113,047	+403.0
מזה: נתיב עיוני (כולל כיתות המשך)	19,034	35,615	47,138	54,483	67,483	+254.5
נתיב טכנולוגי /מקצועי (כולל חקלאי)	3,439	13,901	32,685	42,593	45,564	+1224.9
בתי ספר רב-נתיביים	-	-	1,033	2,038	-	-

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוחות 4.3, 4.5, 4.12.

* מאז שנת תשנ"ט כלולים בנתונים גם תלמידים בתלמודי תורה בחינוך היסודי, ומכאן הגידול המסתמן בנתונים מאז שנת תש"ס.
** גנים עירוניים וציבוריים (כולל מעונות יום של משרד המשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים- ילדים מגיל 3) וגנים פרטיים בפיקוח. ילדים בגנים פרטיים ביישובים מעורבים נכללו בחינוך העברי.

מאז תש"ם ועד לתשפ"א מספר התלמידים במערכת החינוך גדל ב-129.4%. בחינוך העברי והערבי בולט במיוחד הגידול במספר הילדים בגני הילדים (גידול של 230% ו-681%, בהתאם). בחינוך הערבי העל יסודי חלה עלייה של כ-423%, לעומת עלייה של כ-172% בחינוך העברי העל יסודי. בסך הכל בשנים אלה, בחינוך הערבי שיעור הגידול במספר הילדים גבוה פי 2 מבחינוך העברי (227% לעומת 112%). גידול זה משקף הן עלייה במספר גני הילדים בחינוך הערבי והן ירידה בשיעורי הנשירה בחינוך העל יסודי. עוד ראויות לציון בחינוך הערבי העלייה במספר תלמידי החינוך המיוחד (291%, לעומת כ-9% בלבד בחינוך העברי), ובחינוך הטכנולוגי\מקצועי (כ-1225%, לעומת כ-68%).

לוח 5.2: **התפלגות תלמידים בבתי ספר יסודיים ועל-יסודיים בחינוך העברי לפי שנה וסוג פיקוח / תש"ם (1979/80) – תשפ"א (2020/21)**

שנה	סך הכל		פיקוח		
	מספרים	אחוזים	ממלכתי	ממלכתי-דתי	חרדי*
סך הכל					
תש"ם (1979/80)	652,989	100.0	74.3	20.9	4.8
תש"ס (1999/2000)	1,025,931	100.0	66.4	18.5	15.0
תש"ע (2009/10)	1,106,313	100.0	55.2	17.2	20.5
תשע"ה (2014/15)	1,229,157	100.0	58.0	18.3	23.7
תשפ"א (2020/21)	**1,437,831**	**100.0**	**58.6**	**18.3**	**23.1**
חינוך יסודי					
תש"ם (1979/80)	424,173	100.0	74.2	20.1	5.7
תש"ס (1999/2000)	549,558	100.0	60.4	19.2	20.4
תש"ע (2009/10)	637,470	100.0	53.0	18.7	28.3
תשע"ה (2014/15)	722,587	100.0	52.2	18.4	29.4
תשפ"א (2020/21)	**848,013**	**100.0**	**50.7**	**18.6**	**30.7**
חטיבות ביניים**					
תש"ם (1979/80)	72,792	100.0	75.6	23.0	1.4
תש"ס (1999/2000)	193,903	100.0	81.3	18.5	0.2
תש"ע (2009/10)	185,316	100.0	79.7	20.2	0.1
תשע"ה (2014/15)	194,781	100.0	79.3	20.6	0.1
תשפ"א (2020/21)	**227,836**	**100.0**	**79.0**	**21.0**	**-**
חטיבה עליונה					
תש"ם (1979/80)	143,810	100.0	73.8	22.2	4.0
תש"ס (1999/2000)	270,862	100.0	68.0	17.2	14.8
תש"ע (2009/10)	283,527	100.0	60.7	16.9	22.4
תשע"ה (2014/15)	311,778	100.0	58.2	16.7	25.1
תשפ"א (2020/21)	**361,982**	**100.0**	**55.9**	**16.0**	**28.1**

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוחות 4.7, 4.14. חישוב האחוזים בשורת הסך הכל: עיבוד של המועצה לשלום הילד.

* החל בתשנ"ט כולל תלמידי תלמוד תורה בחינוך היסודי.

** בחינוך החרדי הלימודים בבתי-הספר היסודיים מתקיימים עד כיתה ח ואין חטיבות ביניים.

מאז תש"ם ועד לתשפ"א גדל בהתמדה והוכפל מספרם של כלל התלמידים בחינוך העברי. בחינוך היסודי ירד באופן ניכר שיעור התלמידים בבתי ספר ממלכתיים (בכ-23.5 נקודות אחוז) ואילו בחינוך החרדי עלה שיעורם בכ-25 נקודות אחוז. בחטיבה העליונה ירד שיעור התלמידים בחינוך הממלכתי בכ-17.9 נקודות אחוז ואילו בחינוך החרדי עלה שיעורם ב-24.1 נקודות אחוז. בסך הכל בשנת תשפ"א למדו כ-58% מהתלמידים בחינוך הממלכתי, כ-18% בחינוך הממלכתי-דתי וכ-23% בחינוך החרדי.

ילדים בגיל 0-4 בגני ילדים בפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ומשרד החינוך (לוחות 5.3-5.4)

לוח 5.3: **התפלגות ילדים בגיל 3 חודשים עד 3 שנים ששהו במסגרות בפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, לפי סוג מסגרת ושנה / תש"ע (2009/10) - תשע"ט (2018/19)**

שנה	סך הכל	סוג מסגרת			אחוז מכלל הילדים בגיל 0-3
		מעונות יום	משפחתונים	מסגרת חינוכית על פי חוק פעוטות בסיכון*	
תש"ע (2009/10)	**101,102**	74,507	10,704	15,891	**21.3**
תשע"א (2010/11)	**101,755**	73,961	11,212	16,582	**20.8**
תשע"ב (2011/12)	**106,632**	76,930	12,516	17,186	**21.3**
תשע"ג (2012/13)	**111,361**	8,057	12,983	17,821	**21.9**
תשע"ד (2013/14)	**116,269**	85,268	13,157	17,844	**23.0**
תשע"ה (2014/15)	**115,060**	84,186	13,122	17,752	**21.9**
תשע"ו (2015/16)	**115,972**	85,916	12,947	17,109	**22.3**
תשע"ז (2016/17)	**122,704**	92,555	12,835	17,314	**22.8**
תשע"ח (2017/18)	**126,863**	95,540	12,284	19,012	**26.8**
תשע"ט (2018/19)	**132,121**	100,644	12,324	19,153	**27.7**
אחוז הגידול תש"ע-תשע"ט	**+30.7**	+35.1	+15.1	+20.5	**+6.4**

מקור: הכנסת, מרכז המחקר והמדע, "מסגרות לילדים בגיל הרך", 2019, "מסגרות לילדים בגיל הרך והפיקוח הממשלתי עליהן", 2020. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, האגף למעונות יום ומשפחתונים, שנים שונות. שירות ילד ונוער, מפקחת ארצית ילדים בסיכון – הגיל הרך, שנים שונות. חישוב האחוזים: המועצה הלאומית לשלום הילד על פי נתוני הלמ"ס לוח 4.3.

* חוק פעוטות בסיכון התש"ס 2000, ראה הגדרה במבוא לפרק זה.

בין השנים תש"ע-תשע"ט עלה בכ-6 נקודות האחוז שיעור הילדים שהתחנכו במעונות ובמשפחתונים מוכרים מכלל הילדים בני שלושה חודשים עד שלוש שנים בישראל (מ-21.3% ל-27.7%).
בתשע"ט, כ-28% מהילדים מגיל לידה עד גיל 3 שהו במסגרות חינוך לגיל הרך המפוקחות על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, רובם במעונות יום. שאר הילדים שהו במסגרות פרטיות שאינן מפוקחות או בבית.

לוח 5.4: **התפלגות ילדים (גיל 3-4) בגני ילדים בפיקוח משרד החינוך, לפי שנה, גיל ומחוז / תשע"א (2010/11) - תש"פ (2019/20)**

שנה	גיל	סך הכל	מחוז					
			צפון	חיפה	תל אביב	ירושלים	מרכז	דרום
תשע"א 2010/11	**4-3**	**221,020**	**43,927**	**21,144**	**38,062**	**42,062**	**39,536**	**35,487**
	3	**100,025**	21,057	9,439	15,837	20,160	16,880	16,652
	4	**120,193**	22,870	11,705	22,225	21,902	22,656	18,835
תשע"ב 2011/12	**4-3**	**233,296**	**45,622**	**22,109**	**40,980**	**44,756**	**42,212**	**37,617**
	3	111,889	23,323	10,401	18,349	22,302	19,045	18,469
	4	121,407	22,299	11,708	22,631	22,454	21,167	19,148
תשע"ג 2012/13	**4-3**	**272,624**	**22,474**	**12,456**	**21,745**	**25,462**	**23,764**	**19,017**
	3	124,918	25,123	14,783	27,424	29,695	28,487	22,194
	4	147,706	47,597	27,239	49,169	55,157	52,251	41,211
תשע"ד 2013/14	**4-3**	**278,513**	**23,226**	**13,423**	**24,470**	**27,621**	**26,375**	**20,403**
	3	135,518	23,243	14,306	26,565	29,712	27,746	21,423
	4	142,995	46,469	27,729	51,035	57,333	54,121	41,826
תשע"ה 2014/15	**4-3**	**298,260**	**23,721**	**14,350**	**26,206**	**29,233**	**27,203**	**21,326**
	3	142,039	25,311	15,256	29,053	32,769	30,198	23,634
	4	156,221	49,032	29,606	55,259	62,002	57,401	44,960
תשע"ו 2015/16	**4-3**	**300,707**	**48,271**	**30,291**	**55,766**	**62,871**	**57,205**	**46,303**
	3	146,964	23,787	14,981	27,243	30,464	27,608	22,881
	4	153,743	24,484	15,310	28,523	32,407	29,597	23,422
תשע"ז 2016/17	**4-3**	**310,521**	**48,240**	**30,739**	**58,233**	**65,218**	**59,372**	**48,719**
	3	151,350	23,806	14,836	28,327	31,481	29,178	23,722
	4	159,171	24,434	15,903	29,906	33,737	30,194	24,997
תשע"ח 2017/18	**4-3**	**317,026**	48,645	31,133	59,726	66,573	60,923	50,026
	3	156,896	24,481	15,505	29,788	32,690	29,995	24,437
	4	160,130	24,164	15,628	29,938	33,883	30,928	25,589
תשע"ט 2018/19	**4-3**	**323,545**	49,549	32,189	61,243	67,509	61,644	51,411
	3	159,445	24,694	15,929	30,202	32,990	30,281	25,349
	4	164,100	24,855	16,260	31,041	34,519	31,363	26,062
תש"פ 2019/20	**4-3**	**329,156**	**50,297**	**32,766**	**61,259**	**69,270**	**62,017**	**53,547**
	3	162,984	25,178	16,083	30,240	34,319	30,618	26,546
	4	166,172	25,119	16,683	31,019	34,951	31,399	27,001
אחוז גידול תש"ע-תש"פ	**4-3**	**48.2**	12.9	53.0	62.1	67.8	57.9	47.4
	3	69.0	19.9	72.7	100	80.5	92.2	65.0
	4	33.3	6.6	37.8	36.7	53.8	34.4	33.4

מקור: משרד החינוך, המינהל לכלכלה ולתקציבים, תחום כלכלה וסטטיסטיקה, שנים שונות.

שיעור הלומדים במערכת החינוך (תרשים 5א' ולוח 5.5)

תרשים 5א': **שיעור הלומדים במערכת החינוך*, לפי גיל ומגזר (אחוז מקבוצת הגיל באוכלוסייה) / תש"פ (2019/20)**

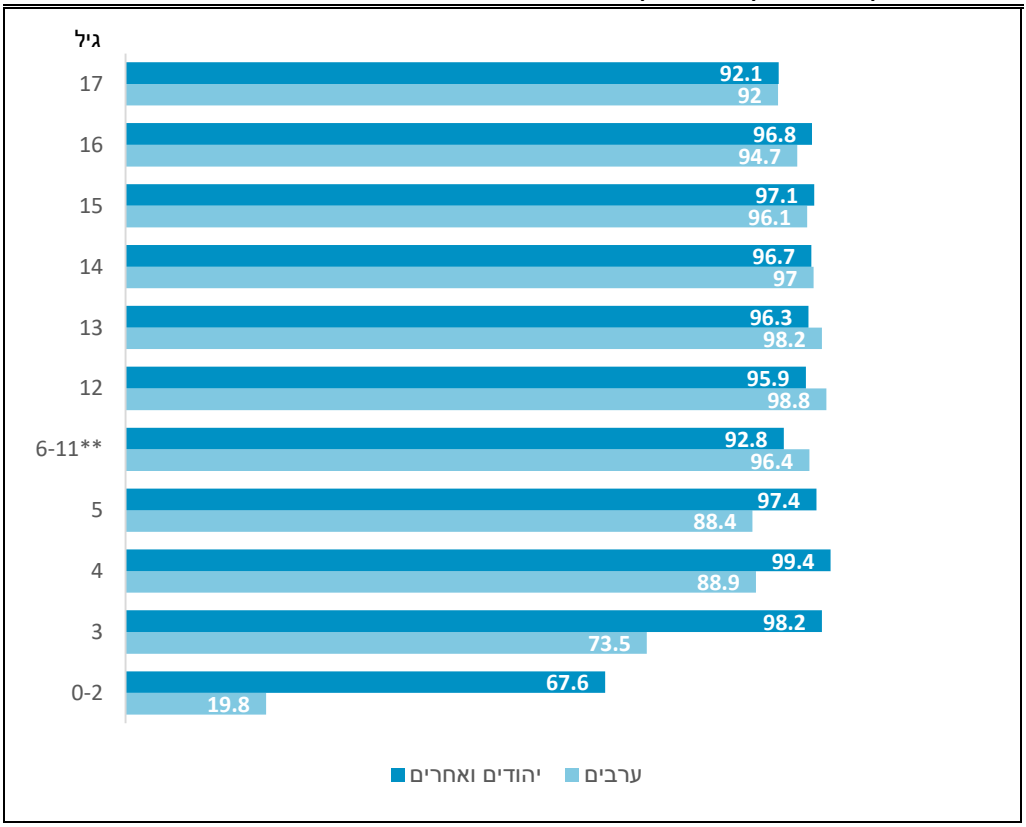

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוחות 4.3, 4.15, 2021.

* הנתונים כוללים תלמידים בבתי הספר התעשייתיים ובבתי הספר לחניכים בפיקוחו של משרד העבודה, הרווחה והשרותים החברתיים. בשיעור הלומדים לא נכללו תלמידים הלומדים בחינוך הערבי בירושלים כיוון שישנם מוסדות חינוך רבים במזרח ירושלים אשר לגביהם אין נתונים זמינים. 11,887 תלמידים הלומדים במערכת החינוך, שאין להם תעודת זהות ישראלית, לא נכללו בחישוב. שיעור הלומדים חושב לפי גיל הילד בקבוצת האוכלוסיה שלו. ** בחינוך היהודי לא כלולה קבוצה גדולה של בני 6 הלומדים בגני ילדים, ולכן האחוז מוטה כלפי מטה. **הערה: גיל 3 מתייחס לעד גיל 4, גיל 4 מתייחס לעד גיל 5 וכו'.**

בתש"פ היה שיעור הילדים הלומדים במערכת חינוך בכל קבוצות הגיל מעל 3 (גילי חינוך חובה) גבוה מ-90%. שיעורי הילדים הערבים שלמדו במערכת החינוך דומים לאלו של הילדים היהודים והאחרים ברוב גילאי בית הספר, אך נמוכים יותר בגיל הרך (עד גיל 6 ובמיוחד עד גיל 3) ובגילאי החטיבה העליונה (15-17).

לוח 5.5: **התפלגות ילדים בגני ילדים* במגזרים** היהודי והערבי, לפי גיל / תש"ע (2009/10) – תש"פ (2019/20)**

גיל	תש"ע		תש"פ					
			מספרים			אחוז בקבוצת הגיל***		
	מספרים	אחוז מקבוצת הגיל***	סך הכל	גנים עירוניים וציבוריים**	גנים פרטיים ****	סך הכל	גנים עירוניים וציבוריים**	גנים פרטיים ****
סך הכל								
סך הכל	**470,025**	**66.2**	871,906	651,274	220,634	60.3	45.0	15.3
2-0	67,490	46.6	305,360	114,553	190,807	55.7	20.9	34.8
3	118,456	83.1	169,809	146,393	23,416	92.5	79.7	12.8
4	124,373	89.7	176,188	171,669	4,519	97.0	94.5	2.5
5	139,105	97.4	171,333	170,385	-	95.4	94.8	-
7-6	20,601	14.8	49,218	48,274	-	14.1	13.8	-
יהודים ואחרים								
סך הכל	**376,198**	**69.4**	736,360	534,105	202,255	66.3	48.1	18.2
2-0	62,229	54.7	281,181	104,817	176,364	67.2	25.0	42.1
3	93,736	84.6	138,581	117,374	21,207	98.2	83.2	15.0
4	97,646	91.6	139,327	135,697	(3,630)	99.4	96.8	(2.6)
5	103,827	98.0	135,213	134,823	-	97.4	97.1	-
7-6	18,760	17.9	42,058	41,394	-	15.6	15.4	-
ערבים								
סך הכל	**93,827**	**55.2**	135,548	117,169	18,379	40.4	34.9	-
2-0	5,261	16.4	24,179	9,736	(10,636)	18.7	7.5	(8.2)
3	24,720	78.0	31,228	29,019	-	73.5	68.0	-
4	26,727	83.1	36,861	35,972	-	88.9	86.7	-
5	35,278	95.4	36,120	35,562	-	88.4	87.1	-
7-6	1,841	5.2	7,160	6,880	-	8.9	8.5	-

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 4.3, שנים שונות.

* כולל מעונות יום (ראה מבוא). החל בתשס"ה כלולים ילדים במעונות יום השייכים למשרד הרווחה.

** מאז תשס"ה מחושב אחוז הלומדים לפי קבוצת האוכלוסיה של הילד. *** בחישוב שיעור הלומדים לא נכללו תושבי ירושלים הערביים, כיוון שלגבי מוסדות רבים במזרח ירושלים אין נתונים זמינים. בכל קבוצת גיל נכללו ילדים עד יום ההולדת הבא. למשל: גילאי 3 מחושבים עד יום הולדת 4 וכו'. **** ילדים בגנים פרטיים ביישובים מעורבים נכללו בחינוך העברי. ילדים בחינוך קדם-יסודי: החל בתשנ"ט הנתונים על הגנים הרשמיים והמוכרים מבוססים על קובצי משרד החינוך. הנתונים על מעונות יום מבוססים על הקבצים של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. החל בשנת תשע"ה הנתונים לגבי גנים פרטיים מבוססים על נספח סקר כוח אדם שהלמ"ס עורכת.

( ) - נתונים המבוססים על הערכה או על טעות דגימה יחסית גבוהה.

הערה: נתוני השנים שהוצגו בשנתונים קודמים כללו את מספר הילדים הגרים במזרח ירושלים, ולפיכך אחוז הלומדים במגזר הערבי היה נמוך יותר באותן שנים.

בתש"פ, כ-63% מהילדים בגילי 0-2 הלכו לגנים פרטיים. בכל שאר קבוצות הגיל, רוב מכריע של הילדים הולך לגנים עירוניים וציבוריים.

תלמידים בבתי-ספר
(לוחות 5.6-5.7)

לוח 5.6: **התפלגות תלמידי פטור* הלומדים בחינוך היסודי העברי, לפי יישוב מגוריהם** / תשס"א (2001/02) – תש"פ (2019/20)**

יישוב	מספר התלמידים בחינוך היסודי הרגיל		מתוכם: תלמידי פטור			
			מספרים		אחוזים	
	תשס"א	תש"פ	תשס"א	תש"פ	תשס"א	תש"פ
סך הכל ארצי	**738,339**	**825,680**	**35,556**	**54,368**	**4.8**	**6.6**
עיריות						
אופקים	934	4,178	52	545	5.6	13.0
אלעד	-	12,159	-	3,046	-	25.1
אשדוד	20,056	26,345	1,118	1,720	5.6	6.5
אשקלון	-	14,224	-	77	-	0.5
בית שמש	7,382	20,539	770	4,137	10.4	20.1
ביתר עילית	-	15,453	-	2,810	-	18.2
בני ברק	25,362	35,569	9,759	11,849	38.5	33.3
חיפה	-	20,477	-	242	-	1.2
ירושלים	62,205	77,574	14,933	14,832	24.0	19.1
לוד	-	6,797	-	171	-	2.5
מודיעין עילית	-	18,979	-	7,374	-	38.9
מעלה אדומים	-	-	-	-	-	-
נתיבות	2,990	6,255	205	308	6.9	4.9
נתניה	15,021	21,712	133	213	0.9	1.0
עפולה	-	5,162	-	214	-	4.1
פתח תקווה	15,595	27,390	2,557	1,040	16.4	3.8
צפת	3,917	4,912	407	450	10.4	9.2
קריית גת	5,320	6,521	130	270	2.4	4.1
ראש העין	4,810	6,618	168	173	3.5	2.6
ראשון לציון	18,981	19,876	55	120	0.3	0.6
רחובות	9,353	16,420	368	627	3.9	3.8
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)						
באר יעקב	1,065	3,799	111	88	10.4	2.3
גבעת זאב	-	3,172	-	549	-	17.3
זכרון יעקב	-	3,265	-	166	-	5.1

לוח 5.6: **התפלגות תלמידי פטור* הלומדים בחינוך היסודי העברי, לפי יישוב מגוריהם** / תשס"א (2001/02) – תש"פ (2019/20)** (המשך)

יישוב	מספר התלמידים בחינוך היסודי הרגיל		תלמידי "פטור"			
			מספרים		אחוזים	
	תשס"א	תש"פ	תשס"א	תש"פ	תשס"א	תש"פ
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)						
ירוחם	1,069	1,266	198	240	-	19.0
רכסים	-	2,529	-	1,143	-	45.2
מועצות מקומיות (פחות מ-5,000 תושבים)						
עמנואל	-	809	-102		-	12.6
קרית יערים	-	1,193	-	509	-	42.7
מועצות אזוריות						
מטה בנימין	-	13,528	-	67	-	0.5

מקור: משרד החינוך, המינהל לכלכלה ולתקציבים, תחום כלכלה וסטטיסטיקה, עיבוד של נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנים שונות.

* תלמידים מהמגזר החרדי הלומדים במוסדות של החינוך העברי בפיקוח משרד החינוך, אך הפטורים ממילוי חלק מהדרישות של משרד החינוך.

** הלוח כולל רק יישובים שבהם לומדים יותר מ-50 תלמידי פטור.

- נתון חסר.

שיעור תלמידי הפטור מכלל תלמידי החינוך היסודי העברי עלה בין השנים תשס"א תש"פ מ-4.8% ל-6.6%.

בשנת תש"פ האחוזים הגבוהים ביותר של תלמידי "פטור" הם ביישובים: רכסים (45.2%), קרית יערים (42.7%), מודיעין עילית (38.9%), בני ברק (33.3%), אלעד (25.1%), בית שמש (20.1%), ירושלים (19.1%), ירוחם (19.0%), ביתר עילית (18.2%) וגבעת זאב (17.3%).

לוח 5.7: **התפלגות מגדר, דת, כיתה ומגזר של תלמידים בבתי ספר בפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים / תש"ע (2010/09), תשע"ה (2004/5), תש"פ (2019/20)**

	מספרים			אחוזים		
	תש"ע	תשע"ה	תש"פ	תש"ע	תשע"ה	תש"פ
תלמידים-סך הכל	**13,339**	**12,785**	**10,957**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
בנים	11,087	10,803	8,435	83.1	79.5	77.0
בנות	2,252	2,780	2,522	16.9	20.5	23.0
דת*						
יהודים	6,903	6,352	4,541	51.8	46.8	41.4
מוסלמים	4,448	5,608	5,359	33.3	41.3	48.9
נוצרים	398	343	224	3.0	2.5	2.0
דרוזים	611	616	422	4.6	4.5	3.9
כיתה/ שלב חינוך						
ט'	1,554	1,535	1,238	11.7	11.3	11.3
י'	4,353	3,981	3,258	32.6	29.3	29.7
י"א	3,739	4,030	3,253	28.0	29.7	29.7
י"ב	2,927	3,475	2,782	21.9	25.6	25.4
קורסים (ללא דרגה)	766	562	426	5.7	4.1	3.9
מגזר						
חינוך עברי	8,664	7,528	5,171	65.0	55.4	47.2
מזה: ילידי חו"ל	1,956	959	467	22.6	7.1	4.3
חינוך ערבי	4,675	6,055	5,786	35.0	44.6	52.8

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי 2021, לוח 4.28, שנים שונות.

בין השנים תש"ע לתש"פ הסתמנה ירידה של כ-22% במספר התלמידים הלומדים בבתי ספר של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (מ-13,339 ל-10,957). הירידה ניכרת בעיקר בשיעור התלמידים היהודים (כ-41.4%) ובתלמידי החינוך העברי (כ-47.2%).
כתוצאה מכך, חלקם של תלמידי החינוך העברי בקרב התלמידים ירד מכ-65% לכ-47.2%, וחלקם של תלמידי החינוך הערבי עלה מ-35% לכ-53%. בנוסף, חלה עלייה בשיעור הבנות – מכ-17% לכ-23% מכלל התלמידים. עם זאת, עדיין מרבית התלמידים בבתי ספר שבפיקוח משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים הם בנים.

מוטיבציה של תלמידים ותחושת מסוגלות (לוח 5.8)

לוח 5.9: **שיעור המוטיבציה, הסקרנות ותחושת המסוגלות של תלמידים ללמוד, לפי כיתה (אחוז ממוצע* בקבוצה המתאימה) / תש"פ (2019/20)**

היגד	כיתה		
	ה'-ו'	ז'-ט'	י'-יא'
מוטיבציה, סקרנות ומסוגלות של תלמידים ללמוד-סך הכל	**77.0**	**55.0**	**49.0**
אני מרגיש סקרנות ועניין כלפי הדברים שאני לומד בבית הספר	70.0	47.0	43.0
אני נהנה מהדברים שאני לומד בבית הספר	68.0	44.0	40.0
הדברים שמלמדים בבית הספר מקנים לי ידע רב וחשוב	83.0	59.0	49.0
אני בטוח שאוכל להצליח בלימודים גם אם המשימות יהיו קשות	86.0	73.0	71.0
הדברים שאני לומד בבית הספר עוזרים לי גם מחוץ לשעות הלימודים	78.0	51.0	40.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית.

* בלוח זה האחוזים הם של העונים בחיוב על כל אחד מההיגדים המפורטים בלוח.

תלמידים בכיתות ה'-ו' דיווחו על מוטיבציה גבוהה ללמידה (77%) יותר מתלמידי כיתות ז'-ט' (55%) ומתלמידי י'-יא' (ב-49%). ההיגד שעבורו אחוז התשובות החיוביות היה הגבוה ביותר בכל שכבות הגיל: אני בטוח שאוכל להצליח בלימודים גם אם המשימות יהיו קשות.

אקלים חינוכי וחברתי בבית הספר
(תרשימים 5ב'-5ג' ולוחות 5.9-5.10)

תרשים 5ב': **שיעור* התחושות החיוביות כלפי בית הספר, לפי כיתה / תש"פ (2019/20)**

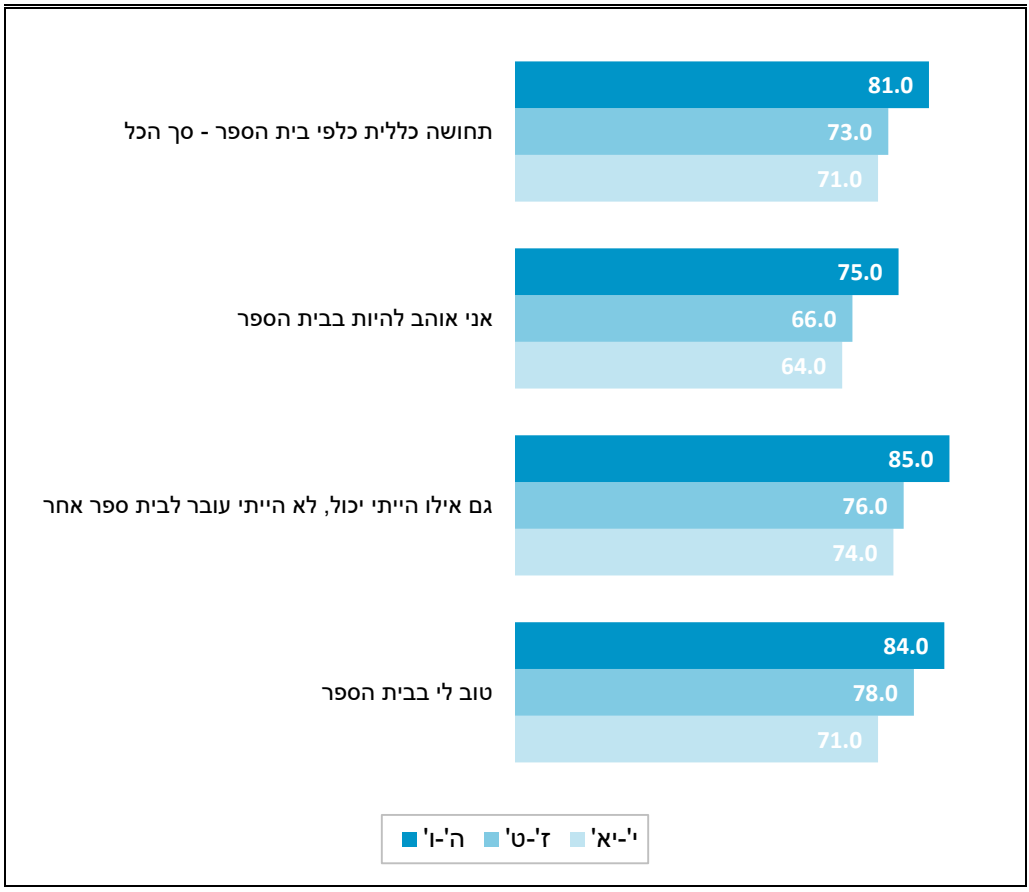

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ.

* האחוזים הם של העונים בחיוב על כל אחד מההיגדים המצוינים בתרשים.

בכל ההיגדים המתארים תחושות חיוביות כלפי בית ספר, שיעור תלמידי כיתות ה'-ו' שדיווחו על תחושות חיוביות היה גבוה בכ-10 נקודות אחוז משיעור תלמידי ז'-יא'.

תרשים 5ג': **שיעור* התלמידים שהעידו על יחסים חיוביים בין חבריהם לכיתה, לפי כיתה / תש"פ (2019/20)**

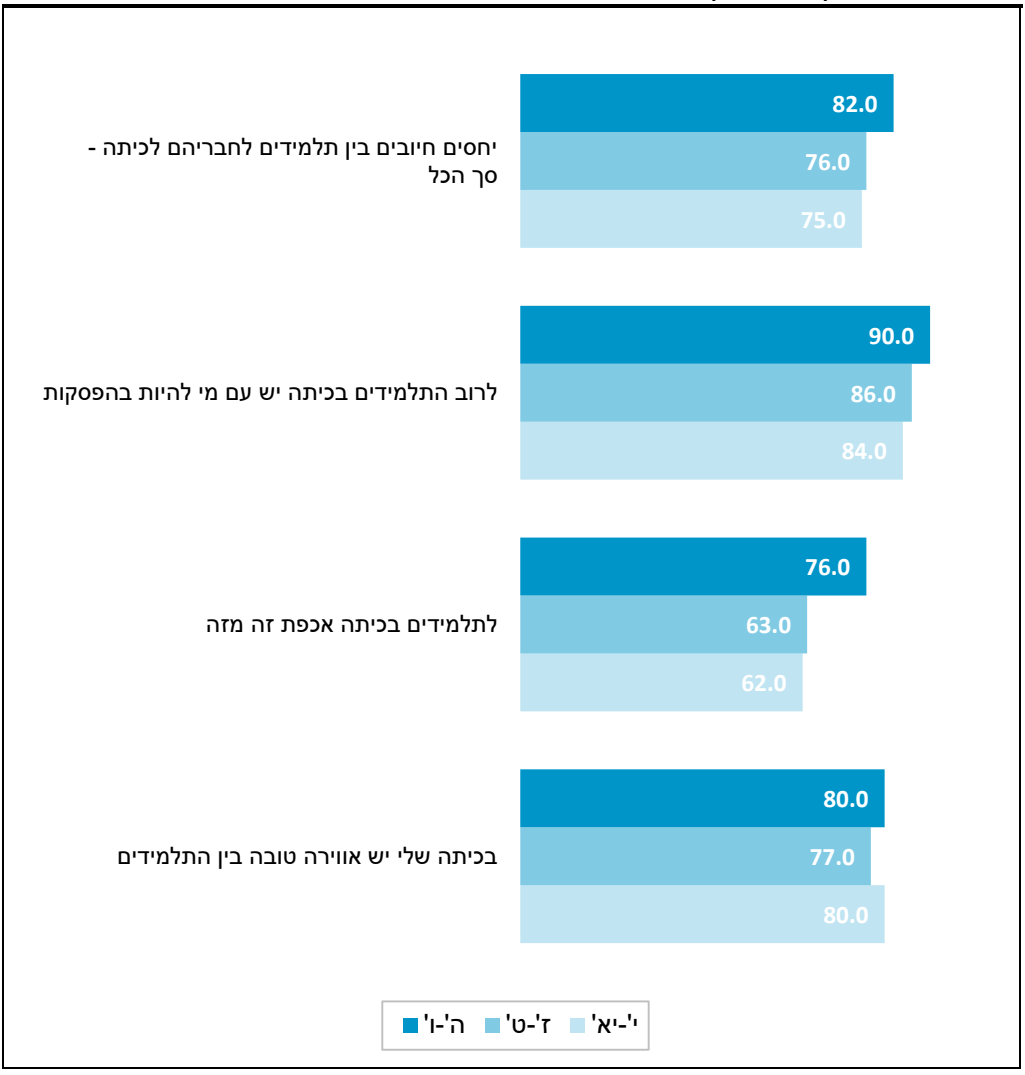

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית.

* האחוזים הם של העונים בחיוב על כל אחד מההיגדים המצוינים בלוח.

בכל ההיגדים (למעט ההיגד "בכיתה שלי יש אווירה טובה בין התלמידים"), שיעור תלמידי כיתות ה'-ו' שענו בחיוב גבוה משמעותית משיעור תלמידי ז'-יא' שענו בחיוב.

לוח 5.9: **שיעור התלמידים שהעידו על יחסי קרבה ואכפתיות בין מורים לתלמידים, לפי מגזר וכיתה / תשס"ט (2008/09), תש"ע (2009/10), תש"פ (2019/20)**

היגד	מגזר**	כיתה		
		ה'-ו'	ז'-ט'	י'-יא'
תשס"ט	**סך הכל**	**60.0**	**41.0**	**-**
תש"ע	**סך הכל**	**63.0**	**43.0**	**37.0**
תשע"ה	**סך הכל**	**71.0**	**49.0**	**45.0**
תש"פ	**סך הכל**	**72.0**	**49.0**	**47.0**
יחסי קרבה ואכפתיות בין המורים לתלמידים - סך הכל	חינוך עברי	69.0	44.0	43.0
	חינוך ערבי	82.0	65.0	55.0
יש לי יחסים קרובים וטובים עם רוב המורים שלי	**סך הכל**	**82.0**	**66.0**	**69.0**
	חינוך עברי	78.0	59.0	62.0
	חינוך ערבי	91.0	85.0	84.0
כשעצוב לי או כשרע לי, אני מרגיש נוח לדבר על זה עם מישהו מהמורים שלי	**סך הכל**	**61.0**	**35.0**	**33.0**
	חינוך עברי	53.0	28.0	29.0
	חינוך ערבי	81.0	56.0	42.0
לרוב המורים אכפת ממני ומה שקורה לי, ולא רק בקשר ללימודים	**סך הכל**	**74.0**	**49.0**	**43.0**
	חינוך עברי	73.0	45.0	43.0
	חינוך ערבי	75.0	58.0	44.0
לרוב המורים חשוב מאוד לדעת איך אני מרגיש בבית הספר ובכלל	**סך הכל**	**74.0**	**47.0**	**41.0**
	חינוך עברי	71.0	42.0	38.0
	חינוך ערבי	81.0	62.0	50.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית.

* האחוזים הם של העונים בחיוב על כל אחד מההיגדים המצוינים בלוח.
** חינוך עברי-תלמידים בבתי ספר דוברי עברית, חינוך ערבי-תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

בתש"פ, אחוז גבוה יותר של תלמידים בחינוך הערבי דווחו על יחסי קרבה ואכפתיות בינם לבין המורים בכל שכבות הגיל ובכל ההיגדים.
תלמידי כתות ה'-ו' דיווחו על יחסי קרבה ואכפתיות בינם לבין המורים יותר מתלמידי השכבות הגבוהות. ההיגד "יש לי יחסים קרובים וטובים עם רוב המורים שלי" זכה להסכמה הגבוהה ביותר בכל שכבות הגיל (82% בכיתות ה'-ו'; 66% בכיתות ז'-ט'; 69% בכיתות י'-יא'). לעומת זאת, ההיגד "כשעצוב לי או כשרע לי, אני מרגיש נוח לדבר על זה עם מישהו מהמורים שלי" זכה להסכמה הנמוכה ביותר בכל שכבות הגיל (61% בכיתות ה'-ו'; 35% בכיתות ז'-ט'; 33% בכיתות י'-יא'). ביחס לשנים קודמות ניכרת עלייה הדרגתית בשיעור התחושות החיוביות של התלמידים.

לוח 5.10: **שיעור* התלמידים שהעידו על התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה, לפי מגזר וכיתה / תשס"ט (2008/09) – תש"פ (2019/20)**

היגד	מגזר**	כיתה		
		ה'-ו'	ז'-ט'	י'-יא'
תשס"ט	**סך הכל**	**36.0**	**29.0**	**-**
תש"ע	**סך הכל**	**38.0**	**28.0**	**32.0**
תשע"ה	**סך הכל**	**45.0**	**36.0**	**38.0**
תש"פ התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה - סך הכל	**סך הכל**	**50.0**	**38.0**	**44.0**
	חינוך עברי	45.0	34.0	40.0
	חינוך ערבי	62.0	50.0	53.0
לעיתים רחוקות התלמידים עושים רעש ובלגן בכיתה ומפריעים ללמוד	**סך הכל**	**38.0**	**27.0**	**32.0**
	חינוך עברי	34.0	24.0	29.0
	חינוך ערבי	50.0	37.0	39.0
התלמידים לא מתחצפים למורים	**סך הכל**	**49.0**	**36.0**	**42.0**
	חינוך עברי	43.0	30.0	36.0
	חינוך ערבי	65.0	54.0	56.0
התלמידים בכיתה שלי מתייחסים בכבוד למורים	**סך הכל**	**70.0**	**56.0**	**63.0**
	חינוך עברי	66.0	53.0	61.0
	חינוך ערבי	79.0	66.0	70.0
המורים לא צריכים לחכות הרבה זמן בתחילת השיעור עד שהתלמידים מפסיקים להרעיש	**סך הכל**	**43.0**	**32.0**	**39.0**
	חינוך עברי	38.0	29.0	36.0
	חינוך ערבי	55.0	42.0	46.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית.

* האחוזים הם של העונים בחיוב על כל אחד מההיגדים המצוינים בלוח.
** חינוך עברי-תלמידים בבתי ספר דוברי עברית, חינוך ערבי-תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

בתש"פ, שיעור התלמידים בבתי ספר דוברי ערבית שדיווחו על התנהגות נאותה היה גבוה יותר משיעור התלמידים בבתי ספר דוברי עברית בכל שכבות הגיל, ושיעור התלמידים בכיתות ה-ו שדיווחו על התנהגות נאותה היה גבוה יותר משתי הקבוצות האחרות (ז'-ט'; י'-יא').

ההיגד "התלמידים בכיתה שלי מתייחסים בכבוד למורים" זכה להסכמה הגבוהה ביותר (70% בכיתות ה'-ו'; 56% בכיתות ז'-ט'; 63% בכיתות י'-יא'). ביחס לשנים קודמות ניכרת עלייה הדרגתית בשיעור התלמידים המדווחים על התנהגות נאותה.

.

שימוש באינטרנט לצורכי למידה (לוח 5.11)

לוח 5.12: **שימוש במחשב לצורכי למידה והיבחנות*, לפי מגזר וכיתה / תש"פ (2019/20)**

היגד	מגזר*	כיתה		
		ה'-ו'	ז'-ט'	י'-יא'
שימוש במחשב לצורכי למידה והיבחנות-סך הכל	**סך הכל**	**62.0**	**51.0**	**52.0**
	חינוך עברי	59.0	49.0	52.0
	חינוך ערבי	72.0	58.0	52.0
אתה מבצע משימות של חיפוש מידע באינטרנט	**סך הכל**	**71.0**	**70.0**	**71.0**
	חינוך עברי	70.0	70.0	75.0
	חינוך ערבי	79.0	69.0	62.0
אתה מבצע משימות של עיבוד מידע והצגתו באמצעות המחשב (למשל: וורד, אקסל, הכנת מצגת וכד')	**סך הכל**	**63.0**	**55.0**	**56.0**
	חינוך עברי	61.0	54.0	58.0
	חינוך ערבי	68.0	56.0	52.0
אתה מבצע משימות של לימוד ותרגול באמצעות המחשב באתרים לימודיים (הכוונה למשל לפתרון תרגילים במתמטיקה או באנגלית או במקצוע אחר באמצעות מחשב)	**סך הכל**	**68.0**	**48.0**	**49.0**
	חינוך עברי	65.0	44.0	48.0
	חינוך ערבי	77.0	58.0	50.0
אתה מבצע משימות של היבחנות במחשב	**סך הכל**	**45.0**	**32.0**	**32.0**
	חינוך עברי	39.0	26.0	27.0
	חינוך ערבי	62.0	48.0	42.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית.

*המדד המסכם הוא הממוצע של שיעורי המדווחים על ההיגדים השונים בנושא, והוא נע בין 0 ל-100. התלמידים התבקשו לדווח באיזו תדירות הם מבצעים את כל אחת מן הפעילויות המתוארות בהיגדים. לתלמידים ניתנה אפשרות לבחור מתוך ארבע אפשרויות תשובה: (0) "אף פעם או כמעט אף פעם"; (1) "פעם בכמה חודשים"; (2) "פעם או פעמיים בחודש"; (3) "לפחות פעם בשבוע". לצורכי הדיווח על הממצאים סווגו המשיבים שציינו את שני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (פעם או פעמיים בחודש או לפחות פעם בשבוע) כמדווחים על האירוע. ** חינוך עברי-תלמידים בבתי ספר דוברי עברית, חינוך ערבי-תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

כמחצית מהתלמידים דיווחו על שימוש במחשב לצורכי למידה והיבחנות, כשהשימוש השכיח ביותר הוא לצורכי חיפוש מידע באינטרנט.

בכיתות הנמוכות (ה'-ו') שיעור המדווחים על שימוש במחשב לצורכי למידה והיבחנות בכל המשימות גבוה יותר בחינוך הערבי (72%) מאשר בחינוך העברי (59%). ביחס להיבחנות באמצעות מחשב שיעור התלמידים בחינוך הערבי גבוה יותר בכל קבוצות הגיל. לעומת זאת שיעור הדיווח על שימוש במחשב למשימות אחרות (חיפוש מידע ועיבודו) בקבוצות הגיל הבוגרות יותר גבוה יותר בחינוך העברי.

אלימות ותחושת מוגנות בבית הספר
(לוחות 5.12-5.13)

לוח 5.12: **שיעור* המעורבות של תלמידים באירועי אלימות, לפי סוג האלימות, מגזר וכיתה / תשס"ט (2008/09) – תש"פ (2019/20)**

היגד	מגזר**	כיתה		
		ה'-ו'	ז'-ט'	י'-י"א
תשס"ט	**סך הכל***	**17.0**	**11.0**	**-**
תש"ע	**סך הכל***	**15.0**	**11.0**	**6.0**
תשע"ה	**סך הכל***	**11.0**	**9.0**	**7.0**
תש"פ מעורבות באירועי אלימות - סך הכל	**סך הכל***	**10.0**	**8.0**	**6.0**
	חינוך עברי	10.0	8.0	5.0
	חינוך ערבי	9.0	8.0	8.0
אלימות מתונה/קשה (תש"פ)				
בחודש האחרון אחד התלמידים השתמש במקל, באבן, בכיסא או בחפץ אחר כדי לפגוע בי	**סך הכל**	**5.0**	**4.0**	**4.0**
	חינוך עברי	5.0	4.0	3.0
	חינוך ערבי	5.0	5.0	6.0
בחודש האחרון מישהו מהתלמידים נתן לי מכות חזקות	**סך הכל**	**7.0**	**4.0**	**4.0**
	חינוך עברי	8.0	5.0	3.0
	חינוך ערבי	5.0	4.0	5.0
בחודש האחרון מישהו מהתלמידים סחט ממני באיומים כסף, אוכל או דברי ערך	**סך הכל**	**2.0**	**2.0**	**3.0**
	חינוך עברי	1.0	1.0	2.0
	חינוך ערבי	3.0	4.0	6.0
בחודש האחרון מישהו מהתלמידים דחף אותי	**סך הכל**	**26.0**	**21.0**	**12.0**
	חינוך עברי	28.0	23.0	21.0
	חינוך ערבי	19.0	15.0	11.0
בחודש האחרון קיבלתי מכה או בעיטה או אגרוף מאחד התלמידים שרצה לפגוע בי	**סך הכל**	**16.0**	**11.0**	**6.0**
	חינוך עברי	17.0	12.0	6.0
	חינוך ערבי	13.0	9.0	7.0
בחודש האחרון אחד התלמידים איים שיפגע בי בבית הספר או אחרי הלימודים	**סך הכל**	**7.0**	**5.0**	**4.0**
	חינוך עברי	6.0	4.0	3.0
	חינוך ערבי	9.0	6.0	6.0

לוח 5.12: **שיעור המעורבות של תלמידים באירועי אלימות, לפי סוג האלימות, מגזר וכיתה / תשס"ט (2008/09) – תש"פ (2019/20)** (המשך)

היגד	מגזר**	כיתה		
		ה'-ו'	ז'-ט'	י'-י"א
אלימות מילולית (תש"פ)				
בחודש האחרון מישהו מהתלמידים קילל אותי בכוונה לפגוע בי	**סך הכל**	**23.0**	**20.0**	**12.0**
	חינוך עברי	27.0	23.0	12.0
	חינוך ערבי	13.0	13.0	11.0
בחודש האחרון מישהו מהתלמידים לעג לי בגלל צבע העור, המוצא או הדת שלי	**סך הכל**	**7.0**	**10.0**	**8.0**
	חינוך עברי	7.0	12.0	8.0
	חינוך ערבי	6.0	7.0	7.0
אלימות חברתית (תש"פ)				
בחודש האחרון אחד התלמידים ניסה לשכנע תלמידים אחרים לא לדבר איתי או לא להיות חברים שלי	**סך הכל**	**10.0**	**9.0**	**6.0**
	חינוך עברי	9.0	8.0	5.0
	חינוך ערבי	14.0	12.0	10.0
בחודש האחרון אחד התלמידים הפיץ עליי שמועות לא נכונות כדי לפגוע בי, למשל באינטרנט או ברכילות מאחורי הגב	**סך הכל**	**10.0**	**12.0**	**10.0**
	חינוך עברי	11.0	13.0	9.0
	חינוך ערבי	6.0	11.0	12.0
בחודש האחרון הטילו עלי חרם: קבוצת תלמידים לא רצתה לדבר או לשחק איתי	**סך הכל**	**4.0**	**3.0**	**3.0**
	חינוך עברי	2.0	2.0	2.0
	חינוך ערבי	9.0	7.0	7.0
מעשי בריונות וחבורות אלימות (תש"פ)				
בחודש האחרון תלמידים מבית הספר שברו או הרסו ציוד של בית הספר	**סך הכל**	**26.0**	**39.0**	**34.0**
	חינוך עברי	28.0	42.0	38.0
	חינוך ערבי	18.0	29.0	24.0
בחודש האחרון תלמידים מבית הספר גנבו לי חפצים אישיים או ציוד	**סך הכל**	**10.0**	**13.0**	**10.0**
	חינוך עברי	11.0	15.0	10.0
	חינוך ערבי	8.0	10.0	10.0
בחודש האחרון בבית הספר יש חבורות של תלמידים אלימים המציקים לתלמידים אחרים ופוגעים בהם	**סך הכל**	**19.0**	**24.0**	**19.0**
	חינוך עברי	16.0	21.0	15.0
	חינוך ערבי	26.0	32.0	29.0

לוח 5.12: **שיעור המעורבות של תלמידים באירועי אלימות, לפי סוג האלימות, מגזר וכיתה / תשס"ט (2008/09) – תש"פ (2019/20)** (המשך)

היגד	מגזר**	כיתה		
		ה'-ו'	ז'-ט'	י'-י"א
אלימות דיגיטלית (תש"פ)				
סך הכל	**סך הכל**	**3.0**	**4.0**	**4.0**
בחודש האחרון מישהו מהתלמידים הפיץ תמונה שלי ברשתות החברתיות באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון במטרה לפגוע בי	**סך הכל**	**2.0**	**3.0**	**4.0**
	חינוך עברי	1.0	3.0	3.0
	חינוך ערבי	2.0	4.0	6.0
בחודש האחרון ספגתי קללות או עלבונות ברשתות החברתיות (באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון כגון ווטסאפ, פייסבוק וכו')	**סך הכל**	**2.0**	**3.0**	**3.0**
	חינוך עברי	2.0	3.0	2.0
	חינוך ערבי	3.0	4.0	6.0
בחודש האחרון מישהו הפיץ עלי שמועות ברשתות החברתיות באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון (כגון ווטסאפ, פייסבוק וכו') במטרה לפגוע בי	**סך הכל**	**2.0**	**3.0**	**4.0**
	חינוך עברי	2.0	3.0	3.0
	חינוך ערבי	2.0	4.0	6.0
בחודש האחרון מישהו הפיץ ברשתות החברתיות באינטרנט או בסלולר/ סמארטפון (כגון ווטסאפ, פייסבוק וכו') קריאה להחרים אותי או לא להיות חבר שלי	**סך הכל**	**8.0**	**8.0**	**6.0**
	חינוך עברי	8.0	8.0	5.0
	חינוך ערבי	8.0	8.0	8.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית.

* האחוזים הם של העונים בחיוב על כל אחד מההיגדים המצוינים בלוח.
** חינוך עברי-תלמידים בבתי ספר דוברי עברית, חינוך ערבי-תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

בעשור האחרון הסתמנה ירידה מ-17% ל-10% בשיעור תלמידי כיתות ה'-ו' שדיווחו על מעורבות באלימות.

אירועי אלימות שלגביהם שיעור התלמידים שענו בחיוב היה גבוה יותר בחינוך העברי: שבירה והרס ציוד בית ספר, קללות בכוונה לפגוע, דחיפות מצד תלמיד אחר.

אירועי אלימות שלגביהם שיעור התלמידים שענו בחיוב היה גבוה יותר בחינוך הערבי: חבורות של תלמידים אלימים המציקים לתלמידים אחרים ופוגעים בהם.

לוח 5.13: **שיעור התלמידים שדיווחו* על פגיעה של מורים בהם, לפי כיתה וסוג פגיעה / תשס"ט – תש"פ***

שנת מיצ"ב	כיתה	סוג פגיעה	
		בחודש האחרון מישהו מהמורים לעג לי, העליב אותי או השפיל אותי במילים	בחודש האחרון מישהו מהמורים תפס אותי ודחף אותי או הכה אותי בכוונה
תש"ע	ה'-ו'	16.0	7.0
	ז'-ט'	22.0	7.0
	י'-יא'	19.0	4.0
תשע"א	ה'-ו'	17.0	7.0
	ז'-ט'	24.0	9.0
	י'-יא'	22.0	7.0
תשע"ב	ה'-ו'	14.0	6.0
	ז'-ט'	21.0	7.0
	י'-יא'	18.0	5.0
תשע"ג	ה'-ו'	14.0	6.0
	ז'-ט'	21.0	7.0
	י'-יא'	18.0	6.0
תשע"ד	ה'-ו'	14.0	6.0
	ז'-ט'	22.0	8.0
	י'-יא'	21.0	7.0
תשע"ה	ה'-ו'	14.0	4.0
	ז'-ט'	20.0	7.0
	י'-יא'	21.0	6.0
תשע"ו	ה'-ו'	14.0	4.0
	ז'-ט'	21.0	7.0
	י'-יא'	21.0	7.0
תשע"ז	ה'-ו'	12.0	4.0
	ז'-ט'	20.0	6.0
	י'-יא'	20.0	6.0
תשע"ח	ה'-ו'	11.0	3.0
	ז'-ט'	17.0	5.0
	י'-יא'	17.0	5.0
תש"פ	ה'-ו'	12.0	3.0
	ז'-ט'	19.0	5.0
	י'-יא'	18.0	4.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית. *האחוזים הם של התלמידים שענו בחיוב על ההיגד המופיע בלוח.

בין השנים תש"ע-תש"פ ירד במעט אחוז התלמידים שדיווחו כי "מישהו מהמורים שלעג לי, העליב אותי או השפיל אותי במילים" וירד במעט אחוז התלמידים שדיווחו כי "מורה שתפס אותי ודחף אותי או הכה אותי בכוונה" בכל שכבות הגיל. אחוז התלמידים שדיווחו על פגיעות מצד המורים גבוה יותר בחינוך העל-יסודי מאשר בחינוך היסודי.

תלמידים שהתקבלה החלטה להרחיקם מבית הספר (לוחות 5.14-5.15 ותרשימים 5ד'-5ה')

לוח 5.14: **התפלגות התלמידים שהורחקו לצמיתות מבית הספר, לפי מגדר, פיקוח, כיתה ומגזר / תשע"ב (2011/12) – תשפ"א (2020/21)**

	שנה	מספרים	אחוזים
סך הכל	**תשע"ב**	**131**	**100.0**
	תשע"ג	**134**	**100.0**
	תשע"ד	**117**	**100.0**
	תשע"ה	**120**	**100.0**
	תשע"ו	**98**	**100.0**
	תשע"ז	**88**	**100.0**
	תשע"ח	**123**	**100.0**
	תשפ"א	**44**	**100.0**
מגדר	בנים	28	63
	בנות	16	36
פיקוח	ממלכתי	24	55
	ממלכתי דתי	-	-
	חרדי	20	45
שלב חינוך	יסודי	4	9
	חטיבת ביניים	11	25
	חטיבה עליונה	16	37
	שש שנתי	13	29

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, שירות פסיכולוגי ייעוצי, שנים שונות.

בשנת תשפ"א הורחקו לצמיתות מבית הספר 44 תלמידים. כ-63% מהתלמידים שהורחקו היו בנים, רובם למדו בחינוך הממלכתי ובחינוך העל יסודי.

לוח 5.15: **נסיבות ההרחקה של תלמידים שהורחקו לצמיתות מבית הספר במספרים/ תשפ"א (2020/21)**

נסיבות ההרחקה	מספרים	אחוזים
סך הכל	**44**	**100.0**
הפרות משמעת חמורות ואי קבלת סמכות	20	46
מעורבות במעשי אלימות חמורה	11	25
אלימות כלפי הצוות החינוכי	4	9
מעורבות באלימות מינית	1	2
בעיות חמורות של ביקור סדיר	8	18

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, שירות פסיכולוגי ייעוצי, שנים שונות.

נסיבות ההרחקה השכיחות הן **הפרות משמעת חמורות ואי קבלת סמכות** (46%) ואח"כ מעורבות במעשי אלימות חמורים (25%).

תרשים 5ד': **התפלגות הגשת ערעורים של תלמידים שהורחקו לצמיתות מבית הספר, לפי שנה (מספרים ואחוזים מכלל ההרחקות לצמיתות) / תשע"ב (2011/12) - תשפ"א (2020/21)**

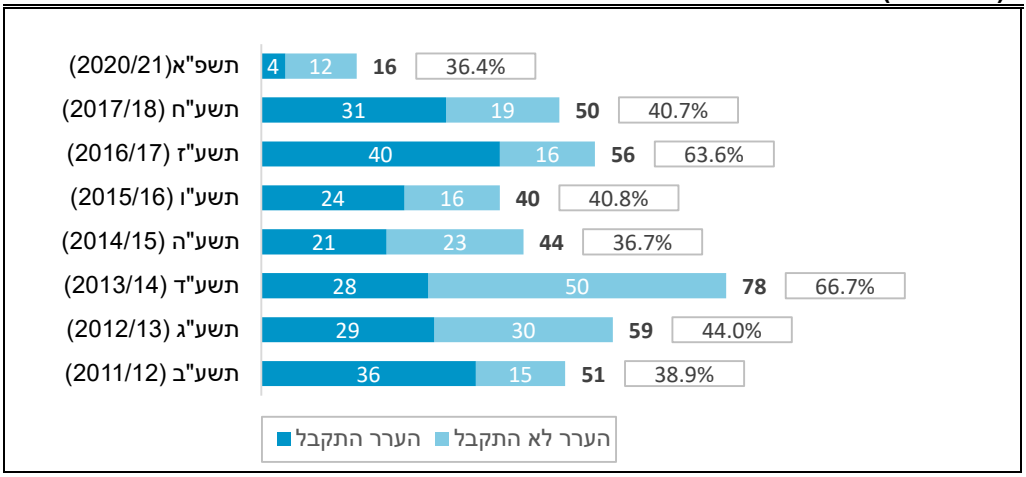

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, שירות פסיכולוגי ייעוצי, שנים שונות.

הערה: ברוב המקרים שבהם נדחה הערעור מדובר בתלמידים שנעשו לגביהם נסיונות רבים מצד בית הספר ולא חל שיפור ברמת הסתגלותם ולכן הופנו למסגרת חלופית.

בתשפ"א הוגשו 16 ערעורים על הרחקה לצמיתות, מתוכם 4 התקבלו והתלמידים שבו ללמוד במוסד שממנו הורחקו ולא הורחקו בפועל.

תרשים 5ה': **מספר התלמידים שהורחקו לאלתר* מבית הספר, לפי שנה / תשע"ב (2011/12) - תשפ"א (2020/21)**

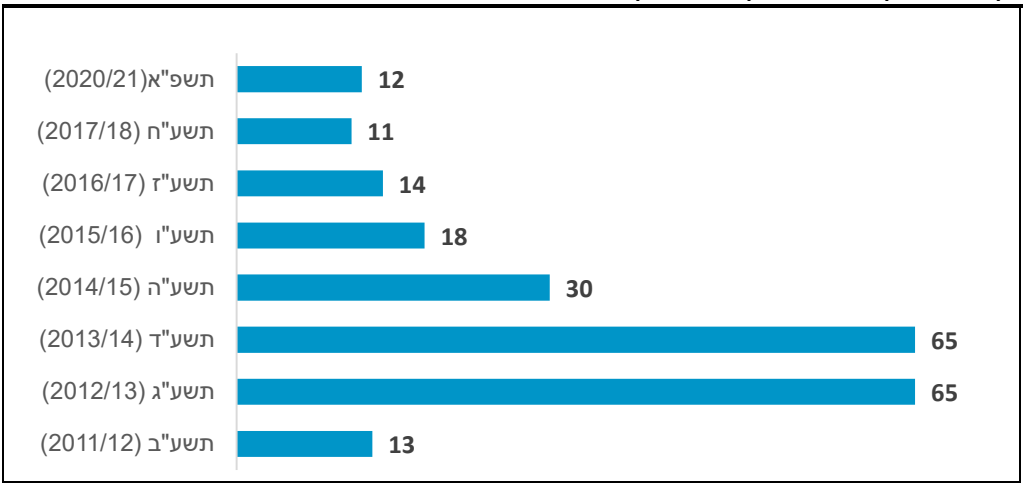

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, שירות פסיכולוגי ייעוצי, שנים שונות.

* הנסיבות בהן בוצעה הרחקה לאלתר הן אלימות חמורה, בעיות התנהגות ואי קבלת סמכות באופן חריג וחוזר.

בתשפ"א הורחקו לאלתר (באופן מיידי) מספר תלמידים דומה לזה שהורחקו לאלתר בשנים תשע"ז-תשע"ח.

תלמידים בטיפול קציני ביקור סדיר ונשירת תלמידים ממערכת החינוך (תרשימים 5ו'-5ח' ולוחות 5.16-5.22)

בחלק זה מוצגים נתונים על תלמידים בטיפול קציני ביקור סדיר, שתפקידם להבטיח את ביקורם הסדיר של תלמידים בגני ילדים ובבתי הספר ואת מניעת נשירתם, וכן נתונים על נשירה ממערכת חינוך. במונח "נשירה" כלולים תלמידים שנשרו מבתי-הספר הנתונים בפיקוחו של משרד החינוך. לא כל הנושרים מסיימים בכך את לימודיהם. יש מהם הממשיכים במסגרות שאינן בפיקוח משרד החינוך, כגון בתי-ספר ששייכים למשרד הדתות, למשרד המשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים או למשרד הביטחון, ובתי-ספר במזרח ירושלים. משהתקבלו נתונים מלאים יותר עודכנו ותוקנו נתוני השנים הקודמות. באשר לנתוני הנשירה של חרדים ממוסדות בפיקוח משרד החינוך יש לציין, כי לרוב מדובר בעזיבה בכיתה יא' לשם מעבר לישיבה.

תרשים 5ו': **התפלגות התלמידים בטיפול קציני ביקור סדיר (קב"סים), לפי שנה (מספר ואחוז מכלל התלמידים) / תשע"ח (2017/18) – תשפ"א (2020/21)**

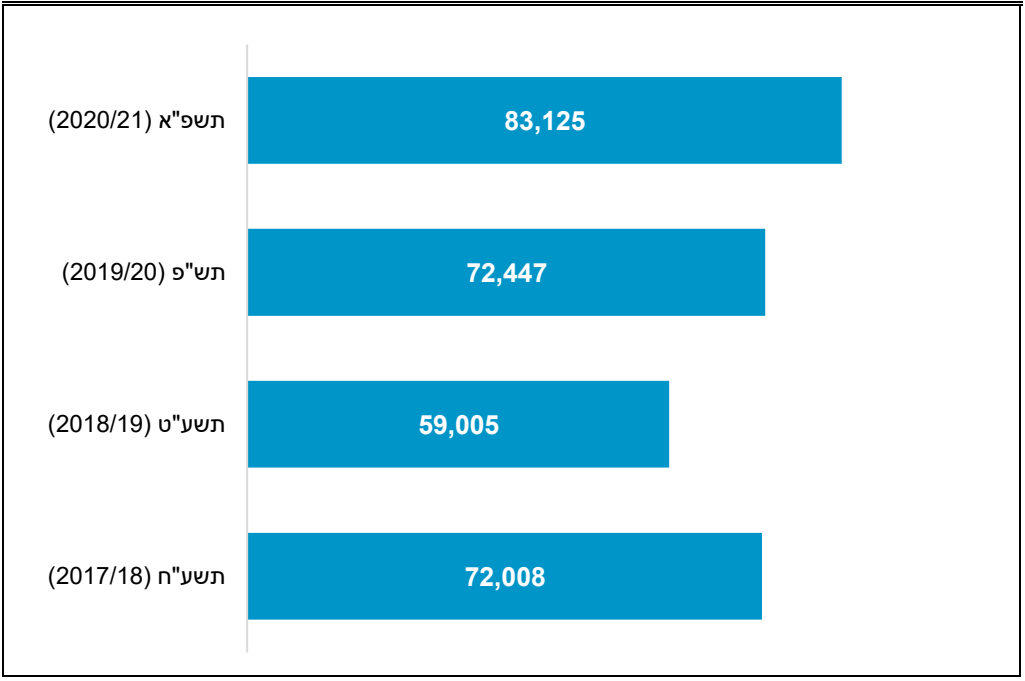

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, אגף חינוך ילדים ונוער בסיכון, שנים שונות.

על פי דיווח משרד החינוך, בין השנים תשע"ט-תשפ"א, עלה מספר התלמידים בטיפול קציני ביקור סדיר בכ-41% (מ-59,005 תלמידים בתשע"ט ל-83,125 תלמידים בתשפ"א).
כחלק מעלייה זו, בין השנים תש"פ-תשפ"א, עלה מספר התלמידים בכ-15%.

לוח 5.16: **התפלגות התלמידים המטופלים בידי קציני ביקור סדיר (קב"סים), לפי מאפיינים שונים / תשפ"א (2020/21)**

מאפיין		מספרים	אחוזים מסך התלמידים המטופלים
	סך הכל	83,125	100.0
מגדר	בנים	50,282	60.5
	בנות	32,843	39.5
שלב חינוך*	גני ילדים	1,856	2.2
	יסודי	27,575	33.2
	חטיבת ביניים	19,479	23.4
	חטיבה עליונה	31,928	38.4
פיקוח*	ממלכתי	59,986	72.1
	ממלכתי-דתי	11,463	13.8
	חרדי	10,567	12.7
קבוצת אוכלוסייה	יהודי	53,280	64.1
	ערבי	22,555	27.1
	דרוזי	2,069	2.5
	ארמני	17	0.0
	צ'רקסי	6	0.0
	אחר	5198	6.3
יבשת/ארץ מוצא	ישראל	76,119	91.6
	חו"ל (עולים)	7,006	8.4
	מזה: בריה"מ לשעבר	1,445	1.7
	אתיופיה	3,222	3.9
	אחר	2,339	2.8

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, אגף חינוך ילדים ונוער בסיכון, 2021. * בקטגוריות אלו חלק מהנתונים מוזנים כ-'חסר' ולכן סך הפריטים לא מסתכם ל-100%.

שיעור הבנים שטופלו אצל קציני ביקור סדיר היה גדול פי 1.5 משיעור הבנות. בתשפ"א, רוב התלמידים שטופלו בידי קציני ביקור סדיר למדו בחטיבת העליונה (כ-38%) או ביסודי (כ-33%), רובם למדו בחינוך הממלכתי (כ-72%), בחינוך היהודי (כ-64%) והיו ילידי ישראל (כ-92%).

בחלק זה מוצגים נתונים על נשירה ממערכת החינוך. במונח "נשירה" כלולים תלמידים שנשרו מבתי הספר הנתונים בפיקוחו של משרד החינוך. לא כל הנושרים מסיימים בכך את לימודיהם. יש מהם הממשיכים במסגרות שאינן בפיקוח משרד החינוך, כגון בתי-ספר ששייכים למשרד הדתות, למשרד המשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים או למשרד הביטחון. באשר לנתוני הנשירה של חרדים ממוסדות בפיקוח משרד החינוך יש לציין, כי לרוב מדובר בעזיבה בכיתה יא' לשם מעבר לישיבה.

תרשימים 5ז'-5ח' ולוח 5.17 מציגים נתונים על **נשירה נטו** – לא כולל תלמידים שעברו ללמוד במוסדות חלופיים בפיקוח משרד החינוך. לוחות 5.18-5.22 מציגים נתונים אודות **נשירה ברוטו** – כולל מעבר למסגרות חלופיות ותלמידים שעזבו ושוהים בחו"ל. הנתונים מתייחסים לעוזבים את המסגרת במעבר בין שנת לימודים אחת לבאה. יש להבחין בין נתונים אלה לבין נתונים על שיעורי הלמידה מתוך קבוצת הגיל, שהופיעו בסעיפים קודמים בפרק זה, המייצגים שיעורי למידה (ונשירה) מצטברים).

תרשים 5ז': **שיעור (לאלף) של התלמידים שנשרו מבתי הספר בפיקוחו של משרד החינוך* לפי גיל וזרם חינוכי / במהלך שנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ (2019/20)**

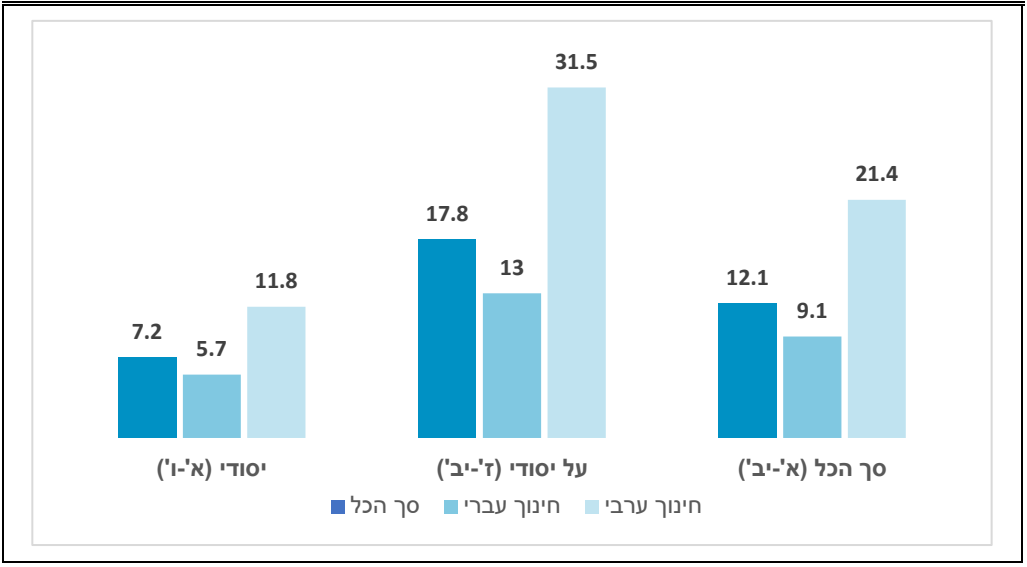

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבוד מיוחד, 2020.

* נשירה נטו - לא כולל תלמידים שעברו ללמוד במוסדות חלופיים בפיקוח משרד החינוך.

במהלך שנת הלימודים תשע"ט ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ כ-12 לאלף מהתלמידים נשרו ממסגרות בפיקוח משרד החינוך ולא השתלבו במוסדות אלה בשנת הלימודים הבאה (חלקם השתלבו במסגרות בפיקוח אחר או במסגרות לא מוכרות). עיקר הנשירה הוא בחינוך העל-יסודי. שיעור התלמידים שנשרו היה גבוה יותר בחינוך הערבי, בכל שכבות הגיל.

לוח 5.17: **התפלגות התלמידים שנשרו מבתי הספר בפיקוחו של משרד החינוך* במהלך שנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי כיתה (מספרים ואחוז מכלל התלמידים ביישוב**)**

יישוב	סך הכל א'-יב'		א'-ו'		ז'-יב'	
	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז
סך הכל ארצי	21,812	1.2	6,868	0.7	14,945	1.8
חינוך עברי- סך הכל	12,307	0.9	4,176	0.6	8,131	1.3
חינוך ערבי - סך הכל	9,505	2.1	2,691	1.2	6,814	3.2
עיריות						
ירושלים	**7,554**	**3.9**	**2,992**	**2.9**	**4,562**	**5.0**
תל אביב- יפו	**748**	**1.3**	**418**	**1.3**	**330**	**1.3**
חיפה	**339**	**0.8**	**92**	**0.4**	**247**	**1.3**
אום אל-פחם	89	0.6	12	0.2	77	1.1
אופקים	37	0.6	-	-	-	-
אור יהודה	26	0.4	-	-	-	-
אור עקיבא	18	0.6	6	0.4	12	0.8
אילת	106	1.2	28	0.6	78	1.8
אלעד	136	0.8	25	0.3	111	1.4
אריאל	35	1.2	8	0.5	27	2.1
אשדוד	317	0.7	59	0.3	258	1.2
אשקלון	160	0.7	39	0.3	121	1.1
באקה אל- גרביה	33	0.5	5	0.1	28	0.8
באר שבע	222	0.7	8	0.2	63	1.3
בית שאן	21	0.6	-	-	-	-
בית שמש	584	1.9	217	1.4	367	2.5
ביתר עילית	245	1.2	68	0.6	177	1.9
בני ברק	616	1.2	234	0.9	382	1.7
בת ים	189	1.1	63	0.7	126	1.5
גבעת שמואל	18	0.3	6	0.2	12	0.5
גבעתיים	36	0.5	12	0.3	24	0.7
דימונה	64	1.0	5	0.1	59	1.8
הוד השרון	124	1.0	47	0.7	77	1.4
הרצליה	190	1.3	99	1.3	91	1.4
חדרה	125	0.8	42	0.5	83	1.1
חולון	175	0.6	36	0.2	139	1.0
טבריה	90	1.1	14	0.3	76	2.0

לוח 5.17: **התפלגות התלמידים שנשרו מבתי הספר בפיקוחו של משרד החינוך* במהלך שנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי כיתה (מספרים ושיעור לאלף מכלל התלמידים ביישוב**)** (המשך)

יישוב	סך הכל א'-י"ב'		א'-ו'		ז'-י"ב'	
	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז
עיריות (המשך)						
טייבה	122	1.2	10	0.2	122	2.1
טירה	24	0.4	10	0.4	14	0.5
טירת כרמל	15	0.4	0	0.0	15	1.0
טמרה	25	0.3	5	0.1	20	0.5
יבנה	81	1.0	13	0.3	68	2.0
יהוד	34	0.6	6	0.2	28	1.1
יקנעם עלית	17	0.4	5	0.2	12	0.5
כפר יונה	21	0.4	7	0.3	14	0.6
כפר סבא	95	0.6	36	0.4	59	0.8
כפר קאסם	46	0.8	11	0.4	35	1.1
כרמיאל	66	0.9	12	0.3	54	1.5
לוד	149	1.0	29	0.3	120	1.7
מגדל העמק	52	1.1	3	0.1	49	2.2
מודיעין-מכבים-רעות	105	0.5	57	0.5	48	0.4
מודיעין עילית	279	1.1	84	0.6	195	2.0
מעלה אדומים	27	0.3	4	0.1	23	0.6
מעלות תרשיחא	34	0.8	11	0.5	23	1.2
נהריה	71	0.7	8	0.2	63	1.3
נוף הגליל	67	1.0	15	0.5	52	1.6
נס ציונה	54	0.5	23	0.4	31	0.7
נצרת	138	0.9	8	0.1	130	1.6
נשר	26	0.8	-	-	-	-
נתיבות	79	0.9	6	0.1	73	1.7
נתניה	287	0.8	111	0.6	176	1.0
סח'נין	53	0.7	-	-	-	-
עכו	68	0.8	14	0.3	54	1.3
עפולה	113	1.3	52	1.1	61	1.6
עראבה	40	0.6	0	0.0	40	1.2
ערד	33	0.7	7	0.3	26	1.3
פתח-תקווה	243	0.5	91	0.4	152	0.7
צפת	163	2.0	39	0.9	124	3.3

לוח 5.17: **התפלגות התלמידים שנשרו מבתי הספר בפיקוחו של משרד החינוך* במהלך שנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי כיתה (מספרים ואחוז מכלל התלמידים ביישוב**)** (המשך)

יישוב	סך הכל א'-י"ב'		א'-ו'		ז'-י"ב'	
	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז
עיריות (המשך)						
קלנסווה	46	0.8	11	0.4	35	1.1
קריית אונו	33	0.4	14	0.3	19	0.6
קריית אתא	72	0.8	11	0.2	61	1.4
קריית ביאליק	44	0.7	4	0.1	40	1.5
קריית גת	61	0.6	8	0.1	53	1.1
קריית ים	46	0.9	4	0.1	42	1.7
קריית מוצקין	37	0.6	9	0.3	28	0.9
קריית מלאכי	36	0.8	7	0.3	29	1.4
קריית שמונה	13	0.3	-	-	-	-
ראש העין	49	0.5	12	0.2	37	0.8
ראשון לציון	192	0.5	68	0.4	124	0.7
רהט	455	2.4	73	0.7	382	4.5
רחובות	191	0.7	56	0.4	135	1.2
רמלה	145	1.0	24	0.3	121	1.8
רמת-גן	143	0.7	50	0.5	93	1.0
רמת השרון	81	0.9	30	0.6	51	1.2
רעננה	162	1.2	78	1.1	84	1.2
שדרות	16	0.4	-	-	-	-
שפרעם	87	1.0	-	-	-	-
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)						
אבו סנאן	28	1.0	3	0.2	25	1.8
אבן יהודה	24	0.8	12	0.7	12	0.8
אזור	13	0.7	5	0.4	8	1.0
אכסאל	10	0.3	4	0.2	6	0.3
אעבלין	16	0.5	0	0.0	16	1.1
באר יעקב	37	0.7	16	0.5	21	1.1
בית ג'ן	10	0.4	3	0.3	7	0.6
בנימינה - גבעת עדה	41	1.1	22	1.1	19	1.1
גבעת זאב	50	1.1	12	0.5	38	2.1
ג'דיידה-מכר	44	1.0	-	-	-	-

לוח 5.17: **התפלגות התלמידים שנשרו מבתי הספר בפיקוחו של משרד החינוך* במהלך שנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי כיתה (מספרים ואחוז מכלל התלמידים ביישוב**)** (המשך)

יישוב	סך הכל א'-י"ב'		א'-ו'		ז'-י"ב'	
	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)						
גדרה	32	0.5	8	0.2	24	0.8
גן יבנה	45	0.8	14	0.5	31	1.1
גני תקווה	19	0.5	4	0.2	15	0.8
ג'סר א-זרקה	92	2.4	5	0.3	87	4.6
ג'ת	11	0.4	3	0.2	8	0.6
דאלית אל כרמל	12	0.4	0	0.0	12	0.8
דבורייה	8	0.3	-	-	-	_-
דיר אל אסד	24	0.8	3	0.2	21	1.3
דיר חנא	29	1.3	-	_	-	-
זכרון יעקב	42	0.8	14	0.6	28	1.1
חורה	72	1.3	7	0.2	65	2.7
טורעאן	57	1.7	0	0.0	57	1.4
יפיע	30	0.7	0	0.0	30	1.4
ירכא	15	0.4	-	-	-	-
כאבול	9	0.3	0	0.0	9	0.6
כסייפה	60	1.1	8	0.3	52	2.2
כפר יאסיף	11	0.5	-	-	-	-
כפר כנא	39	0.7	0	0.0	39	1.4
כפר מנדא	44	0.9	-	-	-	-
כפר קרע	15	0.4	5	0.2	10	0.5
לקייה	55	1.2	8	0.3	47	2.3
מבשרת ציון	30	0.7	12	0.6	18	0.9
מג'אר	21	0.4	-	-	-	-
מג'ד אל כרום	12	0.3	-	-	-	-
מג'דל שמס	-	-	-	-	-	-
מזכרת בתיה	13	0.3	5	0.2	8	0.5
מעלה עירון	19	0.5	-	-_	-	-
נחף	24	0.7	4	0.3	20	1.1
עין מאהל	9	0.3	0	0.0	9	0.5
עספיא	16	0.7	4	0.3	12	1.0

לוח 5.17: **התפלגות התלמידים שנשרו מבתי הספר בפיקוחו של משרד החינוך* במהלך שנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי כיתה (מספרים ואחוז מכלל התלמידים ביישוב**)** (המשך)

יישוב	סך הכל א'-י"ב'		א'-ו'		ז'-י"ב'	
	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז	מספרים	אחוז
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)						
ערערה	32	0.7	3	0.1	29	1.2
ערערה בנגב	52	0.9	9	0.3	43	1.6
פוריידיס	10	0.3	-	-	-	-
פרדס חנה-כרכור	83	1.0	24	0.5	59	1.6
קדימה-צורן	28	0.6	19	0.7	9	0.4
קריית טבעון	23	0.8	5	0.3	18	1.3
קריית עקרון	16	0.9	-	-	-	-
ריינה	43	1.2	-	-	-	-
רכסים	24	0.7	4	0.2	20	1.3
שגב שלום	111	3.4	7	0.4	104	6.9
שוהם	20	0.4	10	0.5	10	0.4
תל מונד	21	0.7	11	0.7	10	0.6
תל שבע	110	1.7	14	0.4	96	3.1

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבוד מיוחד, 2020.

* נשירה נטו - לא כולל תלמידים שעברו ללמוד במוסדות חלופיים בפיקוח משרד החינוך.
** יישובים המונים 10,000 תושבים ויותר בלבד.
*** כשמספר המקרים קטן מ-3 באחת מקבוצות הכיתה או בשתיהן, הוסתרו הנתונים לפי כיתה והוצג רק סך כל המקרים.

אחוז הנשירה הארצי, לכיתות א'-י"ב, עומד על 1.2%. יישובים שבהם אחוז הנשירה הוא כפול הממוצע הארצי ויותר, הם: ירושלים (3.9%), שגב שלום (3.4%), רהט (2.4%) וג'סר א-זרקה (2.4%).

תרשים 5ח': **היישובים בהם אחוז הנשירה מבתי הספר בפיקוחו של משרד החינוך* במהלך שנת הלימודים תשע"ט (2018/19) ובמעבר לשנת הלימודים תש"פ (2019/20) היה זהה לשיעור הארצי או גבוה ממנו (1.2%)**

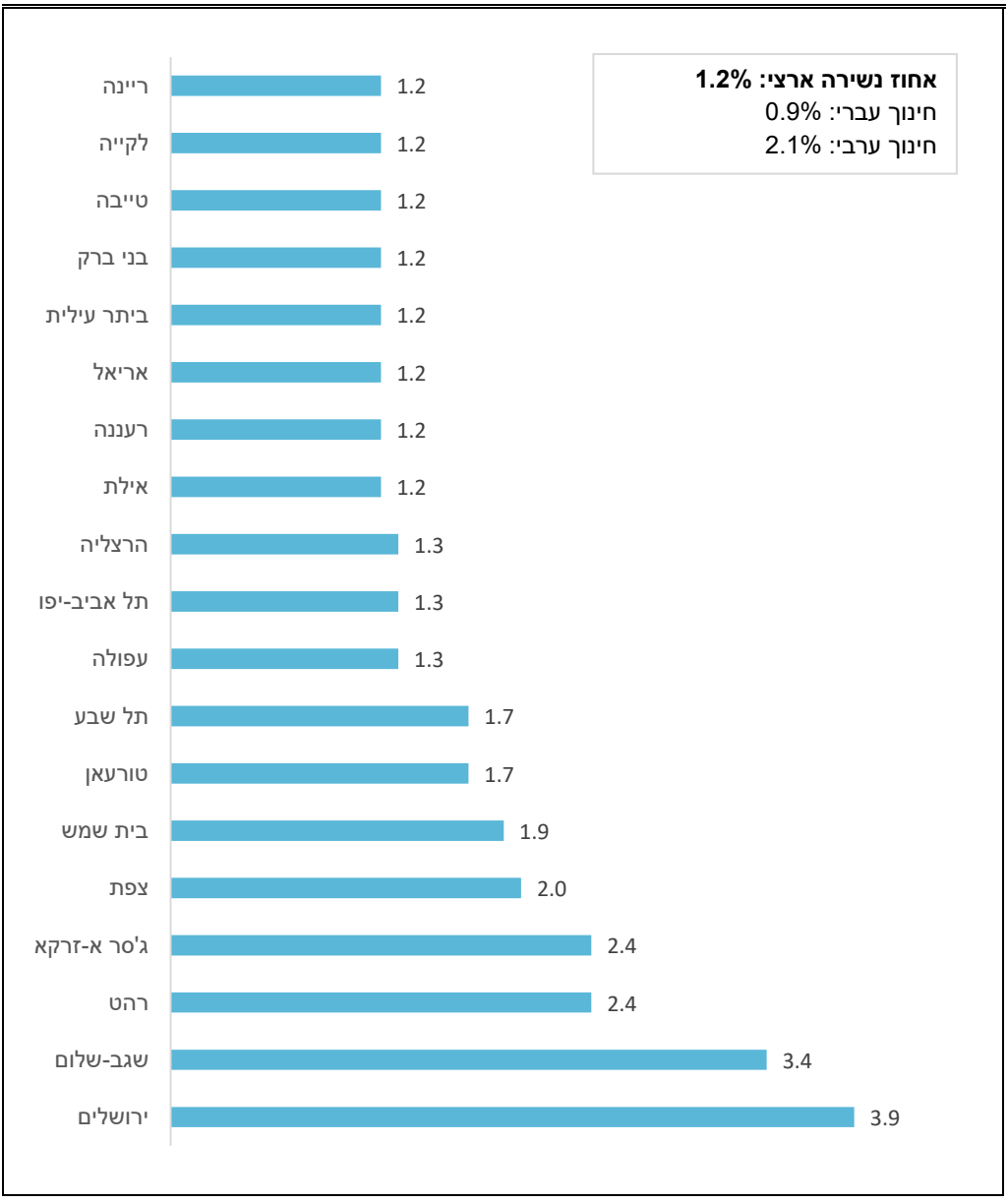

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבוד מיוחד, 2020.

* נשירה נטו - לא כולל תלמידים שעברו ללמוד במוסדות חלופיים.

אחוזי נשירה גבוהים יותר נצפו ביישובים עם אוכלוסייה חרדית וערבית, במיוחד הבדווים בנגב.

לוח 5.18: **התפלגות נשירת תלמידים (ברוטו)* מכיתות ז'-י"ב במגזרים העברי והערבי במהלך שנת הלימודים תש"פ (2019/20) ובמעבר לשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי פיקוח,כיתה, מגדר וותק בארץ**

	סך הכל ז'-י"ב		כיתה ז'		כיתה ח'	
	מספר התלמידים	אחוז הנושרים	סך הכל מספרים	אחוז הנושרים	סך הכל מספרים	אחוז הנושרים
חינוך עברי						
סך הכל	**640,854**	**1.6**	**111,854**	**0.5**	**107,397**	**1.8**
פיקוח						
ממלכתי	381,596	0.9	65,078	0.4	64,227	0.9
ממלכתי- דתי	109,897	0.9	19,575	0.2	19,111	0.9
חרדי	149,361	4.0	27,201	0.8	24,059	5.1
מגדר						
בנים	326,322	2.5	57,416	0.6	54,314	2.4
בנות	314,532	0.8	54,438	0.3	53,083	1.2
ותק בארץ						
ילידי הארץ - סה"כ	597,026	1.5	105,057	0.3	100,721	1.5
ילידי חו"ל - סה"כ	43,828	3.6	6,797	2.1	6,676	6.5
עלו עד 2010	16,761	2.2	1,862	0.9	2,223	1.8
עלו מ-2011	16,485	6.3	2,986	3.4	2,613	1.8
חינוך ערבי						
סך הכל	**214,694**	**2.1**	**36,013**	**0.6**	**36,347**	**1.7**
מגדר						
בנים	107,813	2.8	18,598	0.6	18,640	2.0
בנות	106,881	1.4	17,415	0.7	17,707	1.5

לוח 5.18: **התפלגות נשירת תלמידים (ברוטו)* מכיתות ז'-י"ב במגזרים העברי והערבי במהלך שנת הלימודים תש"פ (2019/20) ובמעבר לשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי פיקוח,כיתה, מגדר וותק בארץ** (המשך)

	כיתה ט'		כיתה י'		כיתה י"א		כיתה י"ב	
	סך הכל מספרים	אחוז הנושרים	סך הכל מספרים	אחוז הנושרים	סך הכל מספרים	אחוז הנושרים	סך הכל מספרים	אחוז הנושרים
חינוך עברי								
סך הכל	**110,148**	**1.2**	**106,096**	**1.3**	**108,358**	**4.2**	**97,001**	**0.7**
פיקוח								
ממלכתי	64,756	1.2	63,018	1.2	64,538	1.4	59,979	0.5
ממלכתי-דתי	19,164	0.9	17,741	1.3	17,868	1.7	16,438	0.4
חרדי	26,228	1.3	25,337	1.7	25,952	13.1	20,584	1.6
מגדר								
בנים	56,202	1.6	54,525	1.7	55,608	7.2	48,257	1.2
בנות	53,946	0.7	51,571	0.9	52,750	1.0	48,744	0.3
ותק בארץ								
ילידי הארץ-סה"כ	102,900	1.0	98,339	1.2	100,436	4.1	89,573	0.7
ילידי חו"ל-סה"כ	7,248	3.0	7,757	3.4	7,922	5.4	7,428	1.3
עלו עד 2010**	2,632	2.1	3,067	1.7	3,446	4.9	3,531	1.2
עלו מ-2011	2,753	5.0	2,902	6.2	2,824	7.4	2,407	1.8
חינוך ערבי								
סך הכל	**36,999**	**4.6**	**34,696**	**2.3**	**36,400**	**2.4**	**34,239**	**0.7**
מגדר								
בנים	19,006	6.2	17,454	3.4	17,644	3.5	16,471	0.9
בנות	17,993	2.9	17,242	1.2	18,756	1.4	17,768	0.5

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021 לוח 4.26.

* נשירה ברוטו (כולל תלמידים שעברו למסגרות לימוד חלופיות).

במעבר לשנת תשפ"א בחינוך החרדי שיעורי הנשירה (ברוטו) היו גבוהים בכיתה ח' (5%) ובכיתה י"א (13.1%). בחינוך העברי נצפו שיעורי נשירה גבוהים בקרב בנים בכיתה י"א (7.2%), ובקרב ילידי חו"ל, בעיקר אלו שעלו מ-2011.

במעבר לשנת תשפ"א בחינוך הערבי: שיעורי נשירה (ברוטו) גבוהים בקרב בנים בכיתה ט' (6.2%), בכיתה י' (3.4%) ובכיתה י"א (3.5%).

לוח 5.19: **שיעור נשירת תלמידים (ברוטו)* מכיתות ז'-י"ב בחינוך העברי, לפי כיתה ופיקוח / בין תשס"ו (2005/06) לתשס"ז (2006/07) עד בין תש"פ (2019/20) לתשפ"א (2020/21)**

שנה	פיקוח	סך הכל ז'-יב'	כיתה					
			ז'	ח'	ט'	י'	יא'	יב'
בין תשס"ו (2005/06) לתשס"ז (2006/07)	**סך הכל**	**2.7**	**0.5**	**2.2**	**3.0**	**3.4**	**5.3**	**1.7**
	ממלכתי	2.1	0.4	1.3	3.2	3.1	3.6	1.1
	ממלכתי-דתי	2.2	0.5	1.4	2.7	3.3	4.5	1.1
	חרדי	5.3	1.2	6.4	2.5	4.3	12.6	5.0
בין תש"ע (2009/10) לתשע"א (2010/11)	**סך הכל**	**2.7**	**0.6**	**2.4**	**2.7**	**3.0**	**5.6**	**1.8**
	ממלכתי	2.0	0.5	1.5	3.0	2.6	3.2	1.1
	ממלכתי-דתי	2.0	0.5	1.3	2.4	2.7	4.1	1.1
	חרדי	5.5	0.9	6.4	2.3	4.4	14.7	5.1
בין תשע"ה (2014/15) לתשע"ו (2015/16)	**סך הכל**	**2.2**	**0.7**	**2.1**	**2.2**	**2.0**	**5.1**	**1.3**
	ממלכתי	1.5	0.5	1.1	2.3	1.8	2.3	0.7
	ממלכתי-דתי	1.2	0.3	1.0	1.5	1.7	2.3	0.7
	חרדי	5.3	1.7	5.7	2.4	3.1	15.6	3.6
בין תש"פ (2019/20) לתשפ"א (2020/21)	**סך הכל**	**1.6**	**0.5**	**1.8**	**1.2**	**1.3**	**4.2**	**0.7**
	ממלכתי	0.9	0.4	0.9	1.2	1.2	1.4	0.5
	ממלכתי-דתי	0.9	0.2	0.9	0.9	1.3	1.7	0.4
	חרדי	4.0	0.8	5.1	1.3	1.7	13.1	1.6

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 4.26, שנים שונות.

*נשירה ברוטו ממוסדות בפיקוח משרד החינוך. חלק מהנושרים עובר ללמוד בבתי ספר של משרד המשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ובישיבות. המעבר לישיבות מתרחש לרוב בכיתות י"א. הוא אינו נובע בהכרח מקשיי לימוד או מכשלון בית הספר, אלא מבחירה בדרך חיים שונה.

בין השנים תשס"ו-תש"פ ירד שיעור הנושרים ברוטו בחינוך העברי מ-2.7% ל-1.6%. ירידה גדולה מהממוצע נרשמה בכיתות ט', י' ו-יב'. בעוד שבחינוך הממלכתי ובחינוך הממלכתי-דתי שיעור הנושרים קטן ביותר מחצי, בחינוך החרדי נרשמה ירידה מתונה בלבד (מ-5.3% ל-4.0%).

לוח 5.20: **שיעור נשירת תלמידים (ברוטו)* מכיתות ז'-יב' בחינוך הערבי, לפי כיתה / בין תש"ע (2009/10) לתשע"א (2010/11) עד בין תש"פ (2019/20) לתשפ"א (2020/21)**

כיתה	בין תש"ע (2009/10) לתשע"א (2010/11)	בין תשע"ה (2014/15) לתשע"ו (2015/16)	בין תש"פ (2019/20) לתשפ"א (2020/21)
סך הכל ז'-יב'	**4.7**	**3.4**	**2.1**
ז'	1.0	0.8	0.6
ח'	4.2	2.9	1.7
ט'	10.4	7.2	4.6
י'	3.0	4.3	2.3
יא'	5.6	3.9	2.4
יב'	1.8	1.0	0.7

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 4.26, שנים שונות.

* נשירה ברוטו ממוסדות בפיקוח משרד החינוך. חלק מהנושרים עובר ללמוד בבתי ספר של משרד המשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

בין השנים תש"ע-תשע"א לבין תש"פ-תשפ"א ירד ביותר ממחצית שיעור הנושרים בחינוך הערבי בכיתות ז'-י"ב (מ-4.7% ל-2.1%). הירידה בשיעורי הנשירה ניכרה בכל הכיתות.

לוח 5.21: **התפלגות תלמידי ז'-י"ב שנשרו ממערכת החינוך במהלך שנת הלימודים תש"פ(2019/20) ובמעבר לשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי מעבר למסגרת לימוד חלופית*, מגדר, מגזר ותק ופיקוח (מספרים ואחוז מהתלמידים**)**

	סך כל תלמידי ז'-י"ב שהתחילו ללמוד בתחילת תש"פ	סך כל התלמידים שנשרו ממערכת החינוך		מהם: נשרו ולומדים במסגרת חלופית*		מהם: נשרו ואינם לומדים במסגרת חלופית*	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוז מהנושרים	מספרים	אחוז מתלמידי ז'-י"ב שהתחילו ללמוד
סך הכל (לא כולל מזרח ירושלים)**	**819,334**	**13,429**	**1.6**	**3,846**	**28.6**	**9,583**	**1.2**
חינוך עברי							
סך הכל	640,854	10,414	1.6	3,364	32.3	7,050	1.1
מגדר							
בנים	326,322	8,060	2.5	3,262	40.5	4,798	1.5
בנות	314,532	2,354	0.7	102	4.3	2,252	0.7
פיקוח							
ממלכתי	381,596	3,489	0.9	250	7.2	3,239	0.8
ממלכתי-דתי	109,897	992	0.9	148	14.9	844	0.8
חרדי	149,361	5,933	4.0	2,966	50.0	2,967	2.0
ותק							
ילידי ישראל	597,005	8,837	1.5	3,244	36.7	5,593	0.9
ילידי חו"ל	43,849	1,577	3.6	120	7.6	1,457	3.3
חינוך ערבי* **							
סך הכל	**178,480**	**3,015**	**1.7**	**482**	**16.0**	**2,533**	**1.4**
מגדר							
בנים	89,164	2,200	2.5	405	18.4	1,795	2.0
בנות	89,316	815	0.9	77	9.4	738	0.8

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 4.27.

* מסגרת לימוד פורמלית שיש עליה רישום בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

*** לא כולל תלמידים ערבים תושבי ירושלים, היות שלגבי מוסדות חינוך רבים במזרח ירושלים אין נתונים זמינים.

במהלך תש"פ ובמעבר לשנת הלימודים תשפ"א נשרו ממערכת החינוך בפיקוח משרד החינוך 1.6% מתלמידי החינוך העברי ו-1.7% מתלמידי החינוך הערבי שהתחילו ללמוד בכיתות ז'-י"ב. באותה שנה נשרו ולא המשיכו ללמוד במסגרת חלופית 1.1% מתלמידי החינוך העברי (1.5% מהבנים, 2.0% מהתלמידים בחינוך החרדי ו-3.3% מילידי חו"ל), ו-1.4% מתלמידי החינוך הערבי (2.0% מהבנים).

מעניין לציין ששיעור הנשירה של בנות (הן בחינוך העברי והן בחינוך הערבי) נמוך יותר מזה של הבנים, אך רובן אינן משתלבות במסגרות חלופיות.

לוח 5.22: **התפלגות תלמידי ז'-י"ב שנשרו* ממערכת החינוך ועברו למסגרת חלופית** לפי סוג המסגרת החלופית, מגזר, מגדר, ותק ופיקוח במהלך שנת הלימודים תש"פ (2019/20) ובמעבר לשנת הלימודים תשפ"א (2020/21)**

	סך כל תלמידי ז'-י"ב שנשרו*	נשרו ולומדים במסגרת חלופית					
		סך כל הלומדים במסגרת חלופית		לומדים במוסדות משרד הכלכלה והתעשייה		לומדים בישיבות גדולות	
		מספרים	אחוז מהנושרים	מספרים	אחוז מהנושרים	מספרים	אחוז מהנושרים
סך הכל	**13,429**	**3,846**	**28.6**	**943**	**7.0**	**2,903**	**21.6**
חינוך עברי							
סך הכל	10,414	3,364	32.3	461	4.4	2,903	27.9
מגדר							
בנים	8,060	3,262	40.5	359	4.5	2,903	36.0
בנות	2,354	102	4.3	102	4.3	-	-
פיקוח							
ממלכתי	3,489	250	7.2	236	6.8	14	0.4
ממלכתי-דתי	992	148	14.9	128	12.9	20	2.0
חרדי	5,933	2,966	50.0	97	1.6	2,869	48.4
ותק							
ילידי ישראל	8,837	3,244	36.7	420	4.8	2,824	32.0
ילידי חו"ל	1,577	120	7.6	41	2.6	79	5.0
חינוך ערבי* **							
סך הכל	**3,015**	**482**	**16.0**	**482**	**16.0**	**-**	**-**
מגדר							
בנים	2,200	405	18.4	405	18.4	-	-
בנות	815	77	9.4	77	9.4	-	-

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 4.27.

* נשירה ברוטו, כולל תלמידים שעברו ללמוד במסגרות חלופיות.

** מסגרת לימוד פורמלית שיש עליה רישום בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

*** לא כולל תלמידים ערבים תושבי ירושלים, היות שלגבי מוסדות חינוך רבים במזרח ירושלים אין נתונים זמינים.

בחינוך העברי, מרבית הנושרים שעברו ללמוד במסגרות חלופיות הם בנים חרדים שעברו לישיבות גדולות, ומיעוטם נושרים שעברו למסגרות של משרד העבודה. בחינוך הערבי כל הנושרים שעברו למסגרות חלופיות עברו למסגרות של משרד העבודה.

לומדים, ניגשים וזכאים לתעודת בגרות (תרשימים 5ט'-5טו' ולוחות 5.23-5.25)

תלמידים זכאים הם "תלמידים שעמדו בכל הדרישות והתנאים המוגדרים כמזכים בתעודה לאחר מועד החורף העוקב שלאחר סיום הלימודים". חישוב הזכאים מקבוצת הגיל 17 מתעלם מאלה שגילם בעת הזכאות היה 18 ויותר.

תרשים 5ט': **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב ומבני ה-17* / תש"ע (2009/2010) – תש"פ (2019/20)**

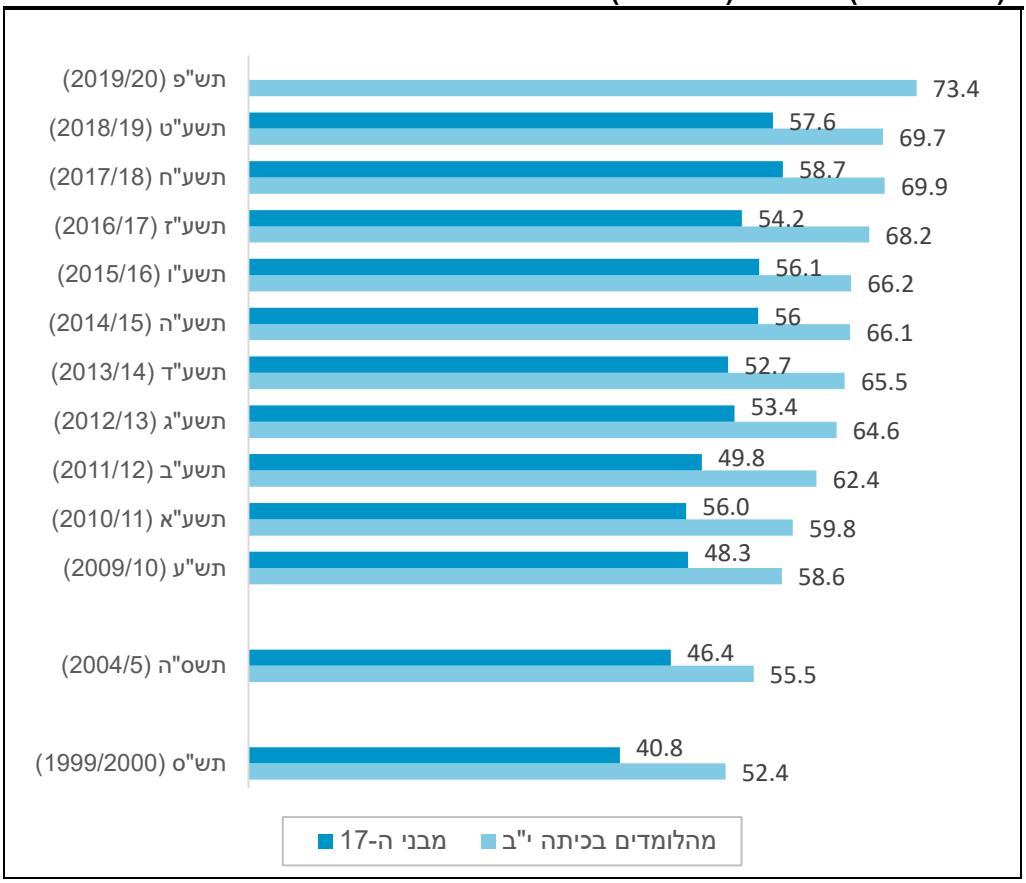

מקור: משרד החינוך, שנים שונות.

* החישוב נעשה ע"י המועצה לשלום הילד ומבוסס על נתוני הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בין השנים תשע"ה-תש"פ גדל ב-7.3 נקודות אחוז הזכאים לבגרות מכלל תלמידי י"ב (מ-66.1% ל-73.4%). בשנת תש"פ ניכרה עלייה חדה במיוחד, של כ-3.7 נקודות אחוז לעומת השנה הקודמת.

לוח 5.23: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הלומדים או גרים ביישוב / תשע"ה (2015/14) – תש"פ (2019/20)**

יישוב	תשע"ה		תשע"ז		תש"פ
	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב
סך הכל ארצי	**66.1**	**56.0****	**68.2**	**54.2****	**73.4**
עיריות					
ירושלים**	**47.3**	**44.5**	**40.4**	**38.2**	50.5
תל אביב-יפו	**71.0**	**75.3**	**72.4**	**75.8**	76.5
חיפה	**76.5**	**76.3**	**77.1**	**75.2**	82.2
אום אל-פחם	56.5	53.7	62.3	60.5	65.5
אופקים	45.0	53.2	42.7	51.9	47.3
אור יהודה	47.9	61.4	56.2	66.0	70.0
אור עקיבא	67.4	67.7	78.6	76.4	92.0
אילת	62.3	61.3	68.8	68.0	70.2
אלעד	78.7	50.5	56.9	40.9	45.4
אריאל	76.7	72.2	84.4	78.1	95.9
אשדוד	67.2	65.6	67.3	66.1	69.8
אשקלון	71.4	73.5	78.9	74.2	85.6
באקה אל גרביה	57.7	56.9	63.1	68.2	67.3
באר-שבע	70.9	71.9	74.3	73.8	81.7
בית שאן	54.4	58.2	61.8	64.0	78.1
בית שמש	48.1	46.4	50.6	48.1	48.5
ביתר עילית	15.8	16.4	15.4	15.6	15.3
בני ברק	10.6	9.6	9.3	9.9	7.7
בת ים	82.7	74.4	86.3	76.1	83.8
גבעת שמואל	92.7	86.9	94.0	87.2	98.4
גבעתיים	91.0	89.7	94.2	91.4	95.4
דימונה	77.7	72.0	70.3	68.5	83.9
הוד השרון	80.9	87.4	82.0	85.8	89.8
הרצליה	88.4	85.8	84.5	83.3	89.8
חדרה	62.5	66.2	67.3	67.6	76.2
חולון	74.2	73.5	76.9	77.9	79.2
טבריה	63.4	53.6	66.4	60.9	77.0
טייבה	63.6	60.8	75.4	72.3	82.0

לוח 5.23: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הלומדים או גרים ביישוב / תשע"ה (2014/15) - תש"פ (2019/20)** (המשך)

יישוב	תשע"ה		תשע"ז		תש"פ
	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב
עיריות					
טירה	44.0	49.1	50.9	55.9	61.0
טירת כרמל	79.0	77.4	75.7	72.1	75.4
טמרה	64.7	65.2	63.4	65.1	61.4
יבנה	91.1	80.0	89.0	82.2	92.7
יהוד	79.9	76.3	82.5	78.3	90.4
יקנעם עילית	82.4	74.6	88.1	79.5	91.9
כפר יונה	73.5	68.1	81.4	74.3	85.0
כפר סבא	81.8	80.5	80.0	78.3	90.0
כפר קאסם	47.3	52.7	73.6	74.4	77.7
כרמיאל	68.2	69.4	75.3	78.9	83.4
לוד	49.4	49.6	59.4	55.1	68.9
מגדל העמק	54.8	57.3	50.0	60.5	58.4
מודיעין-מכבים-רעות	90.3	89.2	91.5	90.4	93.3
מודיעין עילית	0.3	3.2	2.8	3.8	3.6
מעלה אדומים	83.8	79.2	85.4	79.1	94.2
מעלות-תרשיחא	67.4	66.0	72.1	69.0	74.5
נהריה	79.8	76.8	74.9	75.0	75.0
נוף הגליל	71.1	66.9	66.5	69.9	75.0
נס ציונה	84.0	86.9	84.2	87.6	89.1
נצרת	60.6	56.6	64.9	62.1	67.6
נשר	89.1	82.7	82.5	77.3	93.6
נתיבות	72.6	64.5	72.4	67.8	82.4
נתניה	67.6	66.7	72.0	70.5	82.3
סח'נין	75.2	72.2	64.6	61.9	86.1
עכו	72.2	70.9	70.4	73.8	77.1
עפולה	67.7	65.6	65.3	62.8	81.4
עראבה	66.6	66.1	77.2	74.7	85.1
ערד	73.6	65.8	75.0	61.1	72.0
פתח תקווה	67.4	74.0	73.4	77.5	78.6

לוח 5.23: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הלומדים או גרים ביישוב / תשע"ה (2014/15) - תש"פ (2019/20)** (המשך)

יישוב	תשע"ה		תשע"ז		תש"פ
	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב
עיריות					
צפת	48.0	47.5	55.8	53.1	59.2
קלנסווה	41.0	44.7	64.6	66.0	60.3
קריית אונו	89.1	81.2	88.6	88.0	89.4
קריית אתא	79.7	71.4	79.3	77.8	82.9
קריית ביאליק	78.1	71.7	73.8	72.7	86.5
קריית גת	62.0	61.6	67.2	66.0	70.6
קריית ים	76.1	72.9	75.5	68.4	72.8
קריית מוצקין	71.5	72.8	79.3	79.7	78.7
קריית מלאכי	59.6	59.0	63.9	67.8	66.8
קריית שמונה	67.6	62.7	74.9	72.3	78.6
ראש העין	82.2	74.8	85.7	77.9	89.7
ראשון לציון	77.7	79.9	82.0	83.1	85.7
רהט	45.2	46.2	56.8	57.2	62.4
רחובות	74.1	74.1	79.3	76.4	85.8
רמלה	55.3	56.4	59.3	64.9	66.6
רמת גן	89.4	82.9	91.0	85.1	94.6
רמת השרון	92.2	87.4	90.9	84.9	94.6
רעננה	83.1	85.2	84.7	85.6	87.2
שדרות	82.7	75.1	76.6	72.5	88.7
שפרעם	49.2	56.1	49.5	57.5	64.2
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)					
אבו סנאן	43.8	58.0	61.7	66.9	62.9
אבן יהודה	78.3	81.6	85.3	86.2	88.2
אזור	-	70.5	-	69.5	-
אכסאל	44.3	46.4	44.5	48.0	68.2
אעבלין	69.5	56.8	69.3	65.6	76.1
אפרת	86.0	86.5	90.4	85.3	98.2
באר יעקב	64.3	64.7	74.8	70.3	82.1
בית ג'ן	98.5	95.0	99.0	94.7	98.1

לוח 5.23: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הלומדים או גרים ביישוב / תשע"ה (2014/15) - תש"פ (2019/20)** (המשך)

יישוב	תשע"ה		תשע"ז		תש"פ
	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)					
בנימינה-גבעת עדה	84.7	78.4	88.5	82.0	88.6
גבעת זאב	-	62.0	-	59.8	0.0
ג'דיידה-מכר	66.1	67.8	57.9	58.2	73.9
גדרה	85.9	87.8	89.4	88.8	91.4
גן יבנה	81.4	77.1	81.6	83.1	86.6
גני תקווה	100.0	83.7	90.0	82.4	93.9
ג'סר א-זרקא	16.6	17.9	41.6	39.1	40.4
ג'ת	-	66.3	78.3	74.8	80.3
דאלית אל כרמל	52.4	57.5	71.1	71.2	88.6
דבורייה	64.3	64.1	64.9	64.8	67.9
דיר אל-אסד	88.9	74.7	84.4	82.6	61.6
דייר חנא	85.7	81.7	94.7	89.9	92.3
זכרון יעקב	78.2	80.9	84.9	82.2	87.0
חורה	65.6	59.3	72.9	69.6	71.5
טורעאן	75.3	77.2	76.5	75.5	72.9
יפיע	51.3	59.2	72.6	71.9	75.6
ירכא	78.8	68.7	83.0	80.8	90.0
כאבול	81.3	77.6	77.0	74.6	84.6
כסייפה	48.4	48.8	51.1	59.4	60.9
כפר כנא	64.8	66.4	57.2	61.1	68.5
כפר מנדא	61.1	63.4	77.4	76.9	86.5
כפר קרע	54.4	55.8	61.8	64.6	67.4
לקייה	56.9	59.2	56.3	58.6	52.1
מבשרת ציון	81.8	83.6	89.5	85.3	89.9
מג'אר	79.4	79.8	76.3	76.5	86.3
מג'ד אל כרום	50.3	61.9	56.5	69.0	62.1
מג'דל שמס	74.5	74.2	79.8	80.3	91.9
מזכרת בתיה	91.3	85.0	91.4	91.0	87.9
מעלה עירון	43.7	53.0	58.0	60.3	63.1

לוח 5.23: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הלומדים או גרים ביישוב / תשע"ה (2014/15) - תש"פ (2019/20)** (המשך)

יישוב	תשע"ה		תשע"ז		תש"פ
	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)					
נחף	76.4	63.5	73.1	65.1	69.1
עוספיה	74.3	72.8	81.1	77.2	84.4
עין מאהל	48.9	50.7	33.2	37.5	45.5
ערערה	62.9	69.8	61.6	66.3	56.0
ערערה בנגב	39.9	45.2	36.3	39.8	-
פוריידיס	65.2	65.6	71.2	70.6	84.6
פרדס חנה-כרכור	62.1	67.6	68.5	75.7	64.3
קדימה צורן	-	78.8	-	85.4	93.2
קריית טבעון	77.6	82.3	81.7	82.6	84.6
קריית עקרון	98.2	68.4	98.2	81.8	98.7
ריינה	69.6	58.8	62.7	53.2	67.7
רכסים	11.7	21.7	18.2	23.2	29.0
שגב- שלום	57.1	38.0	38.3	61.5	60.3
שוהם	91.8	88.4	90.9	90.9	91.9
תל מונד	89.8	82.4	92.1	88.3	93.6
תל שבע	48.7	49.9	40.4	39.9	50.8
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)					
אבו גוש	36.1	40.9	40.7	44.3	67.5
אורנית	-	86.1	-	87.4	89.8
אלפי מנשה	-	83.3	-	73.6	-
בועיינה נוג'ידאת	52.0	51.0	67.5	67.3	73.5
בוקעאתא	-	61.3	-	82.7	98.9
ביר אל מכסור	51.0	52.0	39.7	40.7	45.1
בית אל	89.9	76.6	88.3	81.3	82.2
בית אריה	-	-	-	-	-
בית דגן	-	77.5	-	78.8	-
בני עי"ש	-	69.2	-	75.9	-

לוח 5.23: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הלומדים או גרים ביישוב / תשע"ה (2014/15) - תש"פ (2019/20)** (המשך)

יישוב	תשע"ה		תשע"ז		תש"פ
	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)					
בסמ"ה	58.4	51.6	62.0	58.4	62.9
בסמת טבעון	38.2	44.4	50.0	55.5	60.8
בענה	67.2	74.2	75.7	71.3	69.8
ג'וליס	69.2	67.3	60.7	60.4	88.9
ג'לג'וליה	75.5	60.9	80.8	72.9	66.7
זמר	66.0	58.3	74.9	61.6	85.3
זרזיר	41.7	42.9	56.1	56.1	64.7
חורפיש	92.0	85.8	94.1	92.1	96.1
חצור הגלילית	40.4	48.5	39.4	55.2	49.8
חריש	-	-	-	-	0.0
טובא זנגרייה	30.5	35.6	41.7	47.3	71.6
יאנוח ג'ת	60.0	62.4	70.1	69.5	88.5
ירוחם	80.4	62.0	81.4	61.8	92.1
כוכב יאיר	-	93.7	-	87.6	-
כסרא-סמיע	60.6	61.6	87.9	89.2	96.5
כעביה-טבאש-חג'אג'רה	-	-	-	-	60.2
כפר ורדים	70.8	84.5	66.9	85.9	83.2
להבים	-	93.2	-	89.1	-
מיתר	-	87.4	90.4	92.1	86.3
מצפה רמון	77.6	78.8	75.9	66.7	82.8
משהד	43.9	63.7	53.1	66.2	59.4
עומר	81.1	79.8	87.9	87.4	89.5
עילבון	47.0	50.0	68.6	72.0	71.6
עילוט	30.3	31.9	58.0	59.7	71.2
פקיעין (בוקייעה)	89.9	86.3	87.1	89.2	97.1
פרדסייה	-	82.4	-	92.6	-
קצרין	87.4	64.3	88.2	68.6	83.1

לוח 5.23: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הלומדים או גרים ביישוב / תשע"ה (2014/15) - תש"פ (2019/20)** (המשך)

יישוב	תשע"ה		תשע"ז		
	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הגרים ביישוב	אחוז מתלמידי י"ב הלומדים ביישוב
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)					
קריית ארבע	85.4	69.1	86.3	67.2	91.0
קרית יערים	-	-	-	-	-
קרני שומרון	85.9	74.0	91.2	73.1	92.2
ראמה	70.5	77.9	65.1	77.9	72.0
רמת ישי	-	85.9	-	79.6	-
שבלי-אום אל-גנם	68.2	65.3	57.5	53.1	60.5
שלומי	65.8	65.5	65.2	68.5	67.3
שעב	85.1	74.8	59.6	56.9	86.7

מקור: משרד החינוך, התמונה החינוכית לבתי הספר העל יסודיים-דוח ארצי, שנים שונות.

* אחוז הזכאים לתעודת בגרות לאחר מועד החורף האחרון שלאחר סיום הלימודים, מתוך כלל הלומדים בכיתה י"ב בבתי הספר המגישים לבגרות.

** מבני ה-17 הגרים ביישוב (לא בהכרח מתלמידי יב הגרים ביישוב).

**** כולל מזרח העיר.

- ביישובים אלה אין בית ספר על יסודי והתלמידים לומדים מחוץ ליישוב.

בשנת תש"פ, העיר שבה שיעור הזכאות לבגרות הלומדים ביישוב הגבוה ביותר היא גבעת שמואל (98.4%) והעיר עם השיעור הנמוך ביותר היא מודיעין עילית (3.6%).

המועצה המקומית (מעל 10,000 תושבים) עם שיעור הזכאים לבגרות הלומדים ביישוב הגבוה ביותר היא קריית עקרון עם 98.7%, ואילו ברכסים שיעור הזכאות לבגרות הוא הנמוך ביותר – 29.0%.

המועצה המקומית (5,000 עד 10,000 תושבים) שבה שיעור הזכאות לבגרות של הלומדים ביישוב הגבוה ביותר היא פקיעין (בוקייעה) עם 97.1% ואילו בביר אל מכסור 45.1% זכאות לבגרות בלבד (הנמוך בקבוצה זו).

תרשים 5י': **יישובים (בני 5,000 נפש ויותר) בהם אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הגרים/הלומדים ביישוב היה 90% ומעלה / תש"פ (2019/20)**

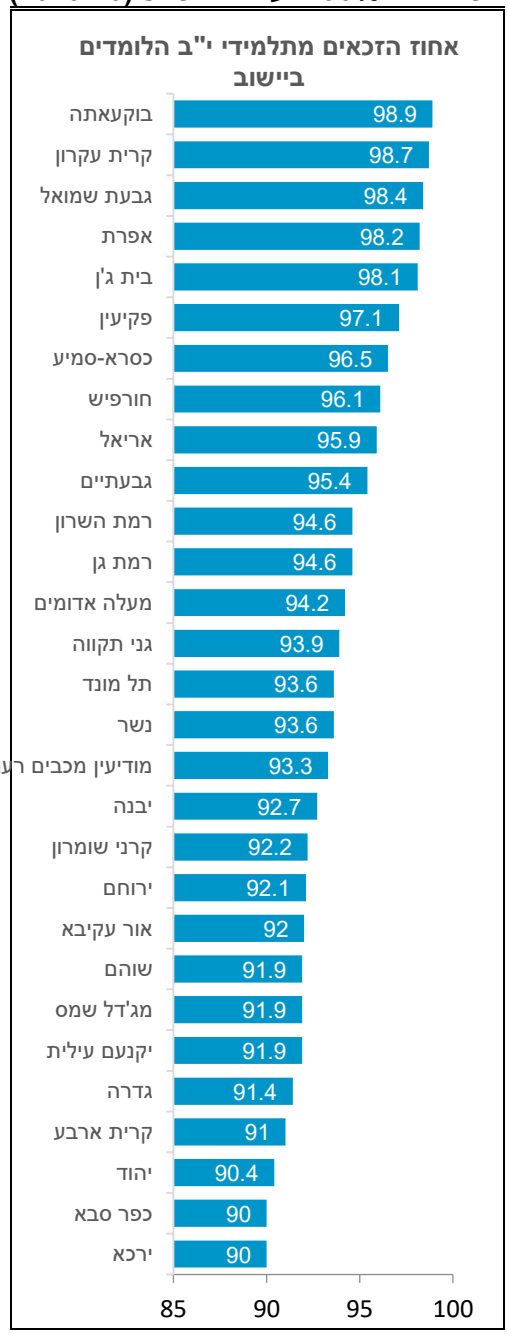

מקור: משרד החינוך, התמונה החינוכית לבתי הספר העל יסודיים-דוח ארצי, 2021.

* אחוז הזכאים לתעודת בגרות לאחר מועד החורף האחרון שלאחר סיום הלימודים, מתוך כלל הלומדים בכיתה י"ב בבתי הספר המגישים לבגרות.

תרשים 5יא': **יישובים (בני 5,000 נפש ויותר) בהם אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי י"ב* הגרים/הלומדים ביישוב היה 50% ומטה / תש"פ (2019/20)**

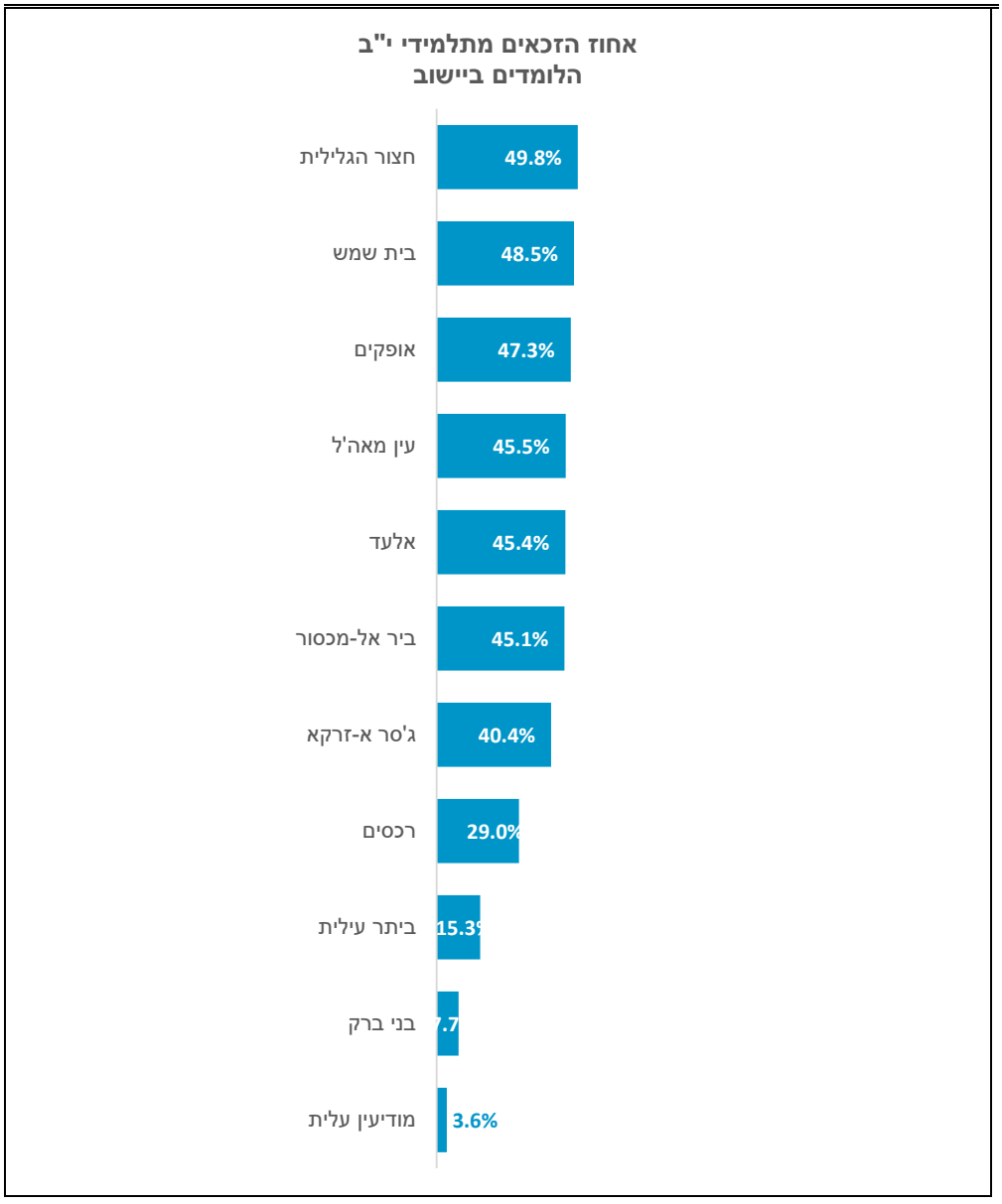

מקור: משרד החינוך, התמונה החינוכית לבתי הספר העל יסודיים-דוח ארצי, 2021.

* אחוז הזכאים לתעודת בגרות לאחר מועד החורף האחרון שלאחר סיום הלימודים, מתוך כלל הלומדים בכיתה י"ב בבתי הספר המגישים לבגרות.

רוב היישובים בהם אחוז הזכאים לתעודת בגרות היה נמוך מ-50% היו חרדים וערבים.

תרשים 5יב': **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שנבחנו במתמטיקה ובאנגלית ב-5 יחידות לימוד / תשע"ג (2012/13) – תש"פ (2019/20)**

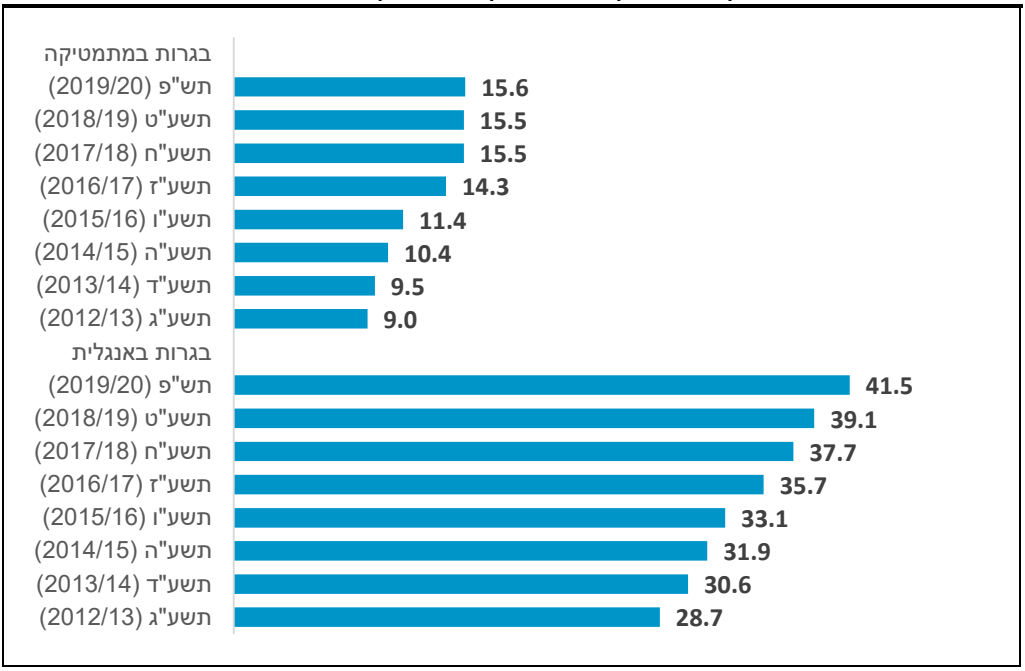

מקור: משרד החינוך, התמונה החינוכית לבתי הספר העל יסודיים-דוח ארצי, שנים שונות.

בין השנים תשע"ג-תשפ"א עלה ב-6.6 נקודות אחוז הזכאים לתעודת בגרות שנבחנו ברמה של 5 יח"ל מתמטיקה, ועלה ב-12.8 נקודות אחוז התלמידים שנבחנו ברמה של 5 יח"ל באנגלית.

תרשים 5יג': **שיעור הזכאים לתעודת בגרות מצטיינת מתלמידי י"ב / תשע"ג (2012/13) – תש"פ (2019/20)**

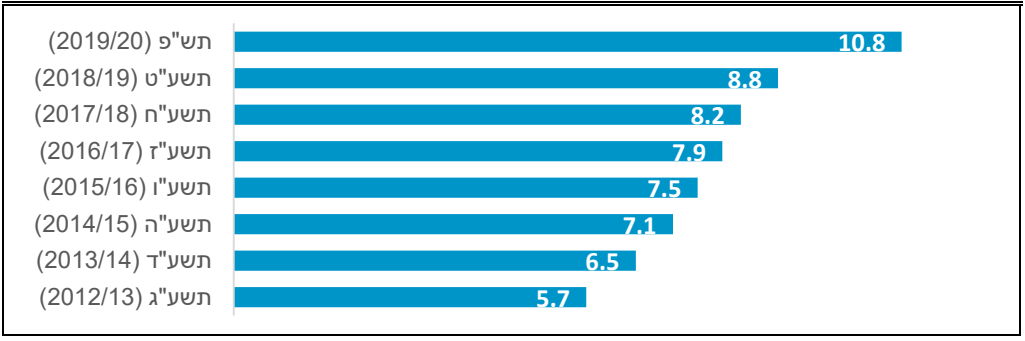

מקור: משרד החינוך, התמונה החינוכית לבתי הספר העל יסודיים-דוח ארצי, שנים שונות.

הערה: להגדרת תעודת בגרות מצטיינת ראו במבוא לפרק זה.

מאז תשע"ג גדל שיעור התלמידים שקיבלו תעודת בגרות מצטיינת מכלל תלמידי י"ב ב-5.1 נקודות אחוז.

לוח 5.24: **התפלגות* תלמידי י"ב בחינוך העברי והערבי שנבחנים בבחינות בגרות, זכאים לתעודת בגרות ועומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות***, לפי סוג פיקוח, מגדר ואשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים / 2005-2019**

	סך כל התלמידים בכיתה י"ב	נבחנים		זכאים לתעודת בגרות		עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	
		סך הכל	אחוז מתלמידי כיתות י"ב	סך הכל	אחוז מתלמידי כיתות י"ב	סך הכל	אחוז מתלמידי כיתות י"ב
סך הכל							
2005	97,304	81,172	83.4	52,383	53.8	44,504	45.7
2010	103,528	86,922	84.0	57,826	55.9	48,251	46.6
2015	114,403	96,804	84.6	71,721	62.7	58,201	50.9
2017	116,222	99,810	85.9	75,785	65.2	63,562	54.7
2018	123,592	106,712	86.3	81,597	66.0	69,140	55.9
2019	**121,395**	**104,924**	**86.4**	**79,837**	**65.8**	**68,255**	**56.2**
חינוך עברי							
2005	81,366	66,840	82.2	44,680	55.1	38,927	47.8
2010	82,753	67,805	81.9	47,796	57.8	40,833	49.3
2015	89,062	73,423	82.4	57,136	64.2	47,618	53.5
2017	90,026	74,770	83.1	59,426	66.0	51,090	56.8
2018	94,806	79,137	83.5	63,469	66.9	55,201	58.2
2019	**92,957**	**77,694**	**83.6**	**62,269**	**67.0**	**54,500**	**58.6**
פיקוח							
כללי	58,332	55,398	95.0	46,638	80.0	41,311	70.8
חינוך דתי	15,595	14,931	95.7	12,876	82.6	11,474	73.6
חינוך חרדי	19,030	7,365	38.7	2,755	14.5	1,715	9.0
מגדר							
בנים	45,892	36,466	79.5	28,842	62.8	25,199	54.9
בנות	47,065	41,228	87.6	33,427	71.0	29,301	62.3
אשכול חברתי כלכלי**							
1-2	10,084	4,296	42.6	1,979	19.6	1,513	15.0
3-4	20,697	15,268	73.8	11,078	53.5	9,088	43.9
5-6	18,530	17,143	92.5	13,562	73.2	11,389	61.5
7-8	32,261	30,022	93.1	25,685	79.6	23,069	71.5
9-10	11,279	10,904	96.7	9,921	88.0	9,406	83.4

לוח 5.24: **התפלגות* תלמידי י"ב בחינוך העברי והערבי שנבחנים בבחינות בגרות, זכאים לתעודת בגרות ועומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות***, לפי סוג פיקוח, מגדר ואשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים / 2005-2019** (המשך)

	סך כל התלמידים בכיתה י"ב	נבחנים		זכאים לתעודת בגרות		עומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	
		סך הכל	אחוז מתלמידי כיתות י"ב	סך הכל	אחוז מתלמידי כיתות י"ב	סך הכל	אחוז מתלמידי כיתות י"ב
חינוך ערבי							
2005	15,938	14,332	89.9	7,523	47.2	5,576	35.0
2010	20,775	19,117	92.0	10,030	48.3	7,418	35.7
2015	25,341	23,381	92.3	14,585	57.6	10,583	41.8
2017	26,196	25,040	95.6	16,359	62.4	12,472	47.6
2018	28,786	27,575	95.8	18,128	63.0	13,939	48.4
2019	**28,438**	**27,230**	**95.8**	**17,568**	**61.8**	**13,755**	**48.4**
מגדר							
בנים	13,611	12,808	94.1	6,992	51.4	5,246	38.5
בנות	14,827	14,422	97.3	10,576	71.3	8,509	57.4
אשכול חברתי כלכלי**							
1-2	8,995	8,553	95.1	4,911	54.6	3,625	40.3
3-4	16,661	16,073	96.5	11,138	66.9	8,985	53.9
5-6	632	595	94.1	416	65.8	378	59.8
7-8	750	688	91.7	486	64.8	395	52.7
9-10	10	9	(90.0)	8	(80.0)	7	(70.0)

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 4.19, שנים שונות.

* מספר הנבחנים והזכאים המוצג בלוח זה שונה ממספר הנבחנים והזכאים המוצג בלוחות האחרים, כיוון שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עיבדה רק את נתוני הנבחנים שהיו כלולים בקובץ תלמידי כיתות י"ב של משרד (ללא תלמידים אקסטרניים ותלמידים מבוגרים) ** האחוז הנמוך באשכולות 1-2 במגזר היהודי לעומת זה שבמגזר הערבי נובע מכך שביישובים היהודיים באשכולות אלה יש יישובים חרדים רבים, שבהם חלק ניכר מתלמידי י"ב לומדים בישיבות ואינם לומדים לבחינות הבגרות. *** דרישות הסף של האוניברסיטאות כוללות נוסף על זכאות לתעודת בגרות גם ציון עובר ב-3 יחידות לימוד במתמטיקה, ב-4 יחידות לימוד באנגלית ובמקצוע מוגבר אחד (נוסף על אנגלית). בנתונים כלולים רק נבחנים שהיו כלולים גם בקובץ תלמידי כיתות י"ב של משרד החינוך. (ללא תלמידים אקסטרניים ותלמידים מבוגרים)

בחינוך העברי, בין השנים 2005-2019 עלה אחוז הזכאים לבגרות עלה בכ-12 נקודות אחוז (מ-55.1% ל-67.0%) ואחוז העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות עלה בכ-11 נקודות אחוז (מ-47.8% ל-58.6%). בחינוך הערבי, בין השנים 2005-2019 עלה אחוז הנבחנים בבחינות הבגרות מתלמידי י"ב בכ-6% (מ-89.9% ל-95.8%), אחוז הזכאים לבגרות עלה בכ-15 נקודות אחוז (מ-47.2% ל-61.8%) ואחוז העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות עלה בכ-15 נקודות אחוז (מ-35% ל-48.4%).

אחוז הבנות הזכאיות לתעודת בגרות ולתעודה העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטה גבוה מאחוזי הבנים בשני המגזרים, אך בחינוך הערבי הפער גבוה במיוחד.

שיעורי הזכאות עולים משמעותית עם העלייה באשכול החברתי-כלכלי של היישוב, הדבר בולט יותר בחינוך העברי.

תרשים 5יד': **שיעור הזכאים לתעודת בגרות ושיעור העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות יב' לפי קבוצת אוכלוסייה / 2010-2019**

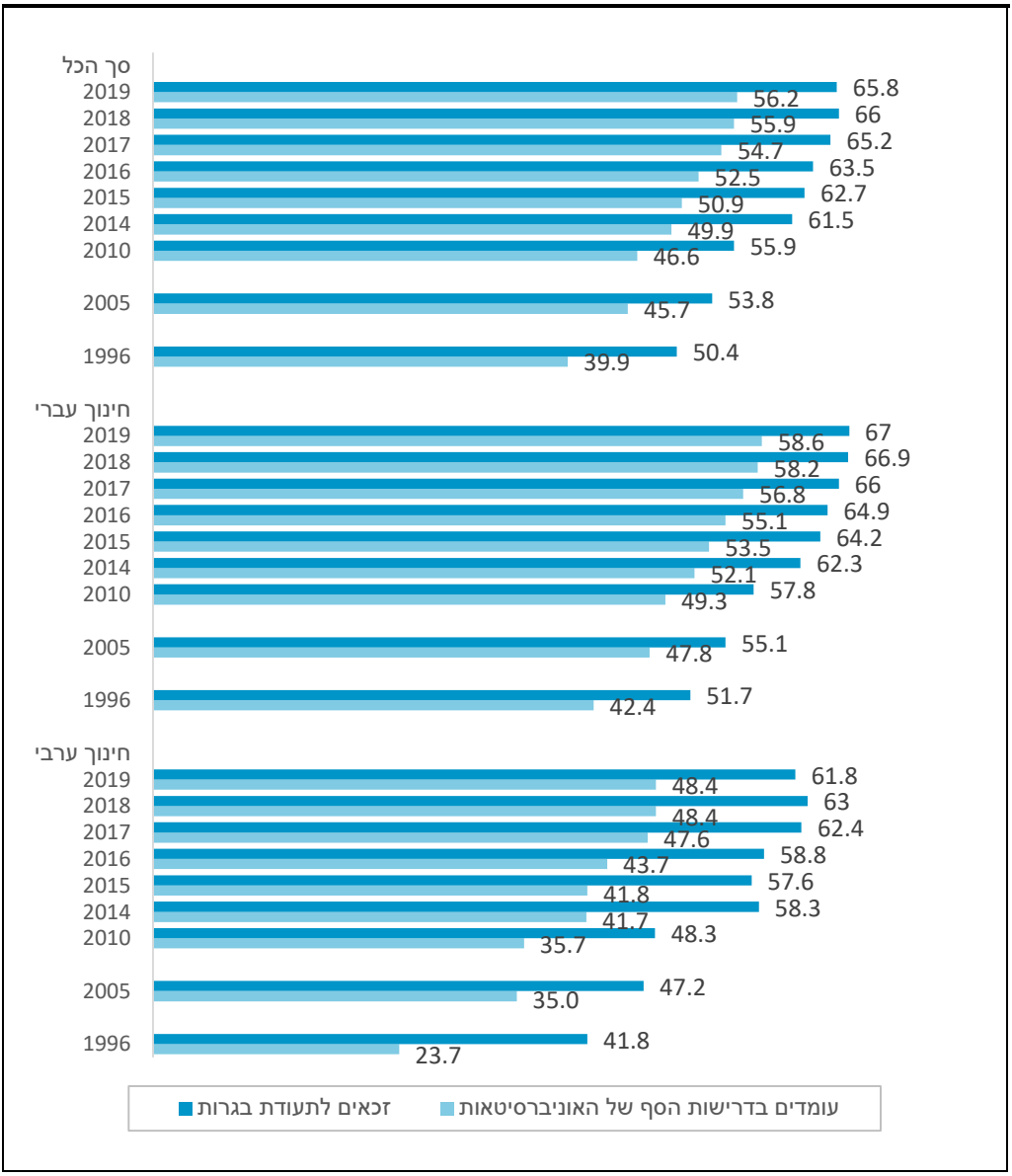

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 4.19, שנים שונות.

בין השנים 2010-2019 הפער בין אחוז הזכאים לבגרות לבין אחוז העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות בחינוך העברי ובחינוך הערבי נשאר דומה (בערך כ-9 נקודות אחוז וכ-13 נקודות אחוז בהתאמה).

לוח 5.25: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף* של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות י"ב, לפי יישוב מגורים (יישובים ומועצות מקומיות בני יותר מ-10,000 נפש) / תשע"ט (2018/19)**

יישוב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות י"ב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	הפער בין הזכאים לתעודת בגרות לבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות
כלל ארצי	**65.8**	**56.2**	**9.6**
עיריות			
ירושלים**	38.3	33.0	5.3
תל אביב-יפו	74.4	67.8	6.6
חיפה	74.4	64.8	9.9
אום אל-פחם	59.4	44.2	15.2
אופקים	50.2	39.8	10.4
אור יהודה	72.3	57.9	14.5
אור עקיבא	82.7	69.0	13.7
אילת	66.3	59.7	6.6
אלעד	28.6	20.2	8.5
אריאל	90.4	77.1	13.3
אשדוד	57.0	48.3	8.7
אשקלון	72.0	63.9	8.2
באקה אל-גרביה	67.7	55.2	12.4
באר-שבע	76.1	61.1	15.1
בית שאן	64.2	50.0	14.2
בית שמש	35.7	29.8	5.9
ביתר עילית	11.1	6.7	4.4
בני ברק	6.2	4.8	1.4
בת ים	74.0	62.8	11.3
גבעת שמואל	90.8	88.8	2.0
גבעתיים	92.8	87.2	5.6
דימונה	69.3	56.1	13.2
הוד השרון	86.5	81.1	5.4
הרצליה	84.4	77.7	6.7
חדרה	68.3	57.5	10.7
חולון	76.7	65.2	11.5
טבריה	61.4	41.5	20.0
טייבה	74.3	60.6	13.6

לוח 5.25: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף* של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות י"ב, לפי יישוב מגורים (יישובים ומועצות מקומיות בני יותר מ-10,000 נפש) / תשע"ט (2018/19)** (המשך)

יישוב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות י"ב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	הפער בין הזכאים לתעודת בגרות לבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות
עיריות (המשך)			
טירה	62.5	49.7	12.8
טירת כרמל	75.5	59.9	15.6
טמרה	60.2	45.6	14.6
יבנה	79.8	70.4	9.3
יהוד	85.5	79.6	5.9
יקנעם עילית	80.6	68.0	12.5
כפר יונה	80.3	64.2	16.1
כפר סבא	81.4	74.5	6.9
כפר קאסם	70.7	53.3	17.4
כרמיאל	73.2	59.6	13.6
לוד	57.1	44.5	12.6
מגדל העמק	64.9	46.3	18.6
מודיעין-מכבים-רעות	90.9	86.0	5.0
מודיעין עילית	3.2	1.9	1.3
מעלה אדומים	87.3	77.4	10.0
מעלות-תרשיחא	69.7	60.8	8.9
נהריה	71.5	59.8	11.6
נוף הגליל	64.8	57.0	7.8
נס ציונה	87.7	82.3	5.4
נצרת	56.5	45.1	11.3
נשר	78.5	65.5	13.0
נתיבות	62.6	39.8	22.8
נתניה	73.4	62.3	11.1
סח'נין	70.9	61.6	9.3
עכו	70.9	48.3	22.6
עפולה	65.6	51.3	14.4
עראבה	77.7	62.9	14.7
ערד	51.5	42.3	9.2
פתח תקווה	74.8	66.9	7.9

לוח 5.25: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף* של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות י"ב, לפי יישוב מגורים (יישובים ומועצות מקומיות בני יותר מ-10,000 נפש) / תשע"ט (2018/19)** (המשך)

יישוב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות י"ב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	הפער בין הזכאים לתעודת בגרות לבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות
עיריות (המשך)			
צפת	48.2	37.0	11.2
קלנסווה	59.1	49.9	9.2
קריית אונו	89.5	88.3	1.2
קרית אתא	77.0	60.1	16.9
קרית ביאליק	78.9	68.4	10.4
קרית גת	63.8	50.9	12.8
קריית ים	66.9	48.7	18.2
קריית מוצקין	79.1	71.5	7.7
קריית מלאכי	65.2	54.9	10.3
קריית שמונה	63.4	51.3	12.1
ראש העין	75.3	68.0	7.3
ראשון לציון	81.7	72.7	9.0
רהט	57.4	42.7	14.8
רחובות	77.0	67.7	9.3
רמלה	64.8	50.1	14.7
רמת גן	83.9	79.7	4.2
רמת השרון	79.3	74.6	4.7
רעננה	87.7	83.8	4.0
שדרות	78.4	69.5	9.0
שפרעם	56.5	48.2	8.3
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)			
אבו סנאן	65.8	52.6	13.2
אבן יהודה	84.0	76.9	7.1
אזור	76.7	70.0	6.7
אכסאל	59.2	50.0	9.2
אעבלין	58.1	52.8	5.3
אפרת	84.4	82.9	1.5
באר יעקב	71.3	50.9	20.4
בית ג'ן	92.3	82.1	10.3

לוח 5.25: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף* של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות י"ב, לפי יישוב מגורים (יישובים ומועצות מקומיות בני יותר מ-10,000 נפש) / תשע"ט (2018/19)** (המשך)

יישוב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות י"ב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	הפער בין הזכאים לתעודת בגרות לבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)			
בנימינה – גבעת עדה	82.0	79.4	2.6
גבעת זאב	46.9	38.4	8.6
ג'דיידה-מכר	61.5	53.5	8.0
גדרה	87.7	78.4	9.3
גן יבנה	84.5	77.3	7.2
גני תקווה	83.6	80.3	3.3
ג'סר א-זרקה	37.5	25.0	12.5
ג'ת	68.4	65.1	3.3
דבורייה	59.4	51.6	7.8
דאלית אל כרמל	82.4	62.9	19.6
דיר אל אסד	65.2	55.2	10.0
דייר חנא	89.3	68.0	21.3
זכרון יעקב	85.5	81.7	3.9
חורה	54.5	41.2	13.2
טורעאן	65.3	51.9	13.4
יפיע	69.8	60.9	8.9
ירכא	80.9	50.3	30.6
כאבול	80.5	59.8	20.7
כסייפה	51.7	40.7	11.0
כפר יאסיף	71.8	68.5	3.3
כפר כנא	65.8	51.2	14.6
כפר מנדא	79.1	49.3	29.8
כפר קרע	59.8	52.8	7.0
לקייה	43.9	30.3	13.7
מבשרת ציון	80.7	70.1	10.6
מג'אר	76.6	59.5	17.0
מג'ד אל כרום	65.2	53.5	11.7
מג'דל שמס	68.7	56.1	12.6
מזכרת בתיה	83.9	78.9	5.0

לוח 5.25: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף* של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות י"ב, לפי יישוב מגורים (יישובים ומועצות מקומיות בני יותר מ-10,000 נפש) / תשע"ט (2018/19)** (המשך)

יישוב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות י"ב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	הפער בין הזכאים לתעודת בגרות לבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)			
מעלה עירון	59.9	51.4	8.5
נחף	41.1	33.1	8.0
עין מאהל	34.9	26.3	8.7
עוספיה	84.5	75.7	8.8
ערערה	68.1	57.8	10.3
ערערה בנגב	25.4	13.5	11.9
פוריידיס	72.8	46.4	26.4
פרדס חנה-כרכור	75.5	64.9	10.5
קדימה-צורן	88.6	84.6	4.0
קריית טבעון	80.8	78.1	2.7
קריית עקרון	72.5	55.1	17.4
ריינה	59.3	51.2	8.1
רכסים	15.9	7.1	8.8
שגב-שלום	36.4	31.0	5.4
שוהם	91.9	88.8	3.1
תל מונד	91.5	86.3	5.2
תל שבע	40.6	23.1	17.5
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)			
אבו גוש	59.3	37.2	22.1
אורנית	83.7	78.5	5.2
אלפי מנשה	81.2	75.2	6.0
בועיינה נוג'ידאת	64.6	45.6	18.9
בוקעאתא	84.7	66.9	17.8
ביר אל מכסור	41.7	33.3	8.3
בית אל	89.8	79.5	10.2
בית אריה	82.4	78.4	4.1
בית דגן	85.8	79.6	6.2
בני עי"ש	66.3	51.2	15.1
בסמ"ה	57.7	43.7	14.1

לוח 5.25: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף* של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות י"ב, לפי יישוב מגורים (יישובים ומועצות מקומיות בני יותר מ-10,000 נפש) / תשע"ט (2018/19)** (המשך)

יישוב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות י"ב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	הפער בין הזכאים לתעודת בגרות לבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)			
בסמת טבעון	63.0	45.9	17.1
בענה	60.3	48.9	11.4
ג'וליס	71.3	63.0	8.3
ג'לג'וליה	61.7	52.6	9.1
זמר	57.9	52.1	5.7
זרזיר	59.7	45.0	14.8
חורפיש	91.2	81.4	9.7
חצור הגלילית	50.8	38.3	12.5
חריש	64.3	59.5	4.8
טובא זנגרייה	62.7	42.9	19.8
יאנוח ג'ת	82.8	60.3	22.4
ירוחם	65.2	56.3	8.9
כוכב יאיר	93.4	89.2	4.2
כסרא-סמיע	93.3	55.7	37.6
כעביה-טבאש-חג'אג'ארה	66.7	45.2	21.5
כפר ורדים	82.5	80.7	1.8
להבים	87.5	82.8	4.7
מיתר	88.2	85.0	3.3
מצפה רמון	87.9	75.9	12.1
משהד	65.1	49.2	15.9
עומר	86.9	83.6	3.3
עילבון	55.3	47.6	7.8
עילוט	62.6	50.3	12.3
פקיעין (בוקייעה)	92.7	88.5	4.2
פרדסייה	90.8	78.2	12.6
קצרין	66.7	54.1	12.6
קריית ארבע	68.3	55.0	13.3
קרני שומרון	76.3	67.5	8.8
ראמה	75.0	62.9	12.1

לוח 5.25: **שיעור הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף* של האוניברסיטאות מתלמידי כיתות י"ב, לפי יישוב מגורים (יישובים ומועצות מקומיות בני יותר מ-10,000 נפש) / תשע"ט (2018/19)** (המשך)

יישוב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתלמידי כיתות י"ב	אחוז הזכאים לתעודת בגרות שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות	הפער בין הזכאים לתעודת בגרות לבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)			
רמת ישי	79.8	75.8	4.0
שבלי-אום אל-גנם	56.3	45.8	10.4
שלומי	66.0	54.0	12.0
שעב	51.2	36.4	14.9

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, קובץ הרשויות המקומיות, נתונים פיזיים ונתוני אוכלוסייה.

* דרישות הסף של האוניברסיטאות כוללות נוסף על זכאות לתעודת בגרות גם ציון עובר ב-3 יחידות לימוד במתמטיקה, ב-4 יחידות לימוד באנגלית ובמקצוע מוגבר אחד (נוסף על אנגלית). בנתונים כלולים רק נבחנים שהיו כלולים גם בקובץ תלמידי כיתות י"ב של משרד החינוך. (ללא תלמידים אקסטרניים ותלמידים מבוגרים) ** כולל מזרח העיר. *** נתונים לא ידועים או חוסר מקרים

בשנת תשע"ט, הפער הממוצע בין אחוז הזכאים לבגרות לבין אחוז הזכאים לבגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות היה: בעיריות 10.5 נקודות אחוז, ברשויות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) הפער הממוצע הוא 10.8 נקודות אחוז ובמועצות מקומיות (10,000-5,000 תושבים) 11.5 נקודות אחוז.

תרשים 5טו': **יישובים בהם הפער בין אחוז הזכאים לתעודת בגרות לבין אחוז העומדים בדרישות הסף* של האוניברסיטאות היה לפחות 20 נקודות אחוז/ תשע"ט**

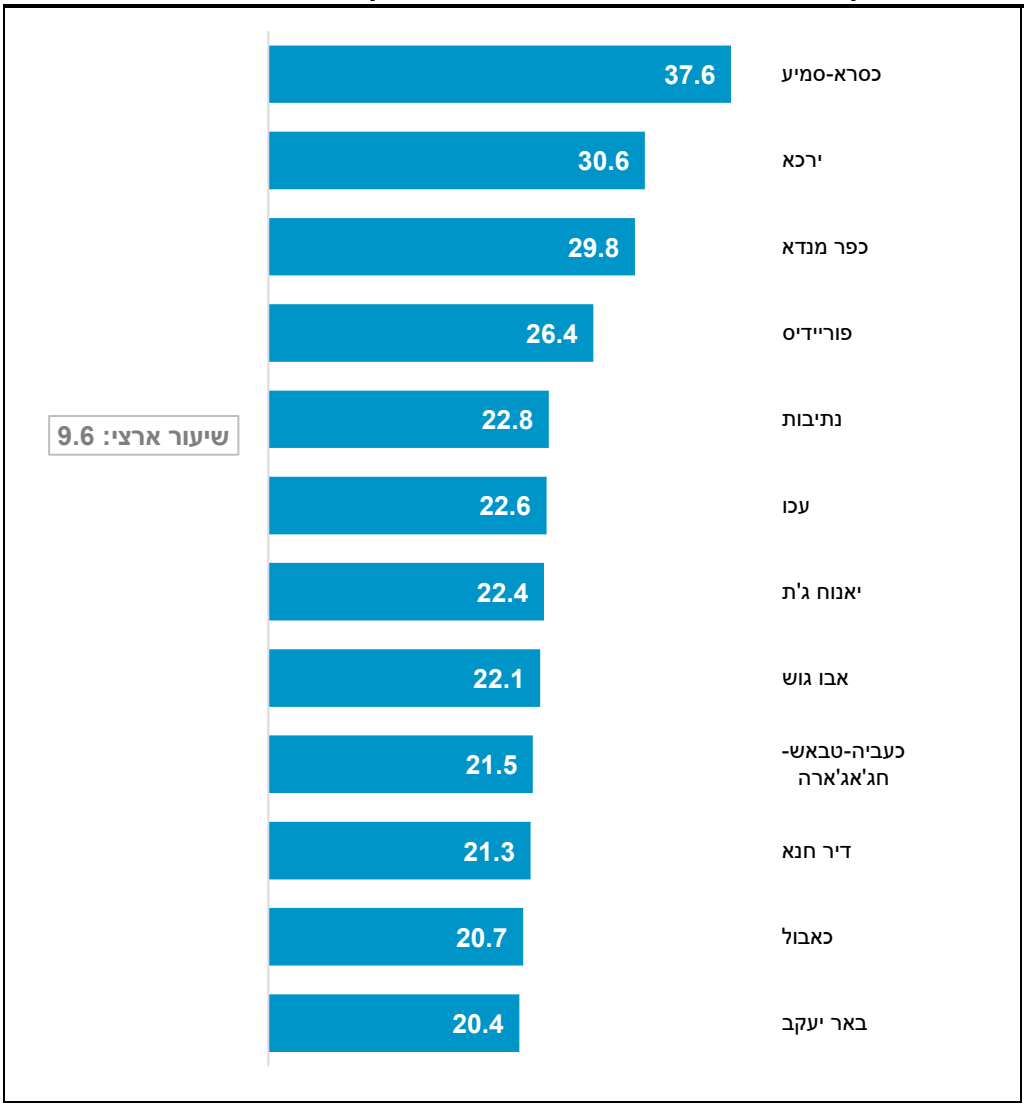

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 4.19. קובץ הרשויות המקומיות, 30.06.19.

* דרישות הסף של האוניברסיטאות כוללות נוסף על זכאות לתעודת בגרות גם ציון עובר ב-3 יחידות לימוד במתמטיקה, ב-4 יחידות לימוד באנגלית ובמקצוע מוגבר אחד (נוסף על אנגלית). בנתונים כלולים רק נבחנים שהיו כלולים גם בקובץ תלמידי כיתות יב' של משרד החינוך.

רוב היישובים בהם נמצאו פערים גדולים בין שני סוגי הזכאות הם ערבים ובדווים.

נבחנים בבחינת בגרות שמחברת בחינת הבגרות שלהם נפסלה (תרשים 5טז')

תרשים 5טז': **התפלגות הנבחנים בבחינת בגרות שמחברת הבחינה שלהם נפסלה* עקב חשד לאי-קיום טוהר הבחינה, (אחוז המחברות הפסולות מכלל הנבחנים) תשע"ג (2012/13) – תש"פ (2019/20)**

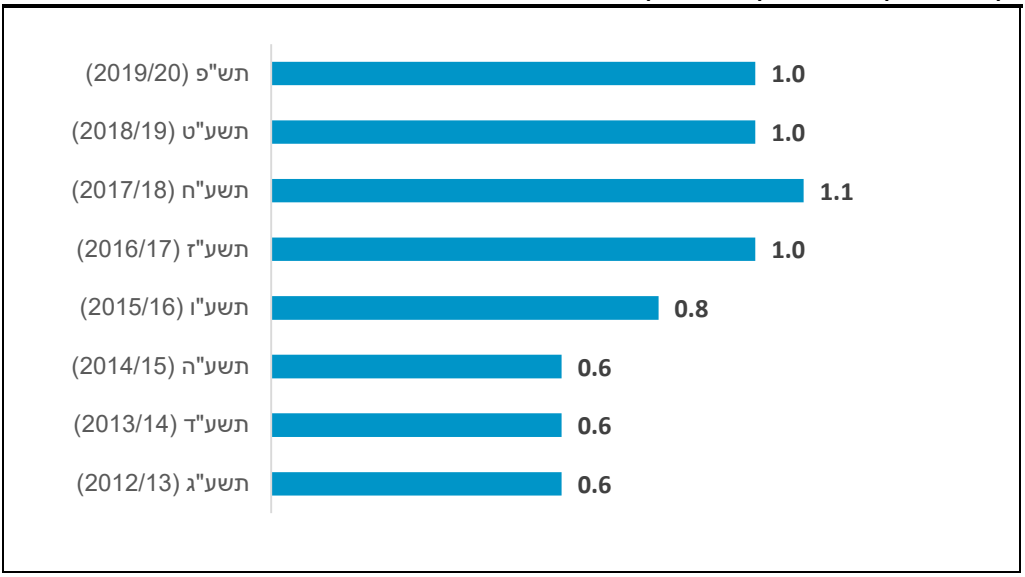

מקור: משרד החינוך, התמונה החינוכית לבתי הספר העל יסודיים-דוח ארצי, שנים שונות.

* מחברת שנפסלה היא מחברת שלא הוגש לגביה ערעור תוך 40 יום מתאריך ההודעה על החשד, או שערעור שהוגש בעניינה נדחה בידי ועדת טוהר הבחינה.

מאז תשע"ה עלה משמעותית אחוז המחברות הפסולות של נבחנים בבחינות הבגרות (מ-0.6% ל-1.0%). בשנת תש"פ נפסל כאחוז אחד מכלל המחברות נבחנים בבחינות הבגרות.

תלמידים מחוננים (לוח 5.26-5.27)

לוח 5.26: **מספר התלמידים הנוטלים חלק בפעילות האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים במשרד החינוך, לפי סוג פעילות / תשנ"ג (1992/93)- תשפ"א (2020/21)**

פעילות	מספר התלמידים				
	תשנ"ג	תש"ס	תש"ע	תשע"ט	תשפ"א
סך הכל כולל*	**11,414**	**11,209**	**36,089**	**77,590**	**76,197**
תוכנית לתלמידים מחוננים					
סך הכל	**11,414**	**11,209**	**11,587**	**20,055**	**16,342**
יום העשרה שבועי במגזר היהודי-מרכזי מחוננים	3,120	3,746	6,086	12,967	11,361
כיתה ייחודית המשולבת בבית הספר	1,730	1,864	2,389	4,741	4,981
תוכניות העשרה	5,850	4,150	1,413	2,347	-
יום העשרה שבועי במגזר הלא יהודי-מרכזי מחוננים	714	1,449	1,699	-	-
תוכנית לתלמידים מצטיינים					
סך הכל**	**-**	**-**	**24,502**	**57,535**	**59,855**
תוכנית למצטייני בית ספר - "אמירים"	-	-	11,543	34,570	33,000
תלמידים מצטיינים במרכזי מחוננים ובגופים נתמכי	-	-	7,261	12,606	14,604
כיתות נחשון	-	-	-	5,319	5,100
תוכנית חינוך לפסגות למצטיינים בפריפריה חברתית/גיאוגרפית	-	-	-	2,633	3,190
תוכנית אקדמיה בתיכון	-	-	-	1,380	2,689
מדעני וממציאי העתיד / אודיסאה	-	-	-	1,027	1,272

מקור: משרד החינוך, האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים, שנים שונות.

*בתשנ"ג ובתש"ס הכוונה לחוגי העשרה אחר הצהריים. **בתש"ע כולל 951 מצטיינים בבתי ספר לאמנויות ו-4,747 מצטיינים במרכזי מחוננים ובגופים נתמכי האגף. בתשע"ז כולל 930 תלמידים בתוכנית אקדמיה בתיכון ו-375 בכיתות מדעני וממציאי העתיד. - אין נתונים.

הערה: ילד עשוי להשתתף ביותר מבפעילות אחת.

בין השנים תש"ע לתשפ"א עלה מספר המשתתפים בפעילויות למחוננים ולמצטיינים בכ-111%. מבין המחוננים, כ-69% משתתפים ביום העשרה שבועי במגזר היהודי-"מרכזי מחוננים", ומבין המצטיינים כ-55% משתתפים בתוכנית למצטייני בית ספר -"אמירים".

לוח 5.27: **מספר התלמידים הנוטלים חלק בתוכנית העשרה לתלמידים מחוננים במשרד החינוך, לפי סוג פעילות* / תש"ע (2009/2010)- תשפ"א (2020/21)**

פעילות	מספר התלמידים			
	תש"ע	תשע"ו	תשע"ט	תשפ"א
סך הכל כולל	1,413	2,875	2,347	381
מקבלי מלגות המשלבים לימודים אקדמיים	488	397	541	-
מחוננים בבי"ס וירטואלי	950	733	775	381
מחונני על	15	15	15	-
אמנויות הבמה לכתיבה וקולנוע	-	850	1,016	-
תוכנית אחריות אזורית	-	500	461	-
תוכנית "אלפא"	-	280	478	-
תוכנית "בוגרים- הגיגים"	-	100	-	-

מקור: משרד החינוך, האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים, שנים שונות. * בשנת תשפ"א לא התקבלו נתונים לגבי חלק גדול מהפעילויות, ייתכן והם לא יתקיימו בגלל ההגבלות של מגפת הקורונה.

משנת תש"ע לתשפ"א חלה ירידה של כ-59.9% במספר המחוננים בבי"ס וירטואלי (מ-950 ל-381 בהתאמה).

ילדים הלומדים בחינוך ביתי
(תרשים 5יז' ולוח 5.28)

תרשים 5יז': **התפלגות הבקשות שהוגשו לפטור מחוק לימוד חובה במסגרת חינוך ביתי, לפי סטטוס קבלה / תש"ע (2009/10) – תשפ"א (2020/21)**

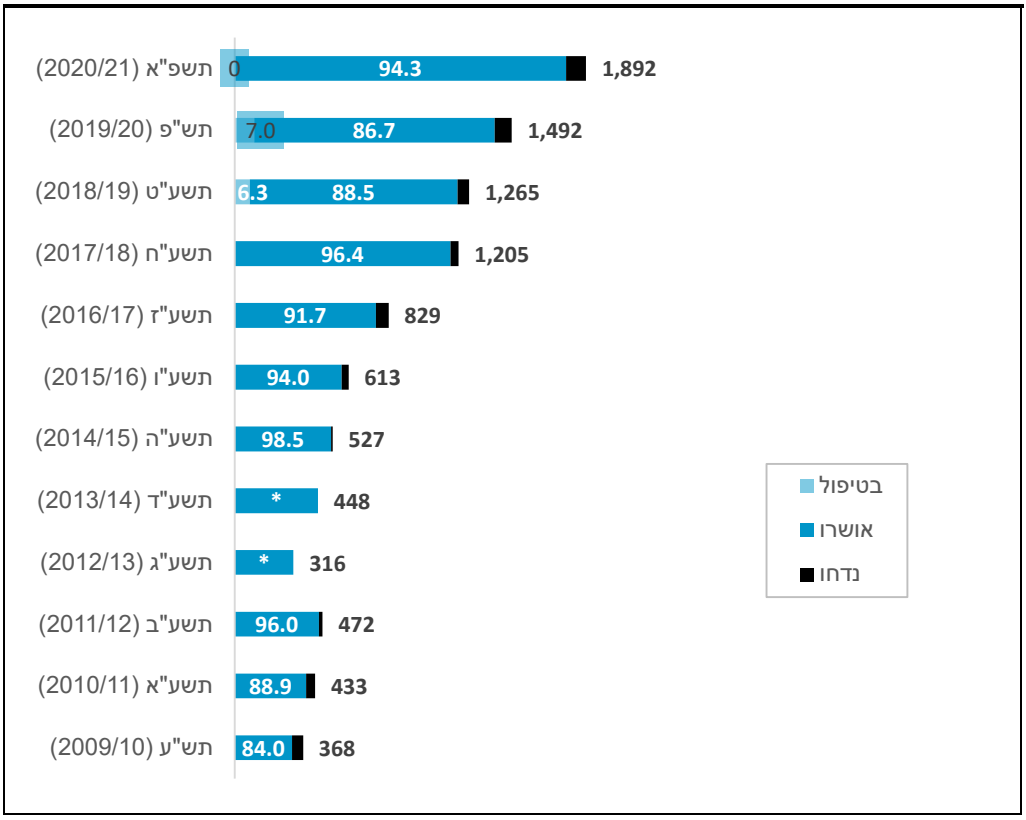

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, אגף יישומי חוק ומדיניות בחינוך, שנים שונות.

* בשנה זו אין מידע במערכת לגבי בקשות שנדחו.

בין השנים תש"ע לתשפ"א עלה פי יותר מחמישה מספר הבקשות שהוגשו לפטור מחוק לימוד חובה במסגרת חינוך ביתי (מ-368 ל-1,892).

בכל השנים הרוב המכריע של הבקשות שהוגשו לפטור מחוק לימוד חובה במסגרת חינוך ביתי אושרו.

לוח 5.28: **מספר הילדים הלומדים במסגרת חינוך ביתי (בקשות שאושרו), לפי מחוז / תש"ע (2009/10) – תשפ"א (2020/21)**

שנה	סך הכל	צפון	חיפה	תל אביב	מרכז	דרום	ירושלים	חרדי*	מנח"י **	התיישבותי***
מספרים										
תש"ע	**309**	116	30	42	47	46	12	0	15	1
תשע"א	**385**	129	33	18	66	75	32	0	23	6
תשע"ב	**453**	112	42	75	56	82	86	0	0	0
תשע"ג	**316**	87	41	53	38	55	42	0	0	0
תשע"ד	**448**	129	65	59	32	57	77	0	29	0
תשע"ה	**519**	145	67	97	32	53	82	9	24	10
תשע"ו	**576**	157	95	92	17	66	85	22	32	10
תשע"ו	**760**	216	126	146	113	48	66	15	17	13
תשע"ח	**1,162**	223	159	180	105	75	87	35	32	12
תשע"ט	**1,120**	267	230	223	208	109	68	69	27	48
תש"פ	**1,296**	275	228	269	194	118	61	60	57	43
תשפ"א	**1,892**	337	283	395	289	180	141	115	66	86
אחוזים										
תש"ע	100.0	37.5	9.7	13.6	15.2	14.9	3.9	0.0	4.9	0.3
תשע"א	100.0	33.5	8.6	4.7	17.1	19.5	8.3	0.0	6.0	1.6
תשע"ב	100.0	24.7	9.3	16.6	12.4	18.1	19.0	0.0	0.0	0.0
תשע"ג	100.0	27.5	13.0	16.8	12.0	17.4	13.3	0.0	0.0	0.0
תשע"ד	100.0	28.8	14.5	13.2	7.1	12.7	17.2	0.0	6.5	0.0
תשע"ה	100.0	27.9	12.9	18.7	6.2	10.2	15.8	1.7	4.6	1.9
תשע"ו	100.0	27.3	16.5	16.0	3.0	11.5	14.8	3.8	5.6	1.7
תשע"ו	100.0	28.4	16.6	19.2	14.9	6.3	8.7	2.0	2.2	1.7
תשע"ח	100.0	19.2	13.7	15.5	9.0	6.5	7.5	3.0	2.8	1.0
תשע"ט	100.0	23.8	20.5	19.9	18.6	9.7	6.1	6.2	2.4	4.3
תש"פ	100.0	21.2	17.6	20.8	15.0	9.1	4.7	4.6	4.4	3.3
תשפ"א	100.0	17.8	6.1	20.9	15.3	9.5	7.5	6.1	3.5	4.5

מקור: משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, אגף יישומי חוק ומדיניות בחינוך, שנים שונות.

* המחוז החרדי הינו מחוז בפריסה ארצית בפיקוח ייחודי למאפייני התרבות החרדית. ** מנח"י – מינהל חינוך ירושלים - הכוונה לעיר ירושלים, שנחשבת למחוז בפני עצמו. *** המינהל לחינוך התיישבותי פועל במועצות אזוריות ובתי הספר והינו בפריסה ארצית, בשל מאפייני החינוך הייחודיים לו.

באופן כללי, בין השנים תש"ע-תשפ"א ניכרת מגמה עלייה במספר תלמידי החינוך הביתי. בשנת תשפ"א מספרם הגיע לשיא של 1,892 תלמידים. המספר הגדול ביותר של הבקשות שאושרו היה במחוז תל-אביב (20.9% מהבקשות), ואחריו במחוז צפון (17.8% מהבקשות).

בני נוער הלומדים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה (תרשימים 5יח'-5כד')

תרשים 5יח': **שיעור בני הנוער הלומדים לתואר ראשון לפי מוסד לימודים / תשפ"א (2020/21)**

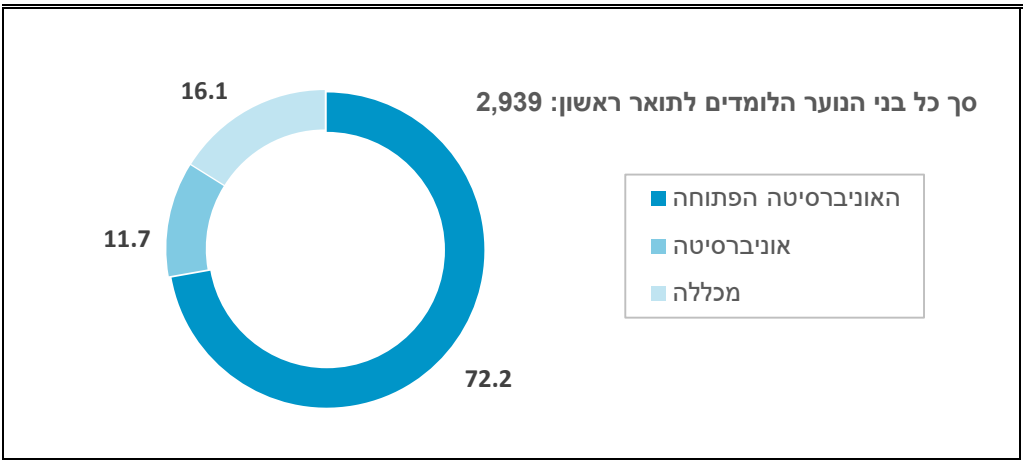

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2021.

בתשפ"א למדו 2,939 בני נוער לתואר ראשון, כ-72% מהם למדו באוניברסיטה הפתוחה.

תרשים 5יט': **התפלגות בני נוער הלומדים לתואר ראשון, לפי גיל / תשפ"א (2020/21)**

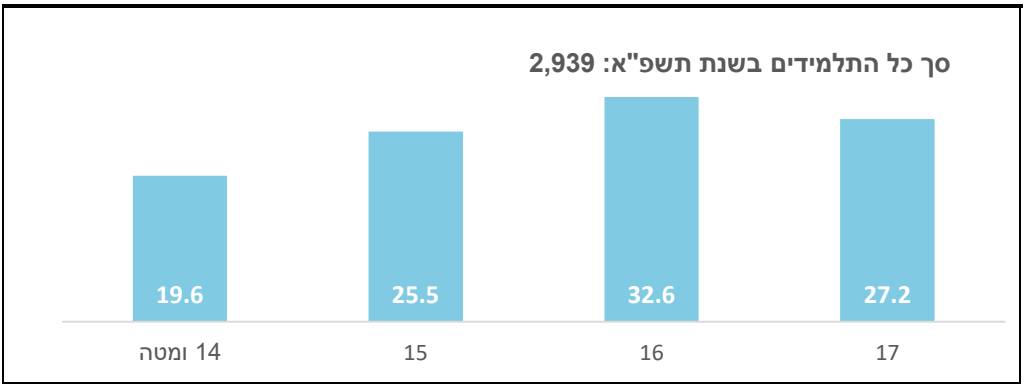

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2021.

בתשפ"א כ-60% מבני הנוער שלמדו לתואר ראשון היו בני 16 או 17, כ-40% מהם היו בני 15 ומטה.

תרשים 5כ': **שיעור בני נוער הלומדים לתואר ראשון, לפי מגדר / תשפ"א (2020/21)**

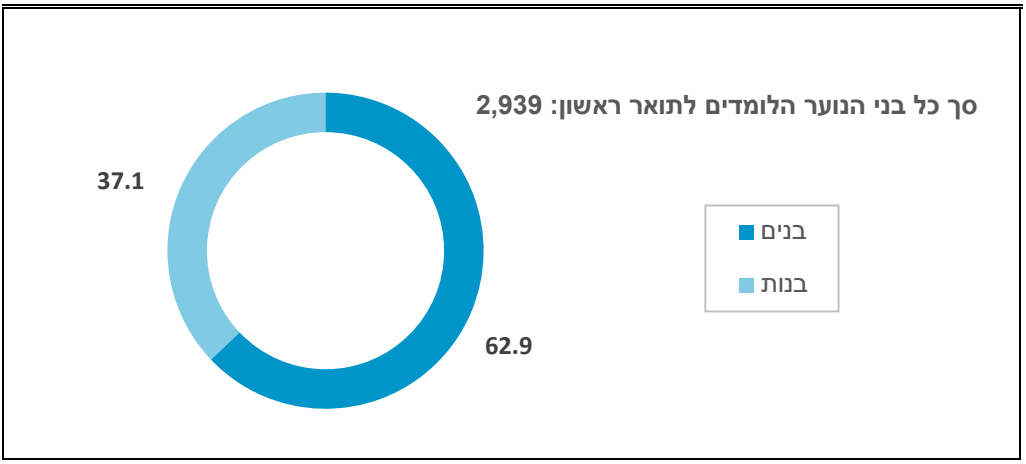

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2021.

בתשפ"א שני שליש מבני הנוער שלמדו לתואר ראשון היו בנים.

תרשים 5כא': **שיעור בני נוער הלומדים לתואר ראשון, לפי קבוצת אוכלוסייה / תשפ"א (2020/21)**

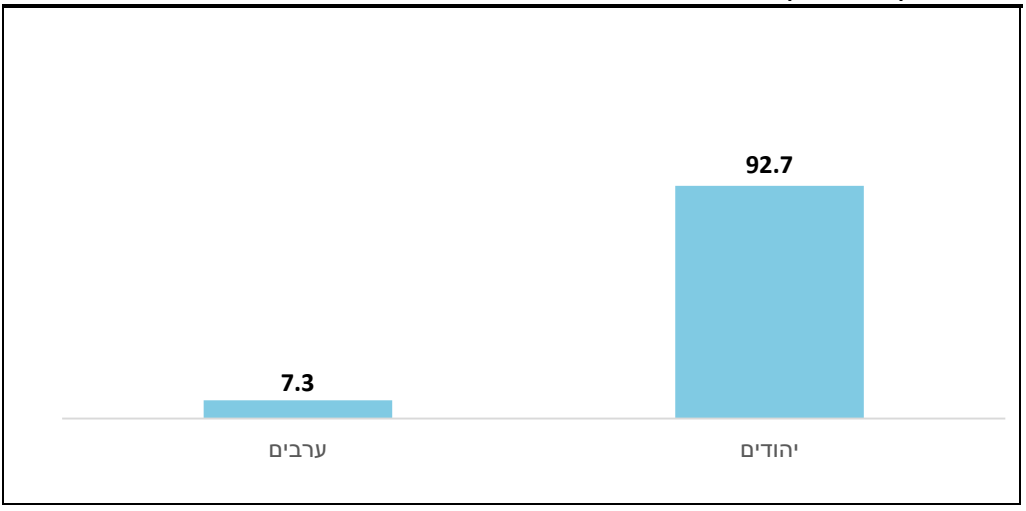

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2021.

בשנת תשפ"א הרוב המכריע של בני-נוער שלמדו לתואר ראשון היו יהודים (כ-93%).

תרשים 5כב': **שיעור בני נוער הלומדים לתואר ראשון, לפי אשכול חברתי-כלכלי / תשפ"א (2020/21)**

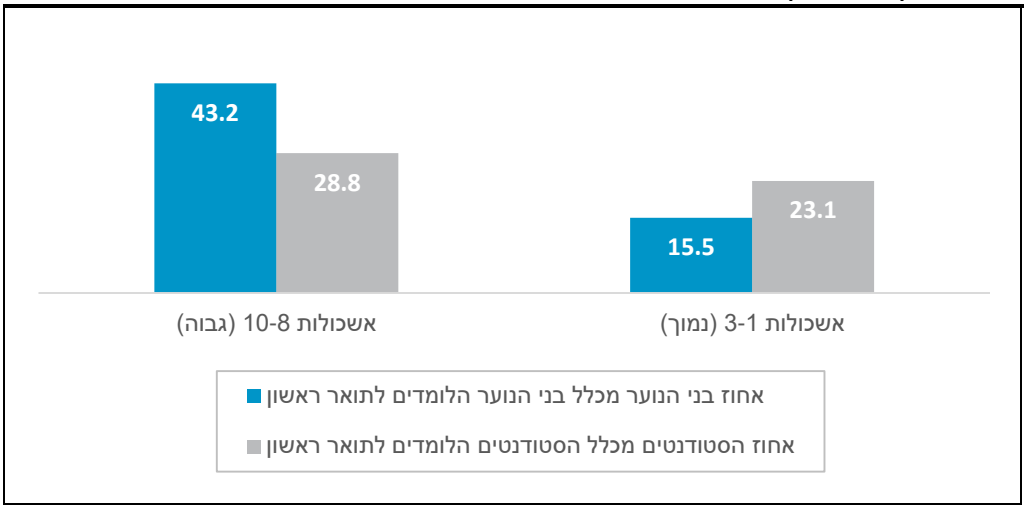

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2021.

בשנת הלימודים תשפ"א, כ-43% מבני הנוער שלמדו לתואר ראשון גרו ביישובים מאשכולות 8-10, שיעור הגדול כמעט מפי שלושה משיעור בני הנוער שלמדו לתואר ראשון וגרו ביישובים מאשכולות 1-3 (כ-15%). בקרב כלל הסטודנטים לתואר ראשון (בכל הגילים) הפער בין האשכולות קטן בהרבה.

תרשים 5כג': **תחומי הלימוד אותם לומדים בני נוער הלומדים לתואר ראשון (אחוזים) / תשפ"א (2020/21)**

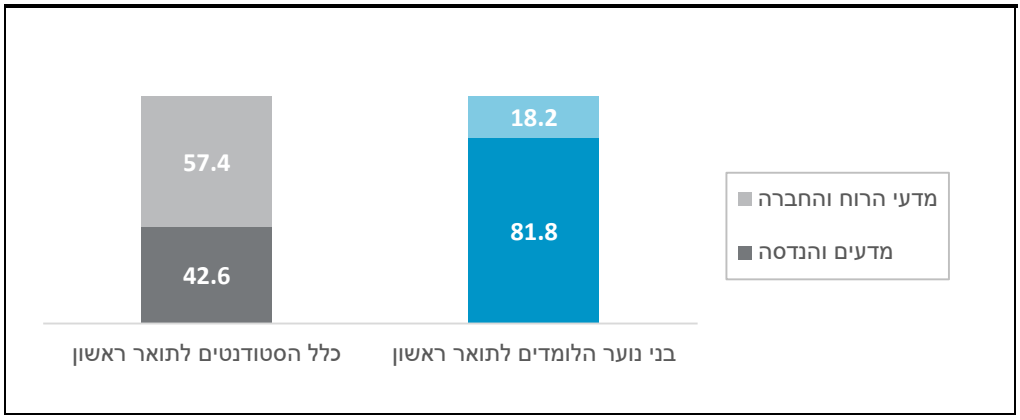

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2021.

בתשפ"א כ-82% מבני הנוער שלמדו לתואר ראשון למדו מקצוע מתחום המדעים וההנדסה. זאת לעומת כ-43% מכלל הסטודנטים לתואר ראשון (בכל הגילים) שלמדו מקצוע מתחום זה.

תרשים 5כד': **המקצועות הנלמדים בקרב בני נוער הלומדים לתואר ראשון, לפי המוסד הלימודי (אחוזים) / תשפ"א (2020\21)**

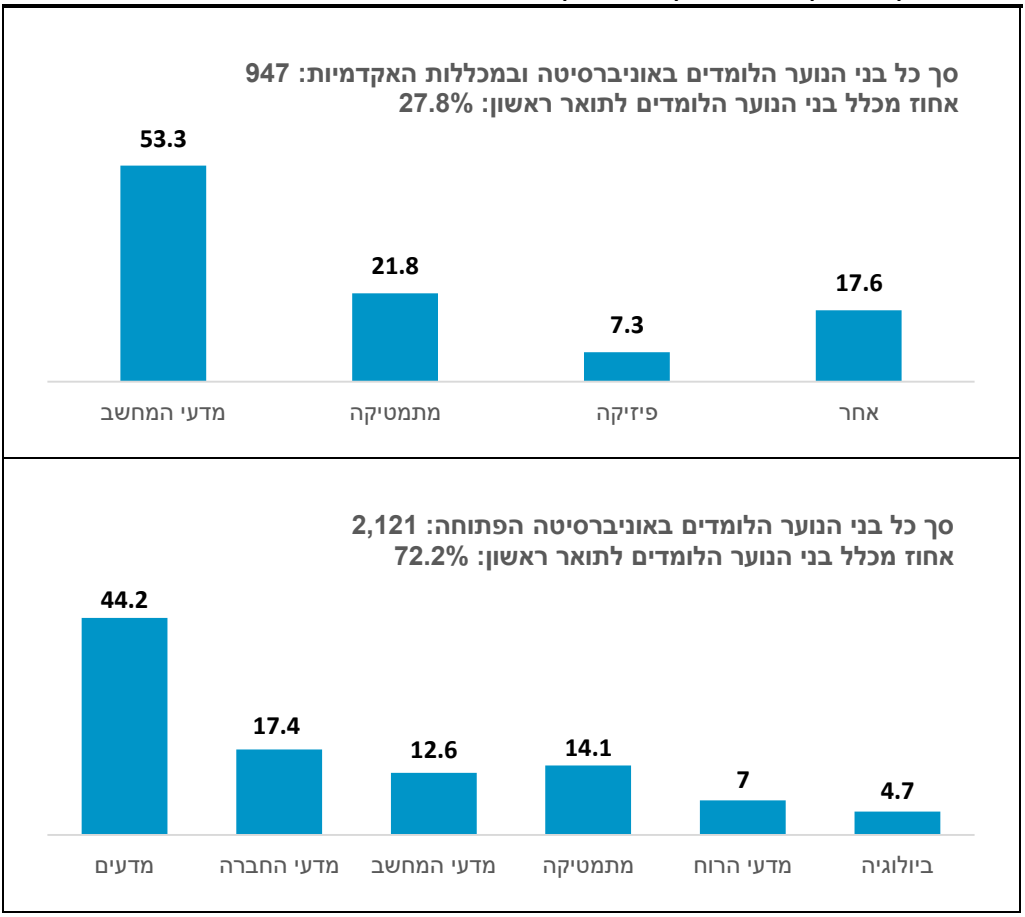

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2021.

בתש"פ הרוב המכריע של בני הנוער שלמדו לתואר ראשון באוניברסיטאות ובמכללות אקדמיות התמחו במדעי המחשב או במדעים מדויקים אחרים.
בקרב בני הנוער שלמדו לתואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה שיעור הלומדים מדעי המחשב היה נמוך בהרבה, רבים מהם למדו מדעים ומתמטיקה אך גם מדעי החברה ומדעי הרוח.

נשירה והשתתפות בחינוך הבדואי
(תרשימים 5כז'-5כח' ולוח 5.30)

תרשים 5כז': **ילדים בדואים בגילי 3 עד 5 מחוץ למערכת החינוך, לפי שנה (מספר ואחוז מכלל הילדים בגילים האלה ביישובים) / תשע"ו (2015/16) –**

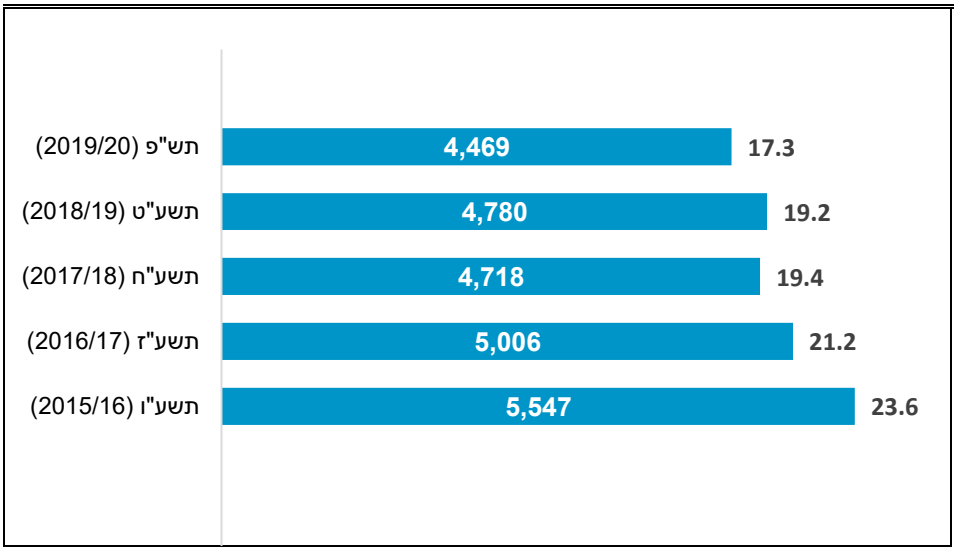

מקור: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, יישום חוק לימוד חובה מגיל 3 בחברה הבדואית בנגב – מסמך עדכון, 2020.

הערה: האחוז מחושב מתוך הילדים ביישובים הבדואים המוכרים בנגב (נווה מדבר, אל קסום, כסייפה, לקיה, שגב שלום, ערערה בנגב, חורה, תל שבע, רהט).

על פי דיווח משרד החינוך, בין השנים תשע"ו לתש"פ ירד בכ-19% מספר הילדים ביישובים הבדואים שנמצאים מחוץ למערכת החינוך, מ-5,547 ל-4,469 (השיעור שלהם מכלל הילדים ביישוב ירד באותה תקופה ב-6.3 נקודות אחוז).

לוח 5.30: **שיעורי נשירה של תלמידות בחינוך הבדואי, במבט משווה (תלמידות בדואיות, ערביות, כלל התלמידות ותלמידים בדואים)/ 2016-2019**

היגד	שלב חינוך	שנה		
		2019	2018	2017
תלמידות בחינוך הבדואי	**חינוך יסודי**	**1.3**	**1.2**	**1.4**
	חטיבת ביניים	**2.4**	**2.5**	**2.8**
	חטיבה עליונה	**2.2**	**1.8**	**1.6**
תלמידות בחינוך הערבי	חינוך יסודי	0.1	0.2	0.2
	חטיבת ביניים	0.4	0.4	0.9
	חטיבה עליונה	0.5	0.6	0.6
כלל התלמידות	חינוך יסודי	0.4	0.5	0.5
	חטיבת ביניים	0.4	0.4	0.5
	חטיבה עליונה	0.6	0.7	0.9
תלמידים (בנים) בחינוך הבדואי	חינוך יסודי	0.9	0.7	0.9
	חטיבת ביניים	3.5	3.6	2.3
	חטיבה עליונה	5.3	4.7	4.3

מקור: מרכז המידע והמחקר של הכנסת, נתונים על נשירת תלמידות מבתי-ספר ועל לימודים אקדמיים בקרב נשים בחברה הבדואית בנגב, נובמבר 2020.

* שיעור הנשירה ע"פ שנה מתייחס לאחוז הנושרים מהשנה אל השנה שאחריה. לדוגמא, אחוז הנושרים של 2019 הוא אחוז הנושרים במעבר בין תשע"ט (2018/19) לתש"פ (2019/20).

** נתוני הלומדים כוללים תלמידים בתכנית היל"ה ובמסגרות לנוער של משרד העבודה והרווחה. החלוקה לשכבות גיל היא לפי ההגדרה של כל בית ספר, כך בחינוך היסודי נכללים גם בתי ספר שבהם לומדים תלמידים בכיתות א' עד ח' ובחטיבה העליונה בתי ספר שבהם תלמידים בכיתות ט' עד י"ב.

שיעור הנשירה של תלמידות בחינוך הבדואי גבוה משמעותית הן מזה של התלמידות בחינוך הערבי והן משיעור הנשירה של כלל התלמידות, בכל השנים ובכל שלבי החינוך.

כך, בשנת 2019, בחינוך היסודי שיעור הנשירה בקרב התלמידות בחינוך הבדואי גדול פי 13 לעומת השיעור בקרב כלל התלמידות בחינוך הערבי, בחטיבת הביניים – פי שישה; ובחטיבה העליונה פי 4.5 לערך.
בחינוך היסודי שיעור הנשירה בקרב התלמידות בחינוך הבדואי גדול משיעור הנשירה בקרב הבנים בחינוך הבדואי; בחינוך העל-יסודי שיעורי הנשירה גבוהים יותר בקרב הבנים

בין השנים 2017-2019 אחוז הנשירה של תלמידות בדואיות ירד בחטיבת הביניים (מ-2.8% ל-2.4%) ועלה בחטיבה העליונה (מ-1.6% ל-2.2%).

תרשים 5כח': **שיעורי למידה ל-1,000 נפשות בגילאי 13 ו-17 לפי מגזר / תש"פ (2020\2019)**

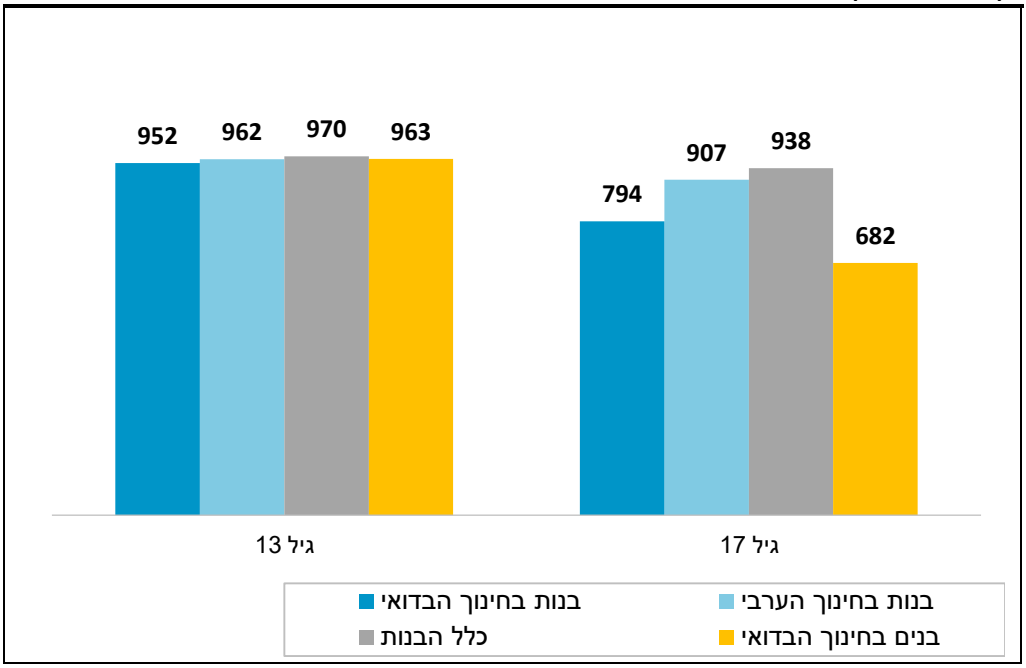

מקור: מרכז המידע והמחקר, נתונים על נשירת תלמידות מבתי-ספר ועל לימודים אקדמיים בקרב נשים בחברה הבדואית בנגב, נובמבר 2020.

בנתוני שנה"ל תש"פ, בגיל 13 שיעורי הלמידה לאלף נפשות בכלל הקבוצות דומים למדי, ואולם עד גיל 17 חלה ירידה משמעותית בשיעורי הלמידה של תלמידות בחינוך הבדואי, מ-952 לאלף נפשות ל-794 לאלף נפשות. ירידה זו, שהיא גדולה בהרבה מהירידה בקרב קבוצות הבנות האחרות, מביאה לפער של 113 תלמידות לאלף לעומת הבנות בחינוך הערבי, ולפער של 144 תלמידות לאלף לעומת כלל הבנות בארץ.

הירידה בקרב הבנים בחינוך הבדואי גדולה אף יותר – ירידה של 281 תלמידים לאלף נפש, לעומת ירידה של 158 בקרב התלמידות בחינוך הבדואי.

התראות במנגנון הפוש
(תרשים 5כט')

מנגנון הפוש הוא מנגנון התראה מיידית המתריע בפני גורמים מוסמכים במשרד החינוך כל אימת שמתקבל מידע פלילי על איש צוות במערכת החינוך (פתיחת חקירה פלילית, הגשת כתב אישום או הרשעה). המנגנון פעיל מאז שנת 2019 והוא נועד לספק מידע רלוונטי למערכת החינוך במטרה לאפשר לה לנקוט צעדים להגנה על תלמידים כאשר המידע מעלה חשש לשלומם.

תרשים 5כט: **התראות* שהתקבלו באמצעות מנגנון פוש לגבי העסקת אנשי צוות בעלי רישום פלילי במערכת החינוך / 2019, 2020**

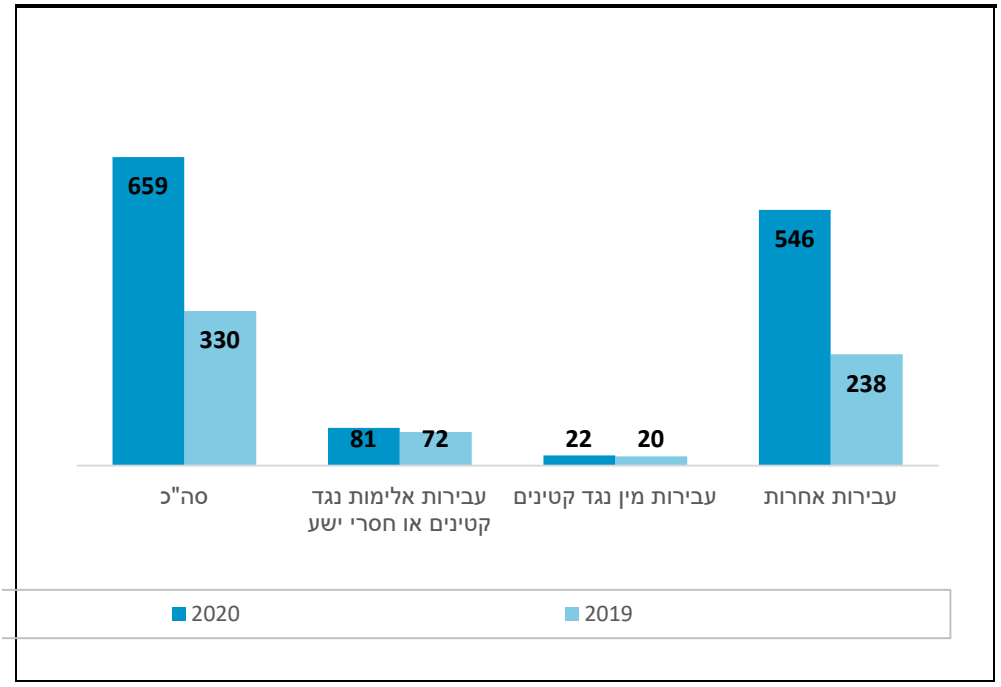

מקור: משרד החינוך, הממונה על יישום חוק חופש המידע, שנים שונות. * התראה פירושה שהתקבל מידע על פתיחת חקירה פלילית/הגשת כתב אישום/הרשעה בדין. היות ומערכת הפוש עדיין בהטמעה, ייתכן והעלייה נובעת מהטמעה זו.

בשנת 2020, התקבלו התראות באמצעות מנגנון פוש על 103 אנשי צוות במערכת החינוך שנחשדו/הורשעו בעבירות מין או אלימות נגד קטינים, מתוכם 81 בעבירות אלימות ו-22 בעבירות מין.

נושאים בפעילות יועצות חינוכיות (תרשים 5ל')

תרשים 5ל': **התפלגות נושאים עיקריים בדיווחים על פעילות יועצות חינוכיות / מאי 2020, מרץ 2021, מאי-יוני 2021 (באחוזים)**

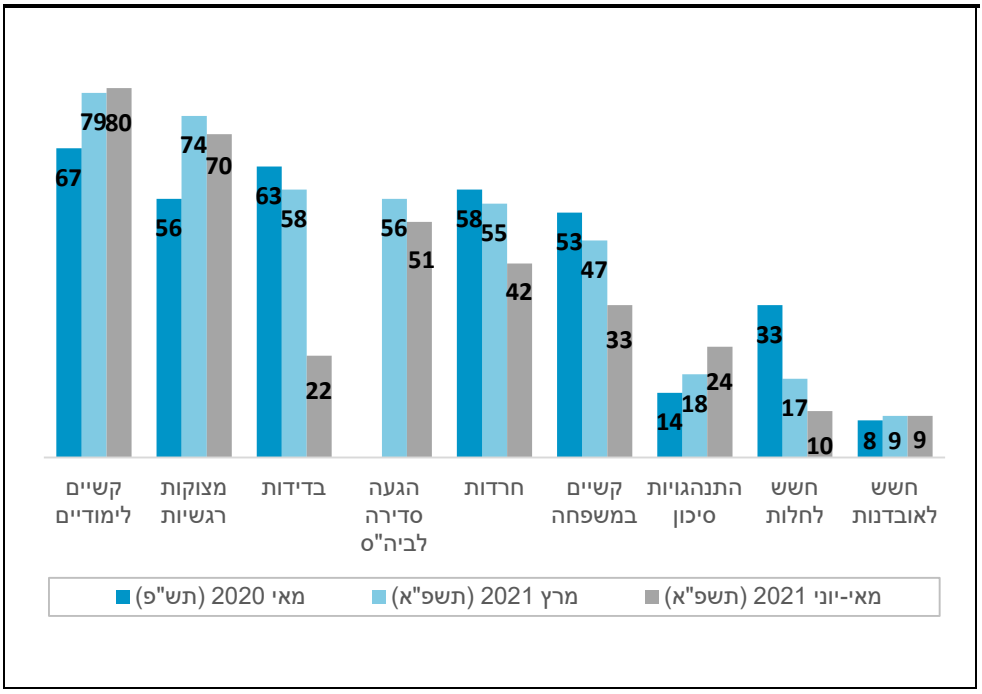

מקור: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 'מצבם הרגשי והנפשי של הילדים בעקבות משבר הקורונה', 12.8.21.

בין מאי 2020 למאי-יוני 2021 חלה ירידות משמעותיות בשיעור הפניות ליועצות חינוכיות שכללו התייחסות לבדידות (מ-63% ל-22%), לחשש לחלות (מ-33% ל-10%) ולחרדות (מ-58% ל-42%). מנגד, באותה תקופה חלו עליות משמעותיות בשיעור הפניות שכללו התייחסות להתנהגויות סיכון (מ-14% ל-24%), למצוקות רגשיות (מ-56% ל-70%) ולקשיים לימודיים (מ-67% ל-80%).

למידה מרחוק בתקופת הקורונה
(תרשימים 5לא'-5לג' ולוח 5.31)

תרשים 15לא': **אי-השתתפות סדירה בלמידה מרחוק (כאשר התקיימה או לא התקיימה) לפי דיווח הורים, על פי מגזר שפה / תש"פ (אוגוסט 2020), תשפ"א (ינואר 2021)**

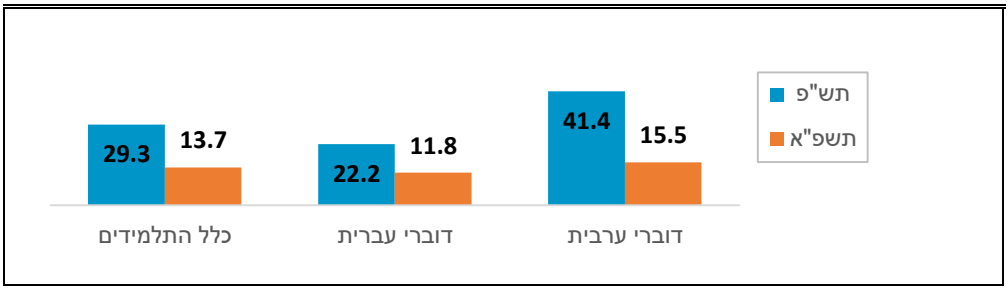

מקור: ראמ"ה, הוראה ולמידה מרחוק: לקחים מתקופת הסגר בעקבות מגפת הקורונה – סקר הורים (אוקטובר 2020), סקר הורים פעימה שנייה (ינואר – פברואר 2021).

* "לא השתתף באופן סדיר" – אחוז ההורים שדיווחו שבכיתות ילדיהם לא התקיימה למידה מרחוק בנוסף לאחוז ההורים היחסי של אלו שדיווחו שילדיהם מגיע למחצית או פחות מהשיעורים, מקרב אלו שכן מתקיימת בכיתת ילדיהם למידה מרחוק.

על פי דיווחי ההורים, כ-13.7% מכלל התלמידים לא השתתפו באופן סדיר בלמידה מרחוק – השתתפו במחצית או פחות מהשיעורים שהתקיימו בלמידה מרחוק בכיתותיהם, או שלא התקיימה בכיתותיהם למידה מרחוק. דהיינו, שיעור זה ירד ביותר ממחצית בין תש"פ לתשפ"א, והצטמצם משמעותית הן בקרב דוברי העברית והן בקרב דוברי הערבית.

תרשים 5לב': **חסמים בפני למידה מיטבית מרחוק, על פי דיווח הורים ומגזר שפה* / תש"פ (אוגוסט 2020), תשפ"א (ינואר 2021)**

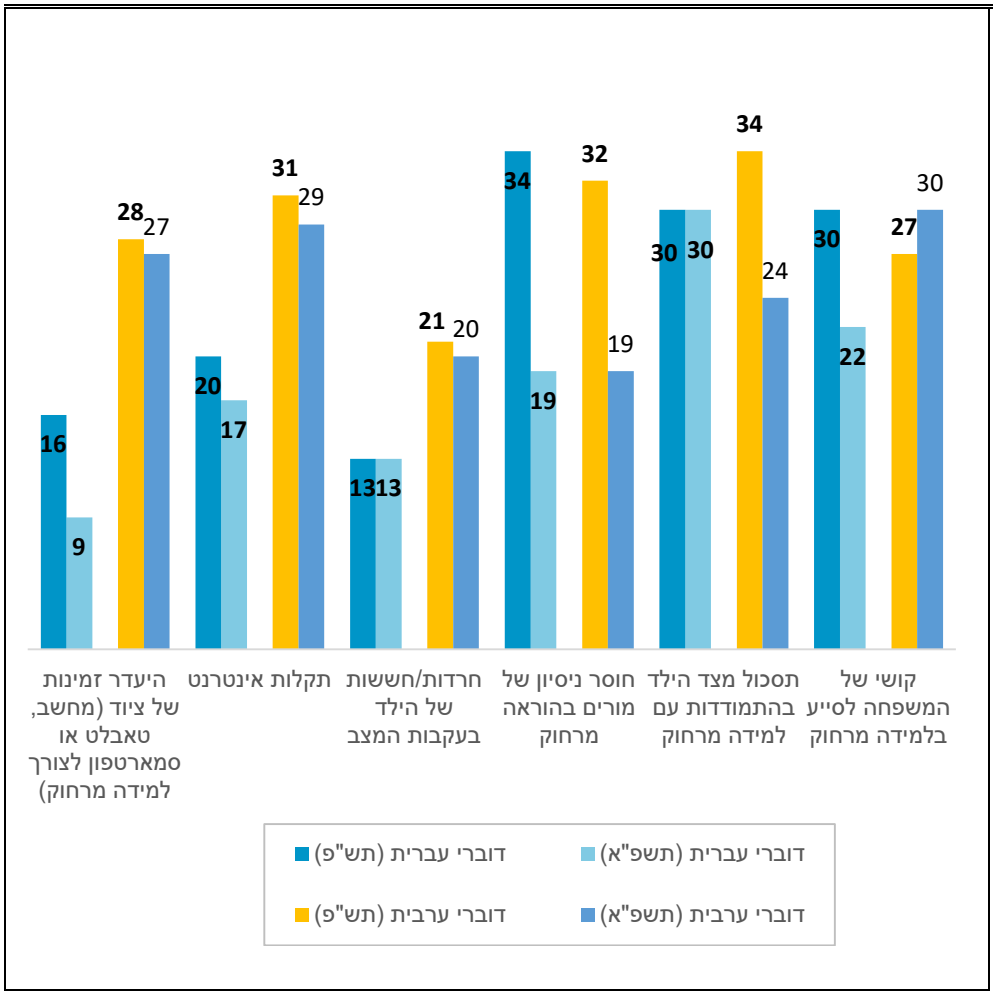

מקור: ראמ"ה, הוראה ולמידה מרחוק: לקחים מתקופת הסגר בעקבות מגפת הקורונה – סקר הורים (אוקטובר 2020), סקר הורים פעימה שנייה (ינואר – פברואר 2021).

* האחוזים מתייחסים להורים לתלמידים שענו בחיוב "במידה רבה/רבה מאוד" על ההיגד המופיע בלוח.

בין שנה"ל תש"פ לתשפ"א, השינויים בשיעורי הדיווח של הורים לילדים במערכת החינוך על חסמים בלמידה מרחוק לא היו אחידים, והשתנו מחסם לחסם.

כך, למשל, שיעור הדיווח על חוסר ניסיון של מורים בהוראה מרחוק כחסם ללמידה מרחוק ירד משמעותית בשני מגזרי השפה, ואילו שיעורי הדיווח על תקלות אינטרנט נותרו דומה בשניהם, ללא ירידה משמעותית.

בשנת תשפ"א, בקרב הורים לתלמידים במערכת החינוך העברית חלה ירידה משמעותית בשיעור המדווחים על היעדר זמינות של ציוד כחסם ללמידה מרחוק (מ-16% בתש"פ ל-9% בתשפ"א ירידה של כ-44% בשיעור המדווחים), אך בקרב הורים לתלמידים במערכת החינוך הערבית כמעט ולא התרחשה ירידה בשיעור זה (מ-28% בתש"פ ל-27% בתשפ"א)

תרשים 5לג': **זמינות אמצעים ויכולות בידי הילד לצורך למידה מרחוק, על פי מגזר שפה* / תש"פ (אוגוסט 2020), תשפ"א (ינואר 2021)**

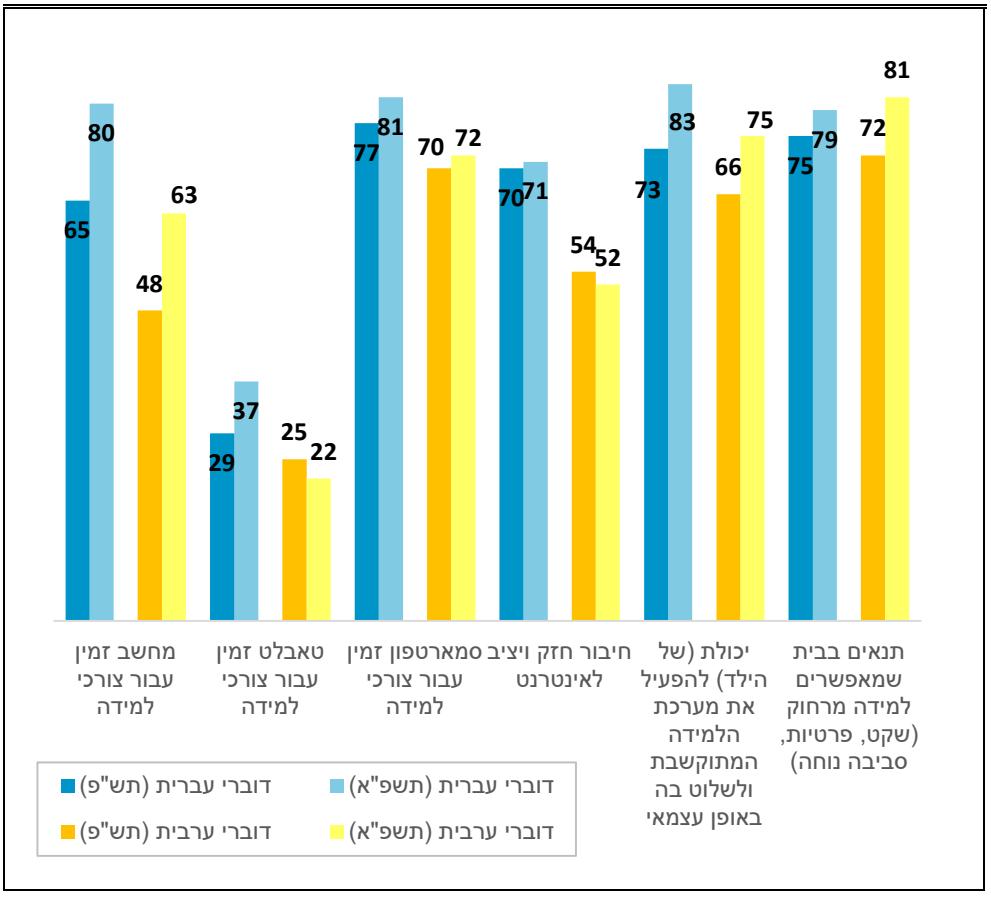

מקור: ראמ"ה, הוראה ולמידה מרחוק: לקחים מתקופת הסגר בעקבות מגפת הקורונה – סקר הורים (אוקטובר 2020), סקר הורים פעימה שנייה (ינואר – פברואר 2021).

* האחוזים מתייחסים להורים לתלמידים שענו בחיוב "במידה רבה/רבה מאוד" על ההיגד המופיע בלוח.

בשנה"ל תשפ"א, כ-80% מההורים לתלמידים במערכת החינוך דוברת העברית, וכ-63% מההורים לתלמידים במערכת החינוך דוברת הערבית, דיווחו כי לילדיהם זמין מחשב לצרכי למידה. זמינות זו עלתה משמעותית בדיווחי ההורים בין תש"פ לתשפ"א. לעומת זאת, בין שנה"ל תש"פ לתשפ"א, לא חל שינוי בשיעור ההורים המדווחים על זמינות חיבור חזק ויציב לאינטרנט לילדיהם לצרכי למידה, בשני מגזרי השפה.

לוח 15.31: **השתתפות בלמידה מרחוק לפי דיווח הורים, על פי שלב גיל ומגזר שפה / תשפ"א (ינואר 2021)**

היגד	שלב גיל	בתי"ס דוברי עברית	בתי"ס דוברי ערבית
האם בכיתה של ילדך התקיימה למידה מרחוק בתקופת הסגירה?	**סך הכל**	**98.0**	**95.0**
	הורים ז'-י"ב	98.0	93.0
	הורים א'-ו'	99.0	96.0
במידה ולא התקיימה למידה מרחוק – האם היית מעוניין שתתקיים?	**סך הכל**	**31.0**	**26.0**
	הורים ז'-י"ב	57.0	8.0
	הורים א'-ו'	0.0	57.0
במידה והתקיימה למידה מרחוק – האם ובכמה מהמפגשים ילדך השתתף? (השתתפות במרביתם\כולם)	**סך הכל**	**90.0**	**89.0**
	הורים ז'-י"ב	93.0	90.0
	הורים א'-ו'	87.0	88.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה. הוראה ולמידה מרחוק: לקחים מתקופת הסדר בעקבות מגפת הקורונה, סקר הורים, פעימה שנייה, ינואר – פברואר 2021. מדובר במדגם ארצי מייצג של הורים לתלמידים הלומדים בכל שכבות הגיל (א' – י"ב) ובשני מגזרי השפה.

* האחוזים מתייחסים להורים לתלמידים שענו בחיוב על ההיגד המופיע בלוח.

בשנת תשפ"א (ינואר 2021), כמעט כל ההורים לתלמידים דיווחו שהתקיימה למידה בכיתת ילדיהם בתקופת הסגירה, בשני מגזרי השפה.

מתוך ההורים שהתקיימה למידה מרחוק בכיתת ילדיהם, הרוב המכריע דיווח שילדם הגיע לרוב המפגשים. מתוך ההורים שלא התקיימה למידה מרחוק בכיתת ילדיהם, פחות משליש מההורים בשני מגזרי השפה היו מעוניינים שתתקיים (31% מההורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית, ו-26% מההורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית).

6

ילדים ועולם הפנאי

מבוא

לפעילויות הפנאי של ילדים תפקיד מרכזי בתהליך התפתחותם. הספרות המחקרית העלתה, שפעילויות אלה תורמות להתפתחותם הקוגנטיבית, החברתית, הרגשית והפיזיולוגית. יש בהן פוטנציאל נכבד לקידומם, החל בשיפור הישגיהם הלימודיים ועבור לחיזוק ביטחונם העצמי ולפיתוח אחריותם האזרחית. הספרות מוסיפה, כי נוסף על ההנאה מעצם הפעילות, השתתפות בפעילויות פנאי מאפשרת לילדים ולבני נוער למצות כישורים ונטיות אישיות שאינם יכולים לבוא לידי ביטוי מלא בבית הספר או במסגרות אחרות. השתתפות בפעילויות פנאי חיוביות היא לא רק גורם המקדם התפתחות, אלא גם חיסון מפני מצבי סיכון.

ידוע, שבד בבד עם תרומתן החיובית של פעילויות הפנאי לילדים, לפעילויות אלה עלולות להיות גם השפעות שליליות. תחום שזכה למחקר נרחב בהקשר זה הוא צפייה לא מבוקרת בטלוויזיה ושימוש לא מבוקר באינטרנט. ילדים צעירים פגיעים במיוחד להשפעות של פעילויות אלה, ולפיכך נתונים אודות השתתפותם בפעילויות הללו חשובים להבנת מצבם ולדאגה לשלומם.

בעשורים האחרונים ניכרים שינויים בולטים בהרגלי הפנאי של ילדים. זאת בעקבות שינויים בתנאים החברתיים והכלכליים שהתחוללו בעולם המערבי ואשר לא פסחו על הילדים בישראל. הקשר בין הילד להוריו במשך שעות היום הולך ומצטמצם לשהייה עם הורה אחד בזמן מסוים, בו בזמן שההורה השני "חופשי" לעבוד. גם פעילויות שנחשבו בעבר כ"משפחתיות", כגון ארוחה משותפת וצפייה משותפת בטלוויזיה, הפכו לפעילויות, שהילד מבצע לבדו, לעתים בהיעזרו באמצעים טכנולוגיים שונים. למעשה, לילדים יש היום פחות ופחות "זמן הורים" וזמן הולך וגדל לפעילויות פנאי אינדיבידואליות. כתוצאה מהתמעטות הזמן המוקדש לבילוי המשותף של ילדים והורים אנו עדים להתרבותם של מתקנים ושל מוסדות, שבהם יש השגחה על הילד, ושל מבחר חוגים.

נוסף על צריכת בידור וקניות, ילדים תורמים מזמנם לפעולות התנדבות בקהילה שבה הם חיים. זאת במסגרת פרויקט "מחויבות אישית" של בית הספר, אך גם שלא במסגרת זו. נתונים על כך מוצגים בהמשך.

השינויים מהירים, אך הידע על אודות עולם הפנאי של ילדים בישראל חלקי בלבד. לפיכך, אנו מציגים בנושא הפנאי פרק קצר בהרבה מכפי שהיינו חפצים. פרק מצומצם זה משקף את הידע הדל שלנו על הקצאות הזמן של ילדים ושל בני נוער בשעות הפנאי. למשל, אין אנו יודעים די על נגישותם של שירותי פנאי הולמים לאוכלוסיות המגוונות של ילדים החיים בישראל.

הנתונים המוצגים בפרק מורים, כי המחשב והטלפון הנייד הפכו לזמינים יותר ויותר לילדים ולבני נוער, וכי כבר תפסו את מקומה של הטלוויזיה כמדיה עיקרית. זאת במיוחד לשם שמירה על קשרים חברתיים ומשחקים.

למרות השעות הרבות שילדים ובני נוער בישראל מבלים מול מסך המחשב, הטלוויזיה והטלפון הנייד, אין אנו יודעים די על תכני התוכניות שבהן הם צופים ועל מעורבות ההורים בצפייה. חשוב לבחון לעומקה את החשיפה של ילדים בישראל לתכנים השונים ואת המסרים שהם מקנים להם. זאת במיוחד לאור אחת התופעות שהיקפה מתרחב, "מסחור הילדות". הכוונה לחדירת מסרים מעולם הפרסום והמסחר לעולמם של ילדים באמצעות כלי התקשורת: טלוויזיה, אינטרנט, רדיו, עיתונות, פרסום חוצות וכדו'. מסרים אלה משפיעים במידה רבה על האופן שבו ילדים לומדים ומשחקים, ואף על דברי המזון שהם אוכלים. הם גם מעצבים את האופן שבו ילדים רואים את עצמם ואת העולם - ערכיהם, שאיפותיהם, בריאותם ואף דימויים העצמי.

בהקשר זה יש לציין, שהטלוויזיה, האינטרנט נגישים מבחינה כלכלית (עלות) ומבחינה פיזית הרבה יותר מחוגים וממסגרות בילוי אחרות. הנתונים על מספר הילדים החיים מתחת לקו העוני, המוצגים בפרק 10, חושפים את דלות המשאבים העומדים לרשות הילדים הללו וזורים אור על המניעים שמעצבים את אופן ניצול הזמן של ילדים ובני נוער בשעות הפנאי.

כמו כן, יש לתת את הדעת לגורמים טכניים, כגון קרבה גיאוגרפית לשירותי פנאי שמותאמים לילדים, ואף לנגישותם של שירותי פנאי לילדים בעלי צרכים מיוחדים. לא אחת אין לילדים החיים בפריפריה מסגרות מתאימות לבילוי, ועליהם להסתפק במתקנים המתוכננים עבור מבוגרים, כגון קניונים ומרכזים מסחריים.

למרות הקושי לפרוס יריעה רחבה של נתונים לגבי ניצול שעות הפנאי של ילדים, עלה בידינו השנה להציג נתונים שקובצו מסקרים שונים, הגם שמטרות הסקרים וקבוצות הגיל שהתייחסו אליהן לא תמיד אפשרו לערוך את ההשוואה הרצויה.

תרשימים 6א'-6ד' עוסקים בשימוש באמצעים דיגיטליים.

לוח 6.1 עוסק בעידוד תלמידים למעורבות.

תרשימים 6ה'-6ו' ולוח 6.2 עניינם ילדים ובני נוער שעוסקים בספורט.

לוח 6.3 מתייחס ליציאה לחו"ל של בני נוער.

לוח 6.4 ותרשים 6ז' עניינם מורשים לנהוג.

הגדרות

אינסטגרם - יישום (אפליקציה) לטלפונים ניידים חכמים המשמש לשיתוף תמונות וסרטוני וידאו קצרים ברשתות החברתיות ובדואר האלקטרוני. כמו כן הוא מאפשר מעקב אחרי משתמשים נוספים, וזאת באמצעות הרשת החברתית של אינסטגרם, שבה ניתן לצפות ולהגיב על פוסטים של אחרים.

גיימרים - (Gamer) כינוי סלנג לחובב משחקי מחשב, משחקי וידאו, משחקי לוח ומשחקי תפקידים. אשר מבלים זמן רב בהקשר למשחקים, בין אם במשחק עצמו, בדיון עם חברים או בקריאה עליהם.

וואטסאפ - יישום (אפליקציה) לטלפונים ניידים חכמים המשמש להעברת מסרים מיידיים, תמונות, קטעי וידיאו וקול.

סנאפצ'ט - אפליקציה לשיתוף תמונות. המשתמשים בה יכולים לשלוח תמונות, להקליט קטעי וידיאו, להוסיף טקסט וציורים ולשלוח אותם לאנשי קשר. (לתמונות וקטעי וידיאו אלו נהוג לקרוא סנאפס SNAPS).

פייסבוק - אתר אינטרנט המשמש כרשת חברתית המקוונת הגדולה בעולם, זמין ביותר מ-70 שפות. המשתמשים בו יוצרים פרופילים אישיים, שכוללים תמונות אישיות ותחומי עניין אישיים. האתר מאפשר ליצור עם המשתמש גם קשר פרטי, וכך רק המוען והנמען שותפים לשיחה, וגם קשר פומבי, שבו ההודעות גלויות לעיני כול. ניתן גם ליצור קבוצות חברים, המגבילה את הצפייה בפרופיל אך ורק למשתמשים מאותה הרשת ולמשתמשים המוגדרים כ"חברים ."

מקור הנתונים

מקורות הנתונים בפרק זה הם דוח "החיים הדיגיטליים" של חברת בזק, משרד החינוך - ראמ"ה והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

שימוש באמצעים דיגיטליים (תרשימים 6א'-6ד')

תרשים 6א: **פעילות של בני נוער (13-17) ברשתות חברתיות נבחרות (אחוזים)* / 2018-2020**

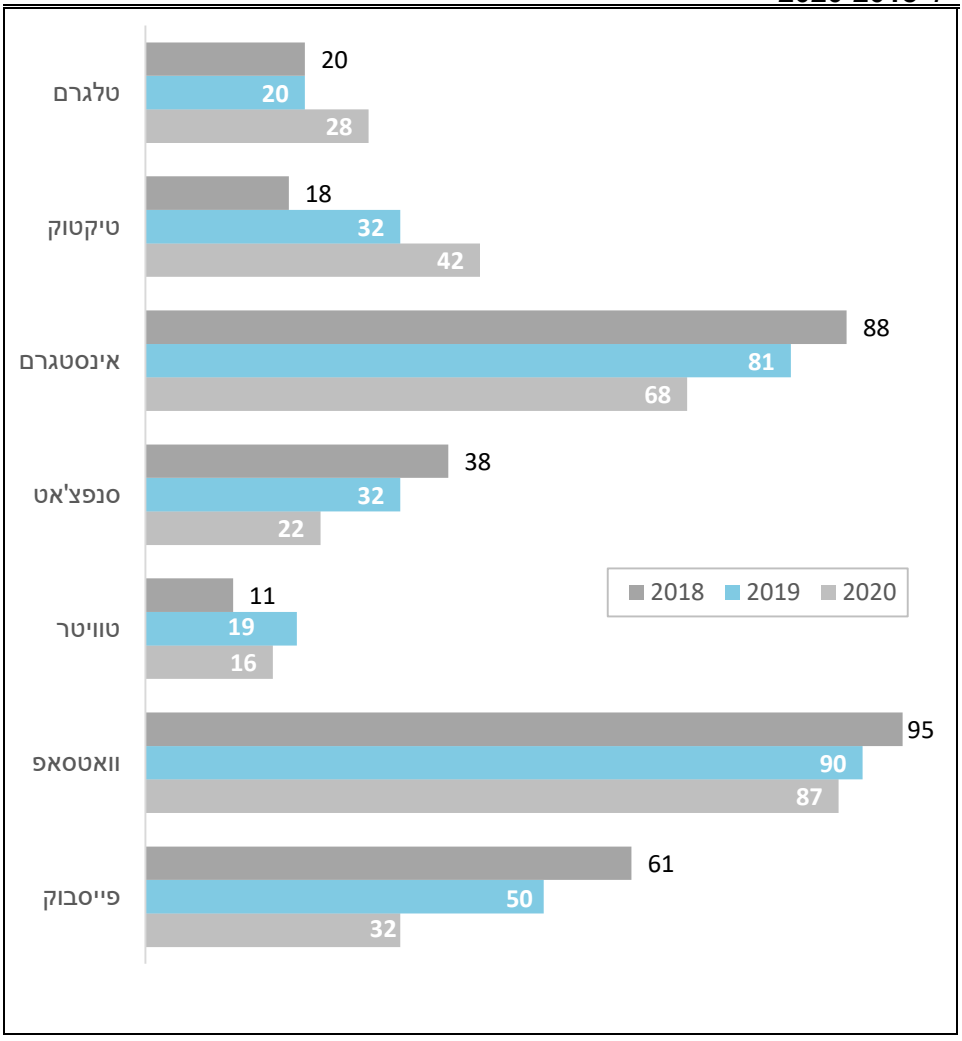

מקור: בזק, דוח החיים הדיגיטליים 2020, עמ' 54.

* בני הנוער הנסקרים נשאלו: באילו רשתות חברתיות אתה פעיל?

ב-2020, הרשתות החברתיות הפופולריות ביותר בקרב בני-נוער היו וואטסאפ (87%), אינסטגרם (68%) וטיקטוק (42%). הרשת החברתית הצומחת ביותר בקרב בני נוער בין 2018-2020 הייתה טיקטוק (מ-18% ל-42%).

תרשים 6ב: **פעולות להימנעות מהשארת טביעת רגל דיגיטלית, בני נוער (13-17) ובוגרים (אחוזים)* / 2020**

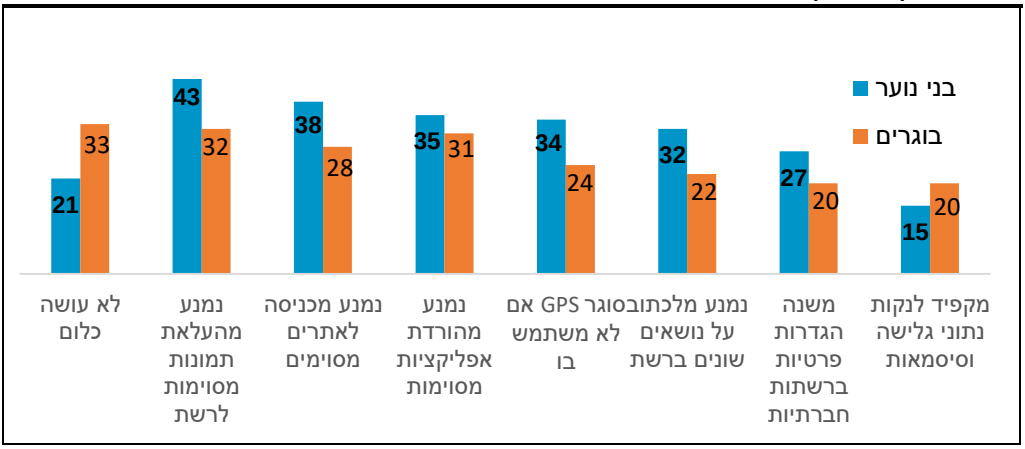

מקור: בזק, דוח החיים הדיגיטליים 2020, עמ' 61.

* בני הנוער והבוגרים הנסקרים נשאלו: האם בזמן שאתה גולש, אתה עושה משהו כדי למנוע איסוף מידע ונתונים עליך ברשת? אם כן, מה אתה עושה כדי למנוע זאת?

כחמישית (21%) מבני הנוער לא עושים כלום כדי להימנע מהשארת טביעת רגל דיגיטלית, לעומת שליש מהבוגרים. בהתאם, בני נוער מדווחים יותר על ביצוע כמעט כל הפעולות הנסקרות להימנעות מהשארת טביעת רגל דיגיטלית (מלבד הקפדה על נקיון של נתוני גלישה וסיסמאות).

תרשים 6ג: **אלימות, בריונות ושיימינג כלפי בני נוער (13-17) ברשת* (אחוזים) / 2019-2020**

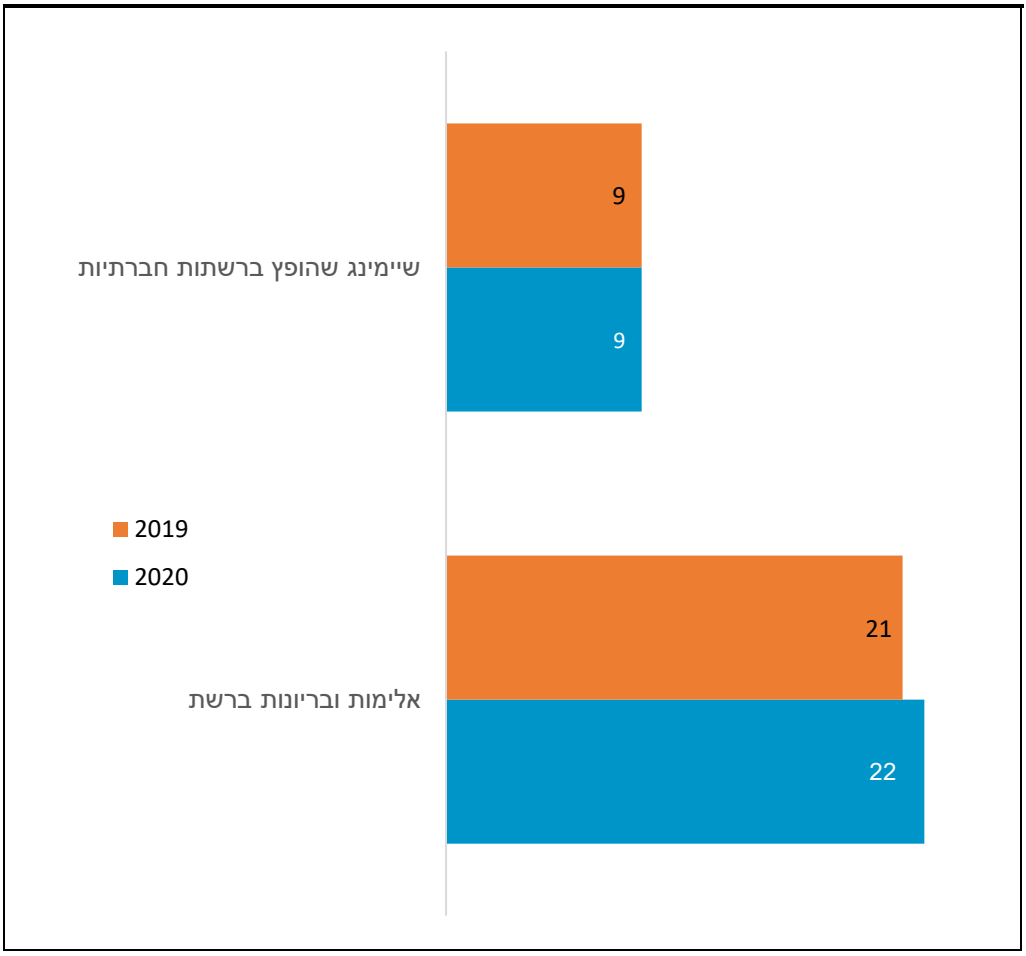

מקור: בזק, דוח החיים הדיגיטליים 2020, עמ' 58.

*בני-נוער נשאלו: האם קרה בשנה האחרונה שהופנו כלפיך הפעולות הבאות ברשת?

שיעורים דומים של בני נוער דיווחו שהופנה כלפיהם שיימינג ברשת ב-2020 ו-2019 (9%) ושהופנו כלפיהם אלימות ובריונות ברשת (21% ו-22% בהתאמה).

תרשים 6ד: **סוגים של סרטונים שבני נוער (13-17) צופים בהם באתר YouTube / 2020**

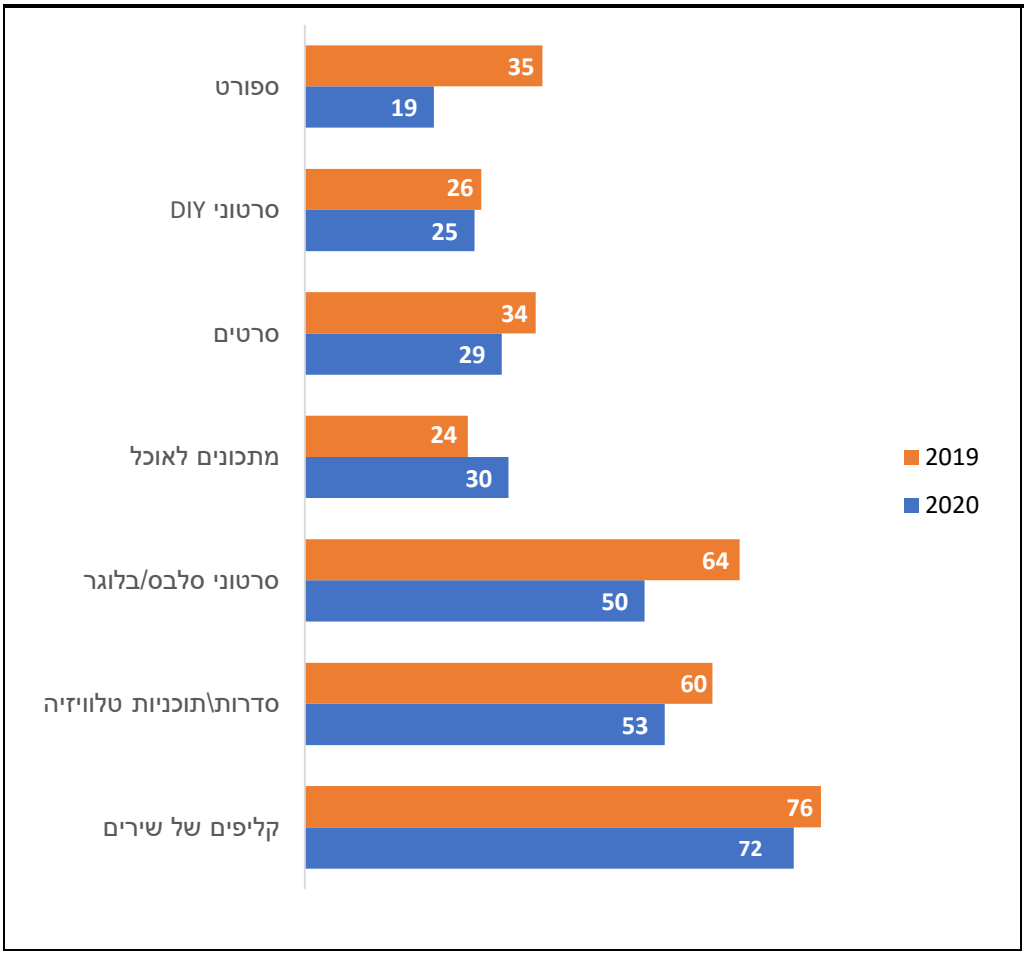

מקור: בזק, דוח החיים הדיגיטליים 2020, עמ' 56.

*בני-נוער נשאלו: מהם סוגי הסרטונים בהם אתה צופה ביוטיוב?

ב-2020, סוגי הסרטונים הנצפים ביותר על ידי נוער באתר יוטיוב הם קליפים של שירים (72%), סדרות/תוכניות טלוויזיה (53%) וסרטוני סלבס/בלוגר (50%).

עידוד תלמידים למעורבות
(לוח 6.1)

לוח 6.1: **שיעור* התלמידים שדיווחו על כך שבית ספר מעודד אותם למעורבות חברתית ואזרחית, לפי כיתה ומגזר / תשע"ט (2018/19)- תש"פ (2019/20)**

שנה	היגד	מגזר**	כיתה		
			ה'-ו'	ז'-ט'	י'-יא'
תשע"ט	**מאמצי בית הספר למעורבות חברתית-סך הכל**	**סך הכל**	**68.0**	**55.0**	**60.0**
		חינוך עברי	62.0	58.0	58.0
		חינוך ערבי	84.0	69.0	63.0
תש"פ	**מאמצי בית הספר למעורבות חברתית-סך הכל**	**סך הכל**	**68.0**	**52.0**	**54.0**
		חינוך עברי	62.0	47.0	50.0
		חינוך ערבי	83.0	67.0	62.0
	בית הספר מעודד אותי לעזור בפעילות התנדבותית למען הקהילה	**סך הכל**	**63.0**	**52.0**	**63.0**
		חינוך עברי	56.0	48.0	62.0
		חינוך ערבי	82.0	64.0	65.0
	בבית הספר מעודדים תלמידים לגלות מנהיגות, (למשל: להתנדב למועצת תלמידים, ליזום פרויקטים של שיפור בית ספרי ועוד)	**סך הכל**	**81.0**	**63.0**	**58.0**
		חינוך עברי	78.0	58.0	53.0
		חינוך ערבי	88.0	76.0	71.0
	בבית הספר מעודדים את התלמידים להיות חברים בתנועות הנוער	**סך הכל**	**57.0**	**47.0**	**45.0**
		חינוך עברי	50.0	41.0	40.0
		חינוך ערבי	76.0	63.0	57.0
	בית הספר מעודד אותי לקחת חלק פעיל בחיים האזרחיים כמו להתעניין בנושאים אקטואליים שעל סדר היום הציבורי בקהילה, במדינה וכד'	**סך הכל**	**61.0**	**45.0**	**46.0**
		חינוך עברי	52.0	38.0	41.0
		חינוך ערבי	84.0	66.0	57.0
	בית הספר מעודד אותי לקחת חלק במסגרות למעורבות חברתית (כמו מועצת תלמידים, חונכות וכד')	**סך הכל**	**78.0**	**54.0**	**58.0**
		חינוך עברי	75.0	49.0	57.0
		חינוך ערבי	86.0	68.0	61.0

מקור: משרד החינוך, ראמ"ה-הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, מיצ"ב תש"פ, ממצאי סקרי האקלים והסביבה הפדגוגית, 2020.

* האחוזים הם של העונים בחיוב על כל אחד מההיגדים.** חינוך עברי-תלמידים בבתי ספר דוברי עברית, חינוך ערבי-תלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

הן בשנת תשע"ט והן בשנת תש"פ, אחוז גדול יותר של תלמידים בחינוך הערבי דיווח על כך שבית ספר מעודד אותם למעורבות חברתית ואזרחית בהשוואה לתלמידי החינוך העברי.

ילדים ובני נוער העוסקים בספורט
(תרשימים 6ה'-6ו' ולוח 6.2)

תרשים 6ה': **שיעור הילדים ובני הנוער (7-17) העוסקים בספורט תחרותי*, לפי גיל / תש"פ (2019/20)**

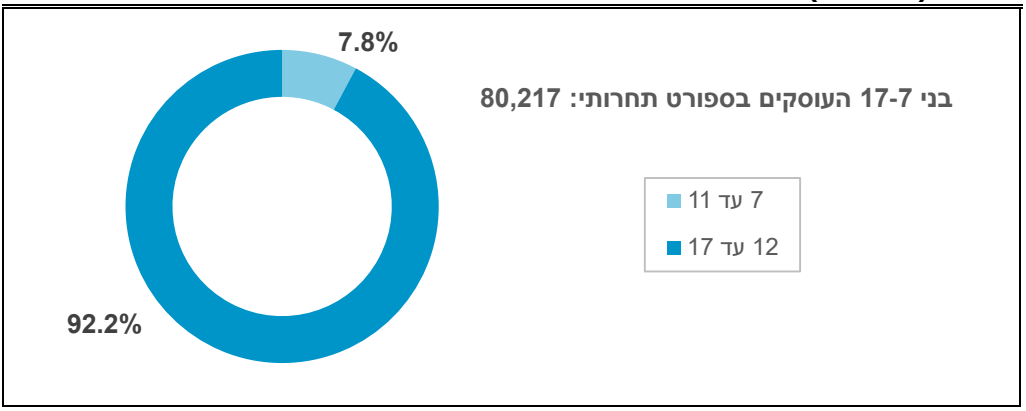

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 5.15, 2021.

* ספורטאי פעיל נקבע על פי שני קריטריונים: 1. ספורטאי הרשום בהתאחדות/באיגוד כדין, והלוקח חלק בפעילות ספורט תחרותית ובמספר תחרויות מינימלי אשר נקבע במינהל הספורט במשרד התרבות והספורט. 2. סף עליון של שנת לידה, רק מי שנולד עד אותה שנה שנקבעה כשנת סף ייחשב לספורטאי פעיל (סף שנת הלידה מותנה בענף).

בשנת תש"פ, 80,217 ילדים ובני נוער עסקו בספורט תחרותי, כ-92% מהם בגילאי 12 עד 17.

תרשים 6ו': **שיעור הילדים ובני הנוער (7-17) שעוסקים בספורט תחרותי*, לפי סוג ענף הספורט / תש"פ (2019/2020)**

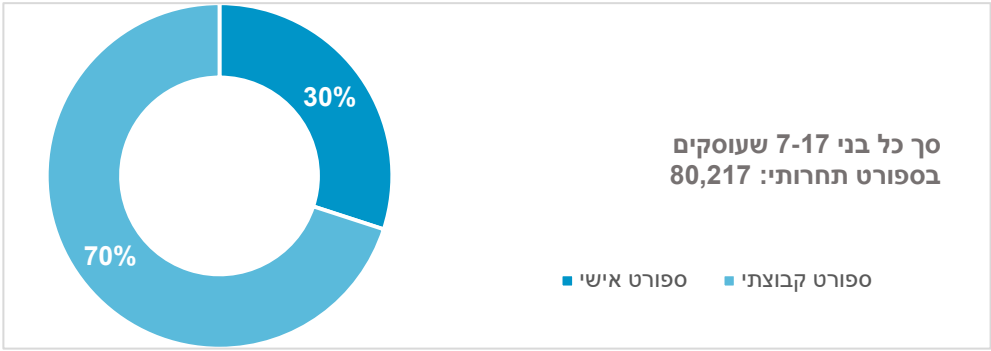

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 5.15, 2021.

* ספורטאי פעיל נקבע על פי שני קריטריונים: 1. ספורטאי הרשום בהתאחדות/באיגוד כדין, והלוקח חלק בפעילות ספורט תחרותית ובמספר תחרויות מינימלי אשר נקבע במינהל הספורט במשרד התרבות והספורט. 2. סף עליון של שנת לידה, רק מי שנולד עד אותה שנה שנקבעה כשנת סף ייחשב לספורטאי פעיל (סף שנת הלידה מותנה בענף).

בשנת תש"פ, 70% מבני הנוער שעסקו בספורט תחרותי, השתתפו בספורט תחרותי קבוצתי.

לוח 6.2: **התפלגות הילדים ובני הנוער (7-17) שעוסקים בספורט תחרותי*, לפי ענף ספורט וגיל / תש"פ (2019/20)**

ענף ספורט		סך הכל			גיל			
					11-7		17-12	
		מספרים	אחוזים	אחוז מכלל העוסקים בספורט תחרותי	אחוזים	אחוז מכלל הילדים (7-17) העוסקים בספורט תחרותי	אחוזים	אחוז מכלל הילדים (7-17) העוסקים בספורט תחרותי
סך הכל	**מספרים**	**80,217**	**-**	**-**	**6,241**	**-**	**73,976**	**-**
	אחוזים	**-**	**100.0**	**59.8**	**100.0**	**7.8**	**100.0**	**92.2**
ענפי ספורט אישיים	**מספרים**	**24,038**	**-**	**-**	**4,068**	**-**	**-**	**19,970**
	אחוזים	**-**	**100.0**	**49.9**	**100.0**	**5.1**	**100.0**	**24.9**
התעמלות מכשירים		**4,201**	**17.5**	**96.0**	48.7	2.5	11.0	2.7
טניס		**1,924**	**8.0**	**61.4**	4.5	0.2	8.7	2.2
ג'ודו		**3,523**	**14.7**	**84.9**	4.4	0.2	14.3	3.6
אחר (ענפים נוספים)***		**14,390**	**59.9**	**	**	**	**	**
ענפי ספורט קבוצתיים	מספרים	**56,179**	**-**	**-**	**2,173**	**-**	**54,006**	**-**
	אחוזים	**-**	**100.0**	**65.4**	**100.0**	**0.0**	**100.0**	**68.3**
כדורסל		**22,812**	**40.6**	**73.1**	44.5	1.2	40.4	27.2
כדורגל		**24,742**	**44.0**	**64.5**	45.9	1.2	44.0	29.6
כדורעף		**3,523**	**6.3**	**66.2**	0.0	0.0	-	4.9
אחר (ענפים נוספים)***		**5,493**	**9.8**	**61.8**	**	**	10.2	6.8

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 5.15, 2021.

* מדובר בספורט תחרותי המתוקצב על ידי מינהל הספורט.
ספורטאי פעיל נקבע על פי שני קריטריונים: 1. ספורטאי הרשום בהתאחדות/באיגוד כדין, והלוקח חלק בפעילות ספורט תחרותית ובמספר תחרויות מינימלי אשר נקבע במינהל הספורט במשרד התרבות והספורט. 2. סף עליון של שנת לידה, רק מי שנולד עד אותה שנה שנקבעה כשנת סף ייחשב לספורטאי פעיל (סף שנת הלידה מותנה בענף).
**נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום.
***אחר: ענפי ספורט תחרותי שבהם פחות מ-6% מכלל בני הנוער העוסקים בספורט תחרותי.

כ-60% מכלל העוסקים בספורט תחרותי הם בגילאי 7-17. כמחצית (49.9%) מהעוסקים בענפי ספורט אישיים וכ-65% מהעוסקים בענפי ספורט קבוצתיים היו ילדים ובני נוער (7- 17).

כמעט חמישית (17.5%) מהילדים ובני הנוער שעסקו בענפי הספורט האישיים עסקו בהתעמלות מכשירים, כ-15% בג'ודו ו-8% בטניס.
בענפי הספורט הקבוצתיים חלק ניכר מבני הנוער המשתתפים עוסקים בכדורגל (44.0%) ובכדורסל (40.6%).

יציאה לחוץ לארץ
(לוח 6.3)

לוח 6.3: **התפלגות יציאת ילדים ונוער לחוץ לארץ, לפי קבוצת גיל / 2005-2020**

גיל	2005	2010	2015	2020
אחוז היציאות לחו"ל של גילאי 0-19 מכלל היציאות	**14.0**	**14.7**	**16.5**	**12.2**
שיעור יציאות ביחס לקבוצת הגיל*	**22.3**	**25.1**	**32.1**	**5.7**
סך הכל (אלפים)	**518.2**	**627.2**	**969.6**	**189.4**
0-4	94.0	113.6	166.2	35.1
5-9	111.8	134.8	215.0	39.2
10-14	135.5	170.7	261.6	47.0
15-19	176.9	208.1	326.8	68.1

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 2.3 ולוח 18.3, שנים שונות. עיבוד אחוזים: המועצה לשלום הילד. * הנתון מתייחס ליחס היציאות לחו"ל של בני 0-19 לעומת מספר בני קבוצת הגיל 0-19. נתון זה אינו מבטא את שיעור הילדים ובני הנוער שיצאו לחו"ל, משום שייתכן שקטין אחד יצא את הארץ כמה פעמים בשנה.

בשנת 2020, מספר היציאות לחו"ל של ילדים ונוער היה נמוך באופן חריג (189.4 אלף יציאות לחו"ל בלבד),

וזאת ככל הנראה בשל הגבלות התנועה שנגרמו בשל משבר הקורונה.

מורשים לנהוג (לוח 6.4 ותרשים 6ז')

לוח 6.4: **התפלגות המורשים לנהוג עד גיל 18, לפי מגדר וסוג רכב / 2010, 2015, 2020**

שנה	סוג רכב		סך הכל	בנים		בנות	
				מספרים	אחוז מכלל המורשים עד גיל 18	מספרים	אחוז מכלל המורשים עד גיל 18
2010	סך הכל	מספרים	77,221	49,129	-	28,092	-
		אחוז מכלל המורשים	2.2	-	63.6	-	36.4
2015	סך הכל	**מספרים**	**79,756**	**49,840**	**-**	**29,916**	**-**
		אחוז מכלל המורשים	**2.0**	**-**	**62.5**	**-**	**37.5**
	רכב	פרטי	76,251	46,514	61.0	29,737	39.0
		משא	1,318	1,295	98.3	23	1.7
	אופנוע	סך הכל	8,117	7,708	95.0	409	5.0
		126-500 סמ"ק	875	869	99.3	6	0.7
2020	סך הכל	**מספרים**	**105,738**	**61,161**	**-**	**44,577**	**-**
		אחוז מכלל המורשים	**2.3**	**-**	**57.8**	**-**	**42.2**
	רכב	פרטי	103,119	58,651	56.9	44,468	43.1
		משא	1,546	1,514	97.9	32	2.1
	אופנוע	סך הכל	6,332	6,067	95.8	265	4.2
		126-500 סמ"ק	1,012	989	97.7	23	2.3

מקור: אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מורשים לנהוג 2019, לוח 3, שנים שונות.

הערות: 1. המספרים לפי סוג רכב אינם מסתכמים לסך הכל היות שחלק מהנהגים מורשים לנהוג במספר סוגי רכב.
2. ניתן להוציא רישיון לרכב משא מגיל 17 וחצי.

בין השנים 2010-2020 אחוז הבנים המחזיקים רישיון נהיגה גדול מאחוז הבנות, אך הפער בין המינים הולך ומצטמצם (שיעור הבנות המחזיקות מרשיון מכלל המורשים לנהוג עלה בשנים אלה מ-36.4% ל-42.2%). הפער גבוה במיוחד בשיעורי המחזיקים ברשיונות נהיגה ברכבי משא ואופנועים, שהם כמעט אך ורק בנים (97.9% מכלל המורשים לנהוג ברכבי משא, ו-95.8% מכלל המורשים לנהוג באופנועים).

תרשים 6ז': **שיעור הנהגים עד גיל 18* מכלל בני גילם*, לפי סוג רשיון / 2020**

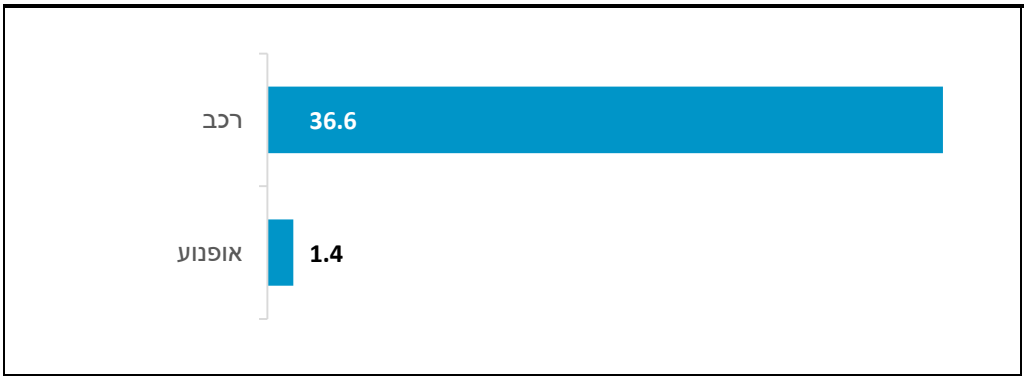

מקור: אתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מורשים לנהוג 2020, לוח 3, עיבוד: המועצה הלאומית לשלום הילד, על בסיס לוח 2.3, שנתון סטטיסטי לישראל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2021.

* גיל 17 כשמדובר במורשים לנהוג על רכב, וגיל 16-17 כשמדובר במורשים לנהוג על אופנוע.

בשנת 2020, לכ-37% מבני הנוער בגיל 17-18 יש רשיון נהיגה ברכב פרטי, ול-1.4% מבני הנוער בגילאים 16-18 יש רשיון רכיבה על אופנוע.

7

ילדים עם מוגבלויות

מבוא

במערכת החינוך יש כיום שלושה סוגי מסגרות בהן לומדים תלמידים עם מוגבלות: כיתה "רגילה" במערכת החינוך הכללית, כיתה נפרדת קטנה בתוך מערכת החינוך הכללית ("כיתת חינוך מיוחד") או גן/ בית ספר נפרד ("גן חינוך מיוחד או בית ספר לחינוך מיוחד").

חוק החינוך המיוחד, שנחקק בשנת 1988 כדי להבטיח את זכויותיו של תלמיד עם מוגבלות במערכת החינוך קבע, כי כל ילד בגיל 3-21 שהוא עם מוגבלות גופנית, שכלית, נפשית, רגשית-התנהגותית, חושית, קוגניטיבית או שפתית או מוגבלויות התפתחותיות כוללניות, אשר ועדת זכאות ואפיון או הצוות הרב-מקצועי קבעו כי הוא זכאי לחינוך מיוחד, זכאי לשירותי חינוך מיוחד באזור מגוריו, או קרוב ככל האפשר לביתו, וזאת בחינם.

באוגוסט 2018 פורסם תיקון 11 לחוק החינוך המיוחד המתייחס לוועדות ולדיונים מתוקף החוק וכן לסל השירותים הניתן לתלמידים בהתאם לצרכיהם, לרמת תפקודם ולשותפות עם ההורים. החל משנה"ל תש"ף – השינוי הוחל בכל הארץ. השינוי העיקרי הוא בהרכב הוועדות ואופן קביעת הזכאות לשירותי חינוך מיוחדים, ובאפשרות הניתנת להורים לבחור את סוג המסגרת החינוכית שבה ילמד ילדם. סל השירותים לתלמיד שנמצא זכאי לשירותי חינוך מיוחדים נקבע על פי רמת התפקוד וסוג המוגבלות.

לפי נתוני משרד החינוך, בשנת הלימודים התשפ"א היו זכאים לשירותי חינוך מיוחדים בכלל המסגרות כ-291,000 תלמידים, מהם כ-54,000 תלמידים עם מוגבלות שלמדו במסגרת נפרדת לחינוך מיוחד, כ-67,000 תלמידי חינוך מיוחד שלמדו בבתי ספר רגילים ועוד כ-170,000 תלמידי שילוב.

מדינות רבות בעולם המערבי הבינו כי מקומם של כלל התלמידים במערכת חינוך אחת הטרוגנית, ושילובם של תלמידים עם מוגבלות ניכר בבתי הספר השכונתיים.

בארץ, פסיקה תקדימית של בג"צ משנת 2002 חייבה את מערכת החינוך לממן את צרכיהם של תלמידים עם מוגבלות גם במסגרת בתי הספר הרגילים. תקציב לא מספק, אי מתן שירותי חינוך הכרחיים, היעדר השקעה הולמת בהכשרת מורים ואי מתן כלים מספיקים להתמודד עם קשיי התלמידים בין כותלי בית הספר הם חלק מהבעיות שעלו עם השנים אשר מנעו ומונעים את שילובם הראוי של תלמידים אלו.

הלוחות המופיעים בפרק זה עודכנו במידת האפשר. נתונים מסויימים לא התקבלו השנה מהמשרד הרלוונטי ולפיכך מוצגים נתונים משנים קודמות.

בפרק שלפנינו לא כלולים נתונים אודות ילדים עד גיל 3 השוהים במעונות יום שיקומיים, למשרד הבריאות/הרווחה אין נתונים מלאים אודות ילדים אלה. נתונים על ילדים השוהים במוסדות רפואיים והחיים מחוץ לביתם מוצגים בפרק 4.

החלק הראשון מציג נתונים על כלל הילדים עם מוגבלות:

תרשימים 7א'-7ב' ולוח 7.1 מציגים את חלקם של הילדים עם מוגבלות ו/או מחלות כרוניות בכלל הילדים בישראל.

תרשימים 7ג' ו-7ד' ולוחות 7.3-7.2 מתייחסים לתלמידים במסגרות של החינוך המיוחד ולתלמידים בשילוב.

תרשים 7ה' ולוחות 7.5-7.4 עניינם של ילדים המקבלים קצבת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי.

החלק השני מציג נתונים אודות ילדים עם צרכים פיזיים מיוחדים:

לוח 7.6 מתייחס לילדים ובני נוער עיוורים.

לוח 7.7 עוסק בילדים עם תסמונת דאון.

החלק השלישי עוסק בילדים עם מוגבלות התפתחותית:

תרשימים 7ח'- ולוחות 7.8-7.10 מתייחסים לילדים עם מוגבלות פיסית שקיבלו עזרים רפואיים במימון משרד הבריאות.

הגדרות

אוטיזם - הפרעה התפתחותית נרחבת הקיימת מגיל הילדות או בשלבים מאוד מוקדמים בהתפתחות. התפיסה המחקרית הרווחת היום היא שתופעת האוטיזם מושפעת מגורמים גנטיים, ומגורמים סביבתיים המשפיעים על מנגנונים גנטיים ועל התפתחות המוח. סביר שהגורמים הגנטיים והסביבתיים מובילים להתפתחות בלתי תקינה של המוח הגורמת להפרעה התפתחותית פסיכיאטרית.

ההפרעה פוגעת בשלושה תחומים:

1. מיומנויות חברתיות- היעדר עניין בקשר עם הזולת או הנאה ממנו, וקושי ליצור יחסים הדדיים, רגשיים וחברתיים.
2. מיומנויות תקשורת- קשיים בשימוש בשפה המאפשרת תקשורת עם הזולת, וקשיים בשימוש באמצעים לא מילוליים, כמו שפת גוף או שפת סימנים. היעדר כושר משחק דמיוני או חיקוי התנהגות חברתית.
3. תבניתיות התנהגותית- תנועה חוזרת של חלקי גוף, התעניינות חריגה בעניין או בחפץ מסוים, והתנגדות לשינויים בסביבה הפיזית או בשגרת הפעילות.

בית-ספר לחינוך מיוחד - מיועד לילדים עם צרכים מיוחדים בלבד. בית הספר לחינוך מיוחד דומה בבסיסו לבית ספר בחינוך הרגיל. מספר התלמידים בכיתות נקבע בהתאם למוגבלות של הילדים, והוא נמוך במידה משמעותית ממספר הילדים בכיתה בחינוך הרגיל. בבתי-ספר אלו לומדים רק תלמידים שקיבלו זכאות לשירותי חינוך מיוחדים.

הצוות הרב מקצועי - הצוות, המחליף את ועדת השילוב (בהתאם לתיקון 11 לחוק החינוך המיוחד) , דן בזכאותם של תלמידים לשירותי חינוך מיוחדים מהסל המוסדי וכן בהרכב סל השירותים לתלמידים שזכאותם נקבעה במעמד ועדת זכאות ואפיון וילמדו בכיתה או בגן לחינוך רגיל.

ועדת זכאות ואפיון- הוועדה, המחליפה את ועדת ההשמה (בהתאם לתיקון 11 לחוק החינוך המיוחד), קובעת את זכאותו של תלמיד עם מוגבלות לשירותי חינוך מיוחדים, רמת התפקוד שלו והיקף סל השירותים שיקבל למשך שלוש שנים או עד למעבר בין שלבי חינוך. ועדת זכאות ואפיון משמשת גם כוועדת השגה על החלטות הצוות הרב מקצועי.

ועדת השגה- הוועדה, המחליפה את ועדת הערר (בהתאם לתיקון 11 לחוק החינוך המיוחד), דנה בהשגה של ההורים על ההחלטה של ועדת זכאות ואפיון.

חינוך מיוחד - שירותים חינוכיים, פסיכולוגיים, רפואיים וסוציאליים הניתנים במסגרת מערכת החינוך לתלמידים עם מוגבלות גופנית, שכלית,חושית, לימודית או נפשית שנקבע כי הם זכאים לשירותים אלו.

חוק השילוב -ראו להלן התיקון לחוק חינוך מיוחד.

חוק החינוך המיוחד, התשמ"ח-1988 - מסדיר את זכויותיהם של תלמידים עם מוגבלות במערכת החינוך. הוא קובע את הליכי השמת תלמיד עם מוגבלות במסגרות חינוך המיוחד, ומתייחס גם למינוי הועדות השונות, הרכבן וסמכויותיהן. כמו כן, קובע החוק כי השר רשאי לקבוע בתקנות את משך שנת הלימודים, את אורך יום הלימודים, את הכישורים הנדרשים מן המורים והמטפלים וכללים לגבי מועד הצגת תוכנית הלימודים האישית של כל תלמיד.

התיקון לחוק חינוך מיוחד ("חוק השילוב") - (2002): תיקון זה נוגע לשילוב תלמיד עם מוגבלות בחינוך הרגיל. עיקרו הוא ש"במסגרת לימודיו במוסד חינוך רגיל תלמיד משולב זכאי לתוספת של הוראה ולימוד וכן לשירותים מיוחדים", כגון עזרים מסייעים, שירותי סיוע, שירותים פסיכולוגיים, שירותים פרה-רפואיים וכו' ("סל שילוב"). זכאותו של התלמיד נקבעת בוועדת שילוב הפועלת במוסד החינוך הרגיל או בוועדות ההשמה. עוד נקבע במסגרת התיקון כי ניתן לערער על החלטה של ועדת שילוב בפני ועדת השמה.

התיקון לחוק חינוך מיוחד (2018) - חוק החינוך המיוחד תוקן שוב ביולי 2018 (תיקון מספר 11) וחל בכל רחבי הארץ החל משנת הלימודים התש"ף. תיקון החוק מכוון למתן מענה מותאם לכל תלמיד בהתאם למאפיני התפקוד שלו, לצרכיו הייחודיים ולתמיכה הנדרשת לו, כדי לאפשר לו השתתפות בתהליך הלמידה, מיצוי יכולות וקידום בתחום הלימודי, החברתי והרגשי.
המטרות של שירותי החינוך המיוחדים, כפי שמופיעות בתיקון 11 לחוק החינוך המיוחד הן:

1. לקדם ולפתח את הלמידה, הכישורים והיכולות של התלמיד עם הצרכים המיוחדים ואת תפקודו הגופני,השכלי, הנפשי, החברתי וההתנהגותי ולהקנות לו ידע, מיומנויות, כישורי חיים וכישורים חברתיים;
2. לעגן את זכותו של התלמיד עם הצרכים המיוחדים להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה, בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי יכולותיו ;
3. לקדם את שילובם של תלמידים עם צרכים מיוחדים במוסדות חינוך רגילים.

חרש -מי ששמיעתו לקויה עד כדי כך שאינו יכול להפיק תועלת מכל מכשיר שמיעה שהוא.

נזקק מחמת עיוורון - אדם הממציא תעודה מאת רופא עיניים המוסמך לכך לפי תקנות העוסקים ברפואה (אישור תואר מומחה), תשכ"ד-1964, בה מאושר שהאדם לוקה באחד מאלה:

1. היעדר ראייה מוחלט,
2. חדות ראייה שאינה עולה על 3/60 או על 10/200 בעין הבריאה יותר, אף לא בעזרת משקפיים,
3. צמצום שדה הראייה עד כדי כך שזווית הראייה אינה גדולה מ-20 מעלות.

נזקק מחמת עיוורון רשאי לקבל תעודה ממשרד הרווחה. תעודת עיוור מקנה שירותי שיקום, הטבות ופטורים שונים הניתנים על ידי משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, חברות ציבוריות וארגונים שונים.

מוגבלות שכלית התפתחותית - (**בהוראת שר הרווחה ב-18.6.2012 שונה המונח הרשמי מפיגור שכלי למוגבלות שכלית התפתחותית**) - ליקוי שמאפיינות אותו מגבלות ניכרות בתפקוד האינטלקטואלי וכן בהתנהגות הסתגלנית, הניכרות בכישורים הפרקטיים, החברתיים והתפיסתיים. מוגבלות זו מופיעה לראשונה לפני גיל 18.

הקריטריונים לקביעת מוגבלות שכלית התפתחותית (על פי הDSM 2013):

1. מגבלות בתפקוד אינטלקטואלי דוגמת הסקה, פתרון בעיות, תכנון, חשיבה מופשטת, שיפוט, למידה אקדמאית ולמידה מניסיון, כפי שאושר הן על יד הערכה קלינית והן על יד מבחני אינטליגנציה אינדיבידואליים וסטנדרטיים.
2. מגבלות בתפקוד הסתגלותי שמתבטאים בחוסר יכולת לעמוד בסטנדרטיים התפתחותיים וחברתיים לעצמאות אישית ואחריות חברתית. ללא תמיכה מתמשכת, החסרים ההסתגלותיים מגבילים את התפקוד בפעילות יומיומית (adl) אחת או יותר, דוגמת תקשורת, השתתפות חברתית, חיים עצמאיים בסביבות משתנות דוגמת בית, בי"ס, עבודה וקהילה.
3. המגבלות האינטלקטואליות וההסתגלותיות מופיעות במהלך תקופת ההתפתחות.

קצבת ילד נכה - גמלה המשולמת בידי המוסד לביטוח לאומי למשפחות אשר בהן חי ילד שאובחן כנכה על פי קריטריונים של המוסד לביטוח לאומי. לרוב מדובר בנכות פיזית, לא בנכות נפשית.

שילובית - מערכת ממוחשבת של משרד החינוך המאפשרת מתן תמונה כוללת על התלמיד במסגרת פעילות השילוב, ויצירת תיק תלמיד המשמש יחידת מידע לגבי נתוני התלמיד בתכנית השילוב. המערכת מאפשרת דיווח של תהליכי עבודה נוספים עבור תלמידים במסגרות שילוב לקראת תחילת שנה"ל, וכן בניית תוכנית שילוב כוללת לתלמידים, הקצאת המשאבים בתחילת התוכנית, ובהמשך - יישום התוכנית בשטח.

מקור הנתונים

מקורות הנתונים הם האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך ומינהל תקשוב ומערכות מידע במשרד החינוך; הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד המשפטים, מכון ברוקדייל, המוסד לביטוח לאומי-מינהל המחקר והתכנון; משרד הבריאות, המחלקה לגנטיקה קהילתית והיחידה הארצית למכשירי שיקום וניידות, ומכון לואיס בתל השומר; אגף השיקום והשירות לעיוור במשרד העבודה והרווחה, מרכז המחקר והמידע בכנסת: דוח מערכת החינוך המיוחד, יולי 2019 ודוח מחסור במסגרות חינוך מיוחד: מיפוי צרכים ומענים, יוני 2018. מקור המידע מופיע תחת כל לוח ותרשים. בפרק הראשון תרשימים 7א' ו-7ב' ולוח 7.1 נסמכים על ממצאי מחקר של מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל, "ילדים עם מוגבלות בישראל: מחקר ארצי", שכלל מדגם ארצי מייצג של כ-17,000 הורים וכן התבסס על נתונים מנהליים. האומדן שלו מבוסס על נתוני הביטוח הלאומי.

ילדים עם נכות ו/או מחלה כרונית
(תרשימים 7א'-7ב', לוח 7.1)

תרשים 7א': **אומדן מספר ילדים עם מוגבלויות ושיעורם מכלל הילדים* / 2020**

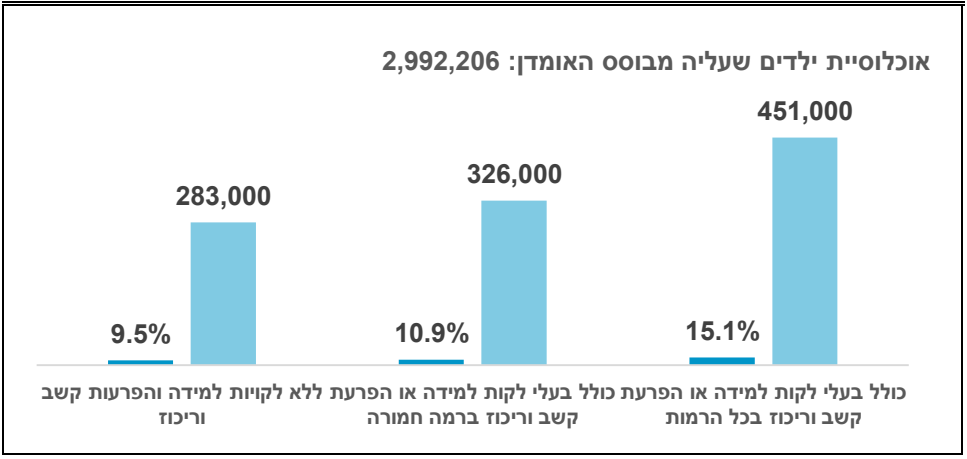

מקור: ילדים עם מוגבלות בישראל: מחקר ארצי, מאיירס ג'וינט ברוקדייל, 2020.

* נסמך על מדגם הורים ארצי מייצג ממחקר שנערך בשנת 2020. האומדן מבוסס על נתוני הביטוח הלאומי.

על פי מדגם, כ-11% מהילדים בישראל הם ילדים עם מוגבלות, כולל בעלי לקות למידה או ADHD ברמה חמורה. בשנת 2020, מדובר בכ-326,000 ילדים. שיעור זה גבוה יותר כאשר מכלילים ילדים עם לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז בכל הרמות (15.1%).

תרשים 7ב': **אומדן מספר ילדים עם מוגבלויות ושיעורם מכלל הילדים (באלפים), לפי מגזר* / 2020**

סוג לקות	יהודים שאינם חרדים		יהודים חרדים		ערבים	
	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים
לא כולל ילדים עם לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז	10.3%	164	7.2%	41	9.2%	65
כולל ילדים עם לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז ברמה חמורה	12.1%	192	8.2%	46	10.2%	72
כולל ילדים עם לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז בכל הרמות	17.8%	283	11.6%	66	12.0%	85

מקור: ילדים עם מוגבלות בישראל: מחקר ארצי, מאיירס ג'וינט ברוקדייל, 2021.

* נסמך על מדגם הורים ארצי מייצג ממחקר שנערך בשנת 2020. האומדן מבוסס על נתוני הביטוח הלאומי.

על פי מדגם, שיעור הילדים היהודים החרדים עם מוגבלויות נמוך יותר על פי כל ההגדרות (כך, 8.2% מהילדים היהודים החרדים הם עם מוגבלויות, כולל ילדים עם לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז ברמה חמורה, לעומת 12.1% מהילדים היהודים שאינם חרדים, ו-10.2% מהילדים הערבים).

לוח 7.1: **אומדן מספר ילדים בעלי מוגבלויות ושיעורם מכלל הילדים*, לפי סוג מוגבלות* / 2020**

סוג לקות**	סך הכל	
	מספרים (באלפים)	אחוזים
לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז בכל הרמות	281	9.4%
- מתוכם: לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז ברמה חמורה	127	4.2%
עיכוב התפתחותי	53	1.8%
מוגבלות נפשית או קושי רגשי משמעותי	51	1.7%
קושי מאובחן בדיבור או בשפה	41	1.4%
הפרעת התנהגות מאובחנת	38	1.3%
רצף האוטיזם	32	1.1%
מחלה כרונית (כולל אלרגיה מסכנת חיים)	30	1.0%
מוגבלות מוטורית	23	0.8%
- מתוכם: מוגבלות מוטורית – חלק גוף תחתון	18	0.6%
- מתוכם: מוגבלות מוטורית – חלק גוף עליון	17	0.6%
מוגבלות שכלית התפתחותית	20	0.7%
מוגבלות ראיה	17	0.6%
מוגבלות שמיעה	10	0.3%

מקור: ילדים עם מוגבלות בישראל: מחקר ארצי, מאיירס ג'וינט ברוקדייל, 2021.

* נסמך על מדגם הורים ארצי מייצג ממחקר שנערך בשנת 2020. האומדן מבוסס על נתוני הביטוח הלאומי.

** ילד שיש לו יותר ממוגבלות אחת, לפי דיווח ההורים, מופיע בכל המוגבלויות הרלוונטיות לו.

ל-9.4% מהילדים ישנה לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז, והיא המוגבלת השכיחה ביותר (כ-281 אלף ילדים, נכון ל-2020). ל-4.2% מהילדים ישנה לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז ברמה חמורה (כ-127 אלף ילדים, נכון ל-2020).

תלמידים במסגרות לחינוך מיוחד ובשילוב (תרשימים 7ג'-7ד', לוחות 7.3-7.2)

תרשים 7ג': **התפלגות תלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחד מכלל אוכלוסיית התלמידים/ תשפ"א (2020/21)**

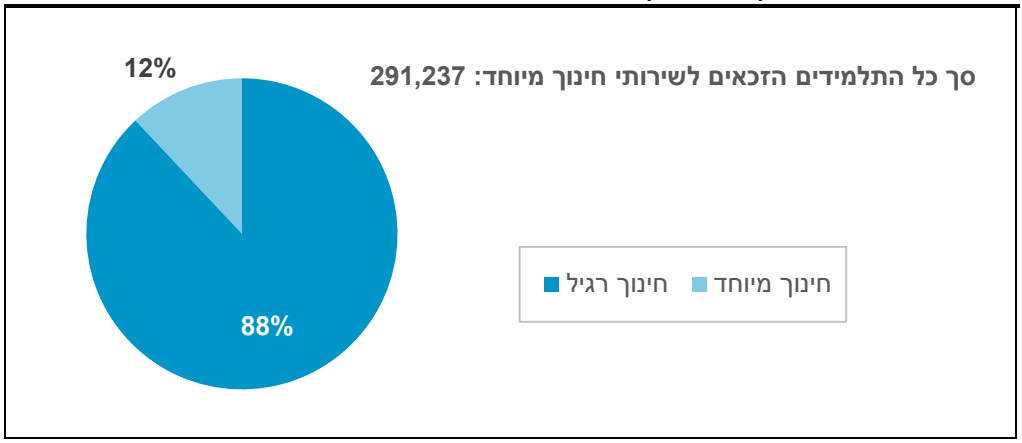

מקור: משרד החינוך, מצגת "היערכות המשרד לשנת הלימודים תשפ"א אגף לחינוך מיוחד", 2020.

בשנת תשפ"א, 12% מאוכלוסיית התלמידים היו זכאים לשירותי חינוך מיוחד.

תרשים 7ד': **התפלגות תלמידי החינוך המיוחד בשילוב, במסגרות לחינוך מיוחד ובבתי ספר רגילים, לפי סוג מסגרת / תשפ"א (2020/21)**

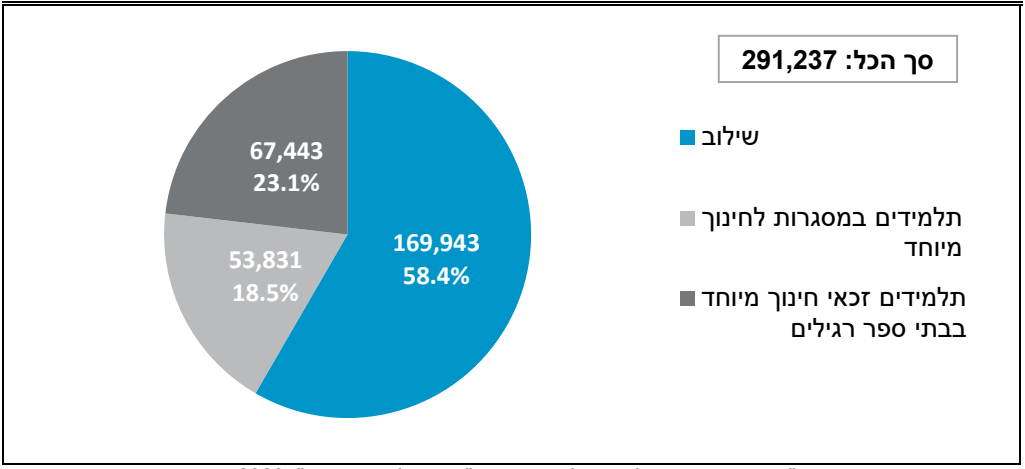

מקור: משרד החינוך, מצגת "היערכות המשרד לשנת הלימודים תשפ"א אגף לחינוך מיוחד", 2020.

על פי צפי משרד החינוך, יותר ממחצית (כ-58%) מתלמידי החינוך המיוחד למדו בתשפ"א בשילוב בכיתות רגילות. כ-23% למדו בכיתות מיוחדות בבתי ספר רגילים וכ-18% במסגרות נפרדות לחינוך מיוחד.

לוח 7.2: **תלמידים עם צרכים מיוחדים במערכת החינוך ושיעורם מכלל התלמידים בדרג החינוך/ תש"ע-תשע"ט**

סוג לקות	תש"ע		תשע"ט		
	סך התלמידים	שיעור המשולבים בכיתות רגילות	סך התלמידים	שיעור התלמידים מסך כל התלמידים בדרג החינוך	שיעור המשולבים בכיתות רגילות
מזה (אחוז מתוך קבוצת הגיל):					
תלמידים עם צרכים מיוחדים*	92,124	60.1	261,182	11.3	62.4
החינוך הקדם-יסודי	-	43.2	40,713	7.9	44.2
החינוך היסודי	-	58.1	136,001	12.9	63.7
החינוך העל-יסודי	-	64.5	84,468	11.3	67.0

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. תלמידים עם צרכים מיוחדים, לפי סוגי לקויות ומסגרות לימוד, מעקב רב שנתי (תש"ע-תשע"ט – 2009/10-2018/19), 24.6.2021.

כמחצית (52%) מהתלמידים עם צרכים מיוחדים שלמדו בפיקוח משרד החינוך בשנת תשע"ט למדו במערכת החינוך היסודי (136,001 תלמידים).

בין השנים תש"ע-תשע"ט, העלייה החדה ביותר בשיעור התלמידים עם הצרכים המיוחדים המשולבים בכיתות רגילות התרחשה במערכת החינוך היסודי, שם שיעור התלמידים המשולבים עלה ב-5.6 נקודות האחוז (מ-58.1 אחוזים ל-63.7 אחוזים).

לוח 7.3: **תלמידים עם צרכים מיוחדים במערכת החינוך, לפי סוג לקות ושיעור השילוב בכיתות רגילות/ תש"ע-תשע"ט**

סוג לקות	תש"ע		תשע"ט	
	סך התלמידים	שיעור המשולבים בכיתות רגילות	סך התלמידים	שיעור המשולבים בכיתות רגילות
תלמידים עם צרכים מיוחדים*	92,124	60.1	261,182	62.4
הפרעות נפשיות	1,868	26.7	8,912	66.9
הפרעות התנהגותיות	13,070	56.9	26,805	36.1
עיכוב שפתי	7,385	57.2	25,794	70.5
לקות למידה	85,178	69.2	125,405	77.3
אוטיזם	5,437	27.7	19,265	31.1
עיכוב התפתחותי	13,265	63.5	20,452	54.0
לקות שמיעה	-	59.3	6,201	72.1
לקות ראייה	-	86.1	1,687	88.3

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לקט נתונים על לקויי ראייה/עוורי ועל תלמידים עם לקות ראייה במערכת החינוך, 3.6.2021. תלמידים עם צרכים מיוחדים, לפי סוגי לקויות ומסגרות לימוד, מעקב רב שנתי (תש"ע-תשע"ט – 2018/19-2009/10), 24.6.2021. נתונים על ילדים ובוגרים עם לקות שמיעה בישראל לרגל יום השמיעה הבין-לאומי.

בין השנים תש"ע-תשע"ט, מספר התלמידים עם צרכים מיוחדים במערכת החינוך גדל ב-183% (מ-92,124 ל261,182), ושיעור התלמידים המשולבים בכיתות רגילות גדל ב-2.3 נקודות האחוז. בכל הקטגוריות המצויינות, שיעור התלמידים המשולבים בכיתות רגילות גדל בין השנים תש"ע-תשע"ט, חוץ מאשר תלמידים בעלי עם התפתחותי, ותלמידים עם הפרעות התנהגותיות.

ילדים המקבלים קצבת ילד נכה מהמוסד לביטוח לאומי (תרשים 7ה' ולוחות 7.4-7.5)

תרשים 7ה': **התפלגות ילדים המקבלים קצבת ילד נכה (מספרים ושיעור לאלף מכלל הילדים בישראל) / 1995-2020***

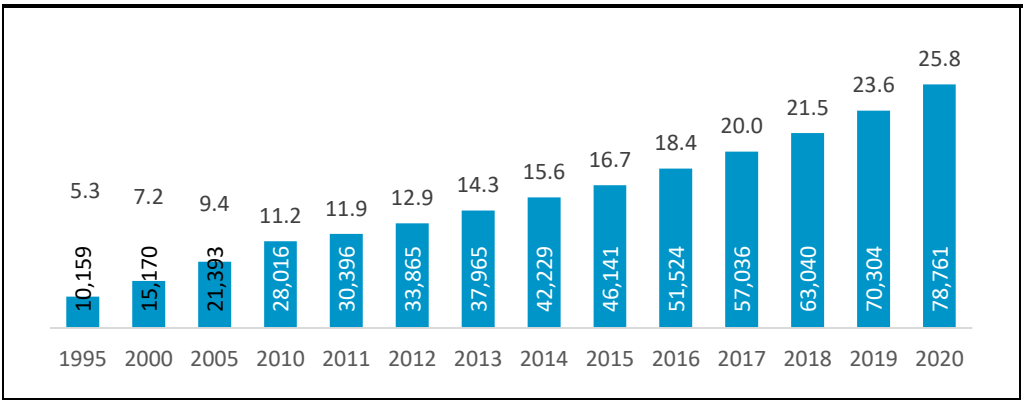

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, קובץ ילד נכה, שנים שונות. חישוב השיעורים: המועצה לשלום הילד.

* יולי בכל שנה. הנתונים בשנת 2020 מתייחסים לדצמבר 2020.

מאז 1995 ועד ל-2020 גדל פי 4.9 שיעורם לאלף של ילדים המקבלים קצבת ילד נכה (מ-5.3 ל-25.8 לאלף).

לוח 7.4: **התפלגות עילת הזכאות לקבלת קצבת ילד נכה, לפי גיל/ 2005-2020***

עילת הזכאות	סך הכל		גיל**			
	מספרים	אחוזים	0 - 4	5- 9	10- 14	15- 17
סך הכל 2005	**21,393**	**100.0**	**2,948**	**7,074**	**6,662**	**4,496**
סך הכל 2010	**28,016**	**100.0**	**2,870**	**8,785**	**9,284**	**7,077**
סך הכל 2015	**51,624**	**100.0**	**10,050**	**16,301**	**15,919**	**9,354**
סך הכל 2020	**78,761**	**100.0**	**16,804**	**25,667**	**22,796**	**13,535**
ספקטרום האוטיזם	27,073	34.4	5,140	10,214	7,677	4,042
נוכחות ו/או השגחה קבועה	25,971	33.0	6,541	7,922	7,351	4,157
תלות לחלוטין בזולת	8,130	10.3	1,005	2,740	2,789	1,596
ליקוי שמיעה	4,495	5.7	841	1,254	1,410	990
סכרת	3,451	4.4	78	609	1,495	1,269
סיוע בתקשורת	2,222	2.8	1,200	916	80	16
תלות רבה בזולת	942	1.2	70	319	278	275
ליקוי בגפיים	1,326	1.7	309	441	361	215
ליקוי ראייה	1,229	1.6	270	268	381	310
בדיקות תכופות מחוץ לבית	620	0.8	111	171	186	152
הזנה תוך גופית	548	0.7	360	99	60	29
שלושה טיפולים	535	0.7	99	136	191	109
עיכוב התפתחותי	357	0.5	357	0	0	0
תסמונת דאון	356	0.5	10	132	120	94
תסמונת נדירה	432	0.5	84	128	144	76
ליקוי בדרכי השתן	374	0.5	107	102	91	74
מחלה ממארת	317	0.4	71	88	88	70
ליקוי בעצמות	188	0.2	47	57	51	33
טיפול נשימתי	123	0.2	81	22	20	***
דחף בלתי נשלט לאכילה	113	0.1	23	49	23	18

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, קובץ ילד נכה, שנים שונות.

* דצמבר בכל שנה.

** בשנים 2005 ו-2010 חלוקת הגיל לקבוצות הייתה כדלקמן: 0-3, 4-8, 9-13, 14-17.

*** 1-10 מקרים. הנתונים אינם מוצגים מטעמי שמירה על צנעת הפרט.

בשנת 2020 עילת הזכאות השכיחה לקבלת קצבת ילד נכה הייתה אוטיזם (34.4%), ובמקום השני הצורך בנוכחות ו/או השגחה קבועה (כ-33%).

לוח 7.5: **התפלגות ילדים המקבלים קצבת ניידות וקצבת ילד נכה, לפי סוג קצבה ומצב משפחתי / 2020-2011**

שנה	סך כל הילדים מקבלי קצבת ילד נכה		מהם:				ילדים מקבלי קצבת ניידות בלבד
			מקבלי קצבת ילד נכה וניידות		ילדים המקבלים קצבת ילד נכה או ניידות במשפחות שבראשן הורה עצמאי		ילדים מקבלי קצבת ילד נכה שהוריהם מקבלים מזונות	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
2011	30,396	100.0	4,009	13.2	3,755	12.4	720	2.4	284
2012	33,308	100.0	4,121	12.4	4,217	12.7	818	2.5	266
2013	37,965	100.0	4,211	11.1	4,906	12.9	923	2.4	255
2014	42,229	100.0	4,282	10.1	5,615	13.3	1,057	2.5	256
2015	46,141	100.0	4,302	9.3	6,326	13.7	1,168	2.5	248
2016	51,620	100.0	4,407	8.5	7,354	14.2	1,312	2.5	223
2017	57,036	100.0	4,493	7.9	8,441	14.8	1,446	2.5	243
2018	63,040	100.0	4,573	7.3	9,642	15.3	1,559	2.5	248
2019	70,305	100.0	4,713	6.7	10,926	15.5	1,628	2.3	261
2020	78,761	100.0	4,763	6.0	12,546	15.9	1,823	2.3	246

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, שנים שונות.

בין השנים 2011-2020 גדל פי 2.6 סך כל הילדים המקבלים קצבת ילד נכה (מ-30,396 ל-78,761), אך מספרם של מקבלי קצבת ילד נכה וניידות כמעט ולא עלה (שיעורם מכלל מקבלי קצבת ילד נכה קטן יותר מפי שניים, מ-13.2% ל-6.0%). במקביל, עלה מאד מספרם של ילדים מקבלי קצבה החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי.

ילדים ובני נוער עיוורים
(לוח 7.6)

לוח 7.6: **מספר הילדים העיוורים ולקויי הראייה, לפי גיל, מחוז, מגדר ורמת לקות /2020-2015**

מחוז/מגדר/רמת לקות	סך הכל		גיל			
			5-0		18-6	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
סך הכל	**1,189**	**1,297**	**131**	**179**	**1,058**	**1,118**
מחוז						
ירושלים	329	378	55	63	274	315
תל אביב	313	347	31	54	282	293
חיפה	419	427	37	43	382	384
באר שבע	128	145	8	19	120	126
מגדר						
זכר	670	734	74	99	596	635
נקבה	519	563	57	80	462	483
רמת לקות						
עיוורון מוחלט	380	400	56	65	324	335
חדות ראייה עד 1/60	198	244	24	32	174	212
חדות ראייה עד 3/60	485	503	48	74	437	429
שדה ראייה עד 10°	35	60	0	2	35	58
שדה ראייה עד 20°	91	90	3	6	88	84

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מינהל מוגבלויות, אגף הערכה הכרה ותוכניות, שירות ראייה, שמיעה וטכנולוגיה שנים שונות.

בשנת 2020, כ-86% מהילדים העיוורים ולקויי הראיה היו בני 6-18.
כשליש (32.9%) מהילדים העיוורים ולקויי הראייה חיו במחוז חיפה, מעט יותר ממחצית (כ-57%) היו בנים, כ-31% לקו בעיוורון מוחלט והשאר בדרגות שונות של ליקויי ראייה.

ילדים עם תסמונת דאון
(לוח 7.7)

לוח 7.7: **התפלגות יילודים עם תסמונת דאון, לפי קבוצת אוכלוסייה / 2020-1980**

	סך הכל	יהודים ואחרים	ערבים
1980			
לידות -מספרים	107	74	33
שיעור לאלף*	1.6	1.0	1.4
1990			
לידות -מספרים	104	70	33
שיעור לאלף*	1.0	1.0	1.2
2000			
לידות -מספרים	133	95	37
שיעור לאלף*	1.0	1.0	0.8
2005			
לידות -מספרים	157	108	49
שיעור לאלף*	1.1	1.0	1.3
2010			
לידות -מספרים	159	119	40
שיעור לאלף*	1.0	0.9	0.9
2015			
לידות-מספרים	122	87	35
שיעור לאלף*	0.7	0.6	0.9
2018			
לידות-מספרים	155	116	39
שיעור לאלף*	0.8	0.8	0.9
2019			
לידות-מספרים	162	125	37
שיעור לאלף*	0.9	0.9	0.9
2020			
לידות-מספרים	**189**	**144**	**45**
שיעור לאלף*	**1.1**	**1.1**	**1.1**

מקור: משרד הבריאות, המחלקה לגנטיקה קהילתית, עיבודים מיוחדים, שנים שונות. השיעור לאלף חושב בידי המועצה הלאומית לשלום הילד ע"ב הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, השנתון הסטטיסטי, לוח 2.30, שנים שונות.

*שיעור לאלף לידות חי **הערה**: לא כל דיווח המתקבל במחלקה לגנטיקה קהילתית מתקבל בשנה העוקבת, ולכן הרישום ממשיך להתעדכן במשך שנים אחדות.

בין השנים 1980 ל-2020 קטן השיעור לאלף של יילודים עם תסמונת דאון (מ-1.6 ל-1.1 לאלף לידות). בשנת 2020, השיעור לאלף של יילודים ערבים ויהודים עם תסמונת דאון היה זהה.

ילדים מוגבלים פיסית שקיבלו עזרים רפואיים במימון משרד הבריאות (תרשים 7ח' ולוחות 7.8-7.10)

הנתונים על מכשירי הליכה, נעליים רפואיות ותותבות המוצגים בתת-פרק זה מתייחסים לילדים הזקוקים לסיוע בניידות, ולמי שנמצאו זכאים לעזרים רפואיים לפי הקריטריונים של משרד הבריאות. השתתפות משרד הבריאות מגיעה ל-75% מעלות המכשיר, או מתקרת ההשתתפות העצמית שנקבעה (ובמקרים חריגים היא מגיעה ל-90%). אין זה מן הנמנע, שחלק מהפונים, שאושר להם מכשיר, לא מימשו את זכאותם מחמת עלותו הגבוהה וקשיי מימון. ילדים הזקוקים לעזרים שלא לשם ניידות, או כאלה שלא עמדו במבחן ניידות, אינם זכאים להם.
נתונים על בקשות למכשירי הליכה (כגון נעליים רפואיות ותותבות גפיים) מבוססים על מידע ממכון לואיס ומופיעים בלוח נפרד.

לוח 7.8: **מספר הבקשות למכשירי ניידות עבור ילדים ובני נוער שהוגשו ללשכות הבריאות של משרד הבריאות, לפי גיל וסוג מכשיר/ 2019-2020**

סוג המכשיר	סך הכל 2018	2020			
		סך הכל	גיל		
			6-0	12-7	18-13
סך הכל	**4,526**	**4,465**	**1,437**	**1,478**	**1,550**
כיסא גלגלים	1,235	1,097	191	471	435
כיסא שירותים ורחצה	668	635	258	194	183
טיולון	517	468	373	72	23
עמידון	419	501	299	130	72
תקשורת תומכת חלופית (תת"ח)	221	297	85	118	94
אינסרט (מערכת ישיבה)	184	158	18	56	84
אביזרי הליכה*	242	228	105	77	46
כרית למניעת פצעי לחץ	306	303	26	102	175
כיסא ממונע	221	239	21	89	129
מיטה מיוחדת	173	181	22	59	100
מנוף	125	103	2	37	64
מזרן אויר	182	216	30	61	125
זחליל	43	39	7	12	20
אחר		-	-	-	-

מקור: משרד הבריאות, היחידה הארצית למכשירי שיקום וניידות, שנים שונות.
* אביזרי הליכה כוללים הליכון וקביים/מקל הליכה.

הבקשות השכיחות ביותר לשנת 2020 היו לכיסא גלגלים, כיסא שירותים ורחצה וטיולון.

לוח 7.9: **מספר בקשות למכשירי ניידות עבור ילדים ובני נוער שהוגשו ללשכות הבריאות של משרד הבריאות, לפי גיל ואזור מגורים / 2020**

לשכת בריאות	סך הכל		גיל					
			6-0		12-7		18-13	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים בשורה	מספרים	אחוזים בשורה	מספרים	אחוזים בשורה
סך הכל	**4,465**	**100.0**	**1,437**	**32.2**	**1,478**	**33.1**	**1,550**	**34.7**
אשקלון	210	4.7	69	32.9	79	37.6	62	29.5
אילת	24	0.5	5	20.8	15	62.5	4	16.6
דרום	448	10.0	173	38.6	136	30.4	139	31.0
חדרה	203	4.5	84	41.4	58	28.6	61	30.0
חיפה	229	5.1	54	23.6	84	36.7	91	39.7
טבריה	70	1.6	12	17.1	26	37.1	32	45.7
ירושלים	962	21.5	325	33.8	291	30.2	346	36.0
נצרת	128	2.9	52	40.6	29	22.7	47	36.7
נתניה	181	4.0	66	33.1	57	31.5	58	32.0
עכו	392	8.8	121	30.9	162	41.3	109	27.8
עפולה	145	3.2	44	30.3	55	37.9	46	31.7
פתח תקווה	403	9.0	139	34.5	127	31.5	137	34.0
צפת	69	1.5	18	26.0	22	31.9	29	42.0
רחובות	208	4.7	45	21.6	70	33.7	93	44.7
רמלה	328	7.3	96	29.3	98	29.9	134	40.9
תל אביב	465	10.4	134	28.8	169	36.3	162	34.8

מקור: משרד הבריאות, היחידה הארצית למכשירי שיקום וניידות, 2021

בשנת 2020 מספר הבקשות הרב ביותר הוגש בלשכות ירושלים, תל-אביב ודרום.

תרשים 7ח': **שיעור הבקשות למכשירי שיקום עבור ילדים ובני נוער (עד גיל 21) שהוגשו ללשכות הבריאות של משרד הבריאות, לפי סוג מכשיר / 2020**

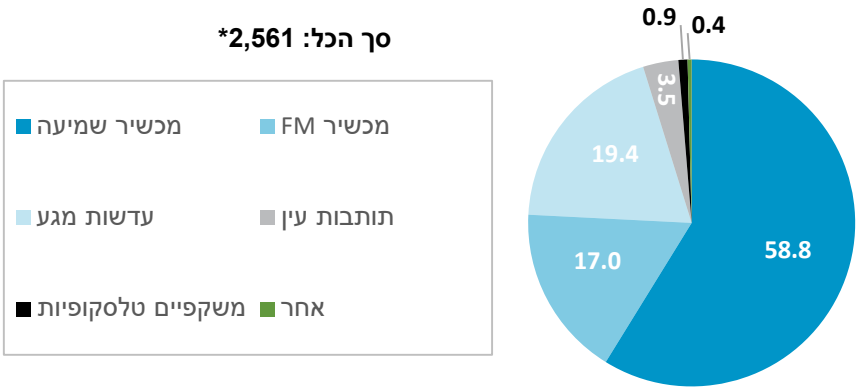

מקור: משרד הבריאות, היחידה הארצית למכשירי שיקום וניידות, 2021.

בשנת 2020, יותר ממחצית מהבקשות למכשירי שיקום עבור ילדים ובני נוער, היו בעבור מכשיר שמיעה.

לוח 7.10: **התפלגות הילדים ובני הנוער (0-17) שנמצאו זכאים למכשירי הליכה ולנעליים רפואיות או לתותבות לגפיים במימון משרד הבריאות / 1995-2020**

שנה / גיל	סך הכל	תותבות		מכשיר הליכה / נעליים רפואיות	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
1995	662	79	11.9	583	88.1
2000	1,150	83	7.2	1,067	92.8
2005	1,119	76	6.8	1,043	93.2
2010	2,202	86	3.9	2,116	96.1
2015	1,366	87	6.4	1,279	93.6
2020	**2,969**	**78**	**2.6**	**2,891**	**97.4**
מזה (אחוז מתוך קבוצת הגיל):					
4-0	858	15	1.7	843	98.3
9-5	1,110	20	1.8	1,090	98.2
14-10	731	30	4.1	701	95.9
17-15	270	13	4.8	257	95.2

מקור: משרד הבריאות, מכון לואיס, תל השומר, שנים שונות.

בין השנים 1995-2020 ירד אחוז הילדים (0-17) שנמצאו זכאים לתותבות לגפיים במימון משרד הבריאות מתוך כלל הזכאים לעזרי הליכה (מ-11.9% ל-2.6%) ועלה אחוז הזכאים למכשירי הליכה / נעליים רפואיות (מ-88.1% ל-97.4%).

בשנת 2020, כ-62% מהילדים שנמצאו כאים למכשירי הליכה/נעליים רפואיות היו בגילאי 5-14 (1,791 מתוך 2,891).

8

ילדים ובריאות

מבוא

בריאותם של ילדים במובנה הרחב נוגעת לכל תחומי חייהם. היבטים שונים של מצב הבריאות משמשים מדדים למצבו של הילד ולרווחתו הכללית.

בפרק זה הושקע מאמץ ניכר להציג נתונים אודות מצב הבריאות של ילדים, בריאים כחולים. זאת למרות שרוב הנתונים הנאספים במערכת הבריאות מתייחסים לילדים חולים בלבד.

שיעור התמותה המשמש מדד בינלאומי לבריאות הילדים קטן בישראל בהתמדה. עם זאת, שיעור הפטירות של תינוקות לא יהודים, עודנו גדול מזה של תינוקות יהודים. גבוה במיוחד שיעור הפטירות של תינוקות בדווים ביישובים הלא מוכרים בנגב, הוא אף גדול משיעור הפטירות של כלל התינוקות המוסלמים בישראל – הפערים מצביעים על חולשתה של מערכת הבריאות ועל אי הצלחתה להגיע לכל שכבות הציבור, בעיקר לאוכלוסיות חלשות מבחינה כלכלית. נתונים נוספים המוצגים בפרק מעידים אף הם על כך.

מערכת בריאות הציבור בישראל, וטיפות החלב במרכזה, אוניברסלית באופיה ומפותחת. בפרק זה מוצגים נתונים אודות תינוקות וילדים מחוסנים. הם מעידים על אחוזים גבוהים של מקבלי חיסון בישראל. נתונים נוספים על השלמת חיסונים הם של שירותי הבריאות לתלמיד. אוכלוסיית היעד של שירותים אלה היא כל התלמידים הלומדים במוסדות חינוך יסודיים ובחטיבות הביניים.

בשנת 2020 פנו לחדרי המיון 451,105 ילדים. 21.1% מהם אושפזו. כ-64% מילדים שפנו לחדר מיון פנו עקב מחלה, והשאר - כתוצאה מהיפגעות בתאונה (נתונים מפורטים על היפגעות ילדים בתאונות מוצגים בפרק הבא, פרק 9). השכיחות של פניות בעקבות טראומה היא הגבוהה ביותר בגילאי 5-14 (כ-45%). רוב הילדים פנו לחדרי מיון בשעות 18:00-23:59.

בפרק נתונים מדאיגים על עודף משקל ותת-משקל אצל תלמידים בכיתות א'-ז', שהחמירו במהלך תקופת הקורונה. עודף המשקל ניכר אצל יהודים (להוציא חרדים) ואצל ערבים כאחד (להוציא בדווים). לעומת זאת, לחרדים ולבדווים אופייניים תת-משקל וגובה נמוך.

גם השנה מוצגים נתונים אודות סייעות רפואיות לתלמידים בחינוך הרגיל. בשנים האחרונות גדל במידה ניכרת שיעור הסייעות הרפואיות שהוקצו לתלמידים בגני הילדים ובבתי הספר. בולט הגידול במספר הבקשות שאושרו לסייעות שהוקצו לצורך "השגחה מונעת". רובן הגדול הוקצו בשל צורך בהשגחה מונעת עקב רגישות למוצרי מזון.

חלק ניכר של הפרק עוסק בבריאות הנפש של ילדים, ונתונים רבים בו מתבססים על שנתון סטטיסטי "בריאות הנפש בישראל" שמוציא משרד הבריאות.

הפרק חולק לשמונה סעיפי משנה:

תרשים 8א' ולוחות 8.1-8.4 עוסקים בתוחלת החיים של היילודים ובמשקלם בשעת היוולדם.

לוחות 8.5-8.8 מתייחסים לבדיקות ולחיסונים של תינוקות ותלמידים.

לוחות 8.9-8.13 עוסקים במשקל וגובה של ילדים ובני נוער.

לוחות 8.14-8.16 מתמקדים בילדים החולים במחלות שונות.

לוחות 8.17-8.22 ותרשים 8ב' עניינם ילדים בשירותי בריאות (קופות חולים) ובבתי חולים.

לוחות 8.23-8.24 ותרשים 8ג' עניינם ילדים עם אלרגיה ובקשות לסייעות רפואיות לתלמידים.

לוחות 8.27-8.24 ותרשימים 8ד'-8ה' עוסקים בועדות פסיכיאטריות, מיון פסיכיאטרי ואשפוז פסיכיאטרי של ילדים.

לוחות 8.28-8.32 ותרשים 8ו' מתמקדים בפטירות של תינוקות ושל ילדים.

תרשימים 8ז'-8יא' עוסקים בבריאות הנפש והתנהגויות קיצון של ילדים בתקופת הקורונה.

תרשימים 8יב'-8יג' עוסקים בעישון בקרב ילדים.

הגדרות

שירותי הבריאות לתלמיד – מטרת-העל של שירותי הבריאות בבית-הספר לאפשר לתלמידים לממש את מלוא הפוטנציאל הלימודי והחברתי שלהם. אוכלוסיית התלמידים מצויה בגיל קריטי מבחינת ההתפתחויות הגופנית, הקוגניטיבית והחברתית. היא חשופה למחלות זיהומיות, להפרעות בתזונה, להתפתחות מצוקות אישיות ולהתנהגויות סיכוניות.

בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, בתוספת השלישית, נקבע כי במסגרת שירותי הרפואה המונעת זכאי תלמיד בית הספר לבדיקות שגרתיות, לחיסונים ולמעקב והדרכה בידי רופא ואחות. לפי התיקון לסעיף 21א לחוק שנכנס לתוקפו ב-17 ביולי 1997, שירותי הבריאות לתלמידים בבתי הספר אמורים להינתן בידי משרד הבריאות. סעיף 69א לחוק קובע, ששירותי הבריאות לתלמידי כיתות א'-ט' הלומדים מכוח חוק לימוד חובה, סעיף 6(ד), התש"ט-1949, ימומנו מאוצר המדינה.

מטרות השירות הספציפיות:

1. לקדם את בריאותו של הילד בסביבת הלמידה, בחברת בית הספר ובמשפחתו,
2. למנוע מחלות וסטיות ממצב בריאות תקין ולגלותן מוקדם ככל האפשר,
3. לקדם סביבה פיזית מתאימה להתפתחות התלמיד בבית הספר (תברואה ובטיחות),
4. לאמוד צורכי בריאות של תלמידים לשם ייזום שירותים, תוכניות התערבות ומתן ייעוץ לתכננם,
5. להנחות את התלמיד ולהדריכו לקבל אחריות למצב בריאותו.

אלרגיה - תגובה חיסונית לא צפויה ולא רצויה של הגוף לחומרים, שבדרך כלל אינם מעוררי מחלות.

בדיקות סינון בבית הספר - בדיקות הסינון הן כלי חשוב לגילוי מוקדם של ליקויי בריאות ושל סטיות מטווח הנורמה. ילדים בגיל בית ספר עלולים לפתח בעיות בריאות שונות, הניתנות לגילוי מוקדם ולטיפול. הבעיות העיקריות, שאותן אגף הסיעוד בשירותי בריאות הציבור מבקש לאתר, הן אלה המופיעות בתחומי הראייה, השמיעה, הגדילה או כאלה המתגלות בבדיקת רופא. אוכלוסיית היעד היא כל תלמידי בתי הספר, להוציא אלה שכבר אובחנה אצלם בעיה מהסוג הנבדק.

חיסון נגיף הפפילומה האנושי (HPV) - נגיף הפפילומה האנושי הוא הזיהום השכיח ביותר בעולם המערבי המועבר במגע מיני ואשר הוא המחולל הבלעדי של סרטן צוואר הרחם ויבלות באיברי המין.

הזנים מסוג 16 ו- 18 אחראים לכ- 70% ממספר החולות בסרטן צוואר הרחם מסוג תאי קשקש ול- 80% מהחולות באדנוקרצינומה של צוואר הרחם. הזנים 6 ו-11 גורמים לכ-90% מהיבלות החרוטיות (Condyloma acuminata), לכמעט כל המקרים של יבלות חוזרות בדרכי הנשימה בילדות וכן לנגעים טרום ממאירים בדרגה נמוכה באברי המין. הנגיף שכיח מאוד באוכלוסייה, כך שהסיכוי המצטבר של אישה להידבק במשך החיים בנגיף הינו כ- 80%.

טראומה – כל פנייה לחדר מיון שאינה בגין מחלה, בין אם כתוצאה מפציעה, מתאונה, מאלימות או מסיבה אחרת.

לידת חי (על פי הגדרת ארגון הבריאות העולמי) - לידה של עובר, לאחר היפרדו מהאם (בין אם חבל הטבור נותק ובין אם לא, ובין אם השלייה עדיין קשורה או לא) מגלה את אחד מסימני החיים הבאים: נשימה, דפיקות לב, דופק חבל הטבור, תנועות ברורות של שרירים רצוניים.

לידת מת (על פי הגדרת ארגון הבריאות העולמי) - לידת עובר שנולד במשקל 500 גרם ויותר או לאחר היריון שנמשך 20 שבועות לפחות, ואשר אינו מגלה סימני חיים.

מיועדים לשירות ביטחון (מלש"בים)- כל מי שעד ליום גיוסו או עד ליום קבלת פטור מגיוס מלאו לו 17 על פי הלוח העברי (הנולדים מא' בתשרי ועד ל' באדר נחשבים כאילו נולדו בא' בתשרי. הנולדים מ-א' בניסן ועד ל' באלול נחשבים כאילו נולדו ב-א' בניסן).

משקל לידה נמוך - משקל נמוך של תינוק מוגדר כפחות מ-2.5 ק"ג.

סיבת מוות – הסיבה היסודית שהביאה לשרשרת האירועים שגרמו לפטירה, ואשר נבחרה מרשימת סיבות המוות שנרשמו בידי הרופא בהודעת הפטירה, בהתאם להגדרות ולכללי הסיווג הבינלאומי.

סב -לידתי (conditions originating in the perinatal period) **-** מתייחס לתקופה שבין שבועות אחדים לפני הלידה עד לשבועות מספר לאחריה. כולל את כל הסיבות הקשורות בהיריון ובלידה (אצל היילוד), לדוגמה –סיבוכי היריון או מצב של האם שהשפיע על העובר, הפרעות הקשורות למשך ההיריון ולגדילה תוך רחמית, בעיות בלידה, זיהומים הקשורים בתקופה זו ועוד.

פג - תינוק שנולד לפני שמלאו להיריון שלושים ושבעה שבועות. רוב הלידות הרגילות מתרחשות במהלך השבוע ה-40 של ההיריון. פג רגיש יותר למחלות ולסיכוני בריאות, כגון: שיתוק מוחין, בעיות במערכת הנשימה, בעיות עיכול, פיגור שכלי, בעיות ראייה, בעיות שמיעה, וכן צהבת וזיהומים שונים. זאת מאחר שלידה בטרם עת מתרחשת לפני סיום התפתחותן של כלל המערכות בגופו של התינוק, לרבות מערכת החיסון.

תוחלת חיים – מספרן הממוצע של שנות החיים הצפויות לאדם שהגיע לגיל מסוים.

תינוק – יילוד שטרם מלאה לו שנת חיים אחת.

תמותה ניאונטלית - תמותה עד גיל חודש.

תגובה אנפילקטית - תגובה אלרגית לא תקינה ומהירה של מערכת החיסון לאלרגן מסוים, בה משתחרר היסטמין מן הרקמות וגורם לתסמינים מקומיים או מפושטים.

שהייה ממוצעת – מספר הימים של שהייה ממוצעת בבית חולים, אך לא במחלקת יילודים, לא כולל העברה ממחלקה למחלקה בבית חולים.

<u>בריאות הנפש</u>

אשפוז קטין - חוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 סעיף 4ב. קובע, כי קטין שמלאו לו חמש עשרה שנים רשאי לבקש להתאשפז מרצונו בבית חולים ולתת הסכמתו לאשפוז לפי הוראות סעיף 4; ואולם, בהיעדר הסכמת האחראי עליו, לא יאושפז הקטין אלא באישור בית המשפט לפי סעיף 3ז לחוק הנוער (ראו גם: אשפוז כפוי).

אשפוז פסיכיאטרי – אשפוז למטרת טיפול פסיכיאטרי בבית חולים פסיכיאטרי, או במחלקה פסיכיאטרית בבית חולים כללי, המתבצע בשתי מסגרות: אשפוז מלא ואשפוז יום.

אשפוז מלא בבית חולים פסיכיאטרי – שהייה בבית החולים ביום ובלילה.

אשפוז יום – שהייה בבית חולים מספר פעמים בשבוע, מספר שעות ביום, בלא לינה בו.

משך שהייה במסגרת אשפוז מלא/אשפוז יום (ברוטו) בבית חולים פסיכיאטרי ובמחלקה פסיכיאטרית – מספר הימים, ברוטו, מיום הקבלה לאשפוז מלא או לאשפוז יום ועד ליום השחרור, כולל ימים שבהם המאושפז לא לן בבית החולים: ימי חופשה, היעדרות, בריחה ואשפוז בבית חולים כללי.

ועדה פסיכיאטרית מחוזית לילדים ונוער – על פי תיקון לחוק טיפול בחולי נפש התשנ"א-1991 ולחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, ניתן לאשפז קטין בבית חולים פסיכיאטרי בניגוד לרצונו, אף אם מצבו אינו תואם את דרישות החוק לטיפול בחולי נפש לאשפוז כפוי, כאשר מתמלאים התנאים המפורטים בחוק הנוער לעניין זה. אשפוז כזה יכול להיעשות בצו של בית משפט לנוער, הנסמך על חוות דעת של ועדה פסיכיאטרית מחוזית לילדים ונוער. גם הארכה של אשפוז נקבעת בידי בית המשפט על סמך המלצתה של הוועדה. את הוועדה ממנה שר הבריאות, וחברים בה משפטן (כיו"ר), פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער, פסיכולוג קליני מומחה לטיפול בילדים ועובד סוציאלי בעל ניסיון בטיפול בילדים.

קבלה לבית חולים פסיכיאטרי ולמחלקה פסיכיאטרית – קבלה לבית חולים לאשפוז פסיכיאטרי שנמשך יותר מ- 24 שעות. אפשרית יותר מקבלה אחת בתקופה מסוימת.

קבלה ראשונה לבית חולים פסיכיאטרי ולמחלקה פסיכיאטרית – קבלה ראשונה לאשפוז פסיכיאטרי בחייו של אדם בישראל.

קבלה חוזרת לבית חולים פסיכיאטרי ולמחלקה פסיכיאטרית – קבלה שנייה או יותר לאשפוז פסיכיאטרי בחייו של אדם בישראל.

מתקבל (בתקופה) לבתי חולים פסיכיאטריים ולמחלקה פסיכיאטרית – אדם שהתקבל לאשפוז פסיכיאטרי לפחות פעם אחת **בתקופה מסוימת**.

מאושפז (בתאריך או בתקופה) בבית חולים פסיכיאטרי ובמחלקה פסיכיאטרית – אדם ששהה באשפוז פסיכיאטרי **בתאריך או בתקופה מסוימים**.

פנייה – בקשה לאבחון ו/או לטיפול, שבמהלכם נעשים בדיקה ראשונית/מיון (אינטייק) ואבחון ראשוני, ובאם הפונה מתקבל לטיפול- נקבעת עבורו תוכנית טיפולית. אדם יכול לפנות יותר מפעם אחת בתקופה.

שחרור – שחרור מבתי חולים פסיכיאטריים.

אשפוז כפוי – לפי החוק, טיפול או אשפוז כפויים יכולים להתבצע בהוראת הפסיכיאטר המחוזי או על-פי צו בית המשפט. החוק קובע שהפסיכיאטר המחוזי רשאי להוציא הוראה לבדיקה פסיכיאטרית כפויה דחופה בתנאים הבאים:

1. האדם חולה, וכתוצאה ממחלתו כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות פגום במידה ניכרת,
2. האדם עלול לסכן את עצמו או את זולתו סיכון פיזי מידי,
3. האדם מסרב להיבדק בידי פסיכיאטר.

כאשר הפסיכיאטר המחוזי משוכנע כי התנאים 1 ו-2 קיימים וכי יש ביניהם קשר סיבתי, הוא רשאי לתת הוראת אשפוז כפוי דחוף.

כמו כן, הפסיכיאטר המחוזי רשאי לתת הוראה לבדיקה פסיכיאטרית כפויה לא דחופה בתנאים הבאים:

1. האדם חולה, וכתוצאה ממחלתו כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות פגומים במידה ניכרת.
2. מתקיים בו אחד התנאים האלה:

א. הוא עלול לסכן את עצמו או את זולתו סיכון פיזי שאינו מידי,

ב. יכולתו לדאוג לצרכיו הבסיסיים לקויה במידה רבה,

ג. הוא גורם סבל נפשי חמור לזולתו באופן הפוגע באורח חייו התקין, או פוגע פגיעה חמורה ברכוש,

3. הוא מסרב להיבדק בידי פסיכיאטר.

כשקיימים תנאים 1 ו-2, וכאשר יש קשר סיבתי ביניהם, רשאי הפסיכיאטר המחוזי לתת הוראת אשפוז כפוי לא דחוף.

צו בית משפט לאשפוז כפוי – יכול להינתן, בין היתר, כאשר בית המשפט סבור כי נאשם אינו מסוגל לעמוד לדין פלילי מחמת היותו חולה נפש, או כי העבירה הפלילית בוצעה כתוצאה ישירה מהמחלה.

צו הסתכלות – צו שבית משפט רשאי להוציא לשם עריכת בדיקה והסתכלות בנאשם החשוד, לכאורה, בביצוע עבירה פלילית, מחמת חשש/חשד להיותו חולה נפש.

ODD - הפרעה מרדנית – Oppositional Defiant Disorder הפרעה המתבטאת בהתנגדות לבעל סמכות ובאי ציות לחוקים חברתיים. הפרעה זו נקבעת לפי עוצמת ההתנגדות לסמכות ואי הציות להוראות, והיא מאובחנת בידי פסיכיאטר שמקבל את המידע מהוריו של הילד ומן המסגרות שבהן הוא שוהה.

הרפורמה בבריאות הנפש- ב 1.7.2015 נכנסה לתוקפה הרפורמה לפיה הועברה האחריות הביטוחית והבלעדית על מתן שירותי בריאות הנפש ממשרד הבריאות לקופות החולים. משמעותו של מהלך זה היא איחוד של רפואת הנפש ורפואת הגוף, ויצירת כתובת אחת לאספקת שירותים אלו, שהיא קופות החולים.

מקור הנתונים

מקורות הנתונים המוצגים בפרק זה הם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; משרד הבריאות- שירותי מידע ומחשוב; המחלקה להערכה בשירותי בריאות הנפש; המחלקה לאפידמיולוגיה; שירותי בריאות הציבור; המרכז הישראלי לרישום סרטן ומחלות ממאירות אחרות; המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון; משרד החינוך - תחום הבריאות ; מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, היחידה לחקר בריאות האישה והילד; מיטב, צה"ל; מרפאות טרם - רשת מרכזים לרפואה דחופה; המכון למדיניות חברתית, אוניברסיטת וושינגטון; המיזם למיגור העישון.

בנוסף, נתוני חיסונים של תינוקות וילדים מתבסס על דוח של משרד הבריאות: סיכום שירותי בריאות לתלמיד, המציג את סיכום כיסוי הפעילויות שניתנו בבתי הספר בהתאם לשנת הלימודים ובהשוואה לשנים קודמות

בתחתיתו של כל לוח מצוין מקורו המדויק.

תוחלת חיים ומשקל בעת הלידה
(תרשים 8א' ולוחות 8.1-8.4)

תרשים 8א': **ממוצע חמש שנתי של תוחלת החיים בלידה* לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר / 1996/99 -2015/19**

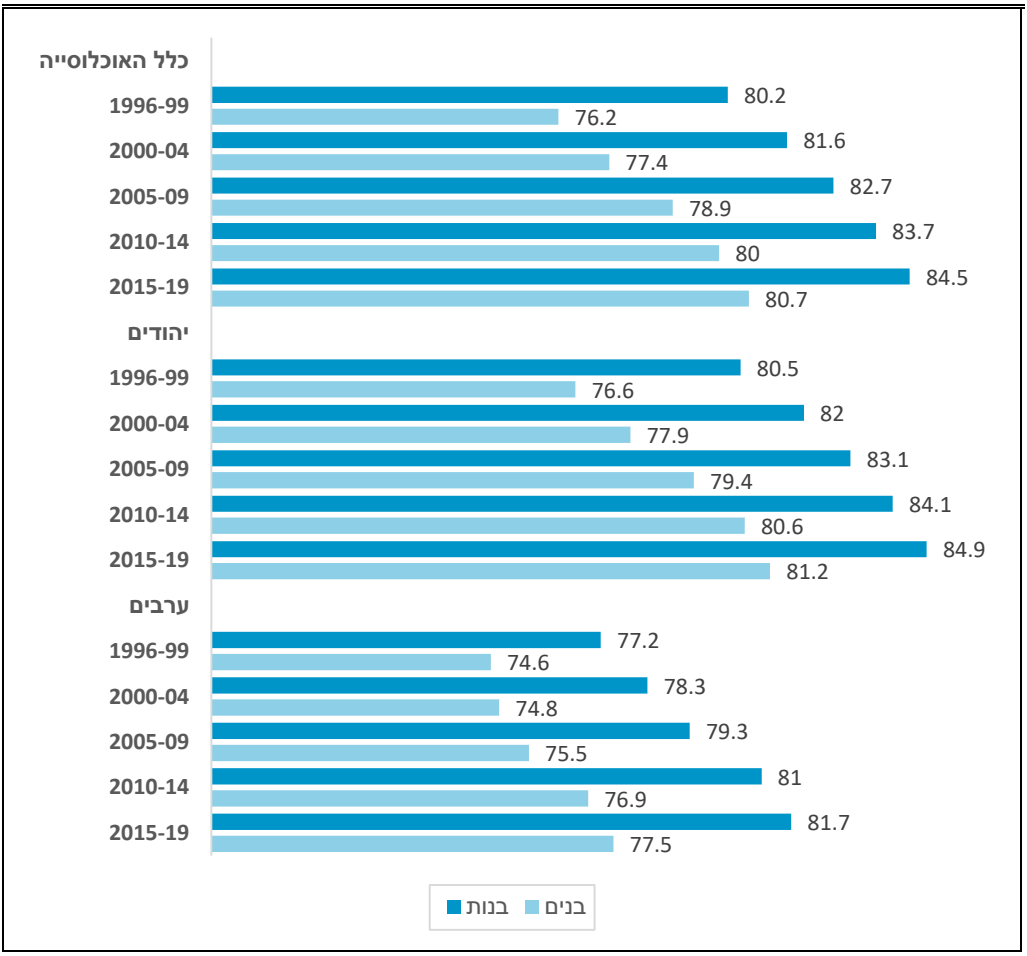

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 3.5, 2021.

* המושג תוחלת חיים בלידה מתייחס למספר שנות החיים הממוצע הצפויות לנולד על פי שיעור התמותה בשנת היוולדו.

בין השנים 1999/96 לשנים 2019/15 תוחלת החיים עלתה אצל בנות יהודיות ב-4.4 שנים ואצל בנים יהודים ב-4.6 שנים. בקרב בנות ערביות עלתה תוחלת החיים ב-4.5 שנים ובקרב בנים ערבים עלתה ב-2.9 שנים. הפער בתוחלת החיים בין ערבים ויהודים הוא 3.2 שנים לטובת בנות יהודיות ו-3.7 שנים לטובת בנים יהודים.

לוח 8.1: **שיעור משקל הלידה של תינוקות לפי מגזר / 2000-2018**

משקל (ק"ג)	שנה				
	2000	2005	2010	2015	2018
סך הכל*					
סך הכל	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
עד 2.5 ק"ג	**8.5**	**8.2**	**8.2**	**8.0**	**7.5**
פחות מ-1.0	0.4	0.3	0.3	0.3	0.2
1.0-1.4	0.8	0.7	0.7	0.6	0.5
1.5-1.9	1.7	1.6	1.6	1.5	1.4
2.0-2.4	5.5	5.6	5.6	5.6	5.3
מעל 2.5 ק"ג	**91.5**	**91.8**	**91.8**	**91.9**	**92.4**
מעל 4.0	6.3	5.6	5.4	5.2	5.2
לא ידוע	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
יהודים					
סך הכל	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
עד 2.5 ק"ג	**8.8**	**8.3**	**8.1**	**7.9**	**7.2**
פחות מ-1.0	0.4	0.3	0.3	0.3	0.2
1.0-1.4	0.8	0.7	0.6	0.6	0.5
1.5-1.9	1.8	1.6	1.5	1.5	1.1
2.0-2.4	5.8	5.7	5.6	5.6	5.2
מעל 2.5 ק"ג	**91.2**	**91.7**	**91.9**	**92.1**	**92.8**
מעל 4.0	6.1	5.5	5.4	5.2	5.3
לא ידוע	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1
ערבים					
סך הכל	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
עד 2.5 ק"ג	**7.8**	**8.0**	**8.5**	**8.7**	**8.5**
פחות מ-1.0	0.4	0.4	0.3	0.4	0.3
1.0-1.4	0.8	0.8	0.8	0.7	0.7
1.5-1.9	1.5	1.5	1.8	1.8	1.7
2.0-2.4	5.0	5.4	5.6	5.9	5.9
מעל 2.5 ק"ג	**92.2**	**92.0**	**91.4**	**91.2**	**91.4**
מעל 4.0	6.6	5.9	5.1	4.7	4.4
לא ידוע	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תחום בריאות ותנועה טבעית, שנים שונות.

* כולל יהודים, ערבים ואחרים.

בין השנים 2000-2018 שיעור היילודים עד 2.5 ק"ג מכלל היילודים ירד מ-8.5% ל-7.5%. בקרב היילודים היהודים ירד ב-1.6 נקודות האחוז שיעור היילודים שמשקלם עד 2.5 ק"ג, ובקרב היילודים הערבים עלה שיעורם ב-0.7 נקודות האחוז, כך שהפער בשנת 2018 הוא 1.3 נקודות האחוז.

לוח 8.2: **התפלגות יילודים במשקל לידה נמוך מאוד (1.5 ק"ג או פחות) ושרידותם / 1995-2019**

שנה	סך הכל	אחוז מכלל לידות החי	אחוז השורדים
1995	1,196	1.0	73.3
2000	1,645	1.2	80.8
2005	1,497	1.0	83.0
2010	1,626	1.0	81.9
2015	1,608	0.9	85.3
2017	1,508	0.8	85.9
2018	1,445	0.8	85.2
2019	1,470	0.8	85.5

מקור: מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, היחידה לחקר בריאות האישה והילד, שנים שונות.

בין השנים 1995-2019 האחוז מלידות החי של היילודים שמשקלם בלידה נמוך מאד (1.5 ק"ג או פחות) ירד ב-0.2 נקודות האחוז ואחוז היילודים במשקל נמוך מאד ששרדו עלה מכ-73% לכ-85.5%.

לוח 8.3: **שיעור התמותה, התמותה הניאונטלית* וההישרדות של יילודים במשקל נמוך מאוד, לפי משקל לידה / 2019**

משקל לידה	אחוז תמותה	אחוז תמותה ניאונטלית* (עד 28 יום)	אחוז השורדים
499 גרם ופחות	87.9	84.9	12.1
500-749 גרם	47.5	42.4	52.5
750-999 גרם	18.7	14.9	81.3
1,000-1,249 גרם	6.4	5.2	93.6
1,250-1,500 גרם	2.8	2.5	97.2

מקור: מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, היחידה לחקר בריאות האישה והילד, 2021.
* עד 28 יום לאחר הלידה.

ככל שמשקל היילודים גדול יותר, גדל אחוז השורדים.

לוח 8.4: **שיעור התמותה, התמותה ניאונטלית* וההישרדות של יילודים במשקל לידה נמוך מאוד, לפי שבוע הלידה / 2019**

שבוע לידה	אחוז תמותה	אחוז תמותה ניאונטלית (עד 28 יום)	אחוז השורדים
23 ופחות	95.3	95.3	4.7
24-25	40.2	31.0	59.8
26-27	17.0	15.0	83.0
28-29	5.1	4.0	94.9
30-31	3.5	3.2	96.5
32-33	3.7	2.7	96.3
34 ויותר	3.1	3.1	96.9

מקור: מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, היחידה לחקר בריאות האישה והילד, 2020.
* לאחר הלידה.

הסיכוי של יילודים לשרוד גדל ככל ששבוע ההיריון מתקדם יותר. בשבוע ה-34 ומעלה אחוז התמותה גדל ב-0.6 נקודות האחוז לעומת שבועות 32-33.

בדיקות וחיסונים של תינוקות ותלמידים (לוחות 8.8-8.5)

לוח 8.5: **אחוז הילדים המחוסנים* בהגיעם לגיל שנתיים, לפי שנה ונפה / 2016-2019**

מחוז ונפה	שנה	חיסון משולש אסכרה-פלצת-שעלת 4 מנות **DTaP	פוליו** IPV בזריקה	חצבת-חזרת-אדמת *MMRV **	דלקת כבד נגיפית			דלקת קרום המוח Hib
					דלקת כבד ****B	דלקת כבדA		
						#1	#2	
כל הארץ	2016	96.5	96.5	99.2	97.3	97.0	92.1	96.3
	2017	95.6	95.6	98.8	96.6	96.1	90.1	95.3
	2018	94.5	94.7	98.7	96.0	95.3	87.6	94.4
	2019	93.4	93.5	98.6	95.5	93.5	81.3	93.4
צפת	2016	96.3	95.8	99.3	96.8	97.1	93.3	95.6
	2017	96.4	95.9	98.9	96.5	96.5	92.6	95.7
	2018	95.3	95.5	99.3	95.1	96.2	90.3	95.3
	2019	93.9	93.9	99.1	94.8	94.7	85.1	93.8
כנרת	2016	97.3	97.2	99.2	97.8	98.0	93.9	97.1
	2017	95.8	95.9	99.0	96.3	96.0	91.8	95.8
	2018	96.3	96.4	99.5	97.4	97.1	92.5	96.3
	2019	95.3	95.4	99.4	96.5	95.9	86.2	95.3
עפולה	2016	98.7	98.4	99.6	99.3	99.2	97.9	98.1
	2017	98.8	98.4	99.5	98.8	99.0	97.3	98.2
	2018	98.4	98.4	99.4	98.6	98.8	97.4	98.1
	2019	98.3	98.2	99.4	98.5	98.6	94.8	98.1
נצרת	2016	99.7	99.9	100.0	99.9	99.9	99.7	99.9
	2017	99.7	99.8	100.0	99.9	99.9	99.6	99.8
	2018	99.8	99.8	99.9	99.9	99.8	99.5	99.7
	2019	99.4	99.7	99.8	99.8	99.7	98.6	99.7
עכו	2016	99.4	99.6	99.9	99.7	99.7	99.3	99.4
	2017	99.4	99.6	99.8	99.7	99.5	99.2	99.4
	2018	99.2	99.5	99.7	99.7	99.5	98.9	99.4
	2019	99.3	99.5	99.8	99.7	99.6	98.1	99.4

לוח 8.5: **אחוז הילדים המחוסנים* בהגיעם לגיל שנתיים, לפי שנה ונפה / 2016-2019**
(המשך)

מחוז ונפה	שנה	חיסון משולש אסכרה-פלצת-שעלת 4 מנות DTaP**	פוליו** IPV בזריקה	חצבת-חזרת-אדמת MMRV* **	דלקת כבד נגיפית			דלקת קרום המוח Hib
					דלקת כבד B****	דלקת כבדA		
						#1	#2	
חיפה	2016	98.1	97.9	99.3	98.2	99.9	95.1	97.4
	2017	97.0	96.8	98.7	97.6	96.9	93.5	96.3
	2018	96.3	96.4	98.7	97.1	96.1	92.0	96.2
	2019	96.2	96.2	98.5	97.2	95.6	88.0	96.0
חדרה	2016	97.5	97.6	99.2	97.5	97.3	93.7	97.4
	2017	96.7	96.8	98.8	97.2	96.9	92.9	96.5
	2018	95.9	96.1	98.6	96.8	96.1	90.9	95.9
	2019	95.6	95.6	98.5	96.3	95.3	86.6	95.6
השרון	2016	98.2	98.2	99.2	98.5	98.5	96.1	97.9
	2017	97.6	97.6	99.1	98.4	97.9	94.9	97.0
	2018	97.4	97.4	98.8	98.0	97.5	93.8	97.2
	2019	97.2	97.2	98.8	98.0	97.0	90.3	97.1
פתח תקוה	2016	96.2	96.4	98.9	97.1	96.2	90.4	96.1
	2017	95.1	95.2	98.4	96.7	95.4	89.0	95.0
	2018	94.1	94.2	98.3	95.8	94.3	87.3	94.0
	2019	93.9	94.0	98.5	95.7	94.1	82.2	93.9
רמלה	2016	97.2	97.3	99.2	97.7	97.5	94.1	97.1
	2017	96.3	96.4	98.8	97.1	96.6	92.4	96.2
	2018	95.3	95.5	98.7	96.4	95.8	90.2	95.3
	2019	94.5	94.8	98.5	95.9	94.9	84.9	94.5
רחובות	2016	98.3	98.4	99.5	98.7	98.4	95.2	97.9
	2017	97.0	97.0	98.7	97.8	97.0	93.1	96.6
	2018	96.2	96.3	98.5	97.5	96.1	90.3	95.8
	2019	96.1	96.2	98.3	97.2	95.6	85.8	96.1

לוח 8.5: **אחוז הילדים המחוסנים* בהגיעם לגיל שנתיים, לפי שנה ונפה / 2016-2019**
(המשך)

מחוז ונפה	שנה	חיסון משולש אסכרה-פלצת-שעלת 4 מנות DTaP**	פוליו** IPV בזריקה	חצבת-חזרת-אדמת MMRV ***	דלקת כבד נגיפית			דלקת קרום המוח Hib
					דלקת כבד B****	דלקת כבדA		
						#1	#2	
תל אביב	2016	96.9	97.1	99.3	97.6	97.2	91.7	96.7
	2017	96.1	96.2	99.0	96.9	96.5	90.5	95.9
	2018	95.5	95.7	98.9	96.6	96.0	87.3	95.4
	2019	93.9	94.1	98.8	95.8	93.5	79.9	94.0
ירושלים	2016	92.8	93.0	98.7	94.2	94.5	86.1	92.7
	2017	91.8	91.9	98.5	92.8	93.3	83.7	91.7
	2018	89.8	89.9	98.6	91.4	92.3	80.1	89.8
	2019	87.2	97.3	98.2	90.4	88.2	70.3	87.2
אשקלון	2016	96.9	96.8	99.0	98.3	97.3	91.5	96.5
	2017	95.7	95.7	98.5	97.7	95.2	84.7	95.4
	2018	93.4	93.4	97.5	96.8	93.0	80.4	93.2
	2019	91.8	91.9	97.8	95.7	90.1	71.1	91.8
באר שבע	2016	96.7	96.8	99.1	98.1	97.1	91.8	96.5
	2017	95.4	95.4	98.6	97.7	95.9	87.9	95.0
	2018	94.3	94.3	98.3	97.2	95.3	85.6	94.1
	2019	93.1	93.1	98.6	96.8	93.5	77.9	93.1

מקור: משרד הבריאות, האגף לאפידמיולוגיה.

* כיסוי החיסון מחושב כיחס (באחוזים) בין מספר מקבלי החיסון למספר הילדים הרשומים במערכת הממוחשבת של טיפות חלב (משרד הבריאות, קופ"ח לאומית ועיריות ירושלים ותל אביב) לפיכך המידע נסמך על נתונים לגבי 76% מהילדים. ההנחה הינה שכיסוי החיסון נכון גם לגבי המתחסנים בטיפות חלב המופעלות על ידי קופות החולים. כמו כן, אין זה מן הנמנע שחלק מהילדים שעליהם אין מידע חוסנו במרפאות פרטיות או אצל רופאים פרטיים שלא דיווחו.

הערה: שנת 2016 = ילידי 2014, שנת 2017 = ילידי 2015, שנת 2018 = ילידי 2016 שנת 2019 = ילידי 2017.

לוח 8.6: **התפלגות תלמידי בתי ספר שנבדקו וחוסנו לפי סוג בדיקה, חיסון וכיתה / תשס"ט (2008/09) – תש"פ (2019/20)**

סוג בדיקה/ חיסון	סך כל המועמדים				אחוז הכיסוי			
	תשס"ט	תשע"א	תשע"ה	תש"פ	תשס"ט	תשע"א	תשע"ה	תש"פ
בדיקות								
ראייה								
כיתות א'	131,868	137,932	149,967	138,085	94.7	75.0	98.3	87.3
כיתות ח'	97,783	112,063	95,708	89,156	90.6	60.0	96.6	86.5
שמיעה*								
כיתות א'	135,449	141,539	159,647	147,684	90.6	54.0	97.3	88.9
חיסונים								
MMRV								
כיתות א'	137,324	141,919	159,605	163,031	92.4	85.0	96.8	96.0
dTap-IPV								
כיתות ב'	133,115	146,901	148,272	160,514	91.8	85.0	94.9	95.2
שפעת**								
כיתות ב'	-	-	-	81,816	-	-	-	48.6
כיתות ג'	-	-	-	66,263	-	-	-	40.0
כיתות ד'	-	-	-	57,970	-	-	-	35.6
dTap***								
כיתות ח'	133,115	127,410	133,156	136,211	93.2	81.0	94.4	93.7

מקור: משרד הבריאות, דוח סיכום שירותי בריאות לתלמיד, תש"פ. - נתון חסר במקור.

* הבדיקה מבוצעת באמצעות אודיומטר. **החל מתשע"ז נוסף חיסון השפעת לשגרת החיסונים בכיתות ב' ומתשע"ח נוסף חיסון השפעת לשגרת החיסונים בכיתות ג'. ***בתשע"ה היה מחסור ארצי בתרכיב החיסון.

הערה: בוטלו בדיקות הרופא שהתבצעו לתלמידי כיתות א' ו-ז' שלא נבדקו לפני כניסתם לבית הספר.

בין השנים תשע"ה לתש"פ ירד שיעור תלמידי כיתות א' וח' שבוצעו להם בדיקות ראייה ושמיעה.

לוח 8.7: **התפלגות תלמידי כיתה ח' בבתי ספר שנבדקו וחוסנו כנגד נגיף הפפילומה האנושי (HPV)* / תשע"ה (2014/15) – תש"פ (2019/20)**

שנה	סך כל המועמדים	מנה 1		מנה 2		מנה 3	
		חוסנו	אחוז כיסוי	חוסנו	אחוז כיסוי	חוסנו	אחוז כיסוי
תשע"ה	64,845	41,557	64.0	41,053	63.3	38,757	59.8
תשע"ו	135,539	89,268	65.9	80,330	59.3	-	-
תשע"ז	145,451	75,708	52.1	68,686	47.2	-	-
תשע"ח	140,591	76,926	54.7	67,540	48.0	-	-
תש"פ	145,434	91,825	63.1	71,739	49.3	-	-

מקור: משרד הבריאות, דוח סיכום שירותי בריאות לתלמיד, תש"פ.

הערה: חיסון HPV הוכנס בשנת הלימודים תשע"ד לבנות בלבד, בשלוש מנות, ומשנת הלימודים תשע"ו החיסון ניתן בשתי מנות, לבנים ולבנות.

- נתון חסר במקור.

בין השנים תשע"ה לתש"פ שיעור תלמידי כתה ח' שנבדקו וחוסנו במנה הראשונה כנגד נגיף הפפילומה האנושי(HPV) נותר יציב, אולם שיעור התלמידים שקיבלנו מנת חיסון שנייה הלך וירד.

לוח 8.8: **התפלגות תלמידי בתי הספר שנבדקו בדיקות גדילה, לפי כיתה / תשע"א (2010/11) – תש"פ (2019/20)**

כיתה	סך כל המועמדים			נבדקו			אחוז הכיסוי		
	תשע"א	תשע"ה	תשע"ט	תשע"א	תשע"ה	תשע"ט	תשע"א	תשע"ה	תש"פ
א'	141,919	158,954	168,251	108,097	155,117	162,391	**76.2**	**97.5**	**82.4**
ז'	121,536	134,619	142,896	74,683	127,083	130,422	**61.4**	**94.4**	**71.3**

מקור: משרד הבריאות, דוח סיכום שירותי בריאות לתלמיד, תש"פ.

הערה: עד שנת תשע"ב נבדקו תלמידים גם בכיתות ג', ה' ו-ט'.

בין תשע"ה לתש"פ ירד באופן ניכר אחוז התלמידים בכיתות א' ו-ז' שנבדקו בדיקות גדילה.

משקל וגובה של ילדים ובני נוער
(לוחות 8.9-8.11)

בשנת תשע"א אימץ משרד הבריאות את עקומות המשקל של WHO (ארגון הבריאות העולמי) - נקודות החיתוך בהן הן 2 סטיות תקן, המקבילות לאחוזונים 97 ו-3, ולא לאחוזונים 95 ו-5 כפי שהיה נהוג לפני כן). על פי עקומות אלה ילדים רבים יותר אובחנו כבעלי משקל עודף או שמנים (ילדים עם משקל עודף-אחוזון 85-97. ילדים שמנים-אחוזון גדול מ-97).

לוח 8.9: **שיעור תלמידי כיתות א'-ז' בתת-משקל*, לפי כיתה (אחוז בקבוצה המתאימה) / תשע"ג (2012/13) – תשפ"א (2020/21)**

שנה	כיתה	סך הכל	מגזר				
			יהודים		חרדים	ערבים	בדווים בדרום
			ממלכתי	ממלכתי דתי			
תשע"ג (2012/13)	א'	**2.8**	2.7	3.4	3.2	1.9	4.2
	ז'	**3.8**	3.7	4.5	5.6	2.2	5.4
תשע"ד (2013/14)	א'	**2.6**	2.6	2.8	2.7	1.9	3.2
	ז'	**4.1**	4.1	4.4	5.7	2.3	5.5
תשע"ה (2014/15)	א'	**1.8**	1.8	2.0	1.9	1.8	2.7
	ז'	**3.5**	3.5	4.0	4.4	2.5	5.1
תשע"ו (2015/16)	א'	**2.0**	2.0	2.1	2.1	2.0	2.7
	ז'	**3.6**	3.6	4.4	4.9	2.5	4.7
תשע"ז (2016/17)	א'	**1.8**	1.8	2.0	1.8	1.6	2.5
	ז'	**3.5**	3.5	4.1	4.9	2.2	4.7
תשע"ח (2017/18)	א'	**1.9**	2.0	2.2	2.0	1.5	3.0
	ז'	**3.5**	3.4	4.0	4.8	2.5	4.6
תשע"ט (2018/19)	**א'**	**1.7**	1.8	2.0	1.8	1.6	-
	ז'	**3.3**	3.3	3.8	4.6	2.1	-
תש"פ (2019/20)	**א'**	**1.7**	1.8	2.0	1.8	1.6	3.4
	ז'	**3.6**	3.5	4.1	4.8	1.8	6.7
תשפ"א (2020/21)	א'	**1.9**	1.9	2.1	2.1	1.2	3.7
	ז'	**3.7**	3.6	4.2	4.8	2.2	6.1

מקור: משרד הבריאות, שרותי בריאות הציבור, שנים שונות.

הערה: 1.אחוז הכיסוי של הבדיקה הוא כ-97%-98% בכל מגזר. 2. בדיקות גדילה מתבצעות בכיתות א' ו-ז' בלבד.

* BMI קטן מאחוזון 3 של הגיל. מדד ה-BMI (Body Mass Index) – מדד למשקל הגוף: משקל (ק"ג) x גובה (בס"מ).

בין השנים תשע"ג לתשפ"א הייתה ירידה בשיעור התלמידים בתת-משקל בכיתות א', אולם שיעור התלמידים בתת-משקל בכיתות ז' נותר יציב. השכיחות הגבוהה ביותר של תלמידים בתת-משקל היא בקרב תלמידים מהמגזר החרדי ובקרב תלמידים בדרום.

לוח 8.10: **שיעור תלמידי כיתות א'-ז' במשקל עודף* ובהשמנה**, לפי כיתה / תשע"א (2010/11) – תשפ"א (2020/21)**

שנה	כיתה	סך הכל	מגזר				
			יהודים		חרדים	ערבים	בדווים בדרום
			ממלכתי	ממלכתי דתי			
תשע"א (2010/11)	א'	**20.1**	23.9	20.5	14.2	20.4	9.0
	ז'	**31.0**	31.7	27.7	23.5	35.7	23.5
תשע"ה (2014/15)	א'	**20.3**	23.2	19.9	13.8	20.6	12.2
	ז'	**30.6**	30.0	28.9	24.2	36.3	26.1
תשע"ו (2015/16)	א'	**18.4**	20.9	18.2	13.4	18.4	11.1
	ז'	**30.1**	30.0	27.9	23.5	35.6	26.1
תשע"ז (2016/17)	א'	**18.3**	20.9	17.5	12.9	18.9	11.6
	ז'	**29.7**	28.7	27.4	23.6	36.5	27.1
תשע"ח (2017/18)	א'	**18.3**	20.5	17.7	13.2	19.5	11.2
	ז'	**30.3**	29.9	29.1	23.7	36.8	27.1
תשע"ט (2018/19)	**א'**	**18.3**	**20.5**	**17.7**	**13.2**	**19.5**	**11.2**
	ז'	**27.9**	**29.9**	**29.1**	**23.7**	**36.8**	**27.1**
תש"פ (2019/20)	**א'**	**18.9**	**20.8**	**17.3**	**12.9**	**21.1**	**11.6**
	ז'	**31.1**	**30.2**	**29.1**	**23.7**	**41.3**	**26.2**
תשפ"א (2020/21)	א'	**22.0**	25.1	21.6	14.3	25.9	14.1
	ז'	**32.9**	32.4	31.6	24.8	43.3	29.2

מקור: משרד הבריאות, שרותי בריאות הציבור, שנים שונות.

* BMI בין אחוזונים 85-97 של הגיל. ** BMI גבוה מאחוזון 97 של הגיל. מדד ה-BMI (Body Mass Index) – מדד למשקל הגוף: משקל (ק"ג) x גובה (בס"מ).
הערה: בדיקות גדילה מתבצעות בכיתות א' ו-ז' בלבד.

בין השנים תש"פ לתשפ"א עלה משמעותית שיעור התלמידים במשקל עודף ובהשמנה בכיתות א' (ב-3.1 נקודות האחוז) ובכיתות ז' (ב-1.8 נקודות האחוז). העליות החדות ביותר היו בקרב ילדים בכיתה א' במגזר הערבי (4.8 נקודות האחוז), הממלכתי והממלכתי דתי (4.3 נקודות האחוז בשניהם).
בכל השנים, שיעורי המשקל העודף וההשמנה הנמוכים ביותר הם בקרב ילדים במגזר החרדי ובקרב ילדים בדווים בדרום, ואילו הגבוהים ביותר בקרב ילדים במגזר הערבי.

לוח 8.11: **שיעור תלמידי כיתות א'-ז' בגובה נמוך*, לפי כיתה תשע"ג (2012/13) – תשפ"א (2020/21)**

שנה	כיתה	סך הכל	מגזר			
			יהודים			
			ממלכתי	ממלכתי דתי	חרדים	ערבים	בדווים בדרום
תשע"ג (2012/13)	א'	**2.4**	1.6	3.0	4.6	1.4	2.8
	ז'	**3.7**	2.6	4.9	6.7	2.8	5.3
תשע"ד (2013/14)	א'	**2.7**	1.9	3.7	5.2	1.4	3.0
	ז'	**3.8**	2.6	4.8	6.8	2.5	6.8
תשע"ה (2014/15)	א'	**2.4**	1.5	2.9	5.0	1.6	2.9
	ז'	**3.6**	2.3	4.9	6.8	2.8	5.5
תשע"ו (2014/15)	א'	**2.4**	1.4	2.9	5.1	1.4	2.8
	ז'	**3.3**	2.2	4.2	6.6	2.4	4.1
תשע"ז (2016/17)	א'	**2.2**	1.3	2.4	4.8	1.3	2.6
	ז'	**3.0**	2.1	3.8	5.8	2.2	3.8
תשע"ח (2017/18)	א'	**2.2**	1.2	2.8	4.5	1.5	2.3
	ז'	**3.2**	1.9	4.1	6.0	2.6	4.6
תשע"ט (2018/19)	א'	**2.1**	1.2	2.4	4.6	1.3	-
	ז'	**2.8**	2.0	5.4	3.5	2.1	-
תש"פ (2019/20)	א'	**2.2**	1.3	2.6	4.5	1.5	2.0
	ז'	**3.1**	1.8	4.0	6.3	2.1	3.4
תשפ"א (2020/21)	א'	**2.0**	1.3	2.3	4.1	1.1	1.5
	ז'	**2.5**	1.5	3.2	5.1	1.7	2.4

מקור: משרד הבריאות, שרותי בריאות הציבור, שנים שונות.

* מתחת לאחוזון 3 לגובה המתאים לגיל, על פי עקומות ה-WHO 2007.
הערה: בדיקות גדילה מתבצעות בכיתות א' ו-ז' בלבד.

בין השנים תשע"ג לתשפ"א ירד שיעור תלמידי כיתות א' ושיעור תלמידי כיתות ז' שהם בגובה נמוך.

הקבוצות שבהן שיעור גדול של תלמידים בעלי גובה נמוך הן: תלמידים חרדים בכתה א' (2.1 נקודות אחוז מעל הממוצע, למעלה מפי שניים ממנו) ותלמידים חרדים בכתה ז' (2.6 נקודות אחוז מעל הממוצע, למעלה מפי שניים ממנו).

ילדים החולים במחלות שונות* (לוחות 8.12-8.14)

לוח 8.12: **מחלות מדבקות וזיהומיות נבחרות אצל ילדים בני 0-14, לפי גיל (שיעור ל-100,000 בקבוצת הגיל) / 1990-2019**

שנה	אדמת		חצבת		דלקת עוצבה חדה*		סלמונלוזיס של דרכי העיכול**		שיגליוזיס		קמפילובקטריוזיס	
	יהודים	לא יהודים	יהודים	לא יהודים	יהודים	לא יהודים	יהודים	לא יהודים	יהודים	לא יהודים	יהודים	לא יהודים
1990												
0	-	0.0	-	48.8	182.6	234.3	267.9	43.9	100.4	29.3	62.2	-
4-1	7.1	-	18.3	42.2	52.2	66.1	220.5	37.4	593.3	61.4	80.2	6.7
9-5	8.5	0.0	6.0	42.4	14.7	31.5	39.7	8.8	215.9	9.8	20.0	-
14-10	1.7	0.0	3.7	6.1	8.2	19.2	26.0	6.1	56.4	-	10.0	0.0
2010												
0	0.0	0.0	3.3	0.0	29.1	50.4	167.4	167.9	225.6	59.9	406.3	832.1
4-1	0.0	0.0	1.1	0.6	5.0	6.0	110.0	59.1	801.1	119.3	277.9	148.9
9-5	0.0	0.0	0.6	0.0	3.3	2.3	17.7	5.9	205.0	41.0	92.4	19.8
14-10	0.0	0.0	0.7	0.0	2.1	1.5	11.2	4.9	42.4	12.2	70.3	10.3
2015												
0	0.0	0.0	2.3	2.3	40.7	48.2	152.3	133.0	60.3	41.3	264.7	500.0
4-1	0.0	0.0	1.2	0.0	6.7	4.4	101.0	45.7	228.0	55.1	227.8	132.2
9-5	0.0	0.0	0.2	0.0	2.7	1.4	21.0	5.6	55.8	18.6	81.0	20.5
14-10	0.0	0.0	0.4	0.0	1.2	2.6	13.4	4.8	10.0	5.7	73.3	14.0
2017												
0	0.0	0.0	2.2	2.1	101.4	74.8	352.3	166.7	71.1	4.3	230.9	232.9
4-1	0.0	0.0	0.6	0.0	19.0	19.5	305.9	70.9	318.0	9.7	241.0	130.4
9-5	0.0	0.0	0.5	0.0	9.6	15.1	71.3	23.1	87.7	5.3	80.1	14.7
14-10	0.0	0.0	0.2	0.0	2.7	4.5	48.0	12.6	10.2	2.2	71.4	9.9
2019												
0	0.0	0.0	90.0	23.5	98.2	49.0	331.4	110.9	115.1	6.4	146.9	260.1
4-1	0.0	0.0	51.1	4.6	4.5	5.7	157.3	91.3	449.6	18.1	155.4	85.7
9-5	0.0	0.0	21.7	0.0	1.9	4.8	29.5	22.5	93.1	6.5	50.6	10.8
14-10	0.0	0.0	20.1	0.0	1.1	3.2	22.1	13.5	14.1	3.6	42.3	8.6

מקור: משרד הבריאות, האגף לאפידמיולוגיה

* כולל דלקת עוצבה חיידקית, דלקת עוצבה נגיפית ודלקת עוצבה. ** נתוני סלמונליוזיס החל משנת 2016 טויבו ועודכנו באגף לאפידמיולוגיה. על הדיווחים במערכת דיווח מחלות מחייבות הודעה (דממ"ה) הוספו הדיווחים שהתקבלו מהמעבדה המרכזית לסלמונלה.

הערה: ממרץ 2018 ועד יולי 2019 היתה בישראל התפרצות מחלת החצבת

בשנים 2010-2017 עלה השיעור ל-100,000 של הילדים היהודים והלא-יהודים שחלו בדלקת עוצבה חדה וירד שיעור הילדים היהודים והלא-יהודים שחלו בשיגליוזיס ובקמפילובקטריוזיס.

לוח 8.13: **ילדים חולי סרטן בגיל 0-14, לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר (מספרים ושיעור ל-100,000) / 2014-2018 (ממוצע חמש-שנתי*)**

מקום או סוג המחלה		יהודים		לא יהודים	
		בנים	בנות	בנים	בנות
2014-2018	סך הכל מספרים	684	546	293	217
	סך הכל** שיעור ל-100,000	15.3	12.9	16.9	13.2
מוח		2.9	2.6	2.9	1.9
לוקמיה לימפוציטית		2.7	1.9	2.5	2.9
לוקמיה מיאולידית		0.5	0.7	0.7	0.6
לימפומה לא הודגקין		1.4	0.5	1.4	0.7
לימפומה הודגקין		0.8	0.3	1.3	0.6
רקמת חיבור		0.8	0.8	0.8	1.1.
עצם		1.1	0.7	0.9	1.1

מקור: משרד הבריאות, המרכז הישראלי לרישום סרטן ומחלות ממאירות אחרות, 2021.

* ממוצע משוקלל לפי האוכלוסייה בגיל זה. **כולל סרטן באזורי גוף שאינם מצוינים בלוח

בקרב הילדים היהודים חולי הסרטן, המחלת השכיחות ביותר בקרב הבנים הן סרטן המוח, לוקמיה לימפוציטית, לימפ' לא הודגקין וסרטן העצם, בהן חולים 52.8% מהבנים החולים. 46.0% מהבנות חולות בסרטן המוח, לוקמיה לימפוציטית, סרטן של רקמת החיבור ועצם, וליקמיה מיאולוידית.

מבין הילדים הערבים חולי הסרטן, 48.5% מהבנים חולים בסרטן המוח, לוקמיה לימפוציטית, לימפומה לא הודגקין ולימפומה הודגקין.

לוח 8.14: **התפלגות מקרים חדשים של שאתות ממאירות בילדים בגיל 0-14, לפי מגדר (מספרים ושיעור ל-100,000) / 2018**

סוג המחלה	סך הכל		מגדר	
	מספרים	שיעור ל-100,000 ילדים בגילי 0-14	בנים	בנות
סך הכל	334	13	199	135
מזה:				
לוקמיה	79	4	48	31
לימפומה ממאירה	46	2	28	18

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 3.25, 2021.

בשנת 2018 מקרי לוקמיה ולימפומה ממאירה היוו כ-37% מהמקרים החדשים של שאתות ממאירות בילדים בגיל 0-14. מספר הבנים שחלו בלוקמיה ובלימפומה ממאירה היה גדול פי 1.5 ממספר הבנות.

ילדים בשירותי בריאות (קופות חולים) ובבתי חולים (לוחות 8.15-8.20 ותרשים 8ב')

לוח 8.15: **התפלגות גיל הילדים המבוטחים בקופות חולים, לפי קופה וארץ לידה / 2020-2021***

גיל		סך הכל 2020	ינואר 2021				
			קופת החולים				
			סך הכל	כללית	מכבי	מאוחדת	לאומית
סך הכל	מספרים	3,002,327	3,042,166	1,555,934	753,193	482,774	250,265
	אחוזים	100.0	100.0	51.1	24.8	15.7	8.2
	מזה: ילדים עולים**	37,830	36,638	12,454	15,099	7,021	2,064
0	מספרים	181,533	178,274	92,607	42,070	28,663	14,934
	אחוזים	6.0	5.9	6.0	5.6	5.9	6.0
4-1	מספרים	738,092	741,866	391,227	173,850	116,457	60,332
	אחוזים	24.6	24.4	25.1	23.1	24.1	24.1
14-5	מספרים	1,641,127	1,675,371	856,818	416,844	264,736	136,973
	אחוזים	54.7	55.1	55.1	55.3	54.8	54.7
17-15	מספרים	441,575	446,655	215,282	120,429	72,918	38,026
	אחוזים	14.7	14.7	13.8	16.0	15.1	15.2

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, שנים שונות.

* ינואר בכל שנה. ** ילדים שעלו בין השנים 2002-2019.

הערה: יש להדגיש, שהקבצים המצויים בידי המוסד לביטוח לאומי מבוססים על נתוני תושבות (כולל שוהים בחו"ל שעדיין מוכרים כתושבים, ותושבים שאינם אזרחים), ואילו נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה באשר למספר הילדים בישראל מתייחסים לאוכלוסייה קבועה, שלגביה נערכים אומדנים מדי שנה. מכאן הפער במספר הילדים בין לוח זה לבין לוח 1.1 בפרק 1.

בשנת 2021, כ-51% מהילדים היו מבוטחים בקופת חולים כללית, כ-1.2% מהילדים שהיו מבוטחים בקופות חולים הם עולים חדשים, וכ-55% מהילדים המבוטחים היו בגילאי 5-14.

הנתונים המוצגים בהמשך בדבר פניות לחדרי מיון מבוססים על דיווח מ-31 בתי חולים לאשפוז כללי, לא כולל בתי חולים במזרח ירושלים. הדיווח מקיף כ-95% מכל הפניות. יש לציין, שבשנת 2008 התווספו נתוני בית החולים ביקור חולים.

לוח 8.16: התפלגות פניות של ילדים לחדר מיון ואשפוזם* / 1995-2020

בית חולים	מספר הפניות					אחוז האשפוזים מן הפניות
	1995	2000	2010	2015	2020	
סך הכל*	**483,895**	**532,436**	**597,060**	**594,719**	**451,105**	**21.1**
איכילוב-סוראסקי, תל אביב	24,425	23,250	30,652	30,553	22,037	-
אסותא, אשדוד	-	-	-	-	12,272	20.8
אסף הרופא, צריפין	29,527	23,910	29,093	30,728	20,315	18.8
בילינסון-רבין, פתח תקווה**	8,490	11,454	7,468	6,244	1,937	1.3
ביקור חולים, ירושלים	-	-	4,527	-	-	-
בני ציון, חיפה	10,016	12,564	12,309	9,635	5,421	33.2
ברזילי, אשקלון	23,374	21,325	20,076	21,341	15,625	16.8
הדסה הר הצופים,ירושלים	13,483	16,758	18,326	15,325	12,238	25.7
הדסה עין כרם, ירושלים	13,995	15,228	15,562	14,572	15,624	34.6
הלל יפה, חדרה	13,390	15,755	21,965	24,712	18,032	22.0
המשפחה הקדושה	-	-	5,714	5,675	3,799	3.5
הסקוטי, נצרת	-	11,331	12,833	12,484	7,656	8.1
העמק, עפולה	34,184	33,970	32,215	29,917	20,395	19.5
וולפסון, חולון	24,332	23,577	22,608	23,578	14,355	18.3
זיו, צפת	14,187	14,341	15,927	15,865	11,741	22.0
יוספטל, אילת	9,802	11,378	12,497	10,113	5,777	9.6
כרמל, חיפה	20,312	16,649	13,185	13,544	9,095	22.8
לניאדו, נתניה	-	7,933	12,247	13,798	9,532	26.9
מאיר, כפר סבא	34,284	29,695	31,736	32,438	26,736	16.9

לוח 8.16: **התפלגות פניות של ילדים לחדר מיון ואשפוזם* / 1995-2020** (המשך)

בית חולים	מספר הפניות					אחוז האשפוזים מן הפניות
	1995	2000	2010	2015	2020	
מעייני הישועה, בני ברק	-	-	14,486	11,743	9,307	29.9
נהריה	22,580	26,015	24,887	24,030	15,807	21.5
סורוקה, באר שבע	44,647	47,954	51,830	51,071	42720	26.9
סנט וינסנט	-	-	12,839	13,521	9,201	21.3
פוריה, טבריה	13,857	14,594	14,786	16,371	12,897	18.0
קפלן, רחובות	29,831	29,256	27,125	30,098	20,292	17.0
רבין-קמפוס גולדה, פתח תקווה	5,991	2,274	1,117	491	145	-
רמב"ם, חיפה	21,223	21,218	22,664	25,519	21,036	24.6
שיבא, תל השומר	25,933	26,045	31,746	27,858	21,228	22.5
שניידר	-	-	55,457	55,218	39,769	16.1
שערי צדק, ירושלים	9,587	12,146	21,183	28,277	26,116	20.8

מקור:משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

* אשפוזים – נתון הנסמך על מאגר הביקורים במיון.
** בשנים 2010-2013 נכללו נתוני בית החולים שניידר בנתונים של בית החולים בלינסון-רבין פתח תקוה ומכאן ההבדל הגדול במספר הפניות שנצפה מאז 1995 והירידה בשנים 2015-2016.
- הנתון חסר במקור.
הערה: נתונים נוספים על אשפוזים של ילדים בבתי חולים עקב תאונות מוצגים בפרק 9, ילדים ותאונות.

בשנת 2020 היו כ-451,105 פניות של ילדים לחדרי מיון, ירידה של כרבע (24.6%) משנת 2019, בה היו 598,519 פניות של ילדים לחדרי מיון.
שיעור הילדים שאושפזו מבין הפונים בבתי החולים השונים נע בין 1.3% ל-34.6%, ובממוצע 21.1%.
שיעור המאושפזים מבין הפונים היה הגבוה ביותר בבית חולים הדסה עין כרם (34.6%) ואחריו בבית החולים בני ציון בחיפה (33.2%).

תרשים 8ב': **סיבת הפנייה של ילדים לחדר מיון – שיעור מקבוצת הגיל / 2020**

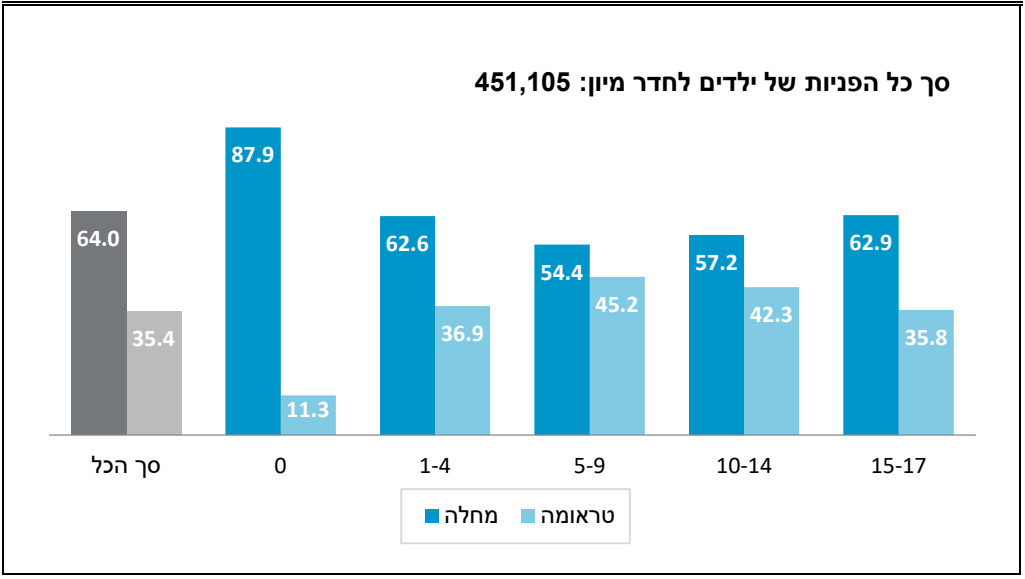

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, תחום מידע, 2021.

הערה: לא כולל לידות ופניות שסיבתן אינה ידועה. לכן האחוזים בכל קבוצת גיל אינם מסתכמים ב-100%.

פניות של ילדים לחדר מיון בעקבות מחלה שכיחות פי שניים מפניות בעקבות טראומה. השכיחות של פניות בעקבות מחלה פוחתת עד גיל 14 ואז שבה וגדלה; ואילו השכיחות של פניות בעקבות טראומה היא הגבוהה ביותר בגילאי 5-14 (כ-44.3%).

לוח 8.17: **התפלגות שעת קבלה של ילדים בגיל 0-17 לחדר מיון, לפי בית חולים (מספרים ואחוזים) / 2020**

בית חולים	סך הכל (מספרים)	מזה : שעת קבלה (באחוזים)			
		24:00 עד 5:59	06:00 עד 11:59	12:00 עד 17:59	18:00 עד 23:59
סך כולל	**451,105**	**10.0**	**18.0**	**33.0**	**38.0**
אסותא אשדוד	12,272	10	18	33	39
אסף הרופא	20,315	12	17	31	40
בני ציון	5,421	9	23	33	35
ברזילי	15,625	10	20	35	35
הדסה הר הצופים	12,238	12	15	34	39
הדסה עין כרם	15,624	11	17	35	38
הכרמל	9,095	9	22	35	35

לוח 8.17: **התפלגות שעת קבלה של ילדים בגיל 0-17 לחדר מיון, לפי בית חולים (מספרים ואחוזים) / 2020** (המשך)

בית חולים	מזה : שעת קבלה (באחוזים)				
	סך הכל (מספרים)	24:00 עד 5:59	06:00 עד 11:59	12:00 עד 17:59	18:00 עד 23:59
הלל יפה	18,032	10	17	34	39
המרכזי בעמק	20,395	9	17	34	40
המשפחה הקדושה	3,799	7	12	35	45
הסקוטי	7,656	7	14	37	42
רבין – קמפוס גולדה, פתח תקוה	145	7	23	39	31
וולפסון	14,355	13	18	31	37
זיו צפת	11,741	9	17	34	39
יוספטל	5,777	11	18	34	37
לניאדו	9,532	13	17	33	38
מאיר	26,736	10	18	33	39
מעייני הישועה	9,307	11	18	33	38
נהריה	15,807	11	16	33	40
סוראסקי	22,037	10	22	33	35
סורוקה	42720	9	20	3	34
סנט וינסנט	9,201	12	16	32	41
פוריה	12,897	10	15	34	41
קפלן	20,292	10	20	31	39
בילינסון - רבין	1,937	24	11	30	35
רמב"ם	21,036	10	18	33	39
שיבא	21,228	11	21	31	37
שניידר	39,769	9	22	33	36
שערי צדק	26,116	12	16	33	40

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, תחום מידע, 2021.

אחוז הפניות הגבוה ביותר הוא בין השעות 18:00 עד 23:59 (38% מהפניות) ולאחר מכן בין השעות 12:00 עד 17:59 (33% מהפניות).

לוח 8.18: **התפלגות הפניות ילדים (0-17) לחדרי מיון לפי סיבה ויישוב (מספרים ושיעור לאלף) / 2020-2018 (נתון תלת שנתי)**

יישוב	מספרים			שיעור לאלף		
	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות*	סך הכל**	מחלה	סיבות חיצוניות**
סך הכל ארצי	**1,651,256**	**1,065,994**	**562,125**	**204.0**	**131.7**	**69.4**
עיריות						
ירושלים	134,431	87,715	45,282	122.9	80.2	41.4
תל אביב- יפו	67,807	42,028	24,926	235.7	146.1	86.7
חיפה	39,212	27,381	11,267	198.0	138.3	56.9
אום אל-פחם	11,870	7,609	4,226	188.4	120.8	67.1
אופקים	5,876	4,070	1,767	181.7	125.8	54.6
אור יהודה	6,810	4,375	2,099	217.6	139.8	67.1
אור עקיבא	4,300	2,740	1,480	275.6	175.6	94.9
אילת	18,052	13,761	3,221	457.2	348.5	81.6
אלעד	10,124	6,502	3,503	122.5	78.7	42.4
אריאל	2,889	2,054	822	197.8	140.6	56.3
אשדוד	34,944	23,988	10,178	166.5	114.3	48.5
אשקלון	35,695	21,912	12,427	298.2	183.1	103.8
באקה אל גרביה	5,965	3,209	2,677	181.0	97.4	81.2
באר שבע	47,935	33,435	14,264	284.6	198.5	84.7
בית שאן	3,678	2,535	1,135	217.9	150.2	67.2
בית שמש	12,217	8,033	4,015	64.1	42.2	21.1
ביתר עילית	7,048	4,538	2,438	67.1	43.2	23.2
בני ברק	47,484	31,718	15,153	163.8	109.4	52.3
בת ים	19,616	12,812	6,066	242.2	158.2	74.9
גבעת שמואל	4,655	2,928	1,642	170.8	107.5	60.3
גבעתיים	7,994	5,174	2,693	184.2	119.2	62.0
דימונה	7,204	5,106	2,054	239.7	169.9	68.3
הוד השרון	10,298	6,657	3,607	182.0	117.7	63.8
הרצליה	11,481	7,503	3,914	162.7	106.3	55.5
חדרה	18,272	11,431	6,471	230.1	143.9	81.5
חולון	28,100	18,194	9,093	183.2	118.6	59.3
טבריה	10,910	7,078	3,661	263.3	170.8	88.4
טייבה	8,825	5,812	2,995	182.3	120.0	61.9
טירה	6,753	4,585	2,152	261.8	177.7	83.4
טירת כרמל	5,135	3,823	1,250	283.8	211.3	69.1

לוח 8.18: **התפלגות הפניות ילדים (0-17) לחדרי מיון לפי סיבה ויישוב (מספרים ושיעור לאלף) / 2018-2020 (נתון תלת שנתי)** (המשך)

יישוב	מספרים			שיעורים		
	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**
עיריות (המשך)						
טמרה	5,259	2,963	2,229	145.4	81.9	61.6
יבנה	10,554	7,358	3,126	226.5	157.9	67.1
יהוד	5,096	3,260	1,700	203.8	130.4	68.0
יקנעם עלית	3,490	2,300	1,164	157.6	103.9	52.6
כפר יונה	4,421	2,610	1,620	182.7	107.9	66.9
כפר סבא	17,627	11,389	6,196	209.9	135.6	73.8
כפר קאסם	6,530	4,429	2,094	239.1	162.1	76.7
כרמיאל	4,068	2,878	1,156	118.8	84.0	33.8
לוד	16,303	10,882	5,310	208.0	138.9	67.8
מגדל העמק	5,272	3,490	1,769	229.8	152.1	77.1
מודיעין עילית	9,725	6,517	3,018	68.3	45.8	21.2
מודיעין-מכבים-רעות	8,273	5,450	2,713	83.5	55.0	27.4
מעלה אדומים	4,642	3,219	1,360	125.7	87.1	36.8
מעלות תרשיחא	3,226	1,950	1,253	184.2	111.4	71.6
נהריה	8,584	5,795	2,729	194.7	131.5	61.9
נס ציונה	7,189	4,419	2,750	148.0	91.0	56.6
נצרת	27,218	17,723	9,406	377.1	245.5	130.3
נוף הגליל	8,965	6,210	2,724	301.2	208.6	91.5
נשר	3,428	2,568	807	211.7	158.6	49.8
נתיבות	7,439	4,832	2,519	161.4	104.8	54.6
נתניה	44,163	25,695	14,604	241.6	140.6	79.9
סח'נין	5,942	3,318	2,568	177.9	99.4	76.9
עכו	7,304	4,819	2,414	179.8	118.6	59.4
עפולה	13,536	9,285	4,224	293.5	201.4	91.6
עראבה	5,359	3,038	2,285	180.0	102.0	76.7
ערד	7,764	5,253	2,469	299.6	202.7	95.3
פתח-תקווה	51,607	36,178	15,240	234.0	164.0	69.1
צפת	11,488	6,398	5,056	263.8	146.9	116.1
קלנסווה	5,384	3,325	2,033	196.5	121.4	74.2
קריית אונו	7,309	4,743	2,378	195.6	126.9	63.6
קריית אתא	8,975	6,247	2,609	193.7	134.8	56.3

לוח 8.18: **התפלגות הפניות ילדים (0-17) לחדרי מיון לפי סיבה ויישוב (מספרים ושיעור לאלף) / 2020-2018 (נתון תלת שנתי)** (המשך)

יישוב	מספרים			שיעורים		
	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**
עיריות (המשך)						
קריית ביאליק	5,364	3,866	1,432	184.7	133.1	49.3
קריית גת	9,268	6,293	2,715	170.9	116.0	50.1
קריית ים	4,474	3,201	1,213	179.8	128.6	48.7
קריית מוצקין	5,523	4,067	1,389	183.7	135.3	46.2
קריית מלאכי	5,748	4,030	1,676	240.4	168.6	70.1
קריית שמונה	3,242	2,278	942	185.4	130.3	53.9
ראש העין	10,886	7,744	3,091	194.3	138.3	55.2
ראשון לציון	32,466	21,733	10,423	176.4	118.1	56.6
רהט	22,037	14,811	7,021	207.1	139.2	66.0
רחובות	31,572	20,164	11,341	236.7	151.1	85.0
רמלה	18,691	12,857	5,724	266.7	183.5	81.7
רמת-גן	21,756	14,443	6,764	200.8	133.3	62.4
רמת השרון	4,900	3,043	1,816	121.0	75.2	44.9
רעננה	11,032	7,227	3,748	183.5	120.2	62.4
שדרות	5,536	3,601	1,733	228.5	148.7	71.5
שפרעם	6,975	4,221	2,685	176.3	106.7	67.9
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)						
אבו סנאן	2,890	1,659	1,212	214.1	122.9	89.8
אבן יהודה	2,177	1,275	862	162.4	95.1	64.3
אזור	2,262	1,486	715	213.4	140.2	67.4
אכסאל	4,763	3,062	1,685	294.3	189.2	104.1
אעבלין	2,322	1,471	834	174.1	110.3	62.5
באר יעקב	6,474	4,351	2,088	213.3	143.4	68.8
בית ג'ן	1,925	1,201	720	181.0	113.0	67.7
בנימינה- ג. עדה	2,303	1,173	1,096	140.3	71.5	66.8
ג'דיידה-מכר	4,521	2,588	1,899	213.3	122.1	89.6
ג'סר א-זרקא	5,038	3,184	1,729	271.7	171.7	93.2
גדרה	5,684	3,397	2,264	189.3	113.1	75.4
גן יבנה	4,632	3,038	1,504	197.6	129.6	64.1
גני תקוה	3,897	2,524	1,294	198.7	128.7	66.0

לוח 8.18: **התפלגות הפניות ילדים (0-17) לחדרי מיון לפי סיבה ויישוב (מספרים ושיעור לאלף) / 2018-2020 (נתון תלת שנתי)** (המשך)

יישוב	מספרים			שיעורים		
	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)						
דאלית אל-כרמל	3,615	2,491	1,100	240.0	165.4	73.0
דייר אל-אסד	2,094	1,361	706	153.0	99.5	51.6
זכרון יעקב	3,274	1,915	1,301	147.5	86.3	58.6
חורה	6,156	4,090	2,011	167.6	111.3	54.7
טורעאן	3,941	2,029	1,889	254.6	131.1	122.0
יפיע	6,704	4,357	2,334	346.0	224.8	120.4
ירכא	3,493	1,866	1,617	201.3	107.5	93.2
כאבול	2,056	1,292	751	133.5	83.9	48.8
כסיפה	3,798	2,541	1,244	111.6	74.7	36.6
כפר כנא	6,938	4,172	2,746	273.3	164.4	108.2
כפר מנדא	6,405	3,859	2,532	270.5	162.9	106.9
כפר קרע	3,811	2,126	1,627	198.5	110.7	84.7
לקייה	4,270	2,740	1,502	202.5	129.9	71.2
מבשרת ציון	2,693	1,816	824	136.8	92.2	41.8
מג'ד אל-כרום	2,762	1,646	1,099	168.1	100.2	66.9
מגאר	4,953	2,945	1,961	227.1	135.0	89.9
מזכרת בתיה	3,446	1,939	1,500	220.3	124.0	95.9
מעלה עירון	3,793	2,438	1,348	233.5	150.1	83.0
נחף	2,422	1,713	695	160.1	113.3	45.9
עין מאהל	4,535	3,137	1,387	324.0	224.1	99.1
עספיה	2,551	1,794	744	239.8	168.6	69.9
ערערה	4,353	2,627	1,655	160.1	96.6	60.9
ערערה-בנגב	4,691	3,039	1,612	162.5	105.3	55.8
פוריידיס	3,413	2,258	1,096	240.3	158.9	77.2
פרדס חנה-כרכור	8,262	4,618	3,513	197.7	110.5	84.0
קדימה-צורן	2,739	1,610	1,052	124.3	73.0	47.7
קריית טבעון	1,901	1,202	687	137.4	86.9	49.6
קריית עקרון	2,994	1,988	1,003	326.9	217.1	109.5
ריינה	6,276	4,241	2,017	323.1	218.3	103.8
תל מונד	2,045	1,191	825	159.5	92.9	64.4
תל שבע	6,689	4,365	2,252	201.3	131.3	67.8

לוח 8.18: **התפלגות הפניות ילדים (0-17) לחדרי מיון לפי סיבה ויישוב (מספרים ושיעור לאלף) / 2020-2018 (נתון תלת שנתי)** (המשך)

יישוב	מספרים			שיעורים		
	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)						
אבו גוש	1,269	821	435	159.2	103.0	54.6
אורנית	1,541	1,000	536	168.2	109.1	58.5
אלפי מנשה	1,331	850	473	167.6	107.1	59.6
אפרתה	1,165	678	476	87.9	51.2	35.9
בועיינה-נוג'ידאת	2,889	1,656	1,219	265.1	152.0	111.9
בוקעאתא	1,011	597	410	162.4	95.9	65.9
בית אל	578	299	276	69.3	35.8	33.1
בית דגן	1,158	712	425	188.4	115.8	69.1
בני עי"ש	1,404	973	428	288.6	200.0	88.0
בסמ"ה	2,341	1,368	942	203.7	119.0	82.0
בסמת טבעון	1,518	969	522	184.8	118.0	63.5
בענה	1,240	778	457	141.3	88.6	52.1
ג'ולס	1,179	693	479	213.1	125.3	86.6
ג'לג'וליה	2,774	1,809	954	239.0	155.9	82.2
דבורייה	3,245	2,097	1,134	294.8	190.5	103.0
דייר חנא	2,590	1,612	954	253.6	157.9	93.4
זמר	1,598	986	599	210.2	129.7	78.8
זרזיר	2,503	1,588	910	267.2	169.5	97.2
חורפיש	1,532	848	680	248.4	137.5	110.3
חצור הגלילית	2,580	1,563	1,007	280.4	169.9	109.4
טובא-זנגרייה	2,485	1,404	1,081	340.7	192.5	148.2
יאנוח-ג'ת	1,420	819	596	213.8	123.3	89.7
ירוחם	2,097	1,407	682	196.8	132.0	64.0
כוכב יאיר	794	477	313	121.2	72.8	47.8
כסרא-סמיע	1,767	1,020	741	181.4	104.7	76.1
כפר ורדים	600	339	259	138.8	78.4	59.9
כפר יאסיף	2,027	1,215	805	227.9	136.6	90.5
להבים	796	501	292	149.7	94.2	54.9
מג'דל שמס	1,670	1,000	664	164.5	98.5	65.4
מיתר	1,852	1,231	620	200.3	133.1	67.0

לוח 8.18: **התפלגות הפניות ילדים (0-17) לחדרי מיון לפי סיבה ויישוב (מספרים ושיעור לאלף) / 2018-2020 (נתון תלת שנתי)** (המשך)

יישוב	מספרים			שיעורים		
	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**	סך הכל*	מחלה	סיבות חיצוניות**
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)						
מצפה רמון	907	575	323	174.6	110.7	62.2
משהד	2,998	1,898	1,098	320.3	202.8	117.3
עומר	1,729	1,171	551	264.9	179.4	84.4
עילבון	1,272	789	470	247.3	153.4	91.4
עילוט	3,461	2,231	1,228	358.6	231.1	127.2
פרדסייה	1,019	603	385	217.3	128.6	82.1
קצרין	1,177	713	459	196.9	119.3	76.8
קריית ארבע	1,025	637	372	109.9	68.3	39.9
קרני שומרון	1,740	1,068	663	187.4	115.0	71.4
ראמה	1,182	809	369	184.6	126.3	57.6
רכסים	2,770	1,635	1,073	148.6	87.7	57.6
רמת ישי	1,249	825	414	184.0	121.5	61.0
שבלי אום אל-גנם	2,353	1,411	935	339.8	203.7	135.0
שגב-שלום	3,293	2,051	1,207	198.3	123.5	72.7
שלומי	1,314	872	431	232.0	154.0	76.1
שעב	1,305	728	559	177.7	99.1	76.1

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, 2021.

* סיבות חיצוניות-כולל תאונות ופציעות. השיעור מתוך סך הילדים.

** לא כולל ביקורים שסיבתם אינה ידועה, ולכן המספרים אינם מסתכמים לסך הכל.

הערה: הנתונים אינם כוללים את בתי החולים במזרח ירושלים.

הערים בהן שיעור הפניות של ילדים (0-17) למיון (לאלף) הוא הגבוה ביותר הן אילת (457.2) ונצרת (377.1). הערים בהן שיעור הפניות הוא הנמוך ביותר הן בית שמש (64.1), ביתר עילית (67.1) ומודיעין עילית (68.3).

לוח 8.19: **התפלגות תנועת ילדים חולים, לפי מחלקה בבית החולים / 2019-2005**

שנה	סך הכל	מחלקה			
		ילדים	כירורגיה ילדים	טיפול מיוחד ביילוד	טיפול נמרץ ילדים
2005	**166,814**	110,296	35,006	13,959	7,553
2010	**170,121**	111,483	35,234	15,810	7,594
2015	**167,087**	105,125	36,647	17,195	8,120
2016	**166,075**	103,262	37,439	17,279	8,095
2017	**169,927**	106,536	37,781	17,123	8,487
2018	**174,060**	108,241	39,686	17,718	8,415
2019	**178,168**	**110,558**	**39,023**	**19,424**	**9,163**
מספר מיטות בתקן	**2,401**	1,070	353	813	165
אחוז פטירות	**0.41**	0.07	0.05	2.12	2.44
אחוז תפוסה בתקן	**75.92**	85.01	67.24	63.38	69.6
מספר ימי שהייה ממוצע של חולה	**3.72**	3.1	2.2	10.2	4.4

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, תחום מידע, מוסדות האשפוז והיחידות לטיפול יום בישראל, שנים שונות.

בשנת 2019, כמו בכל השנים, מרבית הילדים מאושפזים במחלקות ילדים, ובהן גם אחוזי התפוסה הגבוהים ביותר. מחלקות טיפול מיוחד ביילוד וטיפול נמרץ בילדים מטפלות במצבים רפואיים חמורים ובהן מספר ימי שהייה ממוצע של חולה ואחוזי הפטירות הם הגבוהים ביותר.
בין השנים 2005-2019 עלה בכ-11% מספר הילדים שאושפזו במחלקת כירורגיה ילדים, עלה בכ-39% מספר הילודים שאושפזו במחלקת טיפול מיוחד ביילוד ועלה בכ-21% מספר הילדים במחלקת טיפול נמרץ ילדים.

לוח 8.20: **מספר ימי אשפוז ממוצע* של ילדים בבתי חולים כלליים, לפי קבוצת גיל / 2020-2000**

שנה	סך הכל	שנה				
		0	4-1	9-5	14-10	17-15
2000	**4.1**	6.7	2.9	2.9	3.6	3.8
2005	**4.0**	6.3	2.9	2.9	3.6	3.7
2010	**3.9**	6.1	2.7	2.7	3.5	3.7
2011	**3.9**	6.0	2.6	2.8	3.5	3.6
2012	**3.8**	6.1	2.6	2.8	3.4	3.7
2013	**3.9**	6.1	2.7	2.8	3.5	3.8
2014	**3.9**	6.0	2.6	2.8	3.4	3.6
2015	**3.9**	6.0	2.6	2.8	3.5	3.6
2016	**3.9**	6.0	2.6	2.8	3.3	3.7
2017	**3.8**	5.9	2.6	2.7	3.4	3.5
2018	**3.8**	5.8	2.6	2.7	3.4	3.5
2019	**3.8**	5.7	2.8	2.6	3.5	3.7
2020	**3.9**	**5.9**	**2.6**	**2.8**	**3.6**	**3.8**

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, מאגר אשפוזים, שנים שונות.

* ימי אשפוז - סך כל הימים שהחולים היו באשפוז מיום הקבלה עד יום השחרור מהאשפוז.
הערה: הנתונים מבוססים על מאגר האשפוזים המנוהל בתחום מידע, האגף למידע ומחשוב במשרד הבריאות, וכוללים מידע מכל בתי החולים לאשפוז כללי, להוציא בתי החולים במזרח ירושלים.

בין השנים 2000-2020 ירד ב-0.2 ממוצע ימי האשפוז של ילדים בבתי חולים כללים. בגילאי לידה (0) הייתה הירידה החדה ביותר בממוצע ימי האשפוז (ירידה של 0.8 ממוצע ימי אשפוז), אך עדיין בשנת 2020 מספר ימי האשפוז הממוצע בקבוצת גיל זו הוא הגבוה ביותר (5.9).

אלרגיה וסייעות רפואיות
(לוחות 8.21-8.22 ותרשים 8ג')

לוח 8.21: **התפלגות אשפוז ילדים בגין תגובה אלרגית / אנפילקטית*, לפי גיל ושנה / 2010-2020**

שנה/גיל	סך הכל		אבחנה עיקרית			אבחנה עיקרית או משנית		
	מספרים	אחוזים	סך הכל	אלקטיבי **	דחוף מהמיון	סך הכל	אלקטיבי **	דחוף מהמיון
2010	**1,417**	**100.0**	46	2	44	1,417	138	1,279
2011	**1,244**	**100.0**	59	1	58	1,244	119	1,125
2012	**1,427**	**100.0**	66	1	65	1,427	154	1,273
2013	**1,669**	**100.0**	75	3	72	1,669	204	1,669
2014	**1,763**	**100.0**	80	2	78	1,763	297	1,446
2015	**2,065**	**100.0**	128	4	124	2,065	339	1,726
2016	**2,336**	**100.0**	160	8	152	2336	353	1,983
2017	**2,581**	**100.0**	192	10	182	2581	461	2,120
2018	**2,338**	**100.0**	154	3	151	2,338	365	1,973
2019	**2,624**	**100.0**	172	3	169	2,624	447	2,177
2020	**2,048**	**100.0**	**198**	**2**	**196**	**2,210**	**423**	**1,787**
עד שנה	553	27.0	59	0	59	494	60	434
1-2	523	25.5	40	1	39	483	61	422
3-4	281	13.7	20	1	19	261	66	195
5-9	356	17.4	24	0	24	332	67	265
10-12	226	11.0	18	0	18	208	55	153
13-14	154	7.5	10	0	10	144	36	108
15-17	315	15.4	27	0	27	288	78	210

מקור: משרד הבריאות, מאגר האשפוזים, אגף המידע, שנים שונות.

* ראו הגדרות במבוא לפרק זה. ** אשפוזים שהגיעו ישירות למחלקה ולא דרך המיון.

הערה: 1. במהלך האשפוז נרשמות למאושפז הרבה אבחנות בכל המחלקות בהן שהה. בטור אבחנה עיקרית הכוונה למספר האשפוזים בהם נרשמה תגובה אלרגית כאבחנה עיקרית. בטור אבחנה עיקרית או משנית נרשמו כל האשיפוזים בהם נרשמה אבחנה אלרגית כעיקרית או משנית.(אבחנה עיקרית נכללת בקבוצה של אבחנה עיקרית או משנית). 2. נתוני 2016-2017 עוכנו על ידי משרד הבריאות ואינם זהם לנתוני השנתון הקודם.

בין השנים 2010-2019 עלה בכ-85% מספר הילדים שאושפזו בשל תגובה אלרגית/ אנפילקטית, אולם בין השנים 2019-2020 חלה ירידה של כ-22% במספרם.
בשנת 2020 כ-53% מהאשפוזים בשל תגובה אלרגית/אנפילקטית היו של ילדים מתחת לגיל 3.

לוח 8.22: **התפלגות הבקשות לסייעות רפואיות לתלמידים בחינוך הרגיל לפי שנה / תשע"א (2010/11) – תשפ"א (2020/21)**

שנה	סך כל הבקשות	בקשות שאושרו			בקשות שנדחו
		סך הכל	מתוכן:		
			טיפולים פולשניים	השגחה מונעת	
תשע"א	843	511	80.8	19.2	302
תשע"ב	1,119	765	70.2	29.8	292
תשע"ג	1,746	1,215	56.9	43.7	439
תשע"ד	1,926	1,266	50.7	49.3	660
תשע"ה	2,636	2,171	40.0	60.0	465
תשע"ו	2,914	2,208	25.1	74.9	706
תשע"ז	3,299	2,491	20.6	73.5	773
תשע"ח	7,611	5,600	21.8	61.9	2,010
תשע"ט	7,671	5,887	23.2	76.8	1,784
תש"פ	7,930	6,254	21.6	78.4	1,676
תשפ"א	**7,194**	**6,749**	**14.2**	**85.8**	**445**

מקור: משרד החינוך, תחום הבריאות, שנים שונות.

בשנת הלימודים תשפ"א חלה ירידה בבקשות לסייעות רפואיות. בעוד שרוב גדול של הבקשות שאושרו בשנת תשע"א היו לטיפולים פולשניים (80.8%), בשנת תשפ"א כ-85.5% מהבקשות שאושרו היו להשגחה מונעת. עלייה זו בשיעור הבקשות לסייעות להשגחה מונעת הייתה ניכרת בין השנים תש"פ-תשפ"א.

תרשים 8ג': **התפלגות הבקשות שאושרו לסייעות רפואיות לתלמידים בחינוך הרגיל לצורך השגחה מונעת / תש"פ (2019/20)**

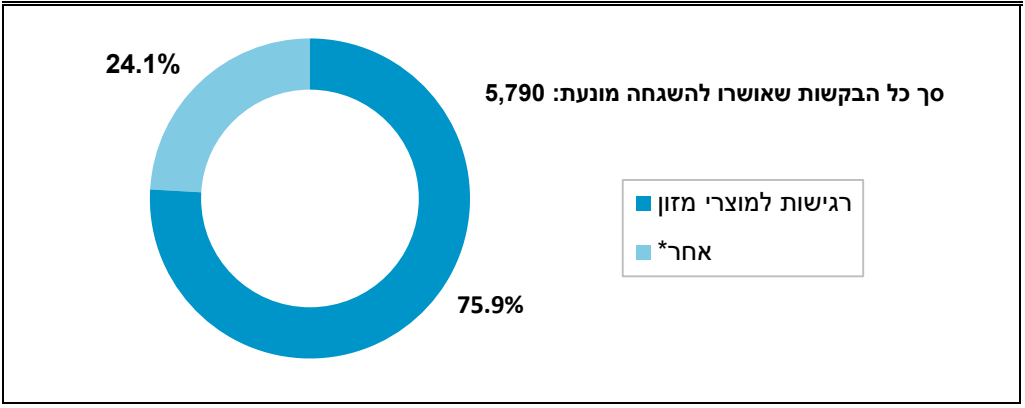

מקור: משרד החינוך, תחום הבריאות, 2020. * אפילפסיה, מושתלי כבד, קוצבי לב וכד'.

75.9% מהבקשות שאושרו לסייעות לצורך השגחה מונעת הוקצו בשל רגישות (אלרגיות) למוצרי מזון.

ועדות פסיכיאטריות, מיון פסיכיאטרי ואשפוז פסיכיאטרי (תרשימים 8ד'-8ה' ולוחות 8.27-8.24)

תרשים 8ד': **מספר תיקי הילדים שעניינם נדון בוועדות פסיכיאטריות מחוזיות לילדים ונוער* / 2010-2020**

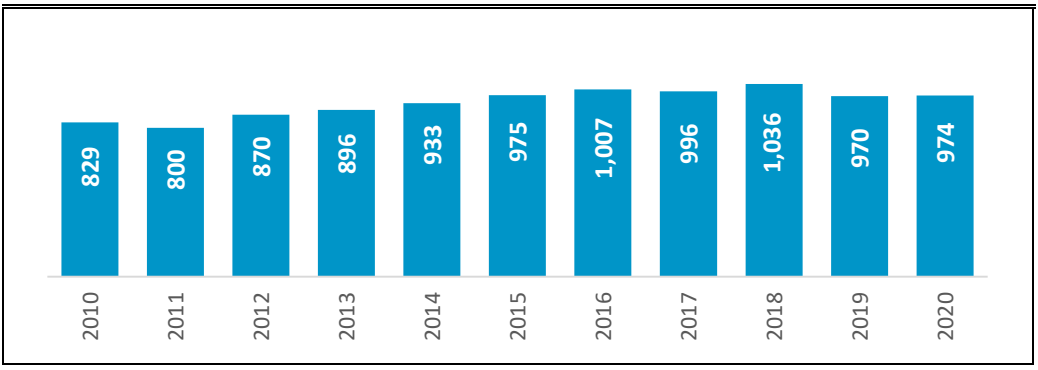

מקור: משרד הבריאות, שירותי בריאות הנפש, שנים שונות.

* אין אפשרות לקבל נתונים על בני-נוער המאושפזים מכוח הוראת הפסיכיאטר המחוזי והמגיעים לוועדות פסיכיאטריות מחוזיות רגילות.

בין השנים 2010-2020 חלה עלייה של 17.5% במספר תיקי ילדים שעניינם נדון בוועדות פסיכיאטריות מחוזיות לילדים ונוער.

לוח 8.24: **ביקורי ילדים* (0-17) במחלקות הפסיכיאטריות לרפואה דחופה (מלר"ד פסיכיאטרי), לפי מגדר ושיעור ל-1,000 נפש** / 2014, 2019**

מגדר	2019		2014	
	מספרים	שיעור ל-1,000 נפש	מספרים	שיעור ל-1,000 נפש
סך הכל	**5,368**	**1.8**	**3,795**	**1.4**
בנים	2,681	1.8	1,998	1.4
בנות	2,687	1.8	1,797	1.4

מקור: משרד הבריאות, שירותי בריאות הנפש, המחלקה למידע והערכה, בריאות הנפש בישראל - שנתון סטטיסטי, 2019.

* מספר הביקורים במחלקות הפסיכיאטריות לרפואה דחופה בבתי החולים הפסיכיאטריים ובבתי החולים הכלליים, בהתאם להגדרת המלר"ד הפסיכיאטרי בכל בית חולים. ** שיעור הביקורים מחושב ל-1,000 נפש באוכלוסייה הממוצעת כל שנה.

בין השנים 2014-2019 חלה עלייה של 41% בביקורי ילדים במחלקות הפסיכיאטריות לרפואה דחופה.

לוח 8.25: **התפלגות האבחנות שבגינן <u>התקבלו</u> ילדים ובני נוער לאשפוז* פסיכיאטרי** לפי קבלות ראשונות וחוזרות / 2014, 2019**

אבחנה	סוג קבלה	2019		2014	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**סך הכל**	**1,288**	100.0	**1,071**	100.0
	קבלות ראשונות	742	58	642	59
	קבלות חוזרות	546	42	439	41
סכיזופרניה והפרעות דלוזיונליות	**סך הכל**	**72**	100.0	**94**	100.0
	קבלות ראשונות	21	29	29	31
	קבלות חוזרות	51	71	65	69
הפרעות פסיכוטיות חריפות	**סך הכל**	**153**	100.0	**120**	100.0
	קבלות ראשונות	107	70	82	68
	קבלות חוזרות	46	30	38	32
הפרעות אפקטיביות	**סך הכל**	**257**	100.0	**155**	100.0
	קבלות ראשונות	166	65	98	63
	קבלות חוזרות	91	35	57	37
הפרעות אורגניות	**סך הכל**	**14**	100.0	**23**	100.0
	קבלות ראשונות	8	57	5	22
	קבלות חוזרות	6	43	18	78
הפרעות נוירוטיות	**סך הכל**	**223**	100.0	**151**	100.0
	קבלות ראשונות	125	56	112	74
	קבלות חוזרות	98	44	39	26
הפרעות אישיות	**סך הכל**	**44**	100.0	**24**	100.0
	קבלות ראשונות	18	41	14	58
	קבלות חוזרות	26	59	10	42
הפרעות בגיל הילדות	**סך הכל**	**349**	100.0	**323**	100.0
	קבלות ראשונות	169	48	167	52
	קבלות חוזרות	180	52	156	48
שימוש בסמים ואלכוהול	**סך הכל**	**9**	100.0	**10**	100.0
	קבלות ראשונות	5	56	4	40
	קבלות חוזרות	4	44	6	60
פיגור שכלי	**סך הכל**	12	100.0	**11**	100.0
	קבלות ראשונות	3	25	6	55
	קבלות חוזרות	9	75	5	45

לוח 8.25: **התפלגות האבחנות שבגינן <u>התקבלו</u> ילדים ובני נוער לאשפוז* פסיכיאטרי** לפי קבלות ראשונות וחוזרות / 2014, 2019** (המשך)

אבחנה	מגדר	2019		2014	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
הסתכלות	**סך הכל**	**155**	100.0	**160**	100.0
	קבלות ראשונות	120	77	115	72
	קבלות חוזרות	35	23	45	28

מקור: משרד הבריאות, שירותי בריאות הנפש, המחלקה למידע והערכה, בריאות הנפש בישראל - שנתון סטטיסטי, 2019.
* מדובר בקבלות לאשפוז של ילדים ולא במספר הילדים שאושפזו ** מי שהתקבל לאשפוז לפחות פעם אחת במהלך השנה. כולל אשפוז מלא ואשפוז יום.

ב-2019 רוב הקבלות (כ-59%) לאשפוז פסיכיאטרי של ילדים היו קבלות ראשונות. האבחנה השכיחה ביותר הייתה הפרעות בגיל ילדות (27.1% מסך כל האבחנות). היא הייתה האבחנה בכ-23% מסך הקבלות הראשונות ובכשליש מסך הקבלות החוזרות.

לוח 8.26: **ילדים (0-17) מאושפזים במהלך השנה, לפי מגדר / 2014, 2019**

מגדר	2019		2014	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**1,085**	100.0	**982**	100.0
בנים	541	49.9	542	55.2
בנות	544	50.1	440	44.8

מקור: משרד הבריאות, שירותי בריאות הנפש, המחלקה למידע והערכה, בריאות הנפש בישראל - שנתון סטטיסטי, 2019.

במהלך 2019 אושפזו 1,085 ילדים באשפוז פסיכיאטרי, בהם מספר כמעט שווה של בנים ובנות.

.

תרשים 8ה': **ילדים (0-17) מאושפזים בסוף השנה* לפי סטטוס חוקי / 2019**

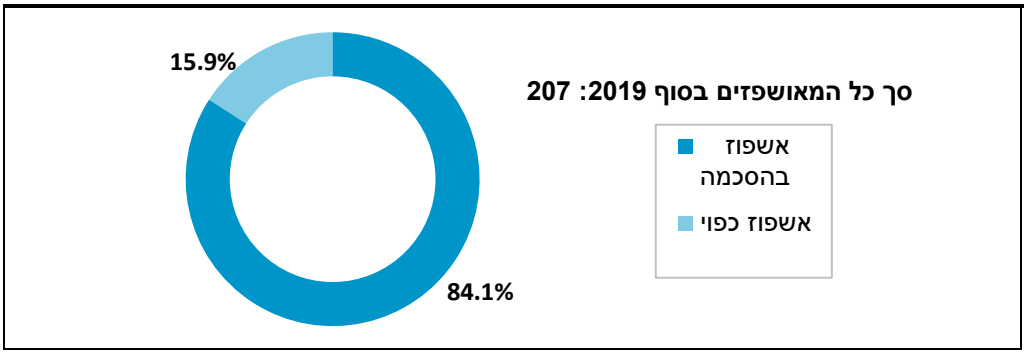

מקור: משרד הבריאות, שירותי בריאות הנפש, המחלקה למידע והערכה, בריאות הנפש בישראל - שנתון סטטיסטי, 2019.
* בתאריך 31.12.2019.
הערה: על אשפוז בכפייה ראו במבוא לפרק זה בהגדרות בריאות הנפש: אשפוז קטין ואשפוז כפוי.

מסך כל הילדים המאושפזים בסוף שנת 2019, כ-16% היו מאושפזים באופן כפוי.

לוח 8.27: **ימי אשפוז ברוטו של ילדים* (0-17) באשפוז פסיכיאטרי, לפי קופת חולים ומשך שהייה/ 2014, 2019**

קופת חולים	סה"כ		עד שנה		שנה ומעלה	
	מספרים	שיעור ל-1,000 נפש	מספרים	שיעור ל-1,000 נפש	מספרים	שיעור ל-1,000 נפש
סך הכל	**78,408**	**26.3**	**70,679**	**23.7**	**7,792**	**2.6**
כללית	39,731	25.9	33,459	21.8	**6,272**	**4.1**
לאומית	6,130	24.1	5,443	21.4	**687**	**2.7**
מכבי	20,377	27.4	19,709	26.5	**668**	**0.9**
מאוחדת	11,918	24.7	11,816	24.5	**102**	**0.2**

מקור: משרד הבריאות, שירותי בריאות הנפש, המחלקה למידע והערכה, בריאות הנפש בישראל - שנתון סטטיסטי, 2019.
* מספר הביקורים במחלקות הפסיכיאטריות לרפואה דחופה בבתי החולים הפסיכיאטריים ובבתי החולים הכלליים, בהתאם להגדרת המלר"ד הפסיכיאטרי בכל בית חולים. ** שיעור הביקורים מחושב ל-1,000 נפש באוכלוסייה הממוצעת כל שנה.

בעוד שהשיעור הכללי של ימי האשפוז הפסיכיאטרי של ילדים (0-17) דומה באופן יחסי בקרב ילדים מטופלי כל קופות החולים (בין 24 ל-27 ימי אשפוז ל-1,000 ילדים), ישנם פערים דרסטיים בשיעורי האשפוז הנמשך מעל לשנה בין קופות החולים השונות.

פטירה של תינוקות ושל ילדים

(לוחות 8.28-8.32 ותרשים 8ו')

לוח 8.28: **תמותת תינוקות לפי דת (שיעור לאלף לידות חי) / 2000-2020**

שנה	סך הכל	יהודים	מוסלמים	נוצרים	דרוזים
2000-2004	**5.1**	3.8	8.9	2.8	5.9
2005-2009	**4.0**	2.9	7.5	2.3	5.2
2010-2014	**3.4**	2.5	6.8	2.1	4.2
2015-2019	**3.1**	**2.3**	**5.9**	**3.3**	**3.9**
2010	**3.7**	2.7	7.4	(2.8)	(3.2)
2011	**3.5**	2.6	6.8	(2.3)	(3.6)
2012	**3.6**	2.7	7.0	-	(3.8)
2013	**3.1**	2.3	6.6	-	(4.3)
2014	**3.1**	2.3	6.2	(2.5)	(6.3)
2015	**3.2**	2.2	6.7	(4.1)	(3.4)
2016	**3.1**	2.3	6.3	-	(4.9)
2017	**3.0**	2.4	5.3	(2.8)	(5.1)
2018	**3.0**	2.5	5.0	(1.8)	(2.9)
2019	**3.0**	2.2	5.7	-	(3.0)
2020	**2.3**	**1.6**	**5.0**	**-**	**(2.2)**

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 2.29.

- נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום.
( ) מבוסס על 5-19 מקרי פטירה של תינוקות.

בשנת 2020, שיעור תמותת התינוקות ירד ב-0.7 לאלף לידות לעומת שנת 2019 (ירידה של 23%).

ב-2020, שיעור תמותת התינוקות המוסלמים היה כפול מהשיעור תמותת התינוקות הכללי, וגבוה פי 3 משיעור תמותת התינוקות היהודים.

לוח 8.29: **תמותת תינוקות לפי קבוצת אוכלוסיה ומחוז (שיעור לאלף לידות חי) / 2020-2005**

שנה		סך הכל	מחוז						
			תל אביב	מרכז	ירושלים	צפון	חיפה	דרום	
								סך הכל	מזה: נפת באר שבע*
2005	**סך הכל**	**4.5**	**3.5**	**3.1**	**3.9**	**5.7**	3.9	**2.8**	**9.6**
	יהודים ואחרים	**3.3**	3.6	2.8	3.4	4.1	2.1	2.7	4.2
	ערבים	**8.0**	(5.9)	5.2	6.2	7.2	7.4	14.1	14.2
2010	**סך הכל**	**3.7**	**2.7**	**2.4**	**4.1**	**4.4**	**4.1**	**2.8**	**7.8**
	יהודים ואחרים	**2.7**	2.7	2.0	2.8	3.3	3.0	3.8	4.8
	ערבים	**6.8**	(5.1)	5.9	6.8	6.9	6.2	11.0	11.0
2015 **	**סך הכל**	**3.1**	**2.2**	**2.3**	**3.0**	**4.1**	**3.5**	**5.4**	**7.1**
	יהודים ואחרים	**2.2**	2.0	1.7	2.2	2.8	2.7	2.8	3.3
	ערבים	**6.2**	(6.0)	5.1	5.5	4.8	4.3	11.0	11.0
2020 **	**סך הכל**	**2.8**	**1.6**	**1.7**	**3.3**	**2.7**	**2.3**	**4.8**	**6.2**
	יהודים ואחרים	**2.1**	1.6	1.5	3.1	1.9	1.4	2.7	3.1
	ערבים	**5.3**	-	3.8	3.9	3.6	(5.2)	9.0	9.1

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 2.39, שנים שונות.

*בדווים בנגב ביישובים מוכרים ולא מוכרים.

** נתונים ארעיים. ב-2015: שיעורים ממוצעים לשנים 2013-2015.

( ) נתונים המבוססים על הערכה, או נתונים המוסמים על מספר קטן של מקרים, או נתונים בעלי טעות דגימה יחסית גבוהה.

בין השנים 2020-2005 ירד סך כל שיעור תמותת התינוקות בכל הקבוצות, יהודים ואחרים וערבים.

בשנת 2020 שיעורי תמותת תינוקות גבוהים מהממוצע נמצאו במחוז הדרום, ובעיקר בנפת באר שבע, ששיעורי התמותה בה היו גבוהים יותר מפי 2 מהממוצע הארצי.

שיעורי תמותה גבוהים מהממוצע הארצי נמצאו בקרב תינוקות ערבים בכל המחוזות, ובמיוחד במחוז דרום. שיעורי התמותה של תינוקות ערבים במחוז דרום היו גבוהים יותר מפי 3 מהממוצע הארצי.

לוח 8.30: **סיבות לתמותת תינוקות (שיעור לאלף לידות חי – ממוצע רב שנתי) / 2019-2000**

סיבת המוות	שיעור לאלף לידות חי			
	2004-2000	2009-2005	2014-2010	2019-2015
כל האוכלוסייה				
סך הכל – שיעורים	**5.1**	**4.0**	**3.4**	**3.1**
מחלות זיהומיות של המעיים	(0.0)	-	(0.0)	(0.0)
כל המחלות הזיהומיות והטפיליות האחרות	0.1	0.1	0.1	0.0
דלקת ריאות	(0.0)		(0.0)	(0.0)
מומים מולדים	1.3	(0.0)	1.1	1.1
סיבות סב-לידתיות	2.5	1.3	1.5	1.3
סיבות חיצוניות	0.1	1.8	0.1	0.1
אחר/לא מוגדר	1.1	0.1	0.6	0.5
יהודים ואחרים				
סך הכל – שיעורים	**3.8**	**2.9**	**2.5**	**2.3**
מחלות זיהומיות של המעיים	(0.0)	-	(0.0)	(0.0)
כל המחלות הזיהומיות והטפיליות האחרות	(0.0)	0.0	0.0	(0.0)
דלקת ריאות	(0.0)		(0.0)	(0.0)
מומים מולדים	0.8	(0.0)	0.7	0.7
סיבות סב-לידתיות	2.3	0.8	1.3	1.1
סיבות חיצוניות	0.1	1.5	0.0	0.1
אחר/לא מוגדר	0.6	0.0	0.4	0.3
ערבים				
סך הכל – שיעורים	**8.4**	**7.1**	**6.4**	**5.6**
מחלות זיהומיות של המעיים	(0.1)	-	(0.0)	..
כל המחלות הזיהומיות והטפיליות האחרות	0.1	0.1	0.2	(0.1)
דלקת ריאות	(0.0)		-	..
מומים מולדים	2.6	(0.1)	2.5	2.2
סיבות סב-לידתיות	3.1	2.6	2.2	2.1
סיבות חיצוניות	0.2	2.4	0.1	0.1
אחר/לא מוגדר	2.3	0.1	1.3	1.1

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 3.13, שנים שונות.

- נתון בלתי ידוע או שאינו ניתן לפרסום.

( ) נתונים המבוססים על הערכה, או נתונים המוססים על מספר קטן של מקרים, או נתונים בעלי טעות דגימה יחסית גבוהה.

בשנים 2019-2000 יש ירידה של 2 לאלף לידות חי בתמותת תינוקות, שהיא ירידה של 39%.

בשנים 2019-2015 הפער בסיבות התמותה בין תינוקות יהודים וערבים (שיעורים גבוהים בהרבה בקרב תינוקות ערבים) בולט במיוחד לגבי מומים מולדים.

תרשים 8ו': **שיעור תמותת תינוקות מוסלמים ותינוקות בדווים בנגב* / (שיעור לאלף לידות חי) / 2010-2020**

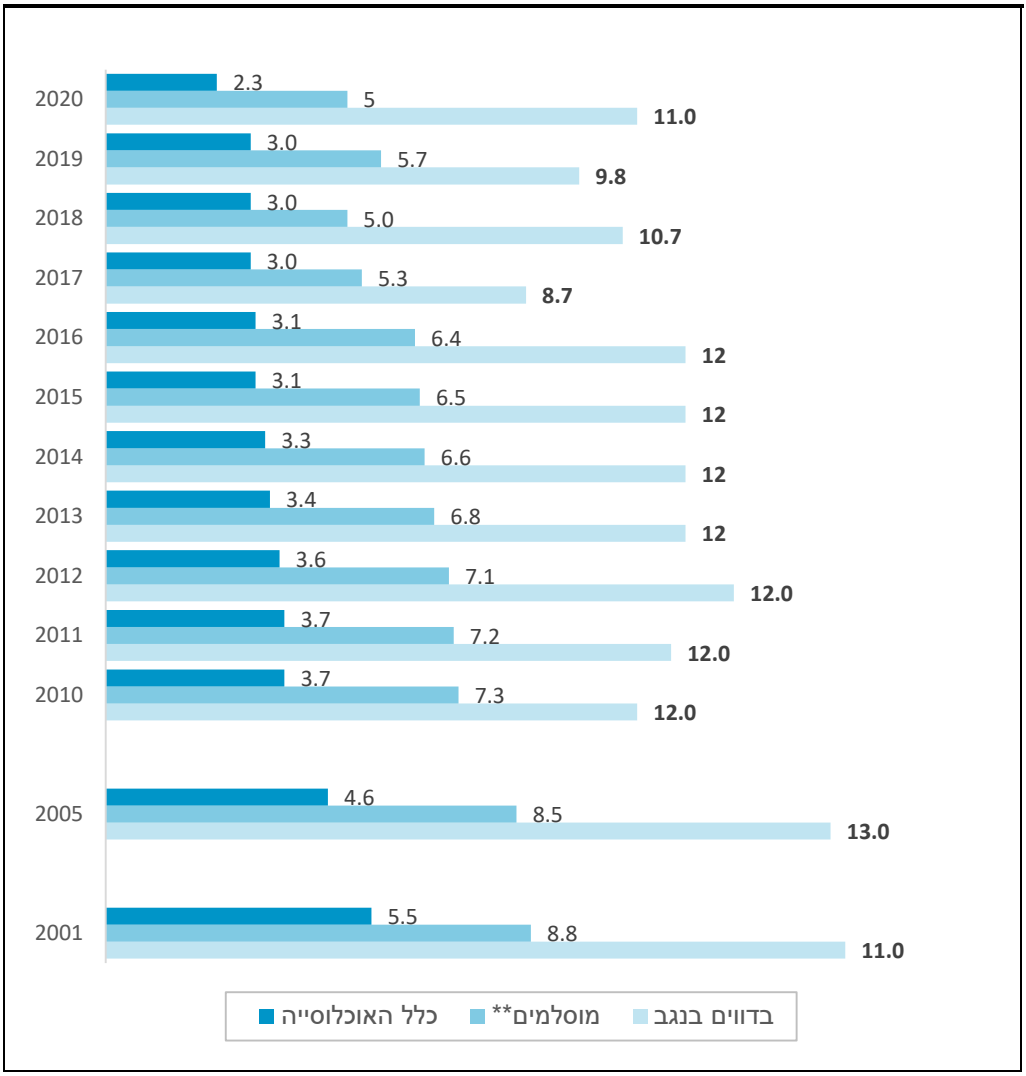

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 2.40, שנים שונות.

* הגרים מחוץ ליישובים מוכרים.

** כולל בדווים בנגב.

בשנת 2020, שיעור התמותה של תינוקות בדווים בנגב, הגרים מחוץ ליישובים מוכרים, היה גבוה פי 4.8 משיעור התמותה של כלל האוכלוסייה ופי 2.2 משיעור התמותה של כלל התינוקות המוסלמים בישראל.

לוח 8.31: **התפלגות תמותת תינוקות ביישובים נבחרים (המונים 5,000 תושבים ויותר) (ממוצעים ושיעור לאלף לידות חי, חמש שנתי) / 2019-2015**

יישוב	מספר ממוצע של פטירות תינוקות בשנה	שיעור תמותת תינוקות ל-1,000 לידות חי - ממוצע חמש שנתי
סך הכל	**558**	**3.1**
עיריות		
ירושלים	**91.4**	**3.7**
תל-אביב-יפו	**12.8**	**1.5**
חיפה	**7.8**	**1.9**
אום אל-פחם	2.8	(2.5)
אופקים	2.6	(3.3)
אור יהודה	1.2	(1.7)
אור עקיבא	1.0	(2.8)
אילת	2.6	(3.0)
אלעד	3.0	(2.1)
אריאל	0.6	..
אשדוד	11.4	2.5
אשקלון	7.0	2.7
באקה-אל-גרביה	2.8	(5.0)
באר שבע	13.2	3.7
בית שאן	1.2	(3.1)
בית שמש	10.4	2.6
ביתר עילית	6.2	2.8
בני ברק	23.6	3.2
בת ים	2.6	(1.4)
גבעת שמואל	0.6	..
גבעתיים	1.4	(1.3)
דימונה	2.0	(3.1)
הוד השרון	2.2	(2.4)
הרצליה	1.2	(0.9)
חדרה	4.0	2.4
חולון	5.4	1.8
טבריה	3.8	(4.0)
טייבה	3.6	(4.4)
טירה	1.4	(3.0)
טירת כרמל	0.8	..
טמרה	2.8	(4.5)

לוח 8.31: **התפלגות תמותת תינוקות ביישובים נבחרים (המונים 5,000 תושבים ויותר) (ממוצעים ושיעור לאלף לידות חי, חמש שנתי) / 2019-2015** (המשך)

יישוב	מספר ממוצע של פטירות תינוקות בשנה	שיעור תמותת תינוקות ל-1,000 לידות חי - ממוצע חמש שנתי
עיריות (המשך)		
יבנה	2.2	(2.2)
יהוד	0.6	..
יקנעם עילית	0.8	..
כפר יונה	0.4	..
כפר סבא	0.8	..
כפר קאסם	2.6	(5.0)
כרמיאל	2.4	(3.7)
לוד	5.0	3.1
מגדל-העמק	1.4	(3.0)
מודיעין- מכבים-רעות	1.4	(1.1)
מודיעין עילית	10.0	3.2
מעלה אדומים	0.8	..
מעלות-תרשיחא	2.0	(5.8)
נהריה	1.8	(2.1)
נוף הגליל	3.0	(4.8)
נס ציונה	1.0	(1.4)
נצרת	6.6	5.0
נשר	0.0	-
נתיבות	4.6	4.4
נתניה	6.0	1.6
סח'נין	2.4	(3.7)
עכו	2.6	(3.0)
עפולה	1.8	(1.8)
עראבה	1.8	(3.5)
ערד	2.0	(3.0)
פתח תקווה	7.4	1.7
צפת	3.2	(3.2)
קלנסווה	1.0	(2.0)
קריית אונו	0.2	..
קריית אתא	1.0	(1.1)
קריית ביאליק	0.8	..
קריית גת	4.2	3.2

לוח 8.31: **התפלגות תמותת תינוקות ביישובים נבחרים (המונים 5,000 תושבים ויותר) (ממוצעים ושיעור לאלף לידות חי, חמש שנתי) / 2015-2019** (המשך)

יישוב	מספר ממוצע של פטירות תינוקות בשנה	שיעור תמותת תינוקות ל-1,000 לידות חי - ממוצע חמש שנתי
עיריות (המשך)		
קריית ים	2.0	(3.8)
קריית מוצקין	1.2	(1.9)
קריית מלאכי	1.8	(3.1)
קריית שמונה	1.0	(2.5)
ראש העין	2.0	(2.0)
ראשון לציון	6.8	1.8
רהט	21.8	9.8
רחובות	6.0	2.2
רמלה	3.6	(2.2)
רמת גן	3.8	(1.6)
רמת השרון	1.0	(1.6)
רעננה	2.4	(2.3)
שדרות	2.2	(3.5)
שפרעם	2.6	(3.9)
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)		
אבו סנאן	1.6	(6.5)
אבן יהודה	0.4	..
אזור	0.2	..
אכסאל	0.6	..
אעבלין	1.4	(6.3)
אפרת	0.2	..
באר יעקב	0.0	-
בית ג'ן	0.4	..
בנימינה – גבעת עדה	0.2	..
גבעת זאב	1.8	(3.3)
ג'דיידה-מכר	1.0	(2.9)
גדרה	0.8	..
גן יבנה	0.8	..
גני תקווה	0.2	..
ג'סר א-זרקה	2.2	(5.9)
ג'ת	0.8	..
דאלית אל כרמל	0.2	..

לוח 8.31: **התפלגות תמותת תינוקות ביישובים נבחרים (המונים 5,000 תושבים ויותר) (ממוצעים ושיעור לאלף לידות חי, חמש שנתי) / 2019-2015** (המשך)

יישוב	מספר ממוצע של פטירות תינוקות בשנה	שיעור תמותת תינוקות ל-1,000 לידות חי - ממוצע חמש שנתי
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)		
דבורייה	0.6	..
דיר אל אסד	0.0	-
דייר חנא	0.8	..
זכרון יעקב	0.8	..
חורה	6.2	9.7
טורעאן	0.6	..
יפיע	1.0	(3.0)
ירכא	2.0	(7.2)
כאבול	1.4	(5.9)
כסייפה	5.6	9.1
כפר יאסיף	0.8	..
כפר כנא	2.8	(6.1)
כפר מנדא	1.8	(4.0)
כפר קרע	1.4	(3.9)
לקייה	5.0	9.7
מבשרת ציון	0.4	..
מג'אר	0.8	..
מג'ד אל כרום	1.2	(4.8)
מג'דל שמס	0.6	..
מזכרת בתיה	0.2	..
מעלה עירון	1.2	(4.1)
נחף	1.6	(5.5)
עוספיה	0.2	..
עין מאהל	2.0	(7.7)
ערערה	3.0	(8.5)
ערערה בנגב	4.0	6.6
פוריידיס	1.6	(5.6)
פרדס חנה-כרכור	1.4	(2.0)
קדימה-צורן	0.2	..
קריית טבעון	0.4	..
קריית עקרון	0.4	..
ריינה	2.0	(6.6)

לוח 8.31: **התפלגות תמותת תינוקות ביישובים נבחרים (המונים 5,000 תושבים ויותר) (ממוצעים ושיעור לאלף לידות חי, חמש שנתי) / 2015-2019**(המשך)

יישוב	מספר ממוצע של פטירות תינוקות בשנה	שיעור תמותת תינוקות ל-1,000 לידות חי - ממוצע חמש שנתי
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)		
רכסים	2.2	(4.9)
שגב- שלום	4.2	11.7
שוהם	0.0	-
תל מונד	0.0	-
תל שבע	8.2	11.4
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)		
אבו גוש	0.4	..
אורנית	0.0	-
אלפי מנשה	0.2	..
בועיינה נוג'ידאת	0.6	..
בוקעאתא	0.2	..
ביר אל מכסור	0.6	..
בית אל	0.2	..
בית אריה	0.2	-
בית דגן	0.2	-
בני עי"ש	0.2	..
בסמ"ה	1.6	(6.8)
בסמת טבעון	1.0	(6.7)
בענה	0.8	..
ג'וליס	0.0	..
ג'לג'וליה	1.2	(5.2)
זמר	1.0	(6.8)
זרזיר	0.6	..
חורפיש	1.6	(13.5)
חצור הגלילית	0.4	..
חריש	0.6	-
טובא זנגרייה	0.2	..
יאנוח ג'ת	1.0	(8.3)
ירוחם	1.8	(7.8)
כוכב יאיר	0.4	..
כסרא-סמיע	0.8	..
כפר ורדים	0.2	..

לוח 8.31: **התפלגות תמותת תינוקות ביישובים נבחרים (המונים 5,000 תושבים ויותר) (ממוצעים ושיעור לאלף לידות חי, חמש שנתי) / 2015-2019** (המשך)

יישוב	מספר ממוצע של פטירות תינוקות בשנה	שיעור תמותת תינוקות ל-1,000 לידות חי - ממוצע חמש שנתי
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)		
להבים	0.0	..
מיתר	0.0	-
מצפה רמון	1.2	(8.9)
משהד	1.2	(6.2)
עומר	0.2	..
עיילבון	0.2	-
עילוט	1.0	(5.3)
פקיעין (בוקייעה)	0.0	..
פרדסייה	0.0	..
קצרין	0.4	-
קריית ארבע	0.2	..
קריית יערים	1.4	(6.7)
ראמה	0.2	..
רמת ישי	0.2	-
שבלי-אום אל-גנם	0.2	..
שעב	0.4	..

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עיבוד מיוחד, 2020.

.. נתון שאינו ניתן לפרסום.

- נתון בלתי ידוע.

( ) נתונים המבוססים על 5-19 מקרים.

הממוצע החמש-שנתי (2015-2019) של פטירות תינוקות בשנה עמד על 2.8 בערים ו-4.1 ברשויות מקומיות.

יישובים שבהם השיעור לאלף של לידות חי של תמותת התינוקות גבוה ביותר (מעל 9.0) הם היישובים הבדווים: רהט, חורה, כסייפה, לקייה ותל שבע. בכולם שיעור התמותה הוא פי 3 או 4 מהשיעור הממוצע לאלף. עם זאת, היישוב בעל השיעור הגבוה ביותר של תמותת תינוקות, הוא היישוב (הדרוזי) חורפיש (שיעור של 13.5 לאלף).

לוח 8.32: **התפלגות מגדר, קבוצת אוכלוסייה ודת של בני 0-19 שנפטרו, לפי גיל (מספרים ושיעור ל-1,000 בקבוצת הגיל) / 2019**

גיל	בנים					בנות				
	סך הכל*	קבוצת אוכלוסייה		דת		סך הכל*	קבוצת אוכלוסייה		דת	
		יהודים ואחרים	ערבים	יהודים	מוסלמים		יהודיות ואחרות	ערביות	יהודיות	מוסלמיות
מספרים	595	326	269	309	254	377	213	164	203	153
שיעורים לאלף בקבוצת הגיל										
0	3.4	2.6	6.1	2.5	5.8	2.4	1.8	4.6	1.8	5.4
4-1	0.2	0.1	0.4	0.2	0.4	0.2	0.1	0.3	0.1	0.4
9-5	0.1	(0.1)	(0.2)	(0.1)	0.2	0.0	(0.0)	..	(0.1)	0.1
14-10	0.1	(0.1)	(0.2)	(0.1)	0.2	0.1	(0.1)	(0.2)	(0.1)	0.1
19-15	0.4	0.3	0.6	0.2	0.6	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 3.8.

* שורת סך הכל היא תוצאת עיבוד של המחלקה למחקר ומידע במועצה לשלום הילד, שנעשה על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על גודל האוכלוסייה הממוצע ב-2019.
() נתונים המבוססים על הערכה, או נתונים המבוססים על מספר קטן של מקרים, או נתונים בעלי טעות דגימה יחסית גבוהה.

בכל קבוצות הגיל, שיעור הילדים הערבים או המוסלמים שנפטרו היו גבוהים יותר מאלו של הילדים היהודים. הפערים בין הקבוצות גדולים במיוחד בגילאים הצעירים (עד 4).

בשנת 2019, שיעור הפטירות הגבוה ביותר הוא בקרב ילדים עד גיל שנה, כאשר שיעור התמותה של ילדים ערבים ומוסלמים כפול מהשיעור לקבוצת הגיל בקרב יהודים.

בריאות הנפש והתנהגויות קיצון של ילדים בתקופת הקורונה

(תרשימים 8ז'-8יא')

תרשים 8ז': **סימפטומים של חרדה בקרב ילדים, לפי מגזר חינוכי, ע"פ דיווחי הורים (באחוזים)* / מרץ 2021**

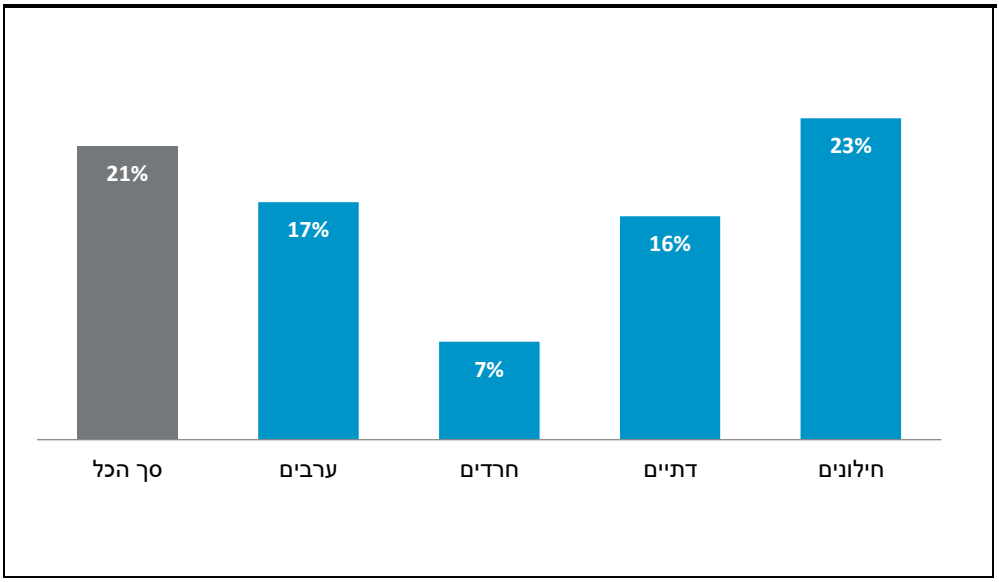

מקור: המכון למדיניות חברתית, אוניברסיטת וושינגטון, 'ממדי המשבר הנפשי שחווים ילדי ישראל בשל משבר הקורונה', הוצג בוועדת הכנסת לזכויות הילד, 6.8.21.

* הסקר נערך בקרב מדגם מייצג של 1,055 הורים לילדים בין הגילים 3-18 בחודש מרץ 2021.

במרץ 2021, דיווחו כחמישית (21%) מההורים על סימפטומים של חרדה בקרב ילדיהם. השיעור הגבוה ביותר נמדד בקרב הורים לילדים יהודים חילונים (23%), והשיעור הנמוך ביותר נמדד בקרב הורים לילדים יהודים חרדים (7%).

תרשים 8ח': **שיעורי התנהגויות קיצון של ילדים* ע"פ דיווחי הורים,** לפי מספר הפעמים ששהו בבידוד מאז פרוץ הקורונה (באחוזים) / מרץ-אפריל 2021**

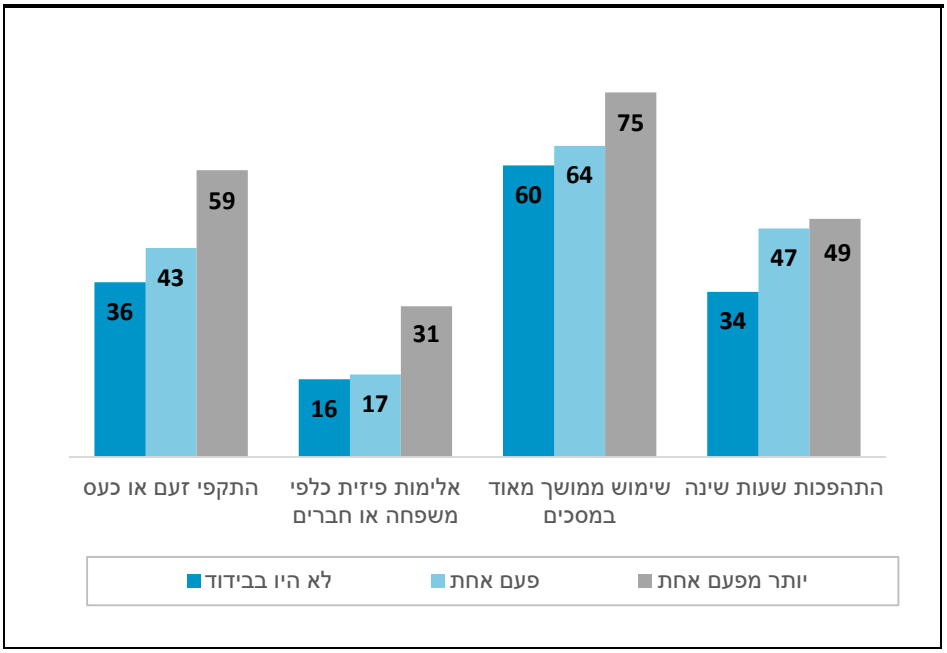

מקור: המכון למדיניות חברתית, אוניברסיטת וושינגטון, 'ממדי המשבר הנפשי שחווים ילדי ישראל בשל משבר הקורונה', הוצג בוועדת הכנסת לזכויות הילד, 6.8.21. * בכל התנהגות כזו, נמדד שיעור הילדים שאצלם היא התבטאה יותר מפעם אחת בחודש האחרון, על פי דיווח ההורים.** הסקר נערך בקרב מדגם מייצג של 1,055 הורים לילדים בין הגילים 3-18 בחודש מרץ 2021.

בכל התנהגויות הקיצון שנמדדו, שיעור ההורים שדיווחו שילדיהם ביטאו אותה יותר מפעם אחת בחודש האחרון גבוה משמעותית בקרב הורים לילדים ששהו בבידוד יותר מפעם אחת מאז פרוץ הקורונה.

הפער בולט במיוחד בקרב הורים שדיווחו שילדיהם חוו התקפי זעם או כעס, או הפגינו אלימות פיזית כלפי משפחה או חברים, יותר מפעם אחת בחודש האחרון.

שיעור ההורים שדיווחו שילדם הפגין אלימות פיזית כלפי משפחה או חברים יותר מפעם אחת בחודש האחרון, היה כמעט כפול בקרב הורים שילדם שהה בבידוד יותר מפעם אחת, לעומת הורים שהילד שלהם לא שהה בבידוד.

תרשים 8ט': **התנהגויות קיצוניות* על בסיס יומי בקרב מתבגרים (12-17), לפי הכנסה משפחתית, ע"פ דיווחי הורים** (באחוזים)* / מרץ 2021**

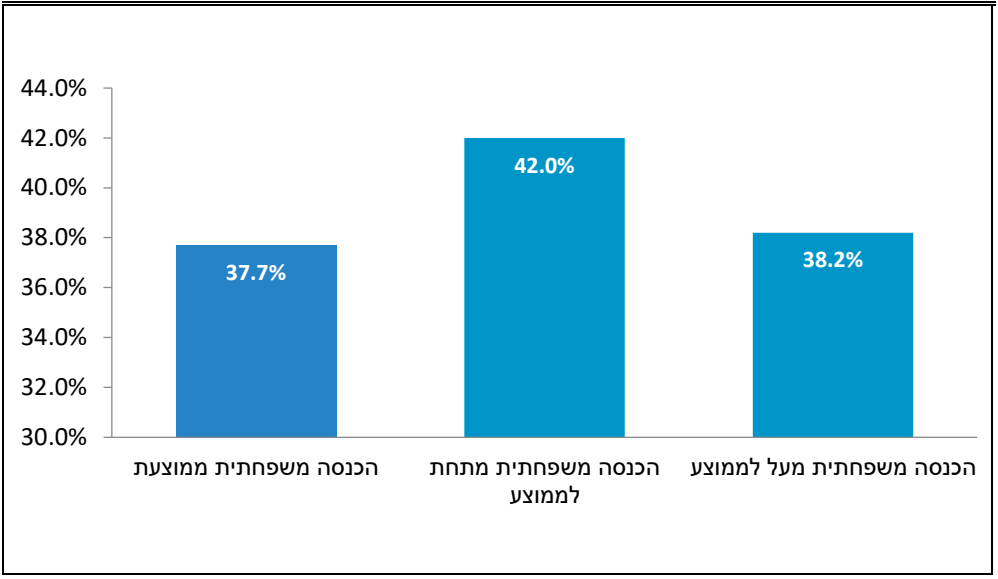

מקור: המכון למדיניות חברתית, אוניברסיטת וושינגטון, 'ממדי המשבר הנפשי שחווים ילדי ישראל בשל משבר הקורונה', הוצג בוועדת הכנסת לזכויות הילד, 6.8.21. * דיווח על תדירות יומית לפחות של אחת או יותר מהתופעות הבאות: התקפי זעם או כעס; ביטוי אלימות פיזית כלפי המשפחה או החברים; התקפי חרדה; צריכת אלכוהול; צריכת סמים; שימוש בזמן ממושך מאוד במסכים / התמכרות למסכים; הפרעות אכילה; היפוך שעות שינה. ** הסקר נערך בקרב מדגם מייצג של 1,055 הורים לילדים בין הגילים 3-18 בחודש מרץ 2021.

במרץ 2021, כ-42% מההורים למשפחות בעלות הכנסה מתחת לממוצע דיווחו על התנהגויות קיצוניות על בסיס יומי בקרב ילדיהם המתבגרים, וזאת לעומת כ-38% מההורים למשפחות בעלות הכנסה ממוצעת ומעליה.

תרשים 8': **הערכת שינויים בפניות חדשות לטיפול נפשי במהלך מגפת הקורונה (באחוזים), סקר מנהלי מרפאות בריאות הנפש לילדים ונוער* / אוקטובר 2020**

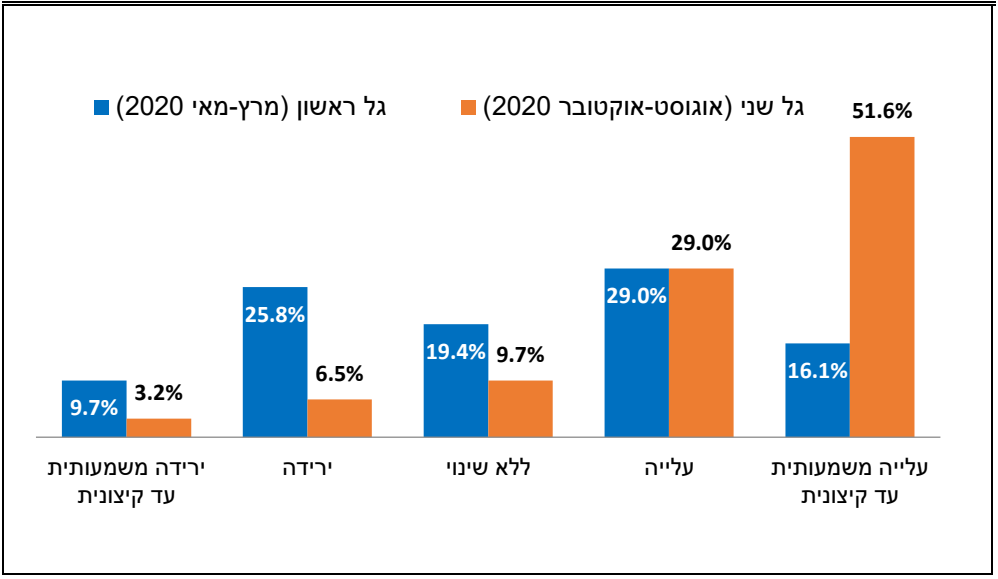

מקור: משרד הבריאות, הערכת שינויים בפניות ובפתולוגיה במרפאות בריאות נפש לילדים ונוער במהלך מגפת הקורונה – סקר מנהלי מרפאות, 3.11.20.* הסקר נערך בקרב 31 מנהלים בתחום בריאות הנפש לילדים ונוער (23 מנהלי מרפאות ו-8 מנהלי טיפול יום) בסוף חודש אוקטובר 2020.

מתוך מנהלים בתחום בריאות הנפש לילדים ונוער (מנהלי מרפאות ומנהלי טיפול) שנסקרו באוקטובר 2020, כ-80% דיווחו על עלייה בפניות חדשות לטיפול נפשי, וכמחצית דיווחו על עלייה משמעותית עד קיצונית בפניות חדשות לטיפול.

תרשים 8יא': **הערכת שינויים בפניות בעלות תכנים אובדניים (באחוזים) בתקופת הגל השני (אוגוסט-אוקטובר 2020), ע"פ סקר מנהלי מרפאות בריאות הנפש לילדים ונוער* / אוקטובר 2020**

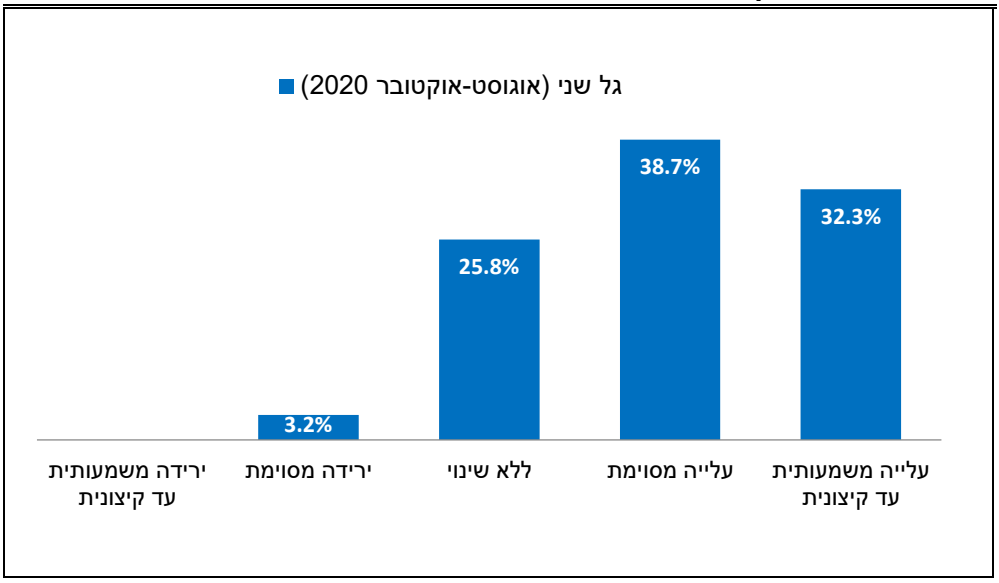

מקור: משרד הבריאות, הערכת שינויים בפניות ובפתולוגיה במרפאות בריאות נפש לילדים ונוער במהלך מגפת הקורונה – סקר מנהלי מרפאות, 3.11.20.* הסקר נערך בקרב 31 של מנהלים בתחום בריאות הנפש לילדים ונוער (23 מנהלי מרפאות ו-8 מנהלי טיפול יום) בסוף חודש אוקטובר 2020.

מתוך מנהלים בתחום בריאות הנפש לילדים ונוער (מנהלי מרפאות ומנהלי טיפול) שנסקרו באוקטובר 2020, כ-71% דיווחו על עלייה בפניות בעלות תכנים אובדניים בזמן הגל השני (אוגוסט-אוקטובר 2020). כ-32% מהם דיווחו על עלייה משמעותית עד קיצונית.

עישון בקרב ילדים

(תרשימים 8יב'-8יג')

תרשים 8יב': **שיעור השימוש במוצרי טבק ועישון* בקרב בני נוער (15-17) יהודים \ אפריל 2019 – אפריל 2021**

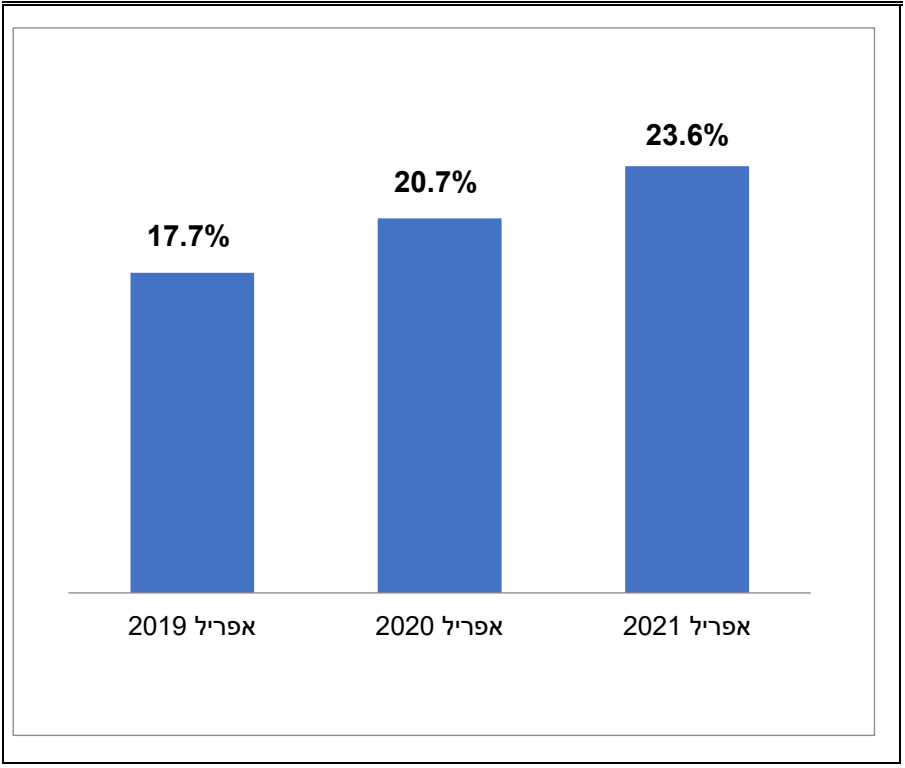

מקור: המיזם למיגור העישון, תופעת העישון בבני נוער וצעירים בישראל, אוגוסט 2021.

* שימוש במוצר טבק ועישון אחד לפחות בחודש האחרון.

בין אפריל 2019 לאפריל 2021, שיעור בני הנוער (15-17) היהודים שדיווחו על שימוש במוצרי טבק או עישון עלה בכשליש (מ-17.7% ל-23.6%).

תרשים 8יג': **אופן השגת אמצעי עישון בקרב בני נוער (15-17) יהודים / אפריל 2019 – אפריל 2021**

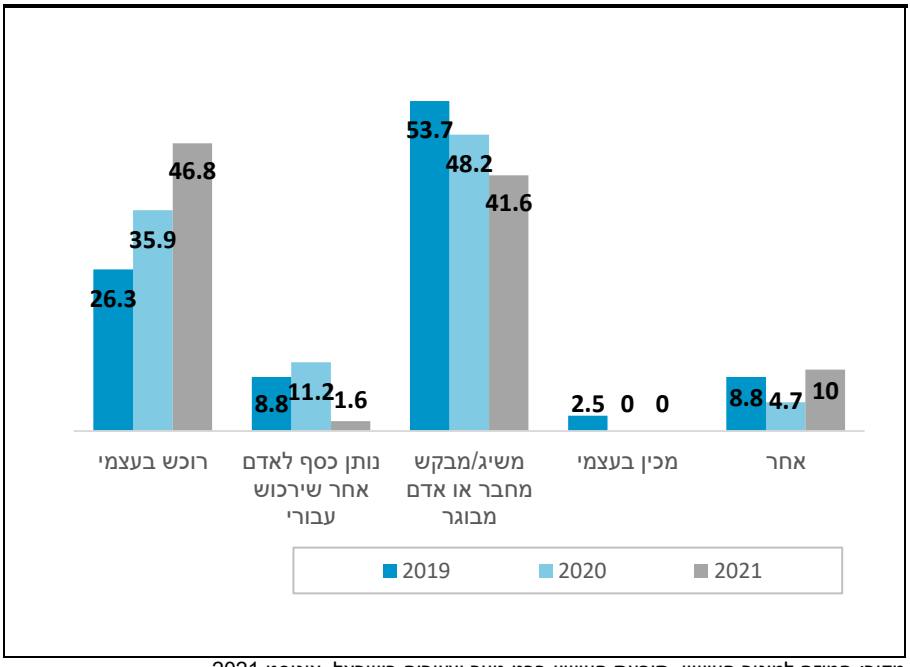

מקור: המיזם למיגור העישון, תופעת העישון בבני נוער וצעירים בישראל, אוגוסט 2021.

בין השנים 2019-2021 חלה עלייה דרמטית בשיעור בני-הנוער (15-17) היהודים שמדווחים על כך שהם רוכשים לעצמם את מוצרי העישון (מ-26.3% ל-46.8%).

9

ילדים ותאונות

מבוא

היפגעות מתאונות היא סיבת המוות השכיחה ביותר של ילדים בישראל. עד לאחרונה היה תחום זה של ילדים ותאונות לוט בערפל בגלל היעדר נתונים.

ילדים עלולים להיפגע מתאונות במקומות ובמצבים שונים. מקובל להבחין בין ארבעה סוגי תאונות:

1. **תאונות בית וחצר** – סוג תאונות זה של ילדים ובני נוער הוא אחד הנפוצים, אך גם בין הפחות מוכרים והפחות מדווחים. הוא סיבת הפנייה השכיחה ביותר למיון וסיבת האשפוז העיקרית בבתי חולים. בפרק נתונים המרחיבים את יריעת הידע על התופעה.
2. **תאונות דרכים** – היפגעות ילדים ובני נוער בתאונות דרכים כהולכי רגל, כנוסעים או כנהגים - כלומר כגורמים לתאונה וכנפגעים ממנה. למרות שסוג תאונה זה פחות נפוץ, חומרת הפגיעה מתאונות דרכים ושיעור התמותה כתוצאה מהן גבוהים. הפרק כולל גם נתונים אודות היפגעות ילדים בתאונות, שהיו מעורבים בהן אופניים או קורקינט חשמליים.
3. **תאונות במערכת החינוך** – היפגעות של ילדים מנפילות, מפציעות וכד' בשטח בית הספר או הגן במרוצת שעות הלימודים. הנתונים המוצגים לגבי תאונות מסוג זה הם נתונים מדווחים בלבד, ולמערכת החינוך ידוע, כי אלה מייצגים את התופעה רק בחלקה. בלוח הפותח את הפרק מוצגים נתונים על פניות של תלמידים לחדר מיון.
4. **תאונות עבודה** – היפגעות של ילדים ובני נוער בשעות העבודה ובמסגרתה, בדרך לעבודה או ממנה. כיוון שעבודת ילדים מתחת לגיל 15 אינה חוקית, אין בידינו נתונים על אודות היפגעות של ילדים מתחת לגיל זה. לפיכך, נתוני הפרק מתייחסים להיפגעות בני נוער בגיל 15-17, שעבדו במקום עבודה מסודר ושהוכרו כעובדים על ידי המוסד לביטוח לאומי, וכן לביקורים במיון עקב תאונות מסוג זה.

תרשימים 9א'-9ז' ולוחות 9.1-9.5 מציגים נתונים על פניות של ילדים לחדרי מיון עקב היפגעות בתאונות.

תרשימים 9ח'-9י' ולוח 9.6 מתייחסים להיפגעות ילדים בתאונות דרכים.

תרשימים 9יב'-9יד' ולוח 9.7 מציגים נתונים על היפגעות ילדים בתאונות אופניים / קורקינט חשמליים.

לוחות 9.8-9.11 ותרשים 9טו' עניינם היפגעות ילדים בשל הישארותם לבד ברכב.

תרשימים 9טז'-9יז' ולוחות 9.12-9.13 מתייחסים למוות של ילדים בחופשת הקיץ.

תרשימים 9יח'-9יט' ולוחות 9.14-9.15 מתייחסים להיפגעות ילדים מהרעלה.

לוחות 9.16-9.18 מציגים נתונים על היפגעות תלמידים בתאונות במערכת החינוך.

תרשימים 9כ'-9כב' מתייחסים לליקויי בטיחות בסביבת בתי ספר.

הגדרות

אשפוז – מספר האשפוזים נמנה לפי מספר השחרורים מבית חולים, להוציא שחרור ממחלקות יילודים, או העברה ממחלקה למחלקה בבית חולים מסוים.

הרוגים – מי שנפטר תוך חודש מיום תאונת הדרכים, שבה נפגע על פי רישום המשטרה.

שהייה ממוצעת – שהייה ממוצעת בבית חולים, להוציא שחרור ממחלקות יילודים או העברה ממחלקה למחלקה בבית חולים מסוים.

תאונת דרכים קטלנית – תאונה שלפחות אחד הנפגעים בה נפטר תוך חודש מיום התאונה.

מקור הנתונים

מקור הנתונים לפרק זה הוא הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, האגף הבכיר לביטחון של משרד החינוך, משטרת ישראל, משרד הבריאות, הרלב"ד – הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, ארגון בטרם - בטיחות ילדים, מיזם NAPIS- מאגר היפגעויות מהתקשורת והמרכז למחקר ופיתוח של המועצה לשלום הילד.

בתחתיתו של כל לוח מצוין מקור הנתונים המדויק.

פניות לחדרי מיון ואשפוזים עקב היפגעות בתאונות (תרשימים 9א'-9ז' ולוחות 9.1-9.5)

תרשים 9א': **שיעור פניות ילדים לחדרי מיון לפי סיבת הפנייה / 2020**

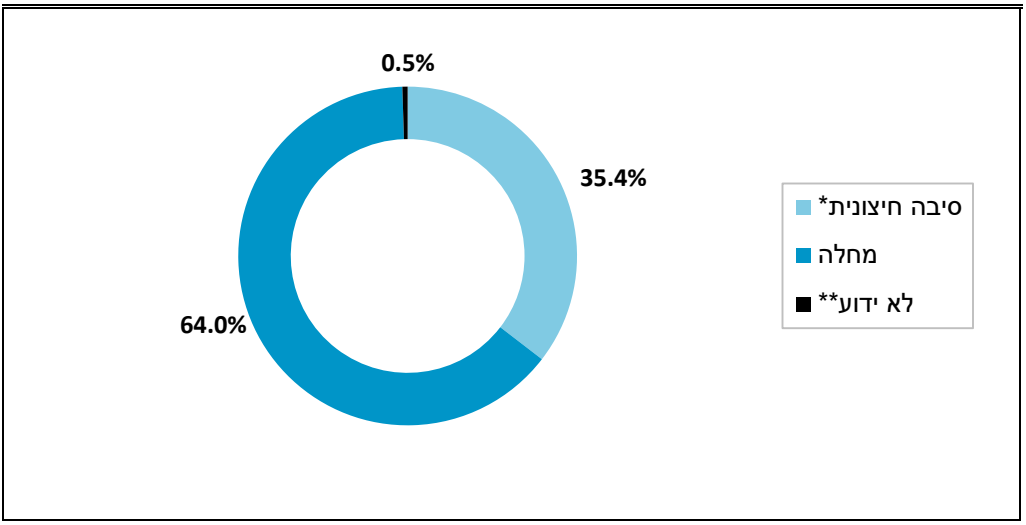

מקור: נתוני משרד הבריאות, אגף המידע, 2021.

* כולל תאונות ופציעות מכל סוג שהוא. ** כולל לידות.

בשנת 2020, כשליש מפניות ילדים לחדרי מיון היו בעקבות סיבה חיצונית אשר כוללת תאונות ופציעות מכל סוג שהוא.

תרשים 9ב': **שיעור פניות ילדים לחדרי מיון עקב סיבות חיצוניות* מתוך כלל הפניות למיון, לפי גיל (באחוזים) / 2020**

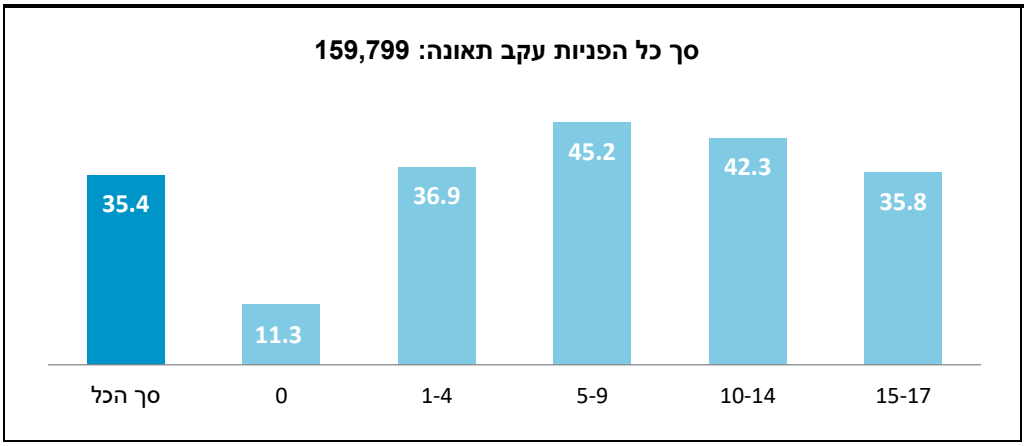

מקור: נתוני משרד הבריאות, אגף המידע, 2021.
* כולל תאונות ופציעות מכל סוג שהוא.

בשנת 2020, שיעור הפניות לחדרי מיון עקב סיבות חיצוניות היה הגבוה ביותר בקבוצות הגיל 5-9 ו-10-14(45.2% ו-42.3% בהתאמה).

תרשים 9ג': **שיעור פניות ילדים לחדרי מיון עקב תאונת דרכים מתוך כלל הפניות עקב סיבות חיצוניות, לפי גיל (באחוזים) / 2020**

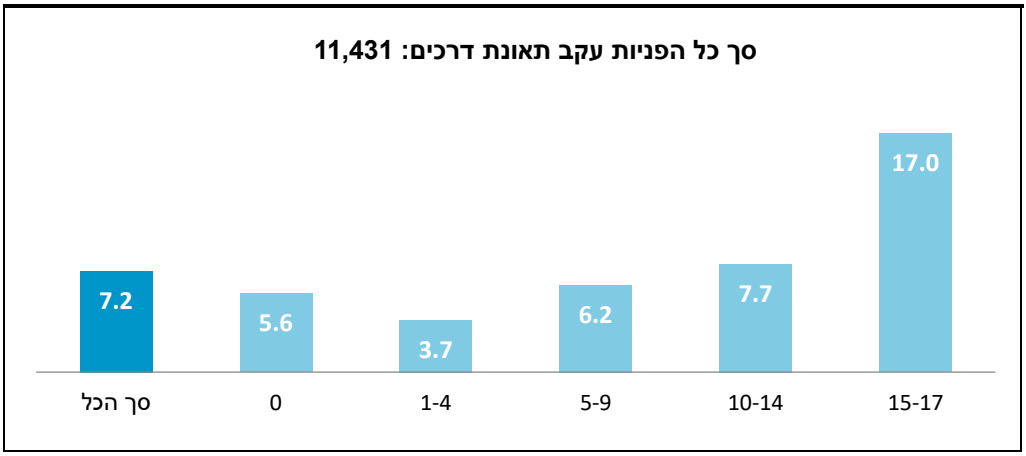

מקור: נתוני משרד הבריאות, אגף המידע, 2021.

בשנת 2020 פניות של ילדים לחדרי מיון עקב תאונות דרכים מונות 7.2% מתוך כלל הפניות עקב סיבות חיצוניות. ילדים בגילאי 15-17 פנו בשכיחות הגבוהה ביותר לחדרי מיון עקב תאונות דרכים לעומת קבוצות הגיל האחרות (מתוך כלל הפניות עקב סיבות חיצוניות) – 17.0%.

לוח 9.1: **התפלגות גיל הילדים הפונים לחדר מיון, לפי סיבת פנייה שנרשמה בעת הפנייה / 2015, 2020**

סיבת הפנייה		סך הכל 2015	2020					
			סך הכל	גיל				
				0	4-1	9-5	14-10	17-15
סך הכל*	**מספרים**	**594,714**	**451,105**	**71,254**	**143,891**	**92,929**	**81,839**	**61,192**
	אחוזים	**100.0**	**100.0**	**15.8**	**31.9**	**20.6**	**18.1**	**13.6**
מחלה	**מספרים**	**389,338**	**288,547**	**62,657**	**90,089**	**50,519**	**46,802**	**38,480**
	אחוזים	**100.0**	**100.0**	**21.7**	**31.2**	**17.5**	**16.2**	**13.3**
לידה		**621**	**420**	**0**	**0**	**0**	**0**	**420**
סיבות חיצוניות **	**מספרים**	**202,293**	**159,799**	**8,081**	**53,145**	**42,004**	**34,657**	**21,912**
	אחוזים	**100.0**	**100.0**	**5.1**	**33.3**	**26.3**	**21.7**	**13.7**
מזה:								
תאונת דרכים		17,887	11,431	455	1,971	2,659	3,724	2,622
תאונת עבודה		703	295	0	0	9	286	0
פעולת איבה		136	66	5	17	17	13	14
פגיעה מכוונת - סך הכל		**2,605**	**2,096**	**22**	**75**	**586**	**1,275**	**138**
אלימות במשפחה***		225	108	9	29	18	38	14
תקיפה מינית		227	188	2	27	41	86	32
תקיפה/קטטה		1,407	846	11	11	233	535	56
נסיון התאבדות****		606	828	0	0	278	522	28
אחר		140	126	0	8	16	94	8
פגיעה לא מכוונת - סך הכל		**124,226**	**105,138**	**6,389**	**39,667**	**20,498**	**10,960**	**27,624**
נפילה, חבלה, חתך		103,333	90,493	5,492	33,258	18,143	9,419	24,181
חדירת גוף זר		5,676	5,695	287	2,406	900	712	1,390
כווייה		1,686	1,480	142	832	178	108	220
הרעלה		996	918	69	603	60	114	72
טביעה		96	94	2	48	12	19	13
מכת חום/חשמל		43	51	0	25	5	7	14
שאיפה		80	67	7	20	12	12	16
שריפה		75	97	8	18	28	17	26
אחר		11,936	6,243	382	2,457	1,160	552	1,692

לוח 9.1: **גיל הילדים הפונים לחדר מיון, לפי סיבת פנייה שנרשמה בעת הפנייה / 2015, 2020** (המשך)

סיבת הפנייה	סך הכל 2015	2020					
		סך הכל	גיל				
			0	4-1	9-5	14-10	17-15
פגיעה אחרת - סך הכל	**57,046**	**40,773**	**1,210**	**11,415**	**10,888**	**5,654**	**11,606**
תאונה בבית ספר*****	15,090	6,420	0	364	2,752	811	2,493
פגיעת בעלי חיים	5,410	4,715	113	1,164	1,248	781	1,409
תאונה בגן ילדים	1,833	1,302	15	975	0	0	312
תאונת ספורט	1,123	495	0	0	261	195	39
גוף זר בעין	61	57	2	11	16	9	19
תאונה אחרת	33,529	27,784	1,080	8,901	6,611	3,858	7,334
לא ידוע	**2,837**	**2,339**	**516**	**657**	**406**	**380**	**380**

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

* סך הכל כולל מחלות, סיבות חיצוניות, סיבה לא ידועה ולידות.
** סיבות חיצוניות כוללות תאונות ופציעות מכל סוג שהוא.
*** זו סיבת הפנייה שנרשמה בחדר המיון. מקרים נוספים עשויים להתגלות אגב פנייה בעניין אחר.
**** עוד על נסיונות אובדניים ראו פרק 14.
***** עוד על תאונות בגני ילדים ובבתי ספר ראו בהמשך הפרק.
- חוסר מקרים.

בשנת 2020 חלה ירידה משמעותית בפניות של ילדים למיון, והגיעו אליו כ-451 אלף ילדים בלבד (ירידה של כרבע לעומת 2019, אז פנו מיון כ-598 אלף ילדים). ירידה זו חלה בכל סיבות הפנייה.

כמחצית הילדים שפנו לחדרי מיון בשל מחלה היו בגיל 0-4.
הגיל השכיח של הילדים שפנו לחדרי מיון בשל מחלה או סיבות חיצוניות היה 1-4 (כ-33% מכלל הפניות מסיבות חיצוניות היו בגיל זה), ואחריו קבוצת הגיל 5-9 (כ-26%).

לוח 9.2: **התפלגות סיבה חיצונית* (תאונה) לפניית ילדים לחדר מיון, לפי שנה וחודש / 2020-2010**

שנה/ חודש	סך הכל		סיבת הפנייה (אחוז מהשורה)				
	מספרים	אחוזים	פגיעה לא מכוונת**	תאונת דרכים	תאונת עבודה	פעולת איבה	פגיעה מכוונת	פגיעה אחרת
2010	**190,029**	**100.0**	**114,005**	**17,963**	**1,042**	**67**	**3,226**	**53,726**
			60.0	**9.5**	**0.5**	**0.0**	**1.7**	**28.3**
2015	**202,295**	**100.0**	**123,918**	**17,887**	**703**	**136**	**2,605**	**57,046**
			61.3	**8.8**	**0.3**	**0.1**	**1.3**	**28.2**
2020	**159,799**	**100.0**	**105,138**	**11,431**	**295**	**66**	**2096**	**40,773**
			62.2	**8.2**	**0.2**	**0.1**	**1.3**	**25.5**
ינואר	**12,763**	**7.0**	59.2	7.9	0.2	0.0	1.4	31.3
פברואר	**14,014**	**6.7**	58.1	8.1	0.2	0.0	1.7	31.9
מרץ	**10,375**	**7.9**	66.3	6.3	0.2	0.0	1.5	25.6
אפריל	**9,095**	**8.4**	73.8	3.2	0.1	0.0	1.2	21.8
מאי	**13,215**	**8.9**	68.0	7.3	0.2	0.1	1.2	23.3
יוני	**15,482**	**9.0**	64.3	7.8	0.1	0.0	1.3	26.5
יולי	**14,648**	**8.5**	67.3	7.9	0.2	0.0	1.3	23.3
אוגוסט	**15,509**	**8.6**	68.2	8.9	0.3	0.0	1.1	21.4
ספטמבר	**13,758**	**9.1**	68.2	6.4	0.1	0.1	1.3	23.9
אוקטובר	**14,818**	**10.0**	68.0	6.3	0.2	0.0	1.2	24.3
נובמבר	**13,413**	**8.6**	64.5	6.5	0.1	0.1	1.3	27.5
דצמבר	**12,709**	**7.1**	65.8	7.5	0.2	0.1	1.4	25.0

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

* הסיבה שנרשמה בעת הפנייה.

** פגיעות עקב סיבה חיצונית בלתי מכוונת שלרוב מתרחשת בבית ובסביבתו, בהן הרעלה, כווייה, נפילה, חבלה, חתך, חדירת גוף זר, מכת חום/חשמל, טביעה, שריפה ושאיפה.

בין השנים 2010-2020 חלה עלייה של 2.2 נקודות אחוז בשיעור הילדים שפנו לחדר מיון עקב פגיעה לא מכוונת (מתוך הסיבות החיצוניות) (מ-60% ל-62.2% מהפניות).

בתקופה זו חלה ירידה של 1.3 נקודות אחוז בשיעור הילדים שפנו לחדר מיון בשל תאונת דרכים (מ-9.5 ל-8.2 מהפניות מסיבות חיצוניות).

תרשים 9ד': **אחוז האשפוזים וימי אשפוז של ילדים עקב סיבה חיצונית (תאונה) מתוך מכלל האישפוזים וימי האשפוז של ילדים/ 2015-2021**

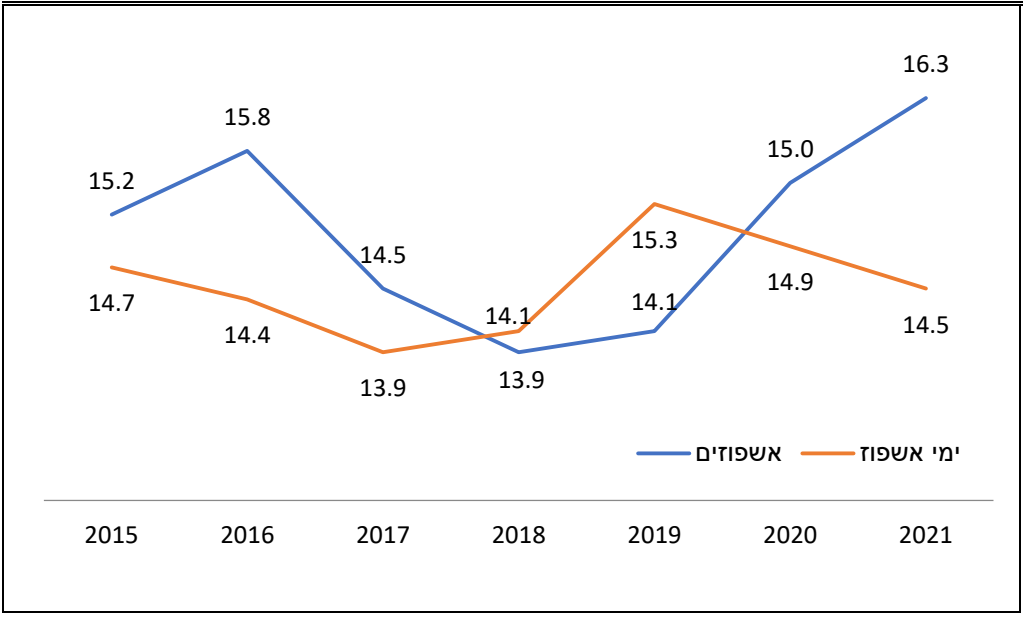

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, מאגר אשפוזים, שנים שונות.

* הנתונים מתייחסים לכ-90% מהאשפוזים בבתי החולים הכלליים ומבוססים על רישום וקידוד נסיבות הפגיעה לפי אבחנת ה- E-Codes ברשימת האשפוזים. רק לכמחצית מהמאושפזים עקב פגיעה נרשמה אבחנת E-Codes כלשהי. לפיכך היקף התופעה לפי כוונת הפגיעה או סוג הפגיעה אינו מוצג במלואו.

בשנת 2021 חלה עלייה של 1.3 נקודות האחוז באחוז האשפוזים של ילדים עקב סיבות חיצוניות (תאונה) מכלל האשפוזים, אך מספר ימי האשפוז נותר יציב כבשנים עברו (בין 14 ל-15 ימים משנת 2015).

תרשים 9ה': **התפלגות הסיבה החיצונית (תאונה) שגרמה לאשפוז ילדים* / 2020**

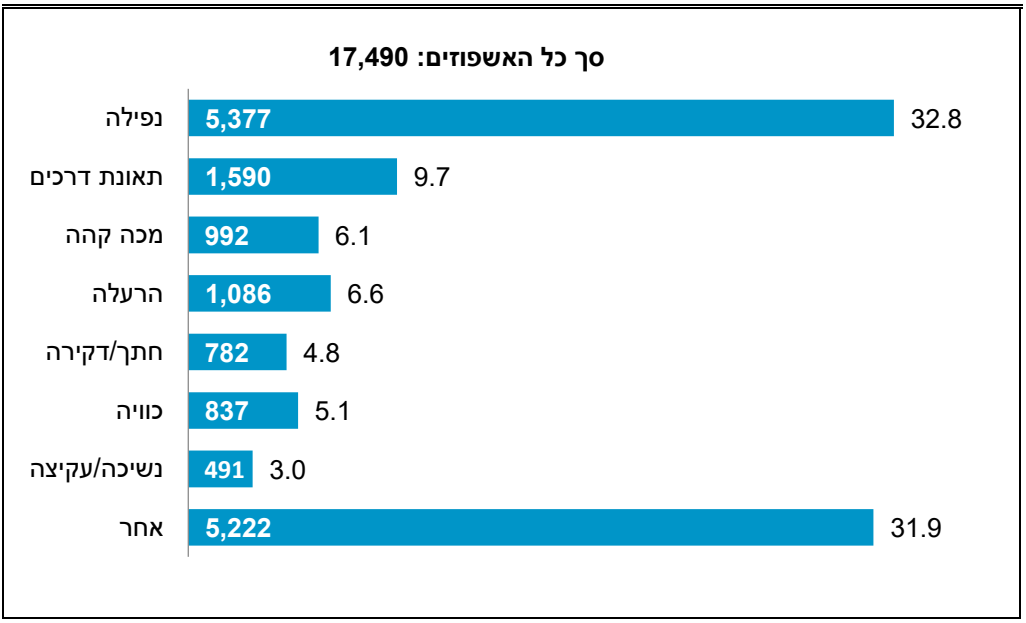

מקור: נתוני משרד הבריאות, אגף המידע, מאגר אשפוזים, 2021.

* הנתונים מתייחסים לכ-90% מהאשפוזים בבתי החולים הכלליים ומבוססים על רישום וקידוד נסיבות הפגיעה לפי אבחנת ה- E-Codes ברשימת האשפוזים. רק לכמחצית מהמאושפזים עקב פגיעה נרשמה אבחנת E-Codes כלשהי. לפיכך היקף התופעה לפי כוונת הפגיעה או סוג הפגיעה אינו מוצג במלואו.

הסיבה החיצונית השכיחה ביותר לאשפוז ילדים הייתה נפילה (32.8% מסך כל האשפוזים מסיבות חיצוניות), ואחריה תאונת דרכים (9.7% מסך האשפוזים). לאחוז לא מבוטל (31.9%) אין פרוט של סיבה ספציפית.

לוח 9.3: **שיעור סוג פגיעה חיצונית* (תאונה) בילדים שאושפזו, לפי גיל / 2005-2020**

שנה/ גיל	סך הכל	נפילה	תאונת דרכים	מכה קהה	הרעלה	חתך/ דקירה	כוויה	נשיכה/ עקיצה	אחר
2005	**100.0**	**37.5**	**12.3**	**4.9**	**7.6**	**3.8**	**5.2**	**4.5**	**24.1**
2015	**100.0**	**35.3**	**9.3**	**7.0**	**6.4**	**4.3**	**4.2**	**3.4**	**30.1**
2020	**100.0**	**32.8**	**9.7**	**6.1**	**6.6**	**4.8**	**5.1**	**3.0**	**31.9**
0	100.0	55.5	1.6	3.4	3.9	1.1	6.7	1.1	26.7
4-1	100.0	34.3	4.2	6.3	8.8	3.3	11.1	3.0	28.9
9-5	100.0	37.7	11.5	7.5	1.7	4.2	2.7	3.4	31.3
14-10	100.0	29.6	15.4	6.6	5.2	5.5	1.7	3.3	32.7
17-15	100.0	15.9	13.9	4.4	12.9	9.1	1.3	2.9	39.7

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, מאגר אשפוזים, שנים שונות.

* הנתונים מתייחסים לכ-90% מהאשפוזים בבתי החולים הכלליים ומבוססים על רישום וקידוד נסיבות הפגיעה לפי אבחנת ה- E-Codes ברשימת האשפוזים. רק לכמחצית מהמאושפזים עקב פגיעה נרשמה אבחנת E-Codes כלשהי. לפיכך היקף התופעה לפי כוונת הפגיעה או סוג הפגיעה אינו מוצג במלואו.

בין השנים 2005-2020 ירד ב-2.6 נקודות אחוז שיעור הילדים שאושפזו עקב תאונת דרכים (מ-12.3% ל-9.7%), ב-4.7 נקודות האחוז שיעור הילדים שאושפזו עקב נפילה (מ-37.5% ל-32.8%), ושיעור האשפוזים עקב הרעלה ירד בנקודת אחוז (מ-7.6% ל-6.6%). לעומת זאת עלה ב-1.2 נקודות אחוז שיעור האשפוזים עקב מכה קהה (מ-4.9% ל-6.1%).

בשנת 2020, בכל קבוצות הגיל הסיבה השכיחה ביותר לאשפוז (מסך הפגיעות החיצוניות) היתה נפילה כאשר סוג פגיעה זה איפיין יותר ממחצית הילדים עד גיל שנה שאושפזו מסיבות חיצוניות (55.5%). אחוז גבוה יותר (לעומת קבוצות גיל אחרות) של אשפוז עקב כוויה נרשם בקרב ילדים גילאי 4-1 (11.1%). בקרב ילדים בגילאי 15-17 נמצאו האחוזים הגבוהים ביותר של אשפוז עקב תאונת דרכים (13.9%) ונפילה (15.9%).

לוח 9.4: **שיעור נסיבות הפגיעה החיצונית* (תאונה) שגרמה לאשפוז, לפי גיל / 2005-2020**

שנה/גיל	סך הכל	נסיבות הפגיעה						
		ללא כוונה	פגיעה עצמית	כוונה לא ברורה	השפעה מאוחרת **	לחימה ***	תקיפה	התערבות חוקית ****
2010	**100.0**	**93.5**	**3.0**	**0.8**	**0.7**	**0.0**	**1.9**	**0.1**
2015	**100.0**	**93.3**	**2.3**	**1.4**	**0.5**	**0.2**	**1.6**	**0.1**
2020	**100.0**	**93.0**	**3.9**	**1.3**	**0.4**	**0.1**	**1.4**	**0.0**
0	100.0	99.7	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0
1-4	100.0	99.5	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.0
5-9	100.0	98.7	0.0	0.1	0.7	0.1	0.3	0.1
10-14	100.0	90.4	5.8	1.6	0.3	0.1	1.7	0.1
15-17	100.0	77.1	13.2	4.4	0.6	0.1	4.6	0.0

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, מאגר אשפוזים, שנים שונות.

*הנתונים מתייחסים לכ-90% מהאשפוזים בבתי החולים הכלליים ומבוססים על רישום וקידוד נסיבות הפגיעה לפי אבחנת ה- E-Codes ברשימת האשפוזים. רק לכמחצית מהמאושפזים עקב פגיעה נרשמה אבחנת E-Codes כלשהי. לפיכך היקף התופעה לפי כוונת הפגיעה או סוג הפגיעה אינו מוצג במלואו.

** השפעות בריאותיות שנגרמו עקב פגיעה חיצונית שלא באופן מיידי בזמן הפגיעה עצמה.

*** פגיעה שהתרחשה בזמן מלחמה.

**** פגיעה שהתרחשה בעקבות התערבות חוקית-משפטית או עקב פעולת טרור.

בין השנים 2010-2020 נסיבת הפגיעה החיצונית (שגרמה לאישפוז) השכיחה ביותר בכל קבוצות הגיל היתה פגיעה ללא כוונה. שיעור נסיבה זו נשאר יציב יחסית לאורך השנים (בין 93% ל-94%).

בשנת 2020, בקרב בני 15-17 נסיבות הפגיעה החיצונית (שגרמה לאישפוז) השכיחות ביותר (אחרי פגיעה ללא כוונה) היו פגיעה עצמית ותקיפה (13.2% ו-4.6%).

לוח 9.5: **התפלגות מקרי מוות של ילדים עקב פגיעה לא מכוונת, לפי מגזר / 2015-2020**

שנה	מספרים				שיעור ל-100,000	
	סך הכל	יהודים	ערבים	אחר/לא ידוע*	יהודים	ערבים
2015	106	49	50	7	2.4	7.0
2016	119	55	57	7	2.7	8.0
2017	145	60	82	3	2.9	11.4
2018	127	84	42	1	3.9	5.8
2019	125	71	48	6	3.2	6.6
2020	**82**	**33**	**47**	**2**	**1.5**	**6.4**
סה"כ	704	352	326	26	2.8	7.6

מקור: בטרם, המערך הלאומי לנתוני היפגעות ובטיחות ילדים (NAPIS), דו"ח תמותת ילדים מהיפגעות בלתי מכוונת בשנת 2020, דצמבר 2021, לאום (מגזר): לוח 3, עמ' 25.

* ילדי מהגרים / פליטים, לא ידוע.

השיעור למאה אלף של מקרי מוות כתוצאה מפגיעה בלתי מכוונת היה בכל השנים גדול במגזר הערבי לעומת היהודי. בשנת 2020 שיעור זה בקרב הילדים הערבים גדול יותר מפי 2.5 מהשיעור בקרב הילדים היהודים.

תרשים 9.1: **שיעור למאה אלף של תמותת ילדים עקב פגיעה לא מכוונת (תאונות) לפי דירוג חברתי-כלכלי של יישוב מגוריהם / ממוצע השנים 2016-2020**

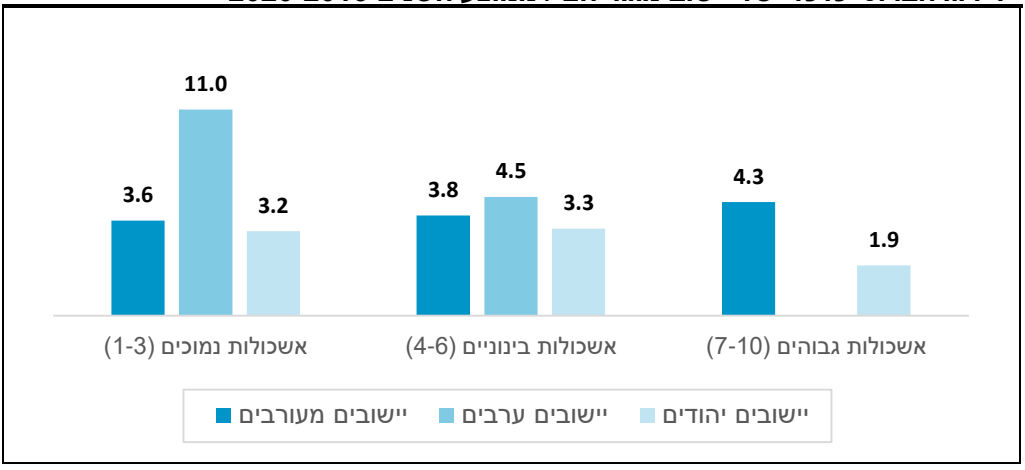

מקור: בטרם, המערך הלאומי לנתוני היפגעות ובטיחות ילדים (NAPIS), דו"ח תמותת ילדים מהיפגעות בלתי מכוונת בשנת 2020, דצמבר 2021, אשכולות חברתיים-כלכליים: תרשים 13, עמ' 30.

שיעור למאה אלף תמותת ילדים עקב פגיעה לא מכוונת (ממוצע של השנים 2016-2020) ירד ביישובים היהודיים והערביים עם עלייה בדירוג חברתי-כלכלי של היישוב בו מתגוררים הילדים. לעומת זאת, שיעור זה ביישובים המעורבים גבוה יותר בקרב ילדים המתגוררים באשכולות גבוהים (7-10) לעומת הילדים המתגוררים ביישובים בדירוג חברתי-כלכלי נמוך יותר.

תרשים 9ז': **התפלגות מקרי תמותה עקב היפגעות בלתי מכוונת לפי קבוצות גיל, באחוזים / ממוצע 2016-2020**

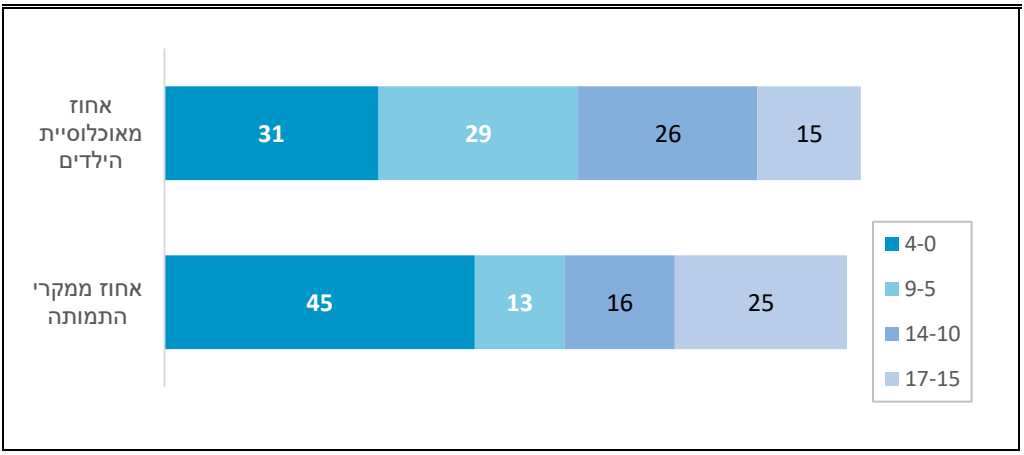

מקור: בטרם, המערך הלאומי לנתוני היפגעות ובטיחות ילדים (NAPIS), דו"ח תמותת ילדים מהיפגעות בלתי מכוונת בשנת 2020, דצמבר 2021, תרשים 9, עמ' 20. חישוב האחוז מאוכלוסיית הילדים וכן האחוז ממקרי התמותה נעשו שניהם על ידי בטרם.

בממוצע השנים 2016-2020, אחוז מקרי התמותה של קבוצת הגיל 0-4 עקב היפגעות בלתי-מכוונות של קבוצת הגיל 0-4 מהווה כמעט מחצית מתוך כלל מקרי התמותה מסיבה זו מכלל הילדים – 45%. אחוז זה גבוה יותר מחלקה של קבוצת גיל זו באוכלוסיית הילדים.

היפגעות ילדים בתאונות דרכים
(תרשימים 9ח'-9י' ולוח 9.6)

תרשים 9ח': **מספר הילדים (0-14) שנפגעו בתאונת דרכים / 2010-2020**

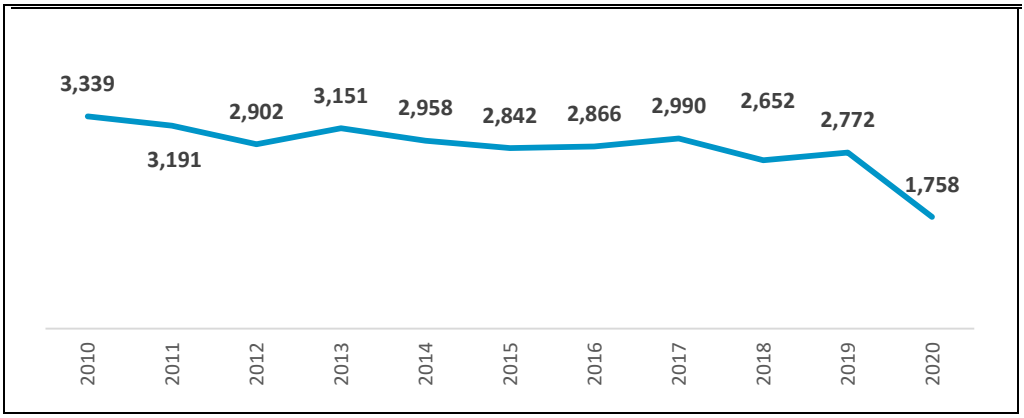

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי 2021, לוח 19.19.

בשנת 2020 ירד מספר הילדים (0-14) שנפגעו בתאונות דרכים ב-36% לעומת השנה הקודמת (מ-2,772 ל-1,758).

לוח 9.6: **מספר הילדים (0-14) שנפגעו בתאונות דרכים, לפי חומרת פגיעה (מספרים, אחוזים ואחוז מכלל הנפגעים) / 2010-2020**

שנה	סך הכל		חומרת הפגיעה		
	מספרים	אחוז מכלל הנפגעים	פציעה קלה	פציעה קשה	מוות*
2010	3,339	11.3	91.2	7.5	1.3
2011	3,191	11.1	93.8	5.3	0.9
2012	2,902	11.4	92.0	6.9	1.1
2013	3,151	12.0	91.0	8.2	0.8
2014	2,958	12.4	90.6	8.3	1.1
2015	2,842	11.7	90.6	8.3	1.0
2016	2,866	11.8	89.6	9.3	1.1
2017	2,990	12.0	91.0	8.0	0.9
2018	2,652	11.5	91.3	7.5	1.2
2019	2,772	12.1	90.8	7.9	1.2
2020	**1,758**	**9.6**	**88.7**	**9.8**	**1.4**

מקור: לשכה מרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי 2021, לוח 19.19.

* נפטרו תוך חודש ממועד התאונה.

בשנת 2020 שיעור הילדים (0-14) שנפגעו בתאונות דרכים מכלל הנפגעים ב-2.5 נקודות האחוז לעומת השנה הקודמת (מ-12.1% ב-2019 ל-9.6% ב-2020).

תרשים 9ט': **חלקם של ילדים (0-14) שנפגעו בתאונת דרכים מכלל הנפגעים, לפי חומרת הפגיעה / 2020**

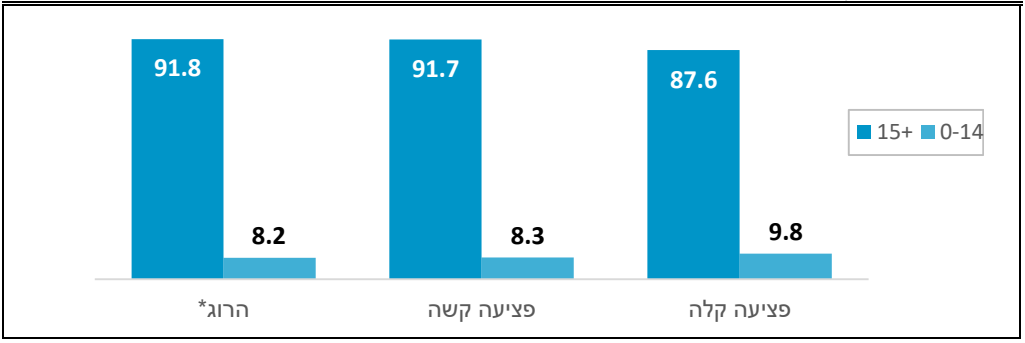

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי 2021, לוח 19.19.

* נפטרו תוך חודש ממועד התאונה.

בשנת 2020 מבין הפצועים קל בתאונות דרכים היו 9.8% ילדים (0-14), מבין הפצועים קשה היו 8.3% ילדים ומבין ההרוגים היו 8.2% ילדים.

תרשים 9י': **מספר הילדים (0-14) שנפצעו קשה או שנהרגו בתאונת דרכים / 2020-2018**

מקור: רלב"ד – הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, 2021.

בשנת 2020, ירד מספר הילדים שנהרגו בתאונות דרכים ל-25 (מ-34 בשנת 2019), ומספר הילדים שנפצעו קשה ל-174 (מ-220 בשנת 2019).

היפגעות ילדים בתאונות אופניים / קורקינט חשמליים (תרשימים 9יב'-9יד' ולוח 9.7)

הנתונים הבאים מתייחסים להיפגעות ילדים בתאונות אופניים / קורקינט חשמליים.
להלן תמצית הוראות החוק והתקנות הנוגעות לאופניים / קורקינט חשמליים:

	אופניים חשמליים	קורקינט חשמלי
גיל מינימאלי לנהיגה	16 ומעלה	16 ומעלה
חובת חבישת קסדה	חובה בכל בגיל	חובה בכל גיל
אזור רכיבה מותר	על שביל אופניים בהעדר שביל אופניים - על הכביש	על שביל אופניים בהעדר שביל אופניים - על הכביש
סוג דרך מותרת לרכיבה	מותר בדרך עירונית ולא עירונית וחל איסור לרכוב בדרך מהירה	מותר בדרך עירונית ולא עירונית וחל איסור לרכוב בדרך מהירה
מהירות	אין הגבלת מהירות, אך כאשר האופניים מגיעים למהירות של 25 קמ"ש המנוע מפסיק לעבוד	עד 25 קמ"ש
הרכבת אדם נוסף	מותר להרכיב אדם נוסף רק אם האופניים עשויים לרכיבה של אדם נוסף. הרכבת ילד מתחת לגיל 8: באופניים המצוידים במושב נפרד המבטיח את שלום הילד.	אסור להרכיב

מקור: רלב"ד – הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים, 2019.

תרשים 9יא': **מספר רוכבי אופניים חשמליים וקורקינט חשמלי עד גיל 16 שנפגעו ואושפזו, ושיעורם מכלל הרוכבים שנפגעו ואושפזו / 2014-2020**

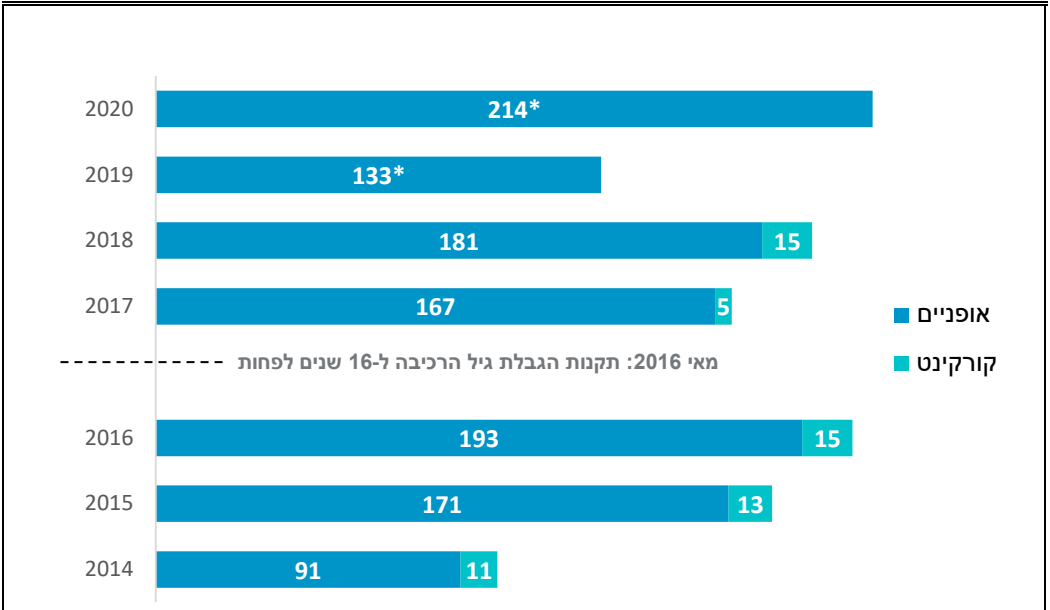

אחוז (מתוך כלל הרוכבים שנפגעו ואושפזו)*

	2020*	2019*	2018	2017	2016	2015	2014
אופניים	21.0	14.1	23.0	27.0	33.0	41.0	41.0
קורקינט			22.0	26.0	65.0	76.0	69.0

מקור: מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, המרכז הלאומי לחקר טראומה ורפואה דחופה: "נייר עמדה- אופניים חשמליים בלבד- 2013- 2018" (תרשים 3) ו "נייר עמדה- קורקינטיים חשמליים 2013- 2018" (תרשים 2). דו"ח נתוני היפגעות מאופניים וקורקינטים (גלגינוע) חשמליים, סיכום שנתי 2019, עמ' 3 (תרשים 2), סיכום שנתי 2020, עמ' 3 (תרשים 2).

* בשנת 2019 ובשנת 2020 לא התקבל פילוח של הנתונים והוא מתיחס לרוכבי אופניים וקורקינטים כאחד.

** בשנת 2019 ובשנת 2020 לא התקבל פילוח של הנתונים והאחוז מתייחס לכלל התאונות עם אופניים וקורקינטים כאחד.

בין השנים 2014- 2018 עלה כמעט פי 2 מספר רוכבי האופנים והקורקינטיים החשמליים עד גיל 16 שנפגעו ואושפזו (מ-102 ל-196), בין 2018 ל-2019 נצפתה ירידה של כשליש (32%) במספר רוכבי האופנים והקורקינטים החשמליים שנפגעו ואושפזו (מ-196 ל-133), ובשנת 2020 שוב חלה עלייה משמעותית במספר רוכבי האופנים והקורקינטים החשמליים שנפגעו ואושפזו(מ-133 ל-214).

לוח 9.7: **התפלגות רוכבי אופניים / קורקינט חשמליים שאושפזו כתוצאה מהיפגעות בתאונות דרכים, לפי גיל, סוג כלי ממונע ודיווח למשטרה / 2020**

גיל	סך הכל	אופניים חשמליים			קורקינט חשמלי		
		סך הכל	נפגעו ודיווחו למשטרה	אושפזו בבית חולים אך לא דווחו למשטרה	סך הכל	נפגעו ודיווחו למשטרה	אושפזו בבית חולים אך לא דווחו למשטרה
סך כל הנפגעים באוכלוסייה	**2,306**	**1,646**	1,173	473	**660**	560	100
סך כל הנפגעים בגיל 0-18*	**451**	**344**	193	151	**107**	77	30
אחוז הנפגעים בני 0-18* מכלל הנפגעים	**19.6**	**20.9**	17.0	31.9	**16.2**	13.8	30.0
0-11	**39**	**21**	9	12	**18**	10	8
12-15	**188**	**147**	71	76	**41**	26	15
16-18*	**224**	**176**	113	63	**48**	41	7

מקור: אתר האינטרנט של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת: תאונות דרכים עם נפגעים-סיכום שנת 2020, לוחות י' ו-י"ב. 2021.

* נתוני הלמ"ס כוללים את בני ה18 בחלוקה לקבוצות גיל.

הערה: הנתונים לא כוללים נוסעים נוספים על האופניים / הקורקינט או אנשים שנפגעו מהם.

אחוז הנפגעים בני 0-18 מכלל הנפגעים מאופניים חשמליים הוא גדול משיעור הנפגעים בני 0-18 מכלל הנפגעים מקורקינטיים חשמליים (20.9% לעומת 16.2%).

נתונים אלו מבטאים עלייה של 88% במספר הנפגעים מקורקינט חשמלי לעומת שנת 2019 (אז היו 57 נפגעים מקורקינט חשמלי בני 0-18).

תרשים 9יב': **שיעור רוכבי אופניים/קורקינט חשמליים בני 0-18 שאושפזו כתוצאה מהיפגעות בתאונת דרכים, לפי סוג כלי ממונע / 2020**

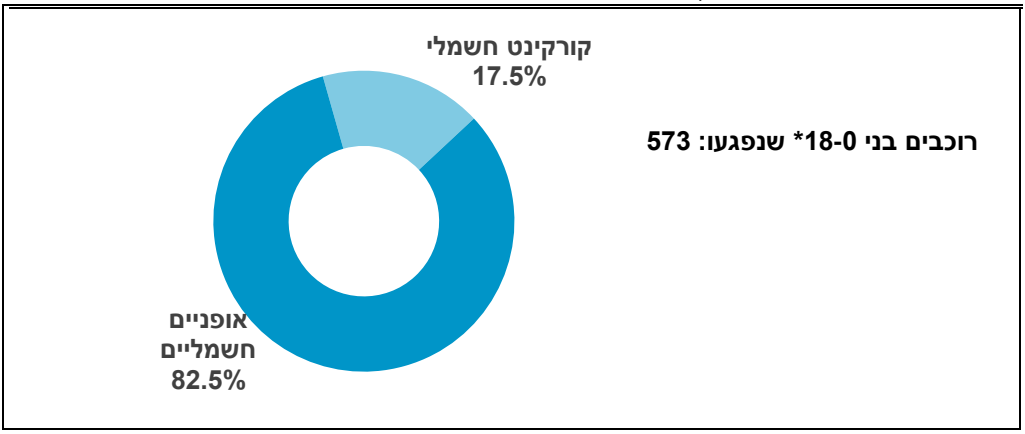

מקור: אתר האינטרנט של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת: תאונות דרכים עם נפגעים-סיכום שנת 2020, לוחות י' ו-י"ב. 2021

* נתוני הלמ"ס כוללים את בני ה18 בחלוקה לקבוצות גיל.

הערה: הנתונים לא כוללים נוספים על האופניים / הקורקינט או אנשים שנפגעו מהם.

מרבית הרוכבים בני 0-18 שאושפזו כתוצאה מתאונת דרכים, נפגעו בתאונה של אופניים חשמליים.

תרשים 9יג': **שיעור רוכבי אופניים / קורקינט חשמליים בני 0-18 שאושפזו כתוצאה מהיפגעות בתאונת דרכים, לפי גיל / 2020**

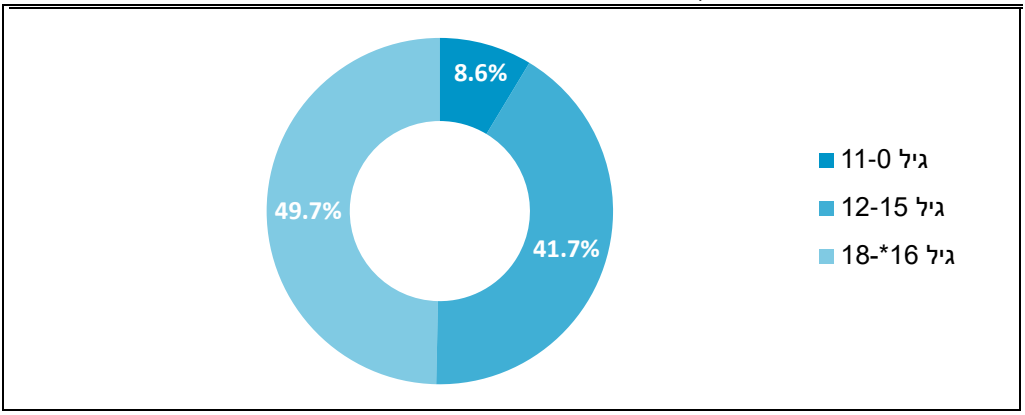

מקור: מקור: אתר האינטרנט של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת: תאונות דרכים עם נפגעים-סיכום שנת 2020, לוחות י' ו-י"ב. 2021 * נתוני הלמ"ס כוללים את בני ה18 בחלוקה לקבוצות גיל.

כ-50% מהילדים (0-18) רוכבי אופניים / קורקינט חשמליים שאושפזו כתוצאה מתאונת דרכים היו מתחת לגיל 16.

ככל שעולה הגיל כך עולה שיעור רוכבי האופניים / הקורקינט החשמליים שנפגעו ואושפזו.

תרשים 9יד': **מספר רוכבי האופניים והקורקינטיים החשמליים שנפצעו ואושפזו כתוצאה מהיפגעות בתאונת דרכים וחלקם של הילדים (0-15) מכלל הרוכבים שנפגעו ואושפזו בתאונות אלה / 2013-2020**

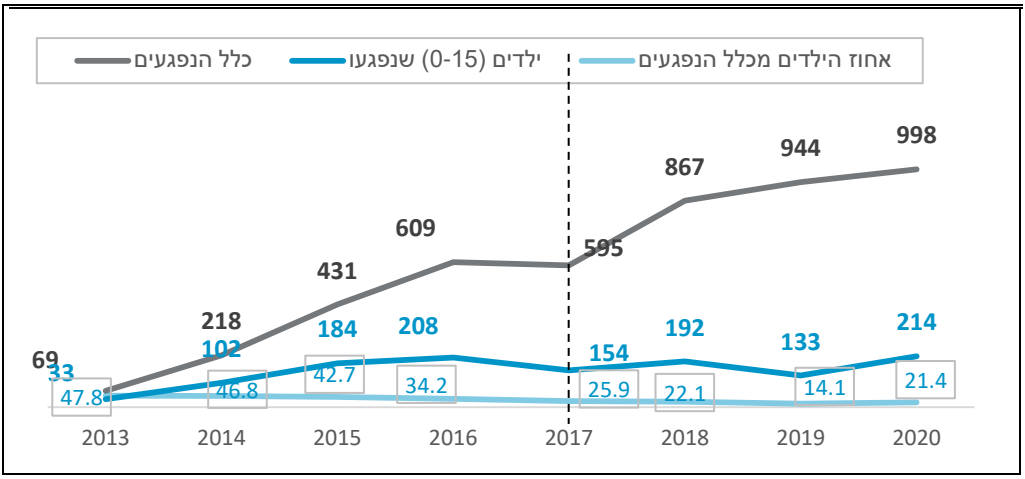

מקור: מכון גרטנר לחקר אפידמיולוגיה ומדיניות בריאות, דו"ח נתוני היפגעות מאופניים וקורקינטים (גלגינוע) חשמליים), סיכום שנת 2020.

משנת 2016 (בה נקבעה תקנה האוסרת על רכיבה על אופניים או קורקינטים חשמליים מתחת לגיל 16) ועד שנת 2020 ירד משמעותית אחוז הילדים רוכבי האופניים וקורקינטיים שנפצעו ואושפזו עקב היפגעות בתאונות דרכים מכלל הפצועים שאושפזו מסיבה זו (מ-42.7% ל-21.4%).

היפגעות ילדים בגלל שהושארו או נלכדו לבד ברכב (לוחות 9.8-9.11 ותרשים 9טו')

לוח 9.8: **התפלגות סיבת הפגיעה, מגדר ומגזר של ילדים שנפגעו בגלל שהושארו/נלכדו לבד ברכב / 2008-2020**

שנה	סך הכל		סיבת הפגיעה		מגדר*		מגזר*	
			השארת ילדים לבד ברכב	הילכדות/ נעילה ברכב	בנים	בנות	יהודי	ערבי
2008	מספרים	**40**	36	4	27	13	18	0
	אחוזים	**100.0**	90.0	10.0	67.5	32.5	45.0	0.0
2009	מספרים	**38**	10	28	19	10	25	03
	אחוזים	**100.0**	26.3	73.7	50.0	26.3	65.8	7.9
2010	מספרים	**54**	36	18	29	18	41	4
	אחוזים	**100.0**	66.7	33.3	53.7	33.3	75.9	7.4
2011	מספרים	**34**	23	11	19	15	31	2
	אחוזים	**100.0**	67.6	32.4	55.9	44.1	91.2	5.9
2012	מספרים	**59**	33	26	41	15	47	2
	אחוזים	**100.0**	55.9	44.1	69.5	25.4	79.7	3.4
2013	מספרים	**66**	39	27	44	18	49	6
	אחוזים	**100.0**	59.1	40.9	66.7	27.3	74.2	9.1
2014	מספרים	**52**	37	15	36	5	17	0
	אחוזים	**100.0**	71.2	28.8	69.2	9.6	32.7	0.0
2015	מספרים	**61**	31	30	45	12	48	4
	אחוזים	**100.0**	50.8	49.2	73.8	19.7	78.7	6.6
2016	מספרים	**92**	35	57	62	27	74	12
	אחוזים	**100.0**	38.0	62.0	67.4	29.3	80.4	13.0
2017	מספרים	**102**	20	82	75	23	96	3
	אחוזים	**100.0**	19.6	80.4	73.5	22.5	94.1	2.9
2018	מספרים	**105**	16	89	74	16	95	3
	אחוזים	**100.0**	15.2	84.8	70.5	15.2	90.5	2.9
2019	מספרים	**104**	44	60	70	27	104	0
	אחוזים	**100.0**	42.3	57.7	67.3	26.0	100.0	0.0
2008-2019	**מספרים**	**804**	**360**	**447**	**541**	**199**	**645**	**39**
	אחוזים	**100.0**	**44.8**	**55.6**	**67.3**	**24.8**	**80.2**	**4.9**
2020	**מספרים**	**204**	113	91	154	48	192	8
	אחוזים	**100.0**	55.4	44.6	75.5	23.5	94.1	3.9

מקור: בטרם - בטיחות ילדים, מיזם NAPIS- מאגר היפגעויות מהתקשורת, שנים שונות.
* לא כולל ללא סיווג ולכן המספרים והאחוזים לא מסתכמים לסך הכל.

בשנת 2020 מספר הילדים שנפגעו משום שהושארו או נלכדו לבד ברכב כמעט הכפיל את עצמו (עלייה של 96% לעומת 2016, מ-104 מקרים ל-204 מקרים).

לוח 9.10: **התפלגות ילדים שהושארו / נלכדו לבד ברכב לפי גיל* וחומרת הפגיעה/ 2020-2008**

	2019-2008		2020	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	804	100.0	204	100.0
גיל				
עד שנה	206	25.6	23	11.3
3-1	384	47.8	56	27.4
5-4	110	13.7	6	2.9
14-6	34	4.2	5	2.5
ללא סיווג	73	9.0	114	55.9
חומרת הפגיעה				
קל	102	12.7	16	7.8
בינוני	19	2.4	3	1.5
קשה	4	0.5	1	0.5
אנוש	2	0.2	0	0.0
מוות	31	3.9	4	2.0
לא ידוע	27	3.4	4	2.0
ללא נפגעים	622	77.4	176	86.3

מקור: בטרם - בטיחות ילדים, 2021.
* בשנת 2020, באופן חריג, 111 ילדים סווגו תחת הקטגוריות "תינוק" (35 ילדים), "פעוט" (42 ילדים), ו-"ילד" (34 ילדים), והוכנסו תחת הקטגוריה "ללא סיווג" (לצד 3 ילדים שגילם לא ידוע).

בהשוואה לממוצע של השנים 2008-2019, ב-2020 חלה עלייה בשיעור הילדים שהושארו / נלכדו לבד ברכב ולא נפגעו (פער של 8.9 נקודות אחוז).

תרשים 9טז': **התפלגות ילדים שהושארו או נלכדו לבד ברכב, לפי סוג רכב (באחוזים) / 2020-2008**

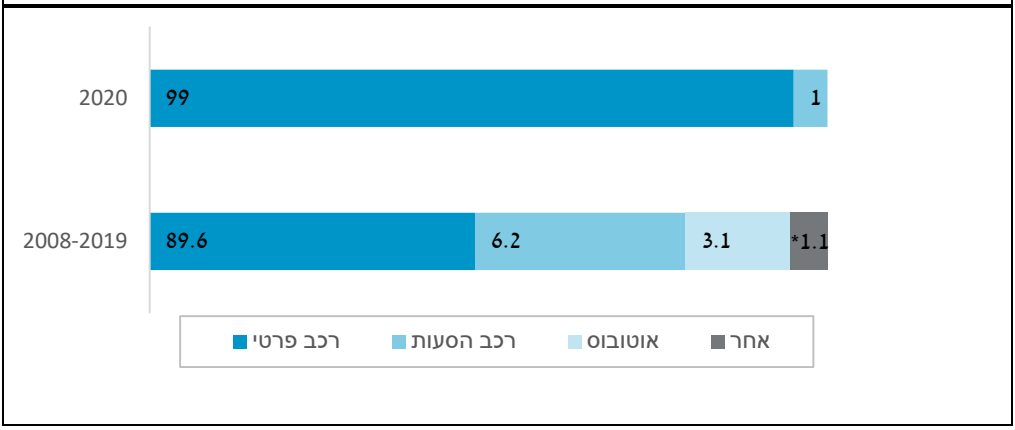

מקור: בטרם - בטיחות ילדים, 2021.
* הנתון 'אחר' כולל 7 רכבים לא ידועים, מקרה אחד בניידת משטרה ומקרה אחד ברכבת קלה.

הרוב המכריע של הילדים הושארו או נלכדו לבד, ברכב פרטי. בשנת 2020 ילדים הושארו או נלכדו לבד ברכב פרטי באופן כמעט בלעדי (ב-99% מהמקרים).

לוח 9.11: **התפלגות ילדים שנפגעו בגלל שהושארו או נלכדו לבד ברכב, לפי חודש הפגיעה / 2020-2008**

חודש	2008-2019		2020	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**807**	**100.0**	**204**	**100.0**
ינואר	41	5.1	9	4.4
פברואר	39	4.8	12	5.9
מרץ	47	5.8	6	2.9
אפריל	55	6.8	3	1.5
מאי	83	10.3	11	5.4
יוני	76	9.4	32	15.7
יולי	96	11.9	28	13.7
אוגוסט	91	11.3	19	9.3
ספטמבר	101	12.5	20	9.8
אוקטובר	64	7.9	9	4.4
נובמבר	61	7.6	23	12.3
דצמבר	53	6.6	32	15.7

מקור: בטרם - בטיחות ילדים, 2021.

בשנת 2020, שיעור הילדים שנפגעו בגלל שהושארו או נלכדו לבד ברכב בחודשים נובמבר-דצמבר מסך כל הילדים שנפגעו הכפיל את עצמו (28%, לעומת 14.2% בשנים 2008-2019).

פגיעות ילדים בחופשת הקיץ
(תרשימים 9טז'-9יז' ולוחות 9.12-9.13)

הנתונים המוצגים מתייחסים לחופשת הקיץ בתאריכים 21.6-31.8 בכל שנה.

תרשים 9טז': **מספר הילדים שנהרגו במהלך חופשת הקיץ, לפי שנה / 2005-2021**

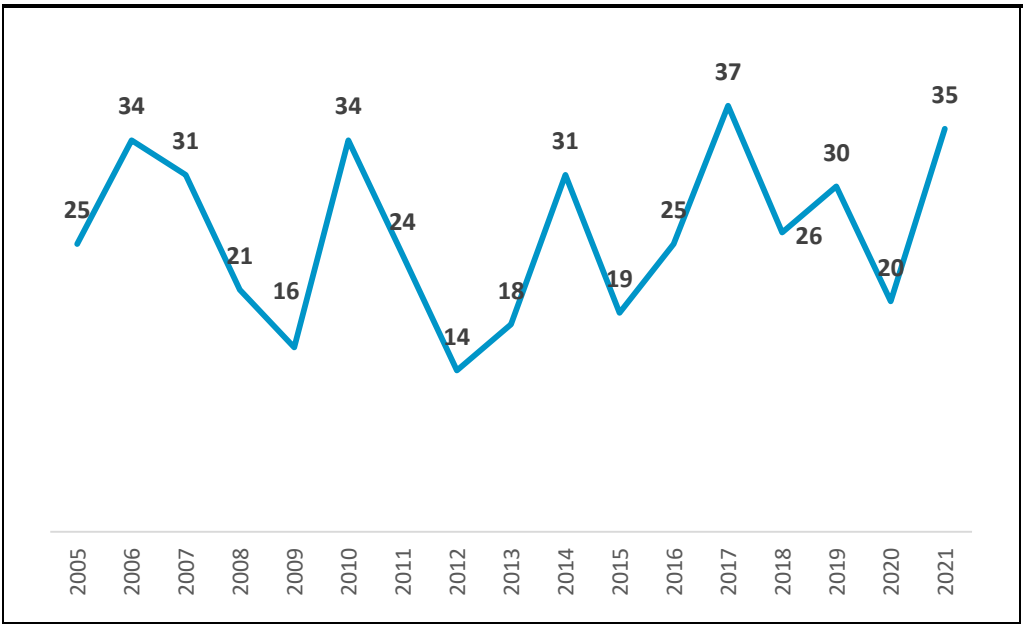

מקור: בטרם - בטיחות ילדים 2013-2021. המועצה הלאומית לשלום הילד, 2005-2012.

בין השנים 2005-2021 נהרגו בחופשת הקיץ 440 ילדים. בשנת 2021 עלה משמעותית מספר הילדים שנהרגו במהלך החופש הגדול לעומת השנה שקדמה לה.

לוח 9.12: **התפלגות סיבות המוות של ילדים בחופשת הקיץ, לפי מגדר, מגזר, גיל וסיבת המוות / 2016-2021**

	2016-2021		2021	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	174	100.0	35	100.0
מגדר*				
בנים	109	62.6	21	60.0
בנות	65	37.4	14	40.0
מגזר*				
יהודי	87	50.0	19	54.0
ערבי	83	47.7	15	42.9
גיל*				
0-4	71	40.8	16	45.7
5-9	31	17.8	9	25.7
10-14	24	13.8	5	14.3
15-17	46	26.4	5	14.3
סיבת המוות*				
טביעה	45	25.9	10	28.6
תאונת דרכים	79	45.4	15	42.9
נפילה	7	4.0	2	5.7
כוויה	2	1.1	1	2.9
הרעלה / כוויה (כתוצאה משריפה)	0	0.0	0	0.0
מכה / חבלה	4	2.3	1	2.9
חתך / דקירה	1	0.5	0	0.0
השארת ילדים לבד	11	6.3	3	8.6
חנק	11	6.3	2	5.7
מכת חום / התייבשות	1	0.5	0	0.0
התחשמלות	3	1.7	0	0.0
הילכדות בין או בתוך עצמים / מכשיר	3	1.7	1	2.9
אלרגיה	0	0.0	0	0.0
חשד לבעיה בריאותית	1	0.5	0	0.0
אחר	6	3.4	0	0.0

מקור: בטרם - בטיחות ילדים, 2021.

* לא כולל ללא סיווג ולכן בחלק מהקטגוריות המספרים והאחוזים לא מסתכמים לסך הכל.

בשנת 2021 מרבית הילדים שנהרגו בחופשת הקיץ היו בנים (60%). אחוז הילדים הערבים שנהרגו בחופשת הקיץ גבוה משמעותית מחלקם באוכלוסייה (42.9%). קבוצת הגיל השכיחה ביותר הייתה 0-4 (45.7%). סיבת המוות השכיחה ביותר הייתה תאונת דרכים (42.9%) ובמקום השני, טביעה (28.6%).

תרשים 9יז': **התפלגות הילדים שנהרגו בטביעה במהלך חופשת הקיץ, לפי נסיבות הטביעה / 2016-2021**

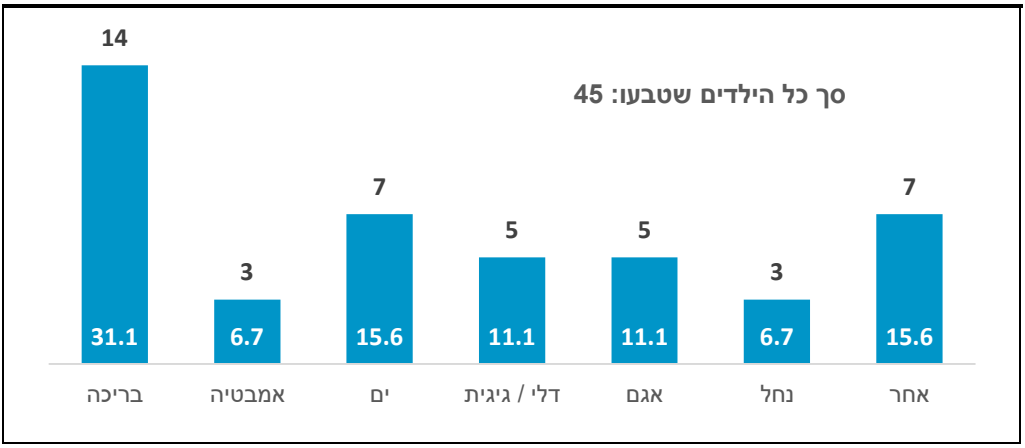

מקור: בטרם - בטיחות ילדים, מיזם NAPIS- מאגר היפגעויות מהתקשורת.

בשנים 2016-2021 נהרגו 45 ילדים בטביעה במהלך חופשת הקיץ, חלק ניכר (31.4%) בבריכה.

לוח 9.13: **התפלגות מקום המוות של ילדים בחודשי הקיץ / 2016-2021**

	2016-2021		2021	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**174**	**100.0**	**35**	**100.0**
מרחב ציבורי (כולל מוסד ציבורי)	39	22.4	11	31.4
דרכים	80	46.0	16	45.7
בית וחצר הבית	45	25.9	6	17.1
מקום עבודה	4	2.3	0	0.0
מוסדות חינוך	3	1.7	1	2.9
לא ידוע / אחר	2	1.1	1	2.9

מקור: בטרם - בטיחות ילדים, 2021.

בהשוואה בין ממוצע של השנים 2016-2021 לבין 2021 מסתמנת עליה בשיעור הילדים שמתו במרחב הציבורי (פער של 9 נקודות אחוז).

היפגעות ילדים מהרעלה
(תרשימים 9יח'-9יט' ולוחות 9.14-9.15)

הנתונים בחלק זה של הפרק חלקיים ומייצגים אך ורק את הפונים למרכז הארצי לייעוץ רפואי בעניין הרעלות, לא את מלוא מספרם של המורעלים. זאת, היות שאין חובת דיווח למרכז על מקרי הרעלה.

תרשים 9יח': **מספר פניות ילדים עד גיל 17 למכון הארצי למידע רפואי בהרעלות עקב חשיפה לרעלים*, לפי שנה / 2015-2020**

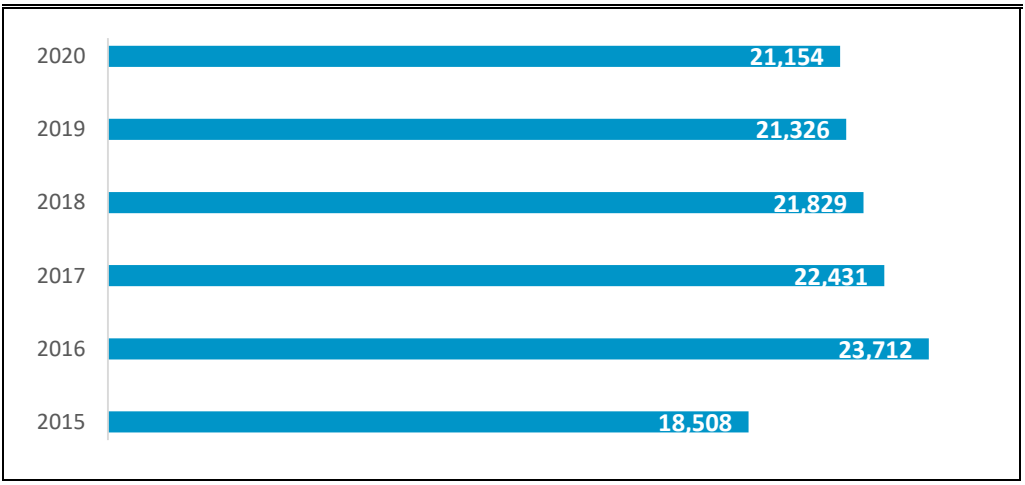

מקור: משרד הבריאות, מרכז רפואי רמב"ם והפקולטה לרפואה בטכניון, המכון הארצי למידע בהרעלות, שנים שונות.

* כולל מקרי חשד לחשיפה לרעלים.

בין השנים 2016-2020 חלה ירידה של כ-11% במספר הפניות למכון הארצי למידע רפואי בהרעלות עקב חשיפה לרעלים (מ-23,712 ל-21,154).

תרשים 9יט': **פניות ילדים עד גיל 17 למכון הארצי למידע רפואי בהרעלות עקב חשיפה לרעלים*, לפי גיל ושנה/ 2016-2020**

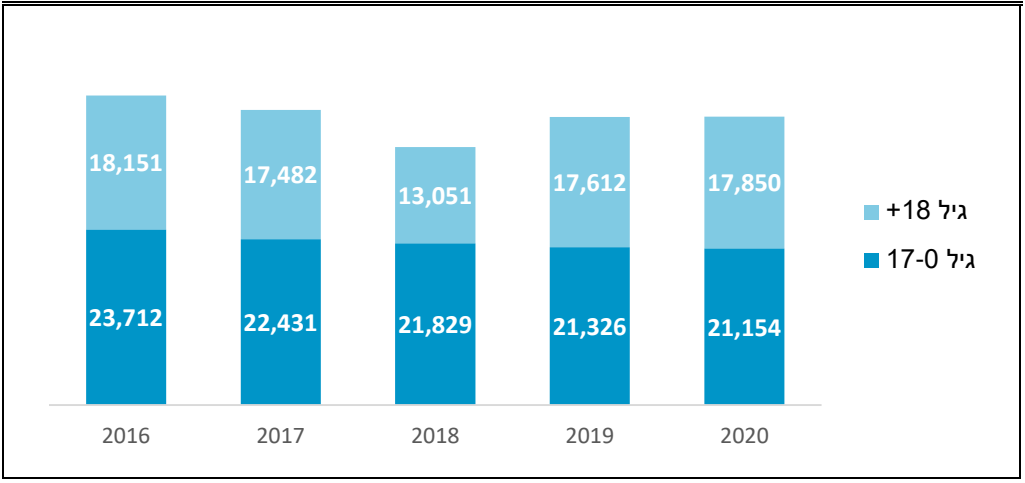

מקור: משרד הבריאות, מרכז רפואי רמב"ם והפקולטה לרפואה בטכניון, המכון הארצי למידע בהרעלות, שנים שונות.

משנת 2016 ועד שנת 2020 חלה ירידה של כ-11% בפניות של ילדים עד גיל 18 למכון הארצי למידע רפואי בהרעלות.

לוח 9.14: **פניות ילדים למכון הארצי למידע בהרעלות עקב חשיפה לרעלים*, לפי מגדר וגיל / 2020**

מגדר	סך הכל		גיל				
			0-5		6-12		13-18
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל**	**21,030**	**100.0**	**17,822**	**100.0**	**1,979**	**100.0**	**1,229**	**100.0**
			-	**84.7**	-	**9.4**	-	**5.8**
בנים	11,606	55.2	9,941	55.8	1,189	60.1	476	38.7
בנות	9,387	44.6	7,849	44.0	785	39.7	753	61.3
לא ידוע	37	0.2	32	0.2	5	0.3	0	0.0

מקור: משרד הבריאות, מרכז רפואי רמב"ם והפקולטה לרפואה בטכניון, המכון הארצי למידע בהרעלות, 2021.

* כולל מקרי חשד לחשיפה לרעלים.

** לא כולל ילדים שגילם המדויק אינו ידוע.

בשנת 2020 רוב הפניות למכון הארצי למידע בהרעלות עקב חשיפה לרעלים (כ-85%) היו לגבי ילדיבגיל 0-5, ומרבית הפניות היו לגבי בנים (כ-55%).

לוח 9.15: **התפלגות אופן החשיפה, אתר ונסיבות החשיפה לרעל* של ילדים הפונים למכון הארצי למידע בהרעלות, לפי גיל** / 2020**

	סך הכל**	גיל		
		0-5	6-12	13-18
אופן חשיפה* **				
מספרים	**21,639**	**18,374**	**2,016**	**1,249**
אחוזים	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
בליעה	81	83.1	67.5	71.0
עין	6.2	6	8.3	5.8
שאיפה	2.9	2.1	6.8	8.1
עור	4.2	3.8	7.7	4.5
רקטלי	0.9	1	0.1	0.08
עקיצה	1.1	0.5	4.1	4
הזרקה	0.5	0.3	1.5	1.3
אחר/לא ידוע	3.4	3.2	4	5.2
אתר חשיפה				
מספרים	**21,026**	**17,822**	**1,979**	**1,225**
אחוזים	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
בית	91.8	93.7	83.1	78.2
מחוץ לבית	2.9	2.2	6.5	6.0
בית ספר	1	0.6	4	3.2
מרפאה/בית חולים	0.3	0.3	0.3	1.6
עבודה (חקלאות/תעשייה)	0.03	0	0	0.5
ים	0.1	0.02	0.6	0.3
אחר***	3.8	3.2	5.6	10.2
נסיבות חשיפה**				
מספרים	**20,893**	**17,806**	**1,955**	**1,132**
אחוזים	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
כללי****	70.9	76.4	49.7	20.5
טעות בשימוש או בטיפול	18.6	16.2	34.1	29.8
עקיצה/נשיכה	1.2	0.6	4.5	4.9
תאונה	1.4	1.1	2.6	3.5
סביבתי	0.1	0.1	0.1	0.2
מזון	1.4	1.4	1.3	1.6

לוח 9.15: **התפלגות אופן, אתר ונסיבות החשיפה לרעל* של ילדים הפונים למכון הארצי למידע בהרעלות, לפי גיל** / 2020** (המשך)

	סך הכל	גיל		
		0-5	6-12	13-18
נסיבות חשיפה** (המשך)**				
נסיון התאבדות	1.6	0	0.8	28.7
שימוש בסמים	0.1	0	0	2.2
זדון	0.04	0.01	0.1	0.5
מידע תרופתי	1.7	1.6	2.8	2.3
מידע כימי	0.3	0.3	0.6	0.9
לא ידוע/אחר***	2.7	2.4	3.5	4.9
גורם ההרעלה				
סך הכל***	**21,030**	**17,822**	**1,979**	**1,229**
תרופות	45.6	45	45.3	56.1
כימקליים	43.7	45.2	37.5	31.8
צמחים ובע"ח ארסיים	4.3	3.6	8.8	6.5

מקור: משרד הבריאות, מרכז רפואי רמב"ם והפקולטה לרפואה בטכניון, המכון הארצי למידע בהרעלות, 2021.

* כולל מקרי חשד לחשיפה לרעלים.

** לא כולל ילדים שגילם המדויק אינו ידוע.

*** במקרים מסוימים החשיפה לחומר הרעיל התרחשה ביותר מבאופן אחד, ולכן המספר לא תמיד שווה לסך הכל.

**** כולל: מקרים של נטילת מוצרים ותכשירים שונים עקב סקרנות, אי הבנה ואי ידיעה, החורגים מקטיגוריות הסיווג האחרות, ומקרים שהתרחשו במסגרת הצבא. לכן המספר לא תמיד שווה לסך הכל.

***** מחושב לפי סך כל מקרי חשיפות הילדים לרעל.

בשנת 2020 אופן החשיפה לרעל היה על פי רוב בבליעה (81% מהפניות), אתר החשיפה השכיח היה בבית (91.8% מהפניות). בכל הגילאים, מעל 90% מההרעלות נגרמו מתרופות או מכימיקלים.

כ-29% מהפניות למכון הארצי למידע בהרעלות היו לגבי בני נוער בגילאי 13-18 שניסו להתאבד בבליעת רעלים.

היפגעות תלמידים בתאונות במערכת החינוך (לוחות 9.16-9.18)

הנתונים הבאים מציגים דיווחים על תאונות תלמידים במערכת החינוך (פגיעות קלות וחמורות). לפי חוזר מנכ"ל, בתי-הספר חייבים לדווח למשרד החינוך על כל פגיעה המתרחשת בשטח בית-הספר או בדרך אליו.

לוח 9.16: **התפלגות תאונות של תלמידים במערכת החינוך, לפי שלב חינוך / תשע"ח (2017/18) – תשפ"א (2020/21)**

	תשע"ח (2017/18)	תשע"ט (2018/19)	תש"פ (2019/20)	תשפ"א (2020/21)
סך הכל	26,601	25,328	26,601	**15,646**
גן	3.2	7.0	5.8	**1.9**
א'	7.8	7.8	7.5	**8.0**
ב'	7.9	7.6	7.5	**8.5**
ג'	9.4	9.0	8.9	**9.4**
ד'	10.4	9.5	9.8	**10.7**
ה'	11.6	11.8	10.6	**9.2**
ו'	11.7	11.2	12.0	**9.1**
ז'	10.1	9.8	9.8	**6.3**
ח'	8.5	8.1	8.4	**5.3**
ט'	7.3	6.8	7.4	**4.4**
י'	4.9	5.1	5.2	**4.0**
י"א	3.5	3.6	4.3	**2.8**
י"ב	2.9	2.7	2.7	**1.9**
י"ג-י"ד	0.0	0.0	0.0	**0.0**
ללא סיווג	0.9	0.0	0.0	**18.6**

מקור: משרד החינוך, האגף הבכיר לביטחון, שעת חירום ובטיחות סביבתית, שנים שונות.

בשנה"ל תשפ"א אירעו 15,646 תאונות של תלמידים במערכת החינוך, ירידה של כ-41% במספר התאונות לעומת שנה"ל תש"פ (מ-26,601 ל-15,646).

לוח 9.17: **התפלגות תאונות של תלמידים במערכת החינוך, לפי מסגרת הפעילות ומקום ההיפגעות / תשע"ח (2017/18) – תשפ"א (2020/21)**

	תשע"ח (2017/18)		תשע"ט (2018/19)		תש"פ (2019/20)		תשפ"א (2020/21)	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**26,601**	**100.0**	**25,515**	**100.0**	**21,722**	**100.0**	**15,699**	**100.0**
מסגרת הפעילות								
הפסקה	14,957	55.8	14,133	55.4	12,195	56.1	**7,353**	46.8
חינוך גופני	4,934	18.4	3,954	15.5	3,373	15.5	**2,302**	14.7
שיעור	4,590	17.1	4,581	18.0	4,187	19.3	**2,130**	13.5
טיול/חוץ בית ספרי	2,248	8.4	1,536	6.0	1,029	4.7	**766**	4.8
אחר*	89	0.3	1,311	5.1	938	4.3	**3,483**	22.1
מקום ההיפגעות								
חצר	9,546	35.6	9,139	35.8	7,912	36.4	**6,178**	39.4
מגרש ספורט/מתקני משחק	4,581	17.1	4,114	16.1	3,445	15.9	**2,273**	14.5
כיתה	4,420	16.5	4,482	17.6	3,730	17.2	**1,919**	12.2
אולם התעמלות	2,275	8.5	2,266	8.9	2,019	9.3	**956**	6.1
מחוץ למוסד	2,050	7.6	1,895	7.4	1,479	6.8	**909**	5.8
מסדרון	1,983	7.4	1,568	6.1	1,430	6.6	**862**	5.5
מדרגות	1,132	4.2	996	3.9	877	4.0	**496**	3.2
שירותים	266	1.0	236	0.9	202	0.9	-	-
מעבדה	37	0.1	43	0.2	35	0.2	-	-
חדר מלאכה	30	0.1	26	0.1	28	0.1	-	-
סדנא	24	0.1	27	0.1	16	0.1	-	-
אחר*	490	1.8	723	2.8	**546**	**2.5**	**1,942**	12.4

מקור: משרד החינוך, האגף הבכיר לביטחון, שעת חירום ובטיחות סביבתית, שנים שונות. *בשנת תשפ"א, הקטגוריה 'אחר' במסגרת הפעילות כוללת את הקטגוריות: בסיום יום לימודים רישמי-בין כותלי המוסד, זמן חופשי בפנימייה, חוג/צהרון/העשרה-במסגרת פרטית, לפני תחילת יום לימודים רשמי-בין כותלי המוסד, מעבר בין שיעורים, פעילות חברתית, לא הוגדר, אחר. הקטגוריה 'אחר' במקום ההיפגעות כוללת את הקטגוריות: לא הוגדר, אחר, שטחי הפנימייה/מגורים.

בין השנים תשע"ח-תשפ"א כמחצית מהתאונות שהתרחשו במערכת החינוך ארעו בזמן ההפסקה (כ-47% בתשפ"א), ויותר משליש מהן בחצר (כ-39% בתשפ"א).

לוח 9.18: **התפלגות תאונות של תלמידים במערכת החינוך, לפי האיבר שנפגע* / תשע"ח (2017/18) – תשפ"א (2020/21)**

סוג איבר	תשע"ח (2017/18)		תשע"ט (2018/19)		תש"פ (2019/20)		תשפ"א (2020/21)	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**28,099**	100.0	**29,763**	**100.0**	**25,279**	100.0	**15,850**	**100.0**
גפיים עליונות	**4,363**	26.2	**6,899**	23.2	**5,926**	23.4	**4,009**	25.5
גפיים תחתונות	**5,448**	19.4	**5,053**	17.0	**4,486**	17.7	**2,780**	17.7
אצבעות	**3,622**	12.9	**3,337**	11.2	**2,886**	11.4	**1,679**	10.7
פנים	**3,291**	11.7	**3,421**	11.5	**2,785**	11.0	**1,757**	11.2
ראש	**3,284**	11.7	**3,274**	11.0	**2,677**	10.6	**2,214**	14.1
שיניים	**1,654**	5.9	**1,674**	5.6	**1,382**	5.5	**738**	4.7
גוף	**1,170**	4.2	**866**	2.9	**859**	3.4	**506**	3.2
עיניים	**863**	3.1	**792**	2.7	**639**	2.5	**330**	2.1
גב	**656**	2.3	**607**	2.0	**524**	2.1	**277**	1.8
בטן	**239**	0.9	**202**	0.7	**143**	0.6	**-**	-
צוואר	**249**	0.9	**202**	0.7	**156**	0.6	**-**	-
חזה	**174**	0.6	**163**	0.5	**146**	0.6	**-**	-
איבר מין	**86**	0.3	**63**	0.2	**70**	0.3	**-**	-
אחר	-	**-**	**3,210**	10.8	**2,600**	10.3	**1,560**	10.0

מקור: משרד החינוך, האגף הבכיר לביטחון, שעת חירום ובטיחות סביבתית, שנים שונות.

* בחלק מהאירועים נפגע יותר מאיבר אחד.

בשנים תשע"ח-תשפ"א, לפחות 40% מהפגיעות שהתרחשו כתוצאה מתאונות במערכת החינוך היו בגפיים (עליונות ותחתונות), מדי שנה. לפחות כ-10% ויותר מהפגיעות מדי שנה היו באצבעות, בפנים ובראש.

ליקויי בטיחות בסביבת בתי ספר (תרשימים 9כ'-9כב')

תרשים 9כ: **ליקויי בטיחות בסביבת בתי ספר יסודיים, לפי סוג ליקוי / 2021**

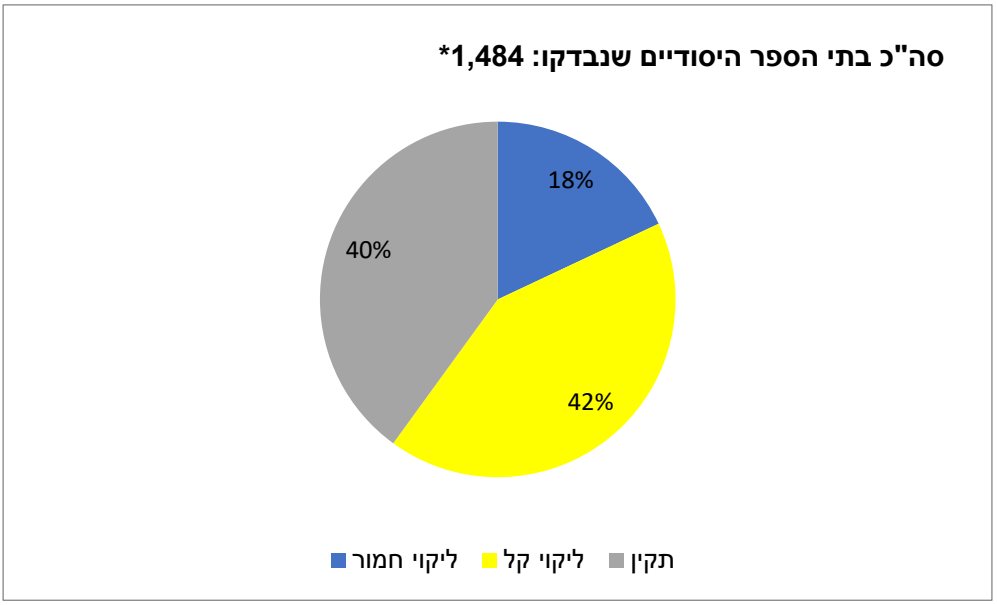

מקור: מפקד מעטפת בטיחות 2021, רלב"ד.

* בשנת 2021, נדגמו במפקד 1,484 מתוך 2,748 בתי ספר יסודיים בישראל. בדיקת הרלב"ד התייחסה ברובה לליקויי תנוע בסביבת בית הספר, כגון מסלול ההליכה לבית הספר, מעברי חצייה ותמרור, תנועה בסביבת ביה"ס, העלאה והורדה של תלמידים, ופעילות משמרות זה"ב. על פי רמות הבטיחות שצוינו ע"י הרלב"ד, תקין פירושו שלא נמצא כל ליקוי, ליקוי קל פירושו שיש צורך בתיקון נקודתי, ליקוי חמור פירושו שיש צורך בתיקון מערכתי.

בשנת 2021, בסביבתם של כ-60% מבתי הספר היו ליקויים שפגעו ברמת הבטיחות בבית הספר, מתוכם לכ-18% היה ליקוי חמור.

תרשים 9כא: **ליקויי בטיחות בסביבת בתי ספר יסודיים* לפי סוג ליקוי, אשכול חברתי-כלכלי)** / 2021**

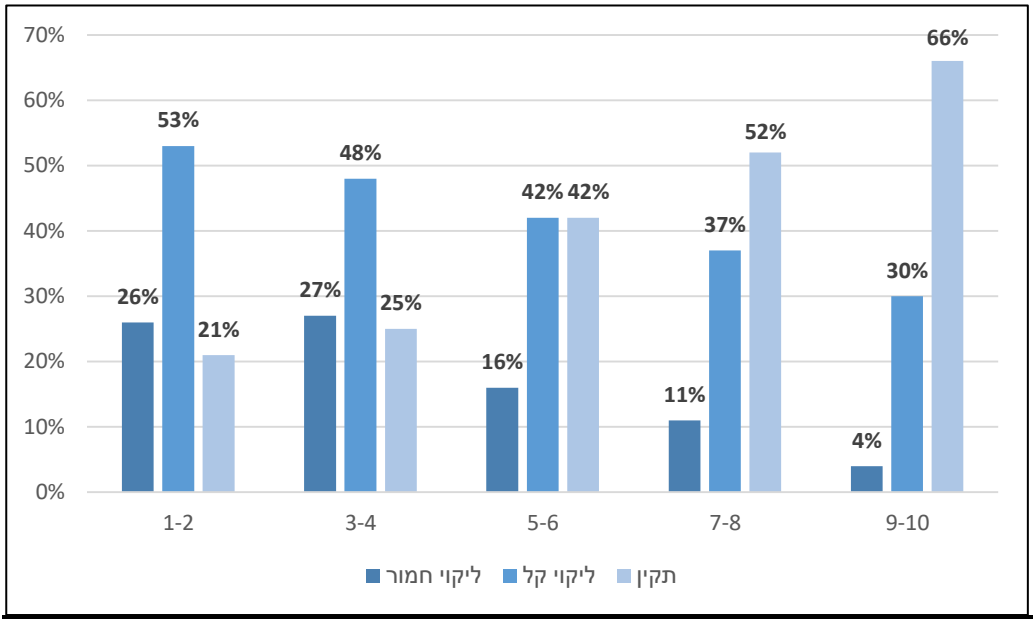

מקור: מפקד מעטפת בטיחות 2021, רלב"ד.

* בשנת 2021, נדגמו במפקד 1,484 מתוך 2,748 בתי ספר יסודיים בישראל. בדיקת הרלב"ד התייחסה ברובה לליקויי תנוע בסביבת בית הספר, כגון מסלול ההליכה לבית הספר, מעברי חצייה ותמרור, תנועה בסביבת ביה"ס, העלאה והורדה של תלמידים, ופעילות משמרות זה"ב. על פי רמות הבטיחות שצוינו ע"י הרלב"ד, תקין פירושו שלא נמצא כל ליקוי, ליקוי קל פירושו שיש צורך בתיקון נקודתי, ליקוי חמור פירושו שיש צורך בתיקון מערכתי.

** דירוג בתי הספר על פי אשכול חברתי-כלכלי נעשה ע"י הרלב"ד על בסיס נתוני הלמ"ס. באשכולות 1-2 ישנם 145 בתי ספר, באשכולות 3-4 ישנם 439 בתי ספר, באשכולות 5-6 ישנם 415 בתי ספר, באשכולות 7-8 יש 481 בתי ספר, ובאשכולות 9-10 יש 103 בתי ספר.

בשנת תשפ"א, ניתן לראות כי ככל שהאשכול החברתי-כלכלי של היישוב גבוה יותר כך הערכת מצב הבטיחות של בתי הספר בו גבוהה יותר (ולהפך). רק כחמישית מבתי הספר היסודיים בשני האשכולות הנמוכים ביותר (1-2) נמצאו תקינים, לעומת כשני שליש בשני האשכולות הגבוהים ביותר (9-10). בכרבע מבתי היסודיים באשכולות 1-2 נמצאו ליקויים חמורים, לעומת ב-4% בלבד מבתי הספר בשני האשכולות הגבוהים ביותר.

תרשים 9כב: **ליקויי בטיחות בסביבת בתי ספר יסודיים* במגזר הלא-היהודי / 2021**

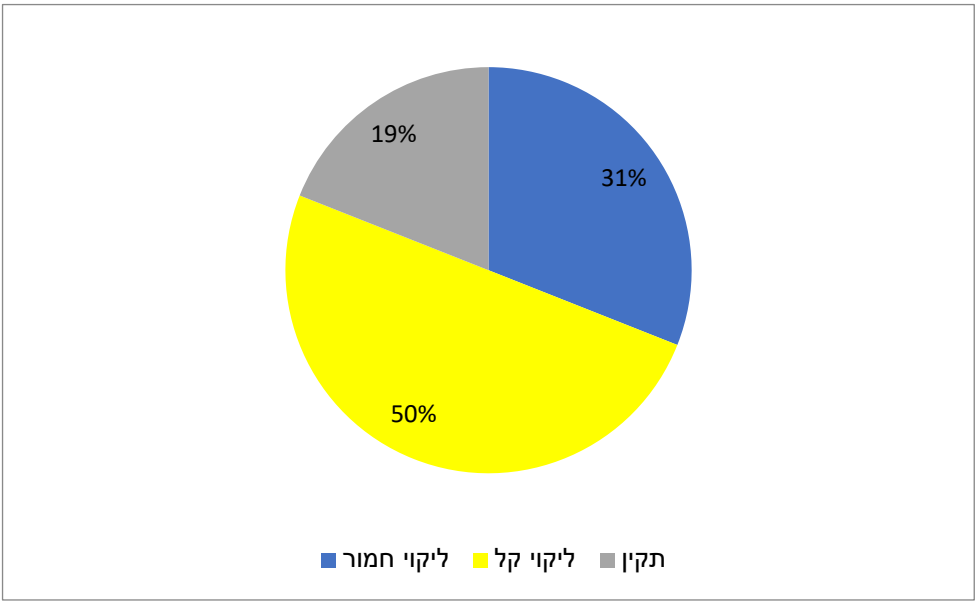

מקור: מפקד מעטפת בטיחות 2021, רלב"ד.

* בדיקת הרלב"ד התייחסה ברובה לליקויי תנועה בסביבת בית הספר, כגון מסלול ההליכה לבית הספר, מעברי חצייה ותמרור, תנועה בסביבת ביה"ס, העלאה והורדה של תלמידים, ופעילות משמרות זה"ב. על פי רמות הבטיחות שצוינו ע"י הרלב"ד, תקין פירושו שלא נמצא כל ליקוי, ליקוי קל פירושו שיש צורך בתיקון נקודתי, ליקוי חמור פירושו שיש צורך בתיקון מערכתי.

בשנת 2021, נמצאו ליקויים בטיחותיים בסביבה של 81% מבתי הספר במגזר הלא-יהודי, וב-31% מבתי הספר במגזר הלא-יהודי נמצאו ליקויי בטיחות חמורים.

10

ילדים וכלכלה

מבוא

מעורבותם של ילדים בשוק העבודה והשפעתם על כלכלת המדינה רבות: ראשית ילדים הם "תורמי הוצאות"- הן של משפחתם והן של המדינה, בגין צריכתם השונים, ושנית ילדים הם "תורמי הכנסות" כמי שנוטלים חלק נכבד בשוק העבודה ובהרגלי הצריכה המקומיים.

בפרק זה הנתונים מחולקים לשלושה מישורים- משאבים כלכליים העומדים לרשות הילד ומשפחתו, תעסוקת בני נוער והשפעת ילדים על צריכת משק הבית.

במישור הראשון, משאבים כלכליים העומדים לרשות הילד ומשפחתו, המשתנים הבולטים הם תחולת העוני בקרב ילדים, והמצוקות הכלכליות שבהן שרויים ילדים ומשפחותיהם.

השנה נתוני העוני המוצגים מבוססים על נתונים מנהליים, ולא מבוססים על סקר הוצאות כבעבר. לכן נתוני העוני המוצגים בפרק זה השנה, אינם בני-השוואה לנתונים שפורסמו במסגרת פרק זה בשנים שעברו.

המישור השני- תעסוקת בני נוער, כולל גם את אחוזי בני הנוער המועסקים וגם את תנאי עסקתם.

בישראל ילדים רבים עובדים בגילים שונים. עבודת בני נוער בגיל 15 (ומעל גיל 14 בחופשות) היא תופעה חוקית, מוכרת וחשופה, יחסית, ולפיכך היא זוכה לרובה של ההתייחסות בפרק זה. הילדים ובני הנוער נחלקים לשתי קבוצות: האחת - בני נוער בגיל 15-17 (ובקיץ 14-17), אשר חלקם משלב לימודים ועבודה, וחלקם לומד במסגרות חינוכיות מיוחדות לבני נוער המשלבות לימודי מקצוע ועבודה. השנייה - בני נוער מתחת לגיל 15 (בעת חופשות מתחת לגיל 14), אשר עבודתם אינה חוקית ופוגעת במימוש חוק חינוך החובה החל על ילדים בגיל זה (חוק עבודת נוער התשי"ג-1953). לעבודה זו נלוות בדרך כלל תופעות של ניצול ושל רמיסת זכויות הילדים. מאחר שעבודת ילדים מתחת לגיל המותר אינה חוקית, המידע אודותיה חלקי בלבד.

יש להבחין בין ארבעה סוגים של בני נוער עובדים ושל מניעיהם:

1. בני נוער אשר נוסף על לימודיהם עובדים כדי להרוויח דמי כיס וכדי לסייע לתקציב המשפחה,

2. בני נוער המתחנכים במסגרות המשלבות לימוד מקצוע ועבודה, ולפיכך הם עובדים כחלק מלימודיהם,

3. בני נוער שעובדים ושאינם לומדים בדרך כלל, לאחר שנפלטו ממערכת החינוך עקב קשיים בלימודים והישגים נמוכים, מחמת צורכי פרנסת המשפחה, או בשל שני הגורמים גם יחד,

4. בני נוער העובדים בחופשת הקיץ.

המישור השלישי- השפעת ילדים על צריכת משק הבית, עוסק בהשוואת ההכנסות וההוצאות של משקי בית עם ילדים לעומת משקי בית ללא ילדים. במספר ארצות ניסו חוקרים להתמודד עם שאלת מחיר גידול ילדים, זאת הן במישור הנורמטיבי בניסיון לקבוע מהו המחיר המינימלי הדרוש לגידול ילדים, והן במישור האמפירי בניסיון למדוד את ההוצאות בפועל על גידולם. לגבי מישור זה אנו מציגים נתונים על הוצאות של משקי-בית עם ילדים, אולם הנתונים רחוקים מלשקף את התמונה במלואה.

מבנה הפרק:

תרשימים 10א'-10ב' ולוח 10.1 עוסקים בילדים לפי דירוג חברתי-כלכלי של ישוב מגוריהם.

תרשימים 10ג'-10ד' ולוח 10.2 עוסקים בילדים החיים מתחת לקו העוני.

תרשימים 10ה'-10ו' ולוחות 10.3-10.4 עוסקים בילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה.

תרשימים 10ז'-10ח' ולוח 10.5 עוסקים במספר המועסקים במשקי בית עם ילדים ובמשפחות שבהן לפחות אחד ההורים מקבל דמי אבטלה.

תרשים 10ט' ולוחות 10.6-10.7 עוסקים בילדים בשוק העבודה.

לוחות 10.8-10.9 עוסקים בעבודת ילדים בפרסומות ובהופעות ציבוריות.

תרשימים 10י'-10יא' ולוחות 10.10-10.14 עוסקים בניצול של ילדים ובני נוער בשוק העבודה ובהעסקה לא חוקית.

תרשימים 10יב'-10טז' ולוחות 10.15-10.17 עוסקים בהוצאות ובהכנסות של משקי בית עם ילדים ובעלותם על מוצרים.

הגדרות

דמי אבטלה – גמלה המשולמת באמצעות המוסד לביטוח לאומי למי שמובטל וצבר ימי עבודה הנחשבים לתקופת אכשרה לפני שהפך למובטל. גמלה זו משולמת לתקופה קצובה (תלוי בגיל המובטל ובמצבו המשפחתי). הגמלה משולמת גם לחיילים משוחררים בשנה הראשונה לאחר שחרורם, שזכאותם איננה מותנית בתקופת עבודה קודמת.

הבטחת הכנסה – גמלה המשולמת באמצעות המוסד לביטוח לאומי למי שאין בידו מקורות פרנסה, או הכנסתו נמוכה מרמה שנקבעה בחוק, ואשר אין ביכולתו להשיג עבודה.

חוק עבודת הנוער, תשי"ג-1953**: שעות המנוחה השבועית (תיקון מס' 16) תשע"ד-2014** (א) לא יועסק נער במנוחה השבועית. (ב) (1) המנוחה השבועית של הנער היא לפחות שלושים ושש שעות רצופות כולל, – לגבי נער יהודי – את יום השבת; (2) לגבי נער שאיננו יהודי – את יום השבת או את היום הראשון או את היום השישי בשבוע, הכול לפי המקובל עליו כיום המנוחה השבועית שלו.

כוח העבודה האזרחי – מאז שנת 1985 כל האנשים מגיל 15 ומעלה, שהיו "מועסקים" או "בלתי מועסקים" ב"שבוע הקובע", לפי ההגדרות להלן. עד 1984 כוח העבודה כלל אנשים בני 14 ויותר.

מועסקים – אנשים שבשבוע הקובע (השבוע שקדם לסקר כוח אדם) עבדו לפחות שעה אחת בעבודה כלשהי תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת; כל העובדים בקיבוצים (בין אם בשירותים ובין אם בענפים אחרים); בני משפחה שעבדו בלא תשלום 15 שעות ויותר בשבוע; אנשים השוהים במוסדות שעבדו 15 שעות ויותר בשבוע; אנשים שנעדרו זמנית מעבודתם הרגילה ולא חיפשו עבודה אחרת.

בלתי מועסקים – אנשים שלא עבדו גם שעה אחת בשבוע הקובע, ואשר בארבעת השבועות שקדמו לפקידתם בסקר חיפשו עבודה באופן פעיל באמצעות רישום בלשכות העבודה של

שירות התעסוקה, פנייה אישית או פנייה בכתב למעסיק, או בדרכים אחרות, והיו יכולים להתחיל לעבוד בשבוע הקובע, לו הוצעה להם עבודה מתאימה ("זמינות לעבודה").

משק בית - קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה באופן קבוע רוב ימי השבוע, ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון, או אדם הגר בגפו. במשק בית יכולים להיכלל אדם אחד או יותר ואף אנשים שאינם קרובי משפחה.

עבדו עבודה חלקית – עובדים שעבדו 1-34 שעות בשבוע הקובע.

קו העוני – 50% מההכנסה החציונית הפנויה (ההכנסה בתוספת תשלומי העברה, אך בלא המיסים הישירים) לנפש סטנדרטית בישראל. חישוב הנפש הסטנדרטית מבוסס על הנחה, כי תוספת ההכנסה הנחוצה למשפחה על מנת לשמור על רמת חיים קבועה הולכת ופוחתת כל אימת שגדל מספר הנפשות בה. הבסיס לחישוב הנפש הסטנדרטית הוא משפחה בת שתי נפשות, שמיוחד לה ערך של שתי נפשות סטנדרטיות. על בסיס זה פותח סולם שקילות המאפשר למדוד את הצרכים של משפחות בהשוואה למשפחה בגודל בסיסי.

רמה חברתית-כלכלית –הבסיס לקביעת הרמה הוא מפקד האוכלוסין והדיור 1995 (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) ונתוני הכנסות וקבלת גמלאות (המוסד לביטוח לאומי). באמצעות ניתוח נתונים רב-משתני הופק מדד המשקף את הרמה החברתית-כלכלית של אוכלוסיית הרשויות המקומיות. דירוג היישובים על פי הרמה החברתית-כלכלית אומץ מדו"ח מחקר, שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ערכה ביוזמת משרד הפנים בכל העיריות והמועצות המקומיות.

הרשויות המקומיות חולקו לעשר קבוצות הומוגניות על פי המדד החברתי-כלכלי. דירוגן נעשה בשלושה שלבים: 1. בחירת המשתנים הרלוונטיים לאפיון מצבו החברתי-כלכלי של היישוב, 2. בניית קובץ הנתונים עבור המשתנים השונים, 3. עיבוד סטטיסטי של הנתונים, שמגמתו צירוף המשתנים השונים למדד חברתי-כלכלי משותף.

להלן דוגמאות למרכיביה של רמה חברתית-כלכלית של תושבי רשות מקומית:

א. מקורות כספיים (מעבודה, קצבאות וכו') של התושבים,

ב. דיור- צפיפות, איכות וכד',

ג. ציוד הדירה - מזגן, מחשב אישי, וידאו, וכד',

ד. רמת מינוע - מספר כלי הרכב ואיכותם,

ה. חינוך והשכלה,

ו. אפיוני תעסוקה ואבטלה,

ז. מצוקות חברתיות-כלכליות.

אמנם אפשר למנות מרכיבים נוספים, אך אין רשימה רשמית או אחידה שלהם. יש להדגיש, כי ברשימה כלולים רק מרכיבים השייכים לעולם התוכן החברתי-כלכלי של האוכלוסייה.

תחולת העוני של ילדים – אחוז הילדים החיים מתחת לקו העוני (ראו הגדרה לעיל).

תקנות עבודת נוער, העסקת ילד בהופעה או בדוגמנות – תקנות עבודת הנוער (תיווך להעסקת ילד בהופעה או בפרסומת), התשנ"ט-1999; תקנות עבודת הנוער (העסקת ילד בהופעה או בפרסומת), התשנ"ט-1999. על ביצוע התקנות מופקד מינהל הסדרה ואכיפה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

מקור הנתונים

מקור הנתונים של פרק זה הוא הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, שירות התעסוקה, ביטוח לאומי, בזק, הסתדרות הנוער העובד והלומד ונתוני מנהל הסדרה ואכיפה שבמשרד ההעבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

בתחתיתו של כל לוח צוין המקור המדויק.

השנה, בדומה לשנה הקודמת, נתוני העוני המוצגים מבוססים על נתונים מנהליים של הביטוח הלאומי בלבד, ללא שימוש בסקר ההוצאות של הלמ"ס.

הנתונים על הוצאות ובעלות על מוצרים במשקי בית עם ילדים מקורם בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בלקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי.

ילדים לפי דירוג חברתי-כלכלי של יישוב המגורים (תרשימים 10א'-10ב' ולוח 10.1)

תרשים 10א': **שיעור אוכלוסיית הילדים בישראל, לפי יישובים בכל אשכול* חברתי-כלכלי / 2018**

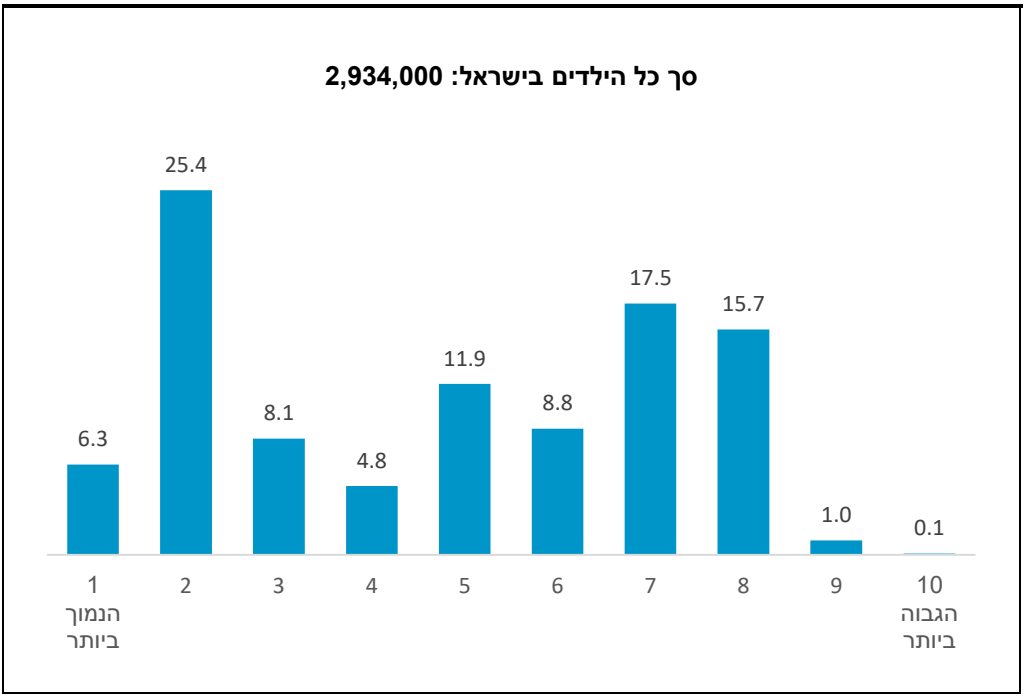

מקור: המרכז למחקר ופיתוח של המועצה לשלום הילד: עיבוד נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, קובץ הרשויות המקומיות 2019. סך כל הילדים בישראל: חושב על בסיס שנתון סטטיסטי לישראל 2019- לוח 2.3.

* דירוג היישובים וצירופם לאשכולות נעשו בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על פי נתוני שנת 2013.
הערה: הנתונים אינם מסתכמים ל-100%- היות שרק חלק מן היישובים בישראל דורגו לפי מצבם החברתי-כלכלי.

בשנת 2018, כ-57% מהילדים מתגוררים ביישובים שבאשכולות 1-5, קרוב לשליש מתגוררים ביישובים באשכולות 1-2 (הנמוכים ביותר).

תרשים 10ב': **שיעור הילדים בעשרת אשכולות היישובים המדורגים חברתית-כלכלית (אחוז מכלל אוכלוסיית האשכול) / 2018**

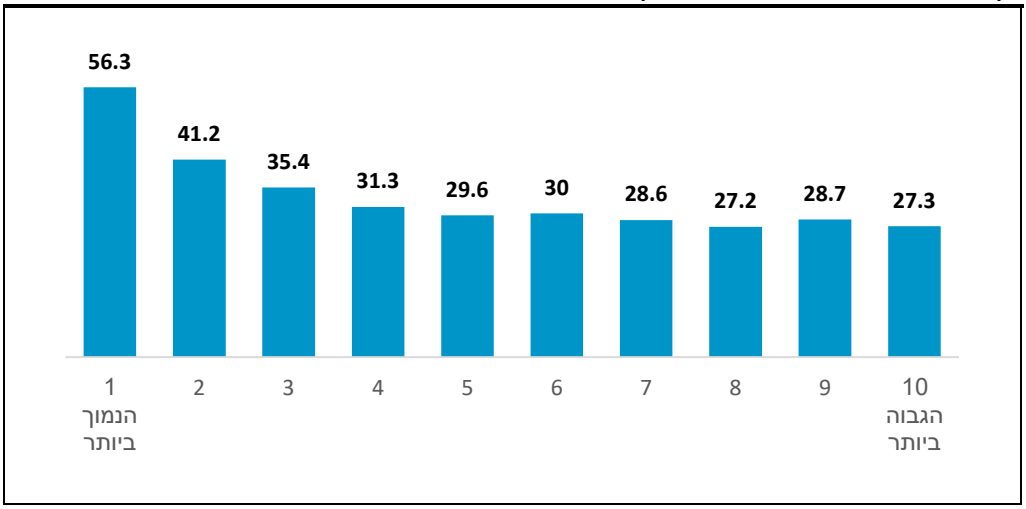

מקור: המרכז למחקר ופיתוח של המועצה לשלום הילד: עיבוד נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, קובץ הרשויות המקומיות 2017, יולי 2019, עיבוד האחוזים על בסיס נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תחום דמוגרפיה ואוכלוסיה, עיבוד מיוחד עבור המועצה לשלום הילד, 2018.

בשנת 2018, באשכולות 1-5, ככל שהאשכול מדורג גבוה יותר כך אחוז הילדים ביישוב נמוך יותר. באשכולות 5 עד 10 שיעורם של הילדים מכלל אוכלוסיית הילדים בכל אחד מהאשכולות עמד על כ-28%.

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018**

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 1	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**56.3**
אל קסום	49.4
ביתר עילית	60.6
חורה	56.0
כסיפה	1.53
לקייה	51.4
מודיעין עילית	63.9
נווה מדבר	51.8
ערערה בנגב	53.8
רהט	50.8
שגב שלום	52.5
תל שבע	54.3
אשכול 2	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**41.2**
אום אל-פחם	38.3
אל בטוף	38.3
אלעד	57.8
בוסתן אל מרג'	35.4
בועיינה נוג'ידאת	37.8
בוקעאתא	31.9
ביר אל-מכסור	37.7
בית שמש	51.8
בני ברק	48.0
בסמ"ה	39.1
בסמת טבעון	35.4
בענה	35.8
ג'דיידה-מכר	34.2
ג'לג'וליה	38.7
ג'סר א-זרקא	42.2
זרזיר	39.2
טובא זנגרייה	36.6
טמרה	35.9
ירושלים	39.4

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 2 (המשך)	
כאבול	37.2
כעביה-טבאש-חג'אג'רה	39.2
כפר כנא	37.8
כפר מנדא	40.1
מג'ד אל-כרום	36.5
מגאר	32.3
מסעדה	34.3
מעלה עירון	36.8
משהד	38.0
נחף	39.2
עג'ר	38.3
עילוט	39.5
עין מאהל	35.9
עין קנייא	33.2
עמנואל	50.6
עראבה	39.3
פורייידיס	36.4
צפת	40.4
קלנסווה	40.2
קריית יערים	51.2
ריינה	34.5
רכסים	50.0
שעב	35.3
אשכול 3	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**35.4**
אבו גוש	35.0
אבו סנאן	32.5
אופקים	35.5
אכסאל	37.3
אעבלין	33.9
באקה אל-גרביה	37.4
בית אל	48.7
בית ג'ן	30.0

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 3 (המשך)	
דבורייה	35.5
דייר אל-אסד	37.0
דייר חנא	33.6
זמר	36.4
חריש	47.2
טורעאן	37.0
טייבה	37.5
יאנוח-ג'ת	33.8
יבנאל	43.5
יפיע	34.4
ירוחם	34.9
ירכא	34.2
כאוכב אבו אל-היג'א	35.2
כסרא-סמיע	37.6
כפר ברא	40.5
כפר קאסם	39.1
לוד	33.7
מג'דל שמס	30.8
מצפה רמון	33.7
נצרת	31.5
נתיבות	41.8
סאג'ור	31.7
סח'נין	35.8
ערערה	36.6
קרית ארבע	42.7
קרית מלאכי	33.7
שבלי - אום אל-גנם	39.0
שפרעם	31.9
אשכול 4	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**31.3**
ג'ולס	29.2
ג'ת	34.5
דאלית אל-כרמל	28.8

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 4 (המשך)	
דימונה	28.9
חורפיש	32.7
חצור הגלילית	33.0
טבריה	30.8
טירה	32.9
כפר קרע	34.2
מגדל העמק	30.2
מזרעה	28.5
נחל שורק	49.0
עכו	27.7
עספיא	28.9
ערד	32.1
קריית גת	31.9
ראמה	28.0
רמלה	30.7
שפיר	40.7
אשכול 5	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**29.6**
אור עקיבא	27.8
אשדוד	31.1
אשקלון	27.9
באר שבע	26.8
בית שאן	30.7
בני עי"ש	23.3
בת ים	21.0
גבעת זאב	42.0
גוש עציון	45.5
הגלבוע	34.8
הר חברון	50.1
חבל אילות	32.6
חבל יבנה	43.1
טירת כרמל	26.4
כפר יאסיף	29.7

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 5 (המשך)	
כפר כמא	26.7
מגדל	30.1
מטה בנימין	47.9
מעלה אפרים	30.4
מעלות-תרשיחא	27.0
מרום הגליל	35.3
נוף הגליל (לשעבר נצרת עילית)	23.9
עיילבון	30.3
עפולה	28.6
פקיעין (בוקייעה)	28.7
קדומים	46.7
קצרין	27.2
קריית ים	21.0
קריית שמונה	25.8
שדות נגב	40.6
שדרות	29.4
אשכול 6	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**30.0**
אור יהודה	28.4
אילת	25.4
אליכין	30.0
אפרת	42.4
אריאל	23.7
אשכול	35.4
ג'ש (גוש חלב)	27.5
גולן	40.3
הגליל העליון	29.8
זבולון	32.5
חדרה	27.4
כרמיאל	24.7
לכיש	38.8

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 6 (המשך)	
מעלה אדומים	32.5
מרחבים	39.0
נהרייה	25.6
נתניה	27.8
עמק הירדן	27.9
עמק המעיינות	33.9
עמק לוד	40.5
ערבות הירדן	43.3
פסוטה	26.7
קריית אתא	26.4
קריית עקרון	27.8
קרני שומרון	36.9
רמת נגב	37.6
שומרון	48.1
שלומי	29.7
תמר	27.6
אשכול 7	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**28.6**
אזור	27.1
אלקנה	36.7
באר טוביה	33.6
באר יעקב	38.1
בית אריה	34.3
בית דגן	28.7
בני שמעון	39.6
גדרה	36.0
גן יבנה	33.3
הגליל התחתון	38.5
הערבה התיכונה	34.9
חבל מודיעין	36.3
חולון	26.2
חוף אשקלון	36.8
חיפה	23.3

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 7 (המשך)	
יבנה	32.6
יקנעם עילית	31.7
כפר יונה	33.6
מבואות החרמון	28.3
מגידו	31.1
מגילות ים המלח	40.0
מטה אשר	33.2
מטה יהודה	35.2
מנשה	36.0
מעיליא	25.5
מעלה יוסף	31.7
משגב	35.7
נשר	22.7
פרדס חנה-כרכור	32.8
פתח תקווה	29.9
קריית ביאליק	24.0
קריית מוצקין	23.2
ראש העין	31.2
ראש פינה	28.1
ראשון לציון	24.3
רחובות	31.1
שער הנגב	30.2
אשכול 8	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**27.2**
אבן יהודה	32.4
אורנית	34.5
אלונה	35.3
אלפי מנשה	33.8
בנימינה-גבעת עדה*	35.0
ברנר	34.6
גבעת שמואל	34.4
גבעתיים	24.0

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 8 (המשך)	
גזר	34.6
גן רווה	32.6
גני תקווה	32.9
דרום השרון	33.7
הוד השרון	30.1
הרצלייה	24.4
זכרון יעקב	32.2
חוף כרמל	32.8
חוף השרון	29.2
יהוד	28.0
יואב	37.4
יסוד המעלה	30.2
כפר סבא	27.7
כפר תבור	32.6
לב השרון	31.4
מבשרת ציון	27.1
מודיעין-מכבים-רעות*	36.1
מזכרת בתיה	35.7
מטולה	20.3
מיתר	34.2
נס ציונה	32.4
עמק חפר	33.2
עמק יזרעאל	34.2
פרדסייה	25.2
קדימה-צורן	32.9
קריית אונו	31.2
קריית טבעון	25.7
רמת גן	22.4
רמת ישי	29.2
רעננה	26.8
תל אביב -יפו	21.1
תל מונד	33.0

לוח 10.1: **שיעור הילדים מאוכלוסיית היישובים בעשרת האשכולות המדורגים חברתית-כלכלית / 2018** (המשך)

יישוב	אחוז הילדים מאוכלוסיית היישוב
אשכול 9	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**28.7**
גדרות	31.5
הר אדר	31.8
כוכב יאיר	24.7
כפר ורדים	26.3
להבים	27.7
עומר	28.9
רמת השרון	28.9
שוהם	29.7
אשכול 10	
אחוז הילדים מאוכלוסיית האשכול	**27.3**
כפר שמריהו	26.1
סביון	27.9

מקור: עיבוד של המרכז למחקר ופיתוח של המועצה לשלום הילד (יולי 2019), המבוסס על קובץ 'למס- אוכלוסייה לפי מעמד מוניציפלי וגיל 21-0- סוף 2018' (עיבוד מיוחד עבור המועצה לשלום הילד), הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תחום דמוגרפיה ואוכלוסייה.

ילדים עניים (תרשימים 10ג'-10ד' ולוח 10.2)

השנה הנתונים המוצגים מבוססים על הנתונים המנהליים של ביטוח לאומי בלבד (כפי שהם מוצגים בדו"ח העוני שפרסם ביטוח לאומי השנה). כדי ליצור רציפות והשוואה אפשרית בין הנתונים, הלוחות המפורסמים השנה שונים מהלוחות שפורסמו בחלק זה בשנים קודמות.

תרשים 10ג': **תחולת העוני* בקרב ילדים (אחוזים) / 2012-2021**

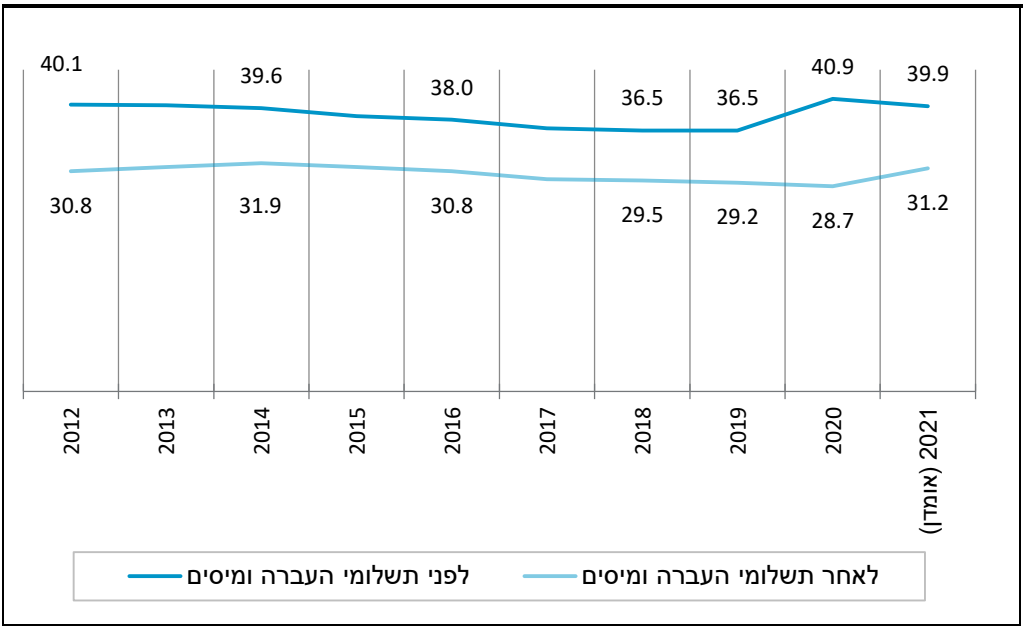

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, ממדי העוני והאי-שוויון בהכנסות 2020 (לפי נתונים מנהליים), 2021.

הערה: נתונים אלו מבוססים על נתונים מנהליים של ביטוח לאומי בלבד, בניגוד לשנים עברו.

בשנת 2020 חלה עלייה משמעותית בשיעורי העוני של ילדים לפי הכנסה כלכלית (לפני תשלומי העברה), אולם תשלומי ההעברה הממשלתיים בתקופת קורונה חילצו שיעור גדול יותר של ילדים חולץ מן העוני ועל כן שיעור העוני לאחר תשלומי ההעברה היה נמוך יותר (28.7% בשנת 2020 לעומת 29.2% בשנת 2019).

עם זאת, בעקבות הירידה בתשלומי ההעברה, ובעקבות כך ירידה בשיעור הילדים המחולצים מן העוני, שיעור העוני בקרב ילדים בשנת 2021 נאמד ב-31.2%, שיעור המהווה עלייה של כ-9% לעומת השיעור המקביל ב-2019 (28.7%).

תרשים 10ד': **תחולת העוני בקרב ילדים לפני תשלומי העברה ומיסים ולאחריהם*, לפי מגזרים (באחוזים) / 2020**

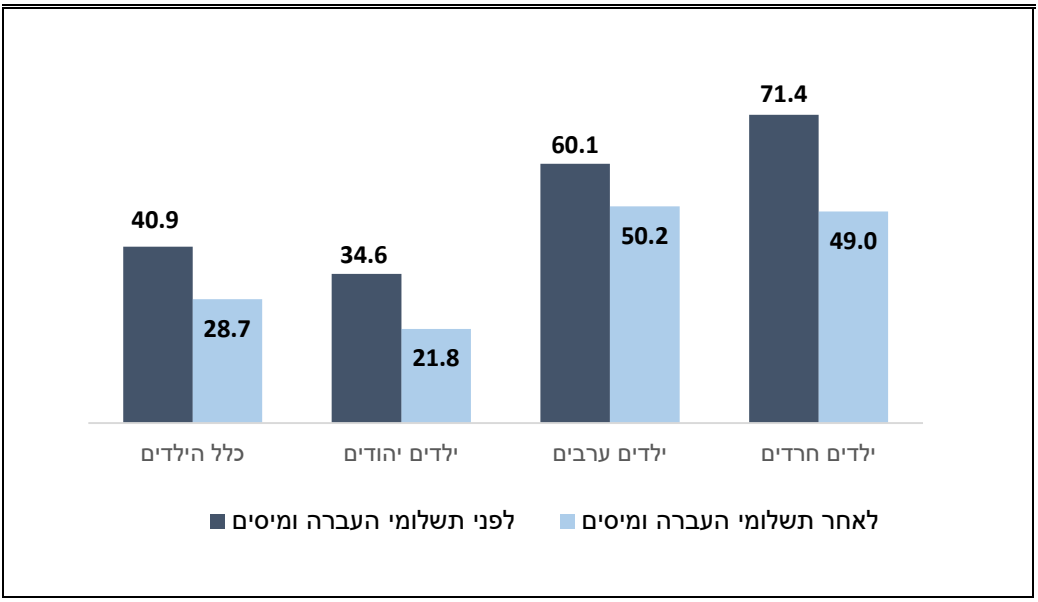

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, 2021.
הערה: נתונים אלו מבוססים על נתונים מנהליים של ביטוח לאומי בלבד, בניגוד לשנים עברו.

בשנת 2020, כמחצית מהילדים הערבים והחרדים בישראל היו עניים (על פי נתונים מנהליים; כ-50% ו-49% בהתאמה). שיעור החילוץ של ילדים חרדים מעוני על ידי תשלומי העברה היה גבוה משמעותית מהשיעור המקביל בקרב ילדים ערבים (כ-31% מהילדים החרדים העניים חולצו מהעוני על ידי תשלומי העברה, לעומת כ-16% מהילדים הערבים העניים).

שיעור הילדים הערבים העניים היה גבוה פי 2.3 משיעור הילדים היהודים העניים, ושיעור הילדים היהודים העניים שחולצו מהעוני היה יותר מכפול משיעור הילדים הערבים שחולצו מהעוני (כ-16% מהילדים הערבים חולצו מהעוני על ידי תשלומי העברה, לעומת כ-37% מהילדים היהודים).

לוח 10.2: **תחולת העוני בקרב משפחות עם ילדים לפני תשלומי העברה ומיסים ולאחריהם לפי מספר הילדים במשפחה (אחוזים) / 2005-2020**

מספר ילדים במשפחה	לפני תשלומי העברה ומיסים		לאחר תשלומי העברה ומיסים		שיעור הירידה בתחולת העוני לאחר תשלומי העברה ומיסים	
	מספר ילדים במשפחה					
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
משפחה עם 1-3 ילדים	24.4	29.3	17.5	17.4	28.3	40.7
משפחה עם 4 ילדים ויותר	53.3	57.2	45.2	44.1	15.2	23.0
משפחה עם 5 ילדים ויותר	65.5	68.8	55.6	54.2	15.9	21.2
משפחות חד-הוריות						
משפחה שבראשה הורה עצמאי (חד הורית)	44.2	49.6	23.7	23.1	46.5	53.3

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, ממדי העוני והאי-שוויון בהכנסות 2020 (לפי נתונים מנהליים), 2021.

הערה: נתונים אלו מבוססים על נתונים מנהליים של ביטוח לאומי בלבד, בניגוד לשנים עברו.

ככל שמספר הילדים במשפחה גדול יותר, כך גדלה תחולת העוני של המשפחות. שיעור הירידה בתחולת העוני לאחר תשלומי העברה ומסים גבוה במיוחד בקרב משפחות עם 1-3 ילדים (40.7% בשנת 2020) ובמשפחות שבראשן הורה עצמאי (53.3% בשנת 2020).

מעל מחצית מהמשפחות שבראשן עומד הורה עצמאי (חד הוריות) חולצו מן העוני בשנת 2020 בעזרת תשלומי העברה.

ילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה (לוחות 10.3-10.4 ותרשימים 10ה'-10ו')

לוח 10.3: **התפלגות הילדים* במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה, לפי ותק בארץ / 2002-2020****

ותק	מספרים					אחוזים				
	2002	2005	2010	2015	2020	2002	2005	2010	2015	2020
סך הכל	**242,717**	**165,528**	**133,439**	**123,179**	**97,170**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
ותיקים (יהודים ולא יהודים)	86,394	133,276	116,246	110,634	84,471	76.8	80.5	87.1	89.8	86.9
סך הכל ילדי עולים* **	**56,323**	**32,252**	**17,193**	**12,545**	**11,699**	**23.2**	**19.5**	**12.9**	**10.2**	**12.0**
מזה לפי שנת עליה של ההורה:										
1990-1992	17,863	6,240	4,614	**2,946**	**2,428**	7.3	5.4	3.5	2.4	2.5
1993-1997	20,742	7,666	5,759	**4,070**	**3,363**	8.5	6.6	4.3	3.3	3.5
1998-2019 ****	17,718	8,903	6,820	**5,529**	**5,908**	7.3	7.4	5.1	4.5	6.0
אחוז מכלל הילדים בישראל	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**10.9**	**7.1**	**5.3**	**4.4**	**3.2**

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, קובץ הבטחת הכנסה, שנים שונות; חישוב אחוזים: המועצה לשלום הילד על בסיס נתוני הביטוח הלאומי, שנים שונות.

* ילדים עד גיל 17 בלבד.
** דצמבר בכל שנה.
*** ילדים שנולדו בארץ להורים שעלו ארצה מאז 1990 או ילידי חו"ל.
**** נתוני 2005 מתייחסים לשנים 1998-2006.

ב-2020, 3.2% מכלל הילדים בישראל גדלים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה.

בין השנים 2002-2020 ירד בכ-60% סך כל הילדים הגדלים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה (מ-242,717 ל-97,170). בתקופה זו, מספר הילדים במשפחות וותיקות המקבלות גמלה ירד בכ-2% (מ-86,394 ל-84,471) ומספר הילדים במשפחות עולים המקבלות גמלה ירד בכ-79% (מ-56,323 ל-11,699).

תרשים 10ה': **שיעור הילדים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה מכלל הילדים / 2005-2020***

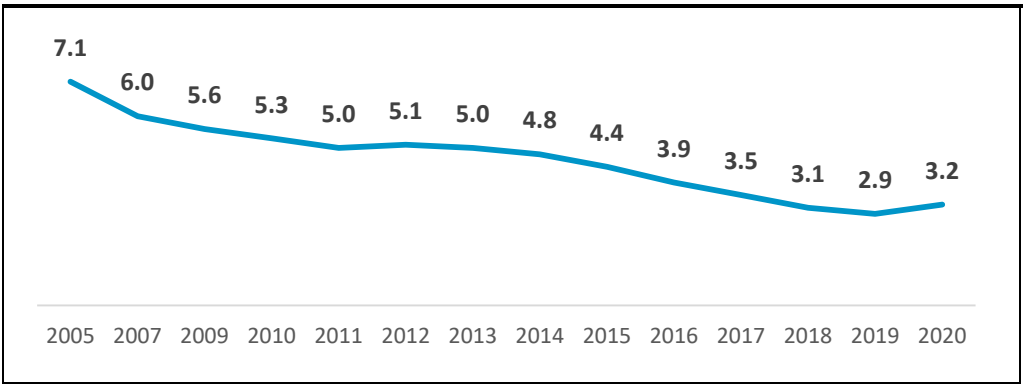

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, קובץ הבטחת הכנסה, שנים שונות.
* דצמבר בכל שנה.

בין השנים 2005-2019 הלך וירד שיעור הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה (מ-7.1% ל-2.9%), ובשנת 2020 הוא עלה שוב (מ-2.9% ב-2019 ל-3.2%).

תרשים 10ו': **שיעור הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה, לפי עילות נבחרות* / 2020**

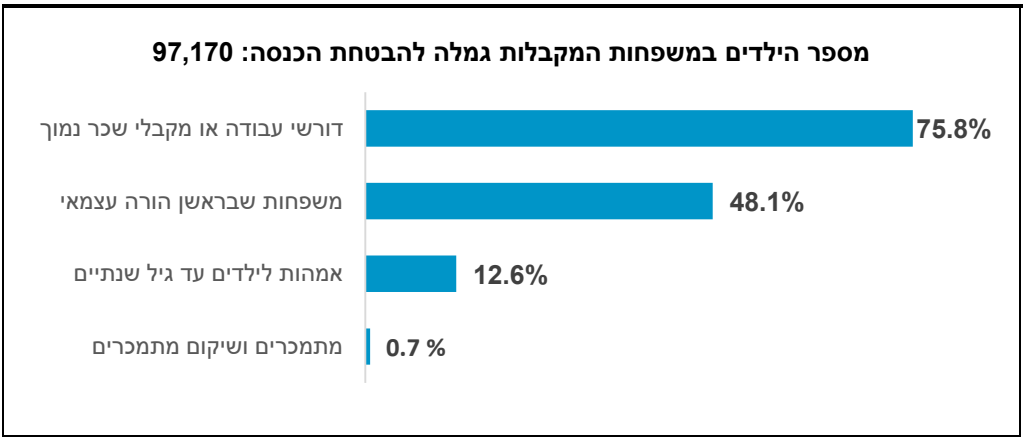

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון, קובץ הבטחת הכנסה, 2020; חישוב: המועצה הלאומית לשלום הילד.
*עילה- אי תעסוקה, חוסר הכשרה מקצועית ואבחון תעסוקתי. דורשי עבודה חייבים במבחן תעסוקה, כלומר התייצבות בשירות תעסוקה או במרכזי תעסוקה. מספר ימי הזכאות לדמי אבטלה נקבע לפי מספר ימי ההתייצבות בשירות/מרכזים אלה. חלק מהמשפחות זכאיות לגמלה בשל יותר מעילה אחת. שאר העילות שבגינן מקבלים גמלה אינן מחייבות מבחן תעסוקה. אימהות לילדים עד גיל שנתיים, לדוגמה, פטורות ממבחן זה.
רוב הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה חיים במשפחות שבהן הורה דורש עבודה (מובטל) או בעל שכר נמוך (75.8%). כמחצית חיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי (48.1%).

לוח 10.4: **התפלגות הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה, לפי עילה* וחלקם ביילדי היישוב / 2002, 2020**

יישוב	2002 סך הכל	2020				אחוז מכלל ילדי היישוב
		סך הכל מספרים	מזה: עילת קבלת הגמלה			
			משפחות שבראשן הורה עצמאי	דורשי עבודה או שכר נמוך	אמהות לילדים עד גיל שנתיים	
סך הכל ארצי מספרים	242,717	97,170	46,784	73,608	12,211	-
סך הכל ארצי אחוזים	100.0	100.0	48.1	75.8	12.6	3.2
עיריות						
ירושלים	**16,442**	10,048	2,464	7,293	1,591	2.5
תל אביב – יפו	**6,782**	1,772	1,352	1,033	358	1.6
חיפה	**7,600**	2,659	2,000	1,915	281	3.7
אום אל-פחם	3,170	1,503	372	1,223	138	7.4
אופקים	1,730	534	409	391	81	4.7
אור יהודה	644	208	180	127	34	1.8
אור עקיבא	894	236	203	156	49	4.4
אילת	872	365	299	200	94	2.5
אלעד	207	180	85	138	24	0.7
אריאל	230	50	46	21	14	1.0
אשדוד	8,681	1,886	1,257	1,357	275	2.4
אשקלון	6,943	1,765	1,421	1,059	316	4.8
באקה אל גרביה	1,197	268	90	199	21	2.0
באר שבע	14,357	3,013	2,210	1,941	544	4.2
בית שאן	684	385	259	266	49	5.8
בית שמש	1,428	1,247	390	948	159	2.3
ביתר עילית	482	1,076	128	949	86	3.2
בני ברק	3,396	886	377	625	124	0.8
בת ים	3,366	1,020	818	651	187	2.8
גבעת שמואל	286	33	27	24	3	0.4
גבעתיים	95	58	50	36	8	0.4
דימונה	2,787	1,021	848	748	187	7.2
הוד השרון	261	58	47	40	8	0.4

לוח 10.4: **התפלגות הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי עילה* וחלקם בילדי היישוב / 2002, 2020** (המשך)

יישוב	2002 סך הכל	2020				אחוז מכלל ילדי היישוב
		סך הכל מספרים	מזה :			
			עילת קבלת הגמלה			
			משפחות שבראשן הורה עצמאי	דורשי עבודה או שכר נמוך	אמהות לילדים עד גיל שנתיים	
עיריות (המשך)						
הרצליה	549	170	138	102	39	0.7
חדרה	3,297	878	699	580	147	3.6
חולון	3,006	992	797	604	156	1.9
טבריה	2,120	994	571	666	131	6.6
טייבה	1,729	522	196	388	84	3.4
טירה	523	165	85	74	56	2.1
טירת כרמל	864	328	288	208	49	5.7
טמרה	3,167	446	147	374	20	4.0
יבנה	1,189	217	180	133	40	1.8
יהוד	202	83	79	46	12	1.0
יקנעם עילית	354	117	79	84	12	2.0
כפר יונה	307	97	84	72	14	1.5
כפר סבא	670	170	131	101	41	0.7
כפר קאסם	173	111	64	80	23	1.3
כרמיאל	1,118	415	346	297	55	3.3
לוד	3,823	1478	767	929	282	5.4
מגדל העמק	1,177	348	292	266	35	4.1
מודיעין מכבים-רעות	141	39	37	26	3	0.1
מודיעין עילית	169	251	93	178	35	0.5
מעלה אדומים	146	105	78	77	14	0.8
מעלות תרשיחא	774	229	170	156	27	3.6
נהריה	1,344	871	616	666	85	5.4
נס ציונה	444	116	104	80	22	0.9
נצרת	7,159	1,122	344	963	64	4.5
נוף הגליל	2,018	1,017	837	705	8	9.8

לוח 10.4: **התפלגות הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי עילה* וחלקם בילדי היישוב / 2002, 2020** (המשך)

יישוב	2002 סך הכל	2020				אחוז מכלל ילדי היישוב
		סך הכל מספרים	מזה : עילת קבלת הגמלה			
			משפחות שבראשן הורה עצמאי	דורשי עבודה או שכר נמוך	אמהות לילדים עד גיל שנתיים	
עיריות (המשך)						
נשר	458	137	123	104	17	2.4
נתיבות	1,449	656	336	518	64	4.4
נתניה	6,500	1,364	1,031	940	191	2.1
סחנין	2,118	630	155	545	34	5.7
עכו	3,405	1,388	810	1,049	160	8.5
עפולה	1,713	727	611	486	92	5.5
עראבה	1,852	552	117	497	12	5.7
ערד	2,289	399	196	297	66	3.1
פתח תקווה	2,193	743	620	459	149	1.1
צפת	1,618	1,255	356	1,053	113	7.4
קלנסווה	1,152	237	85	165	40	2.7
קריית אונו	148	52	42	36	3	0.5
קריית אתא	1,573	506	419	359	65	3.4
קריית ביאליק	874	320	255	221	64	3.2
קריית גת	2,677	1,007	783	656	189	5.5
קריית ים	1,789	447	385	321	66	4.3
קריית מוצקין	890	332	291	203	69	3.3
קריית מלאכי	1,674	444	316	276	86	4.7
קריית שמונה	644	234	186	141	34	3.2
ראש העין	450	168	126	125	16	1.4
ראשון לציון	3,302	690	593	470	69	1.1
רהט	8,894	2,548	646	2,189	206	7.7
רחובות	3,564	717	527	497	100	1.7
רמלה	2,637	756	493	400	193	2.9
רמת גן	1,065	333	286	219	59	0.9
רמת השרון	135	73	57	50	14	0.6
רעננה	267	118	86	82	14	0.5
שדרות	1,241	382	293	269	64	5.0
שפרעם	3,215	552	197	431	62	4.5

לוח 10.4: **התפלגות הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי עילה* וחלקם בילדי היישוב / 2002, 2020** (המשך)

יישוב	2002 סך הכל	2020				אחוז מכלל ילדי היישוב
		סך הכל מספרים	מזה :			
			עילת קבלת הגמלה			
			משפחות שבראשן הורה עצמאי	דורשי עבודה או שכר נמוך	אמהות לילדים עד גיל שנתיים	
מועצות מקומיות (יותר מ-10,000 תושבים)						
אבו סנאן	539	163	36	155	8	4.0
אבן יהודה	50	11	8	11	***	0.3
אזור	123	70	63	39	14	2.0
אכסאל	662	147	38	124	12	2.7
אעבלין	790	134	59	111	8	3.3
באר יעקב	241	64	42	43	14	4.2
בית ג'ן	202	76	30	70	3	2.2
בנימינה-גבעת עדה	134	29	29	17	12	0.7
גבעת זאב	35	89	40	58	24	1.3
ג'דיידה מכר	1,724	476	146	368	56	7.5
גדרה	525	113	102	61	32	1.4
גן יבנה	227	52	38	34	11	1.0
גני תקווה	51	49	43	31	8	1.1
ג'סר א-זרקה	590	150	55	65	15	2.4
ג'ת	-	96	32	73	13	9.0
דאלית אל כרמל	-	68	25	49	3	1.1
דיר אל אסד	-	140	43	115	15	5.1
זכרון יעקב	95	33	21	18	***	0.5
חורה	1,739	1,603	643	,1281	201	16.9
טורעאן	1,074	82	22	77	***	1.6
יפיע	1,354	213	58	183	11	3.4
ירכא	352	108	23	106	3	2.0
כאבול	810	168	45	148	8	4.1
כסייפה	2,205	1,990	551	1,739	148	25.7
כפר כנא	2,256	320	77	255	36	3.9
כפר מנדא	2,972	576	94	515	34	7.5
כפר קרע	420	189	65	136	36	3.2
לקייה	-	1,352	293	1,186	103	21.2

לוח 10.4: **התפלגות הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי עילה* וחלקם בילדי היישוב / 2002, 2020** (המשך)

יישוב	2002 סך הכל	2020				אחוז מכלל ילדי היישוב
		סך הכל מספרים	מזה :			
			עילת קבלת הגמלה			
			משפחות שבראשן הורה עצמאי	דורשי עבודה או שכר נמוך	אמהות לילדים עד גיל שנתיים	
מועצות מקומיות (יותר מ-10,000 תושבים)						
מבשרת ציון	430	68	49	32	13	0.9
מג'אר	1,203	462	58	432	14	6.3
מג'ד אל כרום	-	141	34	124	3	1.8
מג'דל שמס	226	87	27	76	***	2.7
מזכרת בתיה	107	28	24	21	3	0.9
מעלה עירון	579	191	46	156	17	3.6
נחף	701	186	65	164	11	3.7
עוספיה	-	92	44	83	3	4.4
עין מאהל	1,484	112	34	85	8	2.4
ערערה	1,799	195	59	160	25	2.9
ערערה בנגב	933	2,039	611	1,719	227	22.8
פוריידיס	399	84	22	75	3	1.8
פרדס חנה-כרכור	974	188	136	114	32	1.8
קדימה-צורן	129	63	42	44	8	1.5
קריית טבעון	111	39	38	31	8	1.0
קריית עקרון	337	92	74	65	20	2.8
ריינה	941	165	26	161	3	3.1
רכסים	-	228	28	197	14	3.6
שוהם	-	13	13	13	***	0.3
תל מונד	76	18	18	8	3	0.6
תל שבע	3,223	2,373	900	2,013	193	20.4
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)						
אבו גוש	177	89	28	70	8	3.7
אורנית	-	3	3	3	***	0.1
אלפי מנשה	15	3	3	***	3	0.1
אפרתה	-	14	8	14	***	0.4
בועיינה נוג'ידאת	993	150	61	125	8	4.1
בוקעאתא	214	52	8	51	***	2.6
ביר אל-מכסור	639	87	32	75	3	2.3

לוח 10.4: **התפלגות הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי עילה* וחלקם בילדי היישוב / 2002, 2020** (המשך)

יישוב	2002 סך הכל	2020				אחוז מכלל ילדי היישוב
		סך הכל מספרים	מזה : עילת קבלת הגמלה			
			משפחות שבראשן הורה עצמאי	דורשי עבודה או שכר נמוך	אמהות לילדים עד גיל שנתיים	
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)						
בית אל	11	3	3	3	***	0.1
בית דגן	58	19	19	8	3	1.1
בני עי"ש	170	26	25	24	***	1.6
בסמ"ה	402	173	35	133	25	4.4
בסמת טבעון	461	78	41	68	3	2.9
בענה	-	97	32	73	3	5.6
ג'ולס	79	16	3	16	***	0.9
ג'לג'וליה	48	134	39	64	45	3.6
דבורייה	282	47	24	44	3	1.3
דייר חנא	710	127	49	111	3	7.2
זמר	114	83	37	57	20	3.6
זרזיר	280	75	39	58	8	2.3
חורפיש	74	20	12	19	***	1.0
חצור הגלילית	310	90	77	67	12	2.2
טובא זנגרייה	527	88	34	75	8	3.6
יאנוח ג'ת	44	14	3	14	***	0.7
ירוחם	464	194	105	160	22	4.4
כוכב יאיר	-	3	3	3	3	0.2
כסרא סמיע	228	98	46	92	3	3.0
כפר ורדים	-	8	8	8	***	0.7
כפר יאסיף	475	130	61	102	21	4.7
להבים	-	3	3	3	***	0.2
מיתר	-	3	3	3	***	0.2
מצפה רמון	-	107	87	71	22	4.1
משהד	595	74	11	61	***	1.7
עומר	140	16	8	12	***	0.6
עילבון	-	56	25	43	3	3.6
עילוט	746	105	37	85	***	3.4
פקיעין (בוקייעה)	111	13	3	11	***	0.8

לוח 10.4: **התפלגות הילדים החיים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי עילה* וחלקם בילדי היישוב/ 2002, 2020** (המשך)

יישוב	2002 סך הכל	2020				אחוז מכלל ילדי היישוב
		סך הכל מספרים	מזה:			
			עילת קבלת הגמלה			
			משפחות שבראשן הורה עצמאי	דורשי עבודה או שכר נמוך	אמהות לילדים עד גיל שנתיים	
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)						
פרדסיה	-	3	***	3	***	0.3
קצרין	184	55	44	41	8	2.6
קריית ארבע	137	47	44	28	8	1.2
קרני שומרון	35	27	27	19	3	0.9
ראמה	344	67	19	61	8	2.8
רמת ישי	26	16	11	11	***	0.9
שבלי אום אל-גנם	-	37	18	29	3	1.6
שגב שלום	1,002	854	272	587	186	17.0
שלומי	212	133	98	98	11	6.6
שעב	555	173	35	155	8	7.1

מקור: המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, קובץ הבטחת הכנסה, שנים שונות. חישוב אחוזים: המועצה לשלום הילד על בסיס נתוני הביטוח הלאומי.

* עילה- כולל אי תעסוקה, או חוסר הכשרה מקצועית ואבחון תעסוקתי. דורשי עבודה חייבים במבחן תעסוקה, כלומר התייצבות בשירות תעסוקה או במרכזי תעסוקה. מספר ימי הזכאות לדמי אבטלה נקבע לפי מספר ימי ההתייצבות בשירות/מרכזים אלה. שאר העילות, שבגינן מקבלים גמלה, אינן מחייבות מבחן תעסוקה. אימהות לילדים עד גיל 2 (לפני 2003- אימהות לילדים עד גיל 7), לדוגמה, פטורות ממבחן זה. ** חישוב סך הילדים בישראל מבוסס על סכימת כלל הילדים בישובי מדינת ישראל *** ביישובים אלה מספר ואחוז הילדים במשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה אינו מוצג מטעמי שמירה על צנעת הפרט. - נתון חסר.

הערה: שנת 2002 היא השנה הראשונה שבה נספרו ילדים בגיל 0-17. לפני 2002 הוצגו נתונים על טווח הגילים 0-21.

בשנת 2020 ילדי המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה מנו מעל 10% מילדי הישובים (בסדר יורד): כסיפה (25.7%) ערערה- בנגב (22.8%), לקייה (21.2%), תל שבע (20.4%), שגב שלום (17.0%), חורה (16.9%).

ילדים החיים במשקי בית עם/ללא מועסקים ובמשפחות שבהן לפחות אחד ההורים מקבל דמי אבטלה (לוח 10.5 ותרשימים 10ז'-10ח')

לוח 10.5: **מספר משקי הבית* עם ילדים** [**] **לפי מספר המועסקים במשק הבית ומגזר / 2020**

תכונות כוח עבודה של בני משק הבית	מספר משקי הבית[2] (עם ילדים עד גיל 17) (באלפים)	קבוצת אוכלוסייה	
		יהודים	ערבים
סה"כ	1,175.0	880.2	266.2
משק בית עם מועסקים	1,098.1	851.0	219.9
מזה: משק בית עם מועסק אחד	341.4	218.9	114.6
מזה: משק בית עם שני מועסקים	593.8	334.2	83.6
מזה: משק בית עם 3+ מועסקים	162.9	137.4	21.7
משקי בית ללא מועסקים	76.9	29.2	46.3

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוח 9.58

* כלל משקי הבית, פרט למשקי בית בקיבוצים, במוסדות ובמעונות סטודנטים ולבדווים בדרום.

** כל הילדים עד גיל 17 (ועד בכלל) במשק הבית. אינו כולל בני 15–17 שיש להם בן או בת זוג ושיש להם ילדים משלהם במשק הבית.

מתוך כלל משקי הבית עם ילדים ב-93.4% יש לפחות מועסק אחד.

מתוך משקי הבית הערבים עם ילדים, 17.4% הם משקי בית ללא מועסקים, וזאת לעומת 3.3% ממשקי הבית היהודים עם ילדים.

תרשים 10ז': **שיעור הילדים שחיו במשק בית ללא מועסקים, מכלל הילדים, לפי קבוצת אוכלוסיה / 2019**

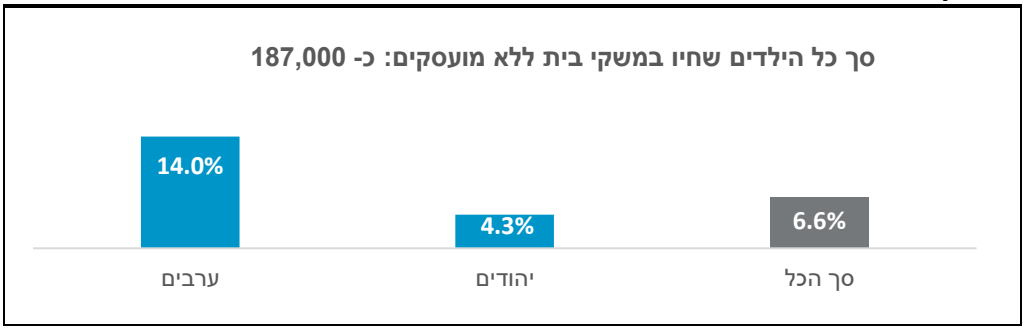

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין- לאומי 2020.

שיעור הילדים שחיו במשקי בית ללא מועסקים באוכלוסייה הערבית גדול פי 3.25 מהאוכלוסייה היהודית (4.3% בקרב היהודים, 14.0% בקרב הערבים).

תרשים 10ח': **שיעור הילדים (וילדים עולים) שחיו במשפחות בהן לפחות הורה אחד מקבל דמי אבטלה / 2019**

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין- לאומי 2020.

ב-2019, 3.9% מכלל הילדים בישראל חיו במשפחות בהן לפחות הורה אחד מקבל דמי אבטלה. השיעור המקביל בקרב ילדים עולים גבוה בכשני שליש (6.5%).

ילדים עובדים
(תרשים 10ט' ולוחות 10.7-10.6)

תרשים 10ט': **שיעור בני 15-17 שעובדים* מקבוצת בני גילם / 2000-2020**

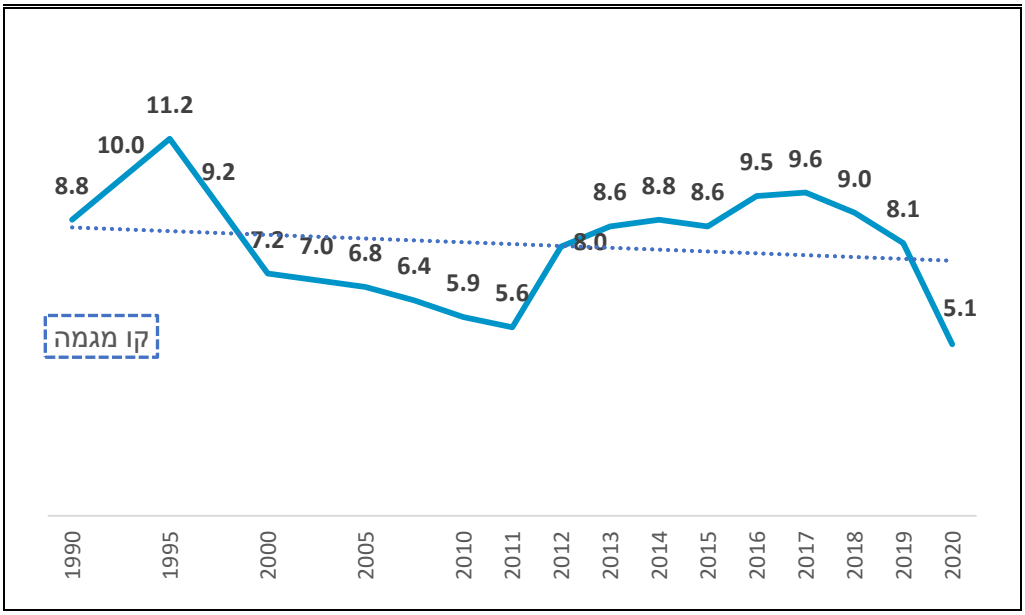

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 9.31, שנים שונות.

* עובדים פירושו מועסקים. לא עובדים כולל בלתי-מועסקים וכאלה שאינם בכוח העבודה. מדובר בעובדים המדווחים בלבד.

בין השנים 2011-2017 ניתן לראות עלייה לא רציפה באחוז המועסקים (15-17) מכלל בני גילם. בין השנים האלה שיעור זה עלה מ-5.6% ל-9.6% (עלייה של כ-70%), ולאחר מכן הוא יורד שוב.

בשנת 2020 חלה ירידה משמעותית בשיעור בני ה-15-17 העובדים (מ-8.1% ב-2019 ל-5.1%).

לוח 10.6: **התפלגות (אלפים ואחוזים) עבודה* ולימודים של בני נוער בגיל 15-17, לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר / 1990-2020**

		כל האוכלוסייה***			יהודים			ערבים		
		1990	2000	2020	1990	2000	2020	1990	2000	2020
סך הכל	**אלפים**	**269.7**	**331.7**	**449.6**	**206.5**	**255.1**	**316.5**	**63.2**	**76.6**	**125.7**
	אחוזים	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
עובדים		**8.8**	**7.2**	**5.1**	**8.8**	**8.1**	**6.6**	**1.9**	**4.2**	**1.1**
מזה:	לומדים	5.3	5.6	4.5	6.8	7.0	6.0	(0.6)	-	0.6
	לא לומדים**	3.3	1.6	0.6	2.0	1.1	0.6	7.4	3.1	0.5
לא עובדים		**91.4**	**92.8**	**94.9**	**91.2**	**91.9**	**93.4**	**91.8**	**95.8**	**98.9**
מזה:	לומדים	80.7	85.1	89.1	83.9	85.7	89.4	70.1	83.3	88.2
	לא לומדים**	10.7	7.7	5.8	7.3	6.2	4.0	21.4	12.5	10.7
בנים	**אלפים**	**138.0**	**170.4**	**230.4**	**105.5**	**131.1**	**162.3**	**32.5**	**39.3**	**64.5**
	אחוזים	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
עובדים		**10.7**	**8.1**	**4.8**	**9.9**	**8.5**	**5.9**	**13.0**	**6.9**	**1.6**
מזה:	לומדים	6.0	5.6	4.1	7.5	7.0	5.3	(1.2)	-	0.9
	לא לומדים**	4.6	2.4	0.7	2.4	1.4	0.7	11.7	5.6	0.7
לא עובדים		**89.3**	**91.9**	**95.2**	**90.1**	**91.5**	**94.1**	**87.0**	**93.1**	**98.4**
מזה:	לומדים	79.9	83.7	88.5	81.7	85.1	88.9	74.0	79.1	87.4
	לא לומדים**	9.4	8.2	6.7	8.4	6.4	5.2	13.0	14.0	10.9
בנות	**אלפים**	**131.7**	**161.3**	**219.2**	**101.0**	**124.0**	**154.2**	**30.7**	**37.3**	**61.2**
	אחוזים	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**98.7**	**100.0**
עובדות		**6.5**	**6.3**	**5.5**	**7.5**	**7.7**	**7.3**	**(2.9)**	**-**	**-**
מזה:	לומדות	4.6	5.6	5.0	6.0	6.9	6.7	-	-	-
	לא לומדות**	1.9	0.7	0.5	1.5	0.9	0.6	(2.9)	-	-
לא עובדות		**93.5**	**93.7**	**94.5**	**91.1**	**92.3**	**92.7**	**87.8**	**98.7**	**99.5**
מזה:	לומדות	81.5	86.6	89.7	86.1	86.3	90.0	66.3	87.7	89.1
	לא לומדות**	11.9	7.1	4.8	6.2	6.0	2.7	30.7	11.0	10.4

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 9.31, שנים שונות.

* עובדים פירושו מועסקים. לא עובדים כוללים בלתי-מועסקים וכאלה שאינם בכוח העבודה האזרחי.

** כולל בני נוער שלא ידוע האם לומדים. *** כולל "אחרים" (שאינם יהודים או ערבים)

- נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום.

( ) נתונים המבוססים על הערכה, על מספר מקרים קטן, או על טעות דגימה גבוהה יחסית.

בשנת 2020, היו כ-26.1 אלף בני-נוער (15-17) שלא עבדו ולא למדו. מתוכם, כ-13.5 אלף הם ערבים ו-12.6 אלף הם יהודים, הם 10.9% ו-5.8% מבני הנוער ערבים ויהודים בהתאמה בגיל 15-17.

לוח 10.7: **שיעור בני הנוער היהודים בגיל 15-17 מכוח העבודה האזרחי מקבוצת הגיל, לפי מגדר ויבשת לידה / 2005-2020**

	סך הכל 2005	סך הכל 2010	סך הכל 2018	2020		
				סך הכל	בנים	בנות
סך הכל	**10.7**	**9.4**	**14.1**	**8.3**	**7.6**	**9.1**
יבשת לידה						
סך הכל – ישראל	10.3	9.1	14.3	8.5	7.7	9.3
אב ילידי: ישראל	8.9	8.9	14.0	8.8	7.9	9.8
אסיה-אפריקה	9.8	9.8	13.2	6.8	7.0	6.5
אירופה-אמריקה	9.3	9.3	16.4	7.2	6.9	7.5

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 9.5, שנים שונות.

בין השנים 2018-2020 ירד שיעור בני הנוער היהודים מכוח העבודה בקרב בני גילם ב-5.8 נקודות האחוז (מ-14.1% ל-8.3%).

ב-2020 שיעור הנערות העובדות מקבוצת גילן היה גדול בכ-1.5 נקודות אחוז משיעור הנערים (9.1% לעומת 7.6%). האחוז הגבוה ביותר של בני נוער מועסקים מקרב קבוצתם הוא של בנים/ בנות לאב יליד ישראל (8.8%).

עבודת ילדים בפרסומות ובהופעות ציבוריות (לוחות 10.8-10.9)

לוח 10.8: **היתרי עבודת ילדים בגיל 1-15 בפרסומות ובהופעות ציבוריות* במרוצת השנה ובחופשת הקיץ / 2000-2020**

שנה	מספר היתרים**	
	מספרים	מזה: עבודה חופשת הקיץ
2000	1,642	34.0
2005***	3,075	20.9
2006	3,116	21.0
2007	3,002	22.8
2008	3,245	23.5
2009	3,990	19.0
2010	2,923	23.5
2011	3,054	27.5
2012	2,974	29.6
2013	3,353	22.3
2014	3,642	24.9
2015	3,745	20.9
2016	4,831	25.5
2017	5,146	29.6
2018	4,635	23.5
2019	4,866	26.3
2020	2,631	****

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מינהל הסדרה ואכיפה, שנים שונות. דו"ח חופש המידע 2020, משרד הרווחה, 2021.

* התקנות בדבר העסקת ילדים בהופעות ובפרסומות מאפשרות העסקת ילדים בגיל שנה עד גיל 15 ועד בכלל. העסקת ילדים מתחת לגיל שנה דורשת אישור של הוועדה המוסמכת לכך. ילדים שלא מלאו להם שנה לא קיבלו היתר לעבוד. ** מספר ההיתרים אינו מעיד על מספר הילדים, מאחר שילד עשוי לקבל יותר מהיתר אחד בשנה. *** סך הכל לא כולל 1,000 ילדים שהשתתפו בפתיחת המכבייה (תחילת יולי). **** בשנה זו נלקחו הנתונים מדו"ח חופש המידע של משרד הרווחה, ולא סופקה התפלגות זו.

בין השנים 2000-2020 מספר ההיתרים לעבודת ילדים בפרסומות ובהופעות ציבוריות גדל בכ-196% (מ-1,642 ל-4,866), אולם בשנת 2020 ירד מספר ההיתרים בכמעט מחצית (כ-46%), מ-4,866 ל-2,631.

לוח 10.9: **התפלגות ההיתרים להעסקת ילדים בגיל 1-15, לפי סוג היתר, גיל, מגדר ואזור מגורים / 2019-2020**

		סוג הופעה	מספר היתרים			
			2019		2020	
			מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
היתרי העסקת בני נוער בלילה*		-	**153**	**100.0**	**102**	**100.0**
היתרי תיווך**		-	**1,383**	**100.0**	**1,042**	**100.0**
היתרי העסקה בפרסומות ובהופעות ציבוריות***		-	**4,866**	**100.0**	**2,631**	**100.0**
מהם:						
גיל	1-4	כל הופעה****	710	14.6	*****	*****
	5	כל הופעה	269	5.6	*****	*****
	6-11	הופעה ציבורית	1,369	28.2	*****	*****
		פרסומת	1,220	25.1	*****	*****
	12-15	הופעה ציבורית	871	17.9	*****	*****
		פרסומת	234	4.9	*****	*****
מגדר	בנים	כל הופעה	2,080	42.8	*****	*****
	בנות	כל הופעה	2,786	57.3	*****	*****
אזור	תל אביב / מרכז	כל הופעה	3,696	75.9	*****	*****
	חיפה והצפון	כל הופעה	720	14.8	*****	*****
	ירושלים	כל הופעה	220	4.5	*****	*****
	באר שבע	כל הופעה	188	3.9	*****	*****
	לא ידוע	כל הופעה	42	0.9	*****	*****

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מינהל הסדרה ואכיפה, שנים שונות.

*מדובר בפעילות הרגולטור אל מול מעסיקים שונים בעבודת משמרות אשר מעוניינים בהעסקת בני נוער (16-18) עד השעה 23:00 בלילה בעבודות קלות בלבד. ההיתרים מייצגים את מספר המעסיקים ולא את מספר הילדים.

התקנות קובעות כי יש לקבל היתר תיווך על כל ילד מתחת לגיל 15, אשר ישנה כוונה להעסיקו בהופעה ציבורית ובפרסומות. תחום עבודת הנוער פועל כרגולטור בעניין זה ובוחן בקשות לתיווך עבור כל סוכן ילדים (מתווך) בהתאם לתקנות שנקבעו. ***התקנות בדבר העסקת ילדים בהופעות ובפרסומות מאפשרות העסקת ילדים בגיל שנה עד גיל 15 ועד בכלל. העסקת ילדים מתחת לגיל שנה דורשת אישור של הוועדה המוסמכת לכך. יש לציין שמספר ההיתרים אינו מעיד על מספר הילדים, מאחר שילד עשוי לקבל יותר מהיתר אחד בשנה ****העסקה בהופעה ציבורית ו/או פרסומות. ** בשנה זו נלקחו הנתונים מדו"ח חופש המידע של משרד הרווחה, ולא סופקה התפלגות זו.

בין השנים 2019-2020 ירדו סך היתרי העסקת בני נוער בלילה בכשליש (מ-155 ל-102), סך היתרי התיווך בכרבע (מ-1,383 ל-1,042) וסך היתרי העסקה בפרסומות ובהופעות ציבוריות בכמעט מחצית (46%, מ-4,866 ל-2,631).

ילדים ובני נוער עובדים שהועסקו באופן לא חוקי ותיקים שנפתחו בעניין זה (לוחות 10.10-10.14 ותרשימים 10י'-10יא')

הסתדרות הנוער העובד והלומד מייצגת ילדים, בני נוער וצעירים העובדים בישראל. הארגון רשאי לפעול רק כאשר הילד/ה או נער/ה פונה בבקשה לקבלת סיוע ולהתערבות. ילדים ובני נוער אף רשאים לפנות למחלקה לאכיפת חוקי עבודה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתים לשם הגשת התלונה.
נערים, נערות, ילדים וילדות רבים פונים לאיגוד המקצועי לנוער השייך להסתדרות הנוער העובד והלומד. רבות מן הפניות הן לשם התייעצות בעניין זכויות, ואולם פחות משליש מן הפניות הופכות ל"תיק" הנפתח נגד מעסיק. כדי לפתוח תיק נגד מעסיק יש להגיש רישום של ימי ושעות העבודה, המוכיח כי הנער/ה אכן עבדו כמדווח, ומה מגיע לו/לה. רבים מבני הנוער העובדים אינם מנהלים רישום מסודר, והדבר מקשה על פתיחת תיקים. משנפתח תיק נגד מעסיק, פונה מזכיר האיגוד המקצועי לנוער אל המעסיק, תחילה בטלפון או בביקור במקום העבודה. אם למרות פנייה זו המעסיק אינו מוכן לשלם לנער/ה את המגיע לו/לה כחוק, נשלח אליו לפחות מכתב אחד, המתריע כי ייתבע לדין בבית הדין לעבודה. אם המעסיק מתמיד בסירובו, מוגשת כנגדו תביעה לבית הדין לעבודה. במסגרת האיגוד המקצועי לילדים, נוער וצעירים, פועלים היום כ-100 מתנדבים. אלה הוסמכו לשמש כמזכירי איגוד מקצועי, ועל פי תקנות בית הדין לעבודה הם רשאים לייצג בו נערים ונערות

לוח 10.10: **התפלגות הפניות* של ילדים ובני נוער עובדים להסתדרות הנוער העובד והלומד, לפי מגדר וקבוצת אוכלוסייה / 2010, 2015, 2020**

מגדר/קבוצת אוכלוסייה	מספרים			אחוזים		
	2010	2015	2020	2010	2015	2020
סך כל הפניות	5,645	5,177	3,397	-	-	
סך כל התיקים שנפתחו	1,198	1,580	***	21.2	30.5	25.0
מגדר						
בנים (מתוך סך התיקים שנפתחו)	698	855	-	58.3	54	54.3
בנות (מתוך סך התיקים שנפתחו)	500	725	-	41.7	46	45.3
קבוצת אוכלוסייה						
יהודים (מתוך סך התיקים שנפתחו)	943	1,456	-	78.7	92	82.6
מזה: עולים חדשים	113	-	-	9.4	-	-
בני לאומים אחרים**	260	124	-	21.7	8	16.6
מבקשי מקלט	-	-	-	-	-	-

מקור: הסתדרות הנוער העובד והלומד, האיגוד המקצועי לילדים בני-נוער וצעירים, שנים שונות.
* פניות שהגיעו לתא הקולי / לאתר האינטרנט / לדף הפייסבוק / למזכירי האיגוד המקצועי לנוער בשטח.
** כולל ערבים, דרוזים ובדווים.
*** בשנת 2020 התקבלה התפלגות אחוזית בלבד.
- נתון חסר.

ב-2020 היו 3,397 פניות של ילדים ובני נוער להסתדרות הנוער העובד והלומד, ביחס ל- 25% מהן נפתחו תיקים. בין השנים 2010-2020 סך כל הפניות ירד ב-39.8% (מ- 5,645 ל- 3,397) אך שיעור התיקים שנפתחו עלה מ-21.2% ל-25% מכלל הפניות.

לוח 10.11: **התפלגות מצב התיקים שנפתחו בעניינם של בני נוער בעקבות פנייתם אל הסתדרות הנוער העובד והלומד / 2019-2020**

	2019		2020	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך כל הפניות*	**5,265**	**100.0**	**3,397**	**100.0**
מהן: אחוז הפניות שטופלו ע"י הסיוע המשפטי		21.0		25.0
מהן: אחוז הפניות שנפתחו ונסגרו באותה השנה		63.0		65.0
מהן: אחוז התביעות שהוגשו לבית הדין		7.0		6.0

מקור: הסתדרות הנוער העובד והלומד, האיגוד המקצועי לילדים בני-נוער וצעירים, 2021.

בין שנת 2019 לשנת 2020 חלה ירדה של כשליש (35.5%) במספר הפניות של בני נוער להסתדרות הנוער העובד והלומד.

תרשים 10י': **פילוח הפניות להסתדרות הנוער העובד והלומד, לפי סעיפי תלונה עיקריים / 2019, 2020**

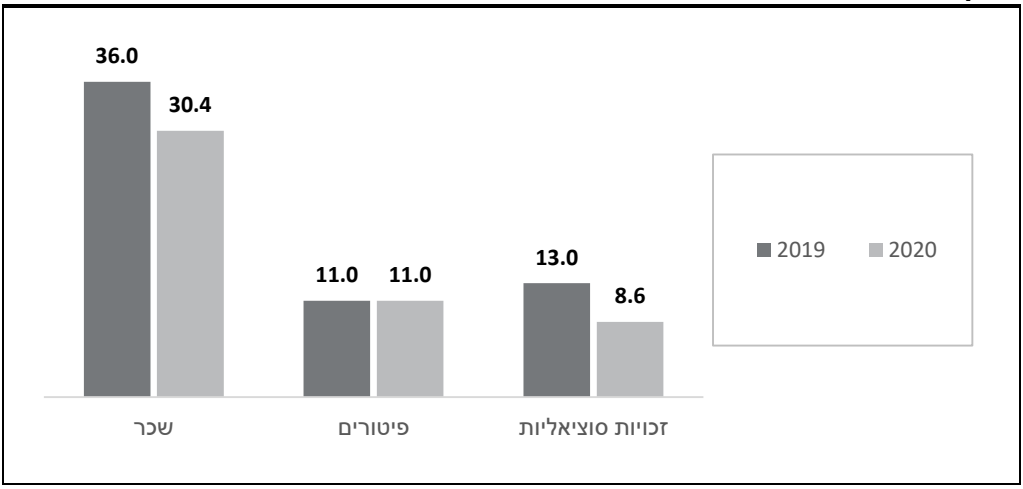

מקור: הסתדרות הנוער העובד והלומד, האיגוד המקצועי לילדים בני-נוער וצעירים, 2021.

בין שנת 2019 לשנת 2020 חלה ירידה של 5.4 נקודות האחוז בפניות להסתדרות הנוער העובד והלומד שנושאן העיקרי היה שכר (מ-36% ל30.4%) וירידה של 4.4 נקודות האחוז בפניות בנושאן העיקרי היה זכויות סוציאליות (מ-13% ל8.6%).

לוח 10.12: **פניות העוסקות בענפים מובילים שנפתחו בהסתדרות הנוער העובד והלומד / 2020-2019**

מעסיק / מקום תעסוקה	2019	2020
מסעדות ובתי קפה	555	288
מפלגות	215	36
מזון מהיר	167	120
מוכרנות	109	99
אולמות אירועים וחברות קייטרינג	71	70

מקור: הסתדרות הנוער העובד והלומד, האיגוד המקצועי לילדים בני-נוער וצעירים, 2021.

בין השנים 2020-2019 חלו ירידות חדות בפניות העוסקות בענפי התעסוקה: מסעדות ובתי וקפה (ירידה של כ-48%), מפלגות (ירידה של כ-83%) ומזון מהיר (ירידה של כ-28%).

לוח 10.13: **התפלגות מקרי טיפול שנפתחו בהסתדרות הנוער העובד והלומד, לפי מגדר וקבוצות אוכלוסייה / 2020-2015**

שנים	מין				לאום			
	נערים		נערות		יהודים		בני לאומים אחרים	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
2015	855	54.0	725	46.0	1,456	92.0	124	8.0
2016	861	60.0	593	40.0	1,406	97.0	48	3.0
2017	669	58.0	485	42.0	1,118	97.0	36	3.0
2018	837	52.0	776	48.0	1,596	97.0	44	3.0
2019*		57.9		42.0		96.9		3.1
2020*		54.3		45.3		82.7		16.6

מקור: הסתדרות הנוער העובד והלומד, האיגוד המקצועי לילדים בני-נוער וצעירים, שנים שונות. * בשנים 2019-2020 התקבלה התפלגות אחוזית בלבד בנוגע לסך הפניות, והחלוקה ע"פ הלאום הנה בין יהודים לערבים.

בין השנים 2020-2015 ההתפלגות המגדרית של הפניות להסתדרות הנוער העובד והלומד נותרה דומה. בשנת 2020 חלה עלייה משמעותית בפניות של בני נוער שאינם יהודים להסתדרות הנוער העובד והלומד.

לוח 10.14: **מספר ההתראות*, העיצומים, הקנסות וכתבי האישום של מינהל הסדרה ואכיפה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, כנגד מעסיקים מפירי חוק עבודת הנוער / 2016-2020**

	שנה			
	2017	2018	2019	2020
מספר ההתראות במסלול המנהלי	233	345	219	**83**
מספר העיצומים במסלול המנהלי	14	18	24	**14**
מספר כתבי האישום שהוגשו במסלול הפלילי	3	2	8	**1**
סך כל הקנסות במסלול המנהלי (בש"ח)	590,880	2,862,720	4,784,470	**5,053,050**

מקור: הסתדרות הנוער העובד והלומד, האיגוד המקצועי לילדים בני-נוער וצעירים, הדוח המסכם, שנים שונות.

* התראה על הטלת קנס.

הערה: ההפניה למסלול מינהלי או פלילי נקבעת בהתאם לנהלים הפנימיים של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (בהתאם לפרמטרים כמו חומרה, עבירות חוזרות וכו').

בין השנים 2019-2020 חלה ירידה משמעותית במספר ההתראות במסלול המנהלי (מ-219 ל-83), במספר העיצומים במסלול המנהלי (מ-24 ל-14) ועלייה בגובה הקנסות שהוטלו על ידי מנהל ההסדרה והאכיפה (4,784,470₪ לעומת 5,053,050 ₪).

תרשים 10יא': **מספר כתבי אישום שהגיש מינהל ההסדרה והאכיפה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים/ 1998-2020**

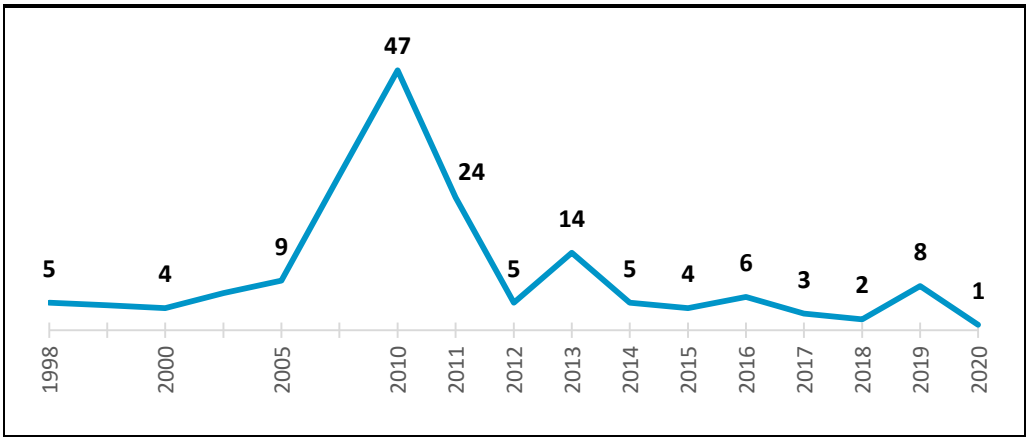

מקור: הסתדרות הנוער העובד והלומד, האיגוד המקצועי לילדים בני-נוער וצעירים, הדוח המסכם לשנת 2020.

בין השנים 2014-2020 הוגשו על ידי היחידה לאכיפת חוקי עבודה כ-4 כתבי אישום בממוצע בשנה.

הוצאה והכנסה של משקי בית עם ילדים ובעלות על מוצרים (תרשימים 10יב'-10טז' ולוחות 10.17-10.19)

תרשים 10יב': **ממוצע חודשי (בש"ח) של ההוצאות וההכנסות* של משקי בית עם ילדים / 2018**

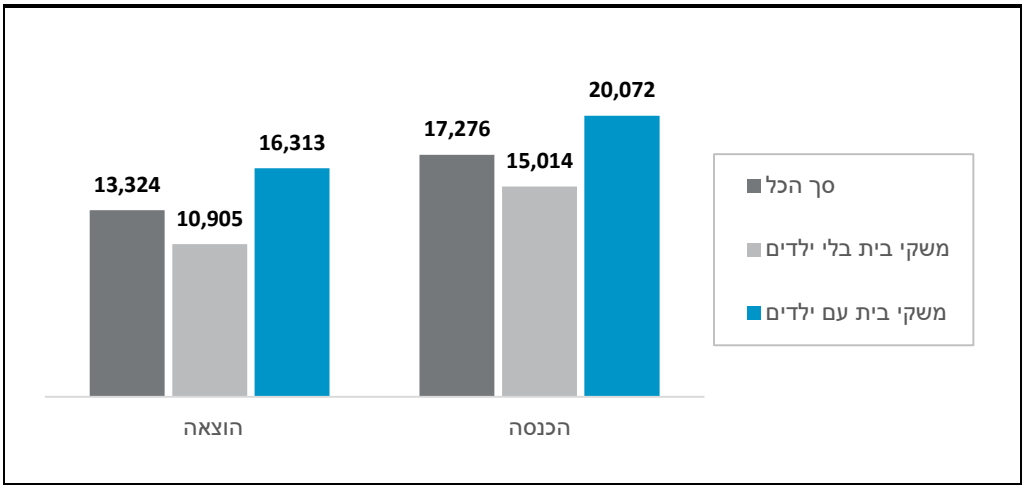

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד בין-לאומי 2020.

*הכנסה כספית נטו למשק בית: הכנסה כספית ברוטו לאחר ניכוי תשלומי החובה (ביטוח לאומי, ביטוח בריאות ומס הכנסה). הוצאה כספית: ההוצאה שמשק הבית הוציא בפועל על צריכת מוצרים ושירותים, ללא אומדן ההוצאה על שירותי דיור.

ב-2018, ההכנסה החודשית הממוצעת של משקי בית עם ילדים הייתה גדולה בשליש מההכנסה החודשית הממוצעת של משקי בית ללא ילדים (20,072 לעומת 15,014). ההוצאה החודשית הממוצעת היתה גבוהה יותר בכ-50% במשקי בית עם ילדים מאשר במשקי בית ללא ילדים (16,313 לעומת 10,905).

תרשים 10יג': **ממוצע אחוז ההוצאה* החודשית של משקי בית עם ילדים בהשוואה למשקי בית ללא ילדים (אחוז מממוצע ההכנסות) / 2018**

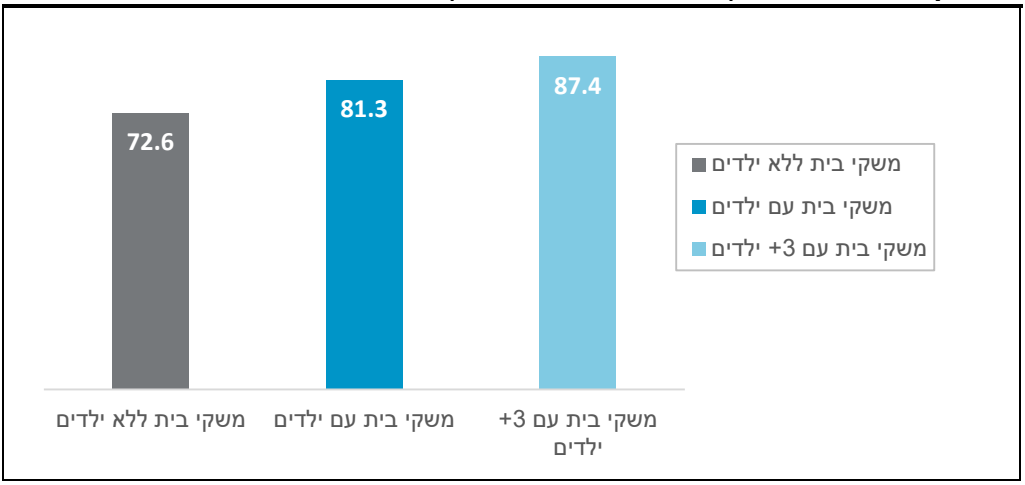

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד בין-לאומי 2020.

* הכנסה כספית נטו למשק בית: הכנסה כספית ברוטו לאחר ניכוי תשלומי החובה (ביטוח לאומי, ביטוח בריאות ומס הכנסה). הוצאה כספית: ההוצאה שמשק הבית הוציא בפועל על צריכת מוצרים ושירותים, ללא אומדן ההוצאה על שירותי דיור.

בשנת 2018, משקי בית עם ילדים הוציאו 81.3% מההכנסה הכספית הממוצעת שלהם, ואילו משקי בית ללא ילדים הוציא 72.6%, פער של 8.7% מההכנסה. משקי בית עם שלושה ילדים ויותר הוציאו 87.4% מההכנסה הכספית הממוצעת שלהם.

תרשים 10יד': **שיעור ההוצאה החודשית לתצרוכת למשקי בית עם ילדים בהשוואה למשקי בית ללא ילדים, לפי סוג הוצאה / 2018**

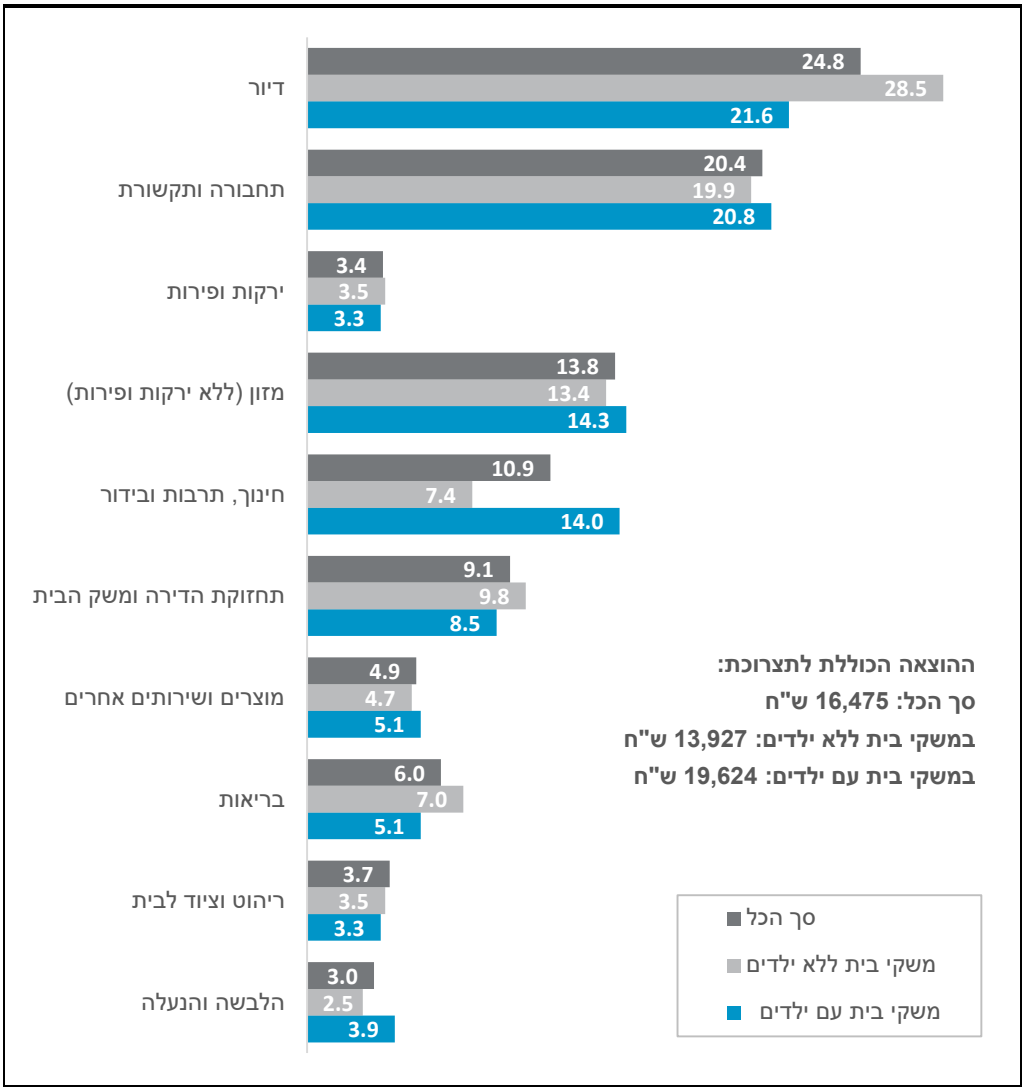

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד בין-לאומי 2020.

בשנת 2018, שיעור ההוצאה החודשית במשק בית עם ילדים גבוה יותר, בהשוואה למשק בית ללא ילדים, בדיור וחינוך, תרבות ובידור (פער של כמעט שבע נקודות אחוז).

לוח 10.15: **ההוצאה החודשית הממוצעת לתצרוכת* למשקי בית עם ילדים, לפי סוג הוצאה ומספר הילדים (בש"ח) / 2018**

	סוג הוצאה									
	מזון (ללא ירקות ופירות)	ירקות ופירות	דיור	תחזוקת הדירה ומשק הבית	ריהוט וציוד לבית	הלבשה והנעלה	בריאות	חינוך, תרבות ודיור	תחבורה ותקשורת	מוצרים ושירותים אחרים
סך כל ההוצאה בכלל משקי הבית בישראל	**2,282**	**556**	**4,089**	**1,498**	**606**	**492**	**984**	**1,798**	**3,356**	**815**
משקי בית עם מבוגר אחד										
סך הכל	1,752	374	3,626	1,195	470	454	711	1,696	1,787	851
ילד אחד	1,515	363	3,633	1,098	529	425	667	1,281	1,521	999
שני ילדים ויותר	2,002	384	3,621	1,296	408	483	757	2,137	2,067	693
משקי בית עם שני מבוגרים										
ילד אחד	2,030	445	3,779	1,195	725	548	787	2,209	3,434	780
שני ילדים	2,494	528	4,110	1,578	679	653	908	2,892	4,084	886
שלושה ילדים יותר	2,954	635	4,377	1,768	798	698	962	3,333	4,083	1,114
משקי בית עם שלושה מבוגרים										
ילד אחד	3,321	855	4,697	2,107	908	735	1,406	2,184	5,679	1,054
שני ילדים	3,526	906	4,680	1,952	747	747	1,200	2,433	4,601	1,063
שלושה ילדים ויותר	3,955	1,009	4,201	1,802	929	897	1,259	3,300	4,160	1,442

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוח 7.4.

* תצרוכת: סך כל התשלומים שמשלם משק הבית על קניית מוצרים או שירותים, וכן זקיפת הוצאה לצריכת שירותי דירה ורכב (קניית מוצרים אלה מוגדרת כהשקעה ולא כתצרוכת).

בכל משקי הבית ההוצאה הגדולה ביותר היא על דיור (24.8%), במקום השני על תחבורה ותקשורת (20.4%), במקום השלישי מזון ללא ירקות ופירות (19%), ובמקום הרביעי חינוך ותרבות (10.9%).

לוח 10.16: **ההוצאה החודשית הממוצעת על מבחר מוצרים למשקי בית עם ילדים בישראל, לפי סוג המוצר ומספר הילדים (בש"ח) / 2018**

סוג מוצר	סך הכל	ללא ילדים	עם ילדים		
			סך הכל	עד שני ילדים	שלושה ויותר
לחם אחיד (שחור ולבן)	3	2	**3**	2	5
לחם פרוס	6	4	**7**	5	11
לחם מיוחד	27	27	**26**	28	24
לחמניות וכעכים	23	14	**33**	28	41
פיתות	26	15	**40**	31	35
חטיפים	39	20	**62**	50	82
דגני בוקר	22	11	**35**	28	45
מעדני חלב וגבינה	31	20	**45**	42	49
ממרח שוקולד וממרח קקאו	6	3	**9**	7	12
נסיעה באוטובוס	46	36	**59**	52	71
נסיעה במונית מיוחדת	11	14	**7**	8	4
טלפון נייח, חשבון שוטף	37	41	**32**	29	36
טלפון סלולרי, חשבון שוטף	131	101	**168**	168	169
תרומות למפעלים ולמוסדות	99	79	**124**	64	224

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2020.

בשנת 2018, במשקי הבית עם ילדים, ההוצאה החודשית הגבוהה ביותר הייתה על טלפון נייד (168 ש"ח) ועל תרומות למפעלים ולמוסדות (124 ש"ח). ככל שמספר הילדים במשק הבית עולה, כך עולות ההוצאות למעט הוצאה על טלפון סלולרי. משקי בית עם ילדים תורמים יותר מאשר משקי בית ללא ילדים, ומשקי בית עם שלושה ילדים ויותר תורמים יותר פי 3.5 יותר ממשקי בית עם עד שני ילדים.

לוח 10.17: **שיעור הבעלות על מוצרי תחבורה ותקשורת נבחרים במשקי בית עם ילדים בישראל, לפי סוג מוצר ומספר הילדים / 2018**

סוג מוצר	סך הכל	ללא ילדים	עם ילדים		
			סך הכל	עד שני ילדים	שלושה ויותר
טלוויזיה	87.8	91.0	**83.8**	90.2	73.2
מנוי לטלוויזיה- כבלים/לוויין/אחר	62.3	67.0	**56.6**	64.4	43.9
ממיר דיגיטלי	12.7	10.0	**15.9**	14.3	18.6
צלחת לווין	15.5	11.2	**20.8**	18.3	24.9
מחשב ביתי	76.9	72.2	**82.6**	85.5	77.8
אינטרנט	74.9	72.8	**77.5**	82.4	69.6
טאבלט	36.2	28.1	**46.3**	47.2	44.8
קונסולת משחקים	19.1	8.2	**32.7**	30.8	35.8
טלפון נייד	97.9	96.5	**99.7**	99.7	99.7
שני טלפונים ניידים ויותר	76.2	60.0	**96.2**	95.9	98.6
מכונית אחת לפחות	72.1	62.6	**83.9**	85.9	80.6

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2020.

בשנת 2018, במשקי הבית עם ילדים, אחוזי הבעלות על מוצרי תחבורה ותקשורת הגבוהים ביותר היו על טלפון נייד אחד (99.7%) או שניים ויותר (96.2%), מכונית (83.9%), טלויזיה (83.8%), מחשב ביתי (82.6%) ואינטרנט (77.5%). אחוזי הבעלות על סוגי מוצרים אלה הם גם הגבוהים ביותר במשקי בית ללא ילדים.

תרשים 10טו': **הוצאה חודשית ממוצעת של משקי בית עם ילדים על סעיפי חינוך נבחרים, לפי עשירוני הכנסה נטו לנפש סטנדרטית / 2018**

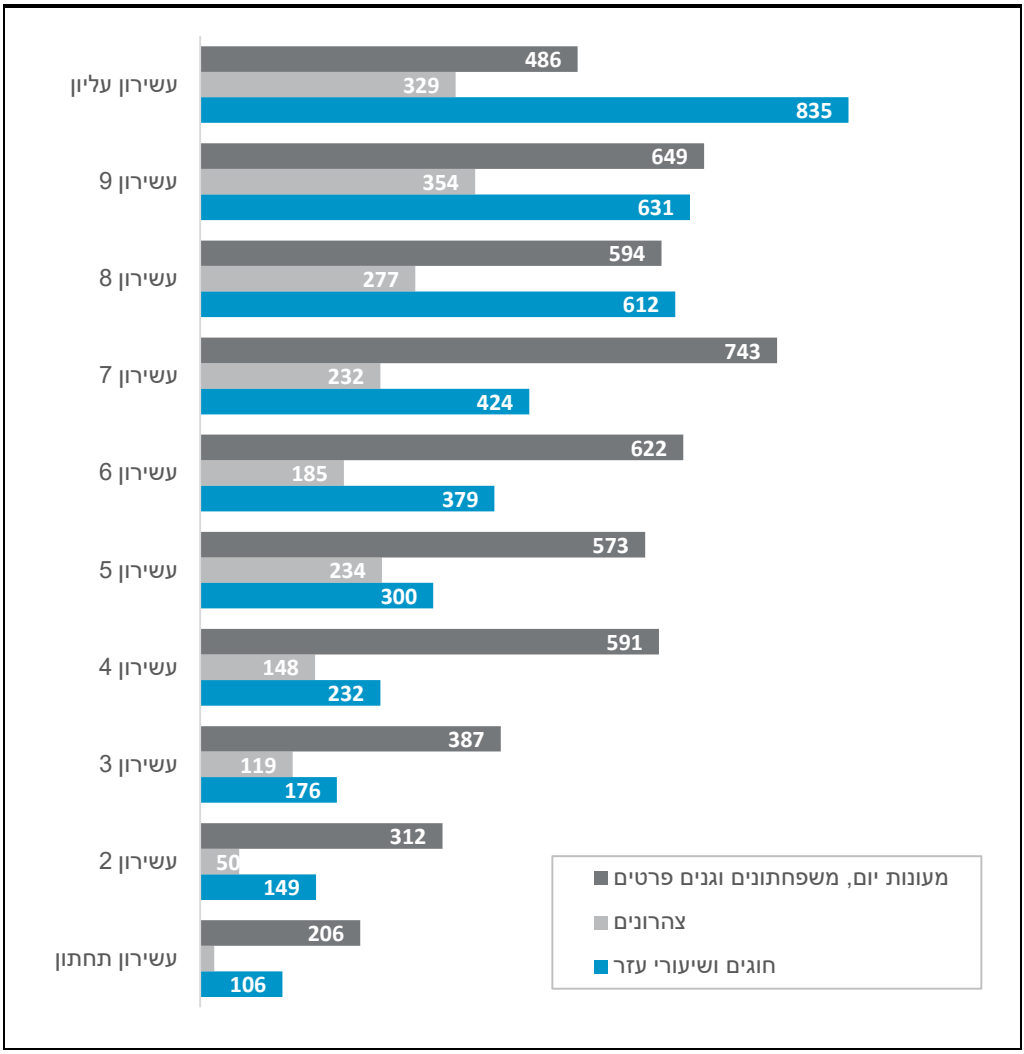

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד בין-לאומי 2020.

ההוצאה החודשית הממוצעת על צהרונים וחוגים ושיעורי עזר עולה משמעותית בהתאם לעשירוני ההכנסה.

ההוצאה הממוצעת על צהרונים בעשירונים 1-3 היא כ-62 ש"ח, בעשירונים 4-7 היא כ-200 ש"ח, ובעשירונים 8-10 היא כ-320 ש"ח (פי 4.5 משלושת העשירונים התחתונים).

ההוצאה הממוצעת על חוגים ושיעורי עזר בעשירונים 1-3 היא כ-144 ש"ח, בעשירונים 4-7 היא כ-334 ש"ח, ובעשירונים 8-10 היא כ-693 ש"ח (פי 4.8 משלושת העשירונים התחתונים).

ההוצאה על מעונות יום, משפחתונים וגנים פרטיים עולה בהדרגה מהעשירון התחתון עד לעשירון 7, ולאחר מכן יורדת.

תרשים 10טז': **ההתפלגות ההוצאה החודשית לחינוך במשקי בית עם ילדים / 2018**

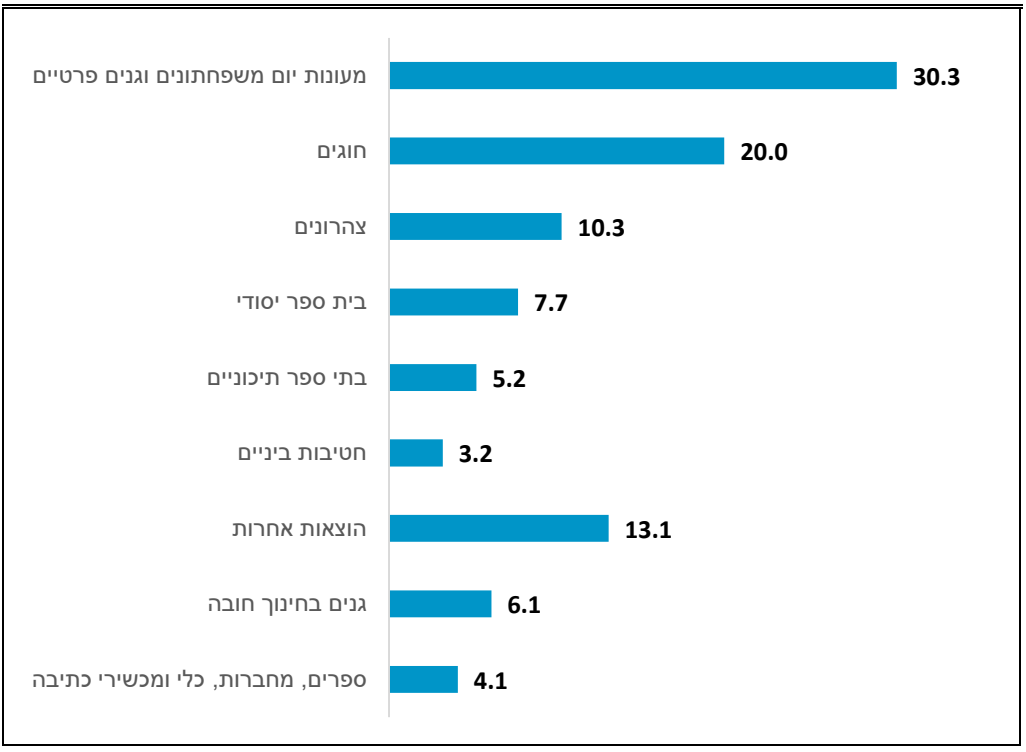

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לקט נתונים לרגל יום הילד הבין-לאומי 2020.

במשקי בית עם ילדים ההוצאה החודשית על חינוך הגבוהה ביותר היא בעבור מעונות יום, משפחתונים וגנים פרטיים (כ-30%); 20% היא על חוגים ו-10.3% על צהרונים.

11

ילדים בעולם המשפט

מבוא

ככל האזרחים גם ילדים באים במגע עם מערכת המשפט ונתונים לטיפולה. פרק זה מוקדש למעורבותם של ילדים בעולם המשפט, בעיקר בתחום האזרחי. הפרקים שלאחריו, 13-12, עוסקים בתחום המשפט הפלילי. הלוחות המופיעים בהם מתייחסים לתיקים ו/או לעניינים המתנהלים בעניינם של ילדים, לאו דווקא למספר הילדים.

מערכת בתי המשפט בישראל כוללת מספר ערכאות, אשר לכל אחת מהן מבנה היררכי משלה. המערכת האזרחית היא המרכזית שבהן, ובה מתבררים העניינים האזרחיים במספר ערכאות: הערכאה הראשונה היא בתי משפט השלום, שבמסגרתם פועלים בתי משפט שלום לנוער, ובשנים האחרונות גם בתי המשפט לענייני משפחה. הערכאה השנייה היא בתי המשפט המחוזיים, ואילו הערכאה השלישית היא בית המשפט העליון.

הנתונים המוצגים בפרק זה מתייחסים רק לעניינים הנוגעים לילדים שנדונו בבתי משפט שלום לנוער, בבתי משפט מחוזיים בשבתם כבתי משפט לנוער ובבתי משפט לענייני משפחה.

מערכות נוספות של בתי המשפט הן בתי הדין האזרחיים והמערכות המעין שיפוטיות: בתי הדין לעבודה, בתי הדין לשכירות; ופעולות מעין שיפוטיות של רשמי המשכונות, רשמי החברות, רשמי הפטנטים ולשכות ההוצאה לפועל. לצערנו, אין נתונים על עניינים הנוגעים לילדים שנדונו במערכות אלו, ולכן פרק זה של השנתון אינו מתייחס אליהם.

כמו כן, קיימת מערכת בתי הדין הדתיים. מערכת זו כוללת את בתי הדין הרבניים האזוריים, את בית הדין הרבני הגבוה ואת בתי הדין השרעים, הנוצרים והדרוזים. בפרק זה מוצגים נתונים בעניינים הקשורים בילדים שנדונו בבתי דין רבניים ובבתי דין דרוזיים ושרעיים. בישראל בתי הדין הדתיים מוסמכים לדון בגירושין ובנישואין ובעניינים הכרוכים בהם, כגון החזקה ומשמורת של ילדים.

ייצוגם המשפטי של ילדים בהליכים אזרחיים הוא נושא שטרם הוסדר בחקיקה הישראלית באופן מלא. על כן, למרות שילדים ובני נוער מיוצגים מעת לעת בידי עורכי דין מטעם האגף לסיוע משפטי או מטעם ארגונים התנדבותיים דוגמת המועצה לשלום הילד, לצערנו, אין בידינו נתונים מסודרים אודות היקף הייצוג ואופיו.

מבנה הפרק:

לוח 11.1 ותרשים 11א' עוסקים בילדים בבתי משפט שלום לנוער.

לוח 11.2 עוסק בילדים בבתי משפט לענייני משפחה.

תרשים 11ב' עוסק בבקשות לאישור נישואי קטינות שהוגשו לבתי משפט.

לוחות 11.4-11.3 עוסקים בילדים בבתי משפט דתיים (רבניים, שרעיים ודרוזיים).

הגדרות

הליך אזרחי – בפרק זה הכוונה להליך משפטי הננקט בהתאם לחוק הנוער טיפול והשגחה, התש"ך (1960).

בית משפט לענייני משפחה – בית משפט שלום העוסק בעניינים כגון החזקת ילדים, מזונות, אישור הסכמי נישואין או גירושין, אלימות במשפחה, אימוץ וכיו"ב מכוח חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995 (1995). בעבר, בטרם התקבל החוק, טופלו עניינים אלה בבתי המשפט המחוזיים.

בית משפט שלום לנוער – בית משפט שלום אשר שופטיו הוסמכו לשפוט קטינים על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך- 1960 וחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א- 1971.

החזקת ילדים (משמורת) – הסמכות להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו.

חוק גיל הנישואין התש"י-1950 – חוק האוסר נישואי קטינה או קטין מתחת לגיל 18, כולל השאת קטינים או סיוע בעריכת נישואיהם. החוק מפרט את דרכי הטיפול בנישואין מסוג זה: (א) על אף האמור בחוק רשאי בית משפט לענייני משפחה לתת היתר לנישואי קטין או קטינה שמלאו להם 16 שנים, ולדעת בית המשפט קיימות נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטין או הקטינה, לפי העניין, המצדיקות מתן היתר זה. בית המשפט לענייני משפחה יכריע בבקשה למתן היתר לאחר ששמע את הקטין או הקטינה, לפי העניין. (ב) לא יכריע בית המשפט לענייני משפחה בבקשה להיתר נישואין של קטין או קטינה שמלאו להם 16 שנים אך טרם מלאו להם 17 שנים, אלא לאחר שקיבל תסקיר מאת עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין. בקשה להיתר נישואין - לפי סעיף 5 תוגש על ידי הקטינה או הקטין או על ידי אחד מהוריהם או אפוטרופוסיהם או על ידי מי שמבקש להינשא להם.

קטין נזקק – על פי הגדרת חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך – 1960, קטין נזקק הוא קטין שמתקיים בו אחד מאלה:

- לא נמצא אחראי עליו,
- האחראי עליו אינו מסוגל לטפל בו או להשגיח עליו, או מזניח את הטיפול או את ההשגחה,
- הוא עשה מעשה הנחשב עבירה פלילית ולא הובא בפלילים,
- נמצא משוטט, פושט יד או רוכל בניגוד לחוק עבודת הנוער, התשי"ג-1953,
- נתון להשפעה רעה או חי במקום המשמש דרך קבע כמקום עבירה,
- שלומו הגופני או הנפשי נפגע או עלול להיפגע מכל סיבה אחרת,
- נולד כשהוא סובל מתסמונת התמכרות לסם (סינדרום גמילה).

מקור הנתונים

מקורות הנתונים הם משרד המשפטים- הנהלת בתי הדין השרעיים והדרוזים, מחלקת המחקר של הנהלת בית המשפט, משרד הפנים- הנהלת בתי הדין הרבניים, והמרכז לקידום מעמד האישה ע"ש רות ועמנואל רקמן שבאוניברסיטת בר- אילן. בתחתיתו של כל לוח צוין המקור המדויק.

בלוחות מסוימים יש התייחסות לשלבי הפעולה לפי עניינים שהוגשו ולפי עניינים שנתבררו. כשמדובר בעניינים שהוגשו, הכוונה לסך כל העניינים שהוגשו לטיפול בשנה מסוימת, לסך כל המקרים שנתבררו במרוצתה - גם אם הוגשו בשנים קודמות, ולסך כל העניינים שטרם נתבררו - כולל אלה שהוגשו בשנים קודמות, אך עדיין אין החלטה לגביהם.

ילדים בבתי משפט שלום לנוער
(לוח 11.1 ותרשים 11א')

בבית משפט שלום לנוער מתנהלים הליכים אזרחיים על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך- 1960 וכן הליכים פליליים על פי חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א- 1971. ככלל, כשמדובר בתיקים פליליים, בית משפט שלום מוסמך לדון רק בפשעים שהעונש עליהם הוא עד שבע שנות מאסר, ואילו בית משפט שלום לנוער מוסמך לדון, לפי צו מפורש, במרבית הפשעים (לרבות עבירות מין, עבירות לפי פקודת הסמים ועוד). במקרים יוצאי דופן, כאשר עניינה של המשפחה כבר נדון בבית משפט לענייני משפחה, מכוח הסמכות המוקנית לו בחוק הנוער (טיפול והשגחה) בית המשפט לענייני משפחה הוא שדן בעניינו של הקטין, לא בית משפט לנוער.

בכל הלוחות שבהם מופיע המונח "נתבררו" הכוונה למקרים שנתבררו באותה שנה, גם אם הוגשו לבית המשפט לשם בירור בשנים שקדמו לה.

לוח 11.1: מספר התיקים* בבתי משפט שלום לנוער, לפי סוג תיק ושלב פעולה / 2020-2010

סוג התיק ושלב הפעולה		2010	2015	2020
הוגשו		**12,883**	**14,071**	**12,316**
נתבררו		**14,376**	**15,365**	**12,232**
מזה:				
אזרחי	הוגשו	1,892	2,421	2,908
	נתבררו	2,093	3,177	2,946
פלילים	הוגשו	10,991	11,650	9,408
	נתבררו	12,283	12,188	9,286

מקור: משרד המשפטים, הנהלת בית המשפט, שנים שונות.

* תיקי נוער (אזרחיים ופליליים). לא כולל בקשות שונות בהליך ותיקי מעצרים בהליך.

בין השנים 2015-2020 מספר התיקים האזרחים והפליליים שהוגשו לבתי משפט שלום לנוער ירד בכ-12% (מ-14,071 ל-12,316).

מספר התיקים האזרחיים עלה בשנים אלה בכ-20% ומספר התיקים הפליליים ירד בכ-19%.

תרשים 11א': **החלטות של בתי משפט שלום לנוער בעניין הכרזת קטין כנזקק* (אחוזים) / 2020**

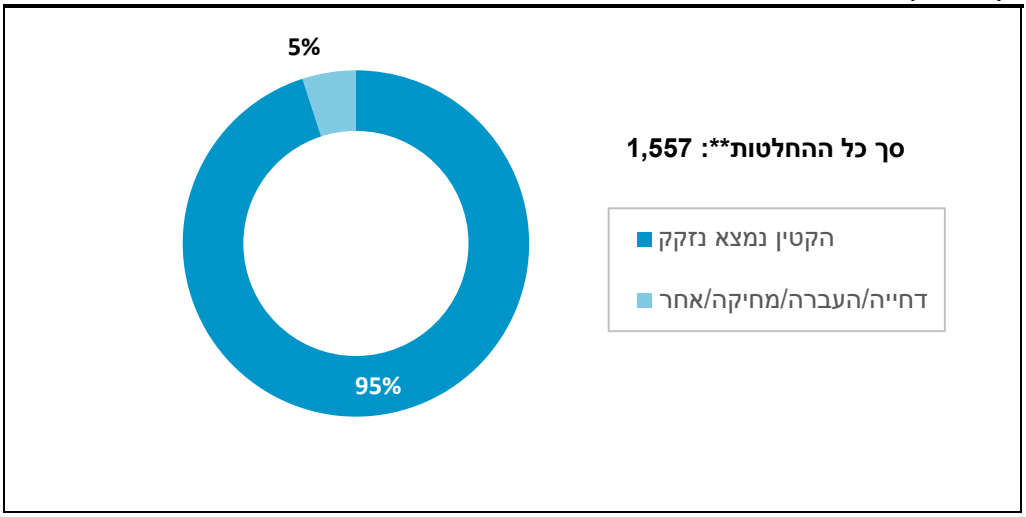

מקור: משרד המשפטים, הנהלת בית המשפט, 2021.

* על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה).
** מספר ההחלטות לגבי תיקים-הליכים (לא מספר הילדים).

בשנת 2020 התקבלו בבתי משפט לנוער 1,557 החלטות בעניין הכרזת קטין כנזקק. רוב מוחלט של ההליכים הסתיימו בהכרזה על הקטין כעל נזקק.

ילדים בבתי משפט לענייני משפחה
(לוח 11.2)

לוח 11.2: **תיקים שנדונו בבתי משפט לענייני משפחה, לפי מקום בית המשפט וסוג עניין (מספרים) / 2010-2020**

מקום בית המשפט	סך הכל 2010	סך הכל 2018	סך הכל 2019	2020				
				סך הכל	סוג עניין			
					אבהות/ אימהות	תובענה בעניין קטין*	חטיפת ילדים**	אחר***
				הוגשו				
סך הכל	71,628	88,968	90,213	89,581	2,278	6,848	26	80,429
אילת	611	900	915	960	28	75	0	857
אשדוד	3,235	4,699	4,715	4,573	127	421	1	4,024
אשקלון	-	-	-	1	0	0	0	1
באר [illegible]	4,299	5,141	5,629	5,546	252	456	1	4,837
דימונה	-	25	-	-	0	0	0	0
חדרה	1,781	3,083	3,185	3,028	116	164	2	2,746
חיפה	6,564	7,497	7,102	7,004	132	506	1	6,365
טבריה	1,348	1,381	1,449	1,434	25	125	0	1,284
ירושלים	8,709	10,251	9,555	9,656	137	731	4	8,784
נצרת	3,342	4,369	4,362	4,397	96	342	2	3,957
פתח תקוה****	9,569	12,599	12,484	12,956	303	994	2	11,657
צפת	-	755	753	849	11	67	0	771
קריות	5,393	5,382	5,919	6,217	135	509	0	5,573
קריית גת	1,244	1,605	1,694	1,880	50	178	0	1,652
קריית שמונה	990	733	655	672	12	66	2	592
ראשון לציון	8,368	10,779	11,359	11,497	268	950	3	10,276
תל אביב	16,175	20,124	20,400	18,911	586	1,264	8	17,053
				נתבררו				
סך הכל	75,465	88,133	89,847	90,067	2,474	6,510	28	81,055
אילת	641	963	888	944	29	77	1	837
אשדוד	3,389	4,751	4,671	4,516	108	379	1	4,028
אשקלון	-	-	-	2	0	0	0	2
באר [illegible]	4,332	5,330	5,927	5,487	297	472	1	4,717
דימונה	-	24	1	0	0	0	0	0

לוח 11.2: **תיקים שנדונו בבתי משפט לענייני משפחה, לפי מקום בית המשפט וסוג עניין (מספרים) / 2010-2020** (המשך)

מקום בית המשפט	סך הכל 2010	סך הכל 2018	סך הכל 2019	2020				
				סך הכל	סוג עניין			
					אבהות/ אימהות	תובענה בעניין קטין*	חטיפת ילדים**	אחר***
חדרה	1,943	2,883	3,164	3,057	99	217	2	2,739
חיפה	6,652	7,326	7,328	7,039	184	439	1	6,415
טבריה	1,520	1,439	1,379	1,432	35	111	0	1,286
ירושלים	9,522	9,985	9,986	9,820	153	739	4	8,924
נצרת	3,507	4,253	4,417	4,559	99	349	3	4,108
פתח תקווה****	9,419	12,209	11,916	13,102	322	851	3	11,926
צפת	-	767	781	848	17	61	1	769
קריות	5,368	5,396	5,566	5,847	105	446	0	5,296
קריית גת	1,259	1,639	1,794	1,752	63	168	0	1,521
קריית שמונה	1,008	658	723	689	10	59	2	618
ראשון לציון	8,677	10,605	11,208	11,589	278	852	2	10,457
תל אביב	18,219	19,905	20,131	19,384	675	1,290	7	17,412

מקור: משרד המשפטים, הנהלת בית המשפט, שנים שונות.

* הכוונה בעיקר לתיקי משמורת והסדרי ראייה של קטינים.
** נתונים נוספים על חטיפת ילדים ראו בפרק 13.
*** אין אפשרות לפרט מה כלול ב"אחר".
**** בשנת 2012 בית המשפט לענייני משפחה בכפר סבא עבר לפתח תקווה.

בין השנים 2010-2020 גדל בכ-25% מספר התיקים שהוגשו לבתי משפט לענייני משפחה (מ-71,628 ל- 89,581).

בקשות לאישור נישואי קטינות שהוגשו לבתי משפט (תרשים 11ב')

על פי חוק, נישואי קטינים וקטינות אסורים לפני גיל 18 (החוק שונה בנובמבר 2013, והגיל הועלה מ-17 ל-18). במקרים מיוחדים ניתן לפנות לבית המשפט לענייני משפחה בבקשה לאשר נישואי קטין/ה אף אם טרם מלאו לו/ה 18.

היות שנתוני הנהלת בתי המשפט אינם מקודדים לפי מין, אי אפשר לקבוע במדויק מה היה מין הקטין הפונה בבקשה. ככל הידוע, על פי רוב מדובר בקטינות, ולפיכך כותרתו של תת-פרק זה מתייחסת לקטינות בלבד. לא התקבלו נתונים לגבי מספר הבקשות שאושרו לאחר 2005.

עוד בנושא נישואי קטינים/ קטינות ראה/י פרק 3- משפחות, משקי בית ותנאי גדילה של ילדים.

תרשים 11ב': **מספר הבקשות לאישור נישואי קטינות שהוגשו לבית המשפט לענייני משפחה ומספר הבקשות שאושרו / 1997-2020**

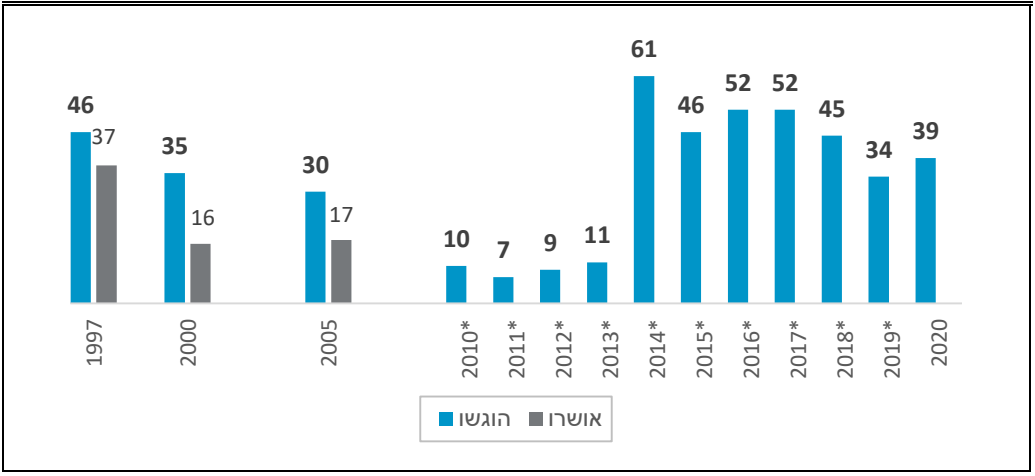

מקור: המרכז לקידום מעמד האישה ע"ש רות ועמנואל רקמן, אוניברסיטת בר-אילן, הפקולטה למשפטים, שנתון נשים ומשפחה בישראל 2007, דו-שנתון סטטיסטי, 2007. הנהלת בתי המשפט, שנים שונות.

* משנת 2008 לא התאפשר להנהלת בתי המשפט לספק את הנתון לגבי בקשות שאושרו.
הערה: בנובמבר 2013 שונה חוק גיל הנישואין, והגיל הועלה מ-17 ל-18. על כן נתוני השנים 1997-2012 מתייחסים לחוק הישן.

בין השנים 2015-2018 מספר הבקשות לאישור נישואי קטינות הוא סביב 50 בשנה, וב-2019 ירד לראשונה מתחת ל-40 (מאז 2014). השינוי במספר הבקשות בין 2013 לבין 2014 נובע ככל הנראה משינוי חוק גיל הנישואין (ראו הערה).

ילדים בבתי משפט דתיים (רבניים, שרעיים ודרוזיים) (לוחות 11.3-11.4)

לוח 11.3: **מספר תיקי החזקת ילדים והסדרי ראייה שנפתחו בבתי דין רבניים, לפי מקום בית הדין / 2000-2020**

בית הדין	מספר התיקים שנפתחו								
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
סך הכל	**1,695**	**1,867**	**2,522**	**2,711**	**2,209**	**1,748**	**1,939**	**2,061**	**1,973**
אריאל	14	7	14	29	33	18	21	27	23
אשדוד	70	114	162	141	118	98	83	122	90
אשקלון	57	77	109	116	102	92	103	125	128
באר שבע	42	88	141	166	135	93	127	167	152
בית הדין	386	45	46	85	96	127	138	194	182
חיפה	305	342	377	400	296	249	278	251	236
טבריה	9	14	47	42	23	30	29	25	36
ירושלים	149	379	544	496	457	322	329	368	357
נתניה	104	148	180	287	239	172	166	161	137
פתח תקווה	92	165	169	243	206	145	164	146	151
צפת	16	18	103	84	55	38	42	33	31
רחובות	23	43	103	100	73	57	67	59	74
תל אביב	428	427	527	522	376	307	392	383	376

מקור: הנהלת בתי הדין הרבניים, שנים שונות.

מאז 2015, ירד ב-27% סך תיקי החזקת ילדים והסדרי ראייה שנפתחו בבתי דין רבניים (מ-2,711 ל-1,973).

לוח 11.4: **מספר ענייני החזקת ילדים שהוגשו ונתבררו* בבתי דין שרעיים ודרוזיים, לפי שלב פעולה / 1995-2020**

שנה	בית דין שרעי**		בית דין דרוזי***	
	הוגשו	נתבררו	הוגשו	נתבררו
1995	199	249	2	5
2000	586	377	9	9
2005	954	738	4	3
2010	1,028	722	-	-
2015	1,411	1,008	98	88
2018	2,103	1,252	72	64
2019	2,045	1,775	80	74
2020	2,058	1,492	86	78

מקור: משרד המשפטים, הנהלת בתי הדין השרעיים והדרוזים, שנים שונות.

* מספר העניינים שנתבררו עשוי להיות גדול ממספר העניינים שהוגשו, כיוון שבמשך שנה מסוימת מגיע לסיום הטיפול בעניינים שהחלו להתברר בשנים קודמות.
** עד ל-2006 הנתונים על מספרם של התיקים שהוגשו לבתי דין שרעיים כללו רק תיקים חדשים. מאז 2008 התאפשר לקבל מבתי הדין השרעיים רק את מספר תיקי הגירושין. לפיכך, בכל תיק עשויים להיות רשומים מספר קטינים. תיקי משמורת ילדים כוללים את הנושאים: סדרי ראייה ואירוח, בקשות לשינוי מקום המשמורת, משמורת ילדים-מסירת קטינים, משמורת ילדים-פס"ד הצהרתי.
*** עד 2013 הנתונים מתייחסים לתיקים שהוגשו ונתבררו כתיקים בנפרד, החל ב-2013 הנתונים כוללים גם תיקים שנדונו במסגרת תיקי גירושין.
- נתון חסר במקור.

בין השנים 2015-2020 בבית הדין השרעי עלה בכ-46% מספר התיקים שהוגשו בעניין החזקת ילדים (מ-1,411 ל-2,058).

12

ילדים עוברי חוק

מבוא

פרק זה מתייחס ברובו לקטינים בגיל 12-17, היות שגיל 12 הוא הגיל המינימלי לנשיאת הקטין באחריות פלילית ולנקיטת הליכים פליליים כלפיו. למרות זאת, באחדים מן הלוחות התייחסנו גם לקטינים שגילם גבוה מ-17 בשל חשיבות הנתונים. קטינים אשר עברו על החוק, או החשודים בעבירה עליו, מטופלים בידי שש מערכות שונות:

- **משטרת ישראל** אשר תפקידה למנוע אירועים פליליים ועבירות על החוק, לחקור אותם לאחר התרחשותם, להעמיד עבריינים לדין ולשמור על הסדר הציבורי.
- **שירות המבחן לנוער במשרד הרווחה** - מטפל בקטינים שנחשדו על ידי המשטרה בביצוע עבירה ושהופנו על ידה לשירות המבחן לנוער. לפי חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א-1971, חובה על המשטרה להפנות קטין לשירות המבחן לנוער כאשר מתגלה יסוד להעמידו לדין, וחובה על השירות להגיש תסקיר של קצין מבחן לנוער לבית המשפט בטרם ייגזר דינו. שירות המבחן לנוער מטפל גם בקטינים שעברו עבירה פלילית, ואשר המשטרה החליטה לא להגיש כתב אישום נגדם (ט.מ)*. כמו כן, שירות המבחן במשרד הרווחה מטפל בקטינים שנמצאו חייבים בדין וחויבו להישאר בפיקוחו של קצין מבחן לנוער ובטיפולו.
- **הסניגוריה הציבורית במשרד המשפטים** - מעניקה שירותי ייצוג משפטי לקטינים החשודים בביצוע עבירות ואשר הוגשה בעניינם בקשת מעצר, או לקטינים אשר הוגש כתב אישום נגדם, או לקטינים אשר הוגשה בקשה לבית המשפט להעברתם ממעון נעול למאסר.
- **מערכת בתי המשפט לנוער** (בערכאות שלום ומחוזי) - עורכת דיונים הן בעניין מעצרם של קטינים לפני משפט והן בעניינם של קטינים, שהוגש נגדם כתב אישום. מערכת זו קובעת האם הקטין זכאי או חייב בדין ומחליטה מה יהיה עונשו, או מה תהיינה דרכי הטיפול בו.
- **רשות חסות הנוער במשרד הרווחה** - אחראית על הטיפול והשיקום של קטינים שנמצאו חייבים בדין ונשלחו למעונות חסות, כעונש או כאמצעי טיפולי. נתונים לגבי ילדים ברשות חסות הנוער ראו בפרק 14 - ילדים במצבי מצוקה.
- **שירות בתי הסוהר** - אחראי על החזקת קטינים שהורשעו בדין, ואשר נגזר עליהם עונש מאסר בפועל או עבודות שירות. בבתי הסוהר מוחזקים גם קטינים שעניינם טרם הוכרע והעצורים עד תום ההליכים (ראו גם הגדרה: מעצר עד תום ההליכים).

* ראו הגדרה בסעיף ההגדרות.

בפרק חמישה חלקים המציגים נתונים על היקף התופעה של קטינים עוברי חוק ועל מאפייניה.

בחלק הראשון נתונים על קטינים החשודים בביצוע עבירות:

לוחות 12.1-12.12 ותרשימים 12א'-12ה' עוסקים בקטינים החשודים בביצוע עבירות שבגינן נפתח תיק פלילי או הנמצאים בהליך של טיפול מותנה.

לוחות 12.13-12.14 ותרשים 12ו' עוסקים בעבירות בני נוער במוסדות חינוך.

תרשימים 12ז'-12ח' ולוחות 12.15-12.17 עוסקים במעצר קטינים.

בחלק השני נתונים על קטינים חשודים, נאשמים או חייבים בדין הנתונים בטיפולו של שירות המבחן לנוער:

תרשימים 12ט'-12י' ולוחות 12.21-12.18 נוגעים לקטינים בטיפולו של שירות המבחן לנוער.

בחלק השלישי נתונים על קטינים שבעניינם מתנהלים הליכים פליליים בבתי משפט:

לוחות 12.26-12.22 ותרשים 12יא'-12יב' מתייחסים לקטינים בהליכים פליליים.

החלק הרביעי מוקדש לקטינים שחויבו בדין בביצוע עבירות ולכאלה המרצים עונש מאסר:

לוחות 12.30-12.27 ותרשימים 12יג'-12טז' עוסקים בקטינים שחויבו בדין, קטינים המרצים עונש מאסר וקטינים מועדים.

החלק החמישי ענייננו נתוני רקע של קטינים בעלי תיקים פליליים:

לוח 12.31 מציג את ההשתייכות למסגרת לימודית לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר של קטינים בעלי תיקים פליליים.

הגדרות

בית משפט שלום לנוער – בית משפט שלום אשר שופטיו מונו לשפוט קטינים על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה) התש"ך- 1960 וחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א-1971.

גיל אחריות פלילית של קטין - גיל 12 ומעלה. הסיווג לקטין/בגיר על פי מערכת המחשוב החדשה של המשטרה נעשה לפי הקריטריונים הבאים: גיל בעת ביצוע העבירה, גיל בעת הגשת כתב האישום, ובית המשפט שבו נשפט הפרט. קטין נחשב מי ששניים משלושת הקריטריונים מצביעים על היותו קטין. שאר המקרים ייחשבו כבגירים.

גיל מורשעים בדין - הגיל בעת הגשת כתב האישום.

החלטה- באם קבע בית משפט לנוער כי הקטין ביצע את העבירה, יחליט על אחת האפשרויות הבאות:

1. הרשעת הקטין וגזירת דינו. במסגרת גזר הדין בסמכות בית המשפט להטיל על הקטין אחת מדרכי הענישה דלהלן:

א. מאסר בכפוף למגבלה הקבועה בסעיף 25 לחוק, שלפיה לא יוטל עונש מאסר על קטין שבשעת גזירת דינו טרם מלאו לו ארבע עשרה שנה.

ב. מאסר על תנאי.

ג. החזקת הקטין במעון נעול במקום הטלת מאסר או מאסר על תנאי.

2. לצוות על אחת מדרכי הטיפול דלהלן:

א. טיפול והשגחת אדם ראוי – מסירת קטין לטיפולו של אדם הראוי לכך, שאינו הורה של הקטין, על פי סעיף 26(1) בחוק.

ב. צו מבחן – העמדת הקטין במבחן לפי סעיף 26(2) בחוק.

ג. התחייבות – קבלת התחייבות (בערובה או בלי ערובה) מן הקטין או מהורהו בדבר התנהגותו של הקטין בעתיד, לפי סעיף 26(3) לחוק.

ד. צו מעון – החזקת הקטין במעון, או במעון נעול, במשך פרק זמן שקובע בית המשפט, לפי סעיף 26(4), 26(5) לחוק.

ה. קנס ופיצוי – חיוב הקטין בהוצאות המשפט, בתשלום קנס או בפיצוי האדם שניזוק מן העבירה, לפי סעיפים 26(7), 26(8) בחוק.

ו. כל הוראה אחרת – מתן הוראה אחרת בדבר התנהגות הקטין, כאשר לדעת בית המשפט הדבר דרוש לטיפול בו, לפי סעיף 26(6) בחוק.

3. מתן פטור לקטין בלא צו.

הרשעה/מורשעים בדין - כל חיוב של אדם בדין בגין האשמה שהוגשה נגדו בבית משפט.

חיוב/חויב בדין – קטין אשר בית המשפט קבע כי ביצע את העבירה שיוחסה לו. ככלל, אחוז ההרשעות נמוך עקב שיקולים הנוגעים לשיקום הקטין.

חשוד/נילון - מעורב שקיים נגדו חשד לכאורה לעבירה פלילית שבגינה נפתח תיק פ"א/ט'/ט"מ, בין שנחקר על כך ובין אם לאו. ההבדל בין נילון לחשוד הוא באופן הטיפול המשפטי: לנילון לא נלקחת טביעת אצבע, החשד נגדו נמוך, לא יוגש נגדו כתב אישום והוא לא יופיע במב"ד. רק נילון יופנה לטיפול מותנה.

זיכוי - זיכוי הקטין בבית המשפט.

טיפול מותנה (ט"מ) - הליך שנועד למנוע את תיוגו של קטין כעבריין. בעבירות מסוימות ניתן למשטרה שיקול הדעת שלא לחקור בעניין העבירה ולסגור את התיק בלא רישום פלילי וללא שמירת פרטי הקטין במאגרים המשטרתיים. כמו כן, חומר החקירה בעניינו ייגנז. מדובר בהליך חד-פעמי המחייב הודאה של הקטין בביצוע העבירה ונכונות להתנצל בפני הקרבן. באם הקטין ישוב ויבצע עבירה, ניתן יהיה לפתוח את התיק מחדש ולנהל חקירה פלילית שעלולה להסתיים בהעמדה לדין.

ייצוג קטינים בידי סניגור ציבורי – קטינים זכאים לייצוג בידי סניגור ציבורי בהליכים פליליים המתנהלים נגדם (הליכי מעצר והליכים משפטיים לאחר הגשת כתב אישום) מתוקף חוק הסניגוריה הציבורית (זכאות לייצוג קטינים נוספים), התשנ"ח – 1998.

זכאותו של קטין לייצוג בהליכים השונים מוסדרת אף בהוראות חוק הנוער - שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א – 1971 (סעיף 10ו' סעיף 18(א) ו-18(ב) וכן סעיף 25א' לחוק). כמו כן, חובה למנות לקטין סניגור במקרים המצוינים בסעיף 15 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב, תשמ"ד – 1982).

מאסר - חלק מהעונש שנקבע לאחר ההרשעה וגזר הדין.

מועדות – למועדות מספר הגדרות. הגדרת שירות המבחן לנוער: הרשעה של קטין שכבר התקבלו לגביו החלטה, או החלטות קודמות, על עבירות שביצע בישראל עד לסוף שנת החקירה. הגדרת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: נאשמים ומורשעים בדין ייחשבו כמועדים אם חויבו בדין בשתי הרשעות או יותר עד סוף השנה הנחקרת. נאשמים ומורשעים חדשים נחשבים מי שחויבו בדין עד סוף השנה הנחקרת בהרשעה אחת בלבד, גם אם כללה יותר מאשר עבירה אחת שבגינה הורשעו. מקרים שבהם נאשמים הורשעו בדין והרשעתם נמחקה לאחר ביצוע עונשם ייחשבו גם הם כ"חדשים". הגדרת השב"ס: חזרתו של אסיר משוחרר למאסר כשפוט (כולל מאסר שהומר בעבודות שירות) נמדדת כמועדות (רציידיזם). ההגדרה אינה כוללת חזרה למעצר.

מעצר - טרם הגשת כתב אישום (מעצר ימים) או לאחר הגשתו (מעצר עד תום ההליכים).

מעצר בית – אחת החלופות למעצר, שבה שחרורו של העצור מותנה באיסור יציאתו ממקום המגורים בכל שעות היממה, או בחלק ממנה, במשך תקופה קצובה. חלופה זו נועדה להבטיח שחירויותיו של העצור תיפגענה במידת המינימום ההכרחי.

מעצר ימים - מעצר חשוד בטרם הגשת כתב אישום.

מעצר ימים לקטין - קטין שטרם מלאו לו 14 שנים יובא בפני שופט לא יאוחר מ-12 שעות משעת מעצרו. בנסיבות מסוימות יוכל קצין ממונה להשהות הבאת קטין עצור שטרם מלאו לו 14 שנים לפני שופט, לפרק זמן שאינו עולה על 24 שעות מתחילת המעצר. קטין שמלאו לו 14 יובא בפני שופט תוך 24 שעות מתחילת מעצרו.

קטין חשוד לא יוחזק במעצר יותר מ-10 ימים, אולם מעת לעת רשאי שופט להאריך את המעצר לפרקי זמן שלא יעלו על 10 ימים. קטין חשוד לא יוחזק במעצר יותר מ-20 ימים, אלא אם כן הבקשה למעצר נוסף מוגשת באישור היועץ המשפטי לממשלה.

מעצר עד תום ההליכים לקטין- מעצר נאשם משעה שהוגש כתב אישום נגדו ועד לסיום משפטו והכרעת דינו. לא ניתן לעצור קטין מתחת לגיל 14 עד לתום ההליכים. נאשם קטין שמלאו לו 14 שנים, העצור שישה חודשים וטרם ניתנה הכרעת דין בענייני, ישוחרר מן המעצר. בנסיבות מסוימות ניתן להאריך מעצר של קטין זה אף ליותר משישה חודשים.

נאשם/האשמה - (ההגדרה נוגעת לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) פסק דינו של אדם כנאשם מתייחס לתיק משפטי אחד או יותר. תיק עשוי לכלול אישום ביותר מעבירה אחת כנגד אותו אדם. כל פסק דין נמנה פעם אחת, גם אם נדונים בו מספר תיקים או אירועים פליליים שבוצעו במועדים ובמקומות שונים. כאשר נדונים מספר תיקים ("איחוד תיקים"), התיק שאליו מתייחסים הנתונים הוא התיק העיקרי.

סוג עבירה - (ההגדרה מתייחסת לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) פסק דין ותיק בית משפט עשויים לכלול אישום בהפרה של יותר מאשר סעיף חוק אחד. בנתונים המוצגים בפרק זה סוג העבירה נקבע על פי סעיף החוק החמור ביותר המופיע בהאשמה ובהרשעה כולה. זאת בהתאם לעונש המירבי הצפוי לנאשמים לפי חוק, ולחומרת העבירה הנקבעת לפי הדירוג של משטרת ישראל.

עבריין - (בהתאם להגדרת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) קטין שנשפט בבית משפט השלום לנוער.

פסק דין (הכרעה מחושבת) - (ההגדרה מתייחסת לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) הכרעה בדין יכולה להירשם בקבצי הנתונים של המשטרה במספר רמות פירוט: רמה כללית של פסק הדין בלבד, רמת תיק בית המשפט, רמת תיק החקירה ורמת העבירה המפורטת. הכרעה מחושבת נקבעת החל מרמת העבירה ועד לרמת פסק הדין. היא נחשבת כהרשעה אם נרשמת הרשעה לפחות באחת הרמות הללו. אם לא, ההכרעה נרשמת כאי-הרשעה. בפרק זה מוצגת ההכרעה המחושבת ברמת פסק הדין בלבד, לא בשאר הרמות.

צעירים שפוטים במעונות - צעירים עוברי חוק השוהים במעונות של רשות חסות הנוער מכוח צו של בית משפט.

קטין - על פי חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, מי שטרם מלאו לו שמונה עשרה שנה. הדיון בענייננו של נאשם, שביום הגשת כתב האישום נגדו מלאו לו 18 שנים וטרם מלאו לו 19 וביום ביצוע העבירה היה מתחת לגיל 18, מתנהל בבית המשפט לנוער.

קטין שאינו בר עונשין - קטין אשר בעת ביצוע המעשה טרם מלאו לו 12 שנה.

קטינים לאחר החלטה - קטינים שבית המשפט הכריע את דינם ואף גזר את עונשם או קבע דרכי טיפול בהם לאחר שנקבע כי ביצעו עבירה.

רשויות התביעה - יחידות התביעה של משטרת ישראל ופרקליטויות המחוז.

תיק גלוי - תיק שזהות העבריין בו ידועה. נתוני המשטרה מבוססים על תיקים מסוג זה.

תיק פלילי - תיק הנוגע לאירועים פליליים שנפתחה בגינם חקירה ואשר הסתיימו ברישום פלילי.

מקור הנתונים

מקור הנתונים המוצגים בפרק זה הוא משטרת ישראל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שירות המבחן לנוער במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות בתי הסוהר, הנהלת בתי המשפט והסניגוריה הציבורית במשרד המשפטים. המקור המדויק מצוין בתחתית כל לוח.

יש לשים לב להבדל בין נתוני המשטרה לבין נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נתוני המשטרה מתייחסים לחשודים ולנאשמים, וכלולים בהם גם תיקים שנסגרו בלא שהובאו בפני שופט. נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לעומת זאת, מתייחסים לקטינים שחויבו בדין.

קטינים החשודים בביצוע עבירות שבגינן נפתח תיק פלילי או הנמצאים בהליך של טיפול מותנה (לוחות 12.1-12.12 ותרשימים 12א'-12ה')

הנתונים בחלק זה מתייחסים לקטינים אשר נחשדו בביצוע עבירות, ושנפתחה חקירה בעניינם. מדובר בקטינים שהיה להם חלק גם בתיקים פליליים מעורבים (כלומר, תיקים שקטינים ובגירים היו קשורים בהם), ובקטינים שעניינם הסתיים בטיפול מותנה. מדובר אך ורק בתיקים גלויים, שבהם ידועה זהות החשוד הקטין. החל משנתון 2016 כלולים בנתונים גם נילונים (ולא רק חשודים) ולכן ישנם הבדלים בנתונים עצמם ובאופן הצגת הנתונים בהשוואה לשנים קודמות.

לוח 12.1: **התפלגות קטינים חשודים וחלקם בקבוצת הגיל (12-17), לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר / 2005-2020**

שנה	סך הכל*	קבוצת אוכלוסייה			מגדר	
		יהודים		לא יהודים	בנים	בנות
		סך הכל	מזה: עולים			
2005	**23,517**	14,380	3,566	9,137	20,579	2,938
2010	**25,100**	14,307	2,139	10,793	22,245	2,694
2015	**21,062**	11,500	969	9,562	18,736	2,326
2016	**20,001**	12,560	805	7,441	17,523	2,478
2017	**20,419**	12,601	730	7,810	18,003	2,416
2018	**19,818**	12,167	639	7,651	17,275	2,543
2019	**18,173**	10,862	545	7,311	15,839	2,334
2020	**16,145**	9,611	422	6,533	14,121	2,023
אחוז הקטינים מקבוצת הגיל המתאימה (12-17)						
2005	**3.3**	2.9	**5.5	4.4	5.8	0.9
2010	**3.4**	2.8	4.4	4.6	5.9	0.7
2015	**2.6**	2.1	2.9	3.2	4.4	0.6
2016	**2.4**	2.2	2.7	2.6	4.1	0.6
2017	**2.4**	2.1	-	2.9	4.1	0.6
2018	**2.3**	2.0	-	2.8	3.8	0.6
2019	**2.0**	1.8	-	2.7	3.5	0.5
2020	**1.7**	1.5	-	2.7	3.1	0.4

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות. המועצה הלאומית לשלום הילד: חישוב אחוזים על בסיס נתוני הלמ"ס, ממוצע בכל שנה (יהודים/לא יהודים) ומשרד העלייה והקליטה (עולים).

* כולל מחוז ש"י וכן ילדים מתחת לגיל 12 שנחקרו בידי המשטרה, אך אין הם בני עונשין. ** בשל היעדר נתונים מדויקים של מספר הילדים העולים וגילם בשנת 2005, נעשתה הערכה על פי מספרם בשנת 2006.

- נתון חסר.

בשנת 2020 היו 16,145 קטינים (12-17) חשודים, שהם 1.7% מכלל קבוצת הגיל. בין השנים 2005-2020 ירד סך הקטינים החשודים בכ-31% (מ-23,517 ל-16,145) ובמקביל ירד שיעורם מכלל אוכלוסיית בני גילם ב-1.6 נקודות אחוז.

תרשים 12א': **התפלגות <u>קטינים</u> חשודים ונילונים* / 2010-2020**

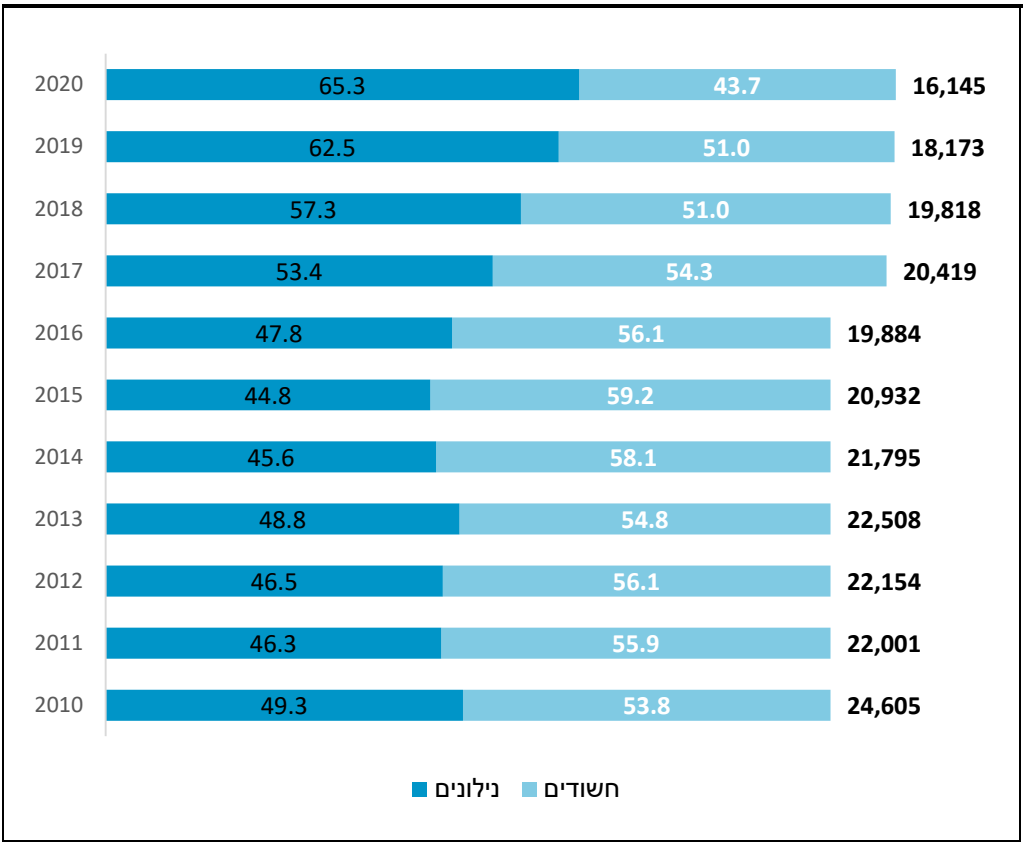

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות. חישוב האחוזים, המועצה הלאומית לשלום הילד.

*הנתונים מתייחסים למספר הקטינים שהיו מעורבים בתיקים פליליים, שכל הקשורים בהם היו קטינים; ואף לקטינים מתחת לגיל 12, גיל האחריות הפלילית, שנחקרו בידי המשטרה, אך אינם בני עונשין.

הערה: 1. סכום השיעורים עולה על 100% מכיוון שקטין יכול להיות גם חשוד וגם נילון. 2. נתוני כל השנים עודכנו ולכן אינם תואמים לנתונים המופיעים בשנתון הקודם.

בין השנים 2010-2020 ירד בכ-34% סך הקטינים החשודים והנילונים (מ-24,605 ל-16,145). בתקופה זו עלה שיעור הנילונים ב-16 נקודות אחוז וירד שיעור החשודים ב-10.1 נקודת אחוז.

בין השנים 2019-2020 סך הקטינים החשודים והנילונים ירד בכ-11% (מ-18,173 ל-16,145). שיעור הנילונים עלה ב-2.8 נקודות אחוז ושיעור החשודים ירד ב7.3 נקודות אחוז.

תרשים 12ב': **שיעור הקטינים החשודים* עם תיקים פליליים** מכלל החשודים*** / 2005-2020**

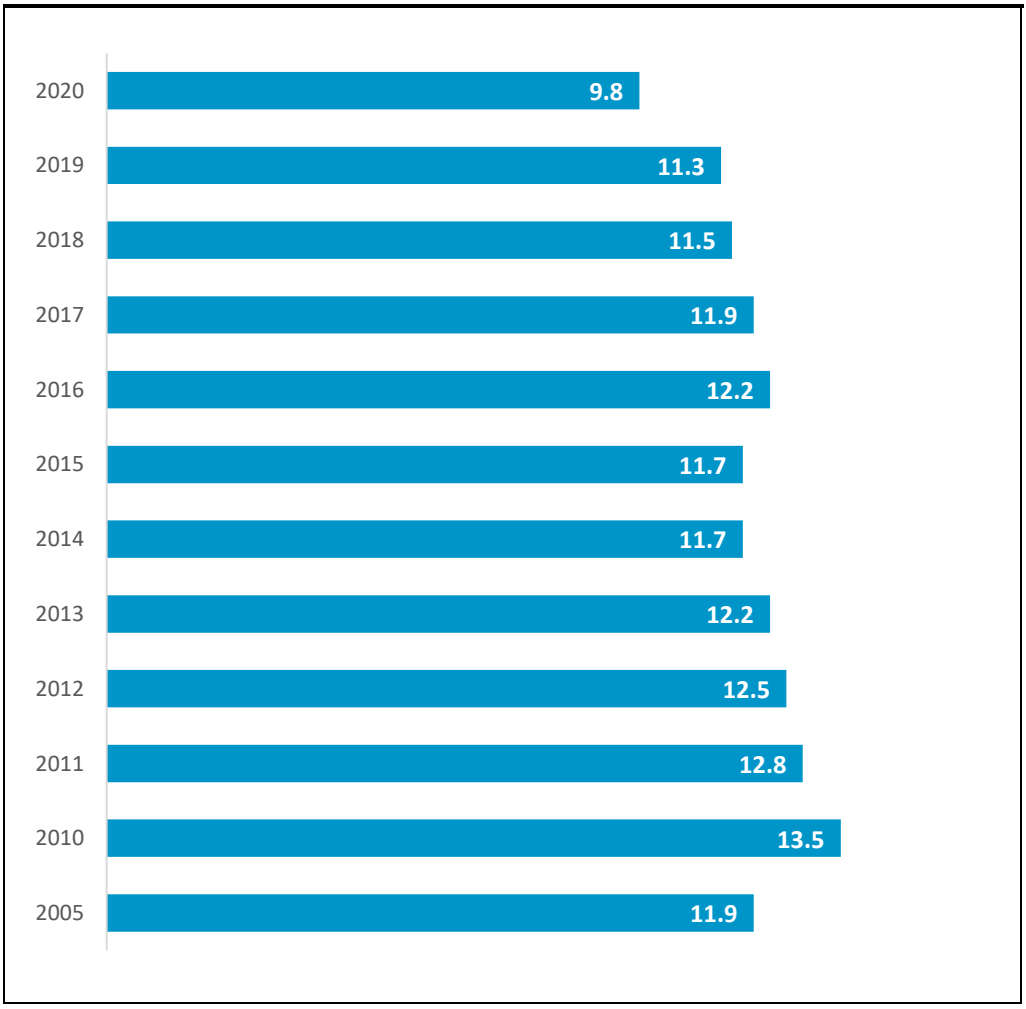

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות. חישוב האחוזים, המועצה הלאומית לשלום הילד.

* כולל נילונים (ראו הגדרת חשוד/נילון במבוא לפרק זה). ** הנתונים כוללים את מחוז ש"י. כמו כן, הם מתייחסים למספר הקטינים שהיו מעורבים בתיקים פליליים, שכל הקשורים בהם היו קטינים; ואף לקטינים מתחת לגיל 12, גיל האחריות הפלילית, שנחקרו בידי המשטרה, אך אינם ברי עונשין. *** בכל הגילים.

הערה: הנתונים חושבו על פי סך הקטינים החשודים והנילונים חלקי כלל החשודים.

בשנת 2020 שיעור הקטינים החשודים מכלל החשודים הוא הנמוך ביותר מכל השנים המוצגות בתרשים (2005-2020) ועומד על 9.8%.

תרשים 12ג': **התפלגות <u>תיקים</u> פליליים ותיקי ט.מ. בעבירות שמעורבים בהם קטינים חשודים*, לפי סוג תיק / 2005-2020**

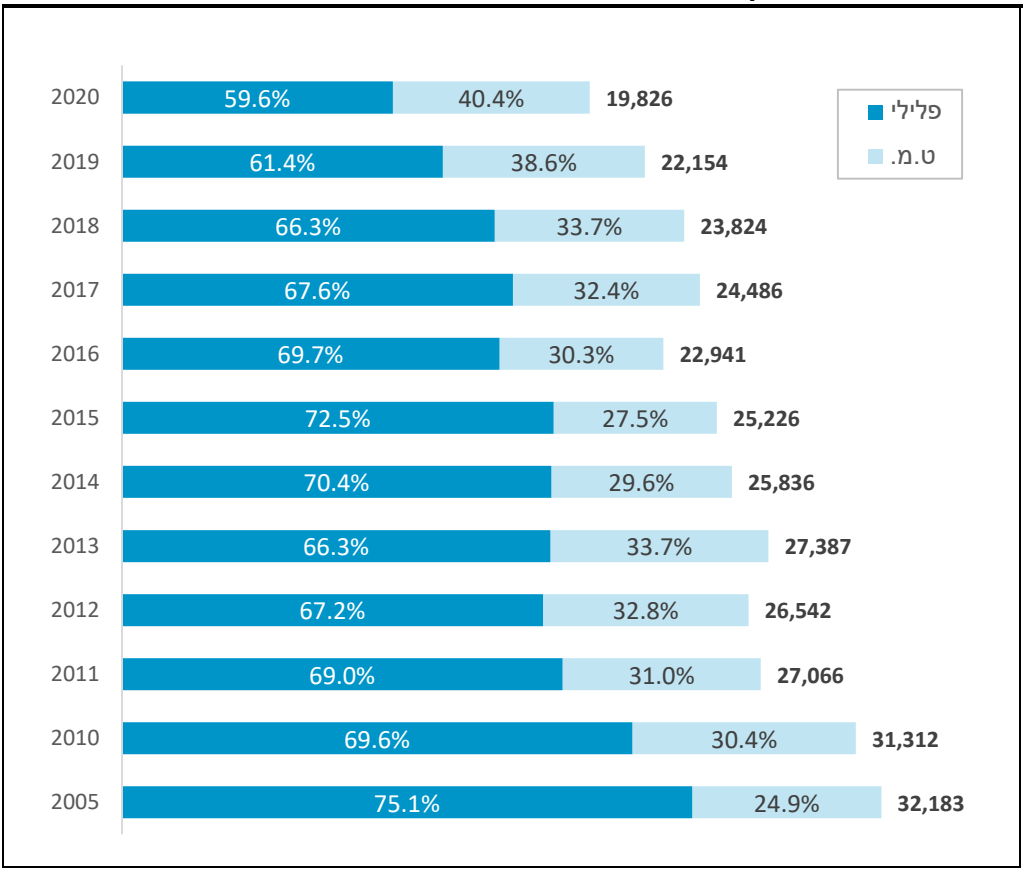

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

בין השנים 2005-2020, ניכרת מגמה של פתיחת פחות תיקים פליליים ויותר תיקי טיפול מותנה.

בשנת 2020 כ-60% מהתיקים בהם מעורבים קטינים חשודים, היו תיקים פליליים, וכ-40% היו תיקי ט.מ.

בין השנים 2005-2020 ירד המספר הכולל של התיקים בכ-38%. בתקופה זו שיעור תיקי הט.מ. מכלל התיקים שנפתחו לקטינים חשודים עלה ב-15.5 נקודות אחוז (מ-24.9% ל-40.4%), על חשבון ירידה בשיעור התיקים הפליליים. מגמה זו באה לידי ביטוי בצורה חדה גם בשנתיים האחרונות (2019-2020).

לוח 12.2: **התפלגות <u>תיקים</u> פליליים ותיקי ט.מ. בעבירות שמעורבים בהם קטינים חשודים*, לפי סוג עבירה וסוג תיק / 2005-2020**

סוג עבירה	שנה							
	2005		2010		2015		2020	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**32,183**	**100.0**	**31,312**	**100.0**	**25,226**	**100.0**	**19,826**	**100.0**
סדר ציבורי	12,033	37.4	11,979	38.3	11,150	44.2	9,392	47.3
מוסר**	3,788	11.8	4,047	12.9	4,191	16.6	5,187	26.1
גופו של אדם	6,550	20.4	6,737	21.5	5,912	23.4	4,273	21.5
רכוש	11,439	35.5	10,222	32.6	6,258	24.8	3,752	18.9
ביטחון	2,908	9.0	2,712	8.7	2,358	9.3	1,110	5.5
מין	680	2.1	783	2.5	702	2.8	597	3.0
מרמה	452	1.4	441	1.4	581	2.3	275	1.3
תנועה	0	0.0	1	0.0	98	0.4	158	0.7
חיי אדם	146	0.5	65	0.2	94	0.4	72	0.3
רישוי	450	1.4	510	1.6	64	0.3	31	0.1
כלכליות	34	0.1	61	0.2	16	0.1	101	0.5
שאר עבירות	175	0.5	370	1.2	14	0.1	10	0.0
אחר***	101	0.3	128	0.4	152	0.6	78	0.3

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

*כולל: נילונים (ראו הגדרת חשוד/נילון במבוא לפרק זה) וקטינים במחוז ש"י.
** כולל בעיקר עבירות סמים.
*** כולל עבירות מנהליות, סעיפי הגדרה ולא ידוע.

סדר ציבורי הוא סוג העברה השכיח ביותר לאורך השנים בתיקים שמעורבים בהם קטינים חשודים. בין השנים 2015-2020 חלה עליה של 9.5 נקודות אחוז בשיעור התיקים של עבירת מוסר (מ-16.6% ל-26.1%) וירידה של כ-5.9 נקודות אחוז בעברות רכוש (מ-24.8% ל-18.9%).

לוח 12.3: **התפלגות תיקים פליליים ותיקי ט.מ. בעבירות שמעורבים בהם קטינים חשודים*, לפי סוג עבירה וסוג תיק/ 2020**

עבירה	סך כל התיקים		סוג תיק			
			פלילי		ט.מ.	
	מספרים	אחוזים בעמודה	סך הכל	אחוזים בשורה	סך הכל	אחוזים בשורה
סך הכל**	**19,826**	**100.0**	**11,483**	**57.9**	**8,343**	**42.1**
סדר ציבורי	9,392	47.3	6,248	66.5	3,144	33.5
מוסר***	5,187	26.1	1,992	38.4	3,195	61.6
גופו של אדם	4,273	21.5	2,591	60.6	1,682	39.4
רכוש	3,752	18.9	2,858	76.1	894	23.9
ביטחון	1,110	5.5	1,041	93.7	69	6.3
מין	597	3.0	505	84.5	92	15.5
מרמה	275	1.3	213	77.4	62	22.6
תנועה	158	0.7	136	86.0	22	14.0
חיי אדם	72	0.3	69	95.8	3	4.2
רישוי	31	0.1	21	67.7	10	32.3
כלכליות	101	0.5	44	43.5	57	56.5
שאר עבירות	10	0.0	7	70.0	3	30.0
אחר****	78	0.3	20	25.6	58	74.4

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021. חישוב האחוזים, המועצה הלאומית לשלום הילד.

* כולל נילונים (ראו הגדרת חשוד/נילון במבוא לפרק זה).
** כולל קטינים במחוז ש"י.
*** כולל בעיקר עבירות סמים.
**** כולל עבירות מנהליות, סעיפי הגדרה ולא ידוע.

בשנת 2020, שיעור תיקי ט.מ. מכלל התיקים היה הגבוה במיוחד בעבירות מוסר (61.6%),כלכליות (56.5%), נגד גוף אדם (39.4%) וסדר ציבורי (33.5%). שיעור התיקים הפליליים מכלל התיקים הוא הגבוה במיוחד בעבירות חיי אדם (95.8%), בטחון (93.7%), תנועה (86.0%) ומין (84.5%).

לוח 12.4: **התפלגות תיקים פליליים ותיקי ט.מ. של קטינים חשודים* לפי היישוב** שבו נפתח התיק (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-17 ביישוב) / 2005-2019**

יישוב	2005	2010	2015	2019			
				סך הכל (מספרים)	תיקים פליליים (אחוזים)	תיקי ט.מ. (אחוזים)	שיעור לאלף בקבוצת הגיל
סך הכל	32,181	31,301	25,226	22,154	61.4	38.6	24.7
עיריות							
ירושלים	**3,865**	**2,832**	**2,779**	**2294**	**79.1**	**20.9**	**21.1**
תל אביב- יפו	**2,213**	**1,737**	**1,510**	**1027**	**68.4**	**31.6**	**41.3**
חיפה	**2,100**	**1,315**	**897**	**973**	**34.7**	**65.3**	**50.2**
אום אל-פחם	42	127	119	60	70.0	30.0	8.2
אופקים	130	179	118	67	73.1	26.9	25.0
אור יהודה	134	121	74	54	66.7	33.3	17.6
אור עקיבא	150	64	91	37	40.5	59.5	26.1
אילת	383	441	283	251	70.1	29.9	63.7
אלעד	32	82	104	129	70.5	29.5	14.5
אריאל	70	95	36	38	42.1	57.9	29.0
אשדוד	624	775	506	350	65.1	34.9	16.7
אשקלון	538	639	438	329	76.6	23.4	30.4
באקה אל גרביה	67	108	124	51	41.2	58.8	13.1
באר שבע	1,109	1,173	825	674	72.4	27.6	41.5
בית שאן	209	102	127	71	64.8	35.2	41.3
בית שמש	366	320	329	313	75.1	24.9	18.3
ביתר עילית	55	96	98	133	73.7	26.3	14.2
בני ברק	410	216	280	263	74.5	25.5	10.2
בת ים	679	450	384	264	71.6	28.4	33.6
גבעת שמואל	46	24	31	15	53.3	46.7	5.3
גבעתיים	77	72	47	36	58.3	41.7	9.6
דימונה	243	195	181	182	81.9	18.1	58.0
הוד השרון	95	87	62	53	47.2	52.8	8.9
הרצליה	379	290	340	244	64.8	35.2	34.4
חדרה	664	457	364	428	54.7	45.3	56.0
חולון	626	493	408	276	67.4	32.6	18.1
טבריה	282	286	253	212	50.9	49.1	53.4
טייבה	51	102	68	87	73.6	26.4	15.2

לוח 12.4:**התפלגות <u>תיקים</u> פליליים ותיקי ט.מ. של קטינים חשודים* לפי היישוב** שבו נפתח התיק (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-17 ביישוב) / 2005-2019** (המשך)

יישוב	2005	2010	2015	2019			
				סך הכל (מספרים)	תיקים פליליים (אחוזים)	תיקי ט.מ. (אחוזים)	שיעור לאלף בקבוצת הגיל
עיריות (המשך)							
טירה	47	93	57	37	73.0	27.0	12.7
טירת כרמל	152	156	84	53	67.9	32.1	34.0
טמרה	20	124	85	151	74.8	25.2	35.3
יבנה	150	99	74	97	62.9	37.1	26.6
יהוד	32	80	46	34	58.8	41.2	12.5
יקנעם עילית	41	59	51	26	30.8	69.2	10.4
כפר יונה	13	43	60	45	77.8	22.2	17.7
כפר סבא	230	221	224	151	51.0	49.0	18.7
כפר קאסם	36	33	226	38	89.5	10.5	12.4
כרמיאל	146	253	70	163	38.0	62.0	43.6
לוד	302	459	149	188	81.4	18.6	25.8
מגדל העמק	108	126	300	61	45.9	54.1	23.9
מודיעין-מכבים-רעות	107	245	74	95	51.6	48.4	7.7
מודיעין עילית	46	30	196	68	60.3	39.7	5.9
מעלה אדומים	118	171	55	96	35.4	64.6	23.8
מעלות תרשיחא	73	135	182	117	41.0	59.0	63.9
נהריה	218	331	72	106	55.7	44.3	22.5
נס ציונה	56	78	180	60	46.7	53.3	11.2
נצרת	367	200	61	272	38.6	61.4	33.1
נוף הגליל (לשעבר: נצרת עילית)	375	262	244	219	56.2	43.8	72.8
נשר	90	44	281	49	44.9	55.1	30.1
נתיבות	161	188	40	90	58.9	41.1	22.5
נתניה	413	544	129	323	73.7	26.3	18.4
סחנין	26	43	541	52	59.6	40.4	14.5
עכו	374	435	57	262	43.5	56.5	61.9
עפולה	290	251	241	233	45.5	54.5	55.3
עראבה	40	41	64	45	77.8	22.2	13.0
ערד	156	147	252	88	65.9	34.1	41.1

לוח 12.4: **התפלגות תיקים פליליים ותיקי ט.מ. של קטינים חשודים* לפי היישוב** שבו נפתח התיק (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-17 ביישוב) / 2005-2019** (המשך)

יישוב	2005	2010	2015	2019			
				סך הכל (מספרים)	תיקים פליליים (אחוזים)	תיקי ט.מ. (אחוזים)	שיעור לאלף בקבוצת הגיל
עיריות (המשך)							
פתח תקוה	370	475	440	337	60.2	39.8	15.6
צפת	159	179	130	190	48.4	51.6	48.0
קלנסווה	30	59	42	63	76.2	23.8	21.4
קריית אונו	64	42	30	42	33.3	66.7	10.8
קריית אתא	241	286	218	190	53.7	46.3	41.9
קריית ביאליק	249	220	156	85	55.3	44.7	30.4
קריית גת	316	242	159	198	70.7	29.3	42.0
קריית ים	193	217	101	47	46.8	53.2	18.9
קריית מוצקין	151	185	104	59	47.5	52.5	19.9
קריית מלאכי	167	136	98	82	31.7	68.3	41.6
קריית שמונה	94	108	93	101	34.7	65.3	53.7
ראש העין	47	105	91	93	62.4	37.6	19.8
ראשון לציון	471	585	498	356	50.6	49.4	18.5
רהט	104	151	148	227	83.7	16.3	21.7
רחובות	544	358	283	195	78.5	21.5	16.5
רמלה	280	286	285	189	69.3	30.7	28.7
רמת גן	364	230	153	172	51.7	48.3	16.7
רמת השרון	108	120	40	42	38.1	61.9	9.5
רעננה	150	170	140	95	47.4	52.6	13.7
שדרות	85	146	70	68	61.8	38.2	38.0
שפרעם	59	100	70	123	52.0	48.0	25.6
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)							
אבו סנאן	***	43	38	17	70.6	29.4	10.8
אבן יהודה	***	***	13	15	***	100.0	9.6
אזור	50	16	43	10	40.0	60.0	11.1
אכסאל	19	14	***	17	52.9	47.1	9.1
אעבלין	18	49	50	56	50.0	50.0	35.9
באר יעקב	29	29	43	28	46.4	53.6	13.4
בית ג'ן	10	20	***	7	28.6	71.4	5.7

לוח 12.4:**התפלגות תיקים פליליים ותיקי ט.מ. של קטינים חשודים* לפי היישוב** שבו נפתח התיק (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-17 ביישוב) / 2005-2019** (המשך)

יישוב	2005	2010	2015	2019			
				סך הכל (מספרים)	תיקים פליליים (אחוזים)	תיקי ט.מ. (אחוזים)	שיעור לאלף בקבוצת הגיל
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)							
בנימינה – גבעת עדה	39	50	32	60	15.0	85.0	30.3
גבעת זאב	37	13	12	15	73.3	26.7	8.5
ג'דיידה-מכר	43	53	31	39	61.5	38.5	15.1
גדרה	69	75	25	30	56.7	43.3	7.9
גן יבנה	79	59	73	63	47.6	52.4	20.9
גני תקווה	26	20	13	23	52.2	47.8	11.7
ג'סר א-זרקה	182	144	119	97	73.2	26.8	48.0
ג'ת	0	0	18	13	46.2	53.8	9.4
דאלית אל כרמל	35	17	14	26	50.0	50.0	15.5
דיר אל אסד	0	29	***	30	30.0	70.0	18.6
זכרון יעקב	58	73	133	96	27.1	72.9	35.7
חורה	19	41	26	47	100.0	0.0	13.4
טורעאן	29	12	31	47	55.3	44.7	26.9
יפיע	16	34	16	26	19.2	80.8	12.0
ירכא	56	44	21	55	63.6	36.4	27.1
כאבול	***	17	14	15	86.7	13.3	8.5
כסייפה	***	26	17	46	82.6	17.4	14.3
כפר כנא	21	23	42	47	57.4	42.6	16.4
כפר מנדא	13	104	52	57	66.7	33.3	22.4
כפר קרע	62	131	89	41	65.9	34.1	19.1
לקייה	12	27	35	31	90.3	9.7	14.4
מבשרת ציון	97	59	59	40	57.5	42.5	19.0
מג'אר	25	12	28	18	66.7	33.3	7.4
מג'ד אל כרום	24	39	50	59	39.0	61.0	28.6
מג'דל שמס	***	***	12	18	11.1	88.9	14.9
מזכרת בתיה	20	24	33	14	85.7	14.3	8.0

לוח 12.4: **התפלגות תיקים פליליים ותיקי ט.מ. של קטינים חשודים* לפי היישוב** שבו נפתח התיק (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-17 ביישוב) / 2005-2019** (המשך)

יישוב	2005	2010	2015	2019			
				סך הכל (מספרים)	תיקים פליליים (אחוזים)	תיקי ט.מ. (אחוזים)	שיעור לאלף בקבוצת הגיל
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)							
מעלה עירון	***	***	15	16	56.3	43.8	8.3
נחף	10	25	17	11	72.7	27.3	6.1
עוספיה	***	20	16	18	44.4	55.6	14.8
עין מאהל	***	***	15	23	26.1	73.9	14.7
ערערה	36	50	61	32	78.1	21.9	9.8
ערערה בנגב	12	11	35	111	83.8	16.2	38.1
פורייידיס	57	62	24	11	45.5	54.5	7.2
פרדס חנה-כרכור	134	139	127	186	36.6	63.4	46.4
קדימה-צורן	***	16	23	17	41.2	58.8	6.7
קריית טבעון	63	30	89	69	34.8	65.2	40.6
קריית עקרון	22	29	43	29	75.9	24.1	34.1
ריינה	18	25	12	12	25.0	75.0	5.5
רכסים	14	20	14	17	41.2	58.8	10.5
שוהם	12	22	28	15	40.0	60.0	5.5
תל מונד	42	34	89	49	89.8	10.2	29.5
תל שבע	30	72	59	61	100.0	0.0	18.2
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)							
אבו גוש	29	23	48	49	73.5	26.5	55.7
אורנית	16	15	19	6	50.0	50.0	5.8
אלפי מנשה	18	***	***	6	33.3	66.7	6.3
אפרתה	52	14	11	5	60.0	40.0	3.6
בועיינה נוג'ידאת	21	***	15	17	47.1	52.9	14.2
בוקעאתא	***	0	***	12	66.7	33.3	16.4
ביר אל מכסור	***	***	***	10	40.0	60.0	9.0
בית אל	13	39	***	6	66.7	33.3	5.2
בית דגן	11	***	***	4	25.0	75.0	5.3

לוח 12.4: **התפלגות <u>תיקים</u> פליליים ותיקי ט.מ. של קטינים חשודים* לפי היישוב** שבו נפתח התיק (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-17 ביישוב) / 2005-2019** (המשך)

יישוב	2005	2010	2015	2019			
				סך הכל (מספרים)	תיקים פליליים (אחוזים)	תיקי ט.מ. (אחוזים)	שיעור לאלף בקבוצת הגיל
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)							
בני ע"יש	***	11	***	7	85.7	14.3	14.3
בסמ"ה	***	15	***	10	100.0	0.0	7.9
בסמת טבעון	***	18	16	13	69.2	30.8	13.5
בענה	0	13	16	17	35.3	64.7	16.2
ג'וליס	***	16	68	25	32.0	68.0	37.9
ג'לג'וליה	13	21	20	48	89.6	10.4	36.4
דבורייה	18	14	19	21	66.7	33.3	16.3
דייר חנא	10	12	***	20	65.0	35.0	17.5
זמר	0	12	11	6	83.3	16.7	7.6
זרזיר	19	28	23	16	50.0	50.0	16.3
חורפיש	***	***	***	23	13.0	87.0	32.4
חצור הגלילית	34	33	28	25	52.0	48.0	28.7
טובא זנגרייה	23	30	44	47	76.6	23.4	58.0
יאנוח ג'ת	16	***	***	2	0.0	100.0	2.6
ירוחם	17	35	22	27	81.5	18.5	26.0
כוכב יאיר	***	***	***	11	63.6	36.4	12.4
כסרא-סמיע	16	14	***	5	40.0	60.0	4.5
כפר ורדים	4	14	13	6	0.0	100.0	9.7
כפר יאסיף	13	32	18	33	30.3	69.7	32.7
להבים	16	***	***	1	100.0	0.0	1.5
מיתר	16	13	26	22	86.4	13.6	21.4
מצפה רמון	20	31	22	11	100.0	0.0	19.3
משהד	15	***	***	3	33.3	66.7	3.0
עומר	20	31	15	13	92.3	7.7	15.5
עילבון	***	***	21	19	89.5	10.5	33.9
עילוט	***	12	***	29	41.4	58.6	27.4

לוח 12.4: **התפלגות <u>תיקים</u> פליליים ותיקי ט.מ. של קטינים חשודים* לפי היישוב** שבו נפתח התיק (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-17 ביישוב) / 2005-2019** (המשך)

יישוב	2005	2010	2015	2019			
				סך הכל (מספרים)	תיקים פליליים (אחוזים)	תיקי ט.מ. (אחוזים)	שיעור לאלף בקבוצת הגיל
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)							
פקיעין (בוקייעה)	***	***	***	1	0.0	100.0	1.8
פרדסייה	***	***	***	6	16.7	83.3	11.8
קצרין	45	34	38	34	26.5	73.5	54.8
קריית ארבע	31	36	17	37	40.5	59.5	42.5
קרני שומרון	20	***	***	16	43.8	56.3	20.3
ראמה	***	15	12	10	40.0	60.0	13.9
רמת ישי	11	***	28	13	30.8	69.2	17.1
שבלי-אום אל-גנם	***	23	27	22	45.5	54.5	28.2
שגב שלום	***	40	56	41	100.0	0.0	24.1
שלומי	29	25	13	16	62.5	37.5	26.7
שעב	***	32	***	9	55.6	44.4	11.1

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות. עיבוד נתונים: המועצה הלאומית לשלום הילד.

* כולל נילונים (ראו הגדרת חשוד/נילון במבוא לפרק זה).

** יישובים שמונים 5,000 נפש ויותר.

שיעור ממוצע התיקים הפליליים ותיקי הט.מ. בעיריות עומד על 27.3 לאלף מקבוצת הגיל (12-17) במועצות המקומיות (מעל 10,000 תושבים) - 17.7 לאלף ובמועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) - 19.3 לאלף.

היישובים שבהם שיעור התיקים לאלף מכלל הקטינים בקבוצת הגיל היה גבוה פי שניים ויותר מהשיעור הארצי (24.7 לאלף) הם: נוף הגליל (72.8 לאלף), מעלות תרשיחא (63.9 לאלף), אילת (63.7 לאלף), עכו (61.9 לאלף), טובא זנגרייה (58.0 לאלף), דימונה (58.0 לאלף), חדרה (56.0 לאלף), אבו גוש (55.7 לאלף), קצרין (54.8 לאלף), קריית שמונה (53.7 לאלף), טבריה (53.4 לאלף), חיפה (50.2 לאלף).

לוח 12.5: **התפלגות מצב הטיפול בתיקים פליליים שנפתחו לקטינים החשודים* בעבירות, לפי סוג עבירה / 2020**

סוג עבירה		סך הכל	מזה:							
			פתוח				סגור			
			במשטרה**		בפרקליטות***		נדון		בלא שנדון	
			מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	מספרים	19,826	5,163	-	4,469	-	384	-	9,842	-
	אחוזים	100.0	-	26.0	-	22.5	-	2.0	-	49.5
סדר ציבורי		9,392	1,524	16.2	1,344	14.3	187	2.0	5,031	53.6
מוסר		5,187	1,834	35.4	948	18.3	37	0.7	2,138	41.2
גופו של אדם		4,273	637	14.9	591	13.8	57	1.3	2,281	53.4
רכוש		3,752	670	17.9	903	24.1	77	2.1	1,413	37.7
ביטחון		1,110	203	18.3	314	28.3	137	12.3	180	16.2
מין		597	149	25.0	256	42.9	1	0.2	125	20.9
מרמה		275	82	29.8	54	19.6	4	1.5	77	28.0
תנועה		158	28	17.7	33	20.9	17	10.8	23	14.6
חיי אדם		72	4	5.6	14	19.4	1	1.4	10	13.9
רישוי		31	2	6.5	3	9.7	1	3.2	15	48.4
כלכליות		101	16	15.8	7	6.9	0	0.0	58	57.4
שאר עבירות		10	1	10.0	1	10.0	0	0.0	6	60.0
אחר****		78	13	16.7	1	1.3	8	10.3	46	59.0

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

* כולל נילונים (ראו הגדרת חשוד/נילון במבוא לפרק זה).

** התיק עדיין בחקירה.

*** בפרקליטות- תביעה, תיקים שהטיפול בהם לא הסתיים, וטרם הוחלט האם יוגש כתב אישום.

**** כולל עבירות מנהליות, סעיפי הגדרה ולא ידוע.

הערה: הנתונים אינם מסתכמים לסך הכל היות שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בשנת 2020 נסגרו כ-52% מהתיקים הפליליים שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות, הרוב המכריע נסגרו בלא שנדונו. חלק גדול מהתיקים שנפתחו עקב עברות מין נדונו בפרקליטות (42.9% נדונו בפרקליטות).

אחוזים גבוהים של התיקים שנסגרו (בלא שנידונו) הם בעבירות כלכליות (57.4%), גופו של אדם (53.4%), סדר ציבורי (53.6%) ורישוי (48.4%).

לוח 12.6: **התפלגות תיקים פליליים שנפתחו לקטינים החשודים* בעבירות ונסגרו בלא שנדונו, לפי סוג עבירה וסיבת הסגירה / 2005-2020**

סוג עבירה	סך כל התיקים שנסגרו	מזה:				אחר***
		חוסר ראיות		נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין**		
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	
2005	**31,799**	**6,293**	**19.8**	**11,394**	**35.8**	**2,255**
2010	**30,708**	**6,692**	**21.8**	**13,743**	**44.8**	**2,242**
2015	**22,550**	**6,051**	**26.8**	**12,075**	**53.6**	**907**
2020	**9,842**	**1,772**	**18.0**	**7,759**	**78.8**	**311**
סדר ציבורי	**5,031**	615	12.2	3,730	74.1	78
מוסר	**2,138**	230	10.8	1,823	85.3	4
גוף אדם	**2,281**	387	17.0	1,299	56.9	152
רכוש	**1,413**	360	25.5	691	48.9	71
ביטחון	**180**	89	49.4	38	21.1	7
מין	**125**	64	51.2	36	28.8	13
מרמה	**77**	10	13.0	51	66.2	2
תנועה	**23**	1	4.3	10	43.5	0
רישוי	**15**	2	13.3	9	60.0	0
כלכליות	**58**	8	13.8	42	72.4	0
חיי אדם	**10**	4	40.0	2	20.0	0
שאר עבירות	**6**	1	16.7	5	83.3	0
אחר****	**46**	1	2.2	23	50.0	21

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* כולל נילונים (ראו הגדרת חשוד/נילון במבוא לפרק זה).

** עילה זו נקראה בעבר "חוסר עניין לציבור" אך שמה הוחלף במסגרת תיקון מס' 82 לחסד"פ בפברואר 2018

*** כולל: לא ידוע, נדון, חע"צ - אי איתור נאשם או חשוד, חנינה, מות חשוד/נאשם, התיישנות, העברה לרשות אחרת, נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין, עד מדינה.

**** כולל עבירות מנהליות, סעיפי הגדרה ולא ידוע.

הערה: הנתונים אינם מסתכמים לסך הכל היות שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בשנת 2020 מספר התיקים שנסגרו בעילה שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין היה גדול פי 4.4 ממספר התיקים שנסגרו בשל חוסר ראיות.

תרשים 12ד': **התפלגות תיקים שנפתחו לקטינים* החשודים בביצוע עבירות נגד קטינים, לפי שנה / 2020-2006**

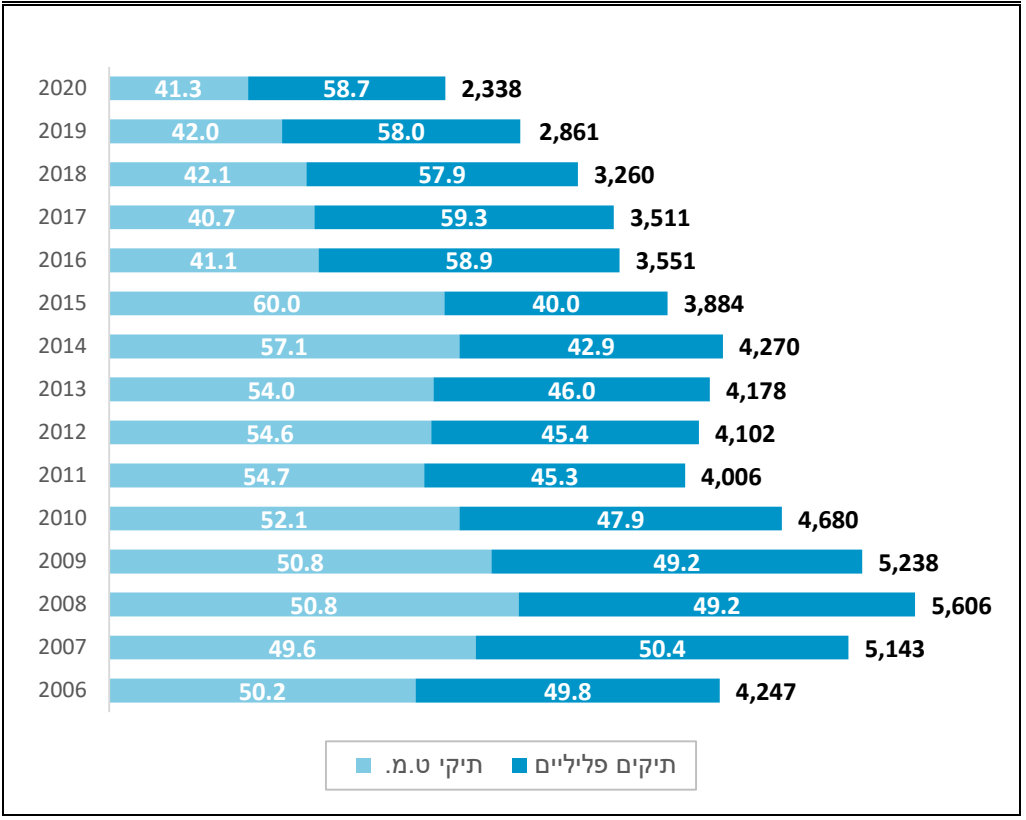

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.
* כולל תיקים שמעורבים בהם בגירים.

בין השנים 2015-2020 סך התיקים שנפתחו לקטינים החשודים בביצוע עבירות נגד קטינים ירד בכ-40%.

לוח 12.7: **מספר התיקים שנפתחו לקטינים* החשודים בביצוע עבירות נגד קטינים, לפי סוג עבירה / 2020-2010**

סוג עבירה**	סך הכל			מזה: תיקים פליליים		
	2010	2015	2020	2010	2015	2020
סך הכל	**4,680**	**3,854**	**2,338**	**2,437**	**2,350**	**1,372**
כלפי גופו של אדם – סך הכל	**2,920**	**2,283**	**1,348**	**1,363**	**1,267**	**725**
חבלה גופנית חמורה	150	144	118	141	135	114
תקיפת עובדי ציבור בתפקיד	4	4	1	2	4	1
תקיפה (למעט עובד ציבור)	2,817	2,178	1,271	1,282	1,173	660
רשלנות ופחזות פלילית	29	15	14	14	11	7
חטיפה, כפייה ומאסר שווא	6	9	18	6	7	17
השלכת בקבוק תבערה	0	3	0	0	3	0
הקמת מחסום	1	0	1	1	0	1
כלפי הסדר הציבורי – סך הכל	**1,401**	**1,466**	**977**	**928**	**941**	**600**
התקהלות או התאגדות	0	1	2	0	1	2
קטטה והפרעות במוסדות	20	12	0	11	6	2
קטטה והפרעות ברחובות	98	71	50	65	68	0
הסגת גבול	53	24	9	44	18	32
הכשלת עובד ציבור	0	1	0	0	1	6
איומים	1,054	992	667	605	584	0
עבירות הנוגעות לנחלת המשפט	128	113	76	117	112	376
משחקים אסורים והימורים	0	2	0	0	1	72
עבירות המיוחסות לדת	0	1	0	0	1	0
עבירות הנוגעות לנישואין	1	1	0	1	1	0
מטרד, רעש, חסימת דרך	3	2	2	2	1	0
עבירות נגד הסדר הציבורי	336	411	286	240	303	1
תקיפת שוטר והכשלתו	52	45	31	47	44	217
תקיפת שוטר בנסיבות חמורות	5	3	3	5	3	27
הפרעות במהלך בחירות תקין	0	0	0	0	0	3
עבירות על חוק הכניסה לארץ	14	3	3	14	3	0
פגיעה בפרטיות	33	59	70	24	43	47

לוח 12.7: **מספר התיקים שנפתחו לקטינים* החשודים בביצוע עבירות נגד קטינים, לפי סוג עבירה / 2010-2020** (המשך)

סוג עבירה**	סך הכל			מזה: תיקים פליליים		
	2010	2015	2020	2010	2015	2020
עבירות מין – סך הכל	**633**	**584**	**497**	**443**	**474**	**411**
אינוס בכוח או באיומים	67	92	115	67	90	109
אינוס ובעילה שלא כחוק	140	127	61	118	119	59
הטרדה מינית	11	50	79	9	41	62
מעשה מגונה בכוח	427	377	244	280	301	215
מעשה מגונה שלא בכוח	46	32	76	41	25	65
מעשה מגונה בפומבי	44	27	21	24	16	15
עבירות בלתי טבעיות	1	2	5	1	2	5
עבירות כלפי רכוש – סך הכל	**892**	**670**	**306**	**606**	**509**	**245**
שוד בנסיבות חמורות	34	28	11	33	15	11
שוד	43	47	12	43	45	12
תקיפה לשם גניבה	46	25	7	42	23	7
סחיטה	154	97	69	112	81	63
התפרצות לבית עסק או למוסד	12	4	3	11	3	3
התפרצות לבית/דירה	17	10	4	16	10	4
החזקת כלי פריצה	5	6	1	5	3	1
גניבה/שימוש ברכב ללא רשות	34	7	5	27	6	5
גניבה מתוך רכב	11	3	1	10	3	1
גניבת אופניים	10	35	15	4	30	10
כייסות	0	1	0	0	1	0
גניבות אחרות	427	286	81	280	212	66
קבלת רכוש גנוב	10	13	2	8	11	2
החזקת רכוש גנוב	155	51	10	104	41	8
הצתה	2	5	7	2	4	6
גרימת נזק לרכוש בזדון	134	175	105	87	121	75
חטיפת ארנקים	1	1	0	1	1	0
גניבת חלקי רכב	1	2	0	1	2	0
הצתה על רקע לאומני	0	2	0	0	2	0
עבירות נגד המחשב	15	7	6	1	3	3

לוח 12.7: **מספר התיקים שנפתחו לקטינים* החשודים בביצוע עבירות נגד קטינים, לפי סוג עבירה / 2010-2020** (המשך)

סוג עבירה**	סך הכל			מזה: תיקים פליליים		
	2010	2015	2020	2010	2015	2020
עבירות מוסר – סך הכל	**19**	**97**	**77**	**15**	**66**	**61**
סרסרות לזנות	2	0	0	2	0	0
ניהול או החזקת בית בושת	2	0	0	2	0	0
פרסום דברי תועבה	4	75	51	3	45	38
שימוש בסמים מסוכנים	10	14	16	7	12	14
סחר, ייצוא וייבוא סמים	6	12	12	5	11	11
החזקת סמים שלא לצריכה עצמית	1	0	4	1	0	4
הבאת אדם למעשה סדום	0	0	0	0	0	0
ניצול קטינים לזנות	3	2	1	3	2	1
ביטחון – סך הכל	**13**	**25**	**28**	**10**	**24**	**27**
מרד והסתה למרד	0	3	7	0	3	7
יידוי אבנים	6	17	3	6	15	3
השלכת בקבוק תבערה	0	1	0	0	1	0
עבירות אחרות כלפי בטחון	7	5	19	4	3	18
עבירות מרמה – סך הכל	**16**	**11**	**13**	**10**	**10**	**7**
זיוף מסמכים והפצתם	2	1	1	2	1	0
מרמה ועושק	10	7	5	6	7	2
עבירות מרמה אחרות	5	4	5	3	3	4
עבירות הנוגעות לכרטיסי חיוב	0	1	2	0	1	2
כלפי חיי אדם – סך הכל	**6**	**9**	**7**	**6**	**9**	**7**
רצח	0	5	2	0	5	2
נסיון רצח	2	5	3	2	5	3
איום ברצח	0	0	0	0	0	0
הריגה	4	3	0	4	3	0
גרימת מוות ברשלנות-ת.ד.	1	0	0	1	0	0
גרימת מוות ברשלנות	2	0	1	2	0	1
עבירות אחרות כלפי חיי אדם	2	0	1	2	0	1

לוח 12.7: **מספר התיקים שנפתחו לקטינים* החשודים בביצוע עבירות נגד קטינים, לפי סוג עבירה / 2010-2020** (המשך)

סוג עבירה**	סך הכל			מזה: תיקים פליליים		
	2010	2015	2020	2010	2015	2020
רישוי – סך הכל	**30**	**4**	**1**	**27**	**4**	**1**
רדיו וטלויזיה	0	0	0	0	0	0
אחרים	0	1	0	0	1	0
עבירות תעבורה	30	3	1	27	1	1
עבירות תנועה – סך הכל	**1**	**6**	**4**	**1**	**6**	**4**
חגורות בטיחות	1	0	0	1	0	0
עבירות טכניות	1	6	3	1	6	3
התנהגות רוכבי אופניים	0	1	0	0	1	0
נהיגה בתקופת פסילה	0	0	1	0	0	1
עבירות כלכליות – סך הכל	**1**	**0**	**1**	**1**	**0**	**0**
עבירות מנהליות	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
שאר עבירות***	**31**	**23**	**2**	**30**	**10**	**1**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.
* כולל תיקים שמעורבים בהם בגירים.
** העבירות המצוינות בלוח נוסחו על פי המעשה או ההתנהגות, לא על פי הגדרתה של העבירה בחוק.
*** שאר עבירות וסעיפי הגדרה.
- חסר נתון

ביבשנת 2020 השיעורים הגבוהים ביותר של תיקים פליליים, מתוך סך התיקים שנפתחו לקטינים החשודים בביצוע עבירות נגד קטינים, היו בגין עבירות מין (82.6%), רכוש (80.0%) ומוסר (79.2%).

תרשים 12ה': **שיעור הקטינים החשודים עם תיקים פליליים*, לפי סוג עבירה / 2020**

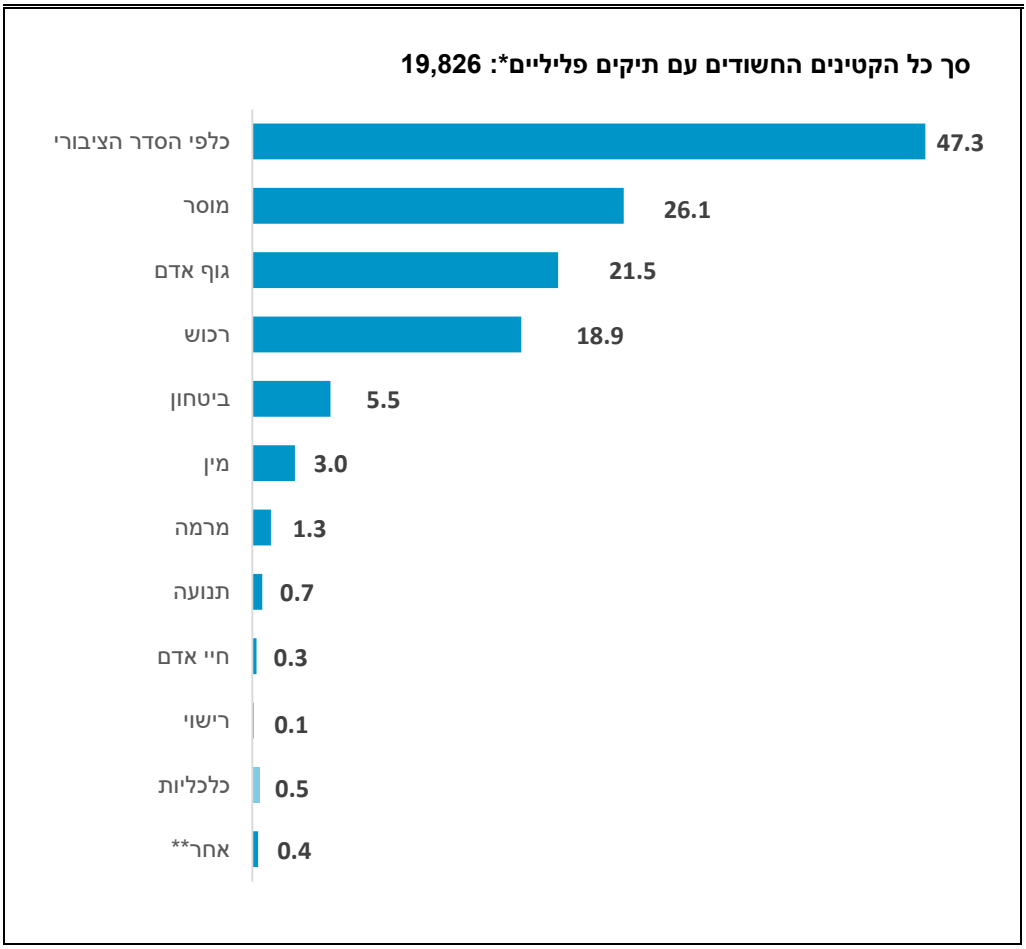

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* תיקים שמעורבים בהם קטינים חשודים בלבד. ייתכן שלאותו קטין חשוד יש תיק פלילי עם מספר עברות לכן סך האחוזים גדול ממאה.

** כולל שאר עבירות, ללא סיווג, סעיפי הגדרה ועבירות מנהליות.

בשנת 2020, כ-47.3% מהקטינים החשודים שנפתחו נגדם תיקים פליליים היו בגין עבירות כלפי הסדר הציבורי, לכ-21.5% נפתחו תיקים בגין עבירות כלפי גופו של אדם, ל-26.1% בגין עבירות מוסר ולכ-18.9% בגין עבירות רכוש.

לוח 12.8: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של קטינים חשודים עם תיקים פליליים*, לפי סוג עבירה (מספרים ואחוזים) / 2010-2020**

סוג עבירה**	מספר החשודים ***	גיל (אחוזים)***		מגדר (אחוזים)		קבוצת אוכלוסייה (אחוזים)	
		14-12	17-15	בנים	בנות	יהודים	לא יהודים
2010	**25,371**	**28.1**	**67.4**	**88.6**	**11.4**	**57.0**	**43.0**
2015	**21,211**	**25.8**	**72.3**	**88.9**	**11.1**	**45.5**	**45.5**
2020	**16,145**	**20.7**	**78.4**	**87.5**	**12.5**	**59.5**	**40.5**
כלפי הסדר הציבורי - סך הכל	**8,178**	**19.5**	**80.4**	**88.1**	**11.9**	**50.6**	**49.4**
עבירות סדר הציבורי	334	7.8	92.2	100.0	0	2.4	97.6
עבירות נגד הסדר הציבורי	2,018	17.5	81.4	93.5	6.5	55.7	44.3
התקהלות או התאגדות	337	23.7	76.6	95.0	5.0	59.9	40.1
קטטה והפרעות במוסדות	0	0	0	0	0	0	0
קטטה והפרעות ברחובות	605	15.0	83.5	97.4	2.6	47.6	52.4
הסגת גבול	463	28.5	70.2	92.7	7.3	79.0	21.0
הכשלת עובד ציבור	4	0	100.0	100.0	0	25.0	75.0
איומים	2,379	22.1	77.0	86.1	13.9	71.2	28.8
משחקים אסורים והימורים	12	25.0	75.0	91.7	8.3	58.3	41.7
עבירות המיוחסות לדת	8	12.5	87.5	87.5	12.5	37.5	62.5
עבירות הנוגעות לנשואין	1	0	100.0	100.0	0	0	100.0
עבירות הנוגעות לנחלת המשפט	1,543	21.8	79.5	68.3	31.6	74.3	25.6
מטרד, רעש וחסמת דרך	283	23.7	76.0	92.6	7.4	76.0	24.0
תקיפת שוטר והכשלתו	1,314	14.3	86.1	91.1	8.9	57.8	42.2
תקיפת שוטר בנסיבות חמורות	226	20.8	79.6	96.0	4.0	23.9	76.1
עבירות על חוק הכניסה לארץ	1,324	11.8	88.1	97.5	2.5	0.6	99.4
עבירות ביחס לשירות ביטחון	0	0	0	0	0	0	0
ספסרות בכרטיסי מופעים	0	0	0	0	0	0	0
פגיעה בפרטיות	129	37.2	62.0	80.6	19.4	84.5	15.5
כלפי גופו של אדם – סך הכל	**4,598**	**26.0**	**70.7**	**87.0**	**13.0**	**61.4**	**38.6**
עבירות נגד גוף	**8**	11.1	88.9	100.0	0	0	100.0
חבלה גופנית חמורה	481	14.7	85.4	97.5	2.5	35.0	65.0
תקיפת עובדי ציבור בתפקיד	39	18.5	72.2	72.2	27.8	81.5	18.5

לוח 12.8: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של קטינים חשודים עם תיקים פליליים*, לפי סוג עבירה (מספרים ואחוזים) / 2010-2020** (המשך)

סוג עבירה**	מספר החשודים ***	גיל (אחוזים)***		מגדר (אחוזים)		קבוצת אוכלוסייה (אחוזים)	
		14-12	17-15	בנים	בנות	יהודים	לא יהודים
עבירות כלפי גופו של אדם (המשך)							
תקיפה (למעט עובד ציבור)	2683	26.9	69.3	85.4	14.6	65.6	34.4
רשלנות ופחזות פלילית	289	27.1	71.2	96.8	3.2	48.8	51.2
חטיפה, כפייה ומאסר שווא	26	7.1	92.9	92.9	7.1	39.3	60.7
אחר	2	0	100.0	50.0	50.0	50.0	50.0
הקמת מחסום	21	8.7	91.3	100.0	0	13.0	87.0
עבירות מוסר – סך הכל	**4,477**	**10.1**	**90.4**	**86.3**	**13.7**	**82.5**	**17.4**
פרסום דברי תועבה	102	40.2	57.8	87.3	12.7	91.2	8.8
הבאת אדם למעשה סדום	0	0	0	0	0	0	0
שימוש בסמים מסוכנים	4,002	9.6	90.9	85.7	14.2	82.9	17.1
סחר, ייצוא וייבוא סמים	585	6.3	94.4	90.9	9.1	88.9	11.1
גידול, ייצור והפקת סמים	44	6.8	93.2	97.7	2.3	77.3	22.7
החזקת סמים שלא לצריכה עצמית	344	7.6	92.4	91.6	8.4	71.2	28.8
עבירות כלפי רכוש – סך הכל	**3,545**	**23.1**	**75.8**	**91.1**	**8.9**	**62.6**	**37.4**
עבירות כלפי הרכוש	2	0	100.0	100.0	0	0	100.0
שוד	48	20.8	79.2	100.0	0	43.8	56.3
שוד בנסיבות חמורות	85	11.8	88.2	98.8	1.2	55.3	44.7
סחיטה	97	22.7	77.3	94.8	5.2	74.2	25.8
שוטטות למטרת גניבה	66	50.0	50.0	100.0	0	0	100.0
גניבה ע"י עובדים וסוכנים	8	0	100.0	87.5	12.5	37.5	62.5
התפרצות לבית עסק או למוסד	321	29.6	70.1	98.1	1.9	75.7	24.3
התפרצות לבית/דירה	139	23.7	75.5	97.1	2.9	69.8	30.2
החזקת כלי פריצה	125	14.4	84.8	100.0	0	52.8	47.2
גניבה/שימוש ברכב ללא רשות	269	14.9	85.1	98.5	1.5	54.6	45.4
גניבה מתוך רכב	216	19.4	80.1	98.1	1.9	64.8	35.2
גניבת אופניים	107	31.8	66.4	100.0	0	71.0	29.0
גניבות חקלאיות	22	18.2	81.8	90.9	9.1	45.5	54.5
גניבת חלקי רכב	83	6.0	94.0	100.0	0	41.0	59.0
זיוף סימני זיהוי של רכב	2	0	100.0	100.0	0	0	100.0

לוח 12.8: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של קטינים חשודים עם תיקים פליליים*, לפי סוג עבירה (מספרים ואחוזים) / 2010-2020** (המשך)

סוג עבירה**	מספר החשודים ***	גיל (אחוזים)***		מגדר (אחוזים)		קבוצת אוכלוסייה (אחוזים)	
		14-12	17-15	בנים	בנות	יהודים	לא יהודים
עבירות כלפי רכוש (המשך)							
סחר והחזקה בחלקי רכב גנובים	4	25.0	75.0	100.0	0	0	100.0
חטיפת ארנקים	13	30.8	69.2	100.0	0	46.2	53.8
תקיפה לשם גניבה	22	36.4	63.6	100.0	0	63.6	36.4
גניבות אחרות	878	25.2	73.7	86.8	13.1	72.1	27.8
קבלת רכוש גנוב	31	22.6	77.4	100.0	0	48.4	51.6
החזקת רכוש גנוב	255	14.5	84.7	96.9	3.1	68.6	31.4
הצתה	269	23.0	76.2	97.0	3.0	47.6	52.4
הצתה על רקע לאומני	16	6.3	93.8	100.0	0	0	100.0
גרימת נזק לרכוש בזדון	1,830	22.7	74.9	90.2	9.8	64.7	35.3
עבירות נגד המחשב	23	26.1	73.9	78.3	21.7	82.6	17.4
ביטחון – סך הכל	**1,326**	**15.9**	**83.9**	**98.5**	**1.4**	**13.3**	**86.6**
אמל"ח	136	9.6	91.2	100.0	0	0	100.0
בגידה וריגול	3	0	100.0	100.0	0	0	100.0
הסתה	0	0	0	0	0	0	0
הסתננות	2	0	100.0	100.0	0	0	100.0
השלכת בקבוק תבערה	112	12.5	87.5	100.0	0	0.9	99.1
יידוי אבנים	590	21.9	77.5	99.7	0.3	10.5	89.5
מרד והסתה למרד	134	21.6	79.1	98.5	1.5	38.1	61.9
עבירות אחרות כלפי בטחון	695	10.9	88.8	97.6	2.3	11.4	88.5
עבירות על חוקי חרום	51	7.8	92.2	100.0	0	2.0	98.0
עבירות מין – סך הכל	**664**	**38.3**	**58.0**	**96.5**	**3.5**	**85.1**	**14.9**
אינוס בכוח או באיומים	150	31.3	65.3	98.7	1.3	89.3	10.7
אינוס ובעילה שלא כחוק	102	46.1	49.0	99.0	1.0	86.3	13.7
מעשה מגונה בכוח	318	39.6	56.6	96.9	3.1	86.8	13.2
מעשה מגונה שלא בכוח	86	43.0	53.5	97.7	2.3	86.0	14.0
מעשה מגונה בפומבי	42	26.2	69.0	97.6	2.4	61.9	38.1
הטרדה מינית	127	37.0	62.2	92.9	7.1	86.6	13.4

לוח 12.8: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של קטינים חשודים עם תיקים פליליים*, לפי סוג עבירה (מספרים ואחוזים) / 2010-2020** (המשך)

סוג עבירה**	מספר החשודים ***	גיל (אחוזים)***		מגדר (אחוזים)		קבוצת אוכלוסייה (אחוזים)	
		14-12	17-15	בנים	בנות	יהודים	לא יהודים
עבירות מרמה – סך הכל	**271**	**22.1**	**77.9**	**78.6**	**21.0**	**70.5**	**29.2**
עבירות מרמה	0	0	0	0	0	0	0
זיוף כסף ובולים	4	0	100.0	0	0	75.0	25.0
זיוף מסמכים והפצתם	42	9.5	90.5	66.7	33.3	81.0	19.0
מרמה ועושק	91	27.5	72.5	73.6	26.4	84.6	15.4
עבירות הנוגעות לכרטיסי חיוב	110	20.9	78.2	85.5	13.6	73.6	25.5
שאר עבירות מרמה	65	18.5	81.5	69.2	30.8	47.7	52.3
עבירות תנועה – סך הכל	**163**	**11.0**	**89.6**	**96.9**	**2.5**	**49.7**	**49.7**
אחרים	19	15.8	84.2	100.0	0	57.9	42.1
מטען שלא כחוק	0	0	0	0	0	0	0
ליקויים מכניים	1	0	100.0	100.0	0	0	100.0
אי ציות לתמרור עצור	0	0	0	0	0	0	0
אי ציות לתמרור אחר	0	0	0	0	0	0	0
נהיגה נגד הכיוון בחד סטרי	0	0	0	0	0	0	0
חניה אסורה	8	25.0	75.0	100.0	0	62.5	37.5
חניה בתחום מוגבל	4	0	100.0	100.0	0	75.0	25.0
עבירות טכניות	137	0	100.0	97.1	2.2	46.7	52.6
עבירות תוך נסיעה	2	0	100.0	50.0	50.0	50.0	50.0
שכרות	12	0	100.0	100.0	0	83.3	16.7
כלפי חיי אדם – סך הכל	**97**	**13.4**	**86.6**	**96.9**	**3.1**	**34.0**	**66.0**
רצח	21	0	100.0	95.2	4.8	38.1	61.9
רצח על-ידי פעולות איבה	2	0	100.0	100.0	0	0	100.0
נסיון לרצח	22	0	100.0	95.5	4.5	31.8	68.2
איום ברצח	0	0	0	0	0	0	0
גרימת מוות ברשלנות	1	0	100.0	0	100.0	0	100.0
עבירות אחרות כלפי חיי אדם	52	25.0	75.0	100.0	0	34.6	65.4
עבירות רישוי – סך הכל	**36**	**5.6**	**94.4**	**91.7**	**8.3**	**61.1**	**38.9**
עבירות רישוי	0	0	0	0	0	0	0
נשק, תחמושת וחומרי נפץ	7	0	100.0	100.0	0	28.6	71.4
עבירות נגד הסביבה	2	0	100.0	100.0	0	100.0	0

לוח 12.8: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של קטינים חשודים עם תיקים פליליים*, לפי סוג עבירה (מספרים ואחוזים) / 2010-2020** (המשך)

סוג עבירה**	מספר החשודים ***	גיל (אחוזים)***		מגדר (אחוזים)		קבוצת אוכלוסייה (אחוזים)	
		14-12	17-15	בנים	בנות	יהודים	לא יהודים
עבירות רישוי (המשך)							
מלאכות, תעשיות, עסקים							
אחרים	12	8.3	91.7	91.7	8.3	91.7	8.3
עבירות כלכליות – סך הכל	**126**	**21.4**	**77.0**	**90.5**	**9.5**	**50.8**	**49.2**
עבירות פיסיקליות	33	18.2	81.8	100.0	0	72.7	27.3
עבירות על פיקוח כלכלי	93	22.6	75.3	87.1	12.9	43.0	57.0
עבירות קניין רוחני	0	0	0	0	0	0	0
עבירות אחרות**	**106**	**21.4**	**76.8**	**76.4**	**23.6**	**59.4**	**40.6**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* תיקים שמעורבים בהם קטינים חשודים בלבד. ** העבירות המצוינות בלוח נוסחו בידי המשטרה על פי המעשה או ההתנהגות, לא על פי הגדרתה של העבירה בחוק. *** כולל מחוז ש"י וכן ילדים מתחת לגיל 12 שנחקרו בידי המשטרה בלא שהיו בני עונשין, לכן האחוזים אינם מסתכמים ל-100%. יצוין, כי חלק מהתיקים נפתח בגין תלונה על עבירה, אך נסגר כאשר התברר שהקטין טרם הגיע לגיל 12 ולכן אינו נושא באחריות פלילית ואינו בר עונשין. **** כולל עבירות ללא סיווג (65), שאר עבירות (11), סעיפי הגדרה (28) ועבירות מנהליות (2).

בין השנים 2010-2020 חל שינוי באחוז הקטינים החשודים עם תיקים פליליים לפי גיל: שיעור בני 15-17 עלה מ-67.4% ל-78.4% ובהתאמה, שיעור בני 12-14 ירד מ-28.7% ל-20.9%. בין השנים האלה, שיעור הקטינים היהודים החשודים עם תיקים פליליים עלה מעט מ-57% ל-59.5% ובהתאמה, שיעורם של הקטינים הערבים ירד מ-43% ל-40.5%.

בשנת 2020 ברוב המכריע של סוגי עבירות, שיעור בני 15-17 שביצעו את העבירות גבוה בהרבה מזה של בני 12-14 (לעיתים בוצעו על ידי בני 15-17 בלבד). ברוב סוגי עבירות, מספר הקטינים החשודים היהודים גבוה יותר מאשר שיעורם בקרב הערבים למעט בעבירות כלפי חיי אדם וביטחון.

לוח 12.9: **התפלגות <u>קטינים</u> החשודים בעבירות אלימות גופנית* שנפתח בעניינם תיק פלילי, לפי גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה (מספרים ואחוזים) / 2010-2020**

סך הכל**		2010	2015	2020
		8,556	7,283	4,970
אחוז מכלל החשודים		16.0	13.3	9.5
גיל***	12-14	38.7	35.5	26.2
	15-17	61.3	64.5	70.6
מגדר	בנים	86.3	88.2	87.3
	בנות	13.7	11.8	12.7
קבוצת אוכלוסייה	יהודים	72.7	66.9	62.4
	מהם: עולים (ילידי חו"ל)	12.3	8.3	2.4
	לא יהודים	27.3	33.1	37.6

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* כולל קטטה והפרעות במוסדות, קטטה והפרעות ברחובות, תקיפת שוטר והכשלתו, תקיפת שוטר בנסיבות חמורות, רצח, נסיון רצח, הריגה, חבלה גופנית חמורה, תקיפת עובדי ציבור בתפקיד, תקיפה (למעט עובד ציבור), אונס בכוח או באיומים, אינוס ובעילה שלא כחוק, מעשה מגונה בכוח, שוד בנסיבות חמורות, שוד ותקיפה לשם גניבה ועבירות אחרות כלפי חיי אדם.

** סך הכל כולל קטינים עד גיל 12 וכן מקרים שבהם נפתח תיק פלילי, אך העבריין לא נודע.

*** ב-2020 האחוזים של פילוח הגיל לא מסתכמים ל-100, כיוון שיש קטינים שלא נספרים תחת אחת מקבוצות הגיל הללו.

הערה: חלק מהנתונים אינם מסתכמים לסך הכל מאחר ותיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בין השנים 2010-2020 קטן שיעור הקטינים החשודים בעבירות אלימות גופנית ב-6.5 נקודות האחוז. השינויים הבולטים בתקופה זו היו בשיעור הקטינים היהודים שירד ב-10.3 נקודות אחוז, עלייה מקבילה בשיעור הקטינים הלא-יהודים, וירידה בשיעור הקטינים העולים היהודים (ילידי חו"ל) שירד ב-9.9 נקודות אחוז.

לוח 12.10: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של קטינים החשודים בעבירות סמים* שנפתח בעניינם תיק (פלילי או תיק ט.מ.) / 2010-2020**

		2010	2015	2020
סך הכל**		3,117	3,475	4,379
אחוז מכלל החשודים		13.9	15.6	18.4
גיל	**12-14**	9.4	9.3	9.4
	15-17	90.6	90.7	91.1
מגדר	**בנים**	84.1	88.6	86.3
	בנות	15.9	11.4	13.7
קבוצת אוכלוסייה	**יהודים**	83.9	85.6	82.3
	מהם: עולים (ילידי חו"ל)	19.0	8.8	3.8
	לא יהודים	16.1	14.4	17.6

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* כולל שימוש בסמים מסוכנים, סחר, ייבוא וייצוא סמים, החזקת סמים שלא לצריכה עצמית, גידול ייצור והפקת סמים.
** כולל קטינים עד גיל 12.

בין השנים 2010-2020 עלה שיעור הקטינים החשודים בעבירות סמים מכלל החשודים- מ-13.9% ל-18.4%. לעומת זאת, שיעור העולים ילידי חו"ל שנחשדו בעבירות סמים ירד בתקופה זו באופן משמעותי מ-19% ל-3.8% מכלל החשודים בקבוצת אוכלוסייה זו.

לוח 12.11: **התפלגות <u>תיקים</u> (פליליים ותיקי ט.מ.) שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים, לפי סוג עבירה / 2010-2020**

שנה			סוג עבירה			
		סך הכל	גידול, ייצור והפקת סמים	החזקת סמים שלא לצריכה עצמית	סחר, ייבוא וייצוא סמים	שימוש בסמים מסוכנים
2010	**סך הכל**	**3,992**	**25**	**187**	**648**	**3,462**
	מספרים	**100.0**	**0.6**	**4.7**	**16.2**	**86.7**
	אחוזים					
	תיקים פליליים	**2,434**	20	170	569	1,951
	תיקי ט.מ.	**1,558**	5	17	79	1,511
2015	**סך הכל**	**4,097**	**99**	**207**	**1,211**	**3,181**
	מספרים	**100.0**	**2.4**	**5.1**	**29.6**	**77.6**
	אחוזים					
	תיקים פליליים	**2,525**	81	203	1,098	1,656
	תיקי ט.מ.	**1,572**	18	4	113	1,525
2016	**סך הכל**	**4,856**	**32**	**157**	**1,093**	**3,991**
	מספרים	**100.0**	**0.7**	**3.2**	**22.5**	**82.2**
	אחוזים					
	תיקים פליליים	**2,786**	26	152	1,027	1,956
	תיקי ט.מ.	**2,070**	6	5	66	2,035
2017	**סך הכל**	**5,626**	**43**	**290**	**1,197**	**4,595**
	מספרים	**100.0**	**0.8**	**5.2**	**21.3**	**81.7**
	אחוזים					
	תיקים פליליים	**3,109**	43	285	1,154	2,093
	תיקי ט.מ.	**2,517**	0	5	43	2,502
2018	**סך הכל**	**5,984**	**55**	**444**	**1,173**	**4,904**
	מספרים	**100.0**	**0.9**	**7.4**	**19.6**	**82.0**
	אחוזים					
	תיקים פליליים	**3,068**	54	438	1,130	2,001
	תיקי ט.מ.	**2,916**	1	6	43	2,903
2019	**סך הכל**	**5,880**	**57**	**418**	**1,163**	**4,832**
	מספרים	**100.0**	**1.0**	**7.1**	**19.8**	**82.2**
	אחוזים					
	תיקים פליליים	**2,579**	53	405	1,130	1,550
	תיקי ט.מ.	**3,301**	4	13	33	3,282
2020	**סך הכל**	**5,115**	41	431	1,188	4,041
	מספרים	**100.0**	0.8	8.4	23.2	79.0
	אחוזים					
	תיקים פליליים	**1,941**	40	415	1,077	909
	תיקי ט.מ.	**3,172**	1	16	111	3,131

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

הערה: הנתונים אינם מסתכמים לסך הכל היות שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בין השנים 2010-2020 הרוב המכריע של תיקים שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים היו בגין שימוש בסמים מסוכנים.
החל משנת 2016 נפתחו יותר תיקי ט.מ. מאשר תיקים פליליים בעבירת שימוש מסמים מסוכנים, כאשר מגבה זו בולטת במיוחד בשנת 2020.

לוח 12.12: **התפלגות תיקים (פליליים וט.מ.) שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים, לפי היישוב שבו בוצעה העבירה / 2019**

יישוב	קטינים		תיקים
	סך הכל	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	
סך הכל	5,088	5.7	5,880
עיריות			
ירושלים	**413**	**3.8**	**405**
תל אביב- יפו	**373**	**15.0**	**415**
חיפה	**475**	**24.5**	**533**
אום אל-פחם	5	0.7	3
אופקים	8	3.0	7
אור יהודה	26	8.5	29
אור עקיבא	20	14.1	20
אילת	84	21.3	80
אלעד	40	4.5	36
אריאל	18	13.7	21
אשדוד	62	3.0	65
אשקלון	86	7.9	97
באקה אל גרביה	22	5.7	22
באר שבע	90	5.5	101
בית שאן	14	8.1	22
בית שמש	86	5.0	99
ביתר עילית	22	2.4	37
בני ברק	67	2.6	75
בת ים	103	13.1	117
גבעת שמואל	3	1.1	3
גבעתיים	20	5.3	13
דימונה	50	15.9	55
הוד השרון	7	1.2	6
הרצליה	74	10.4	93
חדרה	87	11.4	83
חולון	90	5.9	89
טבריה	83	20.9	89
טייבה	19	3.2	18
טירה	4	1.4	4

לוח 12.12: **התפלגות תיקים (פליליים וט.מ.) שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים, לפי היישוב שבו בוצעה העבירה (מספרים ואחוזים) / 2019** (המשך)

יישוב	קטינים		תיקים
	סך הכל	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	
עיריות (המשך)			
טירת כרמל	18	11.5	19
טמרה	22	4.2	31
יבנה	19	5.2	12
יהוד	15	5.5	14
יקנעם עילית	13	5.2	13
כפר יונה	18	7.1	19
כפר סבא	46	5.7	49
כפר קאסם	0	0	0
כרמיאל	61	16.3	73
לוד	28	3.8	34
מגדל העמק	24	6.8	30
מודיעין-מכבים-רעות	62	5.0	54
מודיעין עילית	15	1.3	14
מעלה אדומים	60	14.9	65
מעלות תרשיחא	37	20.2	59
נהריה	27	5.7	37
נס ציונה	11	2.1	9
נצרת	72	8.7	85
נוף הגליל	45	15.0	50
נשר	28	17.2	33
נתיבות	24	6.0	21
נתניה	66	3.8	79
סחנין	3	0.8	2
עכו	80	18.9	100
עפולה	46	10.9	56
עראבה	4	1.2	7
ערד	21	9.8	21
פתח-תקווה	75	3.5	108
צפת	63	15.9	83
קלנסווה	6	2.0	6
קריית אונו	23	5.9	21

לוח 12.12: **התפלגות תיקים (פליליים וט.מ.) שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים, לפי היישוב שבו בוצעה העבירה / 2019** (המשך)

יישוב	קטינים		תיקים
	סך הכל	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	
עיריות (המשך)			
קריית אתא	25	5.5	26
קריית ביאליק	17	6.1	17
קריית גת	39	8.2	48
קריית ים	12	4.8	12
קריית מוצקין	21	7.1	24
קריית מלאכי	10	5.1	8
קריית שמונה	51	27.1	65
ראש העין	38	8.1	25
ראשון לציון	79	4.1	97
רהט	7	0.7	4
רחובות	47	4.0	64
רמלה	31	4.7	52
רמת גן	86	8.4	82
רמת השרון	20	4.5	16
רעננה	35	5.0	47
שדרות	18	10.1	25
שפרעם	15	3.1	15
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)			
אבו סנאן	1	0.6	1
אבן יהודה	2	1.3	2
אזור	2	2.2	2
אכסאל	1	0.5	1
אעבלין	5	3.2	7
באר יעקב	12	5.7	9
בית ג'ן	0	0	0
בנימינה – גבעת עדה	47	23.7	49
גבעת זאב	3	1.7	3
ג'דיידה-מכר	6	2.3	6
גדרה	10	2.6	4
גן יבנה	24	8.0	40
גני תקווה	9	4.6	10

לוח 12.12: **התפלגות תיקים (פליליים וט.מ.) שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים, לפי היישוב שבו בוצעה העבירה / 2019** (המשך)

יישוב	קטינים		תיקים
	סך הכל	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)			
ג'סר א-זרקה	11	5.4	11
ג'ת	0	0.0	0
דאלית אל כרמל	6	3.6	8
דיר אל אסד	6	3.7	6
זכרון יעקב	18	6.7	18
חורה	0	0	0
טורעאן	4	2.3	5
יפיע	13	6.0	12
ירכא	7	3.0	11
כאבול	2	1.1	2
כסייפה	2	0.6	1
כפר כנא	4	1.4	4
כפר מנדא	6	2.4	6
כפר קרע	9	4.2	9
לקייה	3	1.4	4
מבשרת ציון	18	8.5	14
מג'אר	0	0	0
מג'ד אל כרום	23	11.2	23
מג'דל שמס	15	12.4	14
מזכרת בתיה	1	0.6	1
מעלה עירון	0	0	0
נחף	0	0	0
עוספיה	1	0.8	1
עין מאהל	5	3.2	5
ערערה	2	0.6	2
ערערה בנגב	0	0	0
פוריידיס	2	1.3	2
פרדס חנה-כרכור	44	11.0	45
קדימה-צורן	8	3.2	7
קריית טבעון	8	4.7	8
קריית עקרון	1	1.2	1

לוח 12.12: **התפלגות תיקים (פליליים וט.מ.) שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים, לפי היישוב שבו בוצעה העבירה / 2019** (המשך)

יישוב	קטינים		תיקים
	סך הכל	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)			
ריינה	4	1.8	4
רכסים	3	1.9	3
שוהם	3	1.1	2
תל מונד	3	1.8	3
תל שבע	4	1.2	5
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)			
אבו גוש	2	2.3	1
אורנית	2	1.9	2
אלפי מנשה	8	8.3	3
אפרתה	3	2.1	3
בועיינה נוג'ידאת	1	0.8	1
בוקעאתא	5	6.8	9
ביר אל מכסור	3	2.7	3
בית אל	4	3.4	1
בית דגן	1	1.3	1
בני עי"ש	1	2.0	1
בסמ"ה	0	0	0
בסמת טבעון	0	0	0
בענה	0	0	0
ג'וליס	1	1.5	1
ג'לג'וליה	5	3.8	9
דבורייה	4	3.1	7
דייר חנא	0	0	0
זמר	0	0	0
זרזיר	1	0	1
חורפיש	0	0	0
חצור הגלילית	10	11.5	11
טובא זנגרייה	3	3.7	3
יאנוח ג'ת	0	0	0
ירוחם	21	20.2	19
כוכב יאיר	13	14.9	9

לוח 12.12: **התפלגות תיקים (פליליים וט.מ.) שנפתחו לקטינים החשודים בעבירות סמים, לפי היישוב שבו בוצעה העבירה / 2019** (המשך)

יישוב	קטינים		תיקים
	סך הכל	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)			
כסרא-סמיע	3	2.7	4
כפר ורדים	2	3.2	3
כפר יאסיף	4	4.0	4
להבים	0	0	0
מיתר	5	4.9	4
מצפה רמון	5	8.8	5
משהד	0	0	0
עומר	2	2.4	2
עילבון	0	0	0
עילוט	9	8.5	10
פקיעין (בוקייעה)	1	1.8	1
פרדסייה	2	3.9	3
קצרין	17	27.4	18
קריית ארבע	22	25.2	24
קרני שומרון	5	6.3	5
ראמה	1	1.4	1
רמת ישי	5	6.6	5
שבלי-אום אל-גנם	7	9.0	8
שגב שלום	5	2.9	4
שלומי	2	3.3	2
שעב	1	1.2	1

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות. עיבוד נתונים: המועצה הלאומית לשלום הילד.

ממוצע השיעור לאלף בקבוצת הגיל של קטינים שנפתחו בעניינם תיקים בערים הוא 7.7, במועצות מקומיות מעל 10,000 תושבים הממוצע הוא 3.4 ובמועצות מקומיות שבהן 5,000-10,000 תושבים) הממוצע הוא 4.6.

ביישובים הבאים, שיעור הקטינים החשודים שנפתחו בעניינם תיקים (פליליים וט.מ.) גבוה פי שניים ויותר מהשיעור הארצי (5.7 לאלף בקבוצת הגיל): קצרין (27.4 לאלף), קריית שמונה (27.1 לאלף), קריית ארבע (25.2 לאלף), חיפה (24.5 לאלף), בנימינה גבעת עדה (23.7 לאלף), אילת (21.3 לאלף), טבריה (20.9 לאלף), ירוחם (20.2 לאלף), מעלות תרשיחא (20.2), עכו (18.9 לאלף), נשר (17.2 לאלף), כרמיאל (16.3 לאלף), דימונה (15.9 לאלף), צפת (15.9 לאלף), תל אביב יפו (15.0 לאלף), נוף הגליל (15.0 לאלף), כוכב יאיר (14.9 לאלף), מעלה אדומים (14.9 לאלף), אור עקיבא

(14.1 לאלף), אריאל (13.7 לאלף), בת ים (13.1 לאלף), מג'דל שמס (12.4 לאלף), טירת כרמל (11.5 לאלף), חצור הגלילית (11.5 לאלף), חדרה (11.4 לאלף).

עבירת בני נוער במוסדות חינוך
(לוחות 12.13-12.14 ותרשים 12ו')

המשטרה כוללת בנתוניה על מוסדות חינוך גני ילדים, בתי ספר וישיבות, אולפנים, ספריות, מועדוני נוער, צהרונים, מועדונים, פנימיות ומתנ"סים, שרבים מהם פעילים בשעות הפנאי של בני הנוער. במוסדות המקיימים פעילות אחר הצהריים מספר התיקים שנפתחו זניח.

לוח 12.13: **התפלגות תיקים פליליים ותיקי ט.מ. בעבירות שמעורבים בהם קטינים חשודים* במוסדות חינוך, לפי סוג עבירה / 2010-2020**

סוג עבירה		שנה			
		2010	2015	2020	
				מספרים	אחוזים
סך הכל	מספרים	3,853	2,252	1,059	-
	אחוזים	100.0	100.0	-	100.0
גוף אדם		47.0	43.9	346	32.6
סדר ציבורי		38.6	42.9	376	35.5
רכוש		26.5	25.0	180	17.0
מוסר**		4.6	8.1	289	27.2
מין		5.0	4.8	42	3.9
ביטחון		0.5	0.8	4	0.3
מרמה		0.3	0.5	22	2.0
כלכליות		0.1	0.0	12	1.1
נגד אדם		0.0	0.0	1	0.0
רישוי		0.1	0.0	0	0.0
אחר***		0.8	1.1	6	0.5

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.
* כולל קטינים במחוז ש"י.
** כולל בעיקר עבירות סמים.
*** כולל עבירות תנועה, סעיפי הגדרה, שאר עבירות וללא סיווג.

משנת 2010 מספר התיקים הפליליים שנפתחו לקטינים בביצוע עבירות במוסדות חינוך עמד בסימן ירידה. בתקופה זו, מסתמנים שני שינויים בולטים: בעבירות הרכוש חלה ירידה מ-26.5% מכלל העבירות שביצעו במוסדות החינוך ל-17.0% ובעבירות מוסר, חלה עלייה מ-4.6% ל-27.2%.

לוח 12.14: **מספר התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. שנפתחו לקטינים החשודים בביצוע עבירות במוסדות חינוך, לפי סוג עבירה / 2010-2020**

עבירה	2010	2015	2020		
			סך הכל	תיקים פליליים	תיקי ט.מ.
סך הכל	**3,853**	**2,252**	**1,059**	**473**	**586**
כלפי גופו של אדם - סך הכל	**1,811**	**989**	**346**	**112**	**234**
תקיפה (למעט עובדי ציבור)	1,679	922	319	105	214
השלכת בקבוק תבערה	0	0	0	0	0
חבלה גופנית חמורה	37	40	16	15	0
חטיפה,כפייה ומאסר שווא	4	2	0	0	0
רשלנות ופחזות פלילית	49	11	17	3	14
תקיפת עובדי צבור בתפקיד	86	44	8	2	6
אחר - כלפי גוף אדם	0	0	0	0	0
כלפי הסדר הציבורי - סך הכל	**1,489**	**967**	**376**	**157**	**219**
איומים	726	467	153	67	86
הסגות גבול	232	127	59	26	33
התקהלות או התאגדות	0	0	0	0	0
מטרד, רעש וחסימת דרך	6	7	1	1	0
משחקים אסורים והימורים	19	2	1	0	1
עבירות המיוחסות לדת	1	0	0	0	0
עבירות הנוגעות לנחלת משפט	215	167	97	34	63
עבירות נגד הסדר הצבורי	278	222	65	41	24
עבירות על חוק הכניסה לישראל	11	3	0	0	0
פגיעה בפרטיות	12	14	6	3	3
קטטות והפרעות במוסדות	69	38	0	0	0
קטטות והפרעות ברחובות	142	40	23	7	16
תקיפת והכשלת שוטר	27	27	11	8	3
תקיפת שוטר בנסיבות חמורות	6	1	0	0	0
עבירות כלפי רכוש - סך הכל	**1,022**	**562**	**180**	**121**	**59**
גניבה מתוך רכב	5	5	1	1	0
גניבה שמוש רכב ללא רשות	5	0	0	0	0
גניבות אחרות	404	205	41	29	12
גניבת אופניים	2	11	3	1	2

לוח 12.14: **מספר התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. שנפתחו לקטינים החשודים בביצוע עבירות במוסדות חינוך, לפי סוג עבירה / 2010-2020** (המשך)

עבירה	2010	2015	2020		
			סך הכל	תיקים פליליים	תיקי ט.מ.
עבירות כלפי רכוש - סך הכל (המשך)					
גניבת חלקי רכב	1	1	0	0	0
גרימת נזק לרכוש בזדון	360	237	85	44	41
החזקת כלי פריצה	12	8	1	0	1
החזקת רכוש גנוב	151	25	3	3	0
הצתה	20	11	10	8	2
הצתה על רקע לאומני	1	1	0	0	0
התפרצות לבית דירה	13	8	0	0	0
התפרצות לבתי עסק ומוסדות	211	171	60	52	8
סחיטה	75	28	4	4	0
עבירות נגד המחשב	3	0	1	1	0
קבלת רכוש גנוב	16	11	0	0	0
שוד	0	1	0	0	0
שוד בנסיבות חמורות	0	1	1	1	0
תקיפה לשם גניבה	3	1	0	0	0
עבירות מוסר - סך הכל	**178**	**183**	**289**	**150**	**139**
גידול,ייצור והפקת סמים	0	3	0	0	0
החזקת סמים שלא לצריכה עצמית	2	4	3	3	0
סחר,ייבוא וייצוא סמים	41	49	144	135	9
פרסום דברי תועבה	2	8	2	0	2
שימוש בסמים מסוכנים	152	142	165	32	133
עבירות מין - סך הכל	**192**	**108**	**42**	**32**	**10**
אינוס בכח או באיומים	7	4	5	5	0
אינוס ובעילה שלא כחוק	29	15	1	1	0
הטרדה מינית	7	7	6	3	3
מעשה מגונה בכח	139	78	20	15	5
מעשה מגונה בפומבי	21	9	1	0	1
מעשה מגונה שלא בכח	10	7	11	10	1

לוח 12.14: **מספר התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. שנפתחו לקטינים החשודים בביצוע עבירות במוסדות חינוך, לפי סוג עבירה / 2020-2010** (המשך)

עבירה	2010	2015	2020		
			סך הכל	תיקים פליליים	תיקי ט.מ.
ביטחון - סך הכל	**21**	**18**	**4**	**1**	**3**
יידוי אבנים	0	1	0	0	0
מרד והסתה למרד	1	2	0	0	0
עבירות אחרות כלפי בטחון	13	15	4	1	3
עבירות על חוקי חרום	6	1	0	0	0
עבירות מרמה - סך הכל	**10**	**11**	**22**	**17**	**5**
זיוף מסמכים והפצתם	2	4	12	12	0
מרמה ועושק	5	1	19	15	4
עבירות הנוגעות לכרטיסי חיוב	0	5	3	2	1
עבירות מרמה אחרות	3	2	0	0	0
עבירות כלכליות - סך הכל	**0**	**0**	**12**	**9**	**3**
עבירות על פיקוח כלכלי	0	0	12	9	3
עבירות פיסיקליות	0	0	0	0	0
כלפי חיי אדם - סך הכל	**3**	**0**	**1**	**1**	**0**
הריגה	2	0	0	0	0
יידוי אבנים - לאומני	1	0	0	0	0
נסיון לרצח	1	0	1	1	0
רצח	0	0	0	0	0
עבירות רישוי - סך הכל	**5**	**0**	**0**	**0**	**0**
נשק, תחמושת וחומרי נפץ	3	0	0	0	0
עבירות תעבורה	2	0	0	0	0
עבירות נגד הסביבה	0	0	0	0	0
אחר	0	0	0	0	0
עבירות תנועה - סך הכל	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**
אי נקיטת אמצעי בטיחות	0	1	0	0	0
עבירות אחרות*	**35**	**24**	**6**	**0**	**6**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.
* כולל: עבירות מנהליות (0), שאר עבירות (0), סעיפי הגדרה (0) וללא סיווג (6).

בין השנים 2015-2020, סך כל התיקים שנפתחו לקטינים בגין ביצוע עבירות במוסדות חינוך ירד בכ-53% (מ-2,252 ל-1,193 תיקים). חלו ירידות גדולות במיוחד במספרי התיקים בסוגי עבירות: עבירות כלפי רכוש ירדו בכ-68% (מ-562 ל-180 תיקים), עבירות נגד הסדר הציבורי ירדו בכ-61% (מ-967 ל-376 תיקים), עבירות נגד גופו של אדם ירדו בכ-65% (מ-989 ל-346 תיקים). לעומת זאת, סך כל התיקים שנפתחו בגין עבירות מוסר על ידי קטינים במוסדות חינוך, עלה בתקופה זו בכ-36% (מ-183 ל-289 תיקים).

תרשים 12ו': **שיעור <u>התיקים</u> שנפתחו לקטינים שנחשדו בביצוע עבירות אלימות נבחרות במוסדות חינוך (שיעור ל-10,000 בקבוצת הגיל) / 2010-2020**

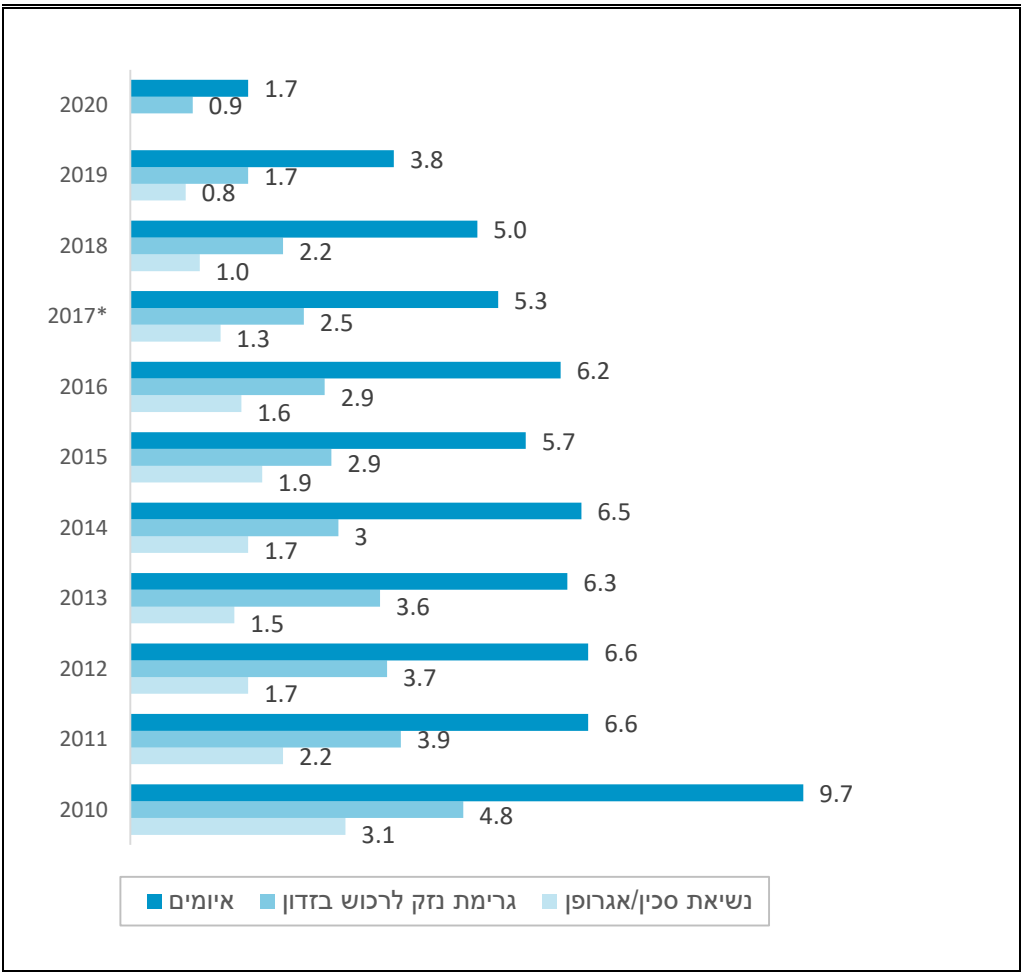

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות. חישוב שיעורים-המועצה לשלום הילד, מחלקת מחקר ומידע, על בסיס נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ממוצעים לכל השנה.

*נתוני שנת 2017 עודכנו ולכן אינם תואמים לנתונים המופיעים בשנתון הקודם.

הערה: איומים כולל: איומים, דרישה באיומים על רכוש, דרישת רכוש על ידי אדם מזוין / גרימת נזק לרכוש בזדון כולל: גרימת נזק לרכוש בזדון, היזקים מיוחדים, היזק לרכוש במזיד, היזק לרכוש בתנאים מחמירים, היזק מכוון בחומר נפיץ, הריגה או היזק לבעל חיים, התפרעות שסופה הרס רכוש, התפרעות שסופה נזק, חבלה במזיד ברכב.

בשנת 2020 חלה ירידה חדה בשיעור תיקי גרימת נזק לרכוש בזדון ותיקי האיומים שנפתחו לקטינים לעומת השנה הקודמת (מ-3.8 ו-1.7 ל-1.7 ו-0.9 ל-10,000 בקבוצת הגיל, בהתאמה).

מעצר קטינים
(תרשימים 12ז'-12ח' ולוחות 12.15-12.17)

תרשים 12ז': **מספר הקטינים העצורים, לפי שנה וגיל / 2010-2020**

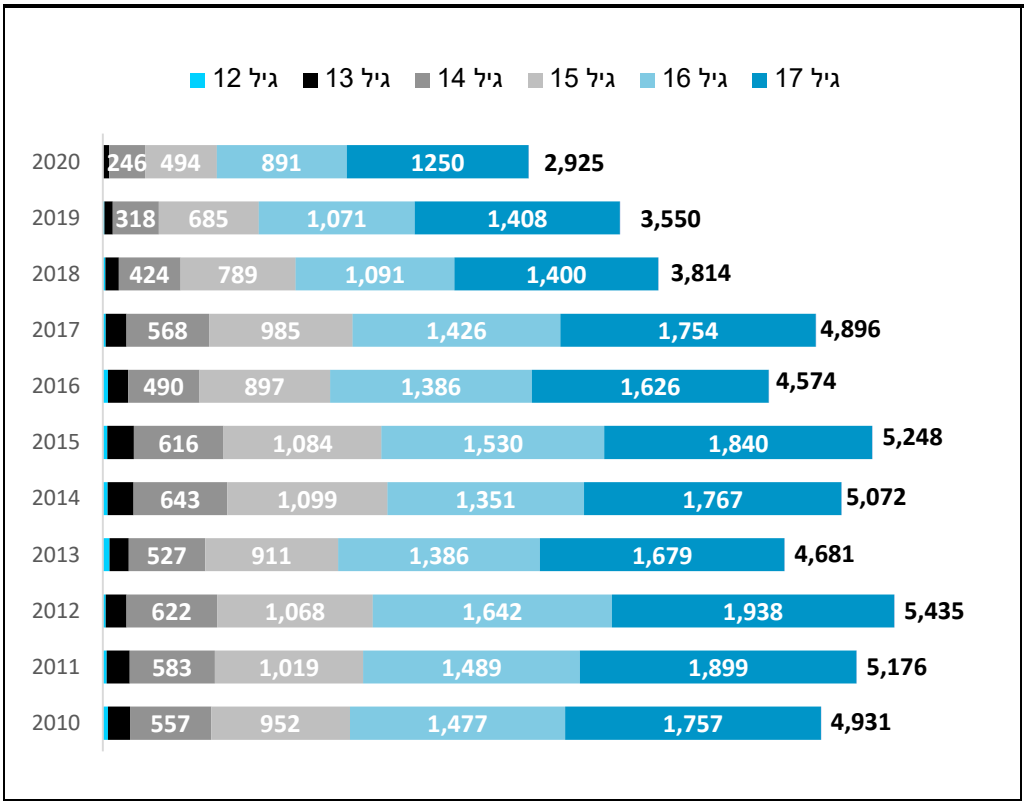

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

בין השנים 2010-2020 מסתמנת מגמה מעורבת של עליות וירידות במספר הקטינים העצורים.
מ-2017 ל-2020 חלה ירידה משמעותית של כ-40.2% במספר הקטינים העצורים.

תרשים 12ח': **התפלגות גילאי הקטינים העצורים / 2020**

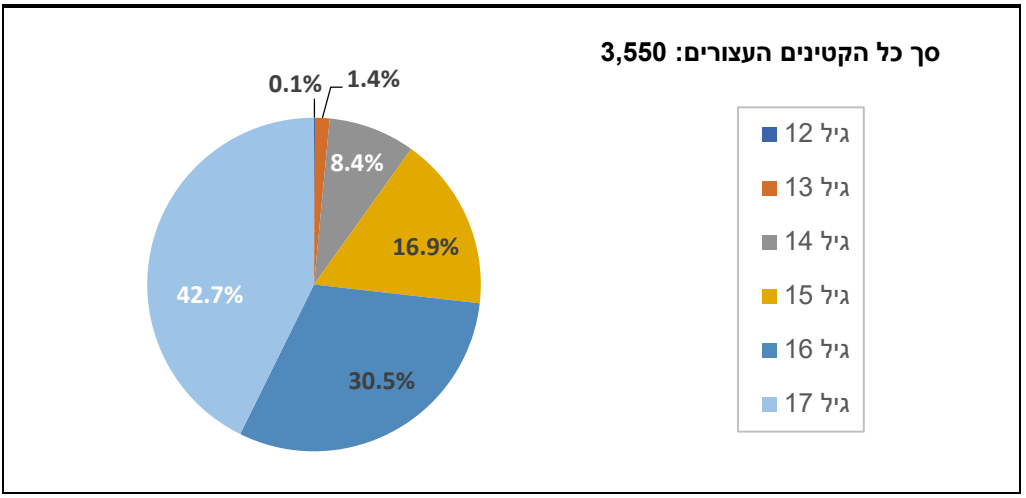

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

בשנת 2020, כ-73% מהקטינים העצורים היו בגילאי 16-17.

לוח 12.15: **התפלגות מעצרי קטינים*, לפי משך המעצר / 2010-2020**

שנה		משך המעצר					
		סך הכל	עד 24 שעות	24-48 שעות	3-5 ימים	6-10 ימים	אחר**
2010	מספרים	**4,931**	1,858	745	753	390	1,185
	אחוזים	**100.0**	**37.7**	**15.1**	**15.3**	**7.9**	**24.0**
2011	מספרים	**5,176**	1,980	692	821	370	1,131
	אחוזים	**100.0**	**38.3**	**13.4**	**15.9**	**7.1**	**21.9**
2012	מספרים	**5,435**	1,857	777	874	485	1,442
	אחוזים	**100.0**	**34.2**	**14.3**	**16.1**	**8.9**	**26.5**
2013	מספרים	**4,681**	1,546	701	737	435	1,262
	אחוזים	**100.0**	**33.0**	**15.0**	**15.7**	**9.3**	**27.0**
2014	מספרים	**5,072**	1,334	792	680	453	1,813
	אחוזים	**100.0**	**26.3**	**15.6**	**13.4**	**8.9**	**35.7**
2015	מספרים	**5,284**	956	775	719	658	2,176
	אחוזים	**100.0**	**18.1**	**14.7**	**13.6**	**12.5**	**41.2**
2016	מספרים	**4,654**	771	648	645	559	2,031
	אחוזים	**100.0**	**16.6**	**13.9**	**13.9**	**12.0**	**43.6**
2017	מספרים	**4,896**	773	661	659	561	2,242
	אחוזים	**100.0**	**15.8**	**13.5**	**13.5**	**11.5**	**45.8**
2018	מספרים	**3,814**	604	465	393	443	1,909
	אחוזים	**100.0**	**15.8**	**12.2**	**10.3**	**11.6**	**50.1**
2019	מספרים	**3,550**	622	384	364	396	1,784
	אחוזים	**100.0**	**17.5**	**10.8**	**10.3**	**11.2**	**50.3**
2020	מספרים	**2,925**	364	293	320	382	1,566
	אחוזים	**100.0**	**12.4**	**10.0**	**10.9**	**13.0**	**53.5**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* כולל מחוז ש"י.

** כולל 11 ימים ויותר, עצירים שטרם שוחררו (כולל מי שטרם שוחררו בעת איסוף הנתונים), העצורים עד תום ההליכים או עד להחלטה אחרת.

הערה: קטיגוריות משך המעצר תוקנו השנה, והן תקפות לגבי כל הלוחות של שנתונים קודמים. מעצרים נספרים על פי אסמכתא לכליאה וצו מעצר.

בכל השנים, ככל שהמעצר ממושך יותר כך קטן מספר הקטינים העצורים.

לוח 12.16: **מספר המעצרים של קטינים*, לפי סוג העבירה ומשך המעצר / 2020**

עבירה		סך הכל		משך המעצר				
		מספרים	אחוזים	עד יממה	2 ימים	3-4 ימים	5-10 ימים	10+ ימים**
סך הכל *	מספרים	2,925	-	364	293	193	509	1,566
	אחוזים	-	100.0	12.4	10.0	6.5	17.4	53.5
סדר ציבורי		1,837	64.0	227	187	115	321	987
רכוש		896	30.6	133	80	51	151	481
נגד גוף		56	1.9	80	70	59	166	497
ביטחון		741	25.3	49	99	44	111	438
כלפי המוסר		248	8.4	23	13	12	42	158
מין		108	3.6	7	4	6	17	74
מרמה		29	0.9	3	2	3	5	16
תנועה		62	2.1	13	2	1	7	39
נגד אדם		56	1.9	4	6	2	7	37
כלכליות		10	0.3	1	0	0	7	2
מנהליות		0	0.0	0	0	0	0	0
אחר***		23	0.7	1	2	1	3	16

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

* כולל מחוז ש"י.

** כולל 11 ימים ויותר, עצירים שטרם שוחררו (כולל מי שטרם שוחררו בעת איסוף הנתונים), העצורים עד תום ההליכים או עד להחלטה אחרת.

*** כולל עבירות רישוי (7), סעיפי הגדרה (16) ושאר עבירות (0).

בשנת 2020, כ-53% מהקטינים העצורים שהו במעצר במשך יותר מ-10 ימים.

לוח 12.17: **התפלגות סוג מעצר של קטינים, לפי מגדר, קבוצת אוכלוסייה וסוג עבירה / 2020**

	סך הכל		סוג מעצר					
			מעצר ימים*		עד תום ההליכים**		אחר***	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	2,925	100.0	1,921	65.7	676	23.1	328	11.2
מגדר								
בנים	**2,840**	**97.0**	1,844	64.9	673	23.7	323	11.4
בנות	**85**	**3.0**	77	90.6	3	3.5	5	5.9
קבוצת אוכלוסייה								
יהודים	**1,117**	**38.1**	743	66.5	197	17.6	177	15.8
מהם: עולים****	**62**	**2.1**	29	46.8	13	21.0	20	32.3
לא יהודים	**1,808**	**61.8**	1,178	65.2	479	27.5	151	8.4
סוג עבירה								
סדר ציבורי	**1,837**	**64.0**	1,010	55.0	179	9.7	242	13.2
רכוש	**896**	**30.6**	234	26.1	27	3.0	38	4.2
נגד גוף	**56**	**1.9**	167	298.2	23	41.1	44	78.6
ביטחון	**741**	**25.3**	371	50.1	48	6.5	315	42.5
כלפי המוסר	**248**	**8.4**	83	33.5	46	18.5	21	8.5
מין	**108**	**3.6**	45	41.7	4	3.7	13	12.0
מרמה	**29**	**0.9**	3	10.3	0	0.0	0	0.0
תנועה	**62**	**2.1**	1	1.6	0	0.0	0	0.0
נגד אדם	**56**	**1.9**	5	8.9	1	1.8	3	5.4
כלכליות	**10**	**0.3**	2	20.0	0	0.0	0	0.0
מנהליות	**0**	**0.0**	0	0.0	0	0.0	0	0.0
אחר*****	**23**	**0.7**	0	0.0	0	0.0	0	0.0

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

* מעצר ימים – יום או יותר.

** מעצר עד תום ההליכים - מעצר נאשם משעה שהוגש כתב אישום נגדו ועד לסיום משפטו והכרעת דינו. לא ניתן לעצור קטין מתחת לגיל 14 עד לתום ההליכים.

*** המתנה להחלטת שופט.

**** ילידי חו"ל.

***** כולל עבירות רישוי (7), סעיפי הגדרה (16) ושאר עבירות (0).

בשנת 2020 הרוב המכריע של העצורים היו בנים (כ-97%); לא יהודים (61.8% לעומת 38.1% קטינים יהודים) וקטינים יהודים וותיקים (36% לעומת 2.1% עולים).

קטינים בטיפול שירות המבחן לנוער (תרשימים 12ט'-12י' ולוחות 12.18-12.21)

הנתונים בתת-פרק זה מתייחסים לקטינים בגיל 12-17, שעניינם הסתיים במשטרה בט.מ. ואשר הופנו על ידה לשירות המבחן לנוער; לקטינים שנחשדו בביצוע עבירות והועמדו לדין; ולקטינים שחויבו בדין, ומכוח גזר הדין הועברו לפיקוחו של שירות המבחן לנוער. מכאן ההבדל בין נתוני משטרת ישראל שהוצגו לעיל לבין נתוני שירות המבחן לנוער שיוצגו להלן ולנתוני בתי המשפט שיוצגו בהמשך.

תרשים 12ט': **התפלגות קטינים המופנים בידי המשטרה לטיפול שירות המבחן לנוער לפי סוג תיק (מספרים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / 2010-2020**

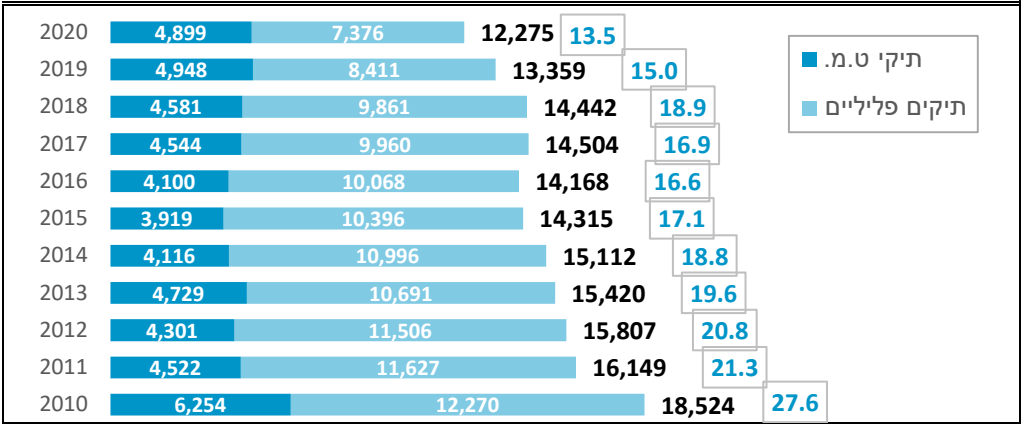

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות המבחן לנוער, קטינים בטיפול שירות המבחן לנוער, שנים שונות.

בשנת 2020, 12,275 קטינים הופנו בידי המשטרה לשירות המבחן לנוער ושיעורם היה 13.5 לאלף בקבוצת הגיל. בין השנים 2010-2020 ירד מספר הקטינים שהופנו בידי המשטרה לשירות המבחן לנוער וירד שיעורם לאלף בקבוצת הגיל (מ-27.6 ל-13.5 לאלף).

בין השנים 2015-2020 מספר תיקי ט.מ. המופנים לשירות המבחן לנוער עלה ב-25%, ואילו מספר התיקים הפליליים ירד בכ-29%.

לוח 12.18: **התפלגות סוג תיק של קטינים המופנים לשירות המבחן לנוער, לפי מגדר/ 2020**

מגדר	סך הכל*		בנים		בנות	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**12,275**	**100.0**	10,832	100.0	1,443	100.0
פליליים (פ.א.)	**7,376**	**60.1**	6,805	62.8	571	39.6
ט.מ.	**4,899**	**39.9**	4,027	37.2	872	60.4

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות המבחן לנוער, קטינים בטיפול שירות המבחן לנוער, 2021.

מספר הבנים המופנים לשירות המבחן לנוער גדול בהרבה ממספר הבנות (10,832 ו-1,443 בהתאמה). בעוד שלרוב (כ-63%) הבנים המופנים לשירות המבחן לנוער נפתח תיק פלילי (פ.א.) ולמיעוט תיק ט.מ. (טיפול מותנה), לרוב הבנות (כ-60%) נפתח תיק ט.מ.

לוח 12.19: **התפלגות קטינים המופנים לשירות המבחן לנוער וחלקם בקבוצת הגיל 12-17, לפי קבוצת אוכלוסייה (מספרים, שיעור לאלף ואחוזים) / 2010-2020**

שנת הפנייה	סך הכל	יהודים*		לא יהודים		
		מספרים	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	מספרים	שיעור לאלף בקבוצת הגיל	אחוז מכלל המופנים
2010- סך הכל**	18,524	13,623	26.8	4,901	21.1	26.5
מזה: ט.מ.	6,254	5,136	10.1	1,118	4.8	17.9
2015- סך הכל**	14,315	9,506	17.0	4,809	18.1	33.6
מזה: ט.מ.	3,919	3,035	5.4	884	3.3	22.6
2016- סך הכל**	14,168	9,758	17.0	4,410	16.3	31.1
מזה: ט.מ.	4,100	3,159	5.5	941	3.5	23.0
2017- סך הכל**	14,504	9,687	16.5	4,817	17.7	33.2
מזה: ט.מ.	4,544	3,474	5.9	1,070	3.9	23.5
2018- סך הכל **	14,442	9,432	15.7	5,010	18.4	34.7
מזה: ט.מ.	4,581	3,406	5.7	1,175	4.3	25.6
**2019- סך הכל **	**13,359**	**8,464**	**13.7**	**4,895**	**20.3**	**36.6**
מזה: ט.מ.	-***	-	-	-	-	-
2020 - סך הכל**	**12,275**	**8,475**	**12.7**	**3,800**	**16.0**	**31.0**
מזה: ט.מ	-***	-	-	-	-	-

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות המבחן לנוער, 2021.

שנים שונות. חישוב שיעורים: המועצה לשלום הילד על בסיס נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 2.3, שנים שונות.

* כולל עולים חדשים שאינם יהודים (מ-2018 קטגוריית היהודים כוללת רק קטינים יהודים).

** כולל תיקים פליליים וט.מ.- לא התקבלו נתונים.

*** נתונים לגבי פילוח לגבי תיקי ט.מ. ו-פ.א. במקביל לקבוצת אוכלוסייה לא התקבלו ל-2020.

בין השנים 2010-2020 ירד בעקביות שיעור הקטינים היהודים שהופנו לשירות מבחן לנוער וחלקם בקבוצת הגיל (מ-26.8 ל- 12.7 לאלף). לעומת, השיעור לאלף של קטינים לא יהודים היה תנודתי

יותר, ובשנת 2020 ירד בחדות לעומת השנה הקודמת (מ20.3 לאלף ל-16.0 לאלף). בשנת 2020, קטינים לא יהודים היוו כ-31% מהמופנים לשירות המבחן לנוער.

תרשים 12': **שיעור הקטינים בטיפול שירות המבחן לנוער, לפי גילם בעת ביצוע העבירה (אחוז מכלל הקטינים המופנים) / 2010-2020**

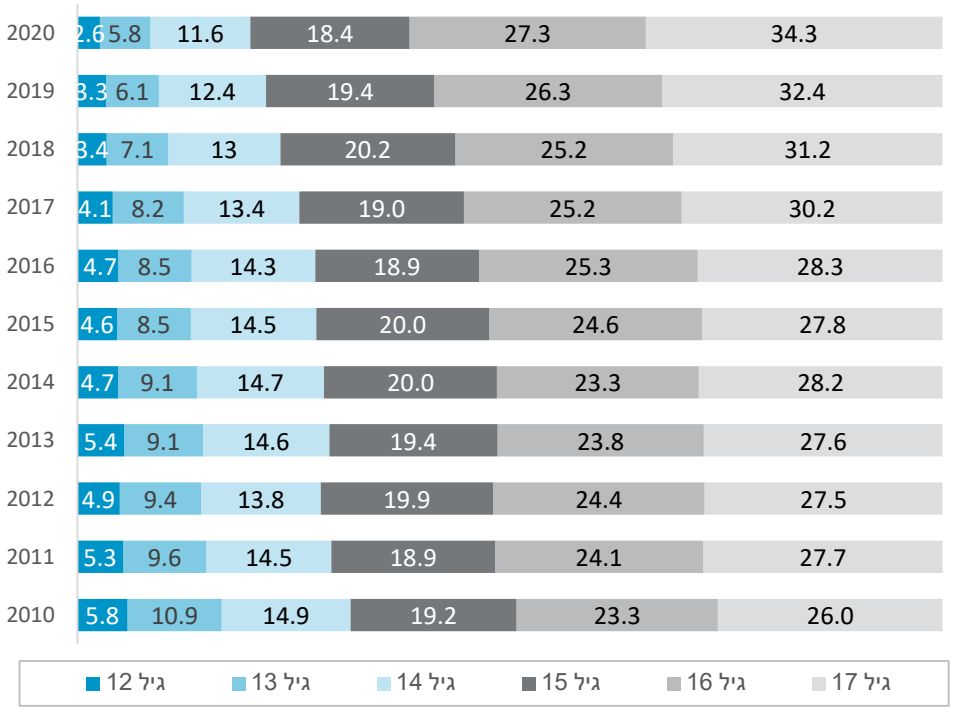

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, שירות המבחן לנוער, קטינים בטיפול שירות המבחן לנוער, שנים שונות.

רוב הקטינים שהופנו לשירות המבחן לנוער הם בני 16-17. קבוצה זו גדלה בשנתיים-שלוש האחרונות ובמקביל קטנה קבוצת הקטינים הצעירים יותר.

לוח 12.20: **התפלגות סוגי העבירות של קטינים המופנים לשירות המבחן לנוער, לפי סוג תיק (מספרים ואחוזים) / 2020**

סוג עבירה	סך כל המופנים		מזה:			
			עם תיקים פליליים		עם תיקי ט.מ.	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**12,275**	**100.0**	**7,376**	**100.0**	**4,899**	**100.0**
אלימות	4,823	39	3,372	46	1,451	30
שימוש וסחר בסמים	2,917	24	738	10	2,179	44
כלפי רכוש	1,565	13	1,026	14	539	11
עבירות תנועה ותאונות דרכים	641	5	428	6	213	4
כלפי הסדר הציבורי	1,495	12	1,188	16	307	6
מין ומוסר*	610	5	467	6	143	3
שאר עבירות	224	2	157	2	67	1

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, שירות המבחן לנוער, קטינים בטיפול שירות המבחן לנוער, 2021.

* רוב העבירות הן עבירות מין. מקרי זנות יש אחד או שניים. יש לציין, ששירות המבחן לנוער מגדיר עבירות מוסר באופן שונה מן המשטרה (הכוללת במוסר עבירות סמים).

בשנת 2020, חלקם של עבירות אלימות מסך כל העבירות שבגינן קטינים הופנו לשירות המבחן לנוער היה 39% (הגבוה מכל העבירות), כ-30% מהן היו עם תיק ט.מ. 24% מהעבירות היו בגין שימוש וסחר בסמים, כאשר כ-74% מתוכם היו עם תיקי ט.מ.

לוח 12.21: **התפלגות החלטות שהתקבלו בבתי משפט בעניין קטינים / 2018-2020**

החלטה	2018		2019		2020	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**15,231**	**100.0**	**15,791**	**100.0**	**13,144**	**100.0**
הליך מעצר*	6,195	40.6	5,238	33.2	5224	39.7
החלטות לפי סעיף 26 לחוק הנוער (דרכי טיפול)**	5,532	36.3	6,940	44.0	4989	38.0
החלטות לפי סעיף 20 לחוק הנוער (השגחה זמנית בידי קצין מבחן)	1,952	12.8	1,761	11.2	1615	12.3
מאסר על תנאי	967	6.3	873	5.5	742	5.6
מאסר	404	2.6	408	2.6	363	2.8
עיכוב הליכים	144	0.9	141	0.9	104	0.8
זיכוי	30	0.1	35	0.2	9	0.1
הפסקת הליכים משפטיים***	7	0.04	21	0.1	98	0.7
אחר****	-	-	374	2.4	-	-

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, שירות המבחן לנוער, קטינים בטיפול שירות המבחן לנוער, שנים שונות.

* כולל החלטות בדבר צווי טיפול סופיים, שלילת רשיון והחלטות קנס, ערבות ופיצוי. ** כולל את כל התסקירים שהוגשו בהליכים אלו, כולל תסקירים משלימים. *** בעיקר שירות לתועלת הציבור. **** נתון שלא הופיע בשנים קודמות

בשנת 2019 ההחלטה השכיחה ביותר הייתה החלטה לפי סעיף 26 לחוק הנוער (דרכי טיפול), כ-44%.
בשנת 2020 ההחלטה השכיחה ביותר הייתה הליך מעצר (כ-39.7%).

קטינים בהליכים פליליים
(לוחות 12.22-12.26 ותרשימים 12יא'-12יב')

הנתונים בפרק-משנה זה מתייחסים לקטינים בהליכים פליליים ולקטינים שחויבו בדין. חלק מן הלוחות מתייחסים לגילאי 12-17, חלקם לגילאי 12-18, וחלקם לגילאי 12-19.

שלא כמו לגבי בגירים, בשלב של הכרעת הדין הנטייה לגבי קטינים היא להימנע מהרשעה. כאשר בית משפט קובע שקטין ביצע את העבירה, בסמכותו לבחור באחת משלוש חלופות: להרשיע את הקטין ולהטיל עליו עונש, לצוות על דרכי טיפול בו, לפטור את הקטין בלא צו.

לוח 12.22: **התפלגות תיקים פליליים* של בני נוער שהוגשו לבתי משפט שלום לנוער ולבתי משפט מחוזיים בשבתם כבתי משפט לנוער, לפי מחוז / 2006-2020**

שנה ומחוז	סך הכל	בתי משפט שלום לנוער	מזה: בתי משפט מחוזיים בשבתם כבתי משפט לנוער	
			מספרים	אחוז מכלל התיקים
2006	8,364	8,201	192	1.9
2010	5,339	5,222	117	2.2
2015	4,410	4,256	154	3.5
2016	3,705	3,580	125	3.4
2017	3,461	3,372	89	2.6
2018	3,684	3,538	146	3.9
2019	3,172	3,032	140	4.4
2020	**2,905**	**2,809**	**96**	**3.4**
צפון (נצרת)	191	177	14	7.9
חיפה	434	410	24	5.8
מרכז**	605	596	9	1.5
תל אביב-יפו	343	336	7	2.0
ירושלים	588	555	33	5.9
דרום	744	735	9	1.2

מקור: משרד המשפטים, הנהלת בית המשפט, עיבוד מיוחד, שנים שונות.

* לא כולל ערעורים.

** עד לסוף שנת 2006 לא היה במחוז המרכז בית משפט מחוזי שישב כבית משפט לנוער.

בין השנים 2006-2020 ירד מספר התיקים הפליליים של בני נוער שהוגשו לבתי משפט השלום לנוער ולבתי משפט מחוזיים בשבתם כבתי משפט לנוער בכ-65% (מ-8,364 ל-2,905).

לוח 12.23: **התפלגות התיקים הפליליים של בני נוער שהוגשו לבתי משפט שלום לנוער, מחוז שיפוט ובית משפט / 2006-2020**

מחוז שיפוט	בית משפט	סך כל התיקים							
		2006		2010		2015		2020	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל ארצי		**8,201**	**100.0**	**5,222**	**100.0**	**3,998**	**100.0**	**2,809**	**100.0**
חיפה	**סך הכל**	**1,506**	**18.4**	**699**	**13.4**	**458**	**11.5**	**410**	**14.6**
	חיפה	562	6.9	316	6.1	354	8.9	251	8.9
	חדרה	359	4.4	151	2.9	103	2.6	159	5.7
	עכו	585	7.1	0	0.0	0	0.0	-	-
	קריות	-	-	232	4.4	1	0.0	-	-
צפון	**סך הכל**	**901**	**11.0**	**389**	**7.4**	**298**	**7.5**	**177**	**6.3**
	נצרת	384	4.7	280	5.4	135	3.4	76	2.7
	טבריה	211	2.6	30	0.6	75	1.9	50	1.8
	קריית שמונה	28	0.3	34	0.7	27	0.7	19	0.7
	צפת	208	2.5	39	0.7	28	0.7	20	0.7
	בית-שאן	69	0.8	6	0.1	33	0.8	12	0.4
	עפולה	1	0.0	0.0	0.0	0	0.0	-	-
תל-אביב	**סך הכל**	**1,115**	**13.6**	**593**	**11.4**	**773**	**19.3**	**336**	**12.0**
ירושלים*	**סך הכל**	**1,039**	**12.7**	**773**	**14.8**	**774**	**19.4**	**555**	**19.8**
	ירושלים	1,039	12.7	773	14.8	710	-	368	13.1
	בית שמש	0	0.0	0	0.0	64	-	187	6.7
מרכז	**סך הכל**	**1,827**	**22.3**	**1,229**	**23.5**	**824**	**20.6**	**596**	**21.2**
	פתח-תקוה	205	2.5	203	3.9	251	6.3	245	8.7
	רמלה	353	4.3	183	3.5	176	4.4	99	3.5
	נתניה	266	3.2	112	2.1	213	5.3	87	3.1
	כפר-סבא	210	2.6	226	4.3	1	0.0	-	-
	רחובות	198	2.4	195	3.7	107	2.7	111	4.0
	ראשון לציון	595	7.3	310	5.9	76	1.9	54	1.9
דרום	**סך הכל**	**1,813**	**22.1**	**1,539**	**29.5**	**871**	**21.8**	**735**	**26.2**
	באר שבע	792	9.7	692	13.3	496	12.4	404	14.4
	אשקלון	311	3.8	232	4.4	124	3.1	103	3.7
	אשדוד	227	2.8	286	5.5	122	3.1	77	2.7
	אילת	149	1.8	133	2.5	43	1.1	71	2.5
	קריית גת	255	3.1	162	3.1	86	2.2	80	2.8
	דימונה	79	1.0	34	0.7	0	**0.0**	-	-

מקור: משרד המשפטים, הנהלת בית המשפט, עיבוד מיוחד, שנים שונות.

- נתון חסר במקור.

לוח 12.24: **מספר התיקים הפליליים של בני נוער בבתי משפט מחוזיים בשבתם כבתי משפט לנוער, לפי מחוז / 2010-2020**

שנה		סך הכל	מחוז					
			חיפה	תל אביב - יפו	ירושלים	צפון (נצרת)	דרום (באר שבע)	מרכז
2010	נפתחו	117	17	22	24	14	33	7
	נסגרו	149	20	22	39	9	36	23
2011	נפתחו	153	25	14	50	13	42	9
	נסגרו	132	21	17	24	14	43	13
2012	נפתחו	157	29	9	51	23	33	12
	נסגרו	132	31	10	45	10	30	6
2013	נפתחו	183	29	7	66	19	47	15
	נסגרו	151	23	13	46	23	41	5
2014	נפתחו	196	18	7	86	22	37	26
	נסגרו	178	29	7	74	10	45	13
2015	נפתחו	189	22	1	112	14	21	19
	נסגרו	213	18	9	86	22	51	27
2016	נפתחו	162	15	3	96	15	12	21
	נסגרו	187	21	1	107	17	21	20
2017	נפתחו	121	14	12	58	17	16	4
	נסגרו	156	17	4	80	21	15	19
2018	נפתחו	146	32	9	57	5	28	15
	נסגרו	146	20	8	70	12	23	13
2019	נפתחו	140	33	11	54	9	25	8
	נסגרו	147	27	7	49	11	40	13
2020	נפתחו	**96**	**24**	**7**	**33**	**14**	**9**	**9**
	נסגרו	**113**	**30**	**11**	**44**	**7**	**14**	**7**

מקור: משרד המשפטים, הנהלת בית המשפט, עיבוד מיוחד, שנים שונות.
הערה: משנת 2011 נתוני הנהלת בתי המשפט לא התקבלו לפי סוג עבירה.
בין השנים 2019-2020 מספר התיקים הפליליים של בני נוער שנפתחו ונסגרו בבתי משפט מחוזיים לנוער ירד (נפתחו 96 ו -140 בהתאמה, ונסגרו 113 ו-147 בהתאמה).

לוח 12.25: **התפלגות קטינים בגיל 12-18 הנאשמים בהליכים פליליים, לפי מגדר, קבוצת אוכלוסייה, מועדות* ופסק הדין (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / 2015-2019**

	2005	2010	2015	2018	2019
סך הכל	**5,280**	**4,685**	**3,200**	**2,775**	**2,561**
שיעור לאלף בקבוצת הגיל* **	**7.6**	**5.5**	**3.4**	**2.8**	**2.5**
מגדר ***					
בנים	93.9	95.0	95.7	96.8	96.1
בנות	6.1	5.0	4.3	3.2	3.9
מועדות* **					
חדשים	74.8	75.8	74.2	76.4	76.5
מועדים	25.2	24.2	25.8	23.6	23.5
פסק הדין* **					
הרשעה	47.7	49.3	55.1	62.1	54.4
אי-הרשעה	52.3	50.7	44.9	37.9	45.5

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוח 8.7, 2021.
*ראו הגדרה במבוא.
** כולל תושבי חוץ, תיירים, עובדים זרים ותושבי הרשות הפלסטינית.
*** תושבי ישראל.

בין השנים 2005-2019 הלך וקטן מספר הקטינים (גילאי 12-18) הנאשמים בהליכים פליליים, ושיעורם לאלף בקבוצת הגיל ירד בכשני שליש (מ-7.5 ל-2.5). ב-2019 כשלושה רבעים מהקטינים הנאשמים היו חדשים (76.5%), ויותר ממחציתם הורשעו (54.4%).

תרשים 12יא': **מספר ההליכים הפליליים שבהם קטינים יוצגו בידי הסניגוריה הציבורית*, לפי שנה** / 2010-2020**

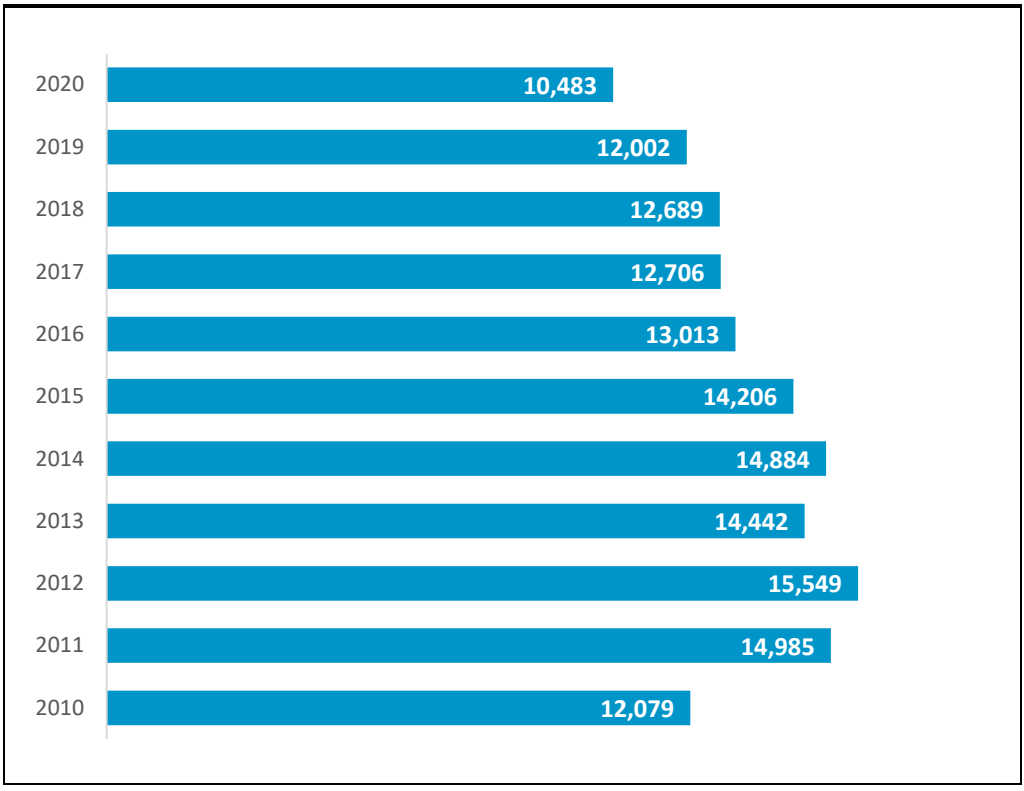

מקור: משרד המשפטים, הסנגוריה הציבורית, לשכת הסניגור הציבורי הארצי, שנים שונות.

* כלומר, מספר ההליכים שבהם מונו סניגורים ציבוריים לייצוג קטינים (המספרים חופפים למספר ההליכים, בין אם יוצג בהם קטין אחד ובין אם יוצגו בהם מספר קטינים).
** כולל תיקים המתנהלים בבתי משפט שלום לנוער, תיקי נוער אשר הוגשו לבתי משפט מחוזיים ותיקים המתנהלים בביהמ"ש העליון והליכים ללא בית משפט.

בין השנים 2015-2020 ירד בכ-26% (מ-14,206 ל-10,483) במספר ההליכים הפליליים שבהם קטינים מיוצגים בידי הסנגוריה הציבורית.

לוח 12.26: **מספר הליכים שבהם קטינים יוצגו בידי הסניגוריה הציבורית*, לפי סוג הליך, ערכאה ומחוז / 2010, 2015, 2020**

סוג הליך	ערכאה	2010	2015	2020
סך הכל		**12,079**	**14,206**	**10,483**
מעצר ימים	בימ"ש **שלום** לנוער	3,870	2,719	1,664
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	-	-	-
עיון חוזר וערר על בקשת מעצר ימים	בימ"ש **שלום** לנוער	3	10	16
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	220	500	310
מעצר עד תום ההליכים	בימ"ש **שלום** לנוער	1,167	730	408
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	156	131	88
	בימ"ש **עליון**	-	-	-
עיון חוזר וערר על בקשת מעצר עד תום ההליכים	בימ"ש **שלום** לנוער	181	203	171
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	142	163	125
	בימ"ש **עליון**	-	-	-
תיק פלילי	בימ"ש **שלום** לנוער	5,513	4,592	3,470
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	183	153	104
ערעור פלילי	בימ"ש **שלום** לנוער	-	-	-
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	148	115	60
	בימ"ש **עליון**	27	-	28
הליכים לאחר הרשעה	בימ"ש **שלום** לנוער	24	43	-
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	-	5	-
הליכים אחרים**	בימ"ש **שלום** לנוער	30	26	68
	בימ"ש **מחוזי** לנוער	4	9	8
	בימ"ש **עליון**	-	49	10
	בימ"ש **לתעבורה**	-	32	18
	בימ"ש **לעניינים מקומיים**	-	2	-

לוח 12.26: **מספר הליכים שבהם קטינים יוצגו בידי הסניגוריה הציבורית*, לפי סוג הליך, ערכאה ומחוז / 2010, 2015, 2020** (המשך)

סוג הליך	ערכאה	2010	2015	2020
הליך חקירה	הליכים ללא בית משפט	-	4,352	3,437
שימוע	הליכים ללא בית משפט	293	292	320
ועדה פסיכיאטרית	הליכים ללא בית משפט	-	3	8
ועדת שחרורים	הליכים ללא בית משפט	85	71	149
עתירה על החלטת ועדת שחרורים	בימ"ש **מחוזי** לנוער	-	5	5

מקור: משרד המשפטים, הסניגוריה הציבורית, לשכת הסניגור הציבורי הארצי, שנים שונות.

* כלומר, מספר ההליכים שבהם מונו סניגורים ציבוריים לייצוג קטינים (המספרים חופפים למספר ההליכים, בין אם יוצג בהם קטין אחד ובין אם יוצגו בהם מספר קטינים).
* בשל כניסתה של מערכת המחשוב החדשה למחוזות דרום, ירושלים, חיפה וצפון נערך טיוב של נתוני ייצוג הקטינים, והם מוצגים באופן מדויק יותר. בעקבות האמור, לא ניתן לערוך השוואה עם נתוני הייצוג שנמסרו ממחוזות אלו בשנים הקודמות, כמו גם עם נתוני הייצוג של המחוזות האחרים שטרם התחילו לעבוד עם התוכנה החדשה.
* הליכים אחרים, כגון הליך מנהלי, עתירות ורשות ערר או הליכים שאין באפשרות המערכת לסווג.
- אין נתונים משנה זו.

בין השנים 2015-2020 ירד בכ-26% סך ההליכים בהם קטינים יוצגו בידי הסניגוריה הציבורית (מ-14,206 ל-10,483). בתקופה זו ירד בכ-39% מספר הליכי המעצר בימים של קטינים בבית משפט השלום לנוער (מ-2,719 ל-1,664) וירד בכ-24% מספר הייצוגים בתיקים פליליים בבית משפט השלום לנוער (מ-4,592 ל-3,470).

תרשים 12יב': **מספר ההליכים הפליליים שבהם קטינים יוצגו בידי הסניגוריה הציבורית*, לפי מחוז / 2020**

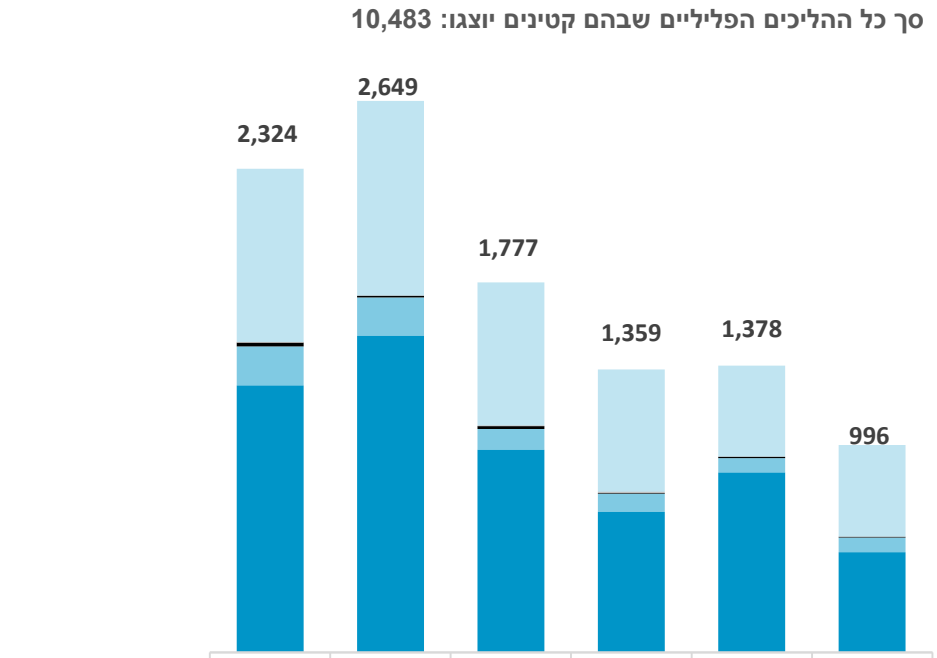

	ירושלים	דרום**	מרכז	תל אביב	חיפה	נצרת-צפון
הליכים ללא בימ"ש	832	934	686	587	436	439
תעבורה	3	2	3	6	2	2
בימ"ש עליון	19	8	15	3	6	3
בימ"ש מחוזי לנוער	188	184	99	88	70	71
בימ"ש שלום לנוער	1,282	1,521	974	675	864	481

מקור: משרד המשפטים, הסנגוריה הציבורית, לשכת הסניגור הציבורי הארצי, שנים שונות.

* כלומר, מספר ההליכים שבהם מונו סניגורים ציבוריים לייצוג קטינים (המספרים חופפים למספר ההליכים, בין אם יוצג בהם קטין אחד ובין אם יוצגו בהם מספר קטינים).

** בשל כניסתה של מערכת מחשוב חדשה למשרד המשפטים מחוז דרום, נערך טיוב של נתוני ייצוג הקטינים, והם מוצגים באופן מדויק יותר. בעקבות האמור, **לא ניתן לערוך השוואה** כלשהי עם נתוני הייצוג שנמסרו ממחוז זה בשנים הקודמות, כמו גם עם נתוני הייצוג של המחוזות האחרים שטרם התחילו לעבוד עם התוכנה החדשה.

בשנת 2020 במחוז דרום היה מספר ההליכים הפליליים שבהם יוצגו קטינים בידי הסניגוריה הציבורית הגדול ביותר; במקום השני היה מחוז ירושלים. רוב ההליכים בכל המחוזות מתבצעים בבית משפט שלום לנוער וחלק נכבד הם הליכים ללא בית משפט.

קטינים שחויבו בדין, קטינים המרצים עונש מאסר וקטינים מועדים (לוחות 12.27-12.30 ותרשימים 12יג'-12טז')

בשנת 2007 הועבר מערך הכליאה של עצורים קטינים ובגירים לידי השב"ס. בית המעצר המרכזי נמצא בכלא אופק, וכלואים בו עצורים מכל המחוזות עד לתום ההליכים, וכן שפוטים ועצורים עד לקבלת החלטה. במקרים מסוימים קטינים כלואים עצורים בתחנות המשטרה פרקי זמן קצרים.

לוח 12.27: **התפלגות קטינים (12-18) מורשעים בדין לפי מגדר, גיל, מועדות, סוג עבירה ובית משפט (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / 2019**

	סך הכל	יהודים ואחרים		ערבים
		סך הכל	מזה: יהודים	
סך הכל כולל**	**1,396**	**480**	**431**	**916**
מזה: תושבי ישראל (מספרים)	**794**	**479**	**431**	**315**
אחוזים	**56.8**	**99.7**	**100.0**	**34.3**
מזה: לא תושבי ישראל	**602**	**1**	**0**	**601**
אחוזים	**43.2**	**0.3**	**0.0**	**65.7**
שיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-18 ***	**0.8**	**0.6**	**0.6**	**1.1**
מגדר				
בנים	**98.7**	97.9	97.9	99.1
בנות	**1.3**	2.1	2.1	0.9
גיל				
12-15	**11.7**	5.2	5.1	15.2
16-17	**40.3**	32.1	32.0	44.5
+18	**48.0**	62.7	62.9	40.3
מועדות				
חדשים	**66.0**	71.6	54.5	55.2
מועדים	**34.0**	28.4	45.5	44.8

לוח 12.27: **התפלגות קטינים (12-18) מורשעים בדין לפי מגדר, גיל, מועדות, סוג עבירה ובית משפט (מספרים, אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / 2019** (המשך)

	סך הכל	יהודים ואחרים		ערבים
		סך הכל	מזה: יהודים	
סוג עבירה				
ביטחון המדינה	**37.0**	1.9	1.9	55.3
סדר ציבורי	**17.2**	15.8	15.8	17.9
רכוש	**22.5**	37.5	35.5	14.6
גופו של אדם	**10.8**	18.8	20.4	6.7
מוסר	**7.7**	18.8	18.8	2.0
מין	**3.0**	6.0	6.3	1.4
חיי אדם	**0.9**	..	..	1.2
מרמה	**..**	..	..	..
רישוי	**..**	-	-	..
כלכלית	**-**	-	-	-
אחר	**0.4**	..	..	..
בית משפט				
מחוזי	**11.0**	11.7	11.6	10.7
שלום	**4.2**	..	..	3.9
צבאי	**35.1**	..	..	53.3
נוער	**49.1**	82.5	82.4	31.6

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2021, לוח 8.13, 2021.

** כולל תושבי חוץ, תיירים, עובדים זרים ותושבי הרשות הפלסטינית.
*** תושבי ישראל.
.. נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום.
()- נתונים המבוססים על הערכה, או נתונים המבוססים על מספר קטן של מקרים, או נתונים בעלי טעות דגימה יחסית גבוהה.

בשנת 2019, השיעור לאלף של המורשעים בדין בקרב הערבים היה כמעט כפול מהשיעור לאלף בקרב היהודים (1.1 לעומת 0.6). מעל מחצית מהעבירות של הקטינים הערבים (55.3%) היו עבירות כנגד ביטחון המדינה ובהתאמה מעל מחצית מהמורשעים הערבים נשפטו בבית משפט צבאי (53.3%). יש לציין שלוח זה כולל רוב של קטינים תושבי ישראל אך גם 43% קטינים שאינם תושבי ישראל. 31.6% מהקטינים הערבים נדונו בבית המשפט לנוער לעומת 82.5% מהקטינים היהודים ואחרים.

לוח 12.28: **התפלגות קטינים (12-18) שאינם מורשעים בדין* לפי מגדר, גיל,מועדות, סוג עבירה ובית משפט (מספרים אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / 2019**

	סך הכל	יהודים ואחרים		ערבים
		סך הכל	מזה: יהודים	
סך הכל כולל**	**1,165**	**875**	**794**	**290**
מזה: תושבי ישראל (מספרים)	**1,148**	**875**	**794**	**273**
אחוזים	98.5	100.0	100.0	94.1
מזה: לא תושבי ישראל (מספרים)	**17**	**0**	**0**	**17**
אחוזים	**1.4**	**0.0**	**0.0**	**5.9**
שיעור לאלף בקבוצת הגיל 12-18 ***	**1.1**	**1.2**	**1.1**	**1.0**
מגדר				
בנים	**93.0**	92.1	92.4	95.5
בנות	**7.0**	7.9	7.6	4.5
גיל				
12-15	**8.0**	8.1	7.9	7.6
16-17	**38.8**	39.8	40.1	35.9
+18	**53.2**	52.1	52.0	56.6
מועדות				
חדשים	**89.1**	88.8	88.7	90.0
מועדים	**10.9**	1102	11.3	10.0
סוג עבירה				
רכוש	**33.3**	30.6	31.1	41.4
סדר ציבורי	**22.9**	22.5	23.0	24.1
גופו של אדם	**22.2**	22.7	22.3	20.7
מוסר	**14.9**	17.9	17.0	5.9
מין	**3.9**	4.2	4.4	3.1

לוח 12.28: **התפלגות קטינים (12-18) שאינם מורשעים בדין* לפי מגדר, גיל,מועדות, סוג עבירה ובית משפט (מספרים אחוזים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / 2019** (המשך)

	סך הכל	יהודים ואחרים		ערבים
		סך הכל	מזה: יהודים	
סוג עבירה (המשך)				
ביטחון המדינה	**1.4**	0.9	1.0	2.8
חיי אדם	**-**	-	-	-
רישוי	**-**	-	-	-
מרמה	**..**	1.0	1.1	..
כלכלית	**-**	-	-	-
אחר	**-**	-	-	-
בית משפט				
מחוזי	**2.4**	2.4	2.4	2.4
שלום	**5.2**	5.3	5.4	4.8
נוער	**92.3**	92.2	92.1	92.4

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוח 8.14, 2021.

* לאחר שעניינם נדון בבית משפט.
** כולל תושבי חוץ, תיירים, עובדים זרים ותושבי הרשות הפלסטינית.
*** תושבי ישראל.
.. נתונים בלתי ידועים או שאינם ניתנים לפרסום.
()- נתונים המבוססים על הערכה, או נתונים המבוססים על מספר קטן של מקרים, או נתונים בעלי טעות דגימה יחסית גבוהה.

בשנת 2019, השיעור לאלף מקבוצת הגיל בקרב הקטינים היהודים שלא הורשעו היה כמעט זהה לזה של הקטינים הערבים (1.1 ו-1.0 לאלף בהתאמה). הרוב המכריע של הקטינים שלא הורשעו בדין היו חדשים (89.1%). מסך הקטינים שלא הורשעו בדין, כשליש (33.3%) נשפטו על עבירות רכוש, כחמישית (22.9%) נשפטו על עבירות סדר ציבורי וכחמישית (22.2%) על עבירות גופו של אדם.

תרשים 12יג': **יחס הרשעה/אי הרשעה* בקרב קטינים לפי קבוצת אוכלוסייה (אחוזים)/ 2019**

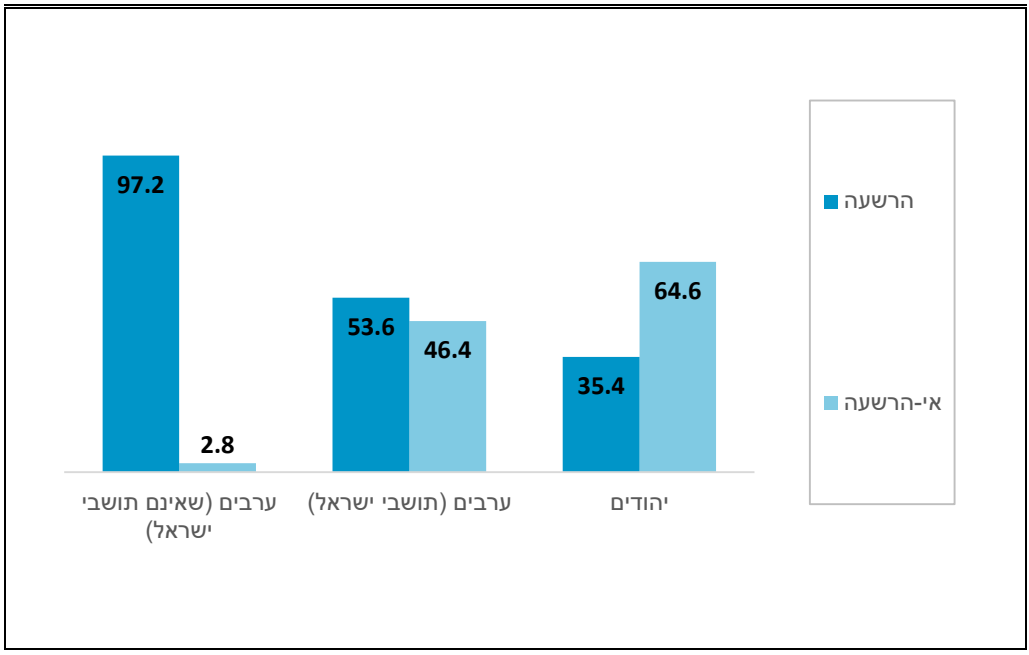

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 8.13 ולוח 8.14, 2021.

* יש לשים לב, שרוב הקטינים הערבים שהורשעו, הורשעו בבתי דין צבאיים (כ-53% בשנת 2019).

בשנת 2019, כשליש (כ-35%) מהקטינים היהודים שעמדו לדין הורשעו, לעומת יותר ממחצית (כ-54%) מהקטינים הערבים תושבי ישראל.

כמעט כל הקטינים הערבים שאינם תושבי ישראל שעומדים לדין מורשעים (97.2%).

לפי חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) תשל"א -1971 ובהתאם לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים) תשנ"ו – 1996 קטין שטרם מלאו לו 14 שנים יובא בפני שופט לא יאוחר מ-12 שעות משעת מעצרו. בנסיבות מסוימות יוכל קצין ממונה להשהות הבאת קטין עצור שטרם מלאו לו 14 שנים לפני שופט, לפרק זמן שאינו עולה על 24 שעות מתחילת המעצר. קטין שמלאו לו 14 יובא בפני שופט תוך 24 שעות מתחילת מעצרו.
קטין חשוד לא יוחזק במעצר יותר מ-10 ימים, אולם מעת לעת רשאי שופט להאריך את המעצר לפרקי זמן שלא יעלו על 10 ימים. קטין חשוד לא יוחזק במעצר יותר מ-20 ימים, אלא אם כן הבקשה למעצר נוסף מוגשת באישור היועץ המשפטי לממשלה.
מעצר עד תום ההליכים לקטין - מעצר נאשם משעה שהוגש כתב אישום נגדו ועד לסיום משפטו והכרעת דינו. לא ניתן לעצור קטין מתחת לגיל 14 עד לתום ההליכים.
נאשם קטין שמלאו לו 14 שנים, העצור שישה חודשים וטרם ניתנה הכרעת דין בענייניו, ישוחרר מן המעצר. בנסיבות מסוימות ניתן להאריך מעצר של קטין זה אף ליותר משישה חודשים.

תרשים 12יד': **התפלגות מעצרים* של קטינים תושבי ישראל שנקלטו במהלך שנת 2020** במתקני השב"ס, לפי גיל / 2020**

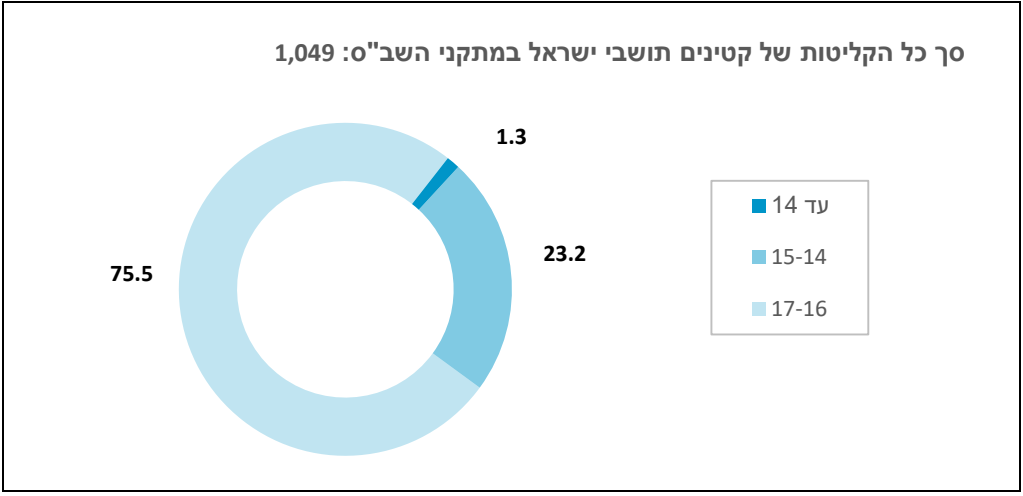

מקור: שירות בתי הסוהר, ממונה על חופש המידע, 2021.

* מספר המעצרים ולא מספר הקטינים. קטין יכול להיקלט מספר פעמים במהלך השנה.
** ינואר עד דצמבר.

בשנת 2020 כשלושת רבעים מהעצורים הקטינים תושבי ישראל במתקני השב"ס הם בני 16-17.

לוח 12.29: **התפלגות המעצרים* של קטינים תושבי ישראל שנקלטו במהלך שנת 2020** במתקני השב"ס, לפי גיל ומספר מאסרים קודמים / 2020**

		סך הכל	גיל		
			עד 14	15-14	17-16
סך כל המעצרים		**1,049**	**14**	**243**	**792**
1	מספרים	656	11	176	469
	אחוזים	100.0	1.7	26.8	71.5
	אחוז בקבוצת הגיל	62.5	78.6	72.4	59.2
2	מספרים	185	1	43	141
	אחוזים	100.0	0.5	23.2	76.3
	אחוז בקבוצת הגיל	17.6	7.1	17.7	17.8
3	מספרים	75	1	12	62
	אחוזים	100.0	1.3	16.0	82.7
	אחוז בקבוצת הגיל	7.1	7.1	4.9	7.8
4	מספרים	53	1	6	46
	אחוזים	100.0	1.9	11.3	86.8
	אחוז בקבוצת הגיל	5.0	7.1	2.5	5.8
5+	מספרים	80	0	6	74
	אחוזים	100.0	0.0	7.5	92.5
	אחוז בקבוצת הגיל	7.6	0.0	2.5	9.3

מקור: שירות בתי הסוהר, ממונה על חופש המידע, 2021.

* מספר המעצרים ולא מספר הקטינים. קטין יכול להיקלט מספר פעמים במהלך השנה.
** ינואר עד דצמבר.

בשנת 2020 62.5% מקליטות של קטינים במתקני השב"ס היו של אלה שזהו מעצרם הראשון. מספר המעצרים עולה עם עלייה בגיל הקטינים: ל-22.9% מהקליטות של קטינים בני 17-16 היו 3 מעצרים או יותר לעומת ל-9.9% מהקליטות של קטינים בני 15-14.

תרשים 12טו': **התפלגות הקליטות* של קטינים תושבי ישראל במתקני השב"ס במהלך שנת 2020**, לפי סוג אסיר / 2020**

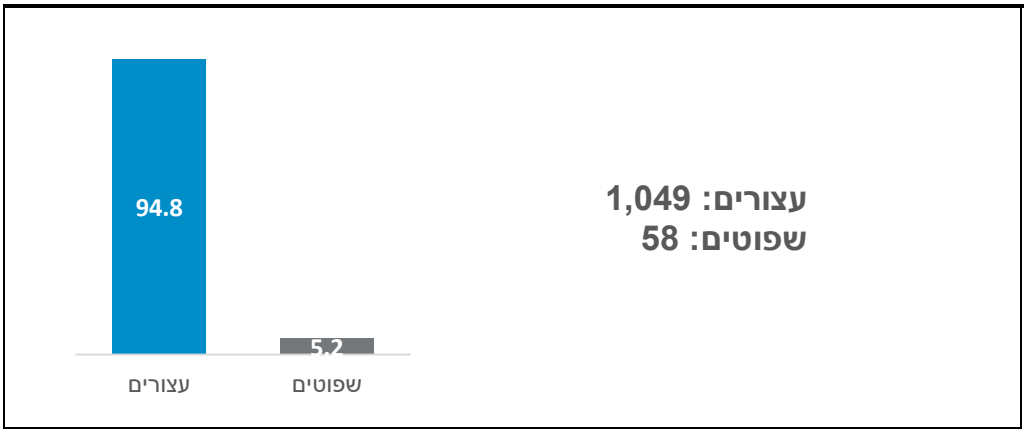

מקור: שירות בתי הסוהר, ממונה על חופש המידע, 2021.
* מספר הקליטות, לא מספר הקטינים. קטין יכול להיקלט מספר פעמים במהלך השנה. ** ינואר עד דצמבר.

בשנת 2020, הרוב המכריע של קליטות של קטינים תושבי ישראל במתקני השב"ס היו של עצורים.

לוח 12.30: **מצבת האסירים הקטינים השפוטים* תושבי ישראל, לפי גיל / דצמבר 2020**

		סך הכל	
		מספרים	אחוזים
סך הכל**		**17**	**100.0**
גיל	עד גיל 16	0	0.0
	16 עד 18	17	100.0

מקור: שירות בתי הסוהר, ממונה על חופש המידע, 2021.

* נשפטו, הורשעו והועברו למאסר. מדובר במי שנשפטו בהיותם קטינים, ובשעת סיכום הנתונים עדיין היו קטינים.
הערה: בשל המספר הנמוך האסירים הקטינים השפוטים, כמעט ולא ניתן לספק פילוחים נוספים נוסף אודותם (כגון מאסרים חוזרים ועבירה ראשית), משום צנעת הפרט.

בדצמבר 2020 שהו 17 אסירים קטינים שפוטים תושבי ישראל במתקני השב"ס. כולם היו מעל גיל 16.

תרשים 12טז': **התפלגות קליטת אסירים/עצירים בטחוניים קטינים, לפי גיל / 2020**

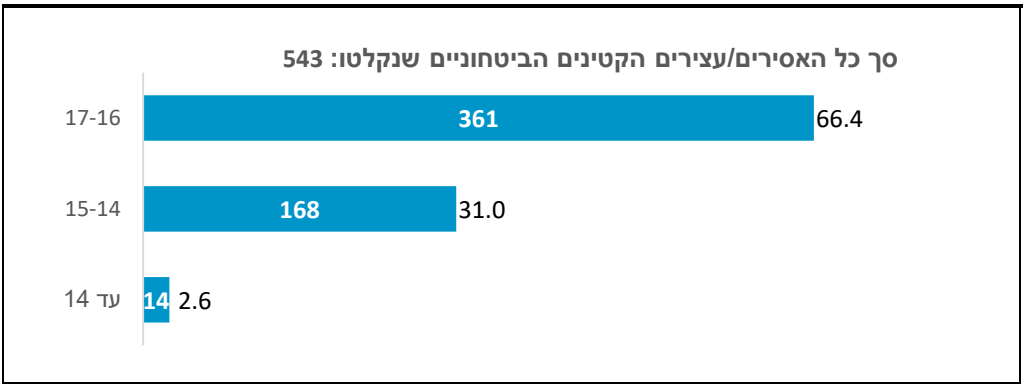

מקור: שירות בתי הסוהר, ממונה על חופש המידע,2020.

בשנת 2020, נקלטו 543 אסירים בטחוניים קטינים, כשני שליש מהם בגילי 16-17.

השתייכות למסגרת לימודית של קטינים בעלי תיקים פליליים (לוח 12.31)

הנתונים בחלק זה מתייחסים לבעלי תיקים פליליים בגיל 12-18 (כולל 18), שנפתח להם תיק פ.א.
לבעלי תיק פלילי יכול להיות יותר מתיק פלילי אחד.
הפער בין נתוני המשטרה המופיעים בדו"ח הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לבין נתוני המשטרה המוצגים בשאר חלקי הפרק נובע בין היתר מכך, שדו"ח הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מתייחס לשנת הלימודים (כולל יולי-אוגוסט), ואילו שאר הנתונים מתייחסים לשנה קלנדרית. זאת ועוד, נתוני הלמ"ס מתייחסים לקבוצת גיל שונה (12-18), לא לגיל 12-17 כבשאר חלקי הפרק.

לוח 12.31: **התפלגות ההשתייכות של בני 12-18 בעלי תיקים פליליים למסגרת לימודית, לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר (מספרים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / תשע"ט (2018/19)**

		סך הכל	מסגרת לימודים			
			משרד החינוך	משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים	ישיבות ואולפנות	ללא מסגרת לימודים
		מספרים				
	סך הכל	7,530	4,814	495	30	2,191
	בנים	6,925	4,454	460	30	1,981
	בנות	605	360	35	-	210
	מזה:					
יהודים ואחרים	**סך הכל**	**4,616**	**3,031**	**323**	**30**	**1,232**
	בנים	4,095	2,717	292	30	1,056
	בנות	521	314	31	-	176
מזה: יהודים	**סך הכל**	**4,209**	**2,752**	**293**	**30**	**1,134**
	בנים	3,753	2,471	264	30	988
	בנות	456	281	29	-	146
ערבים	**סך הכל**	**2,914**	**1,783**	**172**	**-**	**959**
	בנים	2,830	1,737	168	-	925
	בנות	84	46	..	-	34

לוח 12.31: **התפלגות ההשתייכות של בני 12-18 בעלי תיקים פליליים למסגרת לימודית, לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר (מספרים ושיעור לאלף בקבוצת הגיל) / תשע"ט (2018/19)** (המשך)

		שיעור לאלף בקבוצת הגיל (12-18)			
		סך הכל	7	5	50	6	21
	בנים	12	9	59	6	35
	בנות	1	1	16	-	4
	מזה:					
יהודים ואחרים	**סך הכל**	**6**	**4**	**76**	**6**	**17**
	בנים	10	7	87	6	27
	בנות	1	1	35	-	5
מזה: יהודים	**סך הכל**	**6**	**4**	**75**	**6**	**18**
	בנים	10	7	85	6	29
	בנות	1	1	38	-	5
ערבים	**סך הכל**	**10**	**7**	**30**	**-**	**30**
	בנים	19	14	38	-	54
	בנות	1	0	. .	-	2

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוח 8.6, 2021.

כ-64% מהקטינים בעלי תיקים פליליים למדו במוסדות משרד החינוך וכ-29% היו ללא מסגרת לימודית. השיעור לאלף קטינים בעלי תיק פלילי היה גבוה יותר בקרב אלה שלמדו במסגרות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים: (50 לאלף קטינים שלומדים במסגרות אלה, 76 לאלף בקרב היהודים ואחרים ו-30 לאלף בקרב הערבים). בקרב הערבים, 30 לאלף קטינים בעלי תיקים פליליים לא היו במסגרת לימודית כלשהי, לעומת 18 לאלף בקרב היהודים.

13

ילדים נפגעי עבירה

מבוא

הפרק הקודם דן בילדים עוברי חוק, ואילו פרק זה מתמקד בילדים שנפגעו כתוצאה מעבירות על החוק. נתונים נוספים על ילדים הנתונים בסיכון ובמצבי מצוקה מוצגים גם בפרק הבא, פרק 14 - ילדים במצבי מצוקה.

ילדים נפגעים ממגוון גדול של עבירות. פרק זה מציג נתונים בדבר עבירות שלרוב יש לגביהן בחוק הפלילי סעיפים מובחנים המתייחסים במיוחד לילדים. אין הוא מציג נתונים על היפגעות מעבירות שאינן נוגעות באופן ייחודי לילדים. גם השנה התאפשר לנו להציג נתונים על תיקים המוגדרים כתיקי טיפול מותנה (ראו סעיף ההגדרות להלן) בגין פגיעה בילדים. מטבע הדברים, מוצגים **נתונים מדווחים בלבד**.

חלקו הראשון של הפרק מבוסס ברובו על נתוני משטרת ישראל לגבי מספר התיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים בתוך המשפחה, או מחוצה לה, ומתמקד בעבירות כלפי ילדים.

תיק נפתח במשטרה עקב אירוע פלילי אחד. מספר התיקים המופיע בלוח מעיד על מספר האירועים הפליליים שאירעו בנקודת זמן אחת, ואין הוא מעיד בהכרח על מספר הקטינים שנפגעו. סביר להניח, שמספר הנפגעים גדול ממספר התיקים, אם כי לא ידוע בכמה.

חלק זה כולל:

לוחות 13.8-13.1 ותרשימים 13א'-13ג' עוסקים בתיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים במשפחה ומחוץ למשפחה.

לוחות 13.11-13.9 ותרשימים 13ד'-13ח' מתייחסים לילדים נפגעי עבירות אלימות גופנית.

לוחות 13.13-13.12 עניינם ילדים שננטשו או הושארו בלא השגחה.

לוחות 13.17-13.14 ותרשימים 13ט'-13י' מתייחסים לעבירות מין כלפי קטינים.

לוחות 13.20-13.18 ותרשימים 13יא'-13יב' עניינם מכירת אלכוהול לקטינים.

תרשים 13יג' ולוח 13.21 עוסקים בעבירות כנגד קטינים במוסדות חינוך.

החלק השני של הפרק מבוסס על נתוני השירות לחקירות ילדים וחקירות מיוחדות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

ילדים שטרם מלאו להם 14, שהחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו - 1955 חל עליהם, נחקרים על ידי חוקרי ילדים. חוקרי ילדים אינם אנשי משטרה אלא עובדים סוציאליים בהכשרתם, שרכשו מומחיות בראיון ילדים ובחקירתם.

על פי החוק האוכלוסיות הנחקרות על ידי חוקר הילדים:

- ילדים המעורבים בעבירות מין כנפגעים, עדים וחשודים
- ילדים שנפגעו בידי האחראי עליהם, בעבירות: חבלה של ממש, חבלה חמורה, התעללות והזנחה
- ילדים עדים לעבירות רצח, ניסיון לרצח והריגה או קורבנות לניסיון לרצח
- ילדים עדים לעבירות אלימות חמורה שבוצעו כלפי בן משפחה, או על ידי בן משפחה

חלק זה כולל:

לוחות 13.22-13.25 ותרשימים 13יד'- 13טו' מתייחסים ילדים עד גיל 14 בטיפולם של חוקרי ילדים.

החלק השלישי של הפרק מתייחס לילדים שנפגעו מעבירות אחרות שאינן עבירות מין, תקיפה או התעללות (בתוך המשפחה או מחוצה לה), ואשר בגינן נפתח תיק פלילי במשטרה.

חלק זה כולל:

לוחות 13.26-13.29 עוסקים בעבירות שונות נגד ילדים.

הגדרות

איסור העדה - החוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955, סעיף 2 (א) קובע, כי במקרים שעליהם חל החוק, לחוקר הילדים הסמכות להחליט האם להתיר או לאסור על ילד כהגדרתו בחוק להעיד בבית משפט בנוגע לעבירה עליה נחקר. כדי להחליט, על חוקר הילדים לבחון מכלול נתונים. אין החוק קובע מאלו טעמים לאסור או להתיר העדה, למעט העיקרון של מניעת נזק נפשי לילד. באם אסר חוקר הילדים את עדותו של הילד בבית המשפט, יעיד חוקר הילדים במקום הילד.

החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, התשס"א - 2001. החוק אוסר על מעסיק לקבל לעבודה ולהעסיק, בין בשכר ובין בהתנדבות, במוסדות מסוימים ובכאלה שבהם שוהים ילדים, כגון בתי ספר, משפחתונים, גני ילדים, גני שעשועים, הסעות, מחלקות ילדים בבתי חולים ומועדוני ספורט בגיר שהורשע בעבירת מין שאותה ביצע בהיותו בגיר. כן, אוסר החוק על בגיר שהורשע כאמור לעסוק בעבודה במוסד.

הזנחה - מצב שבו הוריו של ילד, או כל אדם אחר, החייבים על פי דין או הסכם לדאוג לצורכי חייו, אינם מספקים לו מזון, לבוש, צורכי לינה וצורכי חיים חיוניים אחרים במידה הדרושה לשמירת שלומו ובריאותו. סעיפי חוק העונשין - 1977 המתייחסים להזנחת ילדים: **361**, **השארת ילד בלא השגחה או במטרה לנוטשו** - המשאיר ילד שטרם מלאו לו שש שנים בלא השגחה ראויה ובכך מסכן את חיי הילד, פוגע או עלול לפגוע פגיעה ממשית בשלומו או בבריאותו, מתוך רשלנות או במטרה לנטוש את הילד. **362**, **הזנחת ילדים ומושגחים אחרים** (תיקון: תשכ"ה) - הורה אשר אינו מספק מזון, לבוש, צורכי לינה וצורכי חיים חיוניים אחרים במידה הדרושה לשמירת שלומו ובריאותו של מושגח, זולת אם הוכיח שנקט אמצעים סבירים, לפי הנסיבות, לשם השגת הדרוש וכדי לספק את הצרכים, אך אין בידו לספקם. מושגח הוא קטין שלא מלאו לו 16 שנים או קטין שמלאו לו 16 ואינו מסוגל לדאוג לצרכי חייו. ו-**363, נטישת מושגחים (תיקון התש"ם)** - הוריו של מושגח או המחויב על פי דין או הסכם לדאוג לצרכי חייו של מושגח, אשר סירב לקבל את המושגח מידי מי שאינו מחויב לדאוג לצרכי חייו, או אשר השאיר אותו בידי אדם שלא הסכים לדאוג לצרכי חייו, או אשר נטש את המושגח.

המחלקה לעניינים בינלאומיים - הרשות המרכזית לעניין חטיפת ילדים - במסגרת תפקידה כרשות מרכזית מטפלת המחלקה במקרים של חטיפת ילד על ידי אחד מהוריו מישראל לחו"ל ומחו"ל לישראל. המחלקה הבינלאומית בפרקליטות המדינה מהווה את הרשות המרכזית לעניין חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התשנ"א-1991.

הפרת חובה של הורה או אחראי (תיקון: התשמ"ג, התש"ן, התשס"א(3) - (סעיף **337** בחוק העונשין - 1977) — מתייחסת להפרה ללא הצדק בדין של הורה או אחראי את חובתו לספק לפלוני

צרכי מחיה או לדאוג לבריאותו ולמנוע התעללות בו, חבלה בגופו, או פגיעה אחרת בשלומו ובבריאותו ומסכן או עלול לסכן בכך את חייו, או פוגע או עלול לפגוע בכך בבריאותו פגיעת קבע.

חובת דיווח - סעיף 368ד' לחוק העונשין קובע כי כל אדם אשר יש לו חשד סביר כי קטין או חסר ישע נפגע בידי האחראי עליו, חובה עליו לדווח על כך בהקדם האפשרי לשירותי הרווחה או למשטרה.

עוד קובע החוק לעניין זה כי קיימת חובה מוגברת על אנשי מקצוע וכן על האחראי על הקטין, לדווח בהקדם האפשרי על כל חשד סביר להתעללות ופגיעה בילדים בידי האחראי עליהם – בתוך המשפחה או בתוך מסגרת חינוכית או טיפולית.

כמו כן, חלה חובת דיווח במקרה של חשד לפגיעה מינית, חבלה חמורה או התעללות בקטין הנמצא במעון, במוסד או במסגרת חינוכית או טיפולית אחרת הגם אם הפוגע הוא אינו אחראי על הקטין (כך למשל חלה חובת דיווח על פגיעה מינית בין קטינים במסגרת חינוכית). החובה במקרה זה חלה על מנהל או איש צוות במקום.

חוק גיל הנישואין התש"י-1950 – חוק האוסר נישואי קטינה או קטין מתחת לגיל 18, כולל השאת קטינים או סיוע בעריכת נישואיהם. החוק מפרט את דרכי הטיפול בנישואין מסוג זה. (א) על אף האמור בחוק רשאי בית משפט לענייני משפחה לתת היתר לנישואי קטין או קטינה אם מלאו להם 16 שנים, ולדעת בית המשפט קיימות נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטין או הקטינה, לפי העניין, המצדיקות מתן היתר זה. בית המשפט לענייני משפחה יכריע בבקשה למתן היתר לאחר ששמע את הקטין או הקטינה, לפי העניין. (ב) לא יכריע בית המשפט לענייני משפחה בבקשה להיתר נישואין של קטין או קטינה שמלאו להם 16 שנים אך טרם מלאו להם 17 שנים, אלא לאחר שיקבל תסקיר מאת עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין.

בקשה להיתר נישואין - לפי סעיף 5 תוגש בידי הקטינה או הקטין בידי אחד מהוריהם או אפוטרופוסיהם או על ידי מי שמבקש להינשא להם.

חסר ישע - מי שאינו יכול לדאוג לצורכי מחייתו, לבריאותו או לשלומו מחמת גילו, מחלתו, מוגבלותו הגופנית או הנפשית, ליקוי שכלי, או כל סיבה אחרת. נתוני פרק זה בדבר חסרי ישע מתייחסים לילדים שנפגעו בעבירות מסוג תקיפה והתעללות במשפחה או ע"י אדם אחר האחראי להם.

חשוד/נילון - מעורב שקיים נגדו חשד לכאורה לעבירה פלילית שבגינה נפתח תיק פ"א/ט'/ט"מ, בין שנחקר על כך ובין אם לאו. ההבדל בין נילון לחשוד הוא באופן הטיפול המשפטי.

חשיפה בכלי תקשורת בניגוד לחוק - מתייחסת לעבירה על מספר חוקים ותקנות:

1. סעיף 24 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960
2. סעיפים 70 (א) ו(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984
3. סעיפים 21(א) 34(א) לחוק אימוץ ילדים, תשמ"א-1981
4. סעיף 352 לחוק העונשין, תשל"ז-1977
5. סעיפים סעיף 6, 6א' לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955.
6. סעיף 9 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971
7. תקנה 8, תקנות הנוער (טיפול והשגחה) (סדרי דין), תשל"א-1970

ט.מ. - טיפול מותנה (עד 2008 - אי-תביעה) – מסלול לגניזת התיק שנועד למנוע את תיוגם של קטינים בגילאים 12-18 החשודים בביצוע עבירות פליליות, ללא רישום פלילי או רישום משטרתי. כשמדובר בעבירות מסוימות, רשאית המשטרה לפי שיקול דעתה שלא לחקור את עניין העבירה ולסגור את התיק. זאת, בלא רישום פלילי ושמירת הפרטים במאגר המשטרתי. כמו כן, חומר החקירה ייגנז. לרוב, החלטה על טיפול מותנה מתקבלת בעבירות "קלות" יחסית, ובמקרים שבהם הקטין לוקח

אחריות על מעשיו וכאשר אין לו עבר פלילי. לרוב מדובר בהליך חד-פעמי. באם הקטין ישוב ויבצע עבירה, ניתן יהיה לפתוח את התיק מחדש ולנהל חקירה פלילית העלולה להסתיים בהעמדה לדין.

נטישה - סירוב של הורי ילד, או של כל אדם אחר, להיות אחראים לילד למרות שעל פי דין או הסכם הם חייבים לדאוג לצורכי חייו, או השארת ילד בידי אדם שלא הסכים לדאוג לצרכים אלה.

עבירות סייבר- עבירות פליליות שנעשו באמצעות מערכות ממוחשבות או טלפונים ניידים, בדרך כלל ברשת האינטרנט. בהגדרה זו כלולות עבירות כגון גניבת מידע, התחזות, הטרדה או השפלה ועוד.

תיק פלילי (פ"א) - תיק הנוגע לאירועים פליליים שנפתחה בגינם חקירה משטרתית.

מקור הנתונים

חלק גדול מן הנתונים מקורו במחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע של משטרת ישראל.

מקורות נוספים לנתוני פרק זה הם שירות בתי הסוהר, משרד המשפטים, פרקליטויות המחוזות והרשות המרכזית לטיפול בחטיפות ילדים על פי אמנת האג. משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות חקירות הילדים, נתוני מערכת שחקים (שירות חקירות ילדים, מיוחדות) ירדנה יעקב מנהלת שרות חקירות ילדים וחקירות מיוחדות וחיים כהן אחראי מחשוב. נתונים נוספים על ילדים נפגעי עבירה נלקחו משני דוחות של המרכז למחקר והמידע של הכנסת: דוח "נתונים על רצח והריגה של ילדים בידי קרובי משפחתם", 2019, ודוח "מידע על מקרי אלימות בגירים כלפי ילדים בגיל הרך בעת שהותם במסגרות חינוכיות–טיפוליות ועל טיפול הרשויות במקרים אלה", 2019.

המקור המדויק מצוין בתחתיתו של כל לוח.

תיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים במשפחה ומחוץ למשפחה (לוחות 13.1-13.8 ותרשימים 13א'-13ג')

נתוני משטרת ישראל בדבר ילדים נפגעי עבירה בשנה מסוימת אינם סופיים וממשיכים להתעדכן גם במרוצת השנה שלאחריה. מכאן אי ההלימה בין נתונים המוצגים בשנים עוקבות. הנתונים על מספר התיקים שנפתחו במשפחה ומחוץ למשפחה כוללים תיקים שנפתחו בגין עבירות שביצעו בגירים כנגד קטינים וכן עבירות שביצעו קטינים כנגד קטינים.

הנתונים משקפים את מצב התיקים כפי שסווגו בידי המשטרה ו/או על ידי החלטה משפטית. יש לציין, שסיווג התיק אינו מעיד בהכרח על מהות העבירה בפועל. לדוגמה, לא מן הנמנע שעבירת התעללות מתמשכת בילד מטעמים שונים לא תסווג כהתעללות, אלא כתקיפת בן משפחה או כתקיפה סתם. כמו כן, ייתכן שילד נפגע מספר פעמים ונפתחו בעניינו מספר תיקים. מאידך, יתכן שבאותו תיק נכללו מספר ילדים. לפיכך, מספר התיקים אינו זהה למספר הקטינים שנפגעו.

החל משנתון 2016 נכללים בנתונים גם נילונים (ולא רק חשודים) ולכן ישנם הבדלים בנתונים עצמם ובאופן הצגת הנתונים בהשוואה לפרסומם בשנתונים קודמים.

המספרים לגבי מצב התיקים מתייחסים למצב בשנת הדווח. לדוגמא ייתכן שתיק נפתח בשנה הקודמת אך נסגר בשנה הנוכחית.

לוח 13.1: **מספר התיקים הפליליים* ותיקי טיפול מותנה (ט.מ.) שנפתחו בגין עבירות כנגד קטינים במשפחה ומחוץ למשפחה, לפי סוג תיק / 2010-2020**

סוג תיק	שנה			
	2010	2015	2017	2020
סך הכל				
סך הכל	17,562	17,586	17,203	13,101
תיק פלילי	14,990	15,765	15,346	11,914
תיק ט.מ.	2,572	1,821	1,313	1,187
במשפחה				
סך הכל	4,457	4,081	3,830	4,027
תיק פלילי	4,370	4,013	3,772	3,951
תיק ט.מ.	87	68	58	76
מחוץ למשפחה				
סך הכל	13,105	13,505	13,373	9,074
תיק פלילי	10,620	11,752	11,574	7,963
תיק ט.מ.	2,485	1,753	1,799	1,111

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* הנתונים כוללים גם תיקים של קטינים שביצעו עבירות כנגד קטינים.

בשנת 2020, משקל התיקים הפליליים היה כ-91% ומשקל תיקי ט.מ. היה כ-9% מכלל התיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד קטינים. מרבית התיקים נפתחו בגין עבירות מחוץ למשפחה. בקרב עבירות בתוך המשפחה, אחוז תיקי ט.מ. הוא נמוך מאוד (כ-2%, לעומת כ-12% בעבירות מחוץ למשפחה).

בין השנים 2017-2010 לא חל שינוי משמעותי במספר התיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים, אך בין השנים 2020-2017 חלה ירידה של כ-23% במספר התיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים.

תרשים 13א': **מספר התיקים הפליליים ותיקי טיפול מותנה (ט.מ.) שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים במשפחה ומחוץ למשפחה / 2010-2020**

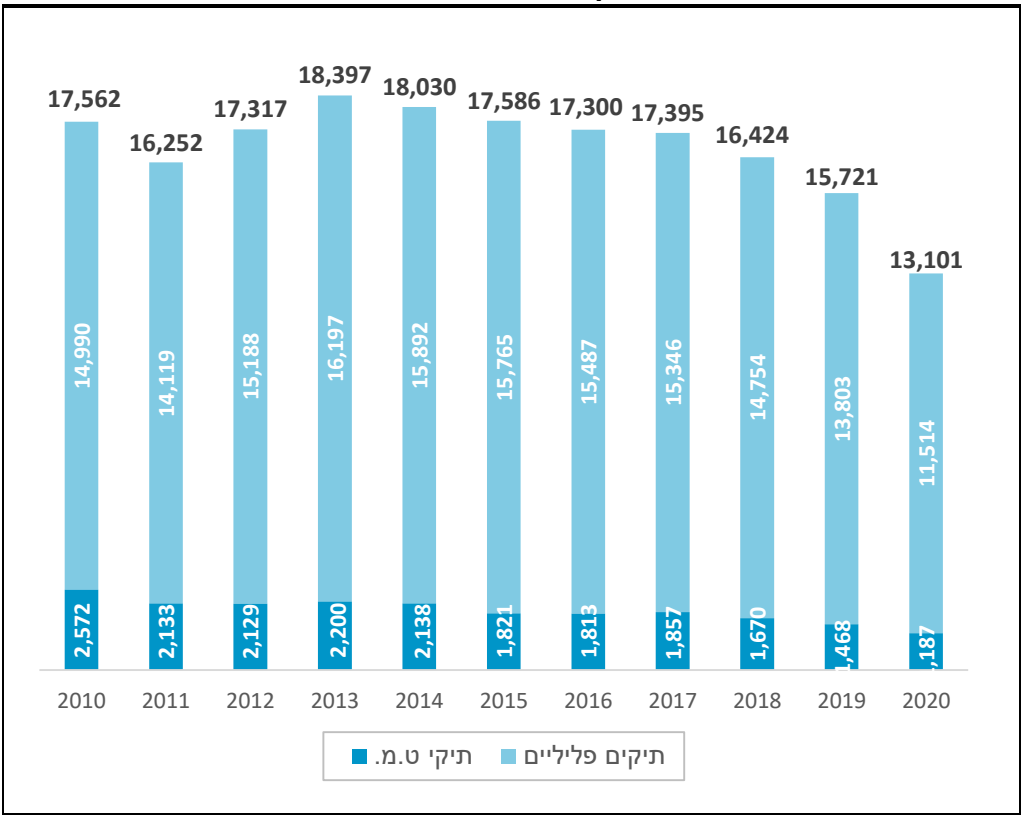

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

הערה: החל מהשנה נכללים בנתונים גם נילונים (ולא רק חשודים) ולכן הם אינם תואמים את נתוני השנתונים הסטטיסטיים הקודמים.

בין השנים 2018-2010 מספר התיקים עמד על 18,000-16,000 עם תנודות קלות בין השנים. ב-2019 ירד לראשונה מספר התיקים אל מתחת ל-16,000 (15,721), ובשנת 2020 ירד מספר התיקים ל-13,101.

לוח 13.2: **מספר התיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים <u>במשפחה</u>, לפי סוג תיק וסוג עבירה / 2006-2020**

סוג תיק	שנה				
	2006	2010	2015	2019	2020
סך הכל					
סך הכל	3,310	4,457	4,081	3,736	3,595
תיק פלילי	2,924	4,370	4,013	3,673	3,530
תיק ט.מ.	386	87	68	63	65
מתוכם:					
עבירות נגד גוף					
סך הכל	2,792	3,727	3,424	3,367	3,280
אחוז מכלל התיקים	84.4	83.6	83.9	90.1	91.2
תיק פלילי	2,476	3,668	3,384	3,319	3,224
תיק ט.מ.	316	59	40	48	56
עבירות נגד חיי אדם					
סך הכל	10	20	8	10	20
אחוז מכלל התיקים	0.3	0.4	0.2	0.3	0.5
תיק פלילי	10	20	8	10	20
תיק ט.מ.	0	0	0	0	0
עבירות מין					
סך הכל	295	402	354	488	433
אחוז מכלל התיקים	8.9	9.0	8.7	13.1	12.0
תיק פלילי	277	389	334	473	424
תיק ט.מ.	18	13	20	15	9

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

הערה: החל משנת 2017 נכללים בנתונים גם נילונים (ולא רק חשודים) ולכן הנתונים אינם תואמים את נתוני השנתונים הסטטיסטיים הקודמים.

בין השנים 2006-2020 אחוז התיקים שנפתחו בגין עבירות מין מכלל התיקים שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים במשפחה עלה מ-8.9% ל-12.0%.

תרשים 13ב': **אחוז* התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים במשפחה , לפי מצב התיק / 2020-2015**

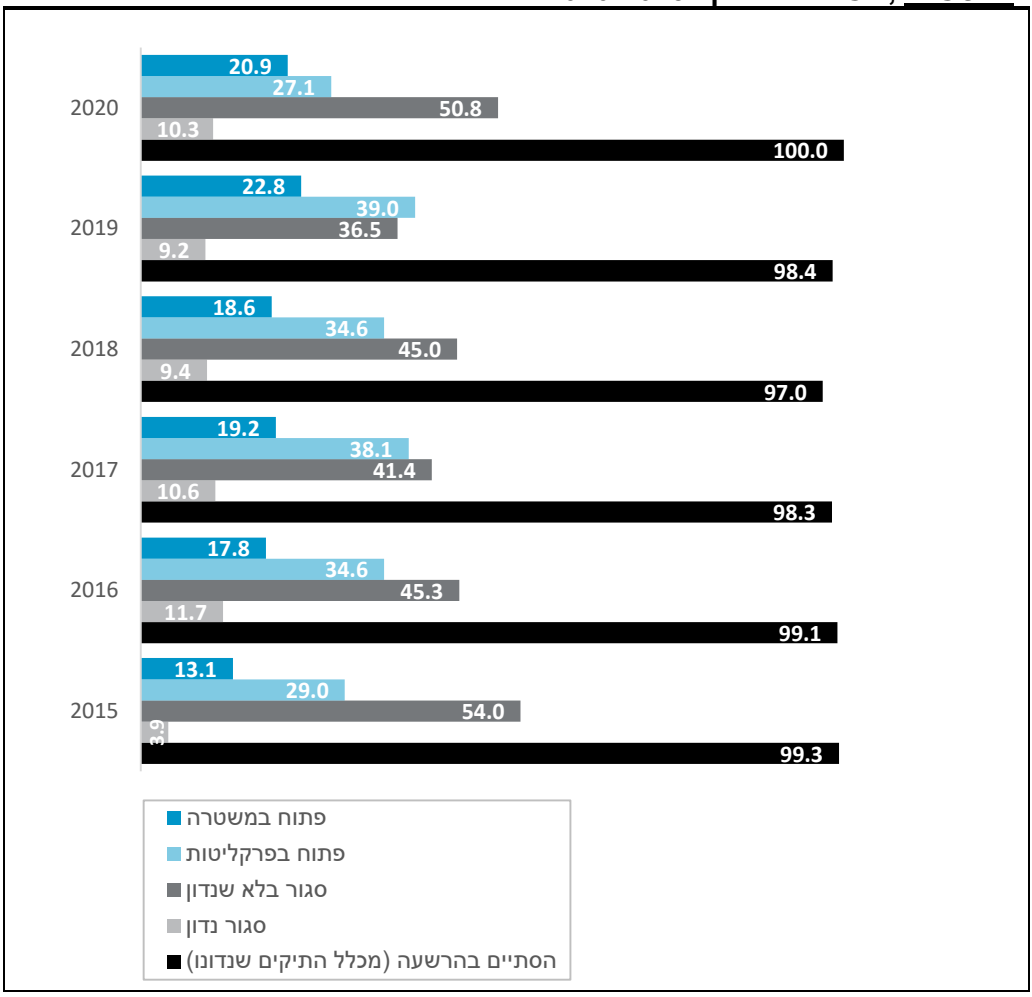

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* אחוז בכלל התיקים שנפתחו.

הערות: 1. סגור: תיקים שנסגרו בידי המשטרה או בידי הפרקליטות. תיק נסגר כאשר העבריין לא נודע, מחוסר אשמה, או מהיעדר ראיות מספיקות די הצורך להגשת כתב אישום, או שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין**. 2. פירוט מצב התיקים אינו מסתכם לסך כל התיקים כיון שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת (לדוגמה, אותו תיק יכול להיסגר בעבירה אחת ולהישאר פתוח עבירה אחרת).

בשנים 2015-2020, 37%-54% מהתיקים נסגרו בלא שנדונו, 42%-61% מהתיקים נשארו פתוחים במשטרה או בפרקליטות ושאר התיקים נדונו. בשנת 2020 אחוז התיקים שנסגרו בלא שנדונו עלה משמעותית, ל-50.8%. מבין התיקים שנדונו בשנים 2015-2020, רובם המכריע (בין 97% ל-100%) הסתיימו בהרשעה.

לוח 13.3: **התפלגות התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים במשפחה ונסגרו, לפי סוג עבירה ומצב התיק / 2020**

סוג עבירה	סך הכל				
	מספרים	אחוזים	מזה:		
			פתוח*	סגור**	
				בלא שנדון	נדון
סך הכל מספרים	**4,027**	**-**	**2,462**	**1,506**	**260**
סך הכל אחוזים	**-**	**100.0**	**61.1**	**37.4**	**6.5**
נגד גוף	3,280	81.4	1,686	1,068	129
סדר ציבורי	1,247	31.0	380	299	82
מין	433	10.8	272	69	24
כלפי הרכוש	351	8.7	75	58	21
כלפי המוסר	57	1.4	17	3	3
ביטחון	16	0.4	3	1	1
נגד חיי אדם	20	0.5	10	1	0
מרמה	7	0.2	2	2	0
מנהליות	1	0.0	0	0	0
רישוי	2	0.0	0	1	0
תנועה	2	0.0	1	0	0
אחר***	20	0.5	15	4	0

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

* במשטרה או בבפרקליטות- תביעה, תיקים שהטיפול בהם לא הסתיים, וטרם הוחלט האם יוגש כתב אישום.
** תיקים שנסגרו בידי המשטרה או בידי הפרקליטות. תיק נסגר כאשר העבריין לא נודע, מחוסר אשמה, או מהיעדר ראיות מספיקות די הצורך להגשת כתב אישום, או משום שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין**
*** כולל: ללא סיווג, סעיפי הגדרה ושאר עבירות.
הערה: פירוט מצב התיקים וסוג העבירות אינו מסתכם לסך כל התיקים כיון שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת. (לדוגמה, אותו תיק יכול להיסגר בעבירה אחת ולהישאר פתוח עבירה אחרת).

בשנת 2020 נסגרו כ-44% מהתיקים הפליליים (1,766 מתוך 4,027), רובם מסוג 'נגד גוף'. מתוך כלל העבירות נגד גוף נסגרו 36% מהתיקים הפליליים (1,197 מתוך 3,280), מכלל העבירות מסוג סדר ציבורי נסגרו כ-30% מהתיקים הפליליים (381 מתוך 1,247) ומכלל עבירות המין נסגרו כ-21% מהתיקים הפליליים (93 מתוך 433).

לוח 13.4: **התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו לבגירים בגין אלימות כנגד קטינים במשפחה, לפי קבוצת אוכלוסייה / 2010-2020**

שנה	סך הכל*	יהודים				לא יהודים	
		סך הכל		מהם: עולים**		מספרים	אחוזים
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוז מהיהודים		
2010	3,489	2,942	84.3	226	7.7	553	15.8
2011	2,996	2,467	82.3	184	7.5	535	17.9
2012	3,069	2,508	81.7	147	5.9	563	18.3
2013	3,090	2,482	80.3	122	4.9	613	19.8
2014	3,282	2,604	79.3	134	5.1	680	20.7
2015	3,160	2,500	79.1	100	4.0	663	21.0
2016	3,064	2,403	78.4	104	4.3	639	20.9
2017	3,036	2,408	79.3	70	2.9	630	20.8
2018	3,050	2,400	78.7	79	3.3	650	21.3
2019	3,122	2,397	76.8	75	3.1	729	23.4
2020	**2,964**	**2,280**	**76.9**	**77**	**2.6**	**686**	**23.1**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* הנתונים בקבוצות השונות אינם מסתכמים לסך הכל היות שתיק יכול לכלול כמה מעורבים בגירים.
** ילידי חו"ל.

בשנת 2020 חלה ירידה של כ-5% בתיקים פליליים שנפתחו לבגירים בגין אלימות כנגד קטינים במשפחה לעומת השנה הקודמת. שיעור התיקים שנפתחו בקרב יהודים ולא-יהודים נותר דומה.

תרשים 13ג': **שיעור התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים מחוץ למשפחה, לפי מצב התיק / 2020-2015**

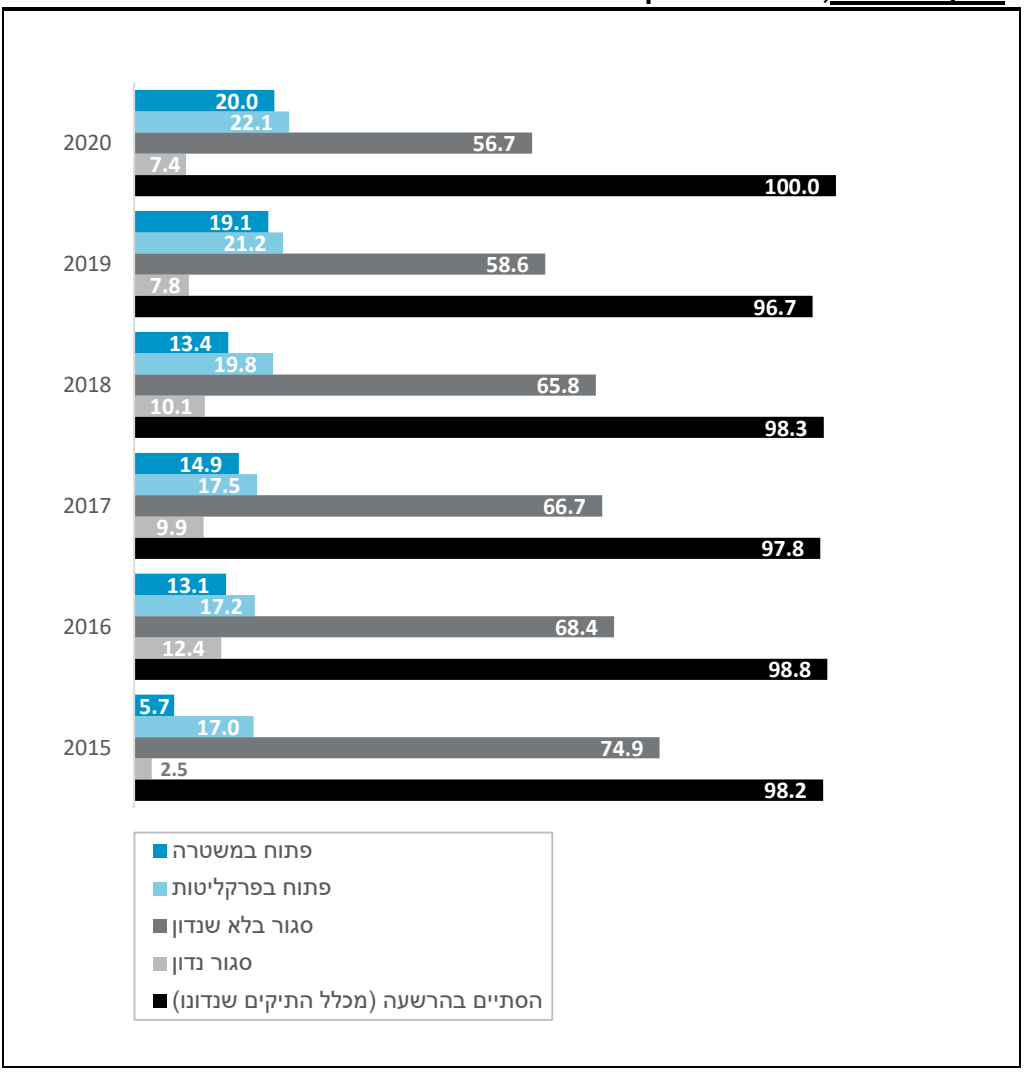

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

הערות: 1. סגור: תיקים שנסגרו בידי המשטרה או בידי הפרקליטות. תיק נסגר כאשר העבריין לא נודע, מחוסר אשמה, או מהיעדר ראיות מספיקות די הצורך להגשת כתב אישום, או משום שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין**. 2. פירוט מצב התיקים אינו מסתכם לסך כל התיקים כיון שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בין 2015-2020 עלה שיעור התיקים הפתוחים במשטרה שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים מחוץ למשפחה מכ-6% ל-20%, ומנגד שיעור התיקים שנסגרו בלא שנידונו ירד מכ-75% לכ-57%.

לוח 13.5: **התפלגות התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. שנפתחו בגין עבירות כנגד ילדים מחוץ למשפחה ונסגרו, לפי סוג עבירה ומצב התיק / 2020**

סוג עבירה		סך הכל				
		מספרים	אחוזים	מזה:		
				פתוח*	סגור**	
					בלא שנדון	נדון
סך הכל	מספרים	9,074	-	3,820	5,194	668
	אחוזים	-	100.0	42.1	57.2	7.4
נגד גוף		3,841	42.3	1,344	1,755	230
סדר ציבורי		3,204	35.3	853	1,407	149
כלפי הרכוש		2,034	22.5	372	1,318	106
מין		1,808	19.9	1,034	505	142
כלפי המוסר		262	2.9	100	27	23
ביטחון		128	1.4	31	21	5
מרמה		135	1.5	30	61	4
נגד חיי אדם		41	0.5	12	2	2
רישוי		9	0.1	2	2	0
תנועה		19	0.2	3	1	5
כלכליות		5	0.1	0	3	3
מנהליות		4	0.0	3	0	0
אחר***		89	1.0	36	48	2

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

* בפרקליטות- תביעה, תיקים שהטיפול בהם לא הסתיים, וטרם הוחלט האם יוגש כתב אישום.
** תיקים שנסגרו בידי המשטרה או בידי הפרקליטות. תיק נסגר כאשר העבריין לא נודע, מחוסר אשמה, או מהיעדר ראיות מספיקות די הצורך להגשת כתב אישום, או משום שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין**
*** כולל: תיקים ללא סיווג, ללא סעיפי הגדרה וסוגי עבירות נוספות (אחר).

הערה: פירוט מצב התיקים אינו מסתכם לסך כל התיקים כיון שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בשנת 2020, מבין התיקים הפליליים ותיקי ט.מ. בגין עבירות כנגד ילדים מחוץ למשפחה, שיעור התיקים שנסגרו (מתוך התיקים שנפתחו בגין העבירה) היה: כ-52% מתיקי עבירות נגד גוף (1,985 מתוך 3,841), כ-49% מתיקי עבירות סדר ציבורי (1,556 מתוך 3,204), 70% מתיקי עבירות כלפי רכוש (1,424 מתוך 2,034) ו-36% מתיקי עבירות המין (647 מתוך 1,808).

לוח 13.6: **התפלגות מצב הטיפול בתיקים פליליים שנפתחו בגין עבירות במשפחה ומחוץ למשפחה, לפי סוג עבירה / 2020**

מצב הטיפול בתיק		במשפחה			מחוץ למשפחה		
		עבירות נגד גוף	עבירות נגד חיי אדם	עבירות מין	עבירות נגד גוף	עבירות נגד חיי אדם	עבירות מין
סך הכל		**3,280**	**20**	**433**	**3,841**	**41**	**1,808**
בטיפול*	**מספרים**	**1,938**	**11**	**295**	**1,552**	**22**	**1,147**
	אחוזים	**59.0**	**55.0**	**68.1**	**40.4**	**53.7**	**63.4**
מתוכם:							
	בהמתנה	7.9	0.0	2.0	2.7	4.5	2.6
	בחקירה	28.3	9.1	27.8	41.7	40.0	30.6
	ממתין להצמדה	0.7	0.0	0.0	0.5	4.5	0.3
	פרקליטות/תביעות	63.4	90.9	70.2	55.4	50.0	66.8
בתהליך סגירה	**מספרים**	**37**	**0**	**8**	**141**	**0**	**32**
	אחוזים	**1.1**	**0.0**	**1.8**	**3.7**	**0.0**	**1.8**
סגור**	**מספרים**	**1,196**	**3**	**84**	**2,049**	**5**	**562**
	אחוזים	**36.5**	**15.0**	**19.4**	**53.3**	**12.2**	**31.1**
מתוכם:							
	בלא שנדון	99.2	66.7	84.5	99.6	100.0	97.2
	מזה: עבריין לא נודע	1.7	0.0	0.0	17.0	100.0	43.4

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2020.

* תיקים שעדיין בחקירה, תיקים שהטיפול בהם לא הסתיים, תיקים שטרם הוחלט האם יוגש כתב אישום.
** תיקים שנסגרו בידי המשטרה או בידי הפרקליטות. תיק נסגר כאשר העבריין לא נודע, מחוסר אשמה, או מהיעדר ראיות מספיקות די הצורך להגשת כתב אישום, או משום שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין.

בשנת 2020, אחוזים ניכרים מהתיקים שנפתחו בגין עבירות במשפחה ומחוץ למשפחה נסגרו, רובם המכריע בלא שנדונו. שיעור המקרים של סגירת תיק בשל עבריין לא נודע הוא הגבוה ביותר בעבירות מין: כ-43% מתיקי עבירות המין מחוץ למשפחה. למעלה ממחצית מהתיקים בכל סוגי העבירות היו בטיפול הפרקליטות וכחמישית עד מחצית בחקירה.

לוח 13.7: **מספר התיקים הפליליים שנפתחו בעבירות במשפחה ומחוץ למשפחה בגין הזנחה*, לפי שנה, מצב הטיפול בתיק וסוג עבירה / 2006-2020**

		במשפחה					מחוץ למשפחה				
		2006	2010	2015	2019	2020	2006	2010	2015	2019	2020
מצב הטיפול בתיק											
נפתחו		292	344	245	231	204	255	211	232	182	148
נסגרו	בלא שנדונו	279	334	231	81	93	236	196	209	58	62
	נדונו**	13	9	1	0	0	19	14	1	0	1
	הסתיימו בהרשעה ***	13	9	1	0	0	19	14	1	0	1
סוג עבירה											
הזנחת מושגח		11	20	15	28	24	47	24	31	33	29
הזנחת קטין		235	251	182	164	128	123	119	127	79	58
השארת ילד בלא השגחה ראויה		32	37	30	15	27	37	24	18	21	21
השגחה ברשלנות על ילד		17	25	23	32	33	46	48	60	56	47
נטישת ילד		1	1	0	0	0	3	2	1	1	0
נטישת מושגח		2	0	2	1	0	3	5	3	5	2
נטישת קטין		1	0	3	3	3	5	4	2	1	2

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* לפי סעיפים: 361, 362 ו-363 לחוק העונשין. ראו פירוט במבוא לפרק זה.

** תיק נדון: תיק שנסגר לאחר שעניינים של כל החשודים נדונו או חלק נדונו וחלק נסגרו במשטרה, או תיקים שנסגרו כשאחד או יותר מהחשודים הורשע.

*** כולל תיקים שטרם נסגרו אך אחד או חלק מהחשודים הורשעו. לכן לעיתים ישנן יותר הרשעות מתיקים שנדונו.

הערה: פירוט מצב הטיפול בתיקים אינו מסתכם לסך כל התיקים כיון שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת. חשוב לציין שבכל הלוחות הנתונים נכונים לטיפול במהלך השנה בה התיק נפתח. כלומר, יתכן שהתיק הסתיים בהרשעה בשנה מאוחרת יותר.

בשנים 2006-2020 קטן מספר התיקים הפליליים שנפתחו בגין הזנחה במשפחה בכ-30% (מ-292 ל-204), ומחוץ למשפחה קטן מספר התיקים בגין הזנחה בכ-42% (מ-255 ל-148). בכל השנים רוב התיקים (במשפחה ומחוץ למשפחה) נסגרו בלא שנדונו.

בשנת 2020, העבירות השכיחות ביותר בגינם נפתחו תיקים במשפחה ומחוץ למשפחה היו הזנחת קטין והשגחה ברשלנות על ילד.

ילדים נפגעי עבירות אלימות גופנית
(תרשימים 13ד'-13ח' ולוחות 13.9-13.11)

תרשים 13ד': **התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות גופנית* של בגירים כנגד קטינים, לפי שנה (מספרים ושיעור ל-10,000 בקרב בגירים מגיל 18 ומעלה) / 2008-2020**

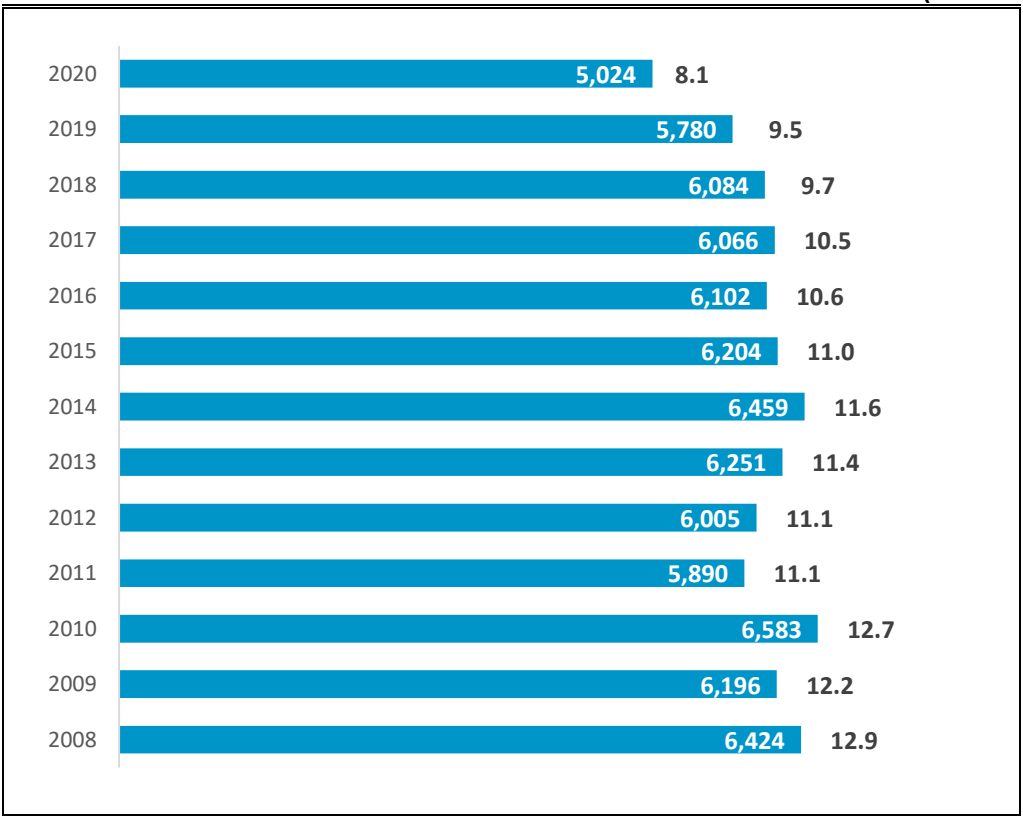

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* עבירות אלימות כוללות את מרבית העבירות החמורות כגון פגיעה מינית, תקיפה שוד וכיו"ב.

בין השנים 2008-2019 ירד ב-3.4 ל-10,000 שיעור התיקים שנפתחו לבגירים בגין עבירות אלימות גופנית כנגד קטינים (מ-12.9 ל-9.5 ל-10,000), ובין השנים 2019-2020 חלה ירידה חדה במיוחד הן במספר התיקים שנפתחו (ירידה של כ-13%, מ-5,780 ל-5,024) והן בשיעור התיקים (מ-9.5 ל-8.1 ל-10,000).

לוח 13.9: **התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות* של בגירים כנגד קטינים, לפי יישוב (מספרים ושיעור ל-10,000 בקרב קטינים) / 2019**

יישוב	מספרים	שיעורים
סך הכל	**5,780**	**19.2**
	עיריות	
ירושלים	617	16.8
תל אביב-יפו	331	34.0
חיפה	134	20.1
אום אל-פחם	30	14.3
אופקים	20	17.9
אור יהודה	52	49.9
אור עקיבא	12	22.4
אילת	87	66.0
אלעד	33	12.0
אריאל	20	40.3
אשדוד	198	28.2
אשקלון	103	25.4
באקה אל-גרבייה	***	***
באר-שבע	174	30.9
בית שאן	25	43.8
בית שמש	88	13.5
ביתר עילית	34	9.5
בני ברק	74	7.5
בת ים	128	47.3
גבעת שמואל	***	***
גבעתיים	20	13.7
דימונה	56	56.4
הוד השרון	16	8.4
הרצליה	51	21.4
חדרה	57	21.3
חולון	163	31.6
טבריה	42	30.1
טייבה	22	13.6
טירה	17	19.8
טירת הכרמל	16	25.9
טמרה	23	19.2
יבנה	32	20.4

לוח 13.9:**התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות* של בגירים כנגד קטינים, לפי יישוב (מספרים ושיעור ל-10,000 בקרב קטינים) / 2019** (המשך)

יישוב	מספרים	שיעורים
עיריות (המשך)		
יהוד	24	28.8
יקנעם עילית	***	***
כפר יונה	32	38.7
כפר סבא	42	15.0
כפר קאסם	25	27.3
כרמיאל	43	37.6
לוד	76	29.0
מגדל העמק	21	27.4
מודיעין-מכבים-רעות	47	14.4
מודיעין עילית	36	7.4
מעלה אדומים	25	20.3
מעלות תרשיחא	17	29.0
נהריה	23	15.6
נס ציונה	17	10.5
נצרת	36	15.1
נוף הגליל (לשעבר: נצרת עילית)	65	64.6
נשר	***	***
נתיבות	34	21.5
נתניה	137	22.2
סחנין	13	11.7
עכו	26	19.2
עפולה	50	31.4
עראבה	13	13.1
ערד	28	31.7
פתח תקווה	99	13.3
צפת	25	17.1
קלנסווה	17	18.7
קריית אונו	15	11.9
קריית אתא	30	19.2
קריית ביאליק	19	19.6
קריית גת	73	39.2
קריית ים	19	22.8

לוח 13.9: **התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות* של בגירים כנגד קטינים, לפי יישוב (מספרים ושיעור ל-10,000 בקרב קטינים) / 2019** (המשך)

יישוב	מספרים	שיעורים
עיריות (המשך)		
קריית מוצקין	24	23.7
קריית מלאכי	17	20.7
קריית שמונה	16	27.5
ראש העין	26	13.2
ראשון לציון	215	34.9
רהט	73	20.4
רחובות	74	16.4
רמלה	56	23.8
רמת גן	44	12.0
רמת השרון	22	16.2
רעננה	29	14.3
שדרות	34	40.8
שפרעם	42	31.9
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים)		
אבו סנאן	***	***
אבן יהודה	***	***
אזור	11	30.9
אכסאל	12	22.2
אעבלין	12	27.2
באר יעקב	***	***
בית ג'ן	***	***
בנימינה – גבעת עדה	***	***
גבעת זאב	13	16.4
ג'דיידה-מכר	14	20.0
גדרה	17	17.1
גן יבנה	14	18.1
גני תקווה	***	***
ג'סר א-זרקה	44	71.1
ג'ת	***	***
דאלית אל כרמל	***	***
דיר אל אסד	***	***
זכרון יעקב	***	***
חורה	***	***

לוח 13.9: **התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות* של בגירים כנגד קטינים, לפי יישוב (מספרים ושיעור ל-10,000 בקרב קטינים) / 2019** (המשך)

יישוב	מספרים	שיעורים
מועצות מקומיות (מעל 10,000 תושבים) (המשך)		
טורעאן	***	***
יפיע	***	***
ירכא	***	***
כאבול	***	***
כסייפה	***	***
כפר כנא	19	22.6
כפר מנדא	11	14.0
כפר קרע	***	***
לקייה	***	***
מבשרת ציון	***	***
מג'אר	***	***
מג'ד אל כרום	12	22.0
מג'דל שמס	***	***
מזכרת בתיה	***	***
מעלה עירון	***	***
נחף	***	***
עוספיה	***	***
עין מאהל	***	***
ערערה	14	15.5
ערערה בנגב	52	53.2
פוריידיס	***	***
פרדס חנה-כרכור	21	14.9
קדימה-צורן	***	***
קריית טבעון	***	***
קריית עקרון	***	***
ריינה	13	20.2
רכסים	***	***
שוהם	***	***
תל מונד	***	***
תל שבע	26	23.4
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)		
אבו גוש	***	***

לוח 13.9: **התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות* של בגירים כנגד קטינים, לפי יישוב (מספרים ושיעור ל-10,000 בקרב קטינים) / 2019** (המשך)

יישוב	מספרים	שיעורים
מועצות מקומיות (10,000- 5,000 תושבים) (המשך)		
אורנית	***	***
אלפי מנשה	***	***
אפרתה	***	***
בועיינה נוג'ידאת	***	***
בוקעאתא	***	***
ביר אל מכסור	***	***
בית אל	***	***
בית דגן	***	***
בני עי"ש	***	***
בסמ"ה	***	***
בסמת טבעון	***	***
ג'וליס	***	***
ג'לג'וליה	***	***
דבורייה	***	***
דייר חנא	***	***
זמר	***	***
זרזיר	***	***
חורפיש	***	***
חצור הגלילית	***	***
טובא זנגרייה	***	***
יאנוח ג'ת	***	***
ירוחם	***	***
כוכב יאיר	***	***
כסרא-סמיע	***	***
כפר ורדים	***	***
כפר יאסיף	***	***
להבים	***	***
מיתר	***	***
מצפה רמון	***	***
משהד	***	***
עומר	***	***
עילבון	***	***

לוח 13.9:**התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות* של בגירים כנגד קטינים, לפי יישוב (מספרים ושיעור ל-10,000 בקרב קטינים) / 2019** (המשך)

יישוב	מספרים	שיעורים
מועצות מקומיות (10,000- 5,000 תושבים) (המשך)		
עילוט	***	***
פקיעין (בוקייעה)	***	***
פרדסייה	***	***
קצרין	***	***
קריית ארבע	***	***
קרני שומרון	***	***
ראמה	***	***
רמת ישי	***	***
שבלי-אום אל-גנם	***	***
שגב שלום	***	***
שלומי	***	***
שעב	***	***

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2020. חישוב שיעורים ע"ב נתוני הלמ"ס, סוף 2019.
* עבירות אלימות כוללות את מרבית העבירות החמורות כגון פגיעה מינית, תקיפה שוד וכיו"ב.
*** 1-10 מקרים. הנתון אינו מוצג מטעמי שמירה על צנעת הפרט.

ב-2019, השיעור הארצי של התיקים הפליליים שנפתחו בשל עבירות של אלימות בגירים כנגד קטינים בעיריות היה 19.2 ל- 10,000 קטינים.

תרשים 13ה': **יישובים* שבהם שיעור התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות** של בגירים כנגד קטינים היה כפול מהשיעור הארצי / 2019**

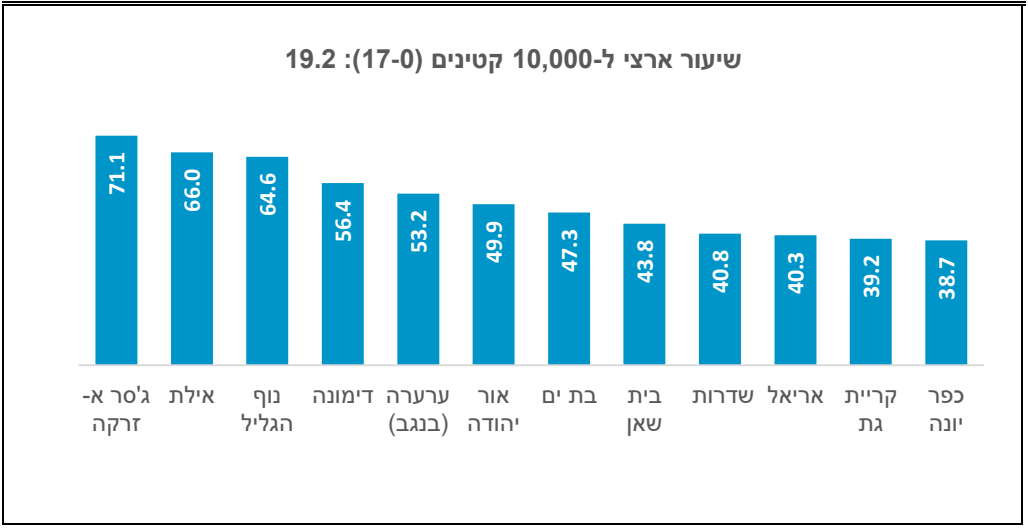

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2020. חישוב שיעורים ע"ב נתוני הלמ"ס, סוף 2019.

* יישובים בהם מספר התיקים שנפתחו היה מעל 10.
** עבירות אלימות כוללות את מרבית העבירות החמורות כגון פגיעה מינית, תקיפה שוד וכיו"ב.

בשנת 2019, ב-12 יישובים שיעור התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות אלימות כנגד קטינים היה כפול לפחות מהשיעור הארצי (למעלה מ-38.4 תיקים ל-10,000 קטינים). מתוכם, בשלושה יישובים שיעור התיקים שנפתח היה פי 3 ויותר מהשיעור הארצי – נוף הגליל (64.6 תיקים ל-10,000 קטינים), אילת (66.0 תיקים ל-10,000 קטינים) וג'סר א-זרקה (71.1 תיקים ל-10,000 קטינים).

לוח 13.9: **מספר התיקים* הפליליים בגין עבירות נגד חיי אדם** שנעשו בילדים במשפחה ומחוץ למשפחה, לפי סוג עבירה / 2010-2020**

שנה	סך הכל	רצח	נסיון רצח	איומי רצח והריגה	הריגה	גרימת מוות ברשלנות	גרימת מוות ברשלנות - תאונת דרכים	עבירות אחרות כלפי חיי אדם**	רצח - פעולות איבה
סך הכל									
2010	**69**	10	12	0	8	19	3	25	0
2015	**60**	13	26	0	4	13	0	10	1
2017	**57**	11	10	1	3	17	1	20	0
2018	**61**	9	18	1	1	21	0	13	0
2019	**47**	8	13	0	1	12	0	13	1
2020	**61**	10	18	0	0	11	0	28	0
במשפחה									
2010	**20**	5	3	0	1	4	0	8	0
2015	**8**	0	1	0	0	1	0	6	0
2017	**14**	6	3	0	0	2	0	4	0
2018	**8**	1	1	0	0	5	0	1	0
2019	**10**	1	3	0	0	3	0	3	0
2020	**20**	1	3	0	0	6	0	11	0
מחוץ למשפחה									
2010	**49**	5	9	0	7	15	3	17	0
2015	**52**	13	25	0	4	12	0	4	1
2017	**43**	5	7	1	3	15	1	16	0
2018	**53**	8	17	1	1	16	0	12	0
2019	**37**	7	10	0	1	9	0	10	1
2020	**41**	9	15	0	0	5	0	17	0

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* בתיק אחד יכולים להיכלל מספר ילדים (במשטרה תיק אחד=אירוע אחד), ולכן מספר הנפגעים גדול ממספר התיקים.

** רוב העבירות נוגעות לסיכון חיי אדם בנתיב תחבורה (בעיקר יידוי אבנים או ירי על רקע לאומני, וסיכון בטיחותי של נוסעים). עבירות נוספות כלפי חיי אדם הן, לדוגמה, אי סיפוק צרכי מחיה, הפרת חובה כלפי קטין במשפחה.

בין השנים 2010-2020 ירד במספר התיקים הפליליים בגין סך כל עבירות נגד חיי אדם שנעשו בילדים במשפחה ומחוץ למשפחה בכ-11% (מ-69 ל-61 תיקים).

בשנת 2020, כ-67 מהתיקים הפליליים בגין עבירות נגד חיי אדם שנעשו בילדים, עסקו בעבירות שבוצעו מחוץ למשפחה (41 מתוך 61 תיקים). העבירות השכיחות ביותר היו נסיון לרצח (15 תיקים) ורצח(9 תיקים).

לוח 13.10: **מספר הילדים שנרצחו בתוך המשפחה, לפי מגדר / 2004-2020***

שנה	סך הכול	מגדר	
		בנים	בנות
סך הכול	**58**	**28**	**30**
2004	1	0	1
2005	0	0	0
2006	5	4	1
2007	2	0	2
2008	4	3	1
2009	1	0	1
2010	9	4	5
2011	0	0	0
2012	7	3	4
2013	8	2	6
2014	6	4	2
2015	1	1	0
2016	0	0	0
2017	9	4	5
2018	3	2	1
2019	1	1	0
2020*	1	0	1

מקור: הכנסת-מרכז המחקר והמידע: נתונים על רצח והריגה של ילדים בידי קרובי משפחתם, 12.11.14 (על בסיס נתוני המשטרה): www.Knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03486.pdf. נתוני 2013-2020: משטרת ישראל, חופש המידע.

בשנים 2004-2020 נרצחו 58 ילדים בתוך המשפחה, מספר הבנים שנרצחו דומה למספר הבנות (28 בנים ו-30 בנות).

תרשים 13ו': **מספר הילדים שנרצחו בתוך המשפחה / 2004-2020**

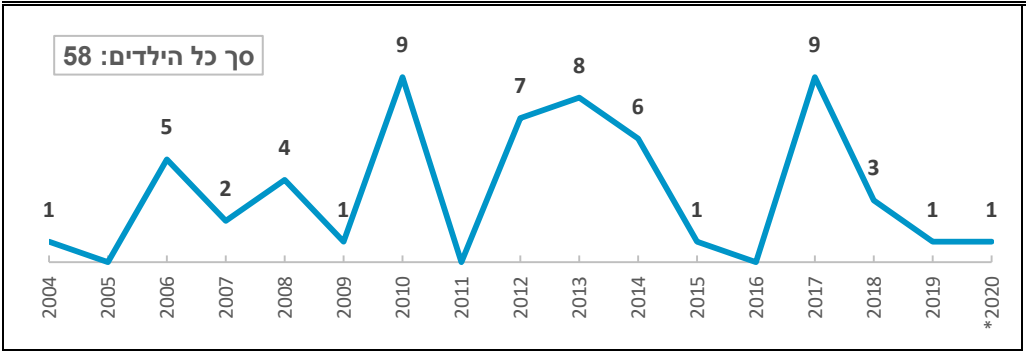

מקור: הכנסת-מרכז המחקר והמידע: נתונים על רצח והריגה של ילדים בידי קרובי משפחתם, 12.11.14 (על בסיס נתוני המשטרה): www.Knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03486.pdf. נתוני 2013-2020: משטרת ישראל, חופש המידע.

תרשים 13ז':**התפלגות הילדים שנרצחו בתוך המשפחה, לפי גיל / 2004-2020**

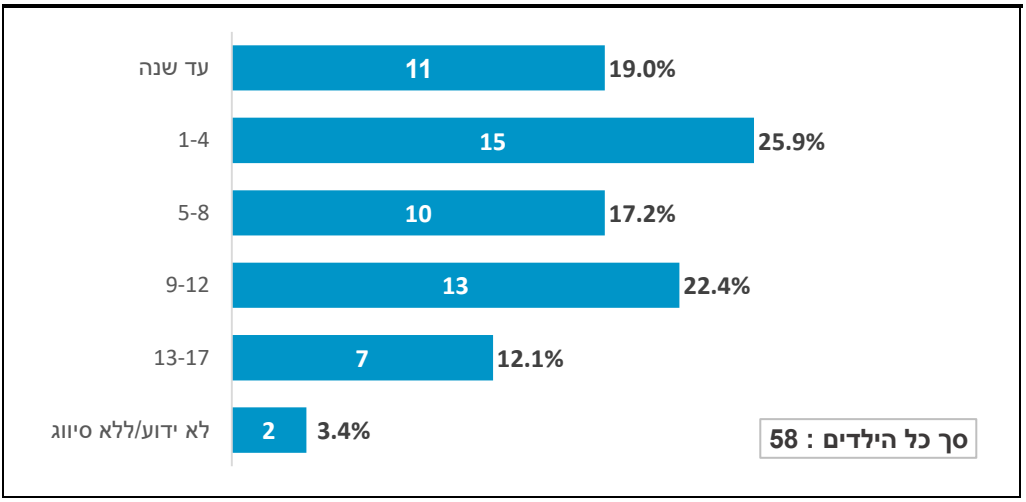

מקור: הכנסת-מרכז המחקר והמידע: נתונים על רצח והריגה של ילדים בידי קרובי משפחתם, 12.11.14 (על בסיס נתוני המשטרה): www.Knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03486.pdf. נתוני 2013-2020: משטרת ישראל, חופש המידע.
נתוני 2015-2020: המועצה הלאומית לשלום הילד.

בין השנים 2004-2020 כ-45% מהילדים שנרצחו בתוך המשפחה היו תינוקות או פעוטות בגיל לידה עד 4, וכ-40% בני 5-12.

תרשים 13ח': **התפלגות <u>התיקים</u> שנפתחו בגין רצח ילדים בתוך המשפחה, לפי זיקת הפוגע לקורבן / 2004-2020**

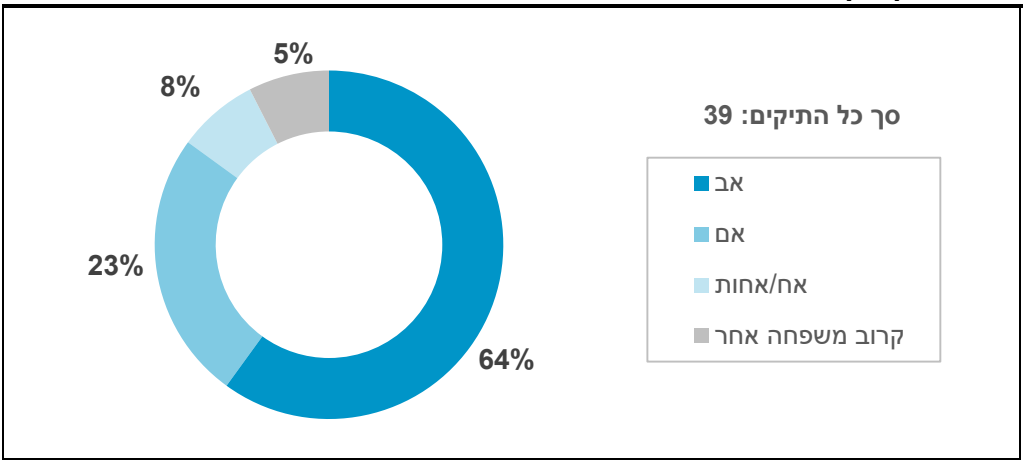

מקור: הכנסת-מרכז המחקר והמידע: נתונים על רצח והריגה של ילדים בידי קרובי משפחתם, 12.11.14 (על בסיס נתוני המשטרה): www.Knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03486.pdf. נתוני 2013-2020: משטרת ישראל, חופש המידע.
* נכון עד 19/10/2020.

בשנים 2004-2020, ב-87% מתיקי הרצח בתוך המשפחה הפוגע היה הורה, כאשר ב-64% מהתיקים היה זה האב.

ילדים שננטשו או הושארו בלא השגחה (לוחות 13.12-13.13)

לוח 13.11: **מספר התיקים שנפתחו וסך ההרשעות בגין השארת ילד בלא השגחה ונטישת ילד, לפי מספר הרשעות וסעיף אשמה / 2005-2020**

סעיף האשמה	סך הכל				סך כל ההרשעות*			
	2005	2010	2015	2020	2005	2010	2015	2020
סך הכל	**550**	**555**	**477**	**352**	**26**	**30**	**22**	**6**
השארת ילד בלא השגחה ראויה**	66	46	48	48	9	20	10	4
רשלנות בהשגחה על ילד**	49	73	83	80	0	4	6	1
נטישת ילד***	8	3	1	0	1	0	0	0
נטישת קטין	10	5	5	5	0	0	0	0
נטישת מושגח	0	5	5	2	7	0	0	0
הזנחת מושגח	61	44	46	53	4	0	1	1
הזנחת קטין	359	384	309	186	10	6	5	0

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* לפי שנת החלטה, חלק מהתיקים נפתחו בשנים קודמות.
** לפי - סעיף 361 לחוק העונשין.
*** לפי - סעיף 363 לחוק העונשין. ראו גם הלוח הבא. עוד על ילדים נטושים ראו פרק 3.

בשנים 2005-2020 ירד ב-36% סך כל התיקים שנפתחו בגין השארת ילד בלא השגחה ונטישת ילד (מ-550 ל-352).
בשנת 2020, כ-53% מהתיקים שנפתחו בגין השארת ילד בלא השגחה ונטישת ילד היו בגין הזנחת קטין.

לוח 13.12: **התפלגות התיקים הפליליים שנפתחו בגין השארת ילד בלא השגחה, נטישה או הזנחה, לפי מצב התיק/ 2020**

שנה / מצב התיק	סך הכל	סעיף העבירה					
		השארת ילד בלא השגחה*	רשלנות בהשגחה על ילד*	נטישת ילד**	נטישת קטין	נטישת מושגח	הזנחת מושגח	הזנחת קטין
סך הכל								
סך הכל	**352**	**48**	**80**	**-**	**5**	**2**	**53**	**186**
אחוזים	**100.0**	**13.7**	**22.8**	**-**	**1.4**	**0.6**	**15.1**	**52.8**
פתוח								
סך הכל	**188**	**24**	**35**	**-**	**5**	**1**	**32**	**91**
אחוזים	**53.4**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
מזה:								
בהמתנה	6	0	0	-	0	0	2	4
בחקירה***	49	6	10	-	1	1	11	20
בפרקליטות****	120	16	24	-	2	0	17	61
בתביעה*****	13	2	1	-	2	0	2	6
כתב אישום	**8**	**1**	**0**	**-**	**2**	**0**	**1**	**4**
סגור								
סך הכל	**155**	**18**	**38**	**-**	**0**	**1**	**15**	**83**
אחוזים	**44.0**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
מזה:								
לא נדון - סך הכל	**155**	**18**	**38**	**-**	**0**	**1**	**15**	**83**
אין עניין לציבור	92	15	25	-	0	1	10	41
חוסר ראיות	57	2	13	-	0	0	4	38
על"ן******	5	0	0	-	0	0	1	4
אחר	1	1	0	-	0	0	0	0

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.
* לפי סעיף 361 לחוק העונשין. ** לפי סעיף 363 לחוק העונשין. *** התיק נתון בחקירת המשטרה, אך טרם התקבלה החלטה בעניינו. **** תיק בגין עבירות מסוג פשע, המנוהל בידי פרקליטות המחוז. ***** תיק בגין עבירות מסוג עוון או חטא, המנוהל בידי התביעה המשטרתית. ****** עבריין לא נודע.

בשנת 2020, נסגרו כ44% מכלל התיקים הפליליים בגין השארת ילד בלא השגחה, נטישה או הזנחה (155 מתוך 352), רובם משום שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין או מחוסר ראיות.

עבירות מין כלפי קטינים*
(לוחות 13.17-13.14 ותרשימים 13ט'-13י')

תרשים 13ט': **מספר התיקים הפליליים והגשת כתבי אישום בעבירות מין כלפי קטינים* / 2010-2020**

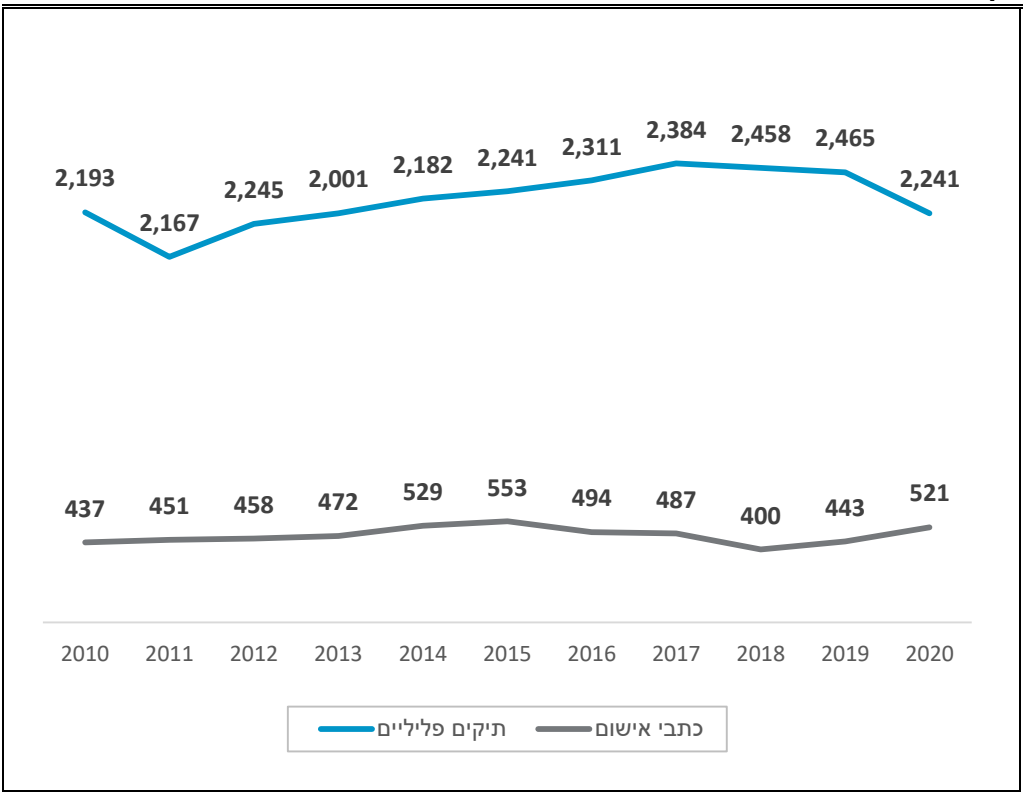

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.
* עוד על עבירות מין כנגד קטינים ראו בהמשך הפרק בחלק על חקירות ילדים וכן בפרק 14.

בין השנים 2010-2019 גדל בכ-12% מספר התיקים הפליליים שנפתחו בגין עבירות מין כלפי קטינים, מספר כתבי האישום שהוגש בשנים האלו היה יציב.
לעומת זאת בין השנים 2019-2020 חלה ירידה של כ-9% במספר התיקים, לצד עלייה בכתבי האישום.

תרשים 13': **שיעור התיקים שנפתחו בגין עבירת מין כלפי קטינים, לפי מגדר הנפגעים / 2020-2008**

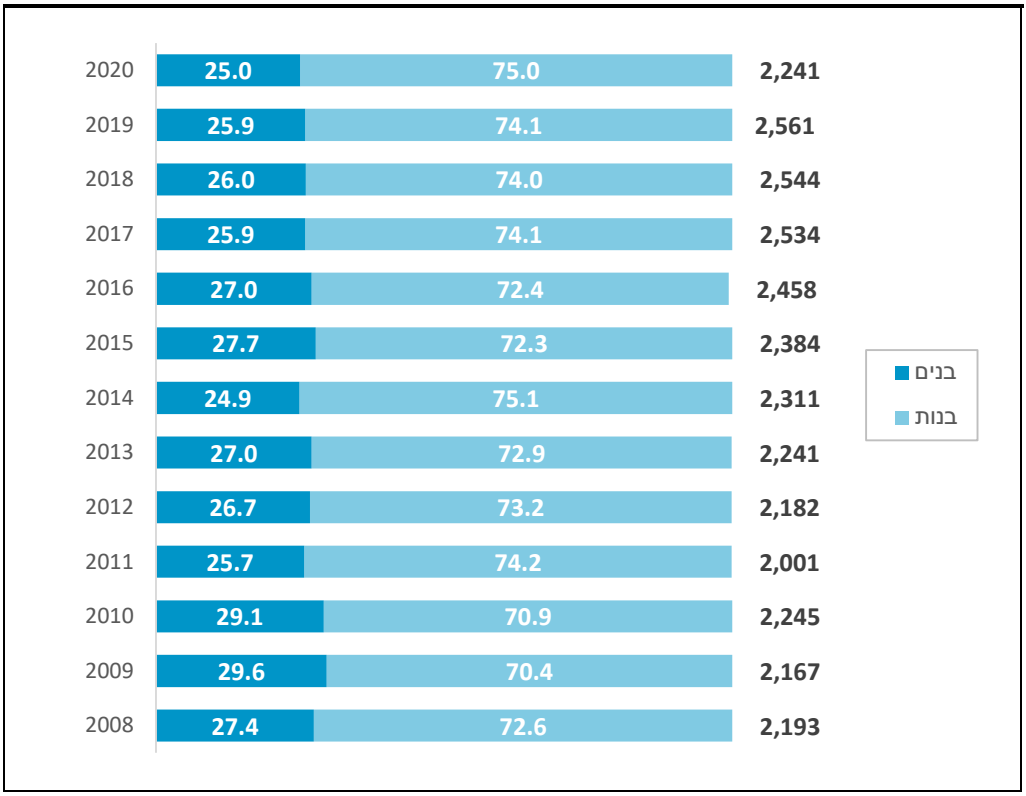

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

הערה: כולל תיקים בודדים בהם מגדר הקטין הנפגע לא סווג. לפיכך, ייתכן והאחוזים לא מסתכמים ל-100%.

בין השנים 2008-2020 שיעור התיקים שנפתחו בגין עבירות מין כלפי בנות היה מעל 70% מכלל התיקים שנפתחו בגין עבירות אלה, ונרשמת מגמה של עלייה בשיעור זה.

לוח 13.13: **התפלגות תיקים שנפתחו בגין עבירת מין כלפי קטינים, לפי סוג העבירה / 2020-2008**

שנה	סך הכל	סוג עבירה (באחוזים)					
		מעשה מגונה בכוח	הטרדה מינית	אינוס בכח או באיומים	אינוס ובעילה שלא כחוק	מעשה מגונה בפומבי	מעשה מגונה שלא בכוח
2008	2,193	68.5	5.6	11.1	11.7	7.8	7.7
2009	2,167	66.1	5.8	11.4	13.2	9.2	7.2
2010	2,245	66.5	5.4	11.7	13.7	8.2	8.0
2011	2,001	69.0	7.0	12.1	12.2	8.7	7.0
2012	2,182	66.5	10.0	14.1	12.1	8.1	7.1
2013	2,241	66.3	10.0	14.0	13.0	8.8	6.4
2014	2,311	65.3	13.0	13.7	13.5	7.3	8.4
2015	2,384	63.9	16.1	14.0	12.3	7.2	7.3
2016	2,458	63.7	15.2	14.3	12.0	7.7	6.2
2017	2,534	61.5	17.1	15.1	12.6	8.0	7.2
2018	2,544	57.1	14.8	16.0	10.0	7.9	14.7
2019	2,561	57.4	14.9	15.6	8.5	6.8	18.1
2020	2,241	54.4	19.0	16.5	9.1	7.3	16.7

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

הערה: פירוט העבירות אינו מסתכם ל-100% כיון שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

מתוך התיקים שנפתחו בגין עבירת מין כלפי קטינים, סוג העבירה השכיח ביותר הוא מעשה מגונה בכוח (כ-54% מהתיקים בשנת 2020).

בין השנים 2008-2020, ירד שיעור התיקים בגין מעשה מגונה בכוח מ-68.5% ל-54.4%, ולעומת זו עלה משמעותית מספר התיקים שנפתחו בגין הטרדה מינית (מ-5.6% ל-19.0%).

לוח 13.14: **התפלגות התיקים שנפתחו בגין עבירת מין כלפי קטינים, לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל* הקטין הנפגע / 2009-2020**

שנה	קבוצת אוכלוסייה	סך הכל	גיל (אחוז מקבוצת האוכלוסייה)		
			6-1	12-7	17-13
2009	**סך הכל**	**2,167**	**17.1**	**38.0**	**44.8**
	יהודי	**91.6**	16.4	38.1	45.4
	לא יהודי	**8.4**	24.9	37.3	37.8
2010	**סך הכל**	**2,245**	**15.8**	**37.3**	**46.6**
	יהודי	**90.6**	15.6	36.8	47.4
	לא יהודי	**9.3**	18.6	41.6	39.4
2015	**סך הכל**	**2,384**	**10.6**	**35.7**	**53.5**
	יהודי	**89.8**	10.0	35.7	54.0
	לא יהודי	**10.2**	15.7	35.4	48.9
2016	**סך הכל**	**2,534**	**12.7**	**36.8**	**50.4**
	יהודי	**90.9**	12.4	36.2	51.3
	לא יהודי	**8.9**	15.3	43.4	41.3
2017	**סך הכל**	**2,534**	**11.6**	**33.9**	**54.4**
	יהודי	**89.8**	11.5	33.6	54.8
	לא יהודי	**9.9**	11.9	36.2	51.9
2018	**סך הכל**	**2,544**	**10.7**	**36.0**	**53.3**
	יהודי	**90.7**	10.6	35.6	53.7
	לא יהודי	**9.0**	11.8	39.5	48.7
2019	**סך הכל**	**2,561**	**13.1**	**39.1**	**54.9**
	יהודי	**90.4**	12.7	38.6	55.7
	לא יהודי	**9.5**	16.7	43.3	47.6
2020	**סך הכל**	**2,241**	**12.0**	**35.4**	**58.9**
	יהודי	**2,016**	11.7	35.3	59.2
	לא יהודי	**224**	14.7	35.7	55.9

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* כולל תיקים בודדים בהם גיל הקטין הנפגע לא סווג.

בין השנים 2009-2020 ירד שיעור התיקים שנפתחו בגין עבירת מין כלפי קטינים בני 1-6 ועלה שיעור תיקים אלה בגילי 13-17. ב-2020, רוב התיקים (כ-90%) שנפתחו בגין עבירות מין כלפי קטינים היו כלפי יהודים.

לוח 13.15: **התפלגות התיקים שנפתחו בגין עבירת מין כלפי קטינים בעשור האחרון, לפי מחוז / 2020-2008**

שנה	סך הכל	מחוז (אחוזים)							
		מרכז	דרום	ירושלים	תל אביב	צפון	חוף	ש"י	אחר
2008	**2,193**	16.3	20.0	13.8	17.7	12.5	14.2	5.4	0.0
2009	**2,168**	18.9	17.0	14.5	19.2	12.4	13.3	4.4	0.2
2010	**2,245**	18.0	17.9	13.8	17.3	12.1	15.7	2.1	0.1
2011	**2,001**	18.9	16.0	13.4	17.0	14.1	14.2	5.8	0.4
2012	**2,182**	20.5	16.7	15.3	17.4	10.8	12.6	6.3	0.3
2013	**2,241**	20.5	17.4	14.4	16.3	13.0	11.1	6.6	0.7
2014	**2,311**	20.0	14.8	15.3	18.2	12.2	12.4	6.6	0.5
2015	**2,384**	19.1	17.7	13.6	20.0	12.6	11.0	5.2	0.8
2016	**2,458**	18.5	17.0	14.5	18.7	12.8	11.4	6.3	0.9
2017	**2,534**	20.8	16.9	15.5	16.1	11.8	10.5	7.9	0.6
2018	**2,544**	21.3	17.4	15.9	15.0	11.0	11.4	6.9	1.2
2019	**2,561**	18.5	18.5	14.8	17.4	11.5	11.1	7.2	1.0
2020	**2,241**	**20.0**	**21.4**	**13.3**	**14.1**	**11.9**	**10.6**	**7.5**	**1.5**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

בשנת 2020, המחוזות בהם נפתח המספר הגבוה ביותר של תיקים בגין עבירות מין כנגד קטינים היו מחוזות דרום ומרכז – בכל אחד מהם נפתחו כחמישית מהתיקים.

לוח 13.16: **מספר התיקים שנפתחו וכתבי האישום שהוגשו נגד מעסיקים בגין עבירה על החוק למניעת העסקת עברייני מין במוסדות המיועדים לילדים*, לפי מצב התיק / 2020-2010**

שנה	סך הכל	מזה: לפי סעיף עבירה			כתבי אישום	
		איסור העסקת עבריין מין במוסד	איסור עיסוק לעבריין מין במוסד	העסקה במוסד ללא אישור המשטרה	איסור העסקת עבריין מין במוסד	איסור עיסוק לעבריין מין במוסד
2010	**1**	1	0	0	-	-
2011	**1**	1	0	0	-	-
2012	**1**	0	1	0	1	0
2013	**3**	3	0	0	0	2
2014	**2**	0	1	1	0	0
2015	**0**	0	0	0	0	0
2016	**1**	1	0	0	0	0
2017	**4**	0	4	0	0	0
2018	**2**	0	0	2	1	0
2019	**-**	-	-	-	-	-
2020	**3**	0	0	0	1	0
2020-2010	**18**	6	6	**3**	**3**	**2**
2020 - מצב התיק						
בחקירה	**0**	0	0	0	-	-
בתביעה או בפרקליטות	**1**	1	0	0	-	-
עבריין לא נודע	**0**	0	0	0	-	-
אין עניין לציבור	**1**	1	0	0	-	-

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, סמל חוק 579, שנים שונות.

* החוק למניעת העסקת עברייני מין במוסדות מסוימים 2001-תשס"א (ראו הגדרה במבוא).

הנתונים כוללים התייחסות לעבירות הבאות: איסור העסקת עבריין מין במוסד; איסור עיסוק לעבריין מין במוסד; חובת בקשה של אישור משטרה לעבודה במוסד.

- נתון חסר במקור / לא רלוונטי.

בשנים 2010-2020 נפתחו 18 תיקים כנגד מעסיקים בגין עבירה על החוק למניעת העסקת עברייני מין במוסדות המיועדים לילדים. 12 מהתיקים שנפתחו היו בגין איסור העסקת עבריין מין ואיסור עיסוק לעבריין מין במוסד, ב-5 מהתיקים הוגשו כתבי אישום.

מכירת אלכוהול לקטינים
(תרשימים 13יא'-13יב' ולוחות 13.18-13.20)

תרשים 13יא': **מספר התיקים שנפתחו לבגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים, לפי שנה / 2008-2020**

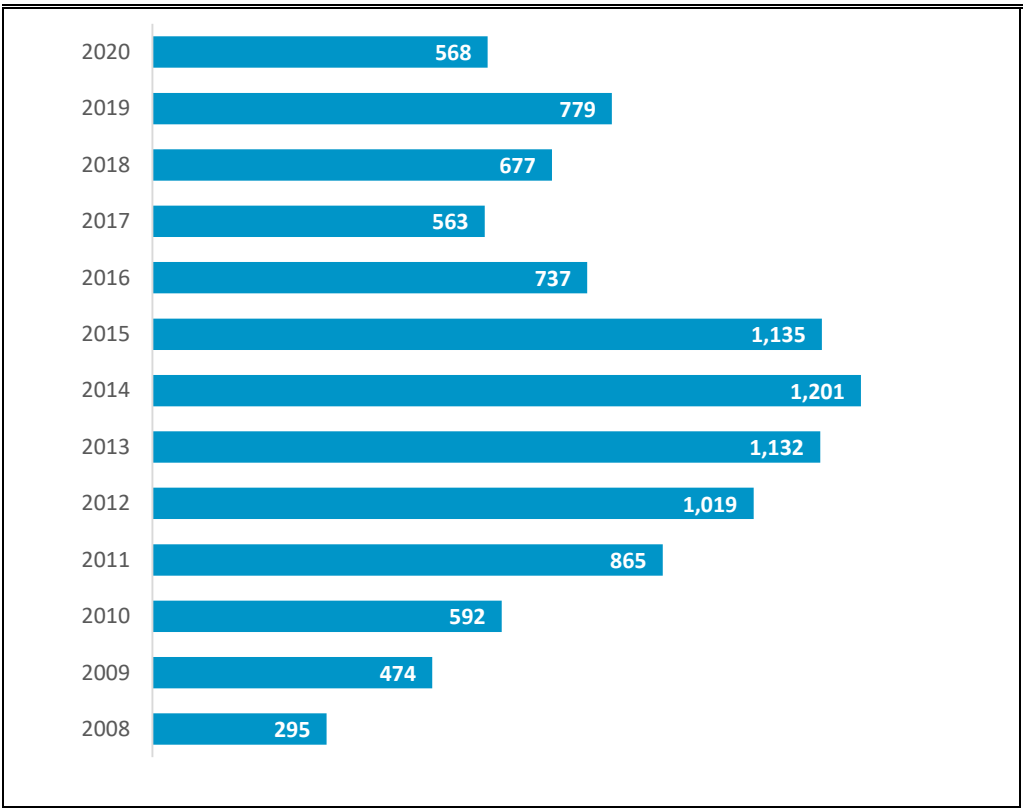

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

בין השנים 2008-2014 חלה עלייה הדרגתית במספר התיקים שנפתחו לבגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים (מ-295 תיקים ל-1,201 תיקים), ולאחר 2015 חלה ירידה במספר התיקים שנפתחו בגין סיבה זו. ממוצע התיקים שנפתחו בגין מכירת אלכוהול לקטינים בשנים 2016-2020 היה כ-665 תיקים בשנה.

לוח 13.17: **התפלגות התיקים שנפתחו לבגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים, לפי סוג עבירה ושנה / 2005-2020**

שנה	סך הכל	סוג עבירה			
		איסור מכירת משקה משכר לקטין*		מכירת משקה משכר לקטין**	
		מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
2005	**171**	79	46.2	95	55.6
2006	**187**	83	44.4	110	58.8
2007	**466**	276	59.2	199	42.7
2008	**295**	146	49.5	153	51.9
2009	**474**	260	54.9	220	46.4
2010	**592**	291	49.2	317	53.5
2011	**865**	388	44.9	531	61.4
2012	**1,019**	493	48.4	589	57.8
2013	**1,132**	495	43.7	687	60.7
2014	**1,201**	487	40.5	823	68.5
2015	**1,135**	439	38.7	809	71.3
2016	**737**	278	37.7	537	72.9
2017	**563**	230	40.9	386	68.6
2018	**677**	251	37.1	505	74.6
2019	**779**	205	26.3	453	58.2
2020	**568**	**152**	**26.7**	**422**	**74.3**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* איסור מכירה - בעל עסק או מי שעובד בעסק שבו נמכרים משקאות משכרים לשם שתיה במקום, אשר מכר או הגיש משקה משכר לקטין או עודד לכך.
** מכירת משקה משכר לקטין - כל מי שמוכר משקה משכר לקטין.

הערה: הנתונים אינם מסתכמים לסך הכל היות שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בשנת 2020, מספר התיקים שנפתחו בגין מכירת משקה משכר לקטין היה גדול פי 2.8 ממספר התיקים שנפתחו בגין איסור מכירת משקה משכר לקטין (422 לעומת 152 תיקים).

לוח 13.18: **התפלגות התיקים שנפתחו לבגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים, לפי מחוז ושנה / 2010-2020**

שנה	סך הכל	מחוז						
		דרום	תל אביב	ירושלים	חוף	מרכז	צפון	ש"י	משמר הגבול
					מספרים				
2010	**592**	101	153	103	67	82	69	17	0
2011	**865**	178	208	91	77	136	153	22	0
2012	**1,019**	210	194	122	76	153	235	29	0
2013	**1,132**	224	207	115	106	181	251	48	0
2014	**1,201**	311	214	99	112	212	217	36	0
2015	**1,135**	325	180	108	127	185	170	39	1
2016	**737**	220	125	124	62	78	81	47	0
2017	**563**	160	111	97	25	71	47	35	17
2018	**677**	209	167	75	69	68	67	21	1
2019	**779**	240	113	149	31	127	92	22	5
2020	**568**	**99**	**144**	**161**	**31**	**50**	**55**	**16**	**9**
					אחוזים				
2010	**100.0**	17.1	25.8	17.4	11.3	13.9	11.7	2.9	0.0
2011	**100.0**	20.6	24.0	10.5	8.9	15.7	17.7	2.5	0.0
2012	**100.0**	20.6	19.0	12.0	7.5	15.0	23.1	2.8	0.0
2013	**100.0**	19.8	18.3	10.2	9.4	16.0	22.2	4.2	0.0
2014	**100.0**	25.9	17.8	8.2	9.3	17.7	18.1	3.0	0.0
2015	**100.0**	28.6	15.9	9.5	11.2	16.3	15.0	3.4	0.1
2016	**100.0**	29.9	17.0	16.8	8.4	10.6	11.0	6.4	0.0
2017	**100.0**	28.4	19.7	17.2	4.4	12.6	8.3	6.2	3.0
2018	**100.0**	30.9	24.7	11.1	10.2	10.0	9.9	3.1	0.1
2019	**100.0**	30.8	14.5	19.1	4.0	16.3	11.8	2.8	0.6
2020	**100.0**	**17.4**	**25.4**	**28.3**	**5.5**	**8.8**	**9.7**	**2.8**	**1.6**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

בין השנים 2010-2020 המחוזות שבהם עלה שיעור התיקים שנפתחו לבגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים (מתוך כלל התיקים בארץ) הם: ירושלים (עלה ב-11 נקודות אחוז), ודרום (עלה בכ-0.3 נקודות אחוז).

ב-2020, כמחצית מהתיקים שנפתחו היו במחוזות ירושלים ותל-אביב.

לוח 13.19:**התפלגות התיקים שנפתחו לבגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים, לפי מצב התיק / 2020**

מצב התיק	סך הכל		סוג עבירה			
			איסור מכירת משקה משכר לקטין*		מכירת משקה משכר לקטין**	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל* **	**568**	**100.0**	**76**	**100.0**	**211**	**100.0**
מזה:						
בחקירה	15	2.6	5	6.6	10	4.7
בתביעה או בפרקליטות	173	30.5	45	59.2	128	60.7
בתהליך סגירה	17	3.0	9	11.8	8	3.8
החלטה שיפוטית	6	1.1	-	-	6	2.8
סגור – סך הכל	**75**	**13.2**	**17**	**22.4**	**58**	**27.5**
מזה:						
חוסר ראיות	28	37.3	6	35.3	22	37.9
סגירה בהסדר (מותנה)	24	32.0	5	29.4	19	32.8
הנסיבות אינן מתאימות לחקירה/העמדה לדין****	7	9.3	2	11.8	5	8.6

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, 2021.

* איסור מכירה - בעל עסק או מי שעובד בעסק שבו נמכרים משקאות משכרים לשם שתיה במקום, אשר מכר או הגיש משקה משכר לקטין או עודד לכך. ** מכירת משקה משכר לקטין - כל מי שמוכר משקה משכר לקטין. *** הנתונים אינם מסתכמים לסך הכל היות שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת. **** אין עניין לציבור.

בשנת 2020 כ-22% מהתיקים בגין איסור מכירת משקה לקטין נסגרו, כ-35% מהם בשל חוסר ראיות. כ-27% מהתיקים בגין מכירת משקה לקטין נסגרו, 38% בשל חוסר ראיות.

תרשים 13יב': **מספר התיקים שנפתחו לבגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים ומספר כתבי האישום שהוגשו, לפי שנה / 2005-2020**

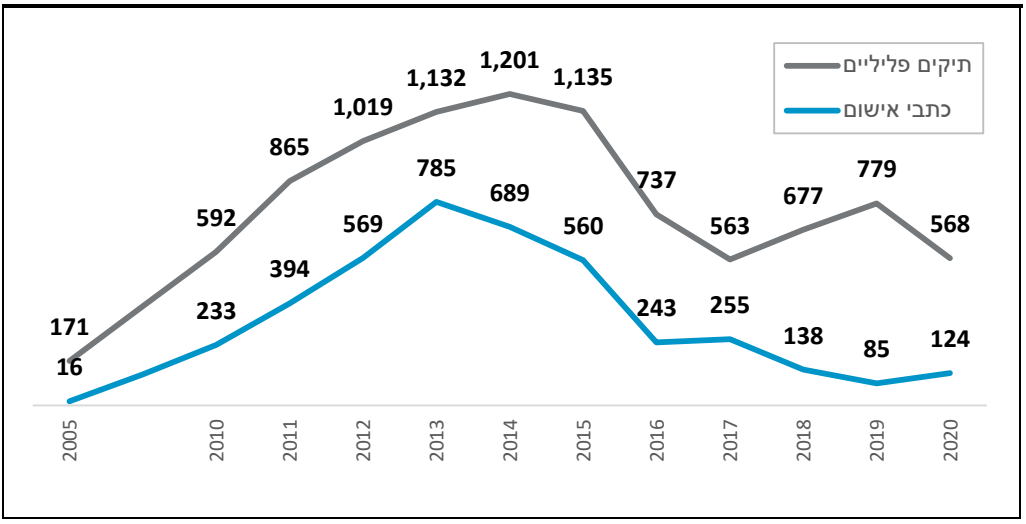

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

בין השנים 2005-2013 חלה עלייה במספר כתבי האישום שהוגשו נגד בגירים בגין מכירת אלכוהול לקטינים (מ-16 כתבי אישום ל-785 כתבי אישום), ולאחר מכן חלה ירידה הדרגתית במספר כתבי האישום (מ-785 כתבי אישום בשנת 2013, ל-124 כתבי אישום בשנת 2020).

עבירות כנגד קטינים במוסדות חינוך
(תרשים 13יג' ולוח 13.21)

תרשים 13יג': **מספר התיקים הפליליים שנפתחו לבגירים בחשד לביצוע עבירות כנגד קטינים במוסדות חינוך, לפי שנה וגיל / 2008-2020**

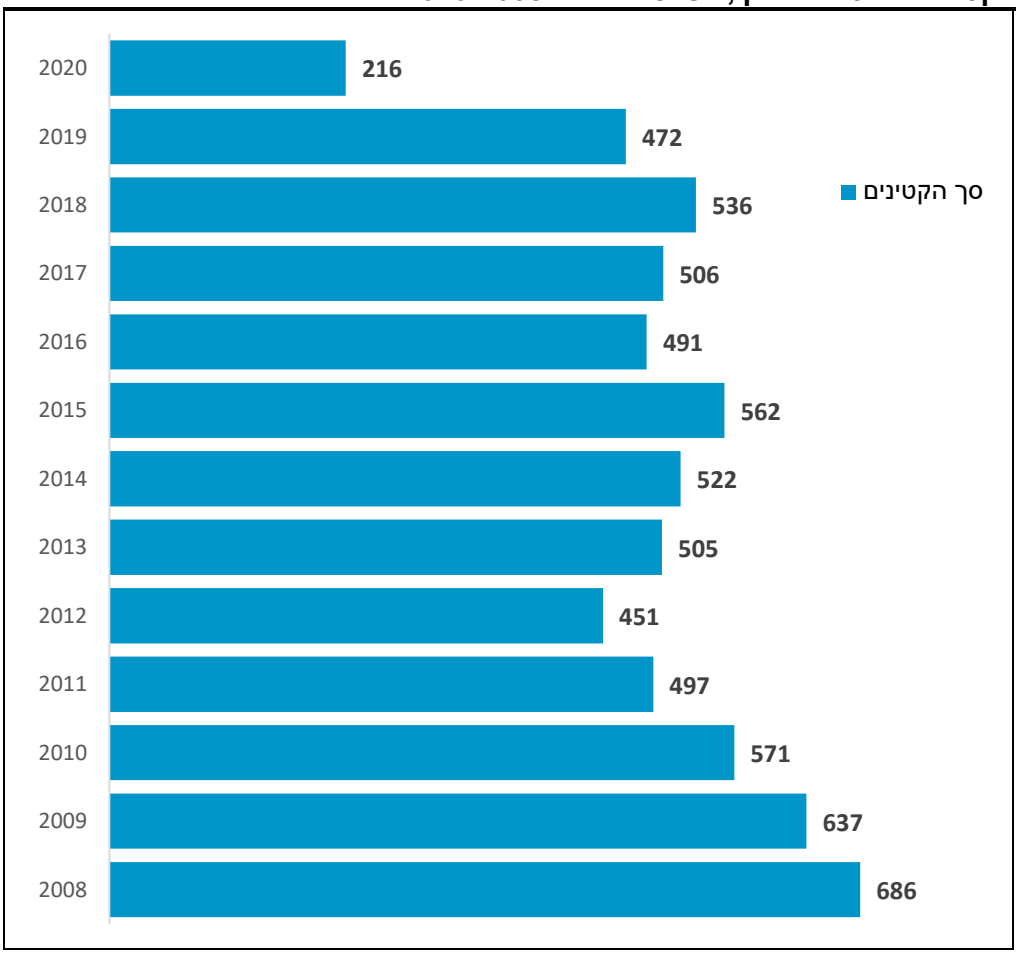

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מחקר וסטטיסטיקה, שנים שונות.

הערה: החל משנת 2015 התקבלו נתוני התפלגות הקטינים לפי גילאים.

בין השנים 2008-2019 חלה ירידה של כ-31% במספר התיקים הפליליים שנפתחו לבגירים בחשד לביצוע עבירות כנגד קטינים בוסדות חינוך (מ-686 ל-472 תיקים). בין השנים 2019-2020 חלה ירידה של יותר ממחצית במספר התיקים מסוג זה (מ-472 תיקים ל-216 תיקים).

לוח 13.20: **התפלגות תיקים פליליים שנפתחו לבגירים בחשד לביצוע עבירות כנגד קטינים במוסדות חינוך, לפי סוג עבירה/ 2010-2020**

סוג עבירה	2010	2015	2019	2020
סך הכל	**571** **100.0**	**562** **100.0**	**472** **100.0**	**216** **100.0**
מזה (אחוזים):				
כנגד גוף האדם	82.2	63.2	72.0	70.4
סדר ציבורי	21.6	31.0	24.2	27.3
מין	8.0	13.3	15.3	12.0
רכוש	2.3	7.8	3.8	3.7
מוסר וסמים	0.0	0.5	0.6	0.5
חיי אדם	0.6	0.4	0.2	0.9
ביטחון	0.1	0.2	0.6	-

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מחקר וסטטיסטיקה, שנים שונות.
הערה: הנתונים אינם מסתכמים לסך הכל היות שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בין השנים 2010-2020, העבירה השכיחה ביותר שבגינה נפתחו תיקים פליליים לבגירים כנגד קטינים במוסדות הייתה נגד גוף האדם. בשנים אלה, שיעור עבירות המין מבין כלל התיקים עלה פי 1.5 (מ-8% ל-12% מהתיקים הפליליים). שיעור התיקים בגין עבירות כנגד גוף האדם ירד בשתיים עשרה נקודות אחוז (מ-82.2% ל-70.4% ב-2020).

ילדים עד גיל 14 בטיפולם של חוקרי ילדים (תרשימים 13יד'-13טו' ולוחות 13.22-13.24)

תרשים 13יד': **מספר הילדים עד גיל 14 שנחקרו בידי חוקרי ילדים, לפי דת / 2000-2020**

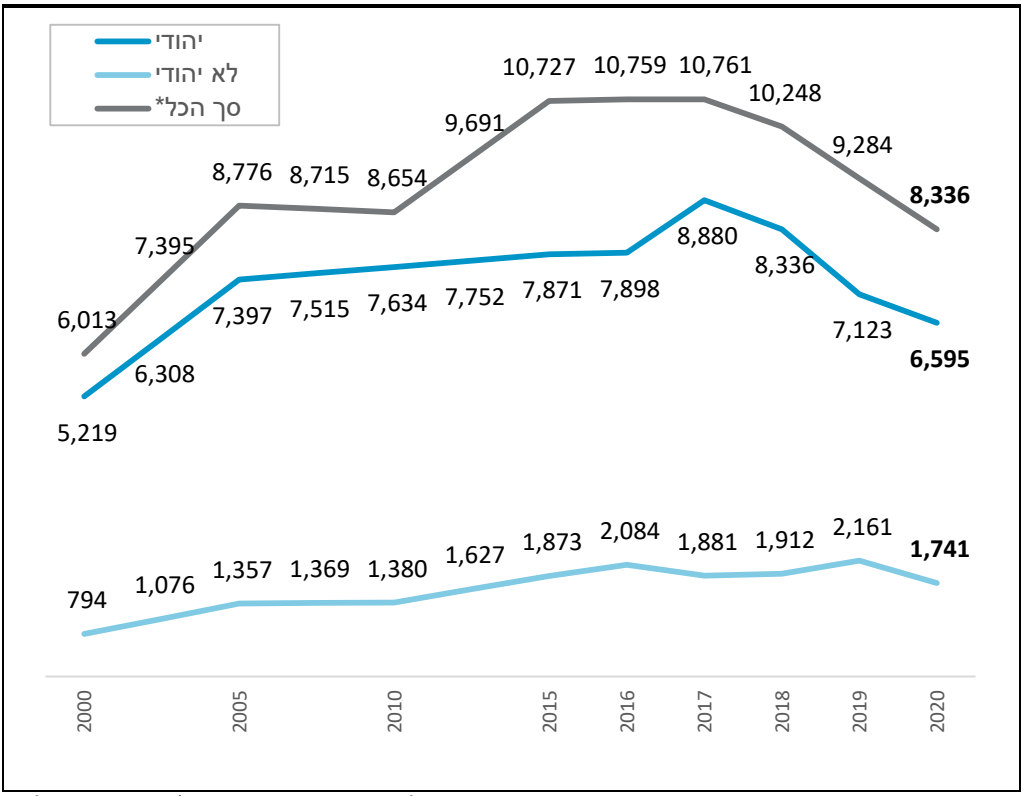

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות חקירות הילדים, נתוני מערכת שחקים (שירות חקירות ילדים, מיוחדות), ירדנה יעקב מנהלת שרות חקירות ילדים וחקירות מיוחדות וחיים כהן אחראי מחשוב, שנים שונות.

* בחלק מהשנים סך הכל כולל גם מספר ילדים שדתם אינה ידועה. ** נתונים חסרים במקור.

בשנים 2000-2017 גדל בהדרגה מספר הילדים עד גיל 14 שנחקרו בידי חוקרי ילדים, אך בין השנים 2017-2020 חלה ירידה של כ-22% בסך החקירות (מ-10,761 ל-8,336). בתקופה זו ירד מספר הילדים היהודים שנחקרו בכרבע אך מספר הילדים הלא-יהודים שנחקרו נותר יציב.

לוח 13.22: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של ילדים עד גיל 14 שנחקרו בידי חוקרי ילדים לפי מעמד הנחקר / 2020-1990**

מעמד הנחקר	שנה	סך הכל (מספרים)	אחוזים	אחוז הנחקרים מבני הגיל				אחוז הבנות מהנחקרים	אחוז היהודים מהנחקרים
				עד 5*	6-8	9-11	12-14		
סך הכל									
מספר הנחקרים	1990	1,647	100.0	-	35.2	30.4	34.4	67.4	94.3
	1995	4,218	100.0	-	40.5	32.1	27.4	53.2	92.7
	2000	6,039	100.0	12.3	27.7	30.7	28.9	48.9	86.8
	2005	8,776	100.0	12.9	29.9	31.3	25.5	48.1	84.3
	2010	8,654	-	-	-	-	-	-	-
	2015	10,727	100.0	13.9	28.6	30.1	25.2	46.9	72.5
	2016	10,759	100.0	15.2	29.8	28.0	22.7	49.8	74.3
	2017	10,762	100.0	18.7	31.9	29.5	19.8	48.1	82.5
	2018	10,249	100.0	19.2	31.8	29.6	19.4	48.4	81.3
	2019	9,284	100.0	18.1	32.3	30.1	19.4	49.2	76.7
	2020	**7,693**	**100**	**19.4**	**32.3**	**29.2**	**19.1**	**50.1**	**78.6**
מעמד הנחקר	עבירות מין								
נפגע מעבירת מין	1990	1,271	100.0	-	49.0	31.6	28.4	77.8	94.7
	1995	1,631	100.0	-	35.5	33.9	30.6	72.5	94.4
	2000	2,257	100.0	13.2	25.4	30.9	30.6	70.1	91.8
	2005	2,602	100.0	13.2	26.3	32.0	28.5	63.2	83.2
	2010	2,468	-	-	-	-	-	-	-
	2015	2,754	100.0	13.8	22.8	26.5	32.7	60.6	74.9
	2016	2,902	100.0	15.4	26.1	28.6	29.9	63.5	88.5
	2017	3,065	100.0	17.1	27.2	30.4	25.3	63.6	87.1
	2018	2,766	100.0	17.3	28.8	28.8	25.1	63.5	87.1
	2019	2,711	100.0	15.8	25.9	32.1	26.2	65.3	83.1
	2020	**2,462**	**100**	**15.7**	**24.3**	**28.3**	**31.7**	**63.7**	**84.3**
עד לעבירת מין, לאלימות או לרצח **	1990	213	100.0	-	27.8	32.5	39.7	48.0	95.3
	1995	309	100.0	-	29.2	30.9	39.9	53.1	91.9
	2000	424	100.0	7.1	21.7	29.2	42.0	51.9	88.1
	2005	811	100.0	8.5	28.8	31.0	31.7	53.7	74.7
	2010	781	-	-	-	-	-	-	-
	2015	863	100.0	14.5	24.7	30.9	23.8	46.8	49.6
	2016	767	100.0	11.7	27.8	31.4	29.1	51.1	52.0
	2017	586	100.0	17.2	28.7	29.0	25.1	51.2	49.6

	2018	519	100.0	16.8	29.7	33.3	20.2	46.4	58.8
	2019	129	100.0	5.4	23.2	40.3	31.0	38.8	71.3
	2020	**90**	**100**	**8.4**	**24.2**	**43.2**	**24.2**	**40**	**74.7**

לוח 13.22: **התפלגות גיל, מגדר וקבוצת אוכלוסייה של ילדים עד גיל 14 שנחקרו בידי חוקרי ילדים לפי מעמד הנחקר / 2020-1990** (המשך)

מעמד הנחקר	שנה	סך הכל (מספרים)	אחוזים	אחוז הנחקרים מבני הגיל				אחוז הבנות מהנחקרים	אחוז היהודים מהנחקרים
				עד 5*	6-8	9-11	12-14		
מעמד הנחקר				**עבירות מין (המשך)**					
חשוד ***	1990	144	100.0	-	2.9	16.5	80.6	2.8	88.9
	1995	188	100.0	-	4.5	23.3	72.2	3.7	90.4
	2000	335	100.0	0.6	4.8	21.5	73.1	3.3	88.7
	2005	448	100.0	0.7	5.6	22.2	71.5	2.7	89.0
	2010	372	-	-	-	-	-	-	-
	2015	211	100.0	0.0	1.4	6.6	90.0	4.3	73.0
	2016	245	100.0	0.8	2.4	6.5	86.1	6.2	74.3
	2017	227	100.0	0.0	2.6	9.7	87.7	4.8	78.9
	2018	200	100.0	0.0	2.0	13.0	85.0	4.0	89.0
	2019	121	100.0	0.0	1.7	10.7	87.6	8.3	84.3
	2020	**145**	**100**	**0**	**2.07**	**8.97**	**88.9**	**6.2**	**81.4**
				עבירות תקיפה והתעללות במשפחה (חסרי ישע)* **					
נפגע	1991	456	100.0	-	51.0	27.2	21.8	45.5	95.4
	1995	2,090	100.0	-	49.1	31.7	19.2	42.7	91.6
	2000	2,992	100.0	13.8	33.1	32.1	21.0	42.0	82.5
	2005	4,909	100.0	14.6	34.5	32.0	18.9	43.3	83.2
	2010	5,033	-	-	-	-	-	-	-
	2015	6,899	100.0	14.3	32.2	32.2	20.4	42.7	74.4
	2016	6,845	100.0	17.0	34.1	30.0	18.9	43.1	82.9
	2017	6,902	100.0	14.3	32.2	32.2	20.4	42.4	82.9
	2018	6,674	100.0	21.0	34.5	30.0	14.5	43.1	80.3
	2019	6,814	100	19.9	34.9	29.9	15.4	48.7	77.2
	2020	**5,860**	**100**	**21.1**	**35.3**	**29.2**	**14.4**	**49.2**	**80.1**

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות חקירות הילדים, נתוני מערכת שחקים (שירות חקירות ילדים , מיוחדות) ירדנה יעקב מנהלת שרות חקירות ילדים וחקירות מיוחדות וחיים כהן אחראי מחשוב, שנים שונות.

* עד לשנת 2000 ילדים עד גיל 5 היו כלולים בקבוצת הגיל 6-8. האחוזים אינם מסתכמים ל-100% כיון שהם כוללים ילדים שגילם לא סווג. ** הטיפול בקטינים חשודים מתחת לגיל האחריות הפלילית, הנחקרים בידי חוקרי ילדים, מועבר לאחר החקירה לעובדים סוציאלים לחוק הנוער. - נתון חסר במקור. *** לא התקבלו נתונים לילדים נפגעי עבירות תקיפה והתעללות במשפחה לשנת 2019.

לאורך השנים, כמחצית מהילדים הנחקרים היו בני שמונה שנים ומטה. בין השנים 1990-2020 חלה ירידה הדרגתית בשיעור הילדים היהודים מתוך הילדים הנחקרים (מ-94.3% בשנת 1990 ל-78.6% בשנת 2020) ושל הבנות הנחקרות (מ-67.4 בשנת 1990 ל-50.1 בשנת 2020).

תרשים 13טו': **התפלגות מעמד הילדים עד גיל 14 שנחקרו בידי חוקרי ילדים / 2020**

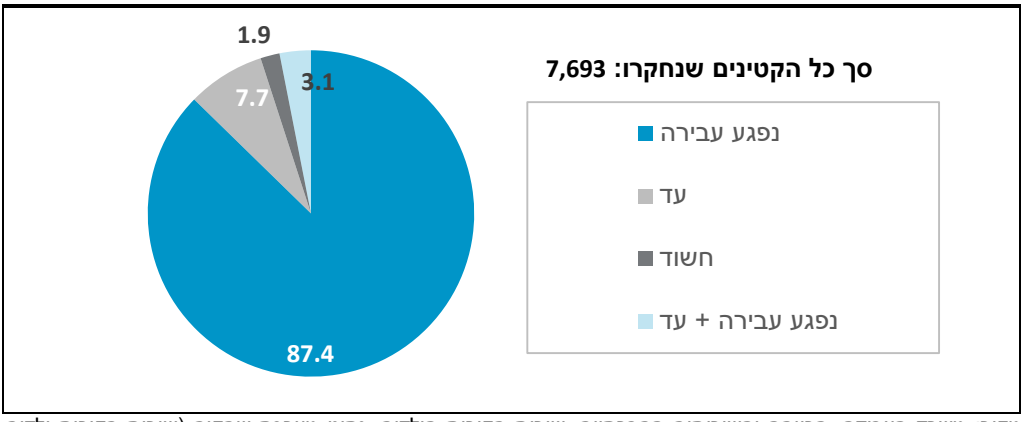

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות חקירות הילדים, נתוני מערכת שחקים (שירות חקירות ילדים, מיוחדות), ירדנה יעקב מנהלת שרות חקירות ילדים וחקירות מיוחדות וחיים כהן אחראי מחשוב, שנים שונות.

בשנת 2020, כ-87% עד גיל 14 מהילדים שנחקרו בידי חוקרי ילדים נחקרו כנפגעי עבירה, כ-8% כעדים, ועוד כ-3% שהם גם נפגעי עבירה וגם עדים. 2% מהילדים נחקרו כחשודים.

לוח 13.23: **התפלגות הילדים שחשפו בחקירתם דבר פגיעה, לפי גילם, מגדר, קבוצת אוכלוסייה, משך ומקום האירוע / 2005-2020**

	2005		2020	
	מספרים	אחוזים**	מספרים	אחוזים**
סך הכל כולל*	**1,835**	**100.0**	**2,362**	**100.0**
גיל				
עד 5	153	8.4	395	16.7
6-8	458	25.0	738	31.3
9-11	612	33.4	741	31.4
12-14	607	33.2	488	20.7
מגדר				
בנים	658	35.9	1160	49.1
בנות	1,177	64.1	1202	50.9
קבוצת אוכלוסייה				
יהודים	1,631	88.9	1,773	75.1
לא-יהודים	204	11.1	589	25.0
משך האירוע				
חד פעמי	976	53.2	665	29.2
מתמשך	859	46.8	1,609	70.8
מקום האירוע				
בית הנפגע או בית הפוגע	545	29.7	1,801	76.3
מבנה סגור אחר	633	34.5	433	18.3
מקום פתוח	597	32.5	39	1.7
אחר	60	3.3	89	3.8

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות חקירות הילדים, נתוני מערכת שחקים (שירות חקירות ילדים, מיוחדות), ירדנה יעקב מנהלת שרות חקירות ילדים וחקירות מיוחדות וחיים כהן אחראי מחשוב, שנים שונות.

* כולל מקרים שחסר לגביהם מיון לקטגוריות השונות. מסיבה זו המספרים לא תמיד מסתכמים לסך הכל.
** סך הכל בכל קטיגוריה (גיל, מגדר וכו').

ב-2020, כ-28% מכלל הילדים שנחקרו חשפו את זהות הפוגע (2,362 מתוך 8,336 ילדים). מרבית הפגיעות התרחשו בבית הנפגע או הפוגע (76.3%) או במבנה סגור אחר (18.3%).
מספר הפגיעות המתמשכות הייתה גבוהה פי 2.4 מכמות הפגיעות החד-פעמיות.

לוח 13.23: **מספר הילדים (0-14) נפגעי עבירות מין ונפגעי תקיפה או התעללות במשפחה ומחוץ למשפחה שנחקרו בידי חוקרי ילדים וחשפו את זהות הפוגע, לפי סוג הפגיעה וזיקת החשוד לנפגע / 2020**

סוג הפגיעה	זיקת החשוד	סך הכל	
		מספרים	אחוזים
עבירות מין	סך הכל	482	100.0
	סך הכל הורים	78	**16.1**
	מזה: שני ההורים	9	1.9
	אם ביולוגית	9	1.9
	אב ביולוגי	56	11.6
	אב מאמץ	0	0.0
	אם חורגת	0	0.0
	אב חורג	4	0.8
	קרוב משפחה	20	4.2
	בן/בת זוג של הורה	4	0.8
	הורה במשפחה אומנת	0	0.0
	זר	92	19.1
	חבר של הילד	51	10.6
	מוכר שאינו חבר	23	0.5
	חוסה מוגבל	2	0.4
	מוגבל אחר	0	0.0
	שכן/ה	18	3.7
	צוות מוסד חינוכי*	25	5.2
	אחראי אחר	7	1.5
	איש טיפול	1	0.2
	עובד בביתו	1	0.2
	בעל עסק/עובד בעסק	1	0.2
	שמרטף	0	0.0

לוח 13.23: **מספר הילדים (0-14) נפגעי עבירות מין ונפגעי תקיפה או התעללות במשפחה ומחוץ למשפחה שנחקרו בידי חוקרי ילדים וחשפו את זהות הפוגע, לפי סוג הפגיעה וזיקת החשוד לנפגע / 2020** (המשך)

סוג הפגיעה	זיקת החשוד	סך הכל	
		מספרים	אחוזים
תקיפה או התעללות (חסר ישע)	**סך הכל**	**1,339**	**100.0**
	סך הכל הורים	**834**	62.3
	מזה: שני ההורים	147	11.0
	אם ביולוגית	230	17.2
	אב ביולוגי	427	31.9
	אם חורגת	7	0.5
	אב חורג	23	1.7
	קרוב משפחה	35	2.6
	בן/ת זוג של הורה	12	2.2
	הורה במשפחה אומנת	2	0.8
	צוות מוסד חינוכי*	25	1.9
	אחראי אחר	13	0.9
	איש טיפול	3	0.0
	שכן	1	0.0
	חבר של הילד	0	0.0
	מוכר שאינו חבר	0	0.0
	זר	3	0.1
	בעל עסק/עובד בעסק	0	0.0
	שמרטף	0	0.0

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות חקירות הילדים, נתוני מערכת שחקים (שירות חקירות ילדים , מיוחדות) ירדנה יעקב מנהלת שרות חקירות ילדים וחקירות מיוחדות וחיים כהן אחראי מחשוב, שנים שונות.

* מורה/מדריך/שרת וכיו"ב.

ב-2020, כחמישית (20.3%) מהילדים שנחקרו בידי חוקרי ילדים עד 14 אשר נפגעו מעבירות מין נפגעו בידי הורים וקרובי משפחה אחרים, וכ-19% נפגעו בידי זרים.
רוב הילדים שהם נפגעי תקיפה או התעללות נפגעו על ידי דמות הורית (כ-62%).. הדמות ההורית הפוגעת השכיחה ביותר היא האב הביולוגי.

לוח 13.24: **שיעור הילדים (0-14) שנחקרו בידי חוקרי ילדים ושנאסר עליהם להעיד*, לפי גיל / 2020**

שנה	סך הכל		גיל			
	מספרים	אחוזים	עד 5	6-8	9-11	12-14
2020	7,113	92.5	19.2	31.5	27.5	14.3

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שירות חקירות הילדים, נתוני מערכת שחקים (שירות חקירות ילדים, מיוחדות) ירדנה יעקב מנהלת שרות חקירות ילדים וחקירות מיוחדות וחיים כהן אחראי מחשוב, שנים שונות.

* לפי החלטת חוקר הילדים.

בשנת 2020 שיעור הילדים עד גיל 14 שנחקרו בידי חוקר ילד ונאסר עליהם להעיד עמד על 92.5%.

עבירות שונות נגד ילדים
(לוחות 13.25-13.28)

לוח 13.25: **מספר התיקים שנפתחו בגין עבירות על חוק גיל הנישואין*, לפי סעיף העבירה וסוג התיק / 2010-2020**

שנה	סך הכל	סעיף העבירה					
		השיא נערה שלא כחוק		ערך או סייע לנישואין שלא כחוק		נשיאת נערה שלא כדין	
		תיקים פליליים	תיקי ט.מ.	תיקים פליליים	תיקי ט.מ.	תיקים פליליים	תיקי ט.מ.
2010	**1**	0	0	0	0	1	0
2011	**0**	0	0	0	0	0	0
2012	**20**	3	0	10	0	11	0
2013	**24**	1	0	5	0	18	0
2014	**38**	0	0	15	0	24	0
2015	**81**	9	0	27	0	55	0
2016	**143**	6	0	62	0	86	0
2017	**143**	17	0	25	0	114	0
2018	**95**	3	0	41	0	69	0
2019	**67**	10	0	13	0	52	0
2020	**26**	**1**	**0**	**5**	**0**	**24**	**0**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* ראו הסבר על חוק גיל הנישואין בהגדרות לפרק זה. נתונים לגבי בקשות שהוגשו לבתי משפט לאישור נישואי קטינים ראו בפרק 11 ונתונים לגבי נישואי קטינים ולידות של קטינות ראו פרק 3.
הערה: פירוט התיקים לפי עבירה אינו מסתכם לסך כל התיקים כיון שתיק יכול לכלול יותר מעבירה אחת.

בין השנים 2017-2020 ירד ביותר ממחצית מספר התיקים שנפתחו בגין עבירות על חוק גיל הנישואין (מ-143 ב-2017 ל-26 תיקים ב-2020).

בשנת 2020, הרוב המכריע מהתיקים הפליליים כללו עבירה של נשיאת נערה שלא כדין (24 מתוך 26 תיקים).

לוח 13.26: **מספר מקרי חטיפת ילדים מישראל ואליה בטיפול הרשות המרכזית בישראל* / 1992-2019**

שנה	סך הכל	מישראל	אל ישראל
1992	81	36	45
2000	45	27	18
2005	53	34	19
2010	50	25	25
2015	56	39	17
2018	46	40	16
2019	**62**	**38**	**24**

מקור: משרד המשפטים, הרשות המרכזית לטיפול בחטיפות ילדים על פי אמנת האג, שנים שונות.
* הרשות המרכזית בישראל פועלת מכוח חוק אמנת האג למניעת חטיפה ולהחזרת ילדים חטופים (התשנ"א - 1991).

בין השנים 2000-2018 מספר מקרי החטיפה עומד על 45-56 מקרים לשנה. ב-2019 חלה עלייה ומספר זה הגיע ל-62. בשנה זו, כ-61% מהחטיפות היו מישראל.

לוח 13.27: **מספר התיקים שנפתחו במשטרה בגין חטיפת קטינים עקב סכסוכי משמורת*, לפי מצב התיק** / 2000-2020**

שנה	סך הכל	מצב התיק								
		פתוח ***	סגור							
			סך הכל	נדון			בלא שנדון			
				מזה:						
					הרשעה	זיכוי	מחוסר ראיות	מחוסר אשמה	נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין***	על"ן ****	סיבה אחרת
2000	10	0	4	4	0	4	2	0	4	0	0
2005	14	0	14	0	0	0	5	2	4	2	1
2010	11	1	10	2	2	0	2	1	5	0	0
2011	15	2	13	0	0	0	3	0	9	0	1
2012	18	0	18	2	2	0	0	0	13	0	3
2013	14	3	11	2	2	0	4	0	5	0	0
2014	16	2	14	2	2	0	1	0	11	0	0
2015	17	5	12	1	1	0	2	0	7	0	2
2016	13	4	9	1	1	0	2	0	6	0	0
2017	12	5	7	0	0	0	1	0	6	0	0
2018	14	8	6	0	0	0	1	0	4	0	1
2019	14	13	1	0	0	0	1	0	0	0	0
2020	11	9	2	0	0	0	1	0	0	1	0

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.
* בלוח זה מוצגים נתונים לגבי חטיפת קטינים עקב סכסוכי משמורת בלבד.
** מצוי בחקירה במשטרה, בפרקליטות או בשלבי תביעה.
*** עילה זו נקראה בעבר "חוסר עניין לציבור" אך שמה הוחלף במסגרת תיקון מס' 82 לחסד"פ בפברואר 2018
**** עבריין לא נודע.

מאז שנת 2000 ועד שנת 2020 נע מספר התיקים שנפתחו במשטרה בגין חטיפת קטינים עקב סכסוכי משמורת בין 10 ל-18 בכל שנה.

לוח 13.28: **מספר התיקים שנפתחו במשטרה בגין חשיפת ילדים בכלי התקשורת בניגוד לחוק*, לפי מצב התיק / 2000-2020**

שנה	סך הכל	מצב התיק							
		פתוח **	סגור						
			נדון			בלא שנדון			
			סך הכל	מזה:		מחוסר ראיות	מחוסר אשמה	נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין**	על"ן ****	סיבה אחרת
				הרשעה	זיכוי					
2000	**19**	0	4	4	0	2	4	8	0	1
2005	**48**	0	12	12	0	12	5	7	8	4
2010	**61**	2	16	16	0	14	10	11	6	2
2011	**55**	2	13	13	0	6	0	16	15	3
2012	**102**	27	61	61	0	15	0	18	10	1
2013	**102**	20	17	17	0	26	0	22	11	6
2014	**264**	59	14	14	0	42	0	121	25	3
2015	**245**	120	10	10	0	51	0	43	17	4
2016	**192**	137	2	2	0	12	0	11	29	1
2017	**208**	115	5	5	0	30	0	0	40	18
2018	**160**	119	3	3	0	7	0	0	18	13
2019	**172**	145	6	2	4	4	0	6	11	0
2020	**219**	**169**	**0**	**0**	**0**	**22**	**0**	**18**	**9**	**1**

מקור: משטרת ישראל, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה והפקת מידע, שנים שונות.

* חשיפת ילדים בכלי התקשורת היא עבירה המופיעה בשבעת החוקים והתקנות המפורטים במבוא. העיקרון העומד ביסוד החוקים הוא, שטובתו של הילד ושלומו קודמים לזכות הציבור לדעת. בסעיפי האשמה כלולות עבירות מסוג: פרסום של קטין שנפגע מעבירת מין, פרסום שם אדם שנפגע מעבירת מין ופרסומים אסורים או מזיקים. ** פתוח: מצוי בחקירה במשטרה, בפרקליטות או בתביעה*** עילה זו נקראה בעבר "חוסר עניין לציבור" אך שמה הוחלף במסגרת תיקון מס' 82 לחסד"פ בפברואר 2018 **** עבריין לא נודע.

בין השנים 2010-2020 עלה בכ-259% מספר התיקים שנפתחו במשטרה בגין חשיפת ילדים בכלי התקשורת בניגוד לחוק (מ-61 ל-219 תיקים). ב-2020 כ-77% מהתיקים פתוחים וכ- 10% נסגרו מבלי שנדונו.

14

ילדים במצבי סיכון מצוקה

מבוא

פרק זה, המוקדש לילדים במצבי סיכון ומצוקה, הוא אחד הפרקים המורכבים בשנתון. ההגדרה **מיהו ילד בסיכון או במצוקה** תלויה בסביבה, בחברה, בתקופה ובמגדיר. לא רק זאת, קשה לאמוד את היקף התופעות הקשורות לילדים במצבי סיכון ומצוקה, שכן לפי טבען לא תמיד הן חשופות או מדווחות, והמקרים הידועים אינם אלא קצה הקרחון. אי הבהירות איננה מצטמצמת רק לתחום ההגדרה והזיהוי. גם הגופים המופקדים על הטיפול בילדים אלו רבים ומגוונים, ולא אחת הם אינם מתואמים ביניהם. הגופים הללו אף מגדירים באופן שונה ילדים בסיכון ומצוקה. גם ההחלטה אילו נתונים ראוי לכלול בפרק זה, ואילו נתונים ראוי לכלול בפרקים האחרים (כגון: בריאות, צרכים מיוחדים, תנאי גדילה של ילדים, ילדים נפגעי עבירה ועוד) אינה מובנת מאליה.

עם זאת, ברור כי התופעה של ילדים החיים במצוקה ובמצבי סיכון וסכנה ראויה להתייחסות במסגרת השנתון, בייחוד לאור העובדה, שמספר הילדים הנחשפים לאלימות, לפגיעה ולמצבי סיכון וסכנה הולך וגדל. לפיכך, מצאנו לנכון לייחד לנושא זה פרק בפני עצמו. ניסינו לקבץ נתונים על ילדים במצבי מצוקה מכל אותם גורמים וארגונים העוסקים בילדים אלה: משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, רשויות ממלכתיות, ארגונים וולונטריים ועוד.

הפרק פותח בהצגת נתונים אודות הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים. בין השנים 2000- 2020 חלה עליה משמעותית במספר הילדים ובני הנוער הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים. בו זמנית, המשאבים העומדים לרשות השירותים הללו אינם מספיקים, ולכן אפשרותם לסייע לאותן משפחות ולאותם ילדים מוגבלת.

החוק הישראלי מחייב כל אזרח החושד חשד סביר, כי קטין סובל מהתעללות מידי האחראי עליו, לדווח על כך למשטרה או לשרותי הרווחה. בפועל, מרבית הדיווחים מגיעים לעובדים הסוציאליים לחוק הנוער. בשנת 2020 מספר הדיווחים הגיע לכ-55,321. עם זאת חשוב לתת את הדעת לכך, שגידולה של אוכלוסיית הילדים נפגעי התעללות לא לווה בהקצאת המשאבים הדרושים לטיפול הולם בהם.

ילדים ובני נוער עלולים להימצא במצב מצוקה לא רק עקב פגיעת מבוגרים, אלא גם כתוצאה מדפוסי התנהגות מסוכנים שלהם עצמם, כגון שימוש בסמים, באלכוהול ובחומרים ממכרים אחרים.

גם ילדים ובני נוער המבצעים נסיונות התאבדות נתונים במצוקה, וכן נערות בהיריון הפונות לקבלת היתר לביצוע הפלה. אנו נוכחים כי בכל התחומים מדובר באוכלוסיית ילדים ובני נוער ההולכת וגדלה, אשר לרוב אינה זוכה לשירותים הולמים שיאפשרו לה להתמודד עם מצוקתה.

בעשורים האחרונים, בשל נסיגת הממשלה ממחויבותה להספקת שירותים לילדים ולבני נוער במצוקה, אנו עדים לכך שארגונים וולונטריים ממלאים, גם אם חלקית, את מקום המדינה. נתוני פרק זה מעידים, כי בכל הארגונים התמונה זהה – הצטברות של מצוקות וגידול מואץ של מספר הילדים ובני הנוער המשתמשים במערכות השירותים של הארגונים הוולונטריים, או הפונים אליהם בבקשת עזרה.

הנתונים שעליהם מבוסס פרק זה הם:

(א) **נתונים מדווחים בלבד**, שאין בהם כדי לאפשר לאמוד את גודל התופעה כולה של ילדים במצוקה או להעריכה. לפיכך יש להדגיש, כי לא מדובר בכלל המקרים הידועים, אלא רק באלו שהגיעו לידיעת הרשויות המטפלות.

(ב) **נתוני סקרים**, שמקורם בדיווח עצמי.

לוחות 14.1-14.4 ותרשים 14א' מציגים תמונת מצב של הילדים המוכרים לשירותי הרווחה בישראל.

תרשימים 14ב'-14ז' ולוחות לוחות 14.5-14.6 עניינם ילדים ובני נוער בסיכון.

לוח 14.7 עניינו ילדים שטופלו במרכזי הגנה.

לוח 14.8 עוסק בילדים נפגעי אלימות ותקיפה מינית שאותרו בבתי חולים, בקופות חולים ובטיפות חלב.

לוחות 14.9-14.10 ותרשימים 14ח'- 14ט' מיוחדים לילדים ששהו במרכזי חירום.

לוח 14.11 מתמקד בילדים בסיכון הנתונים לטיפולו של אגף א' לחינוך ילדים ונוער בסיכון במשרד החינוך.

תרשימים 14י'-14יב' עניינם ילדים במקלטים לנשים נפגעות אלימות.

תרשימים 14יג'-14טו' ולוח 14.12 נוגעים לבני נוער, ילדי הארץ ועולים, בטיפולה של רשות חסות הנוער.

לוחות 14.13-14.14 נוגעים לבני נוער המשתמשים בחומרים פסיכו-אקטיביים ובצריכת אלכוהול.

לוח 14.15 מתייחס לבני נוער שאינם עובדים ואינם לומדים.

לוחות 14.16-14.17 ותרשים 14טז' עניינם קטינים שנעדרו מביתם.

לוחות 14.18-14.19 ותרשימים 14יז'-14כא' מתמקדים בנסיונות אובדניים.

לוחות 14.20-14.21 עוסקים בהפסקות היריון של נערות צעירות.

תרשימים 14כב'-14כו' עוסקים בפניות למוקד 105.

תרשים 14כז' עוסק בילדים ובני נוער המטופלים במרכזים אזוריים לטיפול בפגיעות מיניות.

תרשים 14כח' עוסק בילדים המטופלים במרכזים למניעת אלימות במשפחה.

תרשים 14כט' עוסק בפניות למוקד 118 של משרד הרווחה.

לוחות 14.22-14.23 עוסקים בתחושות, מצוקות והתנהגויות סיכון של תלמידים.

תרשימים 14ל'-14לא' עוסקים בילדים עם מוגבלות בתקופת הקורונה.

לוח 14.24 עוסק באבחנות נפשיות בקרב בני נוער בתקופת הקורונה.

תרשים 14לב' עוסק בהערכות סיכון אובדני בקרב תלמידים בתקופת הקורונה.

הגדרות

אגף א' לחינוך ילדים ונוער בסיכון, משרד החינוך- האגף אמון על מימוש מטרות משרד החינוך בכל הקשור לצמצום פערים לימודיים, ולמניעת נשירה. האגף פועל למיצוי הפוטנציאל האישי ולגיבוש תפיסת העתיד של ילדים ובני נוער בסיכון.

מסגרות הפעולה של אגף א', חינוך ילדים ונוער בסיכון, במשרד החינוך:

- **גיל רך ויסודי** – מטרת העל של המחלקה לגיל הרך לתת לילד תמיכה שמתאימה לשלב ההתפתחותי ולקצב האישי שלו, וכן לחזק הורים במשפחות המתמודדות עם מצוקות חיים

שונות, באמצעות הדרכה ותמיכה שתגברנה את המודעות שלהן לתפקידן כהורים וכמגדלי דור העתיד.

- **המחלקה לביקור סדיר ומניעת נשירה** – המחלקה היא הגורם המקצועי המועסק בידי משרד החינוך ורשות החינוך המקומית (משרד החינוך נושא במימון של כ-75%, וביתר - הרשות המקומית) והפועל להבטחת ביקור סדיר של תלמידים בגני הילדים ובבתי הספר עד לסיום כיתה יב' ולמניעת נשירתם. זאת מכוח חוק חינוך חובה חינם, ומתוקף אחריותה של רשות החינוך המקומית לרישומם של כל החייבים בלימוד ולשיבוצם. מטרות המחלקה הן מניעת נשירת תלמידים ממערכת החינוך, איתור תלמידים נושרים והחזרתם למעגל החיים הבית-ספרי במהירות המרבית. הדבר מתבצע בשיתוף הגורמים הרלוונטיים במשרד החינוך, רשויות החינוך המקומיות ומשרדי ממשלה שונים.

- **כיתות אמ"ץ** (אמונה בעצמי, מוכן למאמץ, צופה להישגים) – תוכנית תוספתית המיועדת לתלמידים בכיתת אתגר, שמטרתה לצמצם פערים לימודים, חברתיים והתנהגותיים, המבוססת על חוויה לימודית חיובית, שיוצרת מוטיבציה המתחזקת כתוצאה מהישגים בולטים בלימודים.

- **כיתות אתגר** - כיתות קטנות יחסית (18-25 תלמידים) הפועלות בבתי ספר מקיפים עבור תלמידים בעלי יכולת קוגניטיבית תקינה. הצוות החינוכי יוכל לתת מענה פדגוגי ומענה אישי לכל תלמיד בהתאם ליכולותיו.

- **כיתות מב"ר** (מסלול בגרות רגיל) – מיועדות לתלמידים בעלי יכולת קוגניטיבית תקינה. מתקבלים לכיתות אלה תלמידים בעלי בעיית התמדה העונים על פי קריטריונים ועובדים איתם דרכי העבודה מותאמים להם. התוכנית נועדה לחזק תלמידים ברמה רגשית, קוגניטיבית כך שיוכלו להשיג זכאות לתעודת בגרות איכותית מיטבית שתאפשר קבלה למוסדות להשכלה גבוהה.

- **מל"א** (מרחב למידה אחר) – תוכנית למניעת נשירה גלויה וסמויה מבית הספר. מל"א מעניק לתלמידים בסכנת נשירה מסגרת השתייכות ומקום למידה במרחב פיזי מוגדר בתוך בית הספר. במסגרת התוכנית נבנית, לכל תלמיד, תוכנית לימודים אישית, לפי צרכיו.

- **מפתנים** – בתי ספר על-יסודיים (ט'-יב') לימודיים/טיפוליים עבור תלמידים בעלי אפיונים התנהגותיים רב-בעייתיים, סוציו-אקונומיים ולימודיים, שנשרו או התקשו להשתלב במסגרת החינוך הרגילה או האלטרנטיבית. בתי ספר אלה משלבים השכלה, הכנה לחיי עבודה, ותוכניות טיפוליות/שיקומיות, לקבוצות של 50-100 תלמידים.

- **מרכזי חינוך** – מסגרת חינוכית עבור תלמידים עם צרכים מיוחדים, שלא נקלטו בבתי הספר המקיפים שמאפשרת, לדוגמה, למידה במסגרות קטנות, מתן יחס אישי ושירות טיפולי.

- **מרכזי נוער** – מרכזים למתן שירותים לנוער בסיכון. המרכזים לנוער נותנים מענה למספר צרכים- שיפור כישוריהם החברתיים של המשתתפים, שיפור הישגיהם הלימודיים ורכישת מיומנויות שונות באמצעות פעילויות וחוויות מגוונות, שמירה ומוגנות של בני הנוער בשעות אחר הצהריים.

- **תוכנית תל"מ** (תכנית לימודים מעצימה) –תכנית שמטרתה להכין תלמידים בעלי חסכים לימודיים וחברתיים לחטיבה העליונה ולהמשך במסלולים בגרותיים. במסגרת התכנית

מופעלות כיתות תקניות בחט"ב המאפשרות לתלמידים ללמוד בקבוצות קטנות (עד 15 תלמידים) בחלק מהשעות.

הזנחה - הזנחה מוגדרת כמחדל או פעולה מתמשכת של מניעה מהילד לקבל את צרכיו, כגון: הזנה, טיפול רפואי, טיפול מונע, חינוך וגירויים סביבתיים. היא אף מוגדרת בחוק העונשין כעבירה פלילית.

למרות שמדובר בסוג הפגיעה הנפוץ ביותר בילדים, פעמים רבות היא קיימת מתחת לפני השטח, ולכן היא גם קשה לאיתור. תופעת ההזנחה פחות מוכרת לציבור היות שקשה להגדירה ואף קשה לזהות מחדל שעיקרו הוא אי-עשייה. פעמים רבות ההזנחה קשורה לסוגים נוספים של פגיעה או התעללות, והיא קצה הקרחון של קשיים נוספים במשפחת הילד ובסביבתו.

תוצאותיה של הזנחה עלולות להיות הרסניות עבור הילד, שכן היא עלולה להסתיים במוות או בנזקים מיידיים וארוכי טווח, כגון תת-תזונה, עיכוב התפתחותי, נזקים גופניים, נזקים נפשיים ומוגבלות פיזית ו/או שכלית.

הפסקות היריון (הפלות מלאכותיות) – נעשות על פי חוק העונשין – תשל"ז – 1977, בתנאי שהתקיים אחד מאלה: 1. האישה מתחת לגיל הנישואין המינימלי (18), או מלאו לה 40 שנה. 2. ההיריון נובע מיחסים אסורים לפי החוק הפלילי, מגילוי עריות או שלא במסגרת נישואין. 3. הוולד עלול להיות בעל מום גופני או נפשי. 4. המשך ההיריון עלול לסכן את חיי האישה או לגרום לה נזק גופני או נפשי.

השירות לנוער צעירות וצעירים - שירות במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים שמטרתו העצמה וחיזוק מתבגרים צעירות וצעירים בגילאי 13-25 המצויים בסיכון ובמצוקה, בניסיון לשלבם בחברה הנורמטיבית ולהביאם למימוש הפוטנציאל האישי.

התעללות - פגיעה פיזית, מינית או נפשית. על פי החוק הישראלי, פגיעה כזאת נחשבת להתעללות על פי תכיפותה (הישנות הפגיעה) או חומרתה (דהיינו במקרה של פגיעה חד פעמית קשה).

התעללות מינית - התעללות מינית מוגדרת כפגיעה בעלת אופי מיני. לרוב פגיעה זו מתרחשת בהקשר של סוד, איום פיזי או פסיכולוגי, או סחיטה רגשית. הפגיעה עשויה לכלול אונס, מעשה סדום, החדרת חפצים לאיבר המין, מעשים מגונים, חיבוק, ליטוף ונישוק בעלי גוון מיני, אקסהיביציוניזם (חשיפת איברים), מציצנות וכן שימוש בילדים לצורכי פורנוגרפיה או זנות. פוגעים מינית יכולים להיות גם ילדים, חברים לכיתה, או חברים למשחק. התעללות מינית נחשבת לעבירה פלילית על פי חוק. ההתעללות המינית החמורה ביותר היא זו המתרחשת בתוך המשפחה הגרעינית. התעללות מינית מכל סוג גורמת לילד נזק רב הן בטווח הקצר והן בטווח הארוך.

התעללות פיזית - פגיעה חמורה או מתמשכת בילד באמצעות מכשירים או איברי גוף (בעיטות, נשיכות, מכות, טלטול וכדומה). הפגיעה נעשית על ידי בן משפחה או אדם מבוגר האחראי על הילד, היא נעשית במישרין או בעקיפין, באופן קבוע ומכוון או כאירוע חד פעמי, כדרך חינוכית שגרתית, כענישה, או מחמת התפרצויות זעם וקושי של ההורה לרסן את עצמו.

התעללות פיזית באה לידי ביטוי במעשים הגורמים או העלולים לגרום נזק פיזי לילד, כגון פציעה, שבירת אברים, כוויות, חתכים, תלישת שיער, נשיכה. התעללות בתינוקות כוללת, בין השאר, טלטולים עזים העלולים לגרום לנזק מוחי בלתי הפיך. התעללות פיזית קיצונית עלולה לגרום לנכות ואף למוות. לרוב הפגיעות הגופניות כרוכות בפגיעה נפשית עקב תחושת הפחד, ההשפלה והעלבון בעת ההכאה. התעללות פיזית היא סוג ההתעללות הנפוץ ביותר בילדים. אמנם בכל מכה יש נזק ופגיעה נפשית, אך שומה עלינו להבחין בין מכה להתעללות. עם זאת, לעיתים קרובות יש "מדרון חלקלק" בין השתיים, ומה שמתחיל כענישה גופנית, מידרדר באין התערבות להתעללות.

התעללות רגשית- שוללת את קיומו הרגשי של הילד תוך 'רצח אופי' שיטתי ומתמשך. היא מוגדרת כהתנהגות שמעוותת והורסת את תחושת הזהות העצמית וההערכה עצמית של הילד ומחבלת בתפקודים הרגשיים והאינטלקטואליים שלו. היא באה לידי ביטוי, בין היתר, בדחייה או בהתעלמות, בהפחתת ערך, הפחדה, חשיפה לאלימות במשפחה, בידוד, ניצול רגשי, מניעת גרייה מספקת ועוד. התעללות רגשית היא תופעה חמקמקה, עקב היעדר סימנים חיצוניים. היא מדווחות הרבה פחות מהתעללות פיזית ומהזנחה ומופיעה בכל שכבות החברה, בלא קשר להשכלה או למעמד סוציו-אקונומי. התעללות רגשית מזוהה ככזו כאשר מדובר בפגיעה נשנית ומשמעותית. היא הוכרה בחוק כעבירה פלילית.

ועדת פטור- חוק העונשין, תשל"ז-1977 מחייב בסעיף 368ד דיווח לעובד סוציאלי לחוק הנוער כאשר יש יסוד סביר לחשוד שנעברה עבירה בקטין בידי האחראי לו או שנעברה עבירה במסגרת חינוכית או טיפולית שבה נמצא קטין. על פי חוק זה, אם עו"ס לחוק קיבל דיווח על קטין, חובה עליו להעבירו למשטרה בצירוף המלצותיו למשטרה על דרך הפעולה הנכונה בטיפול בדיווח. האפשרות להימנע מדיווח למשטרה ולבחור במסלול טיפול אחר תיתכן רק במצב שבו קיבל העו"ס פטור מדיווח מוועדה הקבועה בחוק (ועדת פטור) שבה יושבים יו"ר הוועדה – פרקליט בכיר, עו"ס מחוזי לחוק הנוער וקצין משטרה בכיר.

חומרים ממכרים - חומרים המשנים את מצב ההכרה, או המשפיעים עליה. מי שמשתמש בהם נעשה תלוי בהם וחסר יכולת להינתק מהם, או להפסיק את השימוש בהם.

חומרים פסיכו-אקטיביים - חומרים המשנים את מצב ההכרה, או המשפיעים עליה.

חוק למניעת התעללות בקטינים וחסרי ישע (סעיף 368ד לחוק העונשין, תשל"ז-1977 חובת הדיווח)- בשנת 1989 תוקן חוק העונשין והוכנס אליו סימן ו1, במסגרתו הוטלה חובה לדווח לעובד סוציאלי על פי חוק או למשטרה, כל אימת שיש חשד לעבירה כלפי קטינים וחסרי ישע, כלומר בכל מקרה שבו "היה לאדם יסוד סביר לחשוב כי זה מקרוב נעברה עבירה בקטין או בחסר ישע בידי האחראי עליו". מי שאינו מקיים את חובת הדיווח - דינו מאסר בין שלושה לששה חודשים. החוק קובע גם כיצד חייבים לפעול עובדים סוציאליים לחוק הנוער והמשטרה לאחר קבלת דיווח על חשד לפגיעה בקטין או בחסר ישע.

ילדים בסיכון – (על פי הגדרתה של הועדה הציבורית לבדיקת מצבם של ילדים ובני נוער בסיכון ובמצוקה, 2006) ילדים מיום היוולדם ועד לגיל 18 החיים במצבים שמסכנים אותם במשפחתם ובסביבתם, ואשר כתוצאה מכך נפגעה יכולתם לממש את זכויותיהם על-פי האמנה לזכויות הילד בתחומים הבאים:

- קיום פיזי, בריאות והתפתחות
- השתייכות למשפחה
- למידה ורכישת מיומנויות
- רווחה ובריאות רגשית
- השתייכות והשתתפות חברתית
- הגנה מפני אחרים ומפני התנהגויות מסכנות שלהם עצמם.

ילד נטוש - ילד נטוש הוא ילד תושב ישראל, שאחד מהוריו לפחות הוא תושב/ת ישראל ,והוא ננטש על ידי שני הוריו, או שננטש על ידי אחד מהוריו וההורה השני נעדר, או אינו מתגורר עמו ואינו יכול למלא באופן קבוע את חובותיו כהורה כלפי הילד.

המוסד לביטוח לאומי מעניק גמלה לילדים נטושים המוחזקים – שלא באומנה - בידי בני משפחה מקרבה ראשונה. הזכאות לגמלה מוקנית לילדים עד גיל 18, או עד גיל 20 כאשר עיקר זמנו של הילד מוקדש לסיום לימודיו במוסד חינוכי על יסודי.

מרכזי הגנה - מרכזי הגנה הם מרכזי סיוע ייחודיים, שהוקמו מכוח חוק סיוע לקטינים נפגעי עבירות מין או אלימות התשס"ח-2008, קטין שנפגע מינית, פיזית, נפשית או מהזנחה זכאי לקבל בהם סיוע ומענה לצרכיו המיידיים. למרכזים יכולים להגיע גם ילדים עד גיל 12 בעלי התנהגות מינית פוגעת. מרכזים אלו הוקמו במגמה לרכז במקום אחד את רוב פעולות הסיוע הראשוני לילד הנפגע על מנת להקל על הילד ועל הוריו (שאינם הפוגעים) בהתמודדות הנפשית, הפרוצדורלית והפיזית הכרוכה במעבר בין רשויות החוק לטיפול. לפעולות שנעשות במרכזי ההגנה יש חשיבות רבה, הן מקלות על הקטין לשתף פעולה ולחשוף את דבר הפגיעה, היות שהוא יכול לעשות זאת בסביבה ידידותית ותומכת בלי להטלטל בין מקומות שונים..

יש לציין, כי למרכזים אלו ניתן לפנות גם על מנת לקבל ייעוץ לפני החלטה על הגשת תלונה במשטרה. כמו כן, אפשר להגיע לפגישת התייעצות אחת מבלי להזדהות.

אנשי מקצוע המועסקים במרכזי ההגנה אחראים על כל שלביו של תהליך הטיפול הראשוני בנפגע: חקירה, איסוף ראיות ראשוני לשם הגשת כתב אישום והפניה לגורמי טיפול, וכן מתן תמיכה והדרכה להורים.

מרכזי חירום – מסגרות לילדים נפגעי התעללות, הזנחה ועזובה קשות במשפחותיהם. מסגרות אלו הן קצרות מועד. במרכזי החירום שתי יחידות: א. יחידה אינטרנית (פנימייתית) המיועדת להגנה על הילד ולאבחון דינמי שלו ושל האינטראקציה שלו עם הוריו. ביחידה זו גם נבנית תוכנית המשך לילד. הילדים שוהים במרכז בצו בית משפט. ב. יחידה טיפולית אקסטרנית (ייעוצית), שבה אין הוצאה של הילד מביתו.

מרכז הסיוע והפניות של המועצה לשלום הילד (אומבודסמן) – מרכז הסיוע והפניות (אומבודסמן), הפועל במסגרת המועצה הלאומית לשלום הילד והמטפל בכל הפניות והתלונות הנוגעות לפגיעה בזכויות ילדים ולשלומם.

עובדים סוציאליים לחוק הנוער – עובדים סוציאליים, אשר בתוקף מינוי של שר הרווחה ומכוח חוק הנוער (טיפול והשגחה) מופקדים על שלומם ועל רווחתם של ילדים במצוקה. לעובדים הסוציאליים לחוק הנוער יש תפקיד מרכזי במערכת השירותים שנועדה לאתר ילדים הנפגעים מהתעללות ומהזנחה קשה ולטפל בהם. העובדים מקבלים פניות ודיווחים (מתוקף החוק) מגורמים רבים ופועלים בדרכים שונות כדי לבדוק אותם, להעריך את מידת הנזקקות של הילדים המופנים ולפעול בעניינם של ילדים הזקוקים לטיפולם, בין השאר בשיתוף פעולה עם גורמי קהילה, עם המשטרה ועם בתי המשפט לנוער ולמשפחה.

רשות חסות הנוער – יחידה באגף לשירותי מנהל סיוע לבתי משפט וְתקון במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים האחראית על טיפול חוץ-ביתי סמכותי-כופה במתבגרים המצויים במצבים של עבריינות וסטייה חברתית. היחידה מטפלת בבני נוער בקצה הרצף הטיפולי-חינוכי במדינת ישראל לאחר שכל נסיונות הטיפול הקודמים נכשלים. מתבגרים אלה נתונים בסיכון ומופנים לטיפול במעונות נעולים, במעונות פתוחים ובהוסטלים, בדרך כלל מכוח צו בית משפט לנוער.

מקור הנתונים

מקורות הנתונים המוצגים בפרק זה הם משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד הבריאות, משרד החינוך, משרד המשפטים, המשרד לביטחון הפנים, משטרת ישראל, בזק, מרכז המחקר והמידע של הכנסת והמטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת.

בתחתיתו של כל לוח מצוין המקור המדויק. הלוחות מתייחסים לגילאים שונים, ולכן יש לתת את הדעת לגיל המופיע בכותרות.

נתונים אודות שתיית אלכוהול ושימוש בסמים בקרב תלמידים נלקחו ממשרד הבריאות כמו כן מוצגים נתונים ממבחני המיצ"ב של משרד החינוך. המבחנים נעשו בקרב מדגם אקראי ומייצג של כל בתי הספר הרשמיים בארץ במגזרי החינוך העברי הממלכתי, הממלכתי-דתי והערבי. זאת במסגרת מעקב שוטף המתייחס למדיניות בתי הספר ולשיטות ההוראה הנהוגות בהם ולהישגי התלמידים בשפת האם, במתמטיקה, במדע וטכנולוגיה ובאנגלית.

ילדים המוכרים לשירותי הרווחה (לוחות 14.1-14.4 ותרשים 14א')

עקב ההגדרות השונות ל"ילד בסיכון", בתחתיתו של כל לוח מופיעה ההגדרה הרלוונטית לו.
בין השנים 2016-2017 ירד מספר הרשומים במחלקות לשירותים. ירידה זו משקפת כפי הנראה את יישום ההנחיות למיון ולסגירת תיקים שפותחו במסגרת תהליך הרפורמה במחלקות לשירותים חברתיים.

לוח 14.1: התפלגות גיל הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים/ 2000-2020

שנה / גיל	סך הכל		מזה: ילדי עולים**				סך הכל בסיכון ישיר/משפחתי***	
	מספרים*	אחוזים	הגדרה ישנה		הגדרה חדשה		מספרים	אחוז מהילדים המוכרים
			מספרים	אחוז מהילדים המוכרים	מספרים	אחוז מהילדים המוכרים		
2000	290,417	100.0	32,109	11.1	-	-	142,641	49.1
2005	376,780	100.0	58,766	15.6	-	-	291,029	77.2
2010	430,865	100.0	80,949	18.8	-	-	344,438	79.9
2011	436,370	100.0	48,780	10.9	-	-	350,996	80.4
2012	440,188	100.0	46,686	10.5	-	-	356,516	81.0
2013	441,167	100.0	44,703	10.1	-	-	360,621	81.7
2014	443,548	100.0	72,582	16.4	15,785	3.6	365,981	82.5
2015	448,730	100.0	73,310	16.3	15,381	3.4	367,000	81.8
2016	438,963	100.0	73,512	16.7	14,934	3.4	367,440	83.7
2017	405,874	100.0	68,219	16.8	11,424	2.8	343,245	84.6
2018	399,140	100.0	67,550	16.9	11,778	2.9	337,980	84.7
2019	405,923	100.0	68,056	16.8	11,328	2.8	336,650	82.9
2020	**405,598**	**100.0**	**67,433**	**16.6**	**10,237**	**2.5**	**341,612**	**84.2**
0-3	51,083	12.6	8,724	2.2	1,702	0.4	41,269	10.2
4-6	63,690	15.7	11,259	2.8	1,908	0.5	52,389	12.9
7-13	179,860	44.3	29,706	7.3	4,402	1.1	151,648	37.4
14-18	110,965	27.4	17,744	4.4	2,225	0.6	96,306	23.7

מקור: עיבוד נתוני יסוד של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שנים שונות.
* בלוח זה כל ילד נספר פעם אחת, אך הוא עשוי להופיע במספר תיקים המשויכים לבתי אב שונים. מדובר ב-2%-3% בקירוב מהילדים, שמופיעים ביותר מתיק אחד השייך לבית אחד. הבחירה באיזה בית אב ייספרו ילדים אלה שרירותית.
** הגדרה ישנה: ילדים שהם או הוריהם ילידי חו"ל ועלו ארצה מאז 1990. הגדרה חדשה: ילדים שהם או הוריהם ילידי חו"ל ועלו ארצה בעשר השנים האחרונות. *** בסיכון ישיר או בסיכון משפחתי. הכוונה לבעיות המסכנות את חייו התקינים של הילד ואת התפתחותו והדורשות עזרה, שאין היא בהכרח הוצאה מן הבית. ילדים מוכרים שאינם בסיכון ישיר הם ילדים הרשומים במחלקות השירותים בגין בעיות משפחתיות שאינן קשורות לתפקוד ההורים או לתפקוד הילדים. לרוב אלה בעיות כלכליות. לרוב הילדים המצויים בסיכון ישיר או משפחתי יש גם בעיות כלכליות.

בין השנים 2000-2020 עלה בכ-40% מספר הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים (מ-290,417 ל-405,598), זאת בדומה לעליה של כ-41% במספר הילדים באוכלוסיה בשנים אלה.

במקביל, עלתה המודעות וחודדו ההנחיות לזיהוי הצרכים של ילדים בסיכון, דבר המתבטא בעליית אחוז הילדים בסיכון מתוך הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים.

לוח 14.2: **התפלגות ילדים בגיל 0-14 המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, לפי מגדר ומאפיינים דמוגרפיים וחברתיים / 2010, 2015, 2020**

		2010		2015		2020	
		מספרים	אחוזים*	מספרים	אחוזים*	מספרים	אחוזים*
סך הכל*		**350,590**	**100.0**	**347,600**	**100.0**	**315,600**	**100.0**
מגדר	בנים	182,957	52.2	181,436	52.2	166,360	52.7
	בנות	167,643	47.8	166,234	47.8	149,240	47.3
קבוצת אוכלוסייה	יהודים ואחרים**	230,330	65.7	224,959	64.7	204,850	64.9
	מזה: יהודים	219,725	62.7	215,053	61.9	195,710	62.0
	ערבים	114,521	32.7	120,724	34.7	105,680	33.5
אשכול חברתי כלכלי	1-2	72,744	20.7	76,643	22.0	71,100	22.5
	3-4	112,730	32.2	105,782	30.4	103,430	32.8
	5-6	105,794	30.2	109,286	31.4	60,290	19.1
	7-8	51,253	14.6	44,554	12.8	63,200	20.0
	9-10	2,963	0.8	1,953	0.6	10,370	3.3
בעלי נזקקות מוגדרת***	**סך הכל**	**-**	**-**	**136,275**	**39.2**	**121,310**	**38.4**
	מהם:						
	תפקוד לקוי של הורים או של ילדים	-	-	78,355	22.5	**62,650**	**19.9**
	סיבות רפואיות ומוגבלות	-	-	29,998	8.6	**40,590**	**12.9**
	עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה	-	-	19,167	5.5	**10,470**	**3.3**
	אלימות	-	-	7,862	2.3	**6,110**	**1.9**
	התמכרות ועבריינות	-	-	122	0.0	**70**	**0.0**

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, חישוב על פי שנתון סטטיסטי לישראל 2020, לוח 6.1, שנים שונות.

* כולל אינו ידוע. מתוך כלל בני ה-0-14 המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים באותה השנה.** כולל נוצרים לא ערבים וילדים בלא סיווג דת. 2013. *** כולל אחר ומקרים בבדיקה. - אין נתונים לשנה זו.

בין השנים 2010-2020 ירד ב-10% סך הילדים (עד גיל 14) המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים (מ-350,590 ל-315,600).

כשני שליש מהילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים הם יהודים ואחרים, וכשליש הם ערבים. בפילוח לפי אשכול כלכלי-חברתי, החלק הגדול ביותר של הילדים שייך לאשכול 3-4 (32.8%), כאשר מעל מחצית מהילדים (כ-55%) שייכים לארבעת האשכולות התחתונים.

לוח 14.3: **התפלגות יישוב המגורים של ילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, גילם וחלקם בכלל ילדי היישוב / 2018**

יישוב	סך כל הילדים המוכרים למחלקות ביישוב	גיל				אחוז הילדים המוכרים למחלקות מכלל ילדי היישוב
		3-0	6-4	12-7	17-13	
סך הכל	**399,140**	51,056	62,387	148,725	136,973	**13.6**
			עיריות			
ירושלים	**41,231**	**5,478**	**6,585**	**15,195**	**13,973**	10.9
תל אביב-יפו	**10,332**	**1,667**	**1,553**	**3,659**	**3,453**	9.8
חיפה	**7,650**	**876**	**1,242**	**2,901**	**2,631**	10.9
אום אל-פחם	4,431	439	580	1,613	1,799	21.3
אופקים	1,535	234	270	554	477	14.7
אור יהודה	1,963	326	339	666	632	17.1
אור עקיבא	1,076	181	175	368	352	20.9
אילת	1,901	308	341	671	584	13.3
אלעד	5,692	581	808	2,184	2,119	20.5
אריאל	894	86	122	334	352	19.2
אשדוד	8,980	1,359	1,538	3,175	2,908	11.8
אשקלון	4,856	743	817	1,701	1,595	13.5
באקה אל גרביה	1,312	156	198	497	461	9.9
באר שבע	8,425	1,383	1,451	3,038	2,553	11.9
בית שאן	1,551	215	256	572	508	24.5
בית שמש	6,723	783	1,055	2,492	2,393	12.3
ביתר עילית	5,128	730	793	1,938	1,667	15.6
בני ברק	12,336	1,803	2,174	4,515	3,844	12.2
בת ים	3,572	482	563	1,322	1,205	10.4
גבעתיים	740	108	118	309	205	5.1
גבעת שמואל	603	87	99	236	181	6.6
דימונה	1,880	299	301	664	616	13.6
הוד השרון	920	102	145	371	302	6.2
הרצליה	1,809	205	310	714	580	7.7
חדרה	3,124	446	499	1,121	1,058	13.0
חולון	5,086	701	838	1,839	1,708	9.8
טבריה	1,861	321	288	684	568	12.9
טייבה	2,293	198	303	889	903	14.8
טירה	1,789	137	252	669	731	22.6

לוח 14.3: **התפלגות יישוב המגורים של ילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, גילם וחלקם בכלל ילדי היישוב / 2018** (המשך)

יישוב	סך כל הילדים המוכרים למחלקות ביישוב	גיל				אחוז הילדים המוכרים למחלקות מכלל ילדי היישוב
		3-0	6-4	12-7	17-13	
עיריות (המשך)						
טירת כרמל	1,174	187	189	440	358	21.5
טמרה	1,741	219	245	626	651	15.0
יבנה	1,297	156	195	465	481	11.2
יהוד- נווה אפרים	752	96	110	266	280	9.3
יקנעם עילית	870	100	119	302	349	13.9
כפר יונה	803	98	121	284	300	12.4
כפר סבא	1,768	262	284	673	549	7.0
כפר קאסם	1,890	198	230	687	775	21.9
כרמיאל	1,049	126	172	397	354	8.4
לוד	3,819	685	689	1,420	1,025	14.2
מגדל העמק	1,082	118	151	411	402	13.5
מודיעין-מכבים-רעות	2,065	179	301	870	715	4.6
מודיעין עילית	6,726	1,056	1,210	2,561	1,899	15.0
מעלה אדומים	1,916	191	298	716	711	14.6
מעלות-תרשיחא	1,237	131	188	470	448	19.3
נהריה	2,539	300	385	922	932	15.7
נס ציונה	1,068	162	175	390	341	8.6
נצרת	4,031	426	518	1,484	1,603	15.9
נוף הגליל	1,865	257	293	683	632	18.6
נשר	595	78	104	220	193	10.3
נתיבות	2,292	311	360	819	802	15.8
נתניה	6,692	985	1,153	2,382	2,172	10.7
סח'נין	2,518	280	362	926	950	22.4
עכו	2,628	339	389	980	920	16.9
עפולה	2,085	270	310	772	733	16.8
עראבה	2,750	240	368	1,017	1,125	27.9
ערד	799	152	145	252	250	6.4
פתח תקוה	6,604	840	1,118	2,420	2,226	9.5
צפת	2,435	352	417	902	764	15.0
קלנסווה	1,665	214	259	593	599	19.1

לוח 14.3: **התפלגות יישוב המגורים של ילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, גילם וחלקם בכלל ילדי היישוב / 2018** (המשך)

יישוב	סך כל הילדים המוכרים למחלקות ביישוב	גיל				אחוז הילדים המוכרים למחלקות מכלל ילדי היישוב
		3-0	6-4	12-7	17-13	
עיריות (המשך)						
קריית אונו	860	81	129	351	299	8.4
קריית אתא	1,847	226	301	684	636	12.9
קריית ביאליק	1,104	174	152	402	376	11.6
קריית גת	2,945	536	524	1,062	823	17.1
קריית ים	1,120	154	192	423	351	11.5
קריית מוצקין	1,217	156	199	485	377	12.5
קריית מלאכי	1,932	326	335	695	576	22.1
קריית שמונה	1,325	176	212	501	436	19.0
ראש העין	1,749	212	294	663	580	14.4
ראשון לציון	5,796	861	1,012	2,046	1,877	9.3
רהט	9,900	950	1,417	3,780	3,753	30.7
רחובות	3,987	555	643	1,546	1,243	9.7
רמלה	2,977	484	504	1,150	839	11.9
רמת גן	2,893	341	487	1,104	961	7.8
רמת השרון	940	120	152	348	320	7.7
רעננה	1,816	205	274	663	674	8.3
שדרות	1,225	196	209	417	403	16.9
שפרעם	1,061	128	115	373	445	8.3
מועצות מקומיות (10,000 תושבים ויותר)						
אבו סנאן	779	87	99	287	306	18.8
אבן יהודה	289	20	36	111	122	8.4
אזור	373	46	80	146	101	11.1
אכסאל	1,067	139	159	409	360	19.8
אעבלין	575	83	70	225	197	13.7
באר יעקב	734	116	129	263	226	13.1
בית ג'ן	407	47	47	152	161	11.5
בנימינה-ג.עדה	161	16	17	55	73	3.9
גבעת זאב	724	103	120	258	243	11.3
גדרה	766	99	122	289	256	9.3
גן יבנה	609	74	83	231	221	10.3

לוח 14.3: **התפלגות יישוב המגורים של ילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, גילם וחלקם בכלל ילדי היישוב / 2018** (המשך)

יישוב	סך כל הילדים המוכרים למחלקות ביישוב	גיל				אחוז הילדים המוכרים למחלקות מכלל ילדי היישוב
		3-0	6-4	12-7	17-13	
מועצות מקומיות (10,000 תושבים ויותר) (המשך)						
גני תקווה	465	64	93	173	135	10.2
ג'סר א זרקא	2,162	264	364	810	724	34.4
ג'ת	716	121	102	266	227	69.0
דאלית אל כרמל	463	80	61	162	160	7.3
דיר אל אסד	795	96	115	245	339	28.3
זכרון יעקב	1,017	109	146	373	389	16.3
חורה	2,380	227	324	959	870	25.3
טורעאן	1,124	175	170	398	381	21.5
יפיע	1,136	115	180	401	440	17.5
ירכא	983	98	134	359	392	17.8
כאבול	621	68	92	248	213	14.6
כסייפה	1,825	178	261	671	715	24.9
כפר כנא	1,352	188	195	501	468	16.2
כפר מנדא	2,205	300	381	790	734	28.3
כפר קרע	1,174	112	168	456	438	19.4
לקייה	1,953	232	297	714	710	30.6
מבשרת ציון	571	86	122	189	174	7.4
מג'אר	1,283	106	158	478	541	17.5
מג'ד אל כרום	700	97	107	259	237	8.5
מג'דל שמס	640	91	80	238	231	19.5
מזכרת בתיה	350	51	49	145	105	10.6
נחף	1,405	215	235	524	431	27.5
עוספיה	743	123	126	267	227	34.3
עין מאהל	649	43	80	224	302	13.8
ערערה						
ערערה בנגב						
פורייידיס	1,182	178	182	427	395	25.2
פרדס חנה-כרכור	1,468	169	242	602	455	14.0
קדימה-צורן	684	90	106	250	238	14.6
קריית טבעון	279	18	37	125	99	7.3

לוח 14.3: **התפלגות יישוב המגורים של ילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, גילם וחלקם בכלל ילדי היישוב / 2018** (המשך)

יישוב	סך כל הילדים המוכרים למחלקות ביישוב	גיל				אחוז הילדים המוכרים למחלקות מכלל ילדי היישוב
		3-0	6-4	12-7	17-13	
מועצות מקומיות (10,000 תושבים ויותר) (המשך)						
קריית עקרון	387	56	62	148	121	11.9
ריינה	1,548	227	236	531	554	28.3
רכסים	1,267	115	188	486	478	21.3
שוהם	352	23	31	121	177	7.1
תל מונד	355	36	54	134	131	10.6
תל שבע	2,301	404	393	835	669	20.4
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים)						
אבו גוש	594	56	96	206	236	24.7
אורנית	296	27	36	132	101	14.1
אלפי מנשה	186	18	23	71	74	7.7
אפרתה	683	70	91	270	252	18.8
בועיינה-נוג'ידאת	1,017	182	135	342	358	27.4
בוקעאתה	389	60	56	138	135	19.1
ביר אל-מכסור	702	114	115	242	231	18.8
בית אל	477	31	67	192	187	14.0
בית דגן	190	12	28	70	80	10.4
בני עי"ש	514	65	85	193	171	31.5
בסמ"ה	726	72	85	273	296	18.7
בסמת טבעון	850	64	92	292	402	31.0
בענה	945	132	141	333	339	52.4
ג'ולס	233	40	30	92	71	13.3
ג'לג'וליה	923	64	117	345	397	25.0
דבורייה	478	54	66	172	186	13.2
דייר חנא	999	121	148	366	364	29.0
זמר	571	88	93	192	198	24.9
זרזיר	559	73	81	196	209	17.0
חורפיש	296	31	33	118	114	14.5
חצור הגלילית	1,246	166	229	440	411	33.5
טובא זנגרייה	788	81	103	292	312	32.4
יאנוח-ג'ת	438	67	51	155	165	20.4

לוח 14.3: **התפלגות יישוב המגורים של ילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, גילם וחלקם בכלל ילדי היישוב / 2018** (המשך)

יישוב	סך כל הילדים המוכרים למחלקות ביישוב	גיל				אחוז הילדים המוכרים למחלקות מכלל ילדי היישוב
		3-0	6-4	12-7	17-13	
מועצות מקומיות (5,000-10,000 תושבים) (המשך)						
ירוחם	958	92	144	411	311	23.1
כוכב יאיר	153	14	16	60	63	7.7
כסרא-סמיע	683	80	110	256	237	21.0
כפר ורדים	214	13	26	87	88	16.9
כפר יאסיף	345	58	43	108	136	12.1
להבים	122	8	14	48	52	8.8
מיתר	211	13	20	82	96	10.5
מצפה רמון	366	32	61	154	119	14.7
משהד	604	69	96	225	214	17.9
עומר	168	7	13	86	62	6.3
עילבון	349	54	58	108	129	21.6
עילוט	843	185	143	292	223	27.1
פקיעין (בוקייעה)	242	15	31	89	107	13.9
פרדסיה	131	15	24	44	48	11.2
קצרין	473	43	78	179	173	22.9
קריית ארבע	766	121	124	296	225	21.0
קרני שומרון	445	39	70	164	172	15.5
ראמה	422	62	61	145	154	17.3
רמת ישי	323	20	31	128	144	17.5
שבלי אום אל-גנם	717	56	95	283	283	29.0
שגב שלום	1,335	176	200	478	481	27.1
שלומי	542	79	89	207	167	26.3
שעב	572	77	100	215	180	23.5

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, עיבוד נתוני יסוד, 2019.

* סך הכל כולל גם יישובים שאינם מופיעים בלוח והמונים כל אחד פחות מ-5,000 תושבים.

ביישובים הבאים אחוז הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים היה 25% ויותר (בסדר יורד): בענה (52.4%), ג'סר א זרקא (34.4%), עוספייה (34.3%), חצור הגלילית (33.5%), טובא זנרייה (32.4%), בני עי"ש (31.5%), בסמת טבעון (31.0%), רהט (30.7%), לקייה (30.6%), שבלי אום אל גנם (29.0%), דייר חנא (29.0%), כפר מנדא (28.3%), דיר אל אסד (28.3%), ריינה (28.3%), עראבה (27.9%), נחף (27.5%), בועיינה-נוג'ידאת (27.4%), עילוט (27.1%), שגב שלום (27.1%), שלומי (26.3%), פורדיס (25.2%), ג'לג'וליה (25%).

תרשים 14א': **התפלגות הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים החיים במשפחות שבראשן הורה עצמאי / 2018**

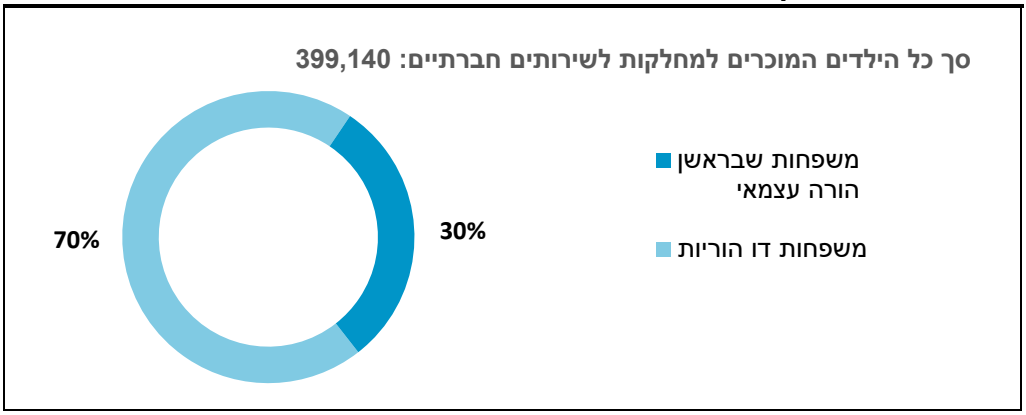

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, עיבוד נתוני יסוד, 2019.

בשנת 2018, 30% מהילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים חיים במשפחות בהן הורה עצמאי.

לוח 14.4: **מספר הילדים הנטושים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, לפי גיל ומוצא / 2015, 2018, 2020**

גיל	2015	2018	2020		
			סך הכל	מהם: ילדי עולים*	
				הגדרה ישנה	הגדרה חדשה
סך הכל	240	348	343	63	5
3-0	20	32	28	3	0
6-4	38	32	40	5	2
13-7	111	165	155	26	1
17-14	71	119	120	29	2

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, השירות לפרט ולמשפחה, עיבוד נתוני יסוד, שנים שונות.

* הגדרה ישנה: ילדים שהם או הוריהם ילידי חו"ל ועלו ארצה מאז 1990. הגדרה חדשה: ילדים שהם או הוריהם ילידי חו"ל ועלו ארצה בעשר השנים האחרונות.

מספר הילדים הנטושים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים בישראל נותר יציב בין השנים 2020- 2018.

ילדים ובני נוער בסיכון
(תרשימים 14ב'-14ז' ולוחות 14.5-14.6)

הלוחות והתרשימים בתת-פרק זה מתייחסים לדיווחים לעובדים סוציאליים לחוק הנוער.
בשנים 2013-2015 חל שינוי באופן איסוף המידע. בעקבות זאת עבר טופס הדיווח מספר שינויים.

תרשים 14ב':**מספר הדיווחים* לעובדים סוציאליים לחוק הנוער, לפי שנה / 2015-2020**

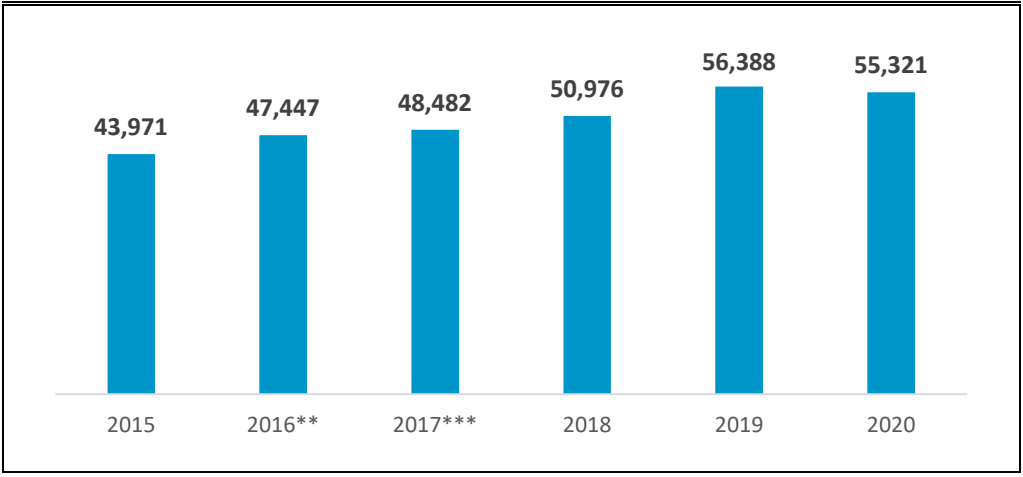

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנים שונות.

* דיווחים חדשים.

** בהתאם לדוח 'פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנת 2017' נפלה טעות של 756 דיווחים שנכנסו לחישוב הסופי שהוצג בדוח 2016.

*** בשנת 2017 הגיעו לעובדים הסוציאליים לחוק הנוער 46,778 דיווחים חדשים, ולא נמסרו נתוניהן של 7 רשויות, אשר סך הדיווחים שהתקבלו מהן בשנת 2016 היה 1,704. ההערכה היא כי בשנת 2017 היה מספר הדיווחים ברשויות אלו לפחות כמו בשנת 2016, לכן הן נכללו בחישוב הסופי של שנת 2017.

בשנת 2020 ירד מספר הדיווחים לעו"ס לחוק בנוער ב-2% לעומת השנה הקודמת (מ-56,388 דיווחים ב-2019 ל-55,321 דיווחים בשנת 2020), וזאת בניגוד למגמה עקבית של עלייה בדיווחים בשנים 2015-2019.

לוח 14.5: **דיווחים* לעובדים סוציאליים לחוק הנוער, לפי שנה, מגדר, גיל וסיבת הדיווח / 2017-2020 (אחוזים)**

		2017	2018	2019	2020
מגדר	בנים	53.1	53.1	53.0	52.6
	בנות	46.9	46.9	47.0	47.4
גיל	5-0	17.6	17.4	19.5	17.8
	13-6	50.7	51.9	52.4	49.9
	17-14	31.7	30.7	28.1	32.3
סיבת הדיווח**	הזנחה	32.9	30.6	30.9	21.4
	התעללות פיזית	25.3	24.8	24.6	24.5
	התעללות מינית	12.7	11.7	11.5	11.0
	התעללות רגשית	4.8	7.3	7.2	6.2
	מספר הפניות על פי חוק הנוער לאבחון, טיפול ואשפוז פסיכיאטרי	3.5	2.4	2.3	1.5
	נוער מעורב בפלילים	1.7	1.7	1.6	1.0
	נסיונות התאבדות	2.1	2.5	3.1	3.2
	התמכרויות	1.0	1.6	1.5	1.5
	בעיות התנהגות של קטינים	-	-	-	9.9
	תפקוד לקוי של אחראי או היעדר אחראי	-	-	-	5.4
	אחר***	16.0	17.3	17.3	4.4

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנים שונות.

* דיווחים חדשים. ** הסיבות שבגינן הועבר דיווח ביחס לקטין או הסיבות שבגינן נדרש עו"ס לחוק הנוער להתערב. קטין יכול להיכלל ביותר מקטגוריה אחת. *** כולל דיווחים על בעיות התנהגות של קטנים כגון אלימות ובריחה מהבית, דיווחים על תפקוד הורי חסר כגון אשפוז הורים, התמכרות הורים, מצבים נפשיים שאינם מאפשרים טיפול בקטין.

בשנת 2020, סיבות הדיווח השכיחות ביותר היו התעללות פיזית (24.5% מהדיווחים), הזנחה (21.4% מהדיווחים) והתעללות מינית (11% מהדיווחים).

תרשים 14ג': **זיקת הפוגע לילד שדווח עליו לעובדים סוציאליים לחוק הנוער בשל חשד להתעללות / 2016-2020 (אחוזים)***

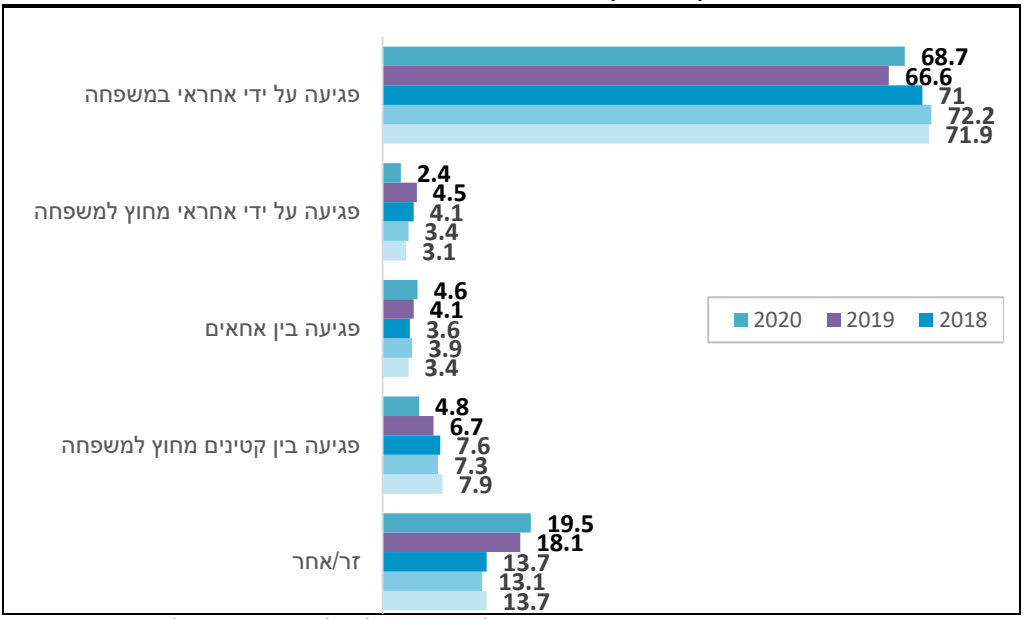

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, דוח פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנים שונות. *אחוז מסך כל הדיווחים שלגביהם ידועה זיקת הפוגע.

בין השנים 2016-2020, סוג הפגיעה המדווחת ביותר הייתה פגיעה על ידי אחראי במשפחה, כאשר זו היוותה העילה ללפחות שני שליש מהדיווחים בכל שנה (נתונים נוספים ראה בפרק 13, ילדים נפגעי עבירה).

תרשים 14ד': **דיווחים לעובדים סוציאליים לחוק הנוער בגין קטינים עם מוגבלויות (מספרים ואחוז מסך כל הדיווחים) / 2015-2020**

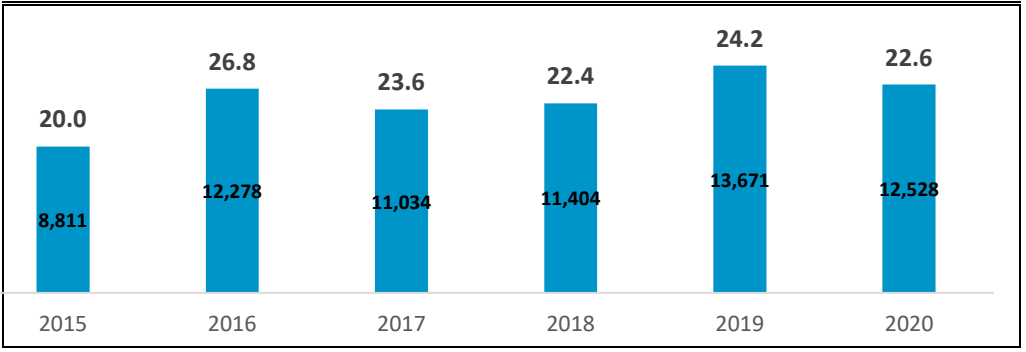

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, דוח פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנים שונות.

בין השנים 2015-2020 כ-22% עד 27% מסך כל הדיווחים לעובדים סוציאליים לחוק הנוער בגין קטינים עם מוגבלויות.

תרשים 14ה': **דיווחים לעובדים סוציאליים לחוק הנוער בגין קטינים עולים* (מספרים ואחוז מסך כל הדיווחים) / 2015-2019**

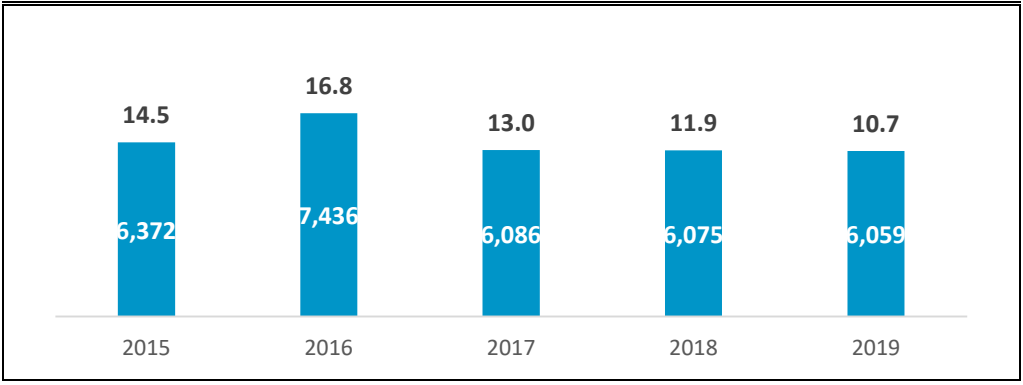

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, דוח פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנים שונות.

* ילדים שהם או הוריהם ילידי חו"ל ועלו ארצה בעשר השנים האחרונות. ייתכן שחלק מהרשויות דיווחו לפי ההגדרה הישנה: ילדים שהם או הוריהם ילידי חו"ל ועלו ארצה מאז 1996.

בין השנים 2015-2019 ירד שיעור הדיווחים לעובדים סוציאליים לחוק הנוער בגין קטינים עולים (מ-14.5% ל-10.7%).

תרשים 14ו': **שיעור דיווחי שווא*/ שלא נדרש בהם המשך טיפול לעובדים סוציאליים לחוק הנוער על חשד להתעללות בילדים, הזנחה וסיכון/ 2015-2020**

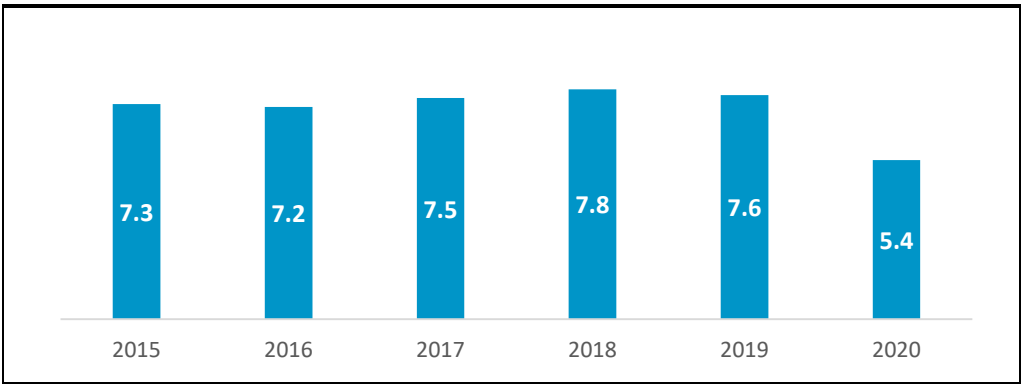

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, דוח פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנים שונות. * דיווח שהתברר כלא נכון לאחר בדיקה.

בין השנים 2015-2019 שיעור דיווחי השווא או שלא נדרש בהם המשך טיפול נותר יציב (כ-7%), ואילו בשנת 2020 הוא יורד לכ-5%.

תרשים 14ז': **דיווחים על קטינים שבעניינם הוגשה בקשה לוועדת פטור מדיווח למשטרה (מספרים ואחוז מכלל הדיווחים) / 2015-2020**

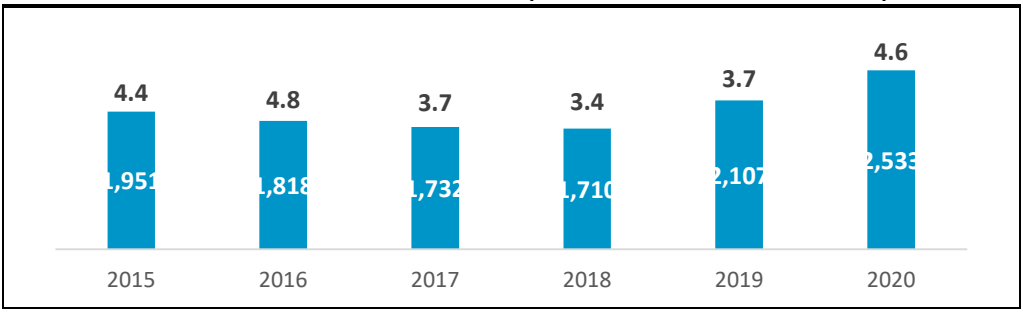

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, שנים שונות.

בשנת 2020 הוגשו על ידי עובדים סוציאלים לחוק הנוער בקשות לקבלת פטור מדיווח למשטרה בעניינם של 2,533 קטינים. בשנים 2015-2020 בכ-3-4% מהדיווחים הייתה בקשה לקבלת פטור.

לוח 14.6: **מספר הבקשות* שהוגשו לפטור מחובת דיווח** אודות פגיעה בילדים ומספר הבקשות שאושרו, לפי מחוז / 2010, 2015, 2020**

מחוז	מספר הבקשות לפטור שהופנו לוועדות****			מספר הבקשות שאושרו****		
	2010	2015	2020	2010	2015	2020
סך הכל	1,054	1,669	1,419	726	1,552	****1,426
						פטור זמני פטור מלא
צפון	58	94	64	52	83	26 18
חיפה	112	146	112	109	126	40 38
מרכז	416	821	578	118	805	246 255
תל אביב	272	253	251	274	204	61 146
ירושלים	43	91	135	32	83	72 45
ש"י	54	64	84	44	60	48 30
דרום	99	200	136	97	191	53 63
לכיש	-	-	59	-	-	26 29
סה"כ						**572** **624**

מקור: משרד המשפטים, פרקליטויות המחוזות, שנים שונות.

* בקשות הנוגעות לקטינים בלבד, למעט חיפה שבה הבקשות נוגעות לקטינים וגם לחסרי ישע.** לפי החוק, בסמכותן של ועדות הפטור המוסמכות על פי סעיף 368ד' (ו) לחוק העונשין, התשל"ז, 1977- לפטור עובד סוציאלי לחוק הנוער מדיווח למשטרה על קטין שנפגע בידי מי שאחראי עליו. הסיבות השכיחות למתן פטור הן: חשש לחיי קרבן ההתעללות באם ייפתחו הליכי חקירה; חוסר עניין של קורבן גילוי עריות הנתון בטיפול לדווח על מקרה ישן; חשש שהליכי חקירה יגרמו לנסיגה או להרס המשפחה הנתונה בתהליך שיקום; סירוב של הקורבן

לשתף פעולה עם גורמי החקירה. *** כולל בקשות שבוטלו לאחר מכן בידי הפונים, ומקרים שבהם לוועדות לא הייתה סמכות / לא הייתה חובת דיווח מלכתחילה / המשפחה עזבה את הארץ / הייתה פניה למשטרה במקביל לפנייה לוועדה. כולל בקשות שאושרו זמנית. *** ישנן עוד קטגוריות מלבד 'פטור זמני' ו-'פטור מלא' ולכן מספרים אלו אינם מסתכמים לסך הבקשות שאושרו.

הינם חלקיים. **** החל משנת 2013 פרקליטים ממחוז מרכז וכן ממחוז ירושלים ישבו בוועדות פטור בשומרון ויהודה. על כן, הנתונים הם בחלוקה למחוזות הפרקליטות, ולא למיקום היישוב.
- חסר נתון
הערה: הנתונים הנאספים לגבי מספר הבקשות שהוגשו בלוח 14.6 אינם זהים לנתוני תרשים 14ז'. יש לקחת בחשבון שהנתונים מכל מקור נאספים במועד אחר במהלך השנה ושיטת איסוף הנתונים איננה זהה.

בין השנים 2010-2015 עלה סך הבקשות לפטור שהופנו לוועדות (מ- 1,054 ל-1,669) אך שב וירד בין 2015-2020.

בשנת 2020, כ-44% מהבקשות שאושרו היו בפטור מלא.

תרשים 14ח': **התפלגות הגורם המפנה ומדווח לעובדים סוציאליים לחוק נוער/ -2020 2018 (אחוזים)***

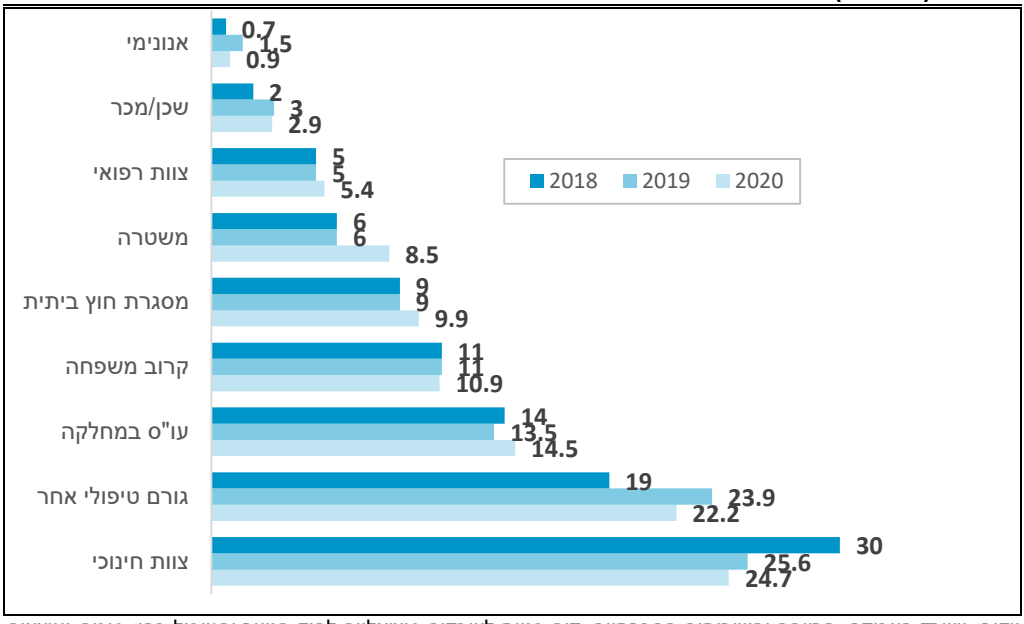

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, דוח פניות לעובדים סוציאליים לחוק הנוער והטיפול בהן: סיכום ממצאים, 2020.

בשנת 2020, הגורמים המפנים והמדווחים השכיחים ביותר לעובדים סוציאליים לחוק הנוער היו צוות חינוכי (כרבע מסך הדיווחים), גורם טיפולי אחר (כ-22% מסך הדיווחים) ועו"ס במחלקה (כ-15% מסך הדיווחים). לצד היותו הגורם המפנה השכיח ביותר, שיעור הדיווחים של צוות חינוכי מסך כל הדיווחים ירד בשנים 2018-2020 בכ-5.3 נקודות האחוז (מ-30% מסך הדיווחים ב-2018, ל-24.7% בשנת 2020.

ילדים שטופלו במרכזי הגנה (לוח 14.7)

לוח 14.7: **מספר הילדים שטופלו במרכזי הגנה לפי מקום המרכז, סוג פגיעה, מגדר, גיל, קבוצת אוכלוסייה וסוג הטיפול שבוצע במרכז / 2012-2020**

	סך הכל**		מיקום מרכז ההגנה							
	מספרים	אחוזים	תל השומר/ גוש דן***	ירושלים	חיפה	באר שבע	נצרת	אשקלון	נתניה	צפת
2013	**1,251**	**100.0**	444	524	80	203	-	-	-	-
2014	**1,623**	**100.0**	486	524	240	350	23	-	-	-
2015	**2,543**	**100.0**	779	504	326	373	330	231	-	-
2016	**2,273**	**100.0**	500	556	256	367	331	263	-	-
2017	**2,950**	**100.0**	498	615	356	469	361	339	207	105
2018	**3,359**	**100.0**	375	757	242	570	272	341	497	305
2019	***5,889**	**100.0**	913	1,437	406	969	422	600	671	217
2020* **	***5,666**	**100.0**	242	1,306	654	1,008	453	708	705	590
סוג הפגיעה (2020)										
פגיעה מינית	**4,417**	**78.0**	193	1,132	307	628	366	568	572	488
פגיעה פיזית	**1,149**	**20.3**	48	161	154	365	83	125	127	57
פגיעות מיניות - מגדר (2020)**										
בנות	**2,947**	**66.7**	140	672	343	459	256	375	364	338
בנים	**1,470**	**33.3**	53	460	129	169	110	193	208	148

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מרכזי הגנה, שנים שונות.

. ** שיעור האחוזים של בנים ובנות בקטגוריה זו מחושב מתוך סך הילדים שנפגעו פגיעה מינית (4,417), ולא מסך הילדים שטופלו במרכזי הגנה.

*** מרכז ההגנה בתל השומר (שיבא) הפסיק לפעול ב-2020, ובמקומו נפתח מרכז גוש דן (ברמת גן). נתוניו של מרכז ההגנה גוש דן נספרים בעמודה זו החל משנת 2020. בשל סגירת מרכז ההגנה בתל השומר, לא התקבלו נתונים ממרכז זה בשנת 2020. היות ובכל המרכזים שנספרו במלואם בשנת 2020 חלה עלייה במספר הילדים שטופלו בכל מרכזי ההגנה (מלבד ירושלים), ניתן להניח שבשנת 2020 חלה עלייה במספר הילדים שטופלו במרכזי ההגנה, ואת הירידה בסך הכל המדווח בשנת 2020 לעומת השנה הקודמת ניתן לייחס לאי-ספירת הילדים שטופלו במרכז ההגנה בתל-שומר בשנת 2020.

הערה: ייתכן דיווח של יותר מסוג פגיעה אחת.

בשנת 2020, כ-78% מהילדים שטופלו במרכזי הגנה חוו פגיעה מינית. מתוך הילדים שטופלו במרכזי הגנה בשל פגיעה מינית, כשני שליש (66.7%) היו בנות.

ילדים נפגעי אלימות ותקיפה מינית שאותרו בבתי חולים, בקופות חולים ובטיפות חלב (לוח 14.8)

לוח 14.8: **מספר ילדים נפגעי אלימות ותקיפה מינית שאותרו* בבתי חולים, בקופות חולים ובטיפות חלב, לפי סוג פגיעה**, גיל ומגדר / 2000-2020**

סוג הפגיעה	סך הכל	בנים	בנות	גיל ומגדר							
				3-0		6-4		12-7		17-13	
				בנים	בנות	בנים	בנות	בנים	בנות	בנים	בנות
				סך הכל							
2000	1,989	934	1,055	-	-	-	-	-	-	-	-
2005***	2,209	1,067	1,142	-	-	-	-	-	-	-	-
2010****	3,654	1,609	1,639	610	505	180	275	381	297	338	561
2015	3,173	1,216	1,481	420	471	204	199	270	280	532	321
2017	3,546	1,442	1,724	416	400	228	299	344	293	491	770
2018*****	3,825	1,589	1,728	563	504	256	200	376	325	394	699
2019*****	4,029	1,748	1,890	653	523	315	261	442	378	338	728
2020******	5,834	1,590	1,667	647	503	264	219	339	322	340	623
				בתי חולים							
סך הכל	1,846	891	955	411	299	112	87	138	169	223	407
התעללות פיזית	651	360	290	172	109	35	23	62	49	92	109
הזנחה/ מניעת טיפול	765	413	352	223	165	58	35	46	64	86	88
התעללות נפשית	132	48	84	9	6	7	0	15	15	17	63
התעללות/ תקיפה מינית	140	38	102	4	11	9	22	12	22	13	47
תקיפה מינית בידי זר	135	18	117	1	6	3	7	2	15	12	89
הטרדה מאיימת	15	4	11	1	2	0	0	1	4	2	5
התעמרות כלכלית ו/או מניעת זכויות	8	2	6	1	0	0	0	0	0	1	6

לוח 14.8: **מספר ילדים נפגעי אלימות ותקיפה מינית שאותרו* בבתי חולים, בקופות חולים ובטיפות חלב, לפי סוג פגיעה**, גיל ומגדר / 2000-2020** (המשך)

	קופות חולים (כללית, מכבי, לאומית ומאוחדת)									
	סך הכל	706	705	236	204	152	132	201	153	117	216
התעללות פיזית	**528**	308	220	82	58	69	44	104	60	53	58
הזנחה/ מניעת טיפול	**421**	233	188	119	99	42	26	40	26	32	37
התעללות/ תקיפה מינית	**194**	41	153	8	21	10	37	10	33	13	62
התעללות נפשית	**207**	98	109	24	22	23	19	36	26	15	42
הטרדה מאיימת	**33**	18	15	3	3	6	3	8	4	1	5
תקיפה מינית בידי זר או אדם מוכר שאינו בן משפחה	**26**	8	18	0	1	3	2	2	4	3	11
התעמרות כלכלית ו/או מניעת זכויות	**1**	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
	טיפות חלב (תחנות לבריאות האם והילד)										
סך הכל	2,577	-	-	-		-	-	-	-	-	-

מקור: משרד הבריאות, המחלקה לטיפול באלימות במשפחה ותקיפה מינית, השרות הארצי לעבודה סוציאלית, שנים שונות.

* ילדים שהצוות הרפואי איתר בהגיעם למיון/לאשפוז בבתי חולים או לקופות החולים. לרוב, ילדים אלה מדווחים לוועדות האלימות. אחדות מהן דנות רק במקרים השנויים במחלוקת, ואילו אחרות דנות בכל מקרה.

** הסיווג נעשה על פי הפגיעה העיקרית (ילד עלול להיפגע משני סוגי פגיעה ויותר).

*** משנת 2005 כלולים נפגעי תקיפה מינית במשפחה ומחוצה לה שהגיעו ל-26 בתי חולים. משנת 2007 סך הכל כולל דיווחי קופות חולים.

**** ב-2010 כולל בתי חולים וארבע קופות חולים וכן 406 קטינים עד גיל 6 שהגיעו לטיפול ולמעקב בתחנות לבריאות האם והילד ושנחשדו או אותרו כנפגעי התעללות.

***** סך כל הילדים ב-2018-2020 גבוה מסך המגדר והגילאים בשורה זו מכיוון שהוא כולל ילדים בטיפת חלב שלגביהם אין פירוט גיל ומגדר (508, 391 ו-2,577 ילדים, בהתאמה). כמו כן, ב-2020 חלה עלייה גדולה במספר הילדים שאותרו בטיפות חלב כחשופים לאלימות, בעקבות שינויים באופן התשאול והטמעה של מערכת "מחשבה טובה". לכן, העלייה בשנה זו אינה מצביעה בהכרח על עלייה במקרים, אלא על אופן איתור שונה.

הערה: 1. נתוני שנת 2018-2020 מתייחסים לגילאים 0-18 (לעומת 0-17 בשנים קודמות). 2. נתונים נוספים על אלימות במשפחה ראו בפרק 13.

בשנת 2020 44.2% מהילדים נפגעי אלימות ותקיפה מינית אותרו בטיפות חלב, 31.6% בבתי חולים ו-24.2% בקופות חולים.

התעללות פיזית והזנחה/מניעת טיפול הם סוג הפגיעה השכיח בילדים שאותרו בבתי חולים ובקופות החולים.

ילדים במסגרות חירום
(תרשימים 14ח'- 14ט' ולוחות 14.9-14.10)

לוח 14.9: **מספר הילדים בסיכון שהוצאו למסגרות חירום, לפי מגדר וסוג מסגרת/ 2019-2020**

סוג מסגרת		סך הכל		סוג מסגרת			
		מספרים	אחוזים	מרכז חירום אינטרני	אומנת חירום (משפחות)	קלטי חירום בפנימייה	בתי מעבר
2019							
מספר הילדים	מספרים	**663**	**-**	434	134	68	27
	אחוזים	**-**	**100.0**	65.4	20.2	10.3	4.1
2020							
מספר הילדים	מספרים	**658**	**-**	451	152	43	12
	אחוזים	**-**	**100.0**	68.5	23.1	6.5	1.8

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, אגף בכיר משפחות ונוער בקהילה, 2021.

בין השנים 2019-2020 מספר הילדים בסיכון שהוצאו למסגרות חירום נותר יציב. שיעור הילדים שהושמו במרכזי חירום אינטרניים ובאומנת חירום עלה, בעוד ששיעור הילדים שהושמו בקלטי חירום בפנימייה ובבתי מעבר ירד.

לוח 14.10: **ממוצע משך הטיפול וממוצע גיל של הילדים בסיכון שהיו בטיפול במסגרות חירום, לפי סוג מסגרת/ 2020**

סוג מסגרת	משך הטיפול (ממוצע חודשים)	גיל (ממוצע)
מרכז חירום אינטרני	5.0	9.4
אומנת חירום	6.0	2.2
קלטי חירום בפנימייה	6.6	8.4
בתי מעבר	13.0	5.4

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, אגף בכיר משפחות ונוער בקהילה, 2021.

משך הטיפול הממוצע במרכזי חירום אינטרניים עומד על כ-5 חודשים, וזוהי סוג המסגרת בה הילדים הם הבוגרים ביותר. משך הטיפול הארוך ביותר, כ-13 חודשים בממוצע, הוא בבתי המעבר.

תרשים 14ח': **שיעור הילדים בסיכון שהיו בטיפול במסגרת חירום אינטרנית, לפי הסיבה העיקרית להפניה / 2020**

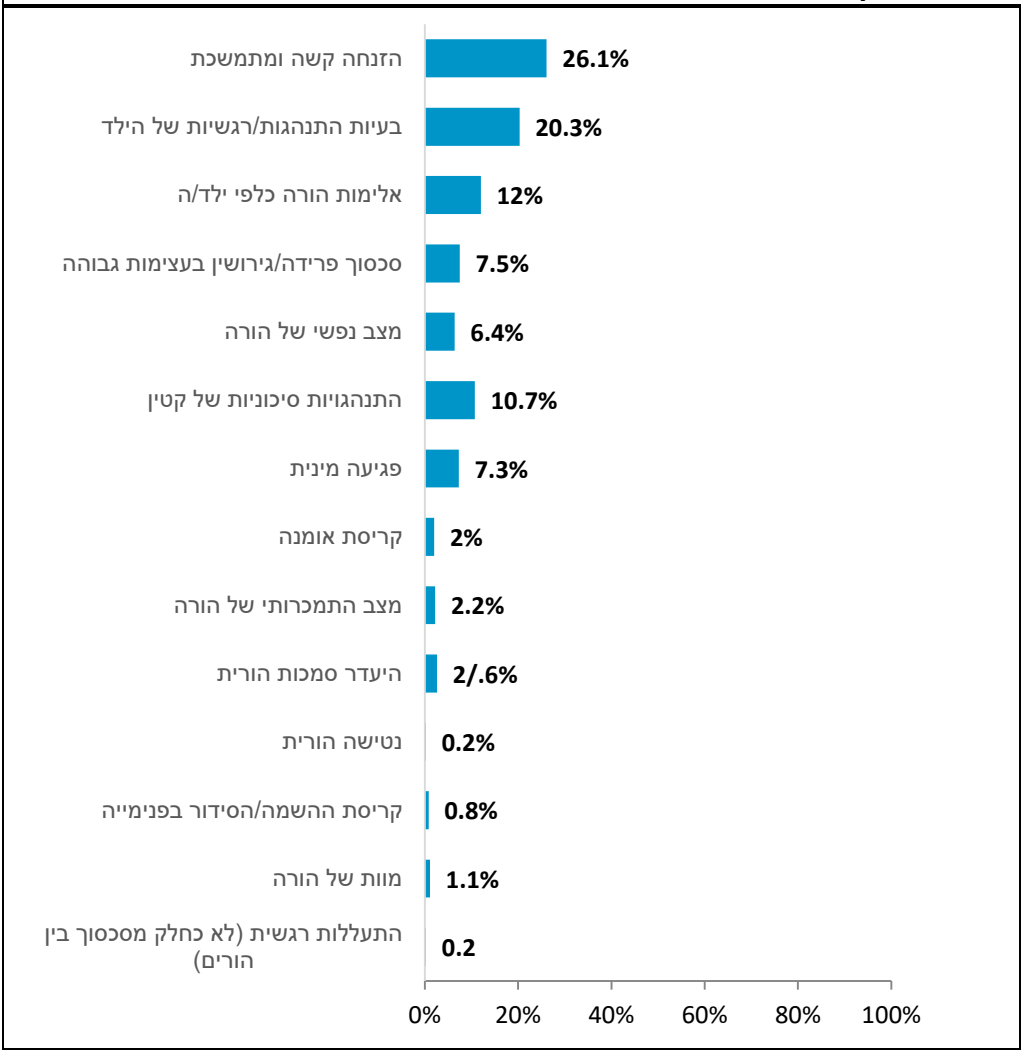

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, אגף בכיר משפחות ונוער בקהילה, 2021.

בשנת 2020, כ-26% מהילדים שהיו בטיפול במסגרת חירום אינטרנית, הופנו בגלל הזנחה קשה ומתמשכת, כ-20% בגלל בעיות התנהגות\רגשיות של הילד, וכ-12% בגלל אלימות הורה כלפי הילד.

תרשים 14ט': **התפלגות* הילדים בסיכון שהיו בטיפול במרכז חירום אינטרני, לפי שנה / 2020-2000**

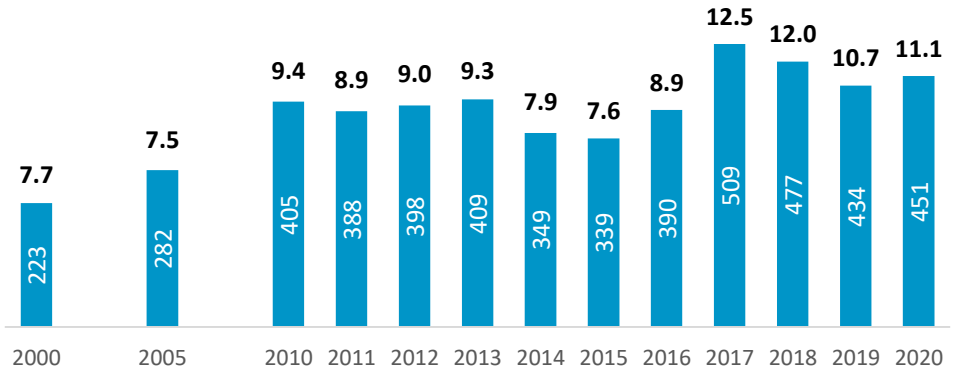

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, שירות לילד ונוער, מפקחת ארצית לנושא מסגרות חירום, שנים שונות.
חישוב שיעורים ל-10,000: המועצה לשלום הילד על בסיס נתוני משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים.

* שיעורים ל-10,000 מכלל הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים.
הערה: בסוף שנת 2013 נסגר מרכז החירום במחוז מרכז.

בשנים 2020-2017, השיעור ל-10,000 של ילדים ששהו במרכזי חירום אינטרניים, מכלל הילדים המוכרים למחלקות לשירותים חברתיים, עמד בממוצע על כ-11.6 ל-10,000. שיעור זה גבוה משמעותית מאשר בשנים 2016-2010 (שעמד בממוצע על כ-8.7 ל-10,000 ילדים).

ילדים בסיכון המטופלים בידי אגף א', חינוך ילדים ונוער בסיכון, במשרד החינוך (לוח 14.11)

לוח 14.11: **התפלגות הילדים ובני הנוער בסיכון שטופלו בידי מחלקות אגף א', חינוך ילדים ונוער בסיכון* במשרד החינוך, לפי מחלקות האגף / 2015-2019**

מחלקה	2019		2020		2021	
	מספרים	אחוזים		אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל**	**300,006**	**100.0**	**346,044**	**100.0**	**354,568**	**100.0**
רווחה חינוכית***	121,272	40.4	145,852	42.1	145,852	41
ביקור סדיר ומניעת נשירה	59,005	19.7	72,447	20.9	83,125	23.4
כיתת אתגר****	30,636	10.2	29,392	8.5	31,671	8.9
כיתת מב"ר	29,003	9.7	29,071	8.4	32,755	9.2
מרכז חינוך	15,000	5.0	17,268	5.0	17,500	4.9
גיל רך	9,148	3.1	9,148	2.6	7,800	2.2
קידום נוער*****	8,767	2.9	5,666	1.6	7,428	2.1
היל"ה	7,400	2.5	7,212	2.1	8,280	2.3
כיתת תל"מ/מל"א	6,800	2.3	5,855	1.7	5,555	1.6
מועדוניות	6,015	2.0	6,015	1.7	6,015	1.7
מרכז נוער	5,400	1.8	6,780	2.0	6,780	1.9
חסות הנוער	500	0.2	900	0.3	900	0.3
מפתנים (בשיתוף משרד הרווחה)	700	0.2	638	0.2	580	0.2
מרכז חירום******	300	0.1	265	0.1	300	0.1
בתי כלא******	120	0.0	27	0.0	27	0.0

מקור: משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, שנים שונות.

* לשעבר אגף שח"ר.

לא קיימות יותר במחלקות אגף א', חינוך ילדים ונוער בסיכון, התוכניות (פורסמו בשנתון 2018): למידה ממוקדת בגרות (תגבורים), בית ספר במעבר, בית ספר ייחודי, הזדמנות ראשונה והחממות. * כולל: רווחה חינוכית, התוכנית הלאומית 360, שיקום שכונות, תרבות ואומנות בקהילה. **** כולל כיתות אומ"ץ. ***** לא כולל מטופלי קידום נוער שלומדים בתוכנית היל"ה. ****** שירותי חינוך הניתנים לילדים השוהים במרכזי חירום ובבתי כלא.

- נתון חסר

בין השנים 2019-2021 חלה עלייה של כ-18% במספר הילדים ובני הנוער שטופלו בידי מחלקות אגף א' (חינוך ילדים ונוער בסיכון) במשרד החינוך (מ-300,006 ב-2019 ל-354,568 ב-2021).

ילדים במקלטים לנשים נפגעות אלימות (תרשימים 14י'-14יב')

ב-2020 שהו 1,150 ילדים במקלטים לנשים נפגעות אלימות ברחבי הארץ.

תרשים 14י': **מספר הילדים השוהים במקלטים לנשים נפגעות אלימות, לפי שנה/ 2020-2001**

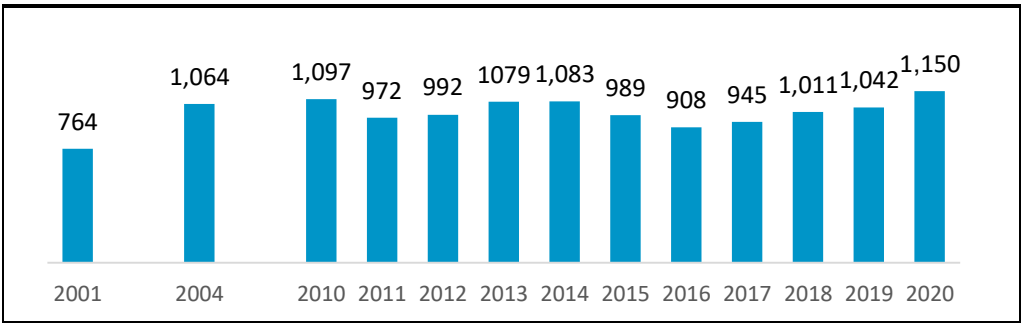

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, 2021.

בשנת 2020, מספר הילדים השוהים עם אמותיהם במקלטים לנשים נפגעות אלימות עלה בכ-10% לעומת 2019 (מ-1,042 ל-1,150).

תרשים 14יא': **התפלגות הגילים של ילדים השוהים במקלטים לנשים נפגעות אלימות / 2020**

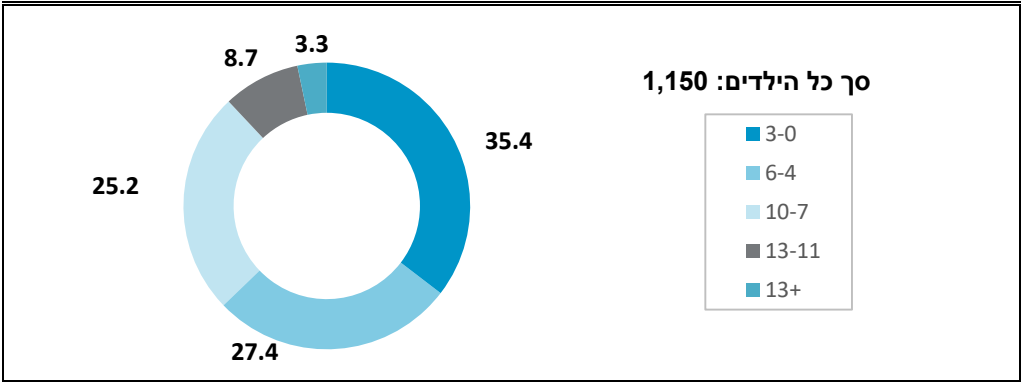

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, 2021.

שיעור הילדים בגילי לידה עד 3 השוהים במקלטים לנשים נפגעות אלימות היה הגבוה מכל הקבוצות (כ-35%), אחריהם היו בני 4-6 (כ-27%).

תרשים 14יב': **התפלגות משך השהות של ילדים במקלטים לנשים נפגעות אלימות/ 2020**

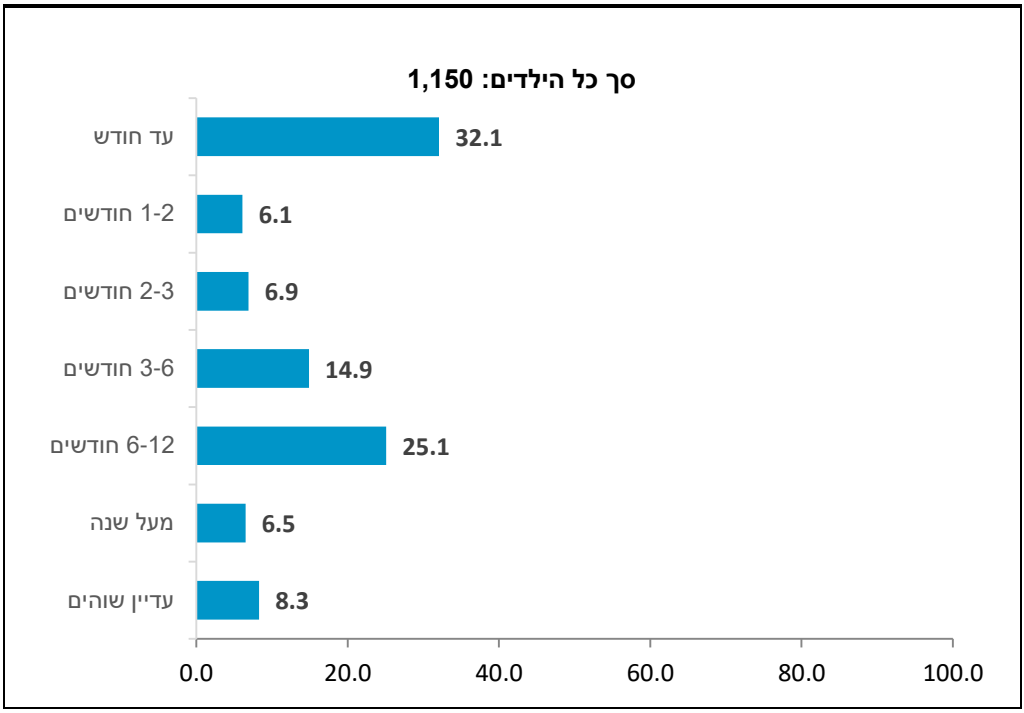

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, 2021.

בשנת 2020, הקבוצה הגדולה ביותר (כ-32%) של ילדים השוהים במקלטים לנשים נפגעות אלימות היא של ילדים השוהים עד חודש במקלט, ואחריה אלה שנמצאים בין חצי שנה לשנה (כ-25%).

בני נוער וצעירים, ילידי הארץ ועולים, בטיפול רשות חסות הנוער (תרשימים 14יג'-14טו' ולוח 14.12)

תרשים 14יג': **מספר בני הנוער והצעירים בטיפולה של רשות חסות הנוער, לפי שנה/ 2020-2002**

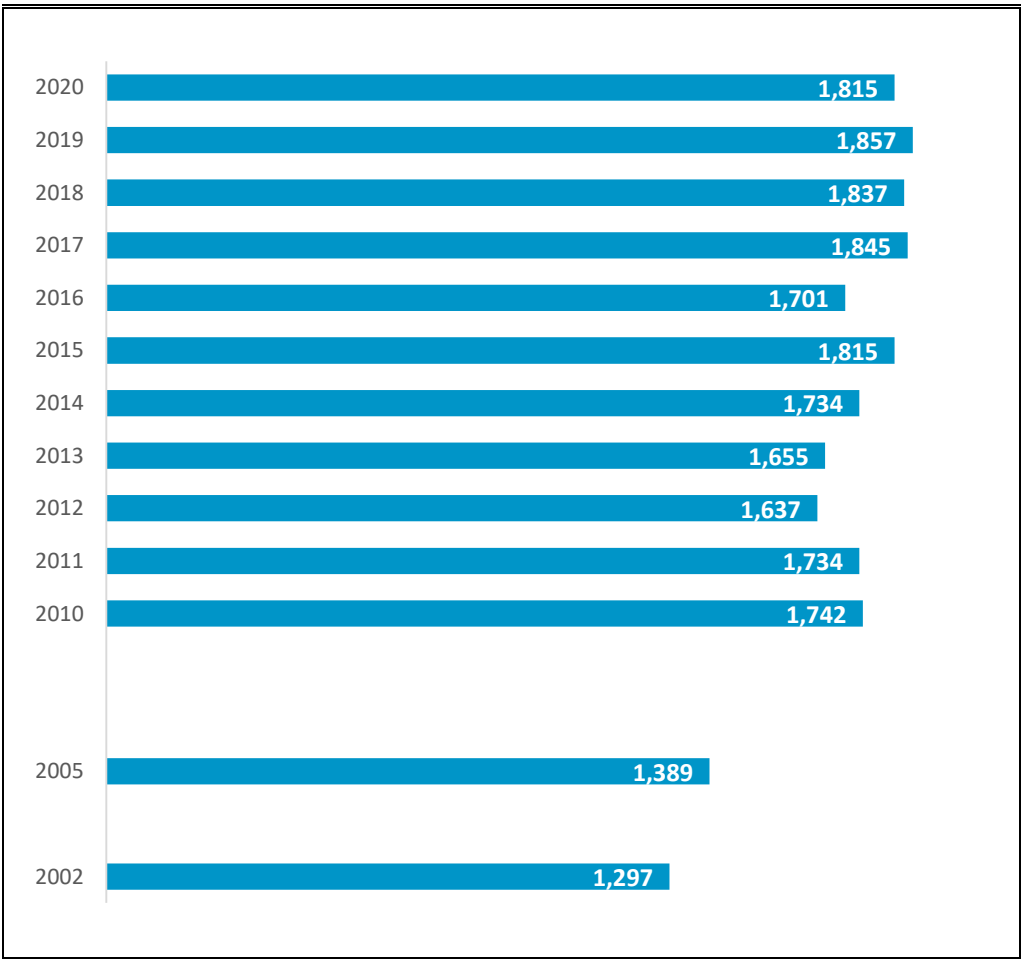

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, רשות חסות הנוער, שנים שונות.

מספר בני הנוער והצעירים בטיפול חסות הנוער בשנים 2020-2017 נשאר יציב ועומד על כ-1,800 בני נוער ונוער.

לוח 14.12: **התפלגות מגדר וגיל של בני נוער וצעירים בטיפולה של רשות חסות הנוער / 2005-2020**

שנה/גיל	סך הכל		מגדר*				
			בנים			בנות	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים בעמודה	אחוזים בשורה	מספרים	אחוזים בעמודה	אחוזים בשורה
שנה								
2005	**1,389**	**100.0**	**904**	**100.0**	**65.1**	**485**	**100.0**	**34.9**
2010	**1,742**	**100.0**	**1,060**	**100.0**	**60.9**	**682**	**100.0**	**39.2**
2015	**1,815**	**100.0**	**1,142**	**100.0**	**62.0**	**673**	**100.0**	**37.1**
2017	**1,845**	**100.0**	**1,100**	**100.0**	**59.6**	**718**	**100.0**	**38.9**
2018	**1,837**	**100.0**	**1,082**	**100.0**	**58.9**	**729**	**100.0**	**39.7**
2019	**1,857**	**100.0**	**1,092**	**100.0**	**58.8**	**737**	**100.0**	**39.7**
2020	**1,815**	**100.0**	**1,070**	**100.0**	**59.0**	**719**	**100.0**	**40.0**
גיל (2020)								
13	23	1.3	8	0.7		13	1.8	
14	96	5.3	48	4.5		47	6.5	
15	252	13.9	144	13.5		103	14.3	
16	384	21.2	227	21.2		155	21.6	
17	487	26.8	290	27.1		189	26.3	
18	357	19.7	213	19.9		141	19.6	
+19	211	11.6	14	1.3		71	9.9	

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, רשות חסות הנוער, שנים שונות.

* כולל 26 מקרים לא מסווגים.

רוב בני הנוער והצעירים שטופלו ברשות חסות הנוער היו בנים (כ-59%) ורובם היו בגיל 17 ומעלה (כ-58%).

תרשים 14יד': **התפלגות גילם של בני נוער וצעירים בטיפולה של רשות חסות הנוער / 2014-2020**

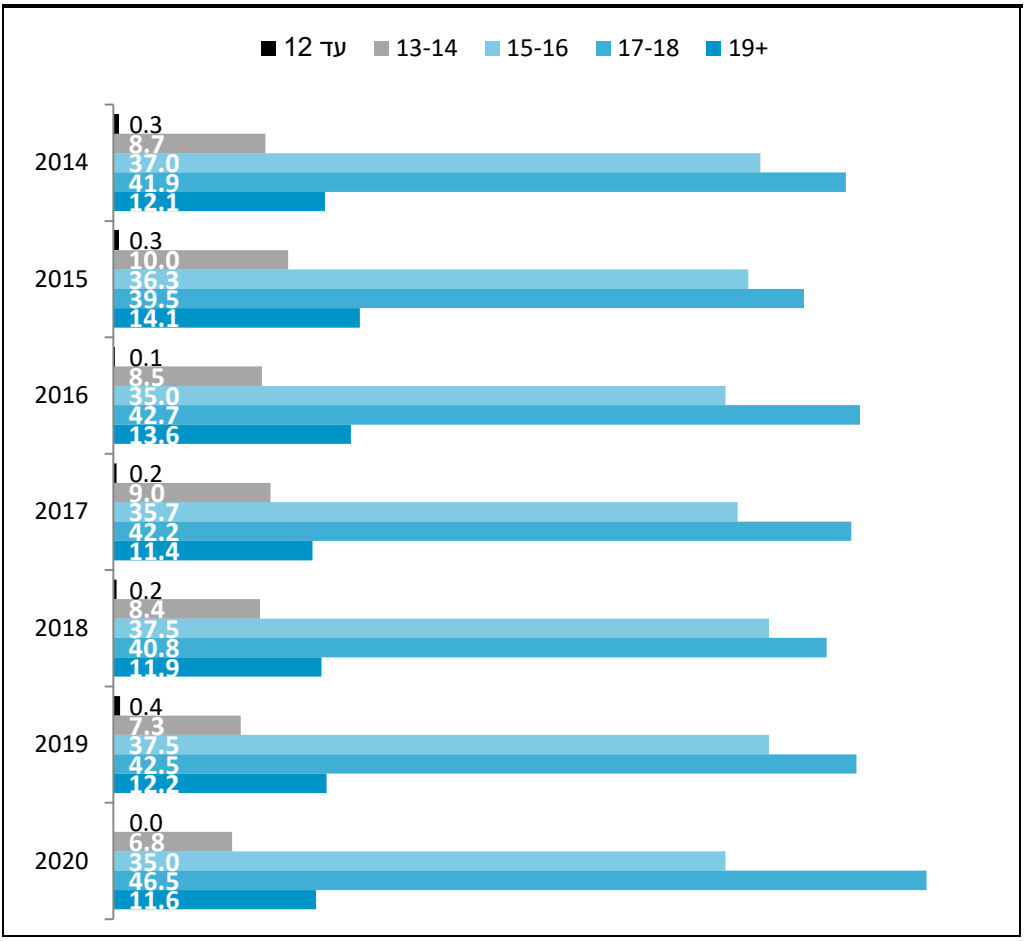

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, רשות חסות הנוער, שנים שונות.

התפלגות בני הנוער והצעירים בטיפול חסות הנוער לפי גיל נשארה יציבה לאורך השנים 2014-2020, כאשר יותר ממחצית המטופלים היו בני 17 או יותר.

תרשים 14טו': **התפלגות בני נוער וצעירים בטיפולה של רשות חסות הנוער, לפי קבוצת אוכלוסייה / 2020**

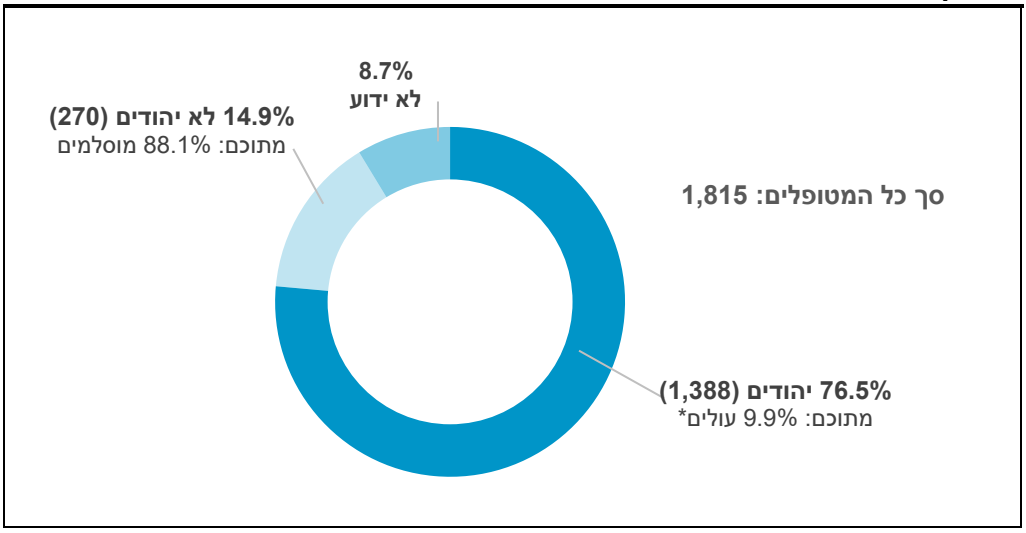

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותיים החברתיים, רשות חסות הנוער, 2021.

* ילידי חו"ל (ילידי חו"ל שאינם בדת יהודית לא נספרו בחישוב), ללא ילדי עולים.

כ-77% מבני נוער שהיו בטיפולה של רשות חסות הנוער בשנת 2020 היו יהודים. כעשירית מבין בני הנוער היהודים, שהיו בטיפולה של רשות חסות הנוער, היו עולים.
הרוב המכריע (כ-88%) של בני הנוער הלא יהודים שהיו בטיפולה של רשות חסות הנוער, היו מוסלמים.

שימוש בני נוער בחומרים פסיכו-אקטיביים וצריכת אלכוהול (לוחות 14.13- 14.14)

לוח 14.13: **התפלגות פניות ילדים לחדר מיון עקב שימוש בסמים, לפי מגדר וסיבת הפניה/ 2020, 2019, 2015**

סיבת הפנייה	2015		2019		2020	
	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים
סך הכל	**180**	**100.0**	**263**	**100.0**	**263**	**100.0**
שיעור למאה אלף מכלל הילדים	**6.5**		**8.2**		**8.6**	
בנים	105	58.3	145	55.1	128	48.7
בנות	75	41.7	111	44.5	135	51.3
שימוש לרעה בסמים (בלא התמכרות)	140	77.8	150	57.0	125	47.5
הפרעות מנטליות כתוצאה משימוש בסמים	36	20.0	109	41.4	137	52.1
התמכרות לסמים	4	2.2	4	1.5	1	0.3

מקור: נתוני משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

בשנים 2019-2020 סך הפניות של ילדים לחדרי מיון עקב שימוש בסמים היה זהה. עם זאת, בשנת 2020 שיעור הפניות של ילדים לחדר מיון עקב הפרעת מנטליות כתוצאה משימוש בסמים עלה, ושיעור הפניות עקב שימוש לרעה בסמים (בלא התמכרות) ירד.

לוח 14.14: **התפלגות סיבות הפנייה של ילדים לחדר מיון עקב שימוש באלכוהול, לפי מגדר/ 2015, 2019, 2020**

סיבת הפנייה	2015		2019		2020	
	מספרים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים
סך הכל	**697**	**697**	**100.0**	**872**	**100.0**	**532**
שיעור למאה אלף בכלל הילדים	**25.2**		**27.2**		**17.5**	
בנים	451	64.7	509	58.4	312	58.6
בנות	246	35.5	363	41.6	220	41.4
שימוש לרעה באלכוהול (בלא התמכרות)	543	77.9	587	67.3	355	66.7
הפרעות מנטליות כתוצאה מהשפעת אלכוהול	27	3.9	26	3.0	13	2.4
התמכרות לאלכוהול	76	10.9	175	20.1	117	21.9
הרעלת אלכוהול	51	7.3	84	9.6	47	8.8

מקור: נתוני משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

בשנת 2020, ירד בכ-39% סך הפניות של ילדים לחדרי מיון עקב צריכת אלכוהול (מ-872 ל-532).

בשנים 2019-2020 כשני שליש מהילדים שפנו לחדר מיון בשל שימוש באלכוהול הגיעו לשם בגלל שימוש לרעה באלכוהול ללא התמכרות. עם זאת, אחד מכל חמישה ילדים שהגיעו למיון עקב שימוש באלכוהול, הגיעו עקב התמכרות לאלכוהול.

נוער שאינו עובד ואינו לומד
(לוח 14.15)

לוח 14.15: **התפלגות בני נוער בגיל 15-17 שאינם לומדים* ואינם עובדים****
לפי קבוצת אוכלוסייה / 1990-2020

שנה	כל האוכלוסייה		יהודים		ערבים	
	אלפים***	אחוז מקבוצת הגיל	אלפים***	אחוז מקבוצת הגיל	אלפים***	אחוז מקבוצת הגיל
1990	28.9	10.7	15.1	7.3	31.6	21.5
1995	28.7	9.6	15.4	6.7	13.4	19.2
2000	25.5	7.7	15.8	6.2	9.6	12.5
2005	21.7	6.3	12.0	4.7	9.6	10.9
2009	24.4	6.7	11.2	4.3	12.6	13.0
2010	20.7	5.7	10.1	3.9	10.5	10.5
2011	29.3	8.0	11.4	4.5	19.2	17.0
2012	23.5	6.3	12.6	4.8	10.8	10.4
2013	25.0	6.5	13.3	4.9	11.0	10.3
2014	23.2	5.9	13.4	4.8	9.8	8.7
2015	23.8	5.9	13.2	4.7	10.5	8.9
2016	20.9	5.1	11.9	4.1	8.8	7.4
2017	24.2	5.8	12.4	4.4	11.1	9.1
2018	22.9	5.3	11.0	3.7	11.3	8.9
2019	24.7	5.7	11.7	3.7	12.5	10.1
2020	**26.1**	**5.8**	**12.7**	**4.0**	**13.4**	**10.7**

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 9.31, שנים שונות. עיבוד מספרים, המועצה לשלום הילד, על בסיס נתוני ממוצע בכל שנה.

* כולל לא ידוע האם לומדים. ** כולל בלתי מועסקים וכאלה שאינם בכוח העבודה האזרחי. *** חישוב האלפים של המועצה לשלום הילד מבוסס על נתוני אוכלוסייה ממוצעים בכל שנה. הנתונים לפי קבוצת אוכלוסייה אינם מסתכמים לסך הכל.

בשנת 2020, 5.8% מבני ה-15-17 לא עבדו ולא למדו. אחוז בני הנוער הערבים שאינם לומדים ואינם עובדים מקבוצת הגיל גדול פי 2.7 לעומת בני נוער יהודים (10.7% לעומת 4.0%).

קטינים שנעדרו מביתם
(לוחות 14.16-14.17 ותרשים 14טז')

לוח 14.16: **מספר קטינים נעדרים*, לפי גיל וארץ לידה / 2002-2021**

שנה	נעדרו						
	נעדרים	אותרו	גיל (נעדרים)				אחוז העולים מכלל הקטינים הנעדרים
			5-0	11-6	14-12	17-15	
2002	**1,865**	**1,865**	**32**	**166**	**703**	**964**	**38.8**
	מזה: עולים	724	2	62	296	364	
2005	**1,364**	**1,364**	**24**	**151**	**500**	**689**	**33.0**
	מזה: עולים	450	0	37	189	224	
2007	**1,337**	**1,337**	**13**	**136**	**502**	**686**	**27.0**
	מזה: עולים	361	0	24	136	201	
2009	**1,143**	**1,143**	**11**	**80**	**425**	**627**	**24.2**
	מזה: עולים	277	1	7	103	166	
2010	**1,094**	**1,094**	**16**	**77**	**411**	**590**	**18.4**
	מזה: עולים	201	0	7	79	115	
2011	**1,083**	**1,082**	**12**	**71**	**399**	**601**	**20.5**
	מזה: עולים	222	0	8	90	124	
2012	**1,200**	**1,200**	**19**	**75**	**437**	**669**	**15.2**
	מזה: עולים	182	0	9	57	116	
2013	**1,137**	**1,137**	**12**	**46**	**423**	**656**	**17.3**
	מזה: עולים	197	0	3	63	131	
2014	**1,110**	**1,110**	**16**	**54**	**405**	**635**	**17.3**
	מזה: עולים	140	0	4	45	91	
2015	**1,242**	**1,241**	**10**	**60**	**470**	**702**	**11.7**
	מזה: עולים	145	0	6	52	87	
2016	**1,245**	**1,245**	11	52	454	728	**7.9**
	מזה: עולים	99	0	3	30	66	
2017	**1,315**	**1,315**	**16**	**75**	**474**	**750**	**7.2**
	מזה: עולים	95	0	4	22	69	
2018	**1,315**	**1,313**	**7**	**51**	**439**	**818**	**5.2**
	מזה: עולים	69	0	0	26	43	
2019	**1,118**	**1,118**	**16**	**81**	**354**	**667**	**4.3**
	מזה: עולים	48	0	4	17	27	
2020**	**816**	**815**	-	-	-	-	-
2021	**550**	**543**	-	-	-	-	-

מקור: משטרת ישראל, מדור נעדרים, שנים שונות.
* לדברי המשטרה, גורמי היעדרות עיקריים הם: התפוגגות הקשר עם המשפחה מחמת תקשורת לקויה עם ההורים, מותו של אחד מבני המשפחה, מעבר למקום מגורים חדש, כישלון בבית הספר. ** בשנים 2021-2020 לא סופק פילוח על פי גיל ועל פי קטינים עולים.
הערה: עולים – ילידי חו"ל.

בין השנים 2019-2002 מסתמנת ירידה במספר הקטינים שנעדרו, ובשנים 2021-2020 ישנה ירידה חדה במיוחד.
שכיחות ההיעדרות עולה עם עלייה בגיל, כאשר רוב הנעדרים היו בגיל ההתבגרות (12-17).
רובם המוחלט של הנעדרים נמצאו אחרי היעדרותם.

לוח 14.17: **מספר הקטינים הנעדרים, לפי דת / 2002-2021**

שנה	סך הכל		יהודים		לא יהודים	
	נעדרים	אותרו	נעדרים	אותרו	נעדרים	אותרו
2002	1,865	1,865	1,594	1,594	271	271
2005	1,364	1,364	1,175	1,175	189	189
2010	1,094	1,094	908	908	186	186
2011	1,083	1,082	898	898	184	183
2012	1,200	1,200	996	996	204	204
2013	1,137	1,137	934	934	203	203
2014	1,110	1,110	914	914	196	196
2015	1,242	1,241	963	962	279	279
2016	1,245	1,245	971	971	274	274
2017	1,315	1,313	1,011	1,010	304	303
2018	1,315	1,315	992	992	323	323
2019	1,118	1,118	857	857	261	261
2020	816	815	612	611	204	204
2021	550	543	453	447	97	96

מקור: משטרת ישראל, מדור נעדרים, שנים שונות.

בין השנים 2020-2002 גדל שיעור ילדים הלא יהודים שנעדרו מכלל הנעדרים מכ-15% ב-2002 לכ-25% ב-2020, ובשנת 2021 ירד שוב (ל-17.6%).

תרשים 14טז': **התפלגות הקטינים הנעדרים*, לפי מחוז ומגדר (אחוזים ומספר הנעדרים בכל מחוז) / 2021**

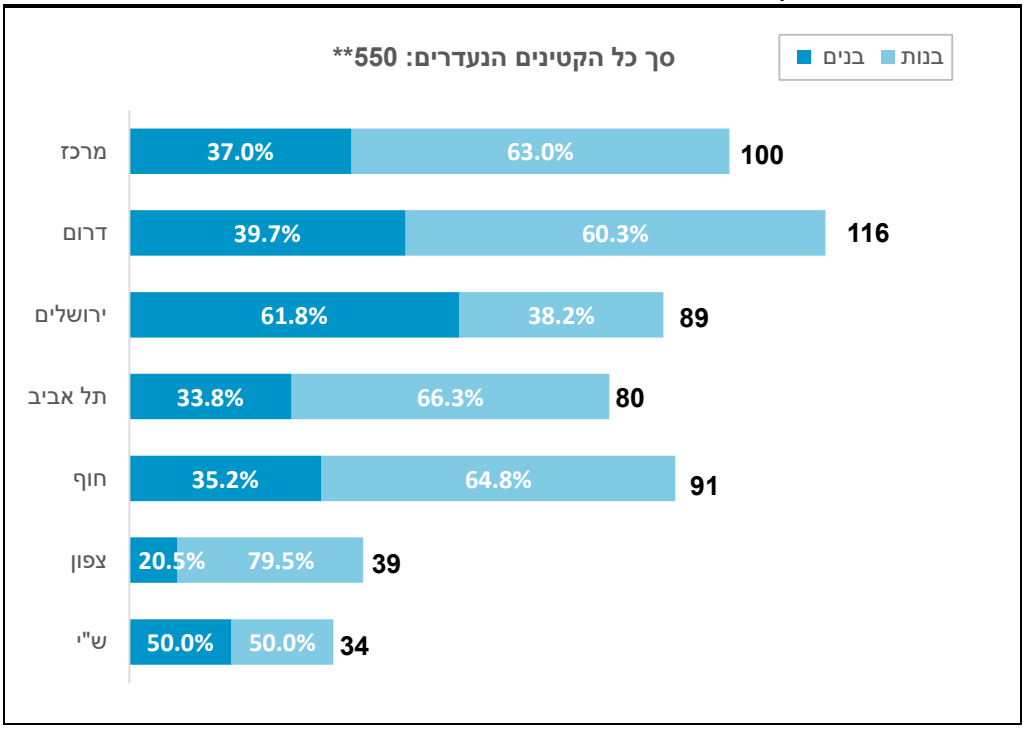

מקור: משטרת ישראל, מדור נעדרים, 2021.

* לדברי המשטרה גורמי היעדרות עיקריים הם: התפוגגות הקשר עם המשפחה מחמת תקשורת לקויה עם ההורים, מותו של אחד מבני המשפחה, מעבר למקום מגורים חדש, כישלון בבית הספר. ** סך הנעדרים כולל קטינה נעדרת אחת שאינה מסווגת למחוז.

בשנת 2021, כ-21% מהקטינים הנעדרים היו ממחוז מרכז וכ-18% ממחוז דרום. היעדרות בנות שכיחה יותר בכל המחוזות מלבד מחוזות ירושלים וש"י.

נסיונות אובדניים
(לוחות 14.18-14.19 ותרשימים 14יז'-14כג')

כאשר עוסקים בהתאבדות, בעיקר בנסיונות התאבדות, יש לזכור כי היקף התופעה אינו ידוע במדויק. הנתונים על **נסיונות התאבדות** לקוחים מנתוני משרד הבריאות, שמבוססים על הקבצים הממוחשבים של קבלות לחדרי המיון. כאשר סיבת הקבלה ו/או האבחנה שנקבעה בעת השחרור/העברה מהמיון הייתה נסיון התאבדות. יש לציין, כי לפי דיווח ידני (טפסים) של בתי החולים, מספר הפניות לחדר מיון מחמת נסיון התאבדות היה קטן ממספר הפניות המופיע בנתונים הממוחשבים (הכוללים את רובם הגדול של נסיונות התאבדות שמגיעים לחדרי מיון). הנתונים בדבר **התאבדויות** מבוססים על קבצי הפטירות. סביר שלא כל ההתאבדויות מתועדות כפטירה עקב התאבדות, ולפיכך ייתכן שהנתונים לוקים בחסר.

לוח 14.18: **מספר נסיונות התאבדות של ילדים ובני נוער שהתקבלו בחדרי מיון, לפי מגדר וגיל* / 2004-2020**

שנה	סך הכל	בנים				בנות			
		סך הכל	עד 9	10-14	15-17	סך הכל	עד 9	10-14	15-17
2004	**777**	137	8	33	96	640	6	168	466
2005	**797**	176	7	38	131	621	1	162	458
2006	**747**	154	5	36	113	593	2	174	417
2007	**765**	146	7	43	96	619	0	173	446
2008	**757**	137	6	35	96	620	4	166	450
2009	**761**	153	7	37	109	608	1	169	438
2010	**736**	130	7	41	82	606	5	132	470
2011	**706**	154	15	36	103	551	10	171	370
2012	**746**	165	26	49	90	581	7	191	383
2013	**807**	180	23	59	97	627	9	221	397
2014	**825**	179	18	75	87	646	12	219	415
2015	**793**	169	20	67	82	624	10	194	420
2016	**773**	163	14	53	96	608	10	229	369
2017	**861**	213	23	75	115	648	8	217	423
2018	**876**	221	25	72	124	655	8	237	410
2019	**925**	223	17	71	135	702	5	264	433
2020	**820**	183	21	54	108	637	7	218	412

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

* בדרך כלל קביעת הגיל נעשית לפי תאריך הלידה המדויק. מי שתאריך הלידה המדויק שלו לא הופיע בקובץ נרשם כמי שנולד ב-1 ביולי באותה שנה. מי שהיה חסר תאריך לידה כלשהו לא נכלל בנתונים המוצגים.

הערה: הדיווח הממוחשב התקבל מיותר מ-95% חדרי המיון של בתי חולים כלליים, על פי סיבת ההגעה למיון ו/או אבחנה שנקבעה בשחרור/העברה ממיון.

820 ילדים ובני נוער הגיעו בשנת 2020 לחדרי מיון לאחר ניסיון התאבדות. מתוכם 637 בנות, פי 3.5 ממספר הבנים. עם הגיל גדל מספר נסיונות ההתאבדות של בנים ושל בנות כאחד - כך בכל השנים.

תרשים 14יז': **שיעור נסיונות התאבדות של ילדים ובני נוער שהתקבלו בחדרי מיון, לפי גיל ושנה / 2020-2006**

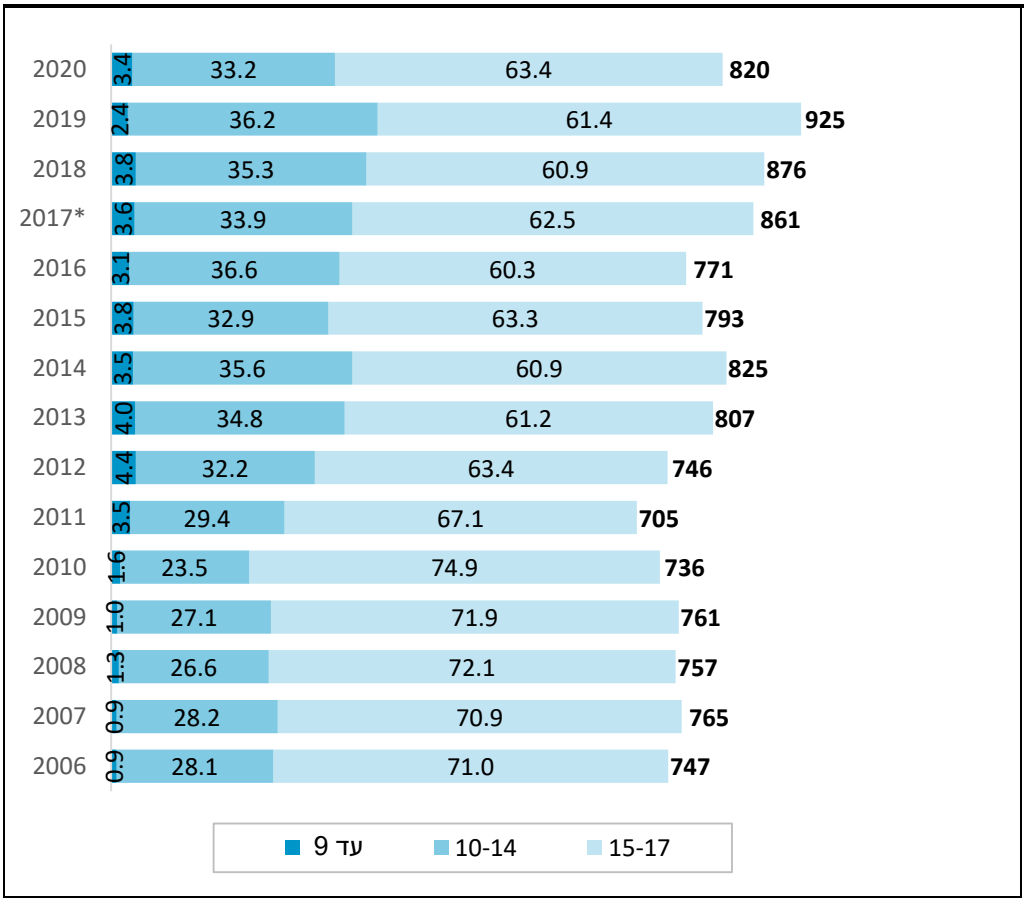

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

* ב-2017 האחוזים אינם מסתכמים ל100.0 כתוצאה מ-15 מקרים לא משויכים.

הערה: הדיווח הממוחשב התקבל מיותר מ-95% חדרי המיון של בתי חולים כלליים, על פי סיבת ההגעה למיון ו/או אבחנה שנקבעה בשחרור/העברה ממיון.

בשנת 2020, 820 ילדים ובני נוער הגיעו לחדרי מיון לאחר ניסיון התאבדות, כ-37% מתחת לגיל 15. בין השנים 2006 ל-2020 גדל ב-7.6 נקודות אחוז שיעור הקטינים עד גיל 14 שניסו להתאבד מסך כל הקטינים (מ-29% ל-36.6%).

לוח 14.19: **התפלגות נסיונות התאבדות* של ילדים ובני נוער שהתקבלו בחדרי מיון, לפי גיל**, מגדר וארץ לידה / 2012, 2017, 2020**

		סך הכל ***	סך כל ילידי ישראל	עולים לפי מקום לידה				מוצא לא ידוע
				סך הכל	בריה"מ לשעבר	אתיופיה	ארצות אחרות	
2012	מספרים	**740**	**648**	**91**	**48**	**11**	**32**	**1**
	אחוזים	**100.0**	**87.6**	**12.3**	**6.5**	**1.5**	**4.3**	**0.1**
	אחוז מהקטינים העולים	**-**	**-**	**100.0**	**49.3**	**20.5**	**30.1**	**-**
2017	מספרים	**869**	**793**	**73**	**36**	**8**	**29**	**3**
	אחוזים	**100.0**	**91.3**	**8.4**	**4.1**	**0.9**	**3.3**	**0.3**
	אחוז מהקטינים העולים	**-**	**-**	**100.0**	**58.0**	**9.1**	**33.0**	**-**
2020	**מספרים**	**820**	**735**	**84**	**39**	**3**	**42**	**1**
	אחוזים	**100.0**	**89.6**	**10.2**	**4.8**	**0.4**	**5.1**	**0.1**
	אחוז מהקטינים העולים	**-**	**-**	**100.0**	**46.4**	**3.6**	**50.0**	**-**
מזה:								
בנים	סך הכל	**183**	**174**	**9**	**4**	**0**	**5**	**0**
	עד גיל 9	21	19	2	1	0	1	0
	10-14	54	50	4	2	0	2	0
	15-17	108	105	3	1	0	2	0
בנות	סך הכל	**637**	**561**	**75**	**35**	**3**	**37**	**1**
	עד גיל 9	7	7	0	0	0	0	0
	10-14	218	201	17	6	0	11	0
	15-17	412	353	58	29	3	26	1

מקור: משרד הבריאות, אגף המידע, שנים שונות.

* מתוך רישום קבלות ואבחנות בעת שחרור או העברה מהמיון. ** בדרך כלל חישוב הגיל נעשה לפי תאריך הלידה המדויק. מי שתאריך הלידה המדויק שלו לא הופיע בקובץ נרשם כמי שנולד ב-1 ביולי באותה שנה. מי שהיה חסר תאריך לידה כלשהו לא נכלל בנתונים המוצגים. *** סך הכל כולל ארץ לידה לא ידועה.

בשנת 2020, כ-10% מנסיונות ההתאבדות של ילדים ובני נוער שהתקבלו בחדרי מיון היו של ילדים ובני נוער עולים, מתוכם כמחצית של יוצאי בריה"מ.

תרשים 14יח': **מספר הילדים בגיל 12-17 שניסו להתאבד באמצעות רעלים*/ 2020-1993**

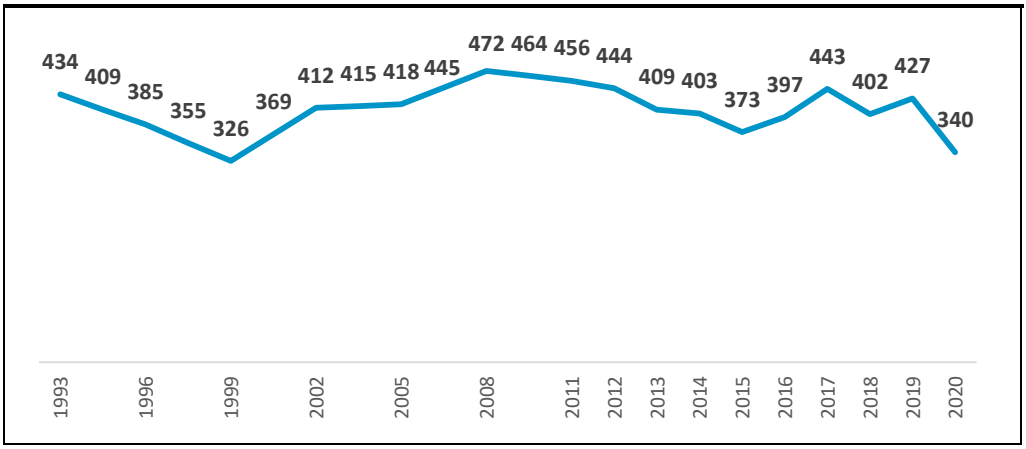

מקור: משרד הבריאות, מרכז רפואי רמב"ם והפקולטה לרפואה בטכניון, המכון הארצי למידע רפואי בהרעלות, שנים שונות.
* ילדים שלפי הגורם המדווח חשפו עצמם לרעל במתכוון - לשם פגיעה עצמית.

כ-41% מכלל נסיונות ההתאבדות של ילדים בשנת 2020 בוצעו באמצעות רעלים.

בשנת 2020 נצפתה ירידה של כ-20% במספר הילדים שניסו להתאבד באמצעות רעלים לעומת השנה הקודמת.

תרשים 14יט': **מספר ההתאבדויות של ילדים ובני נוער עד גיל 17, לפי שנה / 2018-1990**

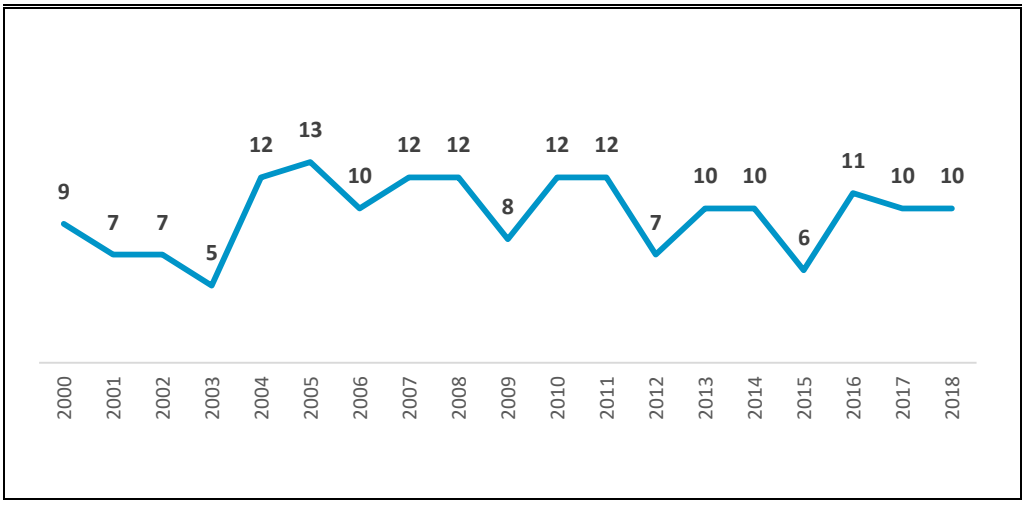

מקור: משרד הבריאות, 'אובדנות בישראל', 2021.

בין השנים 2000-2018 שמו קץ לחייהם 183 ילדים עד גיל 17.

תרשים 14כ': **שיעור ההתאבדויות של ילדים ובני נוער עד גיל 17, לפי מגדר/ 2018-2010**

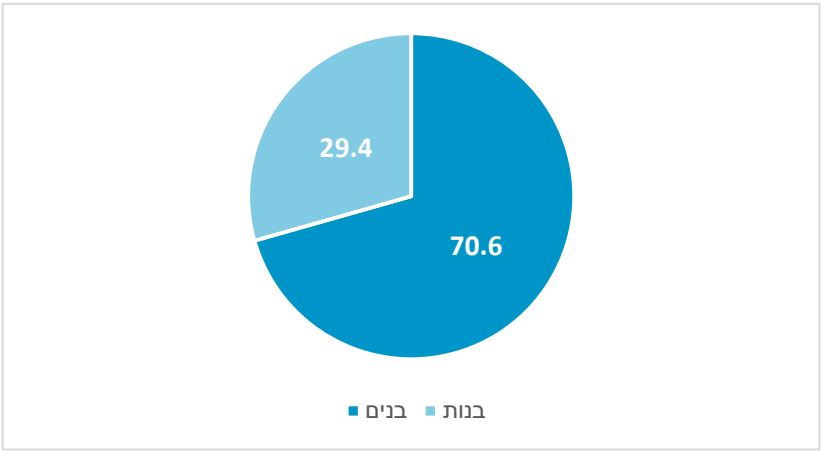

מקור: משרד הבריאות, 'אובדנות בישראל', 2021.

אחוז הבנים ששמו קץ לחייהם בין השנים 2010-2018 היה גדול פי 2.4 מאחוז הבנות.

תרשים 14כא': **שיעור ההתאבדויות של ילדים ובני נוער עד גיל 17, לפי גיל/-2010 2018**

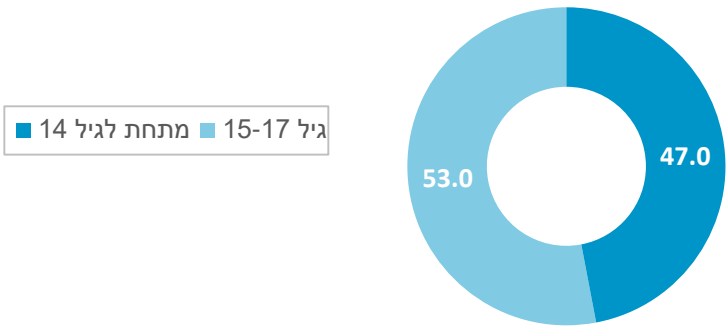

מקור: משרד הבריאות, 'אובדנות בישראל', 2021.

בשנים 2010-2018 מספר הילדים שהתאבדו מתחת לגיל 14 היה דומה למספר הילדים שהתאבדו בגיל 15-17.

הפסקת היריון של נערות צעירות (לוחות 14.20-14.21)

לוח 14.20: **התפלגות הפניות של נערות עד גיל 19 לוועדות להפסקת היריון לפי מצב משפחתי, דת והפסקות היריון קודמות / 2019-2020**

מצב משפחתי ודת**	סך הכל עד גיל* 19					
	מספרים		אחוזים		שיעור לאלף בנות בגיל 15-19 (בקבוצה המתאימה)	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
סך הכל	**1,398**	**1,142**	**100.0**	**100.0**	**4.0**	**3.2**
מזה: רווקות	1,345	1,098	96.2	96.2	-	-
דת**						
יהודיות	1,149	935	82.2	81.9	4.9	3.9
מוסלמיות	89	78	6.4	6.8	1.0	0.9
נוצריות	21	16	1.5	1.4	3.4	(2.7)
דרוזיות	5	3	0.3	0.3	5.6	..
ללא סיווג דת	126	99	9.0	8.7	10.0	7.9
מספר הפסקות היריון קודמות						
0	1,224	997	87.6	87.3	-	-
1-2	167	142	11.9	12.4	-	-
3+	7	3	0.5	0.2	-	-

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 2.50, שנים שונות.

* הגיל בזמן התחלת ההיריון. ** משנת 2004 דת האישה נקבעת על פי הכתוב במרשם התושבים, לא על פי הכתוב בטופס הבקשה.

() נתונים המבוססים על הערכה, או נתונים המבוססים על מספר קטן של מקרים, או נתונים בעלי טעות דגימה יחסית גבוהה.

- נתונים חסרים במקור.

בין השנים 2019-2020 חלה ירידה של 18% בפניות של נערות בגילאי 15-19 שפנו לוועדות להפסקת היריון (מ1,398 ל-1,142).

בהרוב המכריע של נערות שפונות לוועדות להפסקת היריון הן יהודיות (כ-82%) וללא הפסקות היריון קודמות (כ-87%).

לוח 14.21: **הפניות לפי סעיף החוק שאִפשר הפסקת היריון של נערות עד גיל 19* (מספרים ואחוזים)/ 2020**

סעיף החוק	מספרים	אחוזים
סך הכל	**1,136**	**100.0**
גיל האישה	299	26.3
היריון מחוץ לנישואין	796	70.0
מום של הוולד**	28	2.5
סיכון לבריאות	13	1.1

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל , לוח 2.51, שנים שונות. חישוב אחוזים: המועצה לשלום הילד.
* גיל האישה ביום התחלת ההיריון. ** כולל מקרים של דילול עוברים.
הערה: הנתונים נסמכים על דיווחים פרטניים של הוועדות להפסקת היריון המתקבלים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ולכן הם שונים במקצת מנתוני משרד הבריאות.

מרבית מהפניות שאושרו בוועדה להפסקת הריון בשנת 2020, היו הריונות מחוץ לנישואין (70.0%) ורבע מהפניות היו בשל גילה של הפונה (מתחת לגיל 18).

פניות למוקד 105 (המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת) (תרשימים 14כב'-14כו')

תרשים 14כב': מספר הפניות למוקד 105 (המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת) / אפריל 2020 – יולי 2021

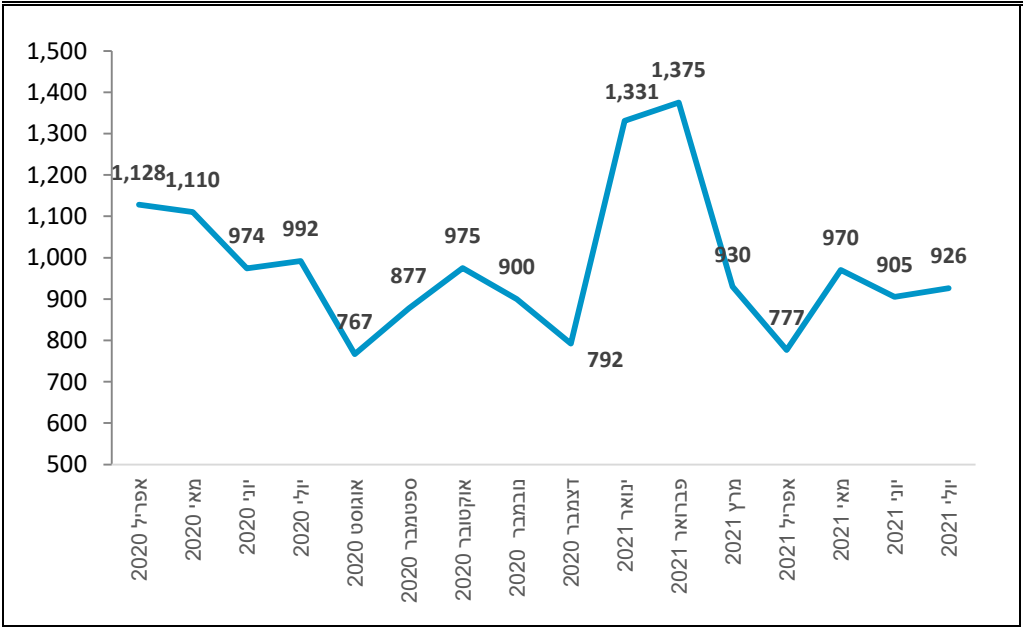

מקור: המשרד לביטחון פנים, המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת (מוקד 105), ריכוזי נתוני מוקד 105 אפריל 2020-יולי 2021.

מספר הפניות למוקד 105 (המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת) היה גבוה עם פרוץ משבר הקורונה (כ-1,100 פניות בחודש) בחודשים מאי-יוני 2020, ירד משמעותית בשאר החודשים של שנת 2020, ולאחר מכן זינק שוב בחודשים ינואר-פברואר 2021, במהלך הסגר השלישי וסגירתה של מערכת החינוך (בחודש ינואר 2021).

תרשים **14כג': מספר הפניות למוקד 105 (המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת) \ 2019-2020**

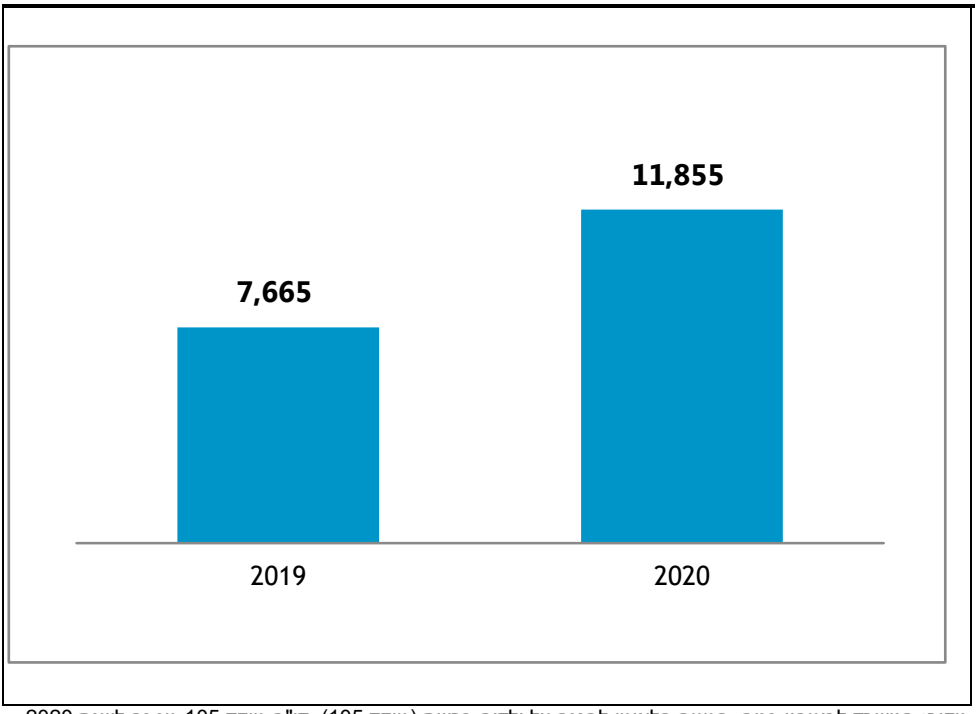

מקור: המשרד לביטחון פנים, המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת (מוקד 105), דו"ח מוקד 105 מסכם לשנת 2020.

בשנת 2020 חלה עלייה של כ-55% במספר הפניות למוקד 105 (המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת).

תרשים 14כד': דיווחים למוקד 105, לפי מדווח (באחוזים) / 2020

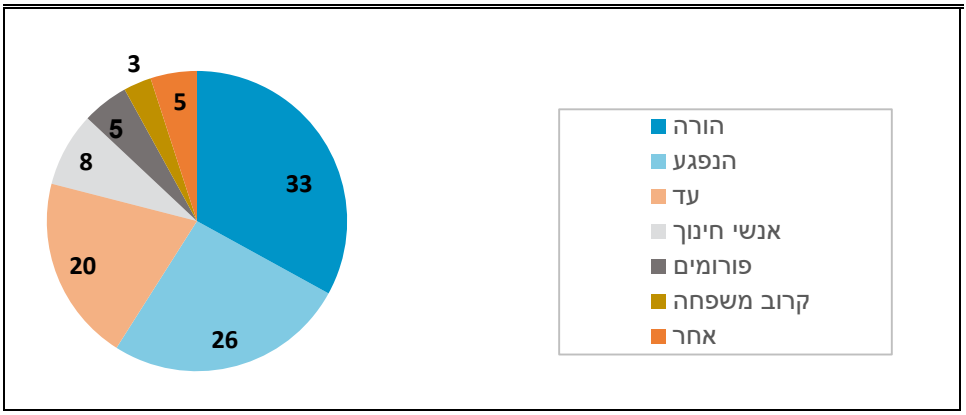

מקור: המשרד לביטחון פנים, המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת (מוקד 105), דו"ח מוקד 105 מסכם לשנת 2020.

רוב מהאירועים שדווחו למוקד 105 בשנת 2020 דווחו על ידי הורים או על ידי הנפגעים בעצמם.

תרשים 14כה': דיווחים למוקד 105, לפי סוג אירוע (באחוזים) / 2020

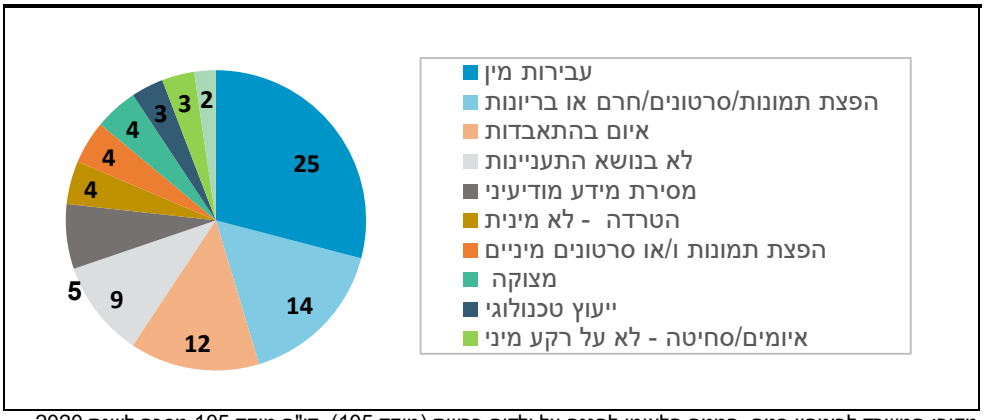

מקור: המשרד לביטחון פנים, המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת (מוקד 105), דו"ח מוקד 105 מסכם לשנת 2020.

כ-25% מהאירועים שדווחו למוקד 105 בשנת 2020 נגעו לעבירות מין, ועוד כ-4% נגעו להפצת תמונות ו/או סרטונים מיניים.

תרשים 14כו': קטינים נפגעים באירועים שדווחו למוקד 105, לפי מגדר (באחוזים) / 2020

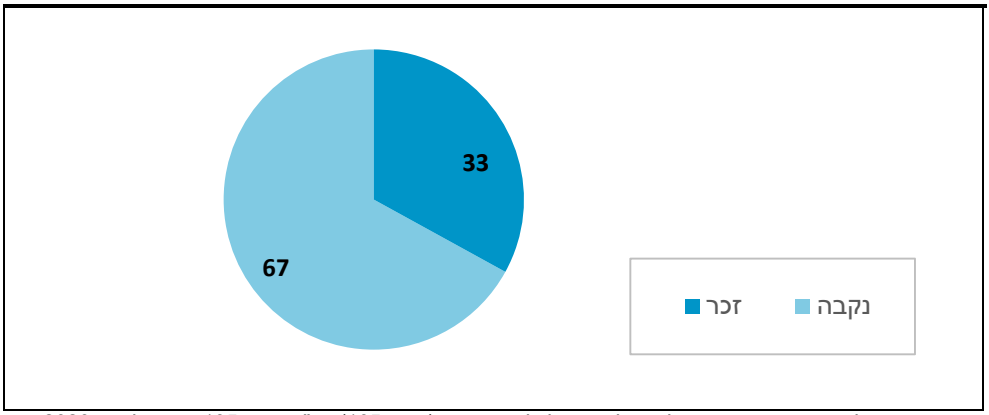

מקור: המשרד לביטחון פנים, המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת (מוקד 105), דו"ח מוקד 105 מסכם לשנת 2020.

באירועים שדווחו למוקד 105 בשנת 2020, כשני שלישים מהקטינים הנפגעים היו ילדות ונערות.

ילדים ובני נוער מטופלים במרכזים האזוריים לטיפול בפגיעות מיניות
(תרשים 14כז')

תרשים 14כז': מטופלים במרכזים האזוריים לטיפול בפגיעות מיניות בילדים ובני נוער* / 2019-2020

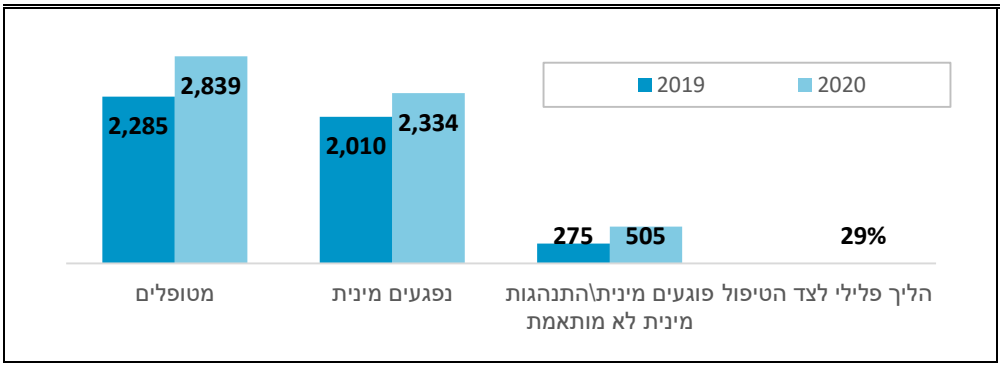

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, 2021. משרד הרווחה והביטחון החברתי, דוח חופש המידע 2020.

* ב-2019 פעלו 15 מרכזים אזוריים וב-2020 פעלו 19 מרכזים כאלה. כחלק מפתיחת מרכזים נוספים, ירד מספר הילדים המטופלים אצל מטפלים פרטיים במימון משרד הרווחה ("קופות טיפול"), ואלו נקלטו לטיפול במרכזים, מה שעשוי להסביר חלק מהעלייה.

ב-2020 חלה עלייה של כ-24% במספר המטופלים (מ-2,285 ל-2,839) במרכזים האזוריים לטיפול בפגיעות מיניות בילדים ובני-נוער, לעומת 2019.

מספר המטופלים שהם פוגעים מינית או בעלי התנהגות מינית לא מותאמת עלה בכ-84% לעומת 2019 (מ-275 ל-505), ומספר המטופלים שהם נפגעים מינית עלה באותה תקופה בכ-16% (מ-2,010 ל-2,334).

בשנת 2020, התקיים הליך פלילי בנוגע לפגיעה המינית ב-29% מהמקרים המטופלים.

ילדים המטופלים במרכזים למניעת אלימות במשפחה (תרשים 14כח')

תרשים 14כח': ילדים חשופים לאלימות בין הוריהם שטופלו במסגרת מרכזים למניעת אלימות במשפחה / 2018-2020

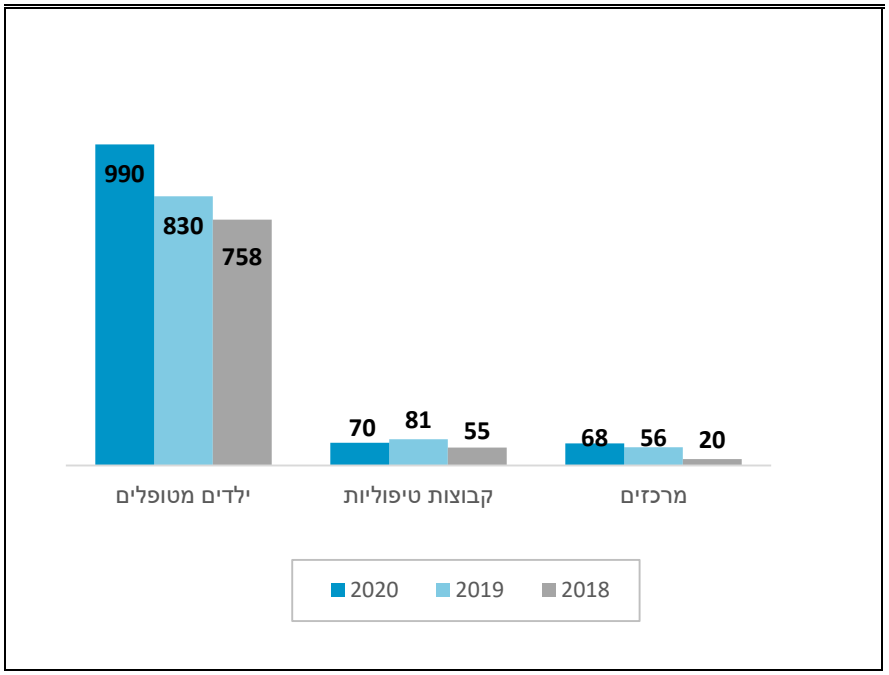

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, דו"ח חופש המידע 2020.

בשנת 2020, מספר הילדים החשופים לאלימות בין הוריהם שטופלו במסגרת מרכזים למניעת אלימות במשפחה עלה בכ-19% לעומת השנה הקודמת.

פניות למוקד 118 של משרד הרווחה (תרשים 14כט')

תרשים 14כט': **פניות למוקד 118 של משרד הרווחה בשל חשד לפגיעה בקטינים / 2019-2021**

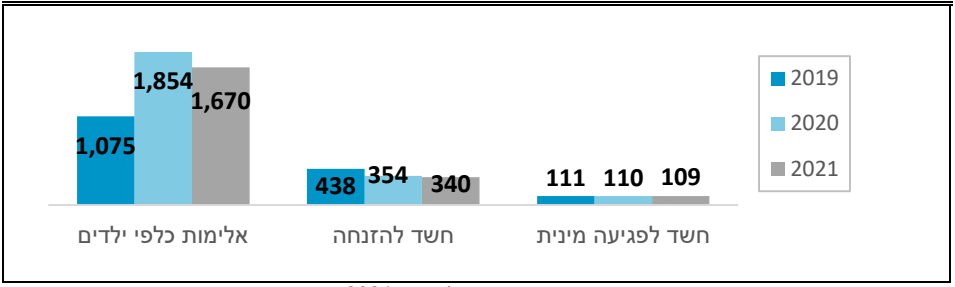

מקור: משרד הרווחה והביטחון החברתי, תחום העמדת מידע לציבור, 2021.

בין השנים 2019-2021 חלה עלייה של כ-55% במספר הפניות למוקד 118 לגבי חשד לאלימות כלפי ילדים (מ-1,075 פניות ל-1,670 פניות ב-2021), כאשר מספר הפניות מגיע לשיא ב-2020 (ל-1,854).

לעומת זאת, מספר הפניות לגבי חשד להזנחה של ילדים ירד בין השנים 2019-2021 ב-28% (מ-438 פניות ב-2019 ל-340 פניות ב-2021). בשנים אלו, מספר הפניות לגבי חשד לפגיעה מינית נותר דומה.

תחושות, מצוקות והתנהגויות סיכון של תלמידים (לוחות 14.22-14.23)

לוח 14.22: **תלמידים (כיתות ה'-י"ב) שדיווחו על מצוקות נפשיות ועל מעורבות בהתנהגויות סיכון, לפי מגדר ומגזר* (באחוזים) / 2021**

	בנים	בנות	יהודים	ערבים	סה"כ
סימפטומים נפשיים	29	46	39	38	39
קורבנות לבריונות ברשת	18	14	15	17	16
השתתפות בבריונות ברשת	12	6	7	15	9
נשיאת נשק	12	5	7	13	8
עישון סיגריות - בשבוע	10	4	3	19	7
השתכרות – אי פעם	10	6	8	7	8
שימוש בקנאביס – בשנה האחרונה	12	3	7	8	8
סמים אחרים – בשנה האחרונה	7	1	2	8	4

מקור: ההשפעה המתמשכת של תקופת הקורונה על רווחתם הנפשית והתפקודית של בני נוער בישראל (סקר HBSC בישראל) פרופ' יוסי הראל-פיש וד"ר רותם מאור, 2021 (הוצג בועדת החינוך, התרבות והספורט ב-10.1.2022).

* נתונים אלו לקוחים מתוך סקר HBSC בישראל, שהוא סקר אורך, הנאסף בצורה דומה במדינות שונות עולם. הוא נערך בקרב מדגם ארצי מייצג של תלמידים במערכת בחינוך. יש לציין שבשל כך, הוא נאסף בקרב תלמידים שנשארו מחוברים לבית הספר, ועל כן הממצאים אינם מתייחסים לתלמידים שנשרו באופן סמוי.

בשנת 2021, כ-39% מהתלמידים בכיתות ה'-י"ב דיווחו על סימפטומים נפשיים וכ-16% דיווחו על קורבנות לבריונות ברשת. שיעור הבנות שדיווחו על סימפטומים נפשיים היה גבוה משמעותית משיעור הבנים (46% מהבנות לעומת 29% מהבנים).

בקרב תלמידים שדיווחו על השתתפות בבריונות ברשת, נשיאת נשק ועישון סיגריות, שיעור התלמידים הערבים היה גבוה משמעותית משיעור התלמידים היהודים, ושיעור התלמידים הבנים היה גבוה משמעותית משיעור התלמידות.

לוח 14.23: **תחושות והתנהגויות של תלמידים (כיתות ח', י'-י"ב, באחוזים)/ 2019, 2021**

	2019	2021
תחושת שייכות לבית הספר	72	68
תחושת ביטחון בבית הספר	76	67
תחושה של אהבת בית הספר	27	27
תקשורת טובה עם ההורים	90	82
שביעות רצון מהחיים	41	28
סימפטומיים נפשיים כמעט כל יום	25	35
קורבנות לבריונות ברשת	11	14
מעורבות בבריונות ברשת	11	9
נשיאת נשק בחודש האחרון	12	8
עישון סיגריות/נרגילה לפחות פעם בשבוע	14	10
השתכרות אי פעם	9	10
שתייה מופרזת – 5 מנות משקה או יותר, בחודש	14	6
שימוש בקנאביס בשנה האחרונה	10	5
שימוש בסמים אחרים בשנה האחרונה	7	4

מקור: ההשפעה המתמשכת של תקופת הקורונה על רווחתם הנפשית והתפקודית של בני נוער בישראל (סקר HBSC בישראל) פרופ' יוסי הראל-פיש וד"ר רותם מאור, 2021 (הוצג בועדת החינוך, התרבות והספורט ב-10.1.2022).

* נתונים אלו לקוחים מתוך סקר HBSC בישראל, שהוא סקר אורך, הנאסף בצורה דומה במדינות שונות עולם. הוא נערך בקרב מדגם ארצי מייצג של תלמידים במערכת בחינוך. יש לציין שבשל כך, הוא נאסף בקרב תלמידים שנשארו מחוברים לבית הספר, ועל כן הממצאים אינם מתייחסים לתלמידים שנשרו באופן סמוי.

בין השנים 2019-2021, תלמידים (בכיתות ח' ו-י'-י"ב) דיווחו על עלייה בסימפטומים נפשיים כמעט כל יום וקורבנות לבריונות ברשת.

מנגד, הם דיווחו על ירידה בתקשורת טובה עם ההורים, שביעות רצון מהחיים, נשיאת נשק בחודש האחרון, עישון סיגריות/נרגילה לפחות פעם בשבוע, שתייה מופרזת, ושימוש בקנאביס וסמים אחרים.

ילדים עם מוגבלות בתקופת הקורונה (תרשימים 14ל'-14לא')

תרשים 14ל': **החמרה בתחומי חיים שונים בעקבות משבר הקורונה ע"פ דיווחי הורים, בקרב ילדים עם מוגבלות וללא מוגבלות (באחוזים)* / ספטמבר-דצמבר 2020**

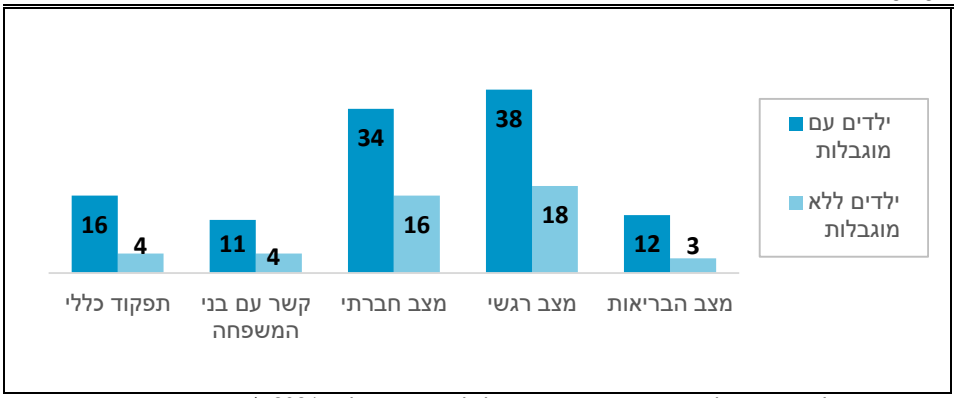

מקור: מאיירס ג'וינט ברוקדייל, השפעת משבר הקורונה על ילדים עם מוגבלות, 2021. * הסקר נערך בחודשים ספטמבר-דצמבר 2020 בקרב מדגם ארצי מייצג של 6,084 הורים (מתוכם 5,432 הורים לילדים ללא מוגבלות ו-652 הורים לילדים עם מוגבלות).

בקרב כל תחומי החיים, שיעורי ההורים לילדים עם מוגבלות שדיווחו על החמרה במצב ילדיהם בעקבות משבר הקורונה היה כפול לפחות.

תרשים 14לא': **השתתפות בלמידה מרחוק ע"פ דיווחי הורים, בקרב ילדים עם מוגבלות וללא מוגבלות* / ספטמבר-דצמבר 2020**

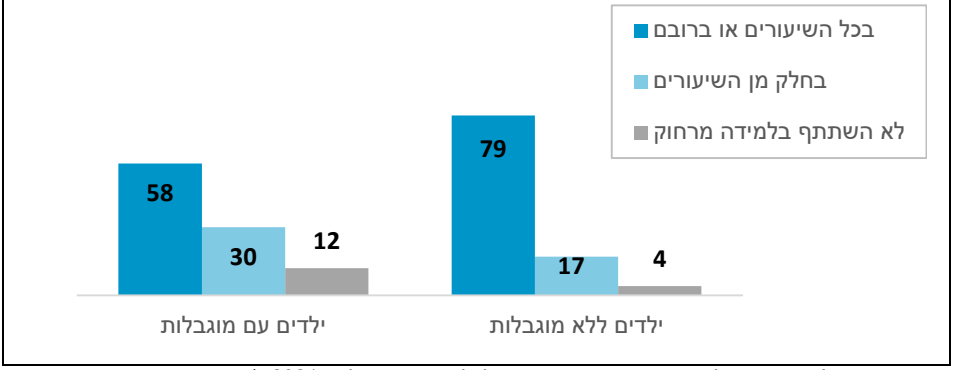

מקור: מאיירס ג'וינט ברוקדייל, השפעת משבר הקורונה על ילדים עם מוגבלות, 2021. * הסקר נערך בחודשים ספטמבר-דצמבר 2020 בקרב מדגם ארצי מייצג של 6,084 הורים (מתוכם 5,432 הורים לילדים ללא מוגבלות ו-652 הורים לילדים עם מוגבלות). נתונים אלו מתייחסים אך ורק לילדים מעל גיל 6, שבמסגרת בה הם לומדים התרחשה למידה מרחוק.

בחודשים ספטמבר-דצמבר 2020, כ-42% מההורים לילדים עם מוגבלות דיווחו שילדם לא השתתף ברוב שיעורי הלמידה מרחוק, על אף שבמסגרת שבה הם לומדים התקיימה למידה מרחוק. שיעור זה כפול מהשיעור המקביל בקרב הורים לילדים ללא מוגבלות (כ-21%).

אבחנות נפשיות בקרב בני נוער בתקופת הקורונה (לוח 14.24)

לוח 14.24: **אבחנות בריאות הנפש* בקרב בני נוער (17-12) חברי קופת חולים מכבי**, לפי מין (שיעור לאלף) / 2019, 2021**

	סה"כ		בנות		בנים	
אבחנה	2019	2021	2019	2021	2019	2021
דיכאון	4.1	5.7	4.8	8.1	3.5	3.4
חרדה	7.3	9.7	8.3	11.8	6.3	7.7
לחץ והפרעות רגשיות	10.2	12.2	12.0	15.5	8.4	9.0
הפרעות אכילה	2.5	3.9	4.0	6.6	1.1	1.3

מקור: Bilu, et al. 2021. Mental health assessment of Israeli adolescents before and during the COVID-19 pandemic (pre-print). doi: 10.1101/2022.01.06.22268809

* האבחנות המצויינות בלוח מקבילות להגדרות הבאות ב-ICD – דיכאון: F32, F34, חרדה: F41, F42, לחץ והפרעות רגשיות: F43, F93.9, הפרעות אכילה: F50.

** נתונים אלו מתייחסים אך ורק לבני נוער שטופלו במסגרת הקופה, ואינם כוללים את אלו שטופלו במסגרות פרטיות.

ע"פ נתוני קופ"ח מכבי, לעומת שנת 2019, בשנת 2021 חלה עלייה של כ-39% בשיעור בני הנוער (17-12) שאובחנו עם דכאון (מ-4.1 לאלף ל-5.7 לאלף), עלייה של כ-33% בשיעור בני הנוער שאובחנו עם חרדה (מ-7.3 לאלף ל-9.7 לאלף), עלייה של כ-20% בשיעור בני הנוער שאובחנו עם לחץ והפרעות רגשיות (מ-10.2 לאלף ל-12.2 לאלף), ועלייה של כ-56% בשיעור בני הנוער שאובחנו עם הפרעות אכילה (מ-2.5 לאלף ל-3.9 לאלף).

בכל האבחנות הללו, חלה עלייה גבוהה משמעותית יותר בקרב בנות נוער: עלייה של 69% בשיעור אבחנות הדיכאון (מ-4.8 לאלף ל-8.1 לאלף), עלייה של 42% בשיעור אבחנות החרדה (מ-8.3 לאלף ל-11.8 לאלף), עלייה של כ-29% בשיעור האבחנות הקשורות ללחץ והפרעות רגשיות (מ-12.0 לאלף ל-15.5 לאלף) ועלייה של כ-65% בשיעור אבחנות הפרעות האכילה (מ-4.0 לאלף ל-6.6 לאלף).

הערכות סיכון אובדני בקרב תלמידים בתקופת הקורונה (תרשים 14לב')

תרשים 14לב': **הערכות סיכון וטיפול בשירותים הפסיכולוגיים במסגרת התוכנית הלאומית למניעת אובדנות / 2020-2021**

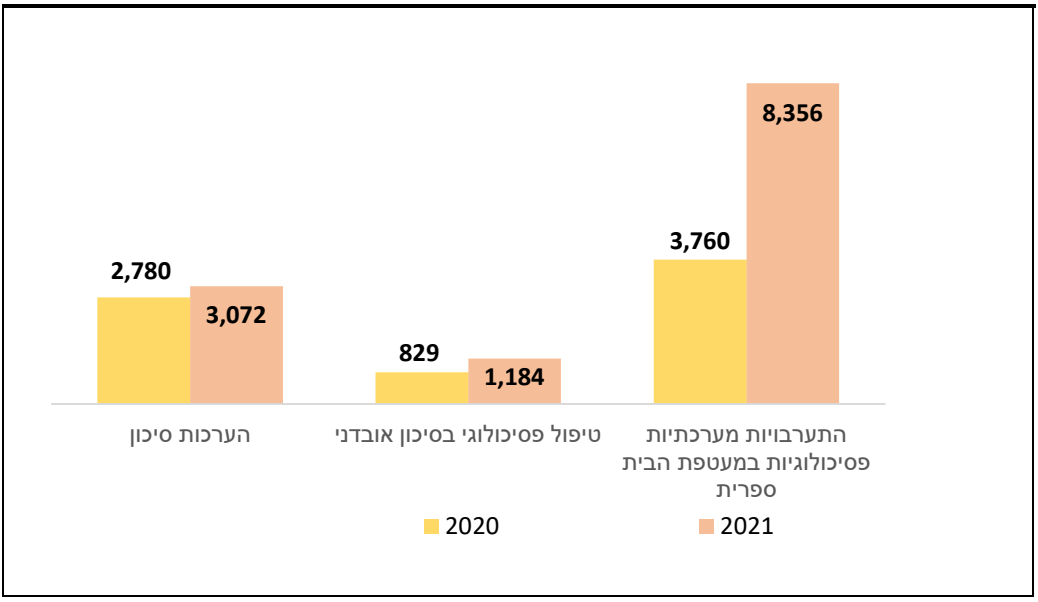

מקור: משרד החינוך, שירות פסיכולוגי ייעוצי, 2022.

לעומת שנת 2020, בשנת 2021 חלה עלייה של כ-43% במספר הטיפולים שבוצעו על ידי פסיכולוגים חינוכיים של משרד החינוך לתלמידים בסיכון אובדני (מ-829 ל-1,184), עלייה של כ-10% במספר הערכות הסיכון שבוצעו לתלמידים (מ-2,780 ל-3,072) ועלייה של כ-122% במספר ההתערבויות המערכתיות של פסיכולוגים חינוכיים בהקשר של תלמידים עם מצוקה אובדנית (מ-3,760 ל-8,356).